

SUPPLÉMENT

AUX

DERNIÈRES ÉDITIONS

DES PETITS GÉOGRAPHES

SUPPLIENTER

PÉRIPLE

DE

MARCIEN D'HÉRACLÉE

ÉPITOME D'ARTÉMIDORE

ISIDORE DE CHARAX, ETC.

0.0

SUPPLÉMENT AUX DERNIÈRES ÉDITIONS

DES PETITS GÉOGRAPHES

D'APRÈS UN MANUSCRIT GREC DE LA BIBLIOTHÈQUE ROYALE

AVEC UNE CARTE

PAR E. MILLER

PARIS

IMPRIMÉ PAR AUTORISATION DU ROI

A L'IMPRIMERIE ROYALE

M DCCC XXXIX

University

BIBLIOTHECA

THE REAL PROPERTY AND ADDRESS OF

THE RESERVE OF THE RESERVE OF

DES PETTY OF OROCHAST

G

87 . A3 P4 1839

IA NAS

ATTACKS DESCRIPTIONS

A

MONSIEUR HASE

MEMBRE DE L'INSTITUT

HOMMAGE AFFECTUEUX
DE RESPECT ET DE RECONNAISSANCE

MONSIMUR HASE

-ANTHORNE TO A CONTRACTOR

ROSEPTANNA EULABOR

PRÉFACE.

La géographie grecque, dans ses rapports avec celle des autres contrées, ne peut être suivie, expliquée, commentée sans le secours d'une critique éclairée, patiente et sage. La multiplicité des renseignements est elle-même une source d'erreurs, parce que ces renseignements, souvent contradictoires, nous ont été transmis par des hommes ignorants ou mal informés. Tel grammairien ou tel scoliaste, très-habile du reste dans la science philologique, devait sans doute se tromper lorsqu'il entrait dans des détails de topographie et lorsqu'il voulait parler des villes ou des pays dont les noms, à force d'être répandus, étaient devenus presque communs. De là cette confusion dans les Alexandria, les Larissa, les Antiochia, etc. D'autres remplis

¹ On peut consulter, entre autres, la savante brochure intitulée: De l'introduction des procédés relatifs à la fabrication des étoffes de soie dans la péninsule Hispanique sous la domination des Arabes, par M. le vicomte de Santarem. Paris, 1838, in-8°. La note de la page 50 nous offre un exemple bien remarquable de l'incertitude des géographes sur l'emplacement de la Sérique des anciens.

de vaines prétentions, comme Tzetzès, croyant et disant leur mémoire infaillible, prenaient le ton affirmatif pour écrire des inexactitudes et sanctionner pour ainsi dire des erreurs grossières. Les lexicographes, entre autres, nous offrent beaucoup de détails géographiques; mais on ne peut, pour cette partie surtout, les consulter et les extraire sans la plus grande réserve. En effet, ils s'inquiétaient fort peu de savoir si telle ou telle ville était dans tel ou tel pays, si un nom était synonyme d'un autre, si telle localité avait changé de dénomination à certaine époque. Ils s'occupaient seulement de consigner dans leurs lexiques les principaux noms géographiques mentionnés dans les auteurs du premier ordre. De là les doubles emplois si fréquents dans Suidas et dans Étienne de Byzance. Cependant, toutes les erreurs répandues dans ce dernier n'existaient certainement pas dans l'ouvrage tel qu'il est sorti des mains de l'auteur. Le seul fragment connu jusqu'à présent suffit pour nous faire voir combien est grande la perte du travail entier d'Étienne de Byzance. Sans doute nous devons beaucoup à son abréviateur, mais il serait à désirer qu'il eût mis plus de soin dans ses extraits, et surtout plus de critique.

D'ailleurs, la transcription des noms étrangers dans la langue grecque était d'une difficulté telle

qu'il est presque impossible de retrouver les noms de la Perse et de l'ancien empire des Parthes dans ceux qui nous sont donnés par quelques vies de saints. En outre le moyen âge a tout défiguré. Cette époque de transition, si longue et si désastreuse, n'a pu même conserver le souvenir du théâtre des événements, et il semble qu'elle se soit agitée dans un monde et dans des lieux inconnus avant elle. La barbarie des siècles qui ont suivi le règne d'Héraclius n'a rien laissé en fait de sciences positives, et la vérité historique est impossible à découvrir au milieu de toutes ces productions envahies par le roman et par les miracles. Alors presque tous les ouvrages étaient élaborés, composés, écrits dans les monastères, et avec un système purement religieux. En étudiant les progrès de la civilisation, nous voyons partout la sagacité et les facultés intellectuelles de l'homme s'accroître avec l'étendue du champ qui s'ouvre à ses recherches, comme la fortune et le génie des peuples se sont toujours élevés et sont tombés en même temps. Grâce au triomphe des armes romaines, au siècle de Strabon et de Pline l'Ancien, on se rendait sans difficulté des colonnes d'Hercule aux rives de l'Euphrate; mais pendant le moyen âge, point ou peu de voyageurs : ceux qui, entraînés par un intérêt commercial ou religieux, couraient le monde à travers mille périls, savaient à peine écrire, et par cela même n'ont pu nous transmettre le résultat de leurs remarques et de leurs découvertes. Le clergé seul était instruit et la science s'était réfugiée dans les couvents. Loin de moi la pensée de vouloir dimi nuer le mérite de ces pieux cénobites qui passaient leur temps à transcrire les saint Jean-Chrysostome et les saint Basile. On peut avancer cependant que la propagation et la multiplicité des livres saints ont perdu l'ancienne littérature : à une époque où la matière première était devenue rare, on sacrifiait les chess-d'œuvre de l'antiquité pour écrire des bibles et des sermonaires. Combien de Polybe, de Strabon, de Diodore de Sicile ont été détruits de la sorte! Espérons; Pompeï n'est pas entièrement découvert : peut-être quelqu'un de ces auteurs perdus sommeille-t-il encore sous les cendres du Vésuve, dans la maison de quelque savant du rer siècle. La bibliothèque qu'on a trouvée, si riche en manuscrits, ne contenait malheureusement que des traités de philosophie épicurienne; pourquoi, hélas! n'est-on pas tombé sur celle d'un historien ou d'un géographe!

Pendant les premiers siècles de notre ère, on écrivit sur papyrus, en onciales, sans accentuation, et les mots n'étaient point séparés. On conçoit combien la lecture était difficile lorsque les manuscrits étaient écrits en majuscules à mots unis, c'est-à-dire dont toutes les lettres étaient confondues ¹; et lorsqu'on fit transcrire ces mêmes manuscrits en écriture cursive, je veux dire en minuscules, les copistes durent faire beaucoup de fautes², dans les endroits surtout où il s'agissait de l'Espagne, de la Gaule et des Iles Britanniques. Il fallait de très-grandes connaissances pour couper ou réunir les mots sans commettre d'erreurs ³, et je ne serais pas étonné que du mot IΣΠΑΝΙΑ on eût fait d'abord ΗΣΠΑΝΙΑ et enfin ἢ Σπανία, la première lettre ayant été prise pour l'article. Dans les auteurs latins des époques classiques, dans toutes les inscriptions, dans les écrivains grecs, ce mot est toujours écrit Hispania, Hispaniense. C'est au moyen âge seulement qu'ap-

¹ Voyez, par exemple, le superbe manuscrit de Tite-Live, écrit sur deux colonnes à mots unis, et qui se trouve dans la Bibliothèque du roi, sous le n° 5724, ainsi que le Prudence, n° 8084.

² On trouve, dans les deux ouvrages suivants, des détails sur ces altérations que nous ne pouvons qu'indiquer ici : Passerat (de Litterarum cognatione ac permutatione. Parisiis, 1606, in-8°), et Guil. Canterus (de Ratione emendandi gracos auctores Syntagma), réimprimé par M. Sturz à la suite de son édition d'Hellanicus.

⁵ Sur cette sejunctio et conjunctio litteraram, faite si souvent mal à propos, voyez Rubnkenius (Epist. crit. pag. 119 sqq.), Heringa (Observat. cap. 2), et Valckenaer (Diatrib. in Earipidis perditorum dramatum reliquias, cap. 25). Villoison, dans ses notes sur Longus, p. 262 et ailleurs, et Bentley (Epistola ad Jo. Millium. Lipsiæ, 1781, pag. 483, 485) indiquent les lettres onciales, telles que A et A, O, Θ, C (Σ), II et TI, Z et Ξ, qui ont été fréquemment confondues avant l'époque où le caractère cursif fut adopté par les calligraphes.

paraît le mot *Spania*¹, et encore n'est-ce que dans les auteurs grecs du Bas-Empire : ce qui rend très-probable ma conjecture sur l'origine de ce dernier nom.

L'absence de l'accentuation dans les manuscrits en majuscules compliquait les difficultés. Les copistes se trompant fréquemment sur la nature des accents et sur celle des esprits, on peut, il me semble, sans être taxé de témérité, corriger les manuscrits toutes les fois que l'orthographe d'un mot est établie d'une manière positive. Ainsi Thomas de Pinédo devait imprimer Ισπανίαι et traduire Hispaniæ au lieu de Ìσπανίαι, Ispaniæ. L'observation qu'il fait en note, que les mots commençant par un iota aspiré sont quelquefois écrits par les auteurs anciens sans aspiration, n'est pas très-juste dans son application; ce qui résulte de ce fait, c'est que les textes ont été dénaturés par les copistes. Ces fautes, en effet, n'existent pas lorsque le nom commence par un mot grec connu; ainsi on ne trouve jamais Ιεράπολις, Ιεράνησος, Ιερακώμη, écrits sans aspiration; mais on comprend qu'un copiste qui peut-être n'avait jamais entendu prononcer le mot Hispania ait

¹ Dodwell (Geogr. Minor. ed. Huds. t. II, p. 144) pense que le mot $\Sigma \pi \alpha \nu i \alpha$ est plus ancien que le mot $\mathring{1}\sigma \pi \alpha \nu i \alpha$, et cite à l'appui de cette opinion quelques exemples, un entre autres tiré d'Athénée; mais je crois que ce critique s'est trop hâté d'adopter la première leçon, qui n'est due probablement qu'à la négligence des copistes.

pu écrire lσπανία, soit par négligence, soit parce que l'esprit se trouvait effacé. On peut faire la même observation sur le mot Åλυς, et sur beaucoup d'autres dont la première voyelle est aspirée.

Le métier de calligraphe s'exerçait de deux manières, en copiant ou en écrivant sous la dictée. La première exigeait une grande conscience dans celui qu'on employait, et malheureusement il se trouvait des copistes qui, pour gagner plus vite leur salaire, passaient une partie du manuscrit qu'ils étaient chargés de transcrire. D'autres, par négligence, omettaient des phrases entières, trompés par le même mot qui se trouvait répété deux fois dans la même page (notre manuscrit en fournit plusieurs exemples). Aussi Galien disait-il: « Ce n'est pas tout « de copier, il faut surtout collationner (ἀντιβάλλειν); » ce qu'on ne faisait pas toujours, soit parce que le temps manquait, soit parce qu'on avait confiance dans le copiste. Et encore cette collation, lorsqu'elle avait lieu entre deux personnes, au moyen de la lecture, ne pouvait éviter cette soule de fautes d'orthographe provenant de l'iotacisme et qui sont si fréquentes dans les copies du xve siècle. Le manuscrit grec d'Eusèbe nº 467 nous fournit un exemple curieux du peu de conscience des copistes; il n'y a presque point de pages où le calligraphe, qui se nomme Longin et qui se donne l'épithète de

Pécheur, n'ait passé à dessein, et pour aller plus vite, un grand nombre de phrases, et même des chapitres entiers. De toutes ces erreurs, plusieurs devinrent des règles dont se sont emparés les grammairiens ignorants ou trop confiants dans l'étymologie. On sait combien, parmi ces derniers, il s'en trouve qui, à force de vouloir chercher une origine à tout, ont fini par se jeter dans des systèmes absurdes et ont donné des explications non parce detortæ, selon l'expression d'Horace. De là cette quantité de variantes qu'on rencontre dans les manuscrits, variantes qui ne font qu'embarrasser les textes sans les éclaircir. Jusqu'au xmº siècle, nous devons l'avouer, les manuscrits sont en général assez corrects et dissèrent peu les uns des autres; mais à l'époque où les abréviations se multiplièrent, le nombre des différences dans les textes s'accrut en proportion.

Le système d'abréviations, si universel pendant les XIII°, XIV° et XV° siècles, donna lieu à une foule d'erreurs. Dans les lexiques, par exemple, si variés et si riches en citations d'auteurs anciens, combien ce système adopté par les copistes est à déplorer, surtout lorsqu'il s'agit des noms propres ¹! Entre autres exemples j'en citerai un bien remar-

¹ On peut consulter, à cet égard, les savantes et judicieuses observations de M. Gaisford sur la Théogonie d'Hésiode, v. 709.

quable. Dans l'Etymologicum magnum, au mot Àypóτερος, on lit : Αγροτέρας έλάφους · άγηροτέρας, καὶ κατὰ συγκοπήν άγροτέρας, διά τὸ πολύχρονον τοῦ ζώου, ώς ὁ ΧΡΗΣΜΟΣ δηλοῖ. Εννέα γὰρ, κ.τ.λ. Les savants éditeurs du Thesaurus de M. Didot, après avoir rapporté ce passage, ajoutent: Oraculum hoc in Opsopai Oracc. Vett. frustra quæsivimus. Il y a ici, je le soupçonne, une erreur de copiste, et au lieu de χρησμός, il faut lire Χρύσιππος; cette correction nous est fournie par le manuscrit grec, nº 2636 : Αγροτέρας, παρά τὸ άγηροτέρας πολυχρόνιον τὸ ζῶον τοῦτο, ὡς ΧΡΗΣΙΠΠΟΣ (leg. ΧΡΥΣΙΠΠΟΣ) Φησίν. Εννέα γάρ, κ.τ.λ. Je serais encore porté à croire que dans le passage d'Apollonius Dyscolus (Hist. Comment. cap. xv), où il est question de la circonférence de la Grande-Bretagne, au lieu de EKYTINOE O XIOE, il faut lire EKYMNOE O XIOΣ; ce dernier ayant composé le périple des trois continents, et les deux noms ayant probablement été confondus par un copiste négligent ou inhabile. Ces exemples suffisent sans doute pour montrer combien il y a encore à faire sur les manuscrits, et combien souvent, dans l'histoire littéraire de la Grèce, les noms ont été confondus.

Ajoutez à toutes ces causes d'erreurs la difficulté que les voyageurs grecs devaient éprouver à transporter dans leur langue les noms propres des pays et contrées qu'ils parcouraient. Chacun les transcrivait selon sa manière de les entendre et de les prononcer. Un voyageur souvent n'avait ni le temps ni les moyens de lire les itinéraires, périples ou descriptions géographiques qui existaient avant lui. Le contrôle même de la plupart de ces noms n'est pas possible pour un grand nombre de langues de l'Asie perdues aujourd'hui, et c'est risquer de se fourvoyer que de chercher la position des lieux anciens au moyen des ressemblances de noms: ainsi, dans des siècles où l'on faisait peu usage de la critique historique, on s'est fondé sur une ressemblance fortuite de mots pour prouver l'identité des Wendes et des Vandales, bien qu'il n'y ait, selon nous, aucun rapport réel entre ces deux peuples. Malgré la forme semblable des mots, les Russi, faction du cirque, n'ont rien de commun avec les Russes de la Néva; et la Mœsie, province romaine sur le Danube, est fort différente de la Mysie de l'Asie Mineure.

Les nombreuses différences qu'on remarque dans l'orthographe des noms propres appartenant aux langues sémitiques ou à quelques dialectes du Nord, viennent sans doute de ce que plusieurs sons qui y étaient fréquents, notre ch, notre j et beaucoup d'autres, ne se trouvaient pas dans les langues classiques et ne pouvaient être représentés

qu'approximativement par l'alphabet romain et grec. Même beaucoup plus tard, au temps des croisades, un Grec ne pouvait écrire le nom de Châtillon que Σατιλών, et on a quelque difficulté à reconnaître dans le mot Σανσίλης ou Σαγγέλης le comte de Saint-Gilles. Aujourd'hui encore, malgré un contact continuel avec les peuples étrangers, on est beaucoup trop porté à croire que les instruments fournis par notre langue sont suffisants pour exprimer toute espèce de son articulé; chaque intonation de la voix à laquelle nous ne sommes pas accoutumés, nous semble discordante et désagréable. Cette aversion devait être plus forte chez les Romains et les Grecs dont l'organe vocal, comparé à celui de la plupart des langues modernes, était peu varié. La poésie française réclame comme harmonieux les noms de Godefroi de Bouillon, de Hugues de Vermandois, d'Etienne de Chartres; et cependant c'est de ces mêmes personnages qu'Anne Comnène 1 parle en ces termes : « Malgré mon « désir de citer les noms de ces chefs, j'y renonce. « Ma langue se refuse à les prononcer, et moi je « suis hors d'état d'exprimer ces sons barbares et

¹ Alexiad. lib. X, p. 299, D: Tàs δὲ τῶν ἡγεμόνων κλήσεις καὶ προθυμουμένη περ ἐξειπεῖν, οὐ βούλομαι. Ναρκᾶ γάρ μοι ὁ λόγος τὸ μέντοι βαρβαρικὰς Φωνὰς ἀπαγγέλλειν ἀδυνατούση διὰ τὸ ἄναρθρον. Dans deux autres endroits (liv. VI, p. 182, B; et liv. x, p. 289, D), Anne Comnène se plaint encore de la barbarie de ces noms qui se représentent sous sa plume.

« inarticulés. » Nous trouvons des plaintes semblables dans les écrivains latins et grecs du vr° siècle de notre ère; tel nom, harmonieux peut-être dans les chants nationaux, causait une sorte d'effroi à l'oreille des sujets de l'empire romain, et aux poëtes obligés de les rompre aux règles de la poésie:

Nam fera barbaricæ latrant sua nomina linguæ1.

Parmi les géographes que l'antiquité nous a laissés, Strabon est certainement le plus riche et le plus précieux. L'histoire seule des manuscrits de cet auteur méritait de fixer l'attention des savants; c'est ce qui a décidé M. Kramer à en faire une notice fort intéressante, notice qui doit précéder l'édition critique qu'il prépare en ce moment. La Bibliothèque du roi possède un manuscrit grec de Strabon du xe siècle, malheureusement incomplet, une partie des marg<mark>es</mark> ayant été rongée. Ces marges, au xv° siècle, furent recouvertes et complétées au moyen d'un autre manuscrit. Mais on avait mis peu d'économie dans ce procédé, car une grande partie du texte ancien avait disparu sous ce nouveau collage. On a fait dernièrement décoller les feuilles, et M. Kramer s'est assuré que M. de Laporte Dutheil avait déjà entrepris le même travail et qu'il avait lu ces extrémités de lignes, sans cependant

¹ Corippus (Johann. lib. II, vs. 27).

relever toutes les variantes qu'elles contiennent. La récolte de M. Kramer, qui a exploré les principales bibliothèques de l'Europe, a été complète à cet égard, et nous avons lieu de croire que son édition sera bien supérieure à toutes les autres.

C'est, je pense, enrichir le domaine de la science que de publier, lorsque l'occasion se présente, de nouveaux manuscrits concernant la géographie. La collection des Geographi Minores d'Hudson est devenue tellement rare, et en même temps si coûteuse, qu'on ne saurait trop encourager une nouvelle publication. M. Gail s'est arrêté au milieu d'une carrière qu'il avait parcourue si honorablement et avec tant de succès : pourquoi n'a-t-il pas achevé son édition dont les premiers volumes sont consultés chaque jour? Quant au savant M. Bernhardy, il n'a encore donné qu'un volume de la sienne depuis 1828, et ce volume contient sculement Denys Périégète avec les commentaires d'Eustathe, les scolies et la paraphrase de Démétrius de Lampsaque, et Nicéphore Blemmyde. Je ne parle pas de l'édition toute grecque publiée à Vienne en deux gros volumes in-8°; c'est simplement une très-mauvaise réimpression d'Hudson avec les notes de cet éditeur traduites en grec. Tels sont les motifs qui nous ont décidé à donner un volume de supplément, pour faire suite à l'édition de M. Gail.

Le manuscrit que nous publions aujourd'hui est écrit sur parchemin et de format in-4° minimo. Il provient de la vente de la bibliothèque de Mme la duchesse de Berry, et a été inséré dans le fonds du supplément grec sous le n° 443. Les cahiers (τετράδια, quaterniones) de 8 feuillets ou 16 pages chacun, sont au nombre de 9, ce qui fait 144 pages; la pagination se termine à la page 107 inclusivement.

Ce volume contient six ouvrages différents dont voici le détail:

1° Périple de Marcien d'Héraclée en deux livres, ouvrage malheureusement incomplet. Le titre ne se trouve qu'à la fin du premier livre, page 28; le second livre se termine à la page 48.

2° Épitome des onze livres d'Artémidore d'Éphèse, par Marcien d'Héraclée, publié dans Hudson à la suite de l'ouvrage précédent. Point de titre au commencement ou à la fin. Il n'y a qu'une dédicace à un certain Amphithallius, que Marcien d'Héraclée appelle son ami. L'épitome est incomplet comme l'indique le mot λείπη (leg. λείπει) écrit à l'encre rouge à la fin de la page 60, et de la même époque, ce qui prouverait que le copiste n'a eu à sa disposition qu'un manuscrit incomplet comme le nôtre.

Ces deux ouvrages de Marcien d'Héraclée n'ayant

pas été publiés dans la collection des Petits Géographes de M. Gail, j'ai cru devoir en donner une nouvelle édition d'après le manuscrit de la Bibliothèque royale qui fournit des rectifications importantes de noms et de chiffres. Plusieurs lacunes sont remplies, et presque tous les nombres, défectueux jusqu'alors, y sont donnés avec la plus grande exactitude. J'ai réimprimé la traduction latine d'Hudson, mais avec les corrections et les changements exigés par un nouveau texte. Les notes se trouvent à la suite.

La page 61 du manuscrit contient des fragments de chants populaires en grec moderne, écrits par une main toute récente et inhabile. Ces fragments ne présentent aucun intérêt.

3º Page 62. Le Périple de Scylax, avec le même titre au commencement et à la sin. Dans la présace, qui est d'un auteur anonyme, il est dit que ce périple appartient à l'écrivain le plus ancien qui ait porté le nom de Scylax; ce point d'antiquité a déjà été discuté sort longuement par M. de Sainte-Croix (Acad. des inscr. t. XLII, p. 350 et suiv.), et il est à croire que l'ouvrage, tel que nous le possédons aujourd'hui, n'est qu'un extrait abrégé du Périple de Scylax. Cette courte présace a déjà été imprimée par Hudson et par M. Gail; mais comme le manuscrit offrait de bonnes variantes, j'ai cru devoir la

réimprimer en rétablissant le texte d'après ces nouvelles données. Quant au périple lui-même, je me suis contenté d'en faire la collation en discutant, lorsqu'il y avait lieu, les bonnes et les mauvaises leçons; méthode que j'ai suivie pour Dicéarque et pour Scymnus de Chio.

C'est surtout en faisant ce travail que j'ai été à même d'apprécier toute l'importance du précieux monument géographique qui vient d'entrer dans le département des manuscrits grecs de la Bibliothèque du roi, dépôt déjà si riche et si complet. Un examen consciencieux m'a fourni la preuve qu'aucun éditeur n'a connu notre manuscrit et que les éditions de Scylax ont été faites d'après une copie inexacte de ce volume. En effet le feuillet formant les pages 93 et 94 se trouve coupé diagonalement et aux trois quarts. Les fragments du recto ont été imprimés tant bien que mal par Hudson et par M. Gail; mais ces éditeurs, comme leurs devanciers, ont omis les fragments du verso. Cette omission provient, sans le moindre doute, de la négligence du copiste, qui aura tourné le seuillet sans s'occuper du verso. Jai publié ces fragments à leur place et j'ai cherché à les restituer; restitution. du reste, que je ne hasarde qu'avec la plus grande réserve.

l'ai relevé en outre d'autres fragments omis par

tous les éditeurs (voyez les pages 311, 313, 326, etc. éd. de M. Gail), et des variantes importantes au moyen desquelles j'ai rectifié le texte de Scylax. Je renvoie à la collation où j'ai inséré mes observations sous forme de notes.

4º Page 106. Stathmes Parthiques d'Isidore de Charax, attribués faussement à Athénée dans notre manuscrit.

Dans la collation j'ai intercalé les variantes du manuscrit grec nº 571, qui n'avait pas encore été collationné, ou du moins ne l'avait pas été avec soin. Je publie un nouveau texte et une version latine de cet ouvrage, parce qu'il manque dans les dernières éditions des Petits Géographes. Des notes accompagnent cet opuscule.

5° Page 111. Fragments en vers et en prose de Dicéarque, moins celui qui est intitulé: de Pelio Monte. Comme le manuscrit grec n° 571, dont je viens de parler, contient aussi ce dernier fragment, j'ai mis à la suite les variantes qui en proviennent. Les leçons fournies par ces deux manuscrits sont en grand nombre, et plusieurs doivent contribuer beaucoup à l'amélioration du texte.

6° Page 125. Les 741 vers de Scymnus de Chio publiés par Hudson et par M. Gail. Le titre n'existe nulle part; l'ouvrage est incomplet et s'arrête à la fin de la page 143, le verso de cette page étant

resté en blanc. Après le dernier vers qui, dans toutes les éditions, se termine par Δαρεῖος ἐστρατεύσατο, on lit le mot Αῖμος, qui commençait le vers suivant et dont nous parlerons ci-après. L'absence du titre dans notre manuscrit explique comment il se fait qu'on ait attribué à Marcien d'Héraclée les vers de Scymnus de Chio, et prouve de plus que ce manuscrit doit être regardé comme l'original qui a servi aux copies postérieures.

Ici je dois relever une erreur commise par M. Bast. Ce savant, dans sa lettre critique adressée à M. Boissonade¹, prétend que les vers publiés sous le nom de Scymnus de Chio ont été fabriqués par Hoeschel et par Holsténius. Il a développé en plusieurs pages ses arguments à l'appui de cette opinion et il conclut en disant ²: « Holsténius a donc « fait pour les petits fragments ce qu'Hoeschel avait « fait pour le grand morceau; et tout ce qu'on peut « trouver de blâmable dans le procédé de l'un et « de l'autre, c'est peut-être d'avoir composé une « foule de mauvais vers. » Je ne reprendrai pas, l'un après l'autre, les arguments de M. Bast; je me contenterai de dire que l'assertion de ce critique habile est détruite par le fait seul de l'existence de notre

¹ Lettre critique de F. J. Bast à M. J. F. Boissonade sur Antoninus Liberalis, Parthénius et Aristénète. Paris, 1805, in-8°, p. 5-11.

² M. Bast, p. 8.

manuscrit, quant à ce qui regarde le grand morceau attribué à Hoeschel; et si nous raisonnons par induction, le reproche de M. Bast n'est sans doute pas plus fondé pour Holsténius que pour Hoeschel. Ces vers, quelle qu'en soit la mauvaise facture, reviennent de droit à Scymnus de Chio, et aucun des deux éditeurs n'est coupable de falsification. Les rapports qui existent entre ces fragments et le périple anonyme, trouvé par M. Bast dans un manuscrit de la Bibliothèque Palatine, prouveraient seulement que l'auteur anonyme a mis en prose les vers de Scymnus de Chio. Ces paraphrases d'ouvrages poétiques (ψυχαγωγίαι) étaient très-communes au moyen âge, et tout le monde sait que les poésies d'Homère ont été paraphrasées plusieurs fois 1. Du reste, l'ouvrage signalé par M. Bast est de la plus haute importance, en ce qu'il corrige Scymnus de Chio dans beaucoup d'endroits, et nous donne un passage dont nous n'avions que le premier mot Aipos, cité plus haut, passage qui peut sans le moindre changement être arrangé en vers. On les trouvera cités dans les notes.

La lacune qui existe dans les éditions depuis le

¹ Voyez, entre autres, l'Iliade d'Homère paraphrasée par Théodore Gaza, et publiée à Florence en 1811, quatre vol. in-8°; et celle qui se trouve à la suite des scolies de Bekker. Je citerai encore la paraphrase de Denys Périégète publiée par M. Bernhardy, et celle de Lycophron donnée par M. Bachmann.

vers 119 jusqu'au vers 125, existe aussi, par le fait, dans notre manuscrit, je veux dire que l'écriture est tellement effacée qu'il est impossible d'en tirer aucun sens; et même, à mon grand regret, je dois avouer que le procédé chimique de M. Simonin a échoué contre l'usure du parchemin. Ceci prouve encore que les manuscrits de Scymnus de Chio ont été faits d'après le nôtre; car il est évident que le copiste ne pouvant lire ces vers, les aura laissés en blanc.

Il doit sembler étonnant, sans doute, que de toutes les citations de Scymnus de Chio qu'on rencontre, soit dans Étienne de Byzance, soit dans le scoliaste d'Apollonius, aucune ne se retrouve dans les deux grands fragments que nous possédons de cet auteur. Mais il faut remarquer aussi que ce géographe ayant composé le périple entier des trois continents, c'est-à-dire du monde connu des anciens, il a dû parler de presque tous les lieux situés le long des côtes; et l'observation que nous venons de faire ne pourrait avoir de portée qu'autant que la mention du même lieu ou de la même ville se trouverait à la fois dans les grands fragments et dans une citation, avec des expressions différentes. Or il n'en est rien; et comme la plus grande partie des ouvrages de Seymnus de Chio sont perdus et les citations qui en sont faites

très-rares, il est naturel que cette rencontre n'ait pas eu lieu. Parmi ces fragments, j'en citerai un, peu connu et rapporté par Hérodien (Grammat. Gr. Lipsiæ, 1823, ed. Dindorf, p. 19): Οὔτω καὶ Σκύμνος ἐν τῷ ί (fort. ἐν τῷ) τῆς Åσίας περίπλω· εὐρέθη ἔχεται Κέλενδε ρὶς πόλις Σαμίων, καὶ ἰερὸν παρὰ τῆ πόλει νήρης καὶ ἄλσος. Їς ποταμὸς παρὰ Φάλασσαν ἔξεισιν. Ce passage si défectueux a été rétabli par M. Cramer dans son ouvrage sur l'Asie Mineure (Oxon. 1832, t. II). Voici la restitution faite par ce savant:

La bibliothèque d'Oxford possède un manuscrit de Scymnus de Chio, copié par Scaliger sur notre manuscrit, qui a appartenu à Pithou, comme on le verra ci-après. C'est du moins ce qui résulte de la note de Casaubon, dont je dois la communication à l'obligeance de M. Cramer. Voici cette note: Incerti auctoris sua manu descripsit Scaliger ex longe vetustissimo Cod. Ms. Pithoei, literis plane fugitivis et scriptura incertam referente etiam vetustatem. Cette expression, longe vetustissimo, semble peu justifiée par la date que nous donnons ci-après au manuscrit; mais on doit observer que du temps

de Casaubon la paléographie était beaucoup moins avancée que de nos jours, et qu'on était porté à reculer la date des manuscrits.

Les vers de Scymnus de Chio, ainsi que ceux de Dicéarque, sont écrits comme de la prose, à la suite les uns des autres et sans être séparés.

L'écriture du manuscrit qui est très-nette, contient quelques abréviations et paraît remonter au commencement du XIII° siècle. L'orthographe est assez bien observée; on rencontre cependant de temps en temps des erreurs provenant de l'iotacisme et de la confusion de l'e et de l'ai qui se prononçaient de même. Les premières lettres des chapitres sont écrites à l'encre rouge.

Telles sont les observations préliminaires que j'ai cru devoir mettre en tête de mon travail. Elles prouvent avec la dernière évidence que ce manuscrit des Petits Géographes n'a jamais été consulté. Mais comment se trouvait-il parmi les livres provenant de Rosny? C'est ce que je vais expliquer en peu de mots. Ainsi que le fameux manuscrit du Code Théodosien, acquis aussi par la Bibliothèque du roi, il appartenait en dernier lieu à M. le marquis Lepéletier de Rosanbo, qui saisit cette occasion pour les faire vendre par M. Bossange. Le premier possesseur connu est Pierre Pithou, et on suit parfaitement la succession non interrompue qui l'a

fait arriver plus tard entre les mains de M. le marquis de Rosanbo. Comme ces livres ont partagé la fortune du manuscrit de Phèdre publié en 1830 par M. Berger de Xivrey, je me contenterai de renvoyer à la préface de cette précieuse édition, où l'auteur a fort bien tracé l'histoire de ce dernier manuscrit.

En terminant je dois prévenir que j'ai fait la collation des ouvrages contenus dans notre manuscrit avec une exactitude poussée jusqu'au scrupule. J'ai voulu par là éviter une peine inutile à ceux qui craindraient quelque négligence de ma part. La géographie ancienne, d'ailleurs, n'est pas assez positivement arrêtée pour qu'on doive négliger le plus mince document qui s'y rattache. Tout en discutant les leçons qui m'ont paru bonnes, j'ai hasardé quelques corrections sur d'autres écrivains, mais je laisse aux savants la liberté d'adopter ou de rejeter mes conjectures. Enfin, j'ai placé à la fin du volume deux petits fragments inédits, une table générale des matières pour le texte et pour les notes, et une carte dessinée par M. le colonel Lapie, chef de la section de topographie au Dépôt de la guerre; carte qui reproduit tous les noms mentionnés dans Marcien d'Héraclée et dans Isidore de Charax. Je profite de cette occasion pour remercier publiquement M. le colonel Lapie de tous les

services qu'il m'a rendus dans cette circonstance, et toutes les fois que j'ai eu recours à sa complaisance.

Après les travaux admirables de MM. Hase et Boissonade, sans parler de l'Allemagne, il y a sans doute de la témérité à entrer dans la carrière de la critique et de la philologie. Mais dans cette occasion l'amour-propre doit se taire; et s'il fallait être mis en parallèle, mieux vaudrait poser la plume et renoncer pour toujours à l'étude de la langue grecque. Ces deux savants, d'ailleurs, l'orgueil et la gloire de notre nation, sont trop haut placés pour faire tort aux hellénistes français, en si petit nombre, hélas! et le champ de la littérature grecque est assez riche et assez vaste pour qu'on puisse trouver encore de quoi glaner après eux.

L'un de ces deux hommes, mon maître et mon bienfaiteur, M. Hase, a bien voulu revoir toutes mes épreuves, et me prêter le secours de son immense érudition, source féconde et discrète où chacun vient puiser sans crainte et sans scrupule. Puisse-t-il, en lisant ces lignes, y voir un faible témoignage de la reconnaissance et de la profonde vénération d'un de ses plus sincères admirateurs!

ΜΑΡΚΙΑΝΟΥ ΗΡΑΚΛΕΩΤΟΥ ¹ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ ΤΗΣ ΕΞΩ ΘΑΛΑΣΣΗΣ,

'erot te 2 , kai exhepiot, kai trn en aith medietrn nhern, trn eix ato teixh 5 .

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ 4.

[HPOOIMION 5.]

[Τῆς μὲν μεταξὸ Εὐρώπης τε καὶ Λιθύης] κειμέ[νης] \Im αλάσ[σης], ἢν ὁ περιέχων [πανταχ]οῦ ἀκεανὸς ἐσπέριος

¹ Ηρακλεώτου cod. — ² εωτου και cod. — ⁵ των είs Β τα (sic) cod. omis. Huds. — ⁴ τὸ πρωτου omis. cod. — ⁵ προοίμιου omis. cod. et Huds.

MARCIANI HERACLEOTÆ

.[EX EA QUÆ] PONTI [EST HERACLEA]

PERIPLUS MARIS EXTERNI,

TAM ORIENTALIS QUAM OCCIDENTALIS, ET MAXIMARUM INSULARUM, QUÆ IN EO SITÆ SUNT, DUOBUS LIERIS DESCRIPTUS.

LIBER PRIMUS.

1. [PROŒMIUM.]

Maris [quidem inter Europam Libyamque] patentis, quod circumfusus [undique] oceanus occidentalis efficit,

I

ἐπιτελεῖ, κατὰ τὸν καλούμενον Ἡράκλειον πορθμὸν τὴν εἰσροὴν ¹ ποιούμενος, Αρτεμίδωρος ὁ Ἐφέσιος γεωγράφος ² ἐν ἔνδεκα τοῖς ³ τῆς γεωγραφίας βιβλίοις τὸν περίπλουν, ὡς ἀν ῆν ⁴ μάλιστα δυνατὸν, συνέγραψεν. Ἡμεῖς δὲ τῶν βιβλίων τούτων τὰς περιττὰς τοῦ μνημονευθέντος ἀνδρὸς παρεκβάσεις, προσέτι δὲ βαρβάρων Αἰθιοπικὰς πόλεις ἀφέντες, ἐν ἐπιτομῆ σαφέστατα μετ' ἀκριβοῦς ἐφευρεθέντα προσθήκης τὸν περίπλουν ἐποιησάμεθα ⁵, ὡς μηδὲν ἐνδεῖν πρὸς τελειοτάτην σαφήνειαν τοῖς περὶ τοῦτο τὸ μέρος τῆς γεωγραφίας ⁶ σπουδάζουσι τῶν ώκεανῶν ἐκατέρων τοῦ τε ἑώου καὶ τοῦ ἑσπερίου. ὧν τὴν εἴδησιν ⁷, ἐς ὁσον δὲ ἐφικτὸν ἀνθρώποις, ἡ

per fretum Herculeum, ut aiunt, influens, Artemidorus Ephesius geographus undecim geographiæ libris periplum, quam optime potuit, descripsit. Nos vero horum viri memorati librorum superfluas digressiones et barbarorum Æthiopicas urbes omittentes, in epitome periplum, nuper inventorum accurata adjectione auctum, clarissimum fecimus: ut nihil ad summam perfectamque evidentiam deesset iis, qui circa eam laborant geographiæ partem, quæ spectat ad oceanum utrumque, orientalem et occidentalem. Quorum cognitionem, in quantum concessum est hominibus, plurimorum dili-

¹ Τὴν εἰσροὴν sic incipit Huds.; præcedentia desunt : quæ autem uncis includuntur, supplevi. — ² γαιογράζος cod. γαιηγράζος Huds. — ⁵ ἐν ἐνδεκάτοις cod. et Huds. — ⁴ ὡς ἐνῆν cod. et Huds. — ⁵ ἐποιούμεθα cod. Hervel. — ⁶ γαιογραζίας cod. — ˀ τῷ ἰδησιν cod. τοῖς ἰδησιν Huds. — ⁵ ἐζὸ' ὅσον Huds.

τῶν πολλῶν σπουδή καὶ Φιλομαθία σαΦή κατέστησεν ἐκ τῆς γεωγραφίας τοῦ θειοτάτου 1 καὶ σοΦωτάτου Πτολεμαίου 2, ἔκ τε τῆς Πρωταγόρου τῶν σταδίων ἀναμετρήσεως, ἡν ταῖς οἰκείαις τῆς γεωγραφίας βίβλοις 5 προστέθεικεν. Ἐτι μὲν 4 καὶ ἐτέρων πλείστων ἀρχαίων ἀνδρῶν τὸν περίπλουν ἀναγράψαντες εἰλόμεθα ἐν βίβλοις 5 δυσί τὸν μὲν έῷον καὶ μεσημβρινὸν ἀκεανὸν ἐν τῷ προτέρῳ βιβλίω, τὸν δ' ἐσπέριον καὶ τὸν ἀρκτῷον ἐν τῷ δευτέρῳ, ἄμα ταῖς ἐν αὐτοῖς κειμέναις μεγίσταις νήσοις, τῆς τε Ταπροβάνης καλουμένης, τῆς Παλαισιμούνδου 6 λεγομένης πρότερον, καὶ ταῖς Βρεταννικαῖς 7 ἀμφοτέραις νήσοις. ὧν τὴν μὲν πρώτην, κατὰ μεσώτατον τοῦ Ἰνδικοῦ πελάγους 8 κεῖσθαι συνέστηκε, τὰς

¹ γαιωγρα φ las τοῦ $\mathfrak S$ ειοτάτου cod. — ² Πτολομαίου cod. — ⁵ γαιωγρα φ las $\mathfrak S$ ι $\mathfrak S$ ιδλίοιs cod. — ⁴ ἔτι μὴν cod. — ⁵ $\mathfrak S$ ιδλίοιs Huds. — ⁶ Παλλιγεμούνδου cod. et Huds. — 7 Βρεττανικαῖs cod. et Huds. — 8 πελάγου cod.

gentia et litterarum promovendarum studium in apertum retulit, ex geographia divinissimi et sapientissimi Ptolemæi, et ex opere Protagoræ de dimensione stadiorum, quod apposuit suis geographiæ libris. Quin et [nos] aliorum ex veteribus complurium periplos perscribentes duobus in libris complexi sumus; in priori quidem libro oceanum orientalem et meridionalem, in posteriori vero occidentalem et septentrionalem: una cum maximis, quæ in iis sitæ sunt, insulis; cum Taprobana quæ vocatur, Palæsimundi prius appellata, tum utrisque Britannicis insulis. Quarum primam quidem in medio maris Indici positam esse constat, alteras vero

δ' έτέρας δύο έν τῷ ἀρκτώω ἀκεανῷ. Εἰδὼς δὲ καὶ έτέρους τῶν παλαιῶν περὶ τὴν τοιαύτην σπουδάσαντας ὑπόθεσιν, καὶ τοὺς μὲν ¹ μερικάς τινας ποιησαμένους τὰς διηγήσεις, τοὺς δὲ καὶ πλειόνων ² άψαμένους τόπων · πολλὴν ἐΞέμην Φροντίδα, μηδενὸς τούτων ὀΦθῆναι δεύτερος, τὴν ἀκριθείαν τῶν ἡηθησομένων τῆς ἡμετέρας περὶ τοῦτο σπουδῆς ἐναργὲς ³ ἔλπίσας ⁴ ἔσεσθαι γνώρισμα. Τοῦ δὴ χάριν καὶ τὴν αἰτίαν τῆς γινομένης περὶ τὴν ἀναμέτρησιν τῶν σταδίων διαφωνίας, ἀήθην δεῖν ⁵ παραστῆσαι τοῖς ἐντευξομένοις τῆς γὰρ τοιαύτης ⁶ ὑποθέσεως τὸ ἀκριθὲς οὐκ ἐν ταῖς Θέσεσι τῶν τόπων μόνον καὶ πόλεων καὶ νήσων ἡ λιμένων ⁷ ἐχούσης, ἀλλὰ

 1 τὰs μèν cod. et Huds. — 2 πλειόνους cod. — 5 ἐνεργὲς cod. — 4 ἐλπίδας Huds. — 5 φήθην δεῖ cod. — 6 τοῖς ἐντευξομένοις τῆς τοιαύτης Huds. — 7 fort. leg. παὶ λιμένων.

duas in oceano septentrionali. Quum autem noverim alios veterum idem tenuisse institutum; atque hos quidem particulares quasdam fecisse descriptiones, illos vero plura [leviter] attigisse loca; in hoc magna cogitatione incubui, ne horum aliquo inferior esse viderer: spem concipiens, accurationem, quam in dicendis adhibiturus sum, meæ hac in re diligentiæ clarum fore argumentum. Quam sane ob rem muneris mei esse existimabam, causam varietatis ac dissensionis de stadiorum dimensione legentibus ob oculos ponere: cum hujusmodi institutum tum demum accuratum sit, quum non solum locorum, urbium, insularum sive portuum situm exhibet, sed in primis stadia et regionum dimensionum dimensionum estadia et regionum dimensionum exhibet, sed in primis stadia et regionum dimensionum estadia et regionum dimensionum exhibet, sed in primis stadia et regionum dimensionum exhibet.

πρό γε πάντων εν τοῖς σταδίοις καὶ ταῖς τῶν χωρίων διαμετρήσεσιν. ἀκόλουθον οἶμαι λόγον ερεῖν, καὶ τοῖς βουλομένοις κατὰ Φύσιν σκοπεῖν τὴν ἐν τῷ περίπλῳ τῆς Ṣαλάττης ἀναμετρησιν ἀληθῆ Φανησομένην · καὶ τοί γε τῶν περὶ τούτων σπουδασάντων οὐδενὸς ¹ ἐπισημηναμένου τοῦτο, ἀλλ' ὡσπερ σχοινίῳ διαμεμετρημένης τῆς Ṣαλάττης, οὕτω τὸν ἀριθμὸν τῶν σταδίων ἀπαγγειλάντων. Φημὶ δὴ ² οὐκ ἐν ἀπασι τοῖς τῆς Ṣαλάττης μέρεσι ῥάδιον εἶναι τὸν τῶν σταδίων ἀριθμὸν πρὸς τὸ ἀκριθέστατον ἀνευρεῖν · ἀλλ' εἰ μὲν ἡἴών ⁵ τις εὐθεῖα τυγχάνει, μήτε κοιλότητας, μήτε ἐξοχὰς ἔχουσα, τοῦ παρὰ ταύτην γινομένου πλοῦ τὴν ἀναμέτρησιν ὡς ἐπίπαν ⁴ ῥαδίαν εἶναι. Τῶν δὲ κόλπων καὶ τῶν ἀκρωτηρίων, ἤτοι χεộρονήσων 5

 1 οὐδ' ένὸς cod. — 2 φ ημὶ δὲ Huds. — 5 νηῶν cod. et Huds. — 4 ώς έπὶ πᾶν Huds. — 5 χερρονήσουν cod. Χερρονήσων Huds.

siones. Consequens esse puto ut aliquid dicam et in gratiam illorum, qui eam, ut natura fert, perspectam habere volunt maris in periplo dimensionem, quæ proxime ad veri speciem accedat : quanquam nemo illorum, qui hisce operam dederunt, hoc ipsum observaverit, sed ita stadiorum numerum indicaverit, ac si funiculo mare esset dimensum. Dico enim haud ita facile esse, numerum stadiorum in omnibus maris partibus accuratissime investigare : sed, si littus aliquod in rectum porrigatur, nec cavitates nec prominentias habens, navigationis secundum hoc peractæ dimensionem non omnino difficilem esse. Sinuum vero et promontoriorum sive peninsularum periplum ad amussim

τὸν περίπλουν οὐ δυνατὸν ἀκριξῆ παραστῆσαι. Οὐ γὰρ καθ' ὁμολογουμένων ¹ τόπων ώσπερ ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τῶν λεωφόρων τὴν ὁδοιπορίαν ποιοῦνται, οὕτω κἀπὶ ² τῆς Φαλάσσης ³ τὸν πλοῦν ἀνύουσιν. ἡποκείσθω ⁴ γὰρ λόγου χάριν κόλπος κατὰ τὸν αἰγιαλὸν αὐτὸν ἐν περιγραφῆ σταδίων ρ' ὑπάρχων · τοῦτον ⁵ εἰ μέν τις πλησίον καὶ παρ' αὐτὴν τὴν ἡἴόνα ⁶ περιπλέοι, ἐλάττονας μὲν ² εὐρήσει σταδίους τοῦ κατ' αὐτὸν τὸν αἰγιαλὸν βαδίζοντος, τῆς δὲ ἀληθείας οὐ πολὺ διαμαρτήσει. Εἰ δέ τις ἐνδοτέρω δ περιπλεύσειε τὸν αὐτὸν κόλπον, ἡττονας τοῦ παρὰ τὸν αἰγιαλὸν πλεύσαντος εὐρήσει σταδίους, καὶ τοῦτο τοσαυτάκις θ ἄν εὐροι, ὁσάκις ἄν εἰς βραχύτερον περιάγοι τοῦ περίπλου τὸν κύκλον. Θσπερ γὰρ ἐπὶ τῶν περιφερειῶν

1 καθ' ωμολογημένων cod. — 2 κ' επὶ Huds. — 5 Φαλάττης Huds. — 4 υποκεῖσθαι Huds. — 5 τούτων cod. — 6 παρ' αὐτὴν τὴν ἦόνα cod. παρ' αὐτὴν ἢίόνα Huds. — 7 μὲς Huds. — 8 ενδοτέρφ Huds. — 9 τοταυτάκις Huds.

exigere haud possibile est. Non enim per loca certa et explorata, ut terra per vias publicas itinera faciunt, ita mari navigationem conficiunt [homines]. Nam sumatur exempli gratia sinus, qui in circuitu per littus ipsum sit stadiorum 100; hunc si quis prope et juxta littus ipsum circumnaviget, pauciora quidem inveniet stadia, quam qui per littus ipsum incedit : sed a veritate non multum aberrabit. Si quis vero interius hunc ipsum sinum circumvehatur, stadia adhuc pauciora numerabit, quam qui juxta littus navigaverit, et [numerum sensim imminui] toties comperiet, quoties breviorem peripli circumducat circulum. Ut enim in circumferentiis, si quis

εἴ τις μετὰ τὴν ἔξωθεν γραμμὴν ἐτέραν ἔνδο Ξεν περιγράψειεν περιφέρειαν ¹, τὰ αὐτὰ πέρατα ἔχουσαν, καὶ πάλιν ἄλλην, καὶ μετ' ἐκείνην ἐτέραν ² · ἡ δευτέρα περιφέρεια ἐλάττων εὐρε Ξήσεται τῆς προτέρας · καὶ πάλιν ἡ τρίτη τῆς δευτέρας, ὁμοίως καὶ ἡ τετάρτη τῆς τρίτης, καὶ ἀκολούθως οὕτω γινόμεναι δεικνύοιντο ἀν εἴ τις ἐφεξῆς τοῦτο ποιοίη. Οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν κόλπων, κα Ξάπερ ἐν τινὶ περιγραφῆ περιφερειῶν, ἔξεστι τοῖς περιπλέουσι καὶ διὰ πλειόνων σταδίων ποιεῖσθαι τὸν πλοῦν, καὶ δι' ἐλαττόνων ³. Τοῦτο δὲ καὶ ἐκ τῶν διάπλων σαφὲς ἀν κατασταίη. Εἰ γάρ τις μὴ περιπλεῖν ἐΞέλοι τὸν κόλπον ⁴, ἀλλὰ διαπλεῖν ἐπ' εὐθείας, βραχύτατος ἀν ὁ διάπλους ὀφθείη, ώστ' εἰκίτως ἐπὶ τῆ τῶν περιπλεόντων κεῖσθαι γνώμη τὸν ἀριθμὸν τῶν παλαιῶν ἐν

¹ περιφερείαν Huds. — ² έτέρα cod. — ³ έλειττόνων Huds. — ⁴ έθέλοι τὸν κόλπον deest in Huds.

post lineam exteriorem, alteram intus describat circumferentiam, eosdem terminos habentem, et rursus alteram, aliamque post illam; secunda circumferentia priori minor invenietur, et rursum tertia secunda, similiter et quarta tertia: et si lubet ulterius rem prosequi, quæ deinceps factæ erunt idem plane monstrabunt. Sic in circuitione sinuum, eodem fere modo ac in ductu circumferentium, licet circumnavigantibus pluribus et paucioribus stadiis cursum peragere. Hoc autem ex navigationibus manifesto liqueat. Nam si quis sinum non circumvehi velit, sed recta navigare, navigatio hæc brevissima apparebit: adeo ut numerus veterum in sinubus

τοῖς κόλποις καὶ τοῖς ἀκρωτηρίοις. Διὰ δὴ τοῦτο συμβαίνει τοὺς μὲν ἄλλως ἀναμετρῆσαι, τοὺς δὲ ἐτέρως. ἄξιον οῦν συγγνώμης τὸ περὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν σταδίων εὐρισκόμενον πταῖσμα, πλὴν εἰ μή που παρὰ πολὺ τοῦτο γίνοιτο, ἐπεὶ καὶ ἄλλως παρὰ πᾶσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοῖς παλαιοῖς ὅσοι περίπλους γεγράζασιν, ἐπὶ πασῶν τῶν Θαλαττῶν τὸν τῶν σταδίων ἀριθμὸν οὐκ ἄν τις εὕροι συνάδοντα. Τῆς δὲ τοιαύτης διαζωνίας τὰς αἰτίας μακρὸν ἀν εἴη λέγειν. Οὕτω δὲ τούτων ἐχόντων, ἐθνῶν μὲν, καὶ πόλεων παραθαλαττίων, καὶ ἐπινείων, [ἡ μὲν ἔξω θάλασσα κατὰ 1] τὴν ἑσπέραν ² εἰσέχει ἀπὸ τοῦ καλουμένου Ατλαντικοῦ πελάγους τὴν εἰσροὴν ἔχουσα, καὶ ἐπὶ πολὸ χωρεῖ εἴσω τῆς γῆς, ὡς πρὸς

 1 Quæ uncis includuntur desunt in cod, et in Huds. — 2 ἐσπέραν cod, ἐs πέραν cod. Herv.

et promontoriis merito pendeat a proposito circumnavigantium. Propter hoc accidit nonnullos quidem uno modo dimetiri, alios vero alio. Venia ideo dignum est erratum, quod in numero stadiorum reperitur, nisi quando valde grave esse contigerit : quoniam et aliter veterum plerosque, quotquot periplos scripserunt, de numero stadiorum maria per omnia non adeo inter se convenire deprehendamus. Hujusmodi autem varietatis causas et origines longum esset persequi. His vero ita se habentibus, gentibus nimirum et civitatibus maritimis et navalibus, [oceanus exterior] ad occidentem irrumpit, influens e pelago, quod Atlanticum vocatur, et longe intra terras progreditur quasi orientem versus,

τὰς ἀνατολὰς ¹, μέχρι τοῦ Ἱσσικοῦ κόλπου, ὁς ἐστιν ἐν τῷ Κιλικίῳ ² ἔθνει. ἔστι δ' ὁ εἰσπλους αὐτῆς στενώτατος κατὰ τὰς λεγομένας Ἡρακλέους στήλας, ἤτοι Ἡράκλειον πορθμὸν, σταδίων ὑπάρχων π', καὶ τοῦτ' ἔστι τοῦ κόλπου τούτου, ἤτοι τῆς θαλάττης, τὸ στόμα · ἐτέρωθεν γὰρ οὐκ ἄν τις ἐκπλεύσειεν ἀπὸ τῆς ἔσω δ θαλάσσης εἰς τὸν ώκεανὸν, πλὴν διὰ τοῦ εἰρημένου Ἡρακλείου πορθμοῦ. Ἐκτείνεται δὲ ἡ ⁴ καθ' ἡμᾶς αὕτη θάλασσα καὶ μέχρι τῆς Αἰγύπτου, ἤτις ὑπόκειται τῆ μεσημβρία δ, ὡς ἀντικεῖσθαι τῷ ἀραβίω κόλπω τὸ καθ' ἡμᾶς καλούμενον Αἰγύπτιον πέλαγος, καὶ γίνεσθαι μέγαν ἰσθμὸν, τὴν μεταξὺ γῆν τοῦ τε ἀραβίου κόλπου, καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς κατὰ τοῦτο τὸ μέρος θαλάσσης. Τὸν μὲν οὖν περίπλουν τῆς θαλάττης ταύτης διὰ τῆς ἐπιτομῆς τῶν ια΄

ad sinum usque Issicum, qui in provincia Cilicia est. Introitus ejus angustissimus est juxta columnas Herculeas appellatas, sive fretum Herculeum, latitudine patens stadia 80, et hoc est sinus hujus sive maris ostium; nam ex altera parte non datur alicui enavigare ab interiori mari ad oceanum, nisi per fretum Herculeum dictum. Mare autem nostrum extenditur usque ad Ægyptum, quæ meridiei subjecta est : adeo ut ex adverso sinui Arabico jaceat mare, quod nos versus Ægyptium dicitur; et magnus fiat isthmus e terra, quæ a sinu Arabico ad nostrum usque ex hac parte pertingit mare. Periplum igitur hujus maris in epitome undecim libro-

¹ είσω τῆς ὡς πρὸς τὰς γῆς, ἀνὰ μέχρι Huds. — 3 Κιλίκφ cod. — 5 τῆς ἔσσω cod. — 4 ἐκτείνεται δὲ ὁ Huds. — 5 μεσιμβρία cod.

βιδλίων Αρτεμιδώρου τοῦ γεωγράφου ¹ σαφῆ κατεστήσαμεν, ώς προείρηται· τῶν δὲ ἔξω Φαλασσῶν ἤτοι ώκεανῶν ἐφου τε ² καὶ ἐσπερίου οἰκεῖον ὑποστάντες πόνον, τὸν περίπλουν ἀναγράψαι προειλόμεθα. Ερατοσθένης μὲν ὁ Κυρηναῖος τὴν μεγίστην περιφέρειαν τῆς ἐγνωσμένης ἀπάσης γῆς εἶναι λέγει σταδίους με καὶ Φσ΄. Οὕτω δὲ καὶ Διόνυσος ⁵ ὁ τοῦ Διογένους ἀναμεμέτρηκεν. Πτολεμαῖος ⁴ δὲ ὁ Φειότατος τῆ μὲν πείρα καὶ ἀληθεῖ παιδεύσει πρεσδύτερος, τοῖς δὲ χρόνοις Ερατοσθένους νεώτερος σταδίων μη ⁵ τὴν γῆν ἀπέδειξεν εἶναι, καὶ τοῦ μὲν πλάτους εἶναι τῆς γῆς συνέστηκε π' ⁶ μοίρας μεσημβρινὰς, τοῦ δὲ μήκους ρμ΄ ⁷. Εν τούτω δὲ τῷ μέτρω περιέχεται ἡ οἰκουμένη εἰς τρεῖς διαιρε Φεῖσα τομὰς ἡπείρων, εἴς

 1 γαιωγρά φ ου cod. et Huds. — 2 εώτου καὶ cod. — 5 δὲ καὶ ὁ Διόνυσος ὁ Huds. — 4 Πτολομαῖος cod. — 5 σταδίων μὲν ιη' cod. et Huds. — 6 συνέστηκεν 6 cod. et Huds. — 7 ρπ' cod. et Huds.

rum Artemidori geographi perspicue complexi sumus, ut ante dictum est: marium vero exteriorum, sive oceani orientalis et occidentalis periplum de proprio perscribere maluimus. Eratosthenes quidem Cyrenæus dicit maximum totius terræ cognitæ circuitum esse stadiorum 259,200. Similiter autem et Dionysius Diogenis filius dimensus est. Ptolemæus vero divinissimus, Eratosthene licet annis junior, experientia tamen et vera doctrina senior, terram stadiorum esse 180,000 demonstravit: et quidem 80 gradus meridionales latitudinis habere ostendit, longitudinis vero 140. Hoc autem modo ambitur terra habitabilis, divisa in tres continen-

τε Ασίαν καὶ Λιθύην καὶ Εὐρώπην, ὅσπερ ἀπασιν ἔγνωσται.
Τὴν μὲν οὖν Εὐρώπην ἀπὸ τῆς Λιθύης διορίζει τὸ κατὰ Γάδειρα στόμα τοῦ ἀκεανοῦ, ὅπερ Ἡράκλειον καλοῦσι πορθμὸν,
δι' οὖ τὴν εἰσροὴν τὸν ἀκεανὸν εἰς τὴν ἡμετέραν ποιεῖσθαι
Φάλασσαν ¹ προείπομεν · καὶ πάλιν ὁ Τάναϊς ποταμὸς, ὅστις
τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τῆς Ασίας ὁμοίως κατὰ τὸ ἀρκτῷον διορίζει μέρος εἰς τὴν Μαιῶτιν ² ἐκθάλλων λίμνην, ἤτις ³ εἰς
τὸν Πόντον ἐξίησι τὸν καλούμενον Εὔξεινον. Τὴν δὲ Λιθύην
σὐν τῆ Ασία διορίζει, ἀπὸ μὲν τῆς Εὐρώπης ὁ προειρημένος
Ἡράκλειος πορθμός ⁴ · ἀπὸ δὲ τῆς Ασίας τὸ καλούμενον Κανωθικὸν τοῦ Νείλου στόμα. Τὴν δὲ Ασίαν πρὸς μὲν τὴν
Εὐρώπην διορίζει ὁ προειρημένος Τάναϊς ποταμὸς, πρὸς δὲ
τὴν Λιθύην τὸ προβρηθὲν ⁵ Κανωθικὸν τοῦ Νείλου στόμα,

tum plagas, in Asiam, Libyam, et Europam, prout omnibus notum est. Europam quidem a Libya separat ostium oceani juxta Gades, quod fretum Herculeum appellant, per quod oceanum in nostrum mare influere prius diximus: et rursum [eum terminat] Tanaïs fluvius, qui Europam ab Asia similiter separat ad partem septentrionalem, [sese] exonerans in Mæotidem paludem, quæ transit in pontum Euxinum appellatum. Libyam vero una cum Asia ab Europa quidem disterminat prædictum fretum Herculeum; ab Asia vero Nili ostium Canobicum appellatum. Asiam autem ab Europa dividit præfatum Tanaïs flumen; a Libya vero prædictum Ca-

 $^{^1}$ \Rightarrow άλασσον Huds. — 2 Μεώτην cod. — 5 ήτις Huds. — 4 Ηρακλείου πορθμός cod. — 5 προρηθὲν cod. et Huds.

καθὰ προειρήκαμεν. Ἡ τοίνυν 1 κας ήμᾶς ςάλασσα, καὶ συνάπτουσα τῷ δυτικῷ ἀκεανῷ, διὰ τοῦ Ἡρακλείου πορθμοῦ περιγράψει τὰς τρεῖς ἠπείρους, τόνδε τὸν τρόπον. Τῆς μὲν Εὐρώπης, περιπλεομένων τῶν κατ 'αὐτὴν κόλπων ἐν τῆ καθ' ἡμᾶς ςαλάσση, ἡ παράλιος χώρα τὴν ἀρχὴν ἔχει ἀπὸ τοῦ Τανάϊδος ποταμοῦ καὶ καταλήγει ἐπὶ τὸν Ἡράκλειον 2 πορθμὸν, καὶ τὰ Γάδειρα τὴν νῆσον καὶ ἔστιν ὁ σύμπας αὐτῆς περίπλους σταδίων γ καὶ ς 3. Τῆς δὲ Λιεύης ἀπὸ Τίγγις 4 πόλεως μέχρι τοῦ Κανωθικοῦ τοῦ Νείλου στόματος ὁ παράπλους ἐστὶ σταδίων ῷ καὶ σπ' 5. Τῆς δὲ Ασίας σὺν τῆ Αἰγύπτω, ἀπὸ τοῦ Κανωθικοῦ τοῦ Νείλου στόματος μέχρι τοῦ ποταμοῦ ο τοῦ Τανάϊδος ὁ παράπλους ἐστὶ σταδίων ς καὶ ρκ'?. Ἡ τοίνυν σύμπασα χώρα τῆς παραλίου ς αλάσσης τῆς καθ'

¹ προειρήκαμεν, ήτοι νῦν Huds. — ² Ἡράκειον Huds. — ⁵ σταδίων μ . γ' . καὶ θ'. Huds. — ⁴ Τίγγι Huds. — ⁵ σταδίων μ . εξ καὶ σπ'. Huds. — ⁶ τοῦ ποταμοῦ Τανάϊδος Huds. — ⁷ μ . ς' καὶ $\rho\alpha'$. Huds.

nobicum Nili ostium, ut prius memoravimus. Nostrum igitur mare conjunctum oceano occidentali per fretum Herculeum has tres continentes circumscribit in hunc modum. Europæ quidem, sinubus ejus qui ad nostrum mare patent circumnavigatis, regio maritima incipit a Tanaï fluvio, et desinit ad fretum Herculeum et Gades insulam: et universus ejus periplus est stadiorum 39,000. Libyæ autem præternavigatio a Tingi civitate usque ad Canobicum Nili ostium est stadiorum 40,280. Asiæ vero cum Ægypto præternavigatio a Canobico Nili ostio usque ad flumen Tanaïm est stadiorum 60,120.

ἡμᾶς ἐστιν, ή τε τῆς Εὐρώπης, καὶ τῆς Λιθύης, καὶ τῆς Ασίας, στάδια μη ξυ'. Εστι δὲ πρώτη μὲν τῶν ἠπείρων μεγέθους ἕνεκεν ἡ Ασία, δευτέρα δὲ ἡ Λιθύη, τρίτη δὲ ἡ Εὐρώπη. Τῶν δὲ τριῶν βαλασσῶν τῷ μεγέθει τυγχάνει πρώτη μὲν ἡ κατὰ τὸ ἰνδικὸν πέλαγος δευτέρα δὲ ἡ καθ' ἡμᾶς, ἡ μεταξὸ Λιθύης καὶ Εὐρώπης, ἀρχομένη μὲν ἀπὸ Γαδείρων, ἤτοι τοῦ Ἡρακλείου πορθμοῦ, διήκουσα δὲ μέχρι τῆς Ασίας τρίτη δὲ ἡ Υρκανία. Μέγεθος δὲ τῆς οἰκουμένης, τὸ μὲν ἀπὸ ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν ἀναμετρεῖται ¹ σταδίων ξ η Φμε' ² · τοῦτο δέ ἐστι τὸ ἀπὸ Γάγγου ποταμοῦ ἐκθολῶν, τοῦ ἐν ἰνδοῖς ἀνατολικωτάτου ποταμοῦ, ἐπὶ τὸ δυτικώτατον τῆς ὅλης οἰκουμένης ἀκρωτήριον, ὁ καλεῖται μὲν ἱερὸν ἄκρον,

Universa igitur regio Europæ et Libyæ, et Asiæ, quam mare nostrum alluit, est stadiorum 139,400. Ex [tribus] autem continentibus magnitudine quidem Asia est prima; sed proxima Libya: tertia vero Europa. At inter tria maria magnitudine primum est illud, cui [ab ortu] continuum est Indicum pelagus; secundum vero nostrum, quod interfluit Europam et Libyam, incipiens quidem a Gadibus sive freto Herculeo, et usque ad Asiam pertingens; sed tertium Hyrcanium. Terræ autem habitabilis magnitudo ab ortu quidem ad occasum computatur esse stadiorum 78,545. Hæc vero est, ab ostiis Gangis fluvii, qui fluviorum apud Indos maxime orientalis est, usque ad maxime occidentale totius orbis habitabilis promontorium, quod Sacrum appellatur:

¹ ἀναμετρήται cod. — ² σταδίων μ. ζ. η φμε'. Huds.

τῆς δὲ Ἰβηρίας ἐστὶ τῶν Λυσιτανῶν ἔθνους. Τοῦτο ¹ δὲ Γαδείρων, ἤτοι τῶν Ἡρακλέους ² στηλῶν, δυτικώτερον ³ τυγχάνει ὡς στάδια γ ⁴. Τοῦ δὲ πλάτους ἡ εὐθεῖα, ἡ πλατυτάτη
τυγχάνει οὖσα, ἀναμεμέτρηται δ γ ξ' · τοῦτο δὲ ἐστιν ἀπὸ
μεσημβρίας ⁵ ἐπὶ τοὺς ἄρκτους, οἶον ἀπὸ τῆς Αἰθιοπικῆς
Φαλάσσης μέχρι Θουλης τῆς νήσου. Τῶν δὲ μεγίστων κόλπων, πρῶτος μέν ἐστιν ὁ Γαγγητικὸς ⁶, δεύτερος δὲ ὁ Περσικὸς, τρίτος δὲ ὁ καλούμενος οὕτω Μέγας, τέταρτος δὲ ὁ
Αράβιος, πέμπτος δὲ ὁ Αἰθιοπικὸς, ἔκτος δὲ ὁ τοῦ Πόντου,
ἔβομος δὲ ὁ τοῦ Αἰγαίου γ πελάγους, ὄγδοος δὲ ὁ τῆς
Μαιώτιδος λίμνης, ἔννατος δὲ ὁ Αδρίας ἤτοι Ἰώνιος κόλπος,
δέκατος δὲ ὁ τῆς Προποντίδος. Τῶν δὲ μεγίστων νήσων ἢ

¹ τούτου δὲ Huds. — ² Ἡρακλείους cod. — ³ δυτικώτατου Huds. — ⁴ στάδια ᢒ΄. Huds. — ⁵ μεσιμδρίας cod. — ⁶ Γαγγιτικὸς cod. — ⁷ Εγέου cod.

provinciæ autem est Lusitanicæ in Iberia. Verum hoc magis ad occidentem vergit quam Gades, aut columnæ Herculeæ, circa stadia 3,000. Latitudo autem secundum rectam lineam, quæ maxima, est stadiorum 43,060. Hæc vero est, a meridie ad septentrionem, veluti ab Æthiopico oceano ad insulam Thulem. Verum maximorum sinuum primus quidem est Gangeticus; secundus autem Persicus; tertius vero qui Magnus appellatur; quartus Arabicus; quintus Æthiopicus; sextus qui Ponti est; septimus vero qui maris Ægæi; octavus qui paludis Mæotidis; nonus autem Adriaticus sive Ionius; decimus vero qui Propontidis est. Insularum autem,

χερρονήσων 1, καὶ τῆς πρώτης τάξεως, πρώτη μὲν ἡ Ταπροβάνη νῆσος ἡ Παλαισιμούνδου 2 καλουμένη πρότερον, νῦν
δὲ Σαλική · δευτέρα δὲ τῶν Βρεταννικῶν ἡ Αλβίων, τρίτη
δὲ ἡ Χρυσῆ χερρόνησος 5, τετάρτη δὲ τῶν Βρεταννικῶν ἡ
ἰουερνία, πέμπτη δὲ ἡ Πελοπόννησος 4, ἔκτη δὲ ἡ 5 Σικελία, ἐβδόμη δὲ ἡ Σαρδὰ, ὀγδόη δὲ ἡ Κύρνος 6, ἐννάτη Κρήτη,
δεκάτη Κύπρος · καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον · ἐπὶ δὲ τὰ προκείμενα μεταβησόμεθα. Αρξόμεθα δὲ τοῦ περίπλου, καθὰ
προειρήκαμεν, ἀπὸ τοῦ Αραβίου κόλπου καὶ τοῦ μυχοῦ αὐτοῦ
καλουμένου Αἰλανίτου 7 · ἔνθα μάλιστά ἐστιν, ὡς προείρηται, καὶ τὸ στενώτατον τῆς ἡπείρου, καὶ διεῖργον τὸ μὴ
συνάψαι τὴν καθ ἡμᾶς Θάλασσαν τῷ Αραβίω μυχῷ. Οὖτος

sive peninsularum maximarum, primique ordinis, præcipua est Taprobana insula, quæ Palæsimundi prius erat appellata, nunc vero Salice; secunda Albion Britannicarum una; tertia Aurea Chersonesus; quarta Ivernia Britannicarum altera; quinta Peloponnesus; sexta Sicilia; septima Sardinia; octava Corsica; nona Creta, decima Cyprus; atque hæc quidem hactenus, nunc vero ad rem propositam transibimus. Periplum autem, ut ante diximus, exordiemur a sinu Arabico, et recessu ejus qui Ælaniticus appellatur; ubi, ut prius dictum, pars est continentis angustissima, mare nostrum dirimens a secessu Arabico. Hic vero recessus vicinus est

χερσονήσων cod. — 2 Πάλαι Σημουνδοῦ cod. Πάλαι σιμούνδου Huds. — 5 Χρύση χερσόνησος cod. et Huds. — 4 Πελοπόνησος cod. — 5 έκτη δὲ Σικ. cod. — 6 ὀγδόη δὲ Κύρνη cod. — 7 Ατλαντίου cod. et Huds.

δὲ ὁ μυχὸς γειτνιῶν τυγχάνει τῆ τε Αἰγύπτῷ καὶ τῆ Πετραία καλουμένη Αραβία, ἤτις τῆ λεγομένη ἱουδαία συνάπτει, ῆς Παλαιστίνη τὸ ἔθνος ἐστὶ πρὸς τῆ καθ' ἡμᾶς κείμενον Φαλάσση. Ἐστι γὰρ ἀπὸ Γάζης τῆς ἐν Παλαιστίνη πόλεως ἐπὶ τὸν μυχὸν τοῦ Αραβίου κόλπου, καὶ τὸν προειρημένον Αἴλαν ¹, πεζῆ πρὸς τὴν μεσημβρίαν τῆς πορείας ² γινομένης, στάδια α σξ'. Τῶν μὲν οὖν ἀριστερῶν τῆς Ασίας μερῶν, τουτέστι, τῆς τε Αραβίας τῆς Εὐδαίμονος καὶ τῆς Ερυθρᾶς Φαλάσσης, καὶ μετ' ἐκείνην τοῦ Περσικοῦ κόλπου, καὶ τοῦ ἱνδικοῦ πελάγους παντὸς, ἄχρι τῶν Σινῶν ³ τοῦ ἔθνους, καὶ τοῦ πέρατος τῆς ἐγνωσμένης γῆς τὸν ἀκριβέστατον ποιησόμεθα περίπλουν, καὶ τὴν τῶν σταδίων ἀναμέτρησιν. Τῶν δὲ δεξιῶν τῶν τῆς Λιβύης μερῶν μέχρι τοῦ καλουμένου

Ægypto, et Arabiæ quæ Petræa appellatur et contigua est Judææ, cujus provincia Palæstina nostro mari adjacet. A Gaza enim Palæstinæ urbe ad intimum sinus Arabici recessum et prædictum [sinum] Ælanitem, si quis iter pedestre contenderet ad meridiem, stadia sunt 1,260. Sinistrarum itaque Arabiæ partium, hoc est, Arabiæ Felicis et Rubri maris, et dein sinus Persici, et totius Indici pelagi, usque ad Sinarum gentem, et terminos terræ cognitæ, periplum quam accuratissimum faciemus, [adjicientes] etiam stadiorum dimensionem. In partibus autem quæ ad dextram Libyæ sunt, usque ad promontorium Prasum appellatum, et insulam Me-

 $^{^1}$ Μύλαν cod. et Huds. — 2 μεσιμβρίαν τῆς πορίας cod. — 3 τοῦ Σινῶν cod. et Huds.

Πράσου ἀκρωτηρίου, καὶ τῆς Μενουθιάδος ¹ νήσου, τὰς μὲν προσηγορίας τῶν πόλεων καὶ τῶν ἐπινείων δηλώσομεν· ἔτι μὲν τῶν θαλασσῶν καὶ τῶν κόλπων καὶ τῶν ἀκρωτηρίων, καὶ τῶν νήσων τὰς ὀνομασίας σημανοῦμεν ²· διὰ μακροῦ δὲ τοῖς διαστήμασι τὸν ἀριθμὸν τῶν σταδίων προσθήσομεν. Τούτων μὲν γὰρ τῶν δεξιῶν μερῶν ἐπιδρομή ἐστιν, ἀ διὰ τῆς ³ ἀναμετρήσεως πεποιήμεθα σαζῆ, μιᾶς ἔνεκα τῆς θέσως τῆς τε γῆς καὶ τῆς θαλάσσης, ήνπερ ⁴ ἔχει πρὸς τὴν ἀντίπερα τῆς Ασίας χώρας, τουτέστι τῶν τε Αράδων, καὶ τῶν Ἰνδῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν· τῶν δὲ ἀριστερῶν μερῶν μετὰ τῆς προειρημένης ⁵ ἐπαγγελίας τὸν περίπλουν σπουδῆ ⁶ ἐποιησάμεθα.

¹ Μεμουνιάδος cod. et Huds. — ² σημαινοῦμεν cod. et Huds. — ⁵ å τῆς ἀν. cod. et Huds. — ⁴ όπερ cod. et Huds. — ⁵ προειρημένοις Huds. — ⁶ σπουδήν cod.

nuthiada, nomina urbium et navalium indicabimus, insuper et marium, et sinuum, et promontoriorum, et insularum: longioribus vero distantiis numerum stadiorum apponemus. Atque hæc quidem percursatio est dextrarum partium, quas dimensione manifestas faciemus, præcipue gratia situs terræ et maris cum respectu ad oppositas Asiæ regiones, hoc est, Arabum, et Indorum, et aliarum gentium: partium vero ad sinistram, ut prius polliciti sumus, periplum diligenter scripsimus.

ΤΩΝ ΔΕΞΙΩΝ ΜΕΡΩΝ ΤΟΥ ΤΕ ΑΡΑΒΊΟΥ ΚΌΛΠΟΥ ΚΑΙ ΤΩΣ ΕΡΥΘΡΆΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΙΝΔΙΚΟΎ ΠΕΛΑΓΟΥΣ ΠΕΡΊΠΑΟΥΣ.

Η τοίνυν Θέσις καὶ περιγραφή τῶν δεξιῶν τῆς Λιθύης μερῶν, τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. Χρή γὰρ πρὸ τῶν κατὰ μέρος τὰς καθ' ὁλου προσηγορίας καὶ τὴν Θέσιν δηλῶσαι τῶν τόπων. Πλέοντι γὰρ τὸν Αραβικὸν κόλπον ὡς πρὸς μεσημβρίαν μετρίως πρὸς τὴν ἕω παρεπιστρέφοντι, καὶ δεξιὰν ἔχοντι τὴν ἤπειρον, πρώτη μέν ἐστιν ἡ Αἴγυπτος, μέρει τινὶ γειτνιῶσα τῷ κόλπῳ· τούτῳ δὲ παροικοῦσιν Αραβαιγύπτιοι Ἰχθυοφάγοι. Μετὰ δὲ ταύτην ἡ Τρωγλοδυτικὴ ² ἐπιπλεῖστον ἐκτεινομένη· παρήκει γὰρ παρά τε αὐτὸν τὸν

1 μέχρι τινί cod. — 2 Τρωγλοδική cod.

2. PARTIUM DEXTRARUM SINUS ARABICI, RUBRI MARIS, ET INDICI PELAGI PERIPLUS.

Situs igitur et descriptio dextrarum Libyæ partium ad hunc modum se habet. Oportet enim generales appellationes et situm locorum prius indicare, quam sigillatim recensere. Nam si quis sinum Arabicum naviget quasi meridiem versus, leniter flectens ad ortum, et a dextra continentem habeat, primum se offert Ægyptus, aliqua sui parte sinui [Arabico] contermina; huic autem adjacent Arabes Ægyptii Ichthyophagi. At supra hanc [Ægyptum] regio Troglodytica latissime extensa: protenditur enim juxta ipsum sinum Arabicum et Ru-

Αράβιον κόλπον, καὶ παρὰ τὴν Ερυθρὰν Θάλασσαν· μετὰ δὲ τὸ στόμα τοῦ Αραβίου κόλπου εξῆς ἐστιν ἡ Ερυθρὰ Θάλασσα. Περιπλέοντι τοίνυν ταύτην, καὶ ὁμοίως ἐν δεξιᾳ τὴν γῆν ἔχοντι, ἐκδέχεται μὲν ὁ αὐτὸς κόλπος ἐν τοῖς δεξιοῖς μέρεσι τῆς Ερυθρᾶς τυγχάνων Θαλάσσης· παροικοῦσι δὲ τούτῳ οἴ τε προειρημένοι Τρωγλοδύται ¹, καὶ οἱ Αὐαλῖται ², καὶ προσέτιγε οἱ Μόσυλοι ³ τὰ ἔθνη. Εκπλεύσαντι δὲ τὸν κόλπον, καὶ τὴν Ερυθρὰν Θάλασσαν, ἠρέμα πως μετὰ τὸν κόλπον κατὰ τὸ ἀκρωτήριον στενουμένην ⁴, ἐκδέχεται τὸ Ινδικὸν πέλαγος ἀναπεπταμένον ἐπὶ πολύ· καὶ τῷ μὲν μήκει διῆκον ⁵ πρὸς τὴν ἕω καὶ τὰς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου μέχρι Σινῶν τοῦ ἔθνους, ὁπερ ἐπὶ τέλει τῆς οἰκουμένης τυγχάνει κείμενον 6 κατὰ τὴν πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς ἄγνωστον γῆν·

¹ Τρωγλωδύται Huds. — ² Αύλῖται cod. $\hat{\eta}$ Αύλίται Huds. — ⁵ Μοσσουλοι cod. et Huds. — ⁴ στενομένην Huds. — ⁵ δίηκον Huds. — ⁶ κειμέν $\hat{\varphi}$ cod.

brum mare: nam ostio sinus Arabici continuum est Rubrum mare. Hoc igitur [mare] circumnavigantem, et similiter terram a dextra habentem excipit idem ille sinus, cui dextram versus est Rubrum mare: hoc autem [mare] accolunt prædicti Troglodytæ, et Aualitæ, insuperque Mosyli populi. Egredienti autem sinum [Arabicum] et Rubrum mare (paulatim post sinum hunc juxta promontorium in angustias coactum) occurrit Indicum pelagus, in immensum porrectum: et longitudine quidem pertingens ad orientem solisque exortus usque Sinarum gentem, quæ ad extrema orbis habitabilis jacet juxta terram orientalem incognitam:

τῷ δὲ πλάτει πρὸς μεσημβρίαν ἀναχεύμενον ¹ ἐπὶ πλεῖστον, μέχρι τῆς ἐτέρας ἀγνώστου γῆς τῆς κατὰ τὴν μεσημβρίαν ² ὑπαρχούσης 5 · καθ ' ἡν καὶ ἡ Πρασώδης καλουμένη διατείνει ⁴ Θάλασσα παρ ' ὅλην ⁵ τὴν μεσημβρινὴν ἄγνωστον γῆν, μέχρι τῆς ἔω, τοῦ μὲν ἶνδικοῦ πελάγους ὑπάρχουσα 6, ταύτην δὲ διὰ τὴν χροιὰν λαχοῦσα τὴν προσηγορίαν. Μετὰ τὴν Ἐρυθρὰν τοίνυν Θάλασσαν κάμψαντι πρὸς τὴν μεσημβρίαν καὶ ὁμοίως ἐν δεξιᾳ τὴν γῆν ἔχοντι, τό τε ὄρος ὁ Ελέφας τυγχάνει κείμενον, καὶ ἡ Αρωματοφόρος χώρα · μεθ ' ἡν ἐκδέχεται τὸ ἔθνος τὸ λεγόμενον Βαρβαρικὸν, καὶ τὸ Βαρβαρικὸν καλούμενον πέλαγος, ἐν ῷ κόλποι τε πλείους εἰσὶ, καὶ οἱ δρόμοι τῆς καλουμένης Αζανίας. Καὶ πρῶτος μὲν

tatitudine vero ad meridiem versus maxime diffusum, usque ad alteram terram incognitam, quæ meridiei subjacet; juxta quam et mare Prasodes appellatum (Indici quidem pelagi pars, hoc vero cognomen sortitum a colore) extenditur circa totam terram meridionalem incognitam usque ad orientem. Post Rubrum igitur mare versus meridiem flectenti, et similiter a dextra terram habenti objacet mons Elephas, et regio Aromatifera: post quam sequitur provincia Barbarica appellata, et pelagus Barbaricum dictum, in quo plures sunt sinus et dromi (hoc est cursus) Azaniæ, quæ sic vocatur. Et ex sinubus quidem insignioribus primus in

 $^{^1}$ ἀναχεομένην cod. et Huds. — 2 τὴν μεσημβρίας Huds. — 5 ὑπάρχουσαν cod. et Huds. — 4 διατείνη cod. — 5 περὶ ὀλην Huds. — 6 ὑπάρχουσαν cod. et Huds.

τῶν ἐπισήμων κόλπος ἐστὶν ἐν αὐτῷ ὁ καλούμενος ἀπόκοπα· εἶθ' έξῆς μικρὸς αἰγιαλὸς καὶ μέγας, μεθ' οὖς ἔτερος κόλπος μέγας μέχρι τοῦ Ῥάπτου ἀκρωτηρίου. Μετὰ δὲ ταῦτα ἡ λεγομένη Βραχεῖα βάλασσα, καὶ ὁ περὶ αὐτὴν μέγιστος κόλπος, ὅνπερ οἰκοῦσι βάρβαροι ἀνθρωποφάγοι. Εν δὲ τῷ τέλει τοῦ κόλπου κεῖται τὸ μέγιστον ἀκρωτήριον, ὁ καλεῖται Πράσον ἄκρον, καὶ ἡ Μενουθίας ¹ νῆσος, οὐ πόρὸω τοῦ ἀκρωτηρίου τυγχάνουσα. Καὶ ἡ μὲν ὅλη βέσις καὶ περιγραφὴ τῶν δεξιῶν μερῶν τοῦ τε ἀραβίου κόλπου καὶ τῆς Ερυθρᾶς βαλάσσης, καὶ προσέτιγε τοῦ Ἰνδικοῦ πελάγους τοῦ πρὸς τὴν μεσημβρίαν ² ἀποκλίνοντος, τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. Τὰ δὲ κατὰ μέρος οὕτω πως ἔχει.

ipso est, qui nuncupatur Apocopa; exinde ordine parvum littus et magnum; tum et alter sinus immensus usque Rhaptum promontorium. Post hæc vero mare quod Breve dicitur, et maximus circa ipsum sinus quem accolunt barbari Anthropophagi. In extremo autem sinus hujus maximum est promontorium quod appellatur Prasum, et insula Menuthias, non longe a promontorio distans. Atque generalis quidem situs et descriptio dextrarum partium et sinus Arabici, et Rubri maris, præterea et Indici pelagi, quod meridiem versus excurrit, ad hunc modum se habet. Quæ particulatim vero recensenda veniunt, hoc fere modo.

¹ Μενουν Sías cod. Μενουν Sías νήσου Huds. — 2 μεσιμθρίαν cod.

ΤΩΝ ΑΡΙΣΤΕΡΩΝ ΜΕΡΩΝ ΤΟΥ ΤΕ ΑΡΑΒΊΟΥ ΚΌΛΠΟΥ ΚΑΙ ΤΉΣ ΕΡΥΘΡΆΣ ΘΑΛΆΣΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΙΝΔΙΚΟΎ ΠΕΛΆΓΟΥΣ ΠΑΝΤΌΣ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ.

Τῶν δὲ ἀριστερῶν τῆς Ασίας μερῶν, ἢ ¹ τῆς ἢπείρου καὶ τῶν Φαλασσῶν Θέσις, τοῦτόν πως διάκειται τὸν τρόπον. Χρὴ γὰρ κἀνταῦθα, πρὸ τῶν ² κατὰ μέρος ὀνομασιῶν, τὰς καθόλου δηλῶσαι προσηγορίας, καὶ τὴν Θέσιν σημῆναι τῶν τόπων. Πλέοντι τοίνυν τὸν Αράδιον κόλπον καὶ ἀριστερὰν ἔχοντι τὴν ἤπειρον, πρώτη μέν ἐστιν ἡ καλουμένη ³ Εὐδαίμων Αραδία περὶ ὅλον τὸν Αράδιον διήκουσα κόλπον, μέχρι τοῦ προρρηθέντος ⁴ Αραδίου πορθμοῦ. Μετὰ δὲ τὰ στενὰ τοῦ Αραδίου κόλπου ἐκδέχεται ἡ Ερυθρὰ Θάλασσα, ἢν πε-

1 ή cod. et Huds. — 2 πρῶτον τῶν cod. et Huds. — 5 ἐστιν ή Εὐδαίμων Αραδίου περὶ Huds. — 4 προρηθέντος cod. et Huds.

5. PARTIUM SINISTRARUM SINUS ARABICI, ET RUBRI MARIS, ET TOTIUS INDICI PELAGI PERIPLUS.

Sinistrarum autem Asiæ partium, tam continentis quam marium, situs hic est. Oportet enim et hoc loco, ante [quam ad] particulares [descendamus,] generales proferre appellationes, et locorum situm ob oculos ponere. Naviganti igitur sinum Arabicum, et continentem sinistræ obversam habenti, primum sese offert Arabia Felix vocata, per totum sinum Arabicum exporrecta usque ad prædictum fretum Arabicum. Post angustias vero sinus Arabici sequitur Rubrum mare: quod cir-

ριπλέοντι καὶ τὴν ἤπειρον ἀριστερὰν ἔχοντι, τὸ προρρηθὲν ¹ ἔτι τῶν Αράβων ἔθνος ἐκδέχεται παρὰ πᾶσαν ταύτην παροικοῦν ² τὴν ἤπειρον. Εν τούτω δὲ τῷ μέρει τῆς Φαλάσσης, καὶ τὸ τῶν ὑμηριτῶν ἔθνος τυγχάνει τῆς τῶν Αράβων ὑπάρχου ³ γῆς [καὶ] μέχρι τῆς ⁴ ἀρχῆς τοῦ Ἰνδικοῦ διῆκον πελάγους. Μετὰ δὲ τὴν Ἐρυθρὰν Φάλασσαν έξῆς ⁵ ἐστι τὸ Ἰνδικὸν πέλαγος. Περιπλέοντι τοίνυν καὶ τούτου τὰ ἀριστερὰ μέρη τὰ πρὸς τὴν Αράβων γῆν ἀναπεπταμένα μέχρι τοῦ στόματος τοῦ Περσικοῦ κόλπου, ἐκδέχεται ὁ τε Σύαγρος ⁶ τὸ ὄρος, καὶ ὁ Σαχαλίτης γ κόλπος μέγιστος ὢν, καὶ διήκων δ ἄχρι τοῦ στόματος τοῦ κόλπον τοῦ Περσικοῦ. Εἰσπλεύσαντι δὲ εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον, καὶ περιπλέοντι τοῦτον, ἀριστερὰν δὲ τὴν

¹ προρηθέν cod. et Huds. — ² παροινοῦντι cod. — ⁵ ὑπάρχων cod. et Huds. — ⁴ μέχρι γῆς ἀρχῆς cod. et Huds. — ⁵ ἐξ ῆς cod. — ⁶ Σίαγρος cod. et Huds. — ⁷ Åσχαλίτης cod. et Huds. — ⁸ μέγιστος, ῶν καὶ διῆκον cod. et Huds.

cumnaviganti, et continentem ad lævam habenti, occurrit prius memorata Arabum gens, universam hanc continentem habitans. In hac autem parte maris gens est Homeritarum, ad Arabum terram pertinens, et usque ad initium Indici pelagi pertingens. Deinceps vero post Rubrum mare est Indicum pelagus. Gircumnaviganti igitur quicquid est hujus maris ad sinistram diffusi circa Arabum terram usque ad ostium sinus Persici, occurrit et Syagros mons, et sinus Sachalites, qui maximus est et pertingens usque ad os sinus Persici. Intranti autem sinum Persicum, illumque circumnaviganti, continentem vero ad sinistram habenti usque ad ἤπειρου ἔχουτι μέχρι τῶυ ἐκδολῶυ τοῦ Τίγριδος ποταμοῦ, ἐν αὐτῷ ἔτι τῷ Περσικῷ κόλπῳ καὶ ἡ Σουσιανὴ ¹ τὸ ἔθνος ἐκδέχεται. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ Περσὶς μετὰ τὴν Σουσιανὴν κειμένη τυγχάνει, μεθ' ἡν Καρμανίας τὸ πλεῖστον μέρος, ἄχρι τῶν στενῶν τοῦ αὐτοῦ Περσικοῦ κόλπου. Αντίκειται δὲ ὁ Περσικὸς κόλπος τῆ Κασπίᾳ Βαλάσση τῆ καὶ ἡ ρκανίᾳ λεγομένη, καὶ στενώσας τὴν μεταξὸ γῆν ποιεῖ μέγαν ² ἰσθμὸν τῆς Ασίας. ἐκπλεύσαντι δὲ τὸν κόλπον, καὶ πρὸς τὴν ἔω τὸν πλοῦν ποιουμένῳ, ἀριστεράν τε ὁμοίως τὴν ἤπειρον ἔχοντι, ἐκδέχεται πάλιν τὸ ἶνδικὸν πέλαγος, ῷ τὸ λειπόμενον τῆς Καρμανίας ἔθνος παροικεῖ το Καὶ μετὰ τοῦτο τὸ τῆς Γεδρωσίας ἔθνος κείμενον τυγχάνει · ἑξῆς δὲ τούτων ἐστὶν ἡ ἶνδικὴ ἡ ἐντὸς Γάγγου ποταμοῦ κειμένη, ἦς κατὰ τὸ μεσαίτατον τῆς ἢπείρου νῆσος

ostium Tigridis fluminis, in ipso etiam sinu Persico se offert Susiana provincia. Atqui tum post Susianam jacet Persis, post quam maxima pars Carmaniæ usque ad angustias sinus Persici. Sinus autem Persicus ex adverso est Caspio mari, quod et Hyrcanium appellatur, et coangustans terram intermediam efficit magnum Asiæ isthmum. Egredienti autem hunc sinum, et orientem versus naviganti, sinistrorsumque similiter continentem habenti, occurrit rursum Indicum pelagus, quod accolit reliqua Carmaniæ gens. Post hanc Gedrosia est provincia; deinceps vero est India, quæ intra Gangem flumen sita est: cujus continentis medio ex adverso jacet

 ¹ κόλσου σιανη (sic) cod. κωλισουσιανή Huds. — ² μέγα cod. et Huds.
 — ⁵ παροίπει Huds.

κατ' ἀντικρὰ κεῖται μεγίστη Ταπροβάνη καλουμένη. Μετὰ δὲ ταύτην ἡ ἐτέρα ἐστὶν Ἰνδικὴ ἡ ἐκτὸς ¹ Γάγγου ποταμοῦ, ὅρου τυγχάνοντος ἑκατέρων τῶν Ἰνδικῶν γαιῶν. Εν δὲ τῆ ἐκτὸς Γάγγου Ἰνδικῆ ἡ Χρυσῆ καλουμένη χερρόνησός ² ἐστι μεθ' ἡν ὁ καλούμενος Μέγας κόλπος · οὖ κατὰ τὸ μεσαίτατον οἱ ὁροι τῆς ἐκτὸς Γάγγου Ἰνδικῆς ⁵ καὶ τῶν Σινῶν εἰσιν. Εἴθ' ἐξῆς τὸ τῶν Σινῶν ἐστιν ἔθνος, καὶ ἡ τούτων μητρόπολις, ἡτις Θεῖναι προσαγορεύεται, ὁριον τῆς ἐγνωσμένης γῆς καὶ ἀγνώστου τυγχάνουσα. Καὶ ἡ μὲν ὅλη τῶν τόπων θέσις καὶ περιγραφὴ τῶν ἀριστερῶν τῆς Ασίας μερῶν, τοῦ τε Αραβίου κόλπου καὶ τῆς Ερυθρᾶς Φαλάσσης, καὶ προσέτιγε τοῦ Περσικοῦ κόλπου καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ πελάγους παντὸς, τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον · τὰ δὲ κατὰ μέρος οὕτω πως ἔχει.

¹ ή ἐκ τῆς Γάγγου cod. — ² χερσόνησος cod. et Huds. — ⁵ Ἰνδικῆς καὶ τῶν Σινῶν ἐστιν ἔθνος , καὶ ἡ κ.τ.λ. Huds.

insula maxima Taprobana appellata. Post hanc vero altera est India, extra Gangem fluvium, qui disterminat utramque Indiam. In India vero extra Gangem chersonesus est quæ Aurea vocatur: post quam sinus, Magnus nominatus, cujus juxta medium sunt termini Indiæ extra Gangem et Sinarum. Deinde Sinarum est gens, horumque metropolis, quæ Thinæ nuncupatur, terminus terræ cognitæ et incognitæ. Atque generalis quidem locorum situs, et descriptio sinistrarum Asiæ partium, et sinus Arabici, et Rubri maris, quinetiam et sinus Persici, et totius Indici pelagi, ad hunc modum se habet: particularis vero, hoc fere modo.

ΤΟΥ ΑΡΑΒΊΟΥ ΚΌΛΠΟΥ ΚΑΙ Ι ΤΩΝ ΑΡΙΣΤΕΡΩΝ ΜΕΡΩΝ ΤΩΝ ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΕΥΔΑΙΜΟΝΑ ΑΡΑΒΊΑΝ ΠΕΡΙΠΑΟΥΣ.

Η Εὐδαίμων Αραβία περιορίζεται ἀπὸ μὲν ἄρκτων ταῖς πλευραῖς τῆς τε Πετραίας Αραβίας, καὶ ἔτι τῆς Ερήμου Αραβίας, καὶ τῷ νοτίῳ μέρει τοῦ Περσικοῦ κόλπου μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Τίγριδος ποταμοῦ, καὶ μέρει τῆς Ινδικῆς Θαλάσσης, ἀπὸ δὲ μεσημβρίας τῆς Ερυθρῷ Θαλάσσης τὴν δὲ Θέσιν τοιαὐτην τινὰ ἔχει. Προπέπτωκε πρὸς τὴν μεσημβρίαν εἰς τὴν Ερυθρὰν Θάλασσαν, καὶ τὸ Ινδικὸν πέλαγος ἐπὶ πλεῖστον, καὶ ώσπερ χεβρόνησος τὰ μεγίστη πλατυτάτῳ ἰσθμῷ προσεχομένη περιβρεῖται τῆ Θαλάσση. Εξ ἐκατέρων δὲ αὐτῆς τοῦ ἰσθμοῦ τῶν μερῶν κόλποι δύο παραβέβληνται.

1 και omis. cod. — 2 μεσιμθρίας cod. — 5 χερόνησος cod.

4. SINUS ARABICI ET PARTIUM QUÆ AD SINISTRAM JUXTA ARABIAM FELICEM PERIPLUS.

Arabia Felix terminatur a septentrionibus quidem lateribus Petrææ et Desertæ Arabiæ, et parte australiori sinus Persici usque ad ostia Tigridis fluminis, et parte Indici maris; a meridie vero Rubro mari; hujusmodi autem situm habet. Versus meridiem procidit in Rubrum mare, maximeque in Indicum pelagus; et veluti chersonesus magna, [continenti] adhærens latissimo isthmo, mari circumfunditur. Ab utraque autem isthmi ejus parte duo sinus protenduntur: et horum unus quidem [excurrens] a partibus quæ ad occasum, sinus

καὶ τούτων ὁ μὲν ἐκ τῶν πρὸς τὴν ἑσπέραν μερῶν Αράβιος καλεῖται κόλπος ὁ προειρημένος, ὁ δὲ πρὸς τὴν ἔω νενευκώς Περσικὸς ¹ κόλπος ὀνομάζεται · τὰ δὲ μεταξὺ πάντα ἀπὸ Αραβίου μυχοῦ μέχρι τοῦ προειρημένου Περσικοῦ κόλπου, καθ' ὁ μέρος τὰς ἐκβολὰς ὁ Τίγρις ποιεῖται ποταμὸς, περιπλεῖται, χερσονησοειδῆ ² ὡς προείρηται τυγχάνοντα ³. Εθνη δὲ πλεῖστα καὶ μέγιστα ἐν αὐτῆ ἔχει, ὧν τὰ προσεχῆ τῆ θαλάσση κατὰ τὸν περίπλουν δηλωθήσεται. Τὰ δὲ περὶ τὸν αὐχένα τῆς Εὐδαίμονος Αραβίας μετὰ τὴν Πετραίαν καὶ τὴν Ερημον Αραβίαν κατέχουσιν οἱ καλούμενοι Σαρακηνοὶ, πλείονας μὲν ἔχοντες προσηγορίας, πολλὴν δὲ διακατέχοντες ἔρημον γῆν. Γειτνιῶσι γοῦν οὖτοι τῆ Πετραία Αραβία, καὶ τῆ Ερήμφ Αραβία, καὶ τῆ Παλαιστίνη ⁴, καὶ τῆ Περσίδι ⁵, καὶ

dicitur Arabicus, ante memoratus; alter vero ad ortum vergens sinus Persicus nominatur; sed terra quæ intermedia est omnis ab Arabico recessu usque ad prædictum sinum Persicum, qua ex parte se exonerat Tigris flumen, circumnavigatur, peninsulæ ad formam (ut prius dictum) quam maxime accedens. Gentes autem plures et maximas in se continet; quæ mari [quum sint] finitimæ ex periplo manifestæ erunt. Loca ad cervicem Arabiæ Felicis post Petræam et Desertam Arabiam incolunt Saraceni qui vocantur, plures quidem sortiti appellationes, multum vero terræ desertæ possidentes. Hi igitur vicini sunt Arabiæ Petrææ et Desertæ, et Pa-

¹ Περσοκός Huds. — 2 χερσονησοειδής Huds. χερσονησοειδές cod. — 5 τυγχάνουσα cod. et Huds. — 4 Παλαιστήνη cod. et Huds. — 5 Περσίδη Huds.

ἀκολούθως τῆ προειρημένη Εὐδαίμονι ἀραβία. ἔστι δὲ τῆς Εὐδαίμονος ἀραβίας τὸ μὲν μῆκος στάδια ᾳ ᾳ ψ΄, τὸ δὲ πλάτος στάδια η ω ν΄. ἔχει δὲ τὰ ἔθνη ἤτοι σατραπείας ¹ ν δ΄, πόλεις δὲ
ἐπισήμους καὶ κώμας ρ ξδ΄, ὄρη ἐπίσημα ιε΄, ποταμοὺς ἐπισήμους δ΄, λιμένας ἐπισήμους ς΄, κόλπους ἐπισήμους ε΄, αἰγιαλοὺς μεγάλους δύο, νήσους ἐπισήμους τὰς ἐν τῷ περίπλῳ
εἰρημένας λε΄. Οἱ πάντες ἀπὸ τοῦ ἀσαβῶν ² ἀπρωτηρίου μέχρι
τοῦ Μεσανίτου ὁ κόλπου τοῦ παρὰ τὴν Εὐδαίμονα ἀραβίαν τυγχάνοντος στάδιοι ερμ΄ ⁴. Οἱ δὲ σύμπαντες ὁ ἀπὸ τοῦ Αἰλανίτου μυχοῦ τοῦ ἐν τῷ ἀραβίω κόλπω μέχρι τοῦ Μεσανίτου ο
κόλπου, καὶ τοῦ πρὸς τῆ Ἐρήμω πέρατος γ τοῦ Περσικοῦ
κόλπου, καὶ ἔτι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Τίγριδος ποταμοῦ τοῦ

læstinæ, et Persidi, et consequenter prædictæ Arabiæ Felici. Patet autem Arabia Felix in longitudinem stadia 11,700, in latitudinem vero stadia 8,850. Habet autem provincias sive satrapias 54, urbes vero insignes et vicos 164, montes insignes 15, fluvios insignes 4, portus insignes 6, sinus insignes 5, littora magna 2, insulas insignes in periplo memoratas 35. Ab Asaborum promontorio usque ad Mesanitem sinum, qui juxta Arabiam Felicem, stadia omnia sunt 5,140. Totius vero oræ maritimæ Arabiæ Felicis peripli, ab Elanitico recessu in sinu Arabico usque ad sinum Mesanitem, et extremitates Persici sinus versus [Arabiam] Desertam,

¹ έθνη τῆς σατραπίας cod. et Huds. — 2 Åσαδώ cod. et Huds. — 3 Μαισανίτου cod. et Huds. — 4 στάδια $\psi \rho \mu'$ Huds. — 5 σύνπαντες cod. — 6 Μαισανίτου cod. et Huds. — 7 πέρατι cod. πέρατα Huds.

περίπλου παυτὸς τῆς παραλίας τῆς τῶν Εὐδαιμόνων Αράξων γῆς εἰσι στάδιοι γηρν' 1 .

ΣΟΥΣΙΑΝΉΣ ΠΕΡίπλοΥΣ.

Σουσιανή κεῖται μὲν ἐν τῷ Περσικῷ κόλπῳ · περιορίζεται δὲ ἀπὸ μὲν ἄρκτων τῆ ἀσσυρία, ἀπὸ δὲ δύσεως τῆ προειρημένη Βαθυλωνία, παρὰ τὸ τοῦ Τίγριδος ποταμοῦ μέρος τὸ μέχρι Ṣαλάσσης, ἀπὸ δὲ ἀνατολῆς τῆ Περσίδι, ἀπὸ δὲ μεσημθρίας τῷ Περσικῷ κόλπῳ, ἀπὸ τῶν ἐκθολῶν τοῦ Τίγριδος ποταμοῦ, μέχρι τῶν ἐκθολῶν τῶν εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον τοῦ ὀροάτιδος ² ποταμοῦ. Καὶ ἡ μὲν ὁλη τῆς χώρας περιγραφή τοιαύτη · ὁ δὲ κατὰ μέρος παράπλους οὕτω πως ἔχει. ἀπὸ τοῦ ἀνατολικοῦ στύματος τοῦ Τίγριδος ποταμοῦ ἐπὶ

1 στάδια γ μ ρ ν'. Huds. — 2 Ορωύσιος cod. Ορωύδιος Huds.

atque etiam ostia Tigridis fluvii, stadia universa sunt 38,150.

5. SUSIANÆ PERIPLUS.

Susiana quidem jacet in Persico sinu; terminatur autem a septentrionibus quidem Assyria: sed ab occasu prædicta Babylonia, juxta Tigridis fluvii partem, quæ ad mare: ab orienti vero Perside: a meridie autem Persico sinu, ab ostiis Tigridis fluvii usque ad ostia in sinum Persicum Oroatidos amnis. Atque hæc quidem universa regionis circumscriptio: præternavigatio vero singularum ejus partium est in hunc fere modum. Ab orientali ostio Tigridis fluvii ad Vallum Spasini sta-

.

Χάρακα Σπασίνου ¹ στάδια π'. Κατὰ τοῦτο τὸ μέρος νῆσος κεῖται ἀπφάνα ² λεγομένη · ταύτην δέ τινες ³ τῷ περίπλῳ τῆς Εὐδαίμονος ἀραβίας προσνέμουσιν , ἐν ταῖς λε' νήσοις ἀριθμοῦντες. ἀπὸ δὲ τοῦ Χάρακος Σπασίνου ⁴ ἐπὶ Μαγαίου ποταμοῦ ἐκθολὰς στάδια ψ'. ἀπὸ δὲ Μαγαίου ποταμοῦ ἐπὶ Πηλώδη ⁵ κόλπον λεγόμενον στάδια υ'. Παροικοῦσι δὲ τὸν κόλπον τοῦτον καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ⁶ τόπους Ελυμαῖοι , τῆς Σουσιανῆς ὄντες χώρας. Κατὰ δὲ τὸν κόλπον τοῦτον νῆσος κεῖται , Ταξίανα ⁷ λεγομένη. ἀπὸ δὲ τοῦ κόλπου ἐπὶ τὰς τοῦ Εὐλαίου ποταμοῦ ἐκθολὰς στάδια . . . ς'. Κατὰ τοῦτον τὸν ποταμὸν ἐν τῆ μεσογεία πόλις κεῖται τῆς Σουσιανῆς μητρόπολις τὰ Σοῦσα. ἀπὸ δὲ τοῦ Εὐλαίου ποταμοῦ εἰς Τέναγος

¹ Χάρακα Πασινοῦ cod. et Huds. — ² Åπφάδανα cod. et Huds. — ⁵ ταύτην τινὲς Huds. — ⁴ Χάρακος Πασινοῦ cod. et Huds. — ⁵ Στηλώαν cod. et Huds. — ⁶ περὶ αὐτῆς cod. et Huds. — ⁷ Ταξίαν cod. Ταξία Huds.

dia 80. Huic [Susianæ] parti adjacet insula Apphana nominata: quam nonnulli adtribuunt periplo Arabiæ Felicis, [eam] numerantes inter insulas triginta quinque. A Vallo autem Spasini usque ad ostia Magæi fluvii stadia 700. Verum a Magæo fluvio usque ad sinum Peloden [vel cænosum] appellatum stadia 400. Hunc vero sinum et locos adjacentes incolunt Elymæi, Susianæ regionis [populus]. Juxta autem hunc sinum est insula Taxiana nuncupata. A sinu vero usque ad Eulæi fluvii ostia stadia...6. Juxta hunc fluvium in [regione] mediterranea civitas est Susa, metropolis Susianæ. Ab Eulæo autem fluvio ad Tenagon arenosum usque ad

ἀμμῶδες 1 ἐπὶ τὰς τοῦ ὀροάτιδος 2 ποταμοῦ ἐκθολὰς στάδια υν'. Ἐστι δὲ τῆς Σουσιανῆς τὸ μὲν μῆκος στάδια γΦ', τὸ δὲ πλάτος στάδια ξτν' 3 . Εχει δὲ έξνη ἤτοι σατραπείας 4 ς', πόλεις δὲ ἐπισήμους καὶ κώμας ιζ', ποταμοὺς ἐπισήμους δ', Πηλώδη κόλπον, Τέναγος ἀμμῶδες, Ηρακλέους στήλας 5 . Οἱ πάντες ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Τίγριδος ποταμοῦ μέχρι τῶν ἐκθολῶν τοῦ ὀροάτιδος 5 ποταμοῦ τοῦ παράπλου τῆς Σουσιανῆς χώρας στάδιοι 7 γυλ'.

ΠΕΡΣΊΔΟΣ ΠΑΡΆΠΛΟΥΣ.

Περσὶς κεῖται μὲν καὶ αὐτὴ ἐν τῷ Περσικῷ κόλπῳ. Περιορίζεται δὲ ἀπὸ μὲν ἄρκτων τῆ Μηδί \mathfrak{a}^8 , ἀπὸ δὲ δύσεως τῆ

¹ ἀμμώδους cod. — ² ὁρατίου cod. ὀρατίου Huds. — ³ στάδια ε΄γ ν΄ Huds.
 — ⁴ σατραπίας cod. et Huds. et sic sæpius. — ⁵ στήλαι cod. et Huds. —
 ⁶ ὀρατίου cod. et Huds. — ⁷ στάδια Huds. — ⁸ Μηδεία cod. et Huds.

ostia Oroatidos fluvii stadia 450. Patet autem Susiana quidem in longitudinem stadia 3,500, in latitudinem vero stadia 2,350. Habet autem provincias sive satrapias 6, urbes vero insignes et vicos 17, fluvios insignes 4, sinum Peloden, Tenagon arenosum, Herculis columnas. Stadia universa præternavigationis Susianæ regionis ab ostio Tigridis fluvii ad ostia Oroatidos fluvii sunt 3,430.

6. PERSIDIS PARAPLUS.

Jacet quidem et Persis ipsa in sinu Persico. Terminatur autem a septentrionibus Media : ab occasu vero

προειρημένη Σουσιανή, ἀπὸ δὲ ἀνατολῶν τῆ Καρμανία, ἀπὸ δὲ μεσημβρίας ¹ τῷ Περσιηῷ κόλπῳ, τοῦ Οροάτιδος ² ἀρξαμένη ποταμοῦ, μέχρι τῶν ἐκβολῶν Βαγράδα ⁵ τοῦ ποταμοῦ. Καὶ ἡ μὲν ὅλη τῆς χώρας περιγραφή τοιαύτη · ὁ δὲ κατὰ μέρος περίπλους τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Οροάτιδος ποταμοῦ ἐπὶ ἄκραν Ταόκην ⁴ λεγομένην στάδια φ'. ἀπὸ δὲ ἄκρας Ταόκης ἐπὶ Ρογομάνιος ⁵ ποταμοῦ ἐκβολὰς στάδια ψ'. Εν δὲ τῷ παράπλῳ νῆσος κεῖται Σῶφθα ⁶ καλουμένη. ἀπὸ δὲ Ρογομάνιος ⁷ ποταμοῦ εἰς Χερσόνησον στάδια φ'. Ενταῦθα παράκειται νῆσος ἀλεξάνδρου καλουμένη. ἀπὸ δὲ τῆς Χερσονήσου εἰς Βρισοάνα ⁸ ποταμοῦ ἐκβολὰς στάδια χν'.

1 μεσιμβρίας cod. — 2 ὁρατίου cod. ὀρατίου Huds. ut paulo post. —
 5 Βάγραδα cod. et Huds. — 4 Τασκήν cod. et Huds. — 5 Ρογομανίας cod. et Huds. — 6 Σωφάφ cod. et Huds. — 7 Ρογομανίος cod. Ρογομανίας Huds. — 8 Βρισόμνα Huds.

jam dicta Susiana: ab oriente autem Carmania: a meridie vero sinu Persico, incipiens ab Oroatide fluvio [et pertingens] ad ostia Bagradæ fluvii. Ac universæ quidem regionis circumscriptio ita se habet: periplus vero locorum singulorum ad hunc modum. Ab ostiis Oroatidos fluvii usque ad Taocen promontorium stadia 500. A promontorio vero Taoce usque ad ostia Rhogomanis fluvii stadia 700. Occurrit autem in prætervectione insula Sophtha nominata. A Rhogomani fluvio ad Chersonesum [promontorium] stadia 500. Hic adjacet insula Alexandri appellata. A Chersoneso autem ad Brisoanæ fluvii ostia stadia 650. At a Brisoana fluvio ad Ausinza stadia 600. Ab Ausinzis vero ad ostia Bagradæ

Απὸ δὲ τοῦ Βρισοάνα 1 ποταμοῦ εἰς Αὐσίνζα 2 στάδια χ΄. ἀπὸ Αὐσίνζων [εἰς δ] Βαγράδα 4 ποταμοῦ ἐκθολὰς στάδια υν΄. Ἐνταῦθα 5 τῆς Περσίδος τοὺς ὁρους 6 ἀποτελευτῷν προειρήκαμεν. ἔστι δὲ τῆς Περσίδος τὸ μὲν μῆκος στάδια δ, τὸ δὲ πλάτος αυ΄ 7. ἔχει δὲ ἔθνη ἢ σατραπείας 8 ι΄, πόλεις δὲ ἐπισήμους καὶ κώμας λθ΄, ποταμοὺς ἐπισήμους γ΄, ἀκρωτήριον ἐπίσημον ἐν, χερρόνησον θ ἐπίσημον α΄, νήσους ἐπισήμους β΄. Οἱ πάντες ἀπὸ τοῦ ὀροάτιδος 10 μέχρι τῶν τοῦ 11 Βαγράδα ποταμοῦ ἐκθολῶν τοῦ παράπλου τῆς τῶν Περσῶν χώρας στάδιοι 12 γυ΄.

 1 Βρισοάνας cod. — 2 Σαύσινδα cod. Σταυσίνδα Huds. ut infra. — 5 εἰς omis. cod. — 4 Βάγραδα cod. et Huds. — 5 Ενταῦθα τὸ μῆκος · ἐνταῦθα Huds. — 6 τοῦ ὄρους cod. — 7 στάδια δ΄ · τὸ δὲ πλάτος . . . υ΄. Huds. — 6 σατραπίας cod. et Huds. — 9 χερσόνησον cod. χερρο. ἐπίσ. α΄ omis. Huds. — 10 ὀρατίου cod. et Huds. — 11 μέχρι τοῦ Huds. — 12 στάδια Huds.

fluvii stadia 450. Hic Persidos terminos desinere prius diximus. Est autem Persis longitudine quidem stadia 4,000, latitudine vero 1,400. Habet gentes sive satrapias 10, urbes insignes et vicos 32, fluvios insignes 3, promontorium insigne 1, chersonesum insignem 1, insulas insignes 2. Præternavigationis Persarum regionis, ab Oroatide usque ad ostia Bagradæ fluvii, stadia cuncta sunt 3,400.

ΚΑΡΜΑΝΊΑΣ ΠΕΡΊΠΛΟΥΣ.

Η Καρμανία 1 μέρει μέν τινι κατὰ τὸν Περσικὸν κεῖται κόλπον, μέρει δὲ παρὰ τὸ Ἰνδικὸν πέλαγος μετὰ τὸν κόλπον τὸν Περσικόν. Περιορίζεται δὲ ἀπὸ μὲν ἄρκτων τῆ ἐρήμῷ Καρμανία, ἀπὸ δὲ δύσεως τῆ προρρηθείση ² Περσίδι καὶ τῷ προειρημένῷ Βαγράδα ποταμῷ, καὶ ἔτι τῷ λειπομένῷ μέρει ³ τοῦ Περσικοῦ κόλπου, διὰ τὸ πρὸς δύσιν ὁρᾶν αὐτὸν, καλουμένῷ Καρμανικῷ ⁴ ἀπὸ δὲ ἀνατολῶν Γεδρωσία τῷ ἔθνει παρὰ τὰ Περσικὰ ὄρη ἀπὸ δὲ μεσημβρίας μετὰ τὰ στενὰ τοῦ Περσικοῦ κόλπου τῷ Ἰνδικῷ πελάγει. Καὶ ἡ μὲν ὅλη τῆς χώρας περιγραψὴ τοιαύτη ὁ δὲ κατὰ μέρος περίπλους οὕτως ἔχει. ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ εἰρημένου Βαγράδα ⁵ ποταμοῦ

H omis. Huds. — ² προρηθείση cod. et Huds. — ⁵ μέχρι τοῦ cod. —
 Καρμανισῷ Huds. — ⁵ Βαγραδᾶ cod. et Huds.

7. CARMANIÆ PERIPLUS.

Carmania partim quidem adjacet Persico sinui, partim vero Indico pelago, post sinum Persicum. Terminatur autem a septentrionibus quidem Carmania deserta: ab occasu vero prædicta Perside, et Bagrada fluvio prius memorato, insuper et reliqua parte sinus Persici, quæ Carmanica appellatur quia ad occasum spectat: ab oriente Gedrosia provincia juxta Persicos montes: a meridie post angustias Persici sinus Indico pelago. Atque hæc est universæ quidem regionis circumscriptio: locorum vero particularium periplus sic se habet. Ab ostiis [jam] dicti Bagradæ fluvii usque ad

ἐπὶ Δάρα ¹ ποταμὸν στάδια τ΄. Ενταῦθα παροικοῦσι Καμηλοβοσκοὶ, τῆς Καρμανίας χώρας ὄντες. ἀπὸ δὲ τοῦ Δάρα
ποταμοῦ ἐπὶ Κάθραπος ποταμοῦ ἐκβολὰς στάδια φ΄. [ἀπὸ ²
δὲ τοῦ Κάθραπος ποταμοῦ] ἐπὶ Κορίου ποταμοῦ ἐκβολὰς
στάδια ψ΄. Κατὰ τούτους τοὺς τόπους νῆσος κεῖται ἀγηδάνα
καλουμένη, ἐν ῆ μίλτος πολλὴ γίνεται. ἀπὸ δὲ τοῦ Κορίου
ποταμοῦ εἰς ἀχινδάνα ³ ποταμοῦ ἐκβολὰς στάδια ν΄. ἀπὸ δὲ
ἀχινδάνα ποταμοῦ ἐπὶ ἀνδάνιος ⁴ ποταμοῦ ἐκβολὰς στάδια φ΄.
Παράκειται δὲ τοῖς τόποις τούτοις νῆσος ὀάρακτα 5. ἀπὸ
δὲ τοῦ ἀνδάνιος 6 ποταμοῦ ἐπὶ Σαγανοῦ ¹ ποταμοῦ ἐκβολὰς
στάδια ν΄. ἀπὸ δὲ Σαγανοῦ ποταμοῦ ἐκβολῶν δε εἰς ἀρμόζουσαν θ πόλιν στάδια σ΄. ἀπὸ δὲ ἀρμοζούσης ἐπὶ ἀρμόζον 10

¹ Δώρα Huds. ut infra. —² Quæ uncis includuntur, desunt in cod. et in Huds. — ⁵ Åχιάδαμα cod. et Huds. — ¹ Åδδάνιος cod. et Huds. — ⁵ ὁ ὄρα-χθα cod. ὀοράχθα Huds. — ⁶ Åπὸ δὲ Τουάνης cod. et Huds. — ⁻ Σαχάνου cod. et Huds. ut infra. — ⁵ ἐκδολὰς cod. — ⁶ Åρμόζουσαν Huds. — ¹ Åρμούζης ἐπὶ Åρμόζων cod.

Daram fluvium stadia 300. Hic habitant Camelobosci, qui Carmaniæ regionis sunt. A Dara autem fluvio ad ostia Cathrapis fluvii stadia 500. [A Cathrape fluvio] ad ostia Corii fluvii stadia 700. His locis adjacet insula Agedana appellata, in qua multum rubricæ est. A Corio autem fluvio ad ostia Achindanæ fluvii stadia 400. Ab Achindana fluvio ad ostia Andanii fluvii stadia 500. His autem locis adjacet insula Oaracta. Ab Andanio vero fluvio ad ostia Sagani fluvii stadia 400. Ab ostiis Sagani fluvii ad Armozusam civitatem stadia 200. Ab Armozusa vero ad promontorium Armozon appellatum stadia 800.

ἀκρωτήριου λεγόμενου στάδια ω΄. Από δὲ τοῦ Αρμόζουτος ¹ ἀκρωτηρίου ἐπὶ Καρπέλλαν ἀκρωτήριου στάδια ψν'. Ενταῦθα παράκειται τὸ προβρηθὲν Στρογγύλον ² ὅρος τὸ Σεμιράμιδος ³, ῷπερ ἀντικεῖσθαι ἔζαμεν κατὰ τὴν Εὐδαίμονα Αραβίαν τὸ Ασαβῶν ⁴ ὅρος ⁵ τε καὶ ἀκρωτήριον, ἄπερ ἐκάτερα ὅρη τε καὶ ἀκρωτήρια τὰ στενὰ ποιεῖ τοῦ Περσικοῦ κόλπου. Οἱ πάντες ἀπὸ τοῦ Βαγράδα ⁶ ποταμοῦ μέχρι τοῦ Στρογγύλου ὄρους, καὶ Καρπέλλης ἄκρας τοῦ περίπλου γ τῆς Καρμανίας τοῦ παρὰ τὸν Περσικὸν τυγχάνοντος στάδιοι δ ἢ σν'. Οἱ δὲ σύμπαντες ⁰ τοῦ περίπλου παντὸς τοῦ Περσικοῦ κόλπου ἀπὸ τοῦ Ασαβῶν ¹ο ὄρους καὶ τοῦ Ασαβῶν ἀκρωτηρίου μέχρι τοῦ Σεμιράμιδος ¹¹ Στρογγύλου ὄρους καὶ Καρπέλλης ἀκρωτηρίου κέχρι τοῦ Σεμιράμιδος ¹¹ Στρογγύλου ὄρους καὶ Καρπέλλης ἀκρωτη-

 1 Åρμόζων cod. — 2 Στροχγῦλον cod. — 3 Σεράμιδοs cod. et Huds. — 4 Åραδίαν Πασαδώ cod. et Huds. — 5 όρος τε ἀκρ. cod. — 6 Βάχραδα cod. — 7 περίπλους cod. — 8 στάδια cod. et Huds. — 9 σύνπαντες cod. et sic ubique. — 10 Åσάδω όρους καὶ τῆς Åγαδώ cod. et Huds. — 11 Σεράμιδος cod. et Huds.

A promontorio autem Armozonte ad Carpellam promontorium stadia 750. Hic accubat præfatus Strongylus [sive Rotondus] mons, qui [vocatur] Semiramidis; cui in Arabia Felici oppositum esse diximus Asaborum montem et promontorium; qui utrinque montes una cum promontoriis faciunt angustias Persici sinus. Carmaniæ peripli juxta sinum Persicum, a Bagrada fluvio ad Strongylum montem et Carpellæ extremum, stadia omnia 4,250. Universa autem totius Persici sinus peripli ab Asaborum monte et Asaborum promontorio usque ad Semiramidis Rotundum montem et Carpellæ promon-

ρίου . . . ἐκδέχεται ¹ τὸ Ἰνδικὸν πέλαγος πρὸς ἀνατολὰς ἐκτεινόμενον · ῷ τὸ λειπόμενον μέρος τῆς Καρμανίας παρήκει μέχρι Μουσαριναίων ² γῆς. Ἐκδέχεται τοίνυν μετὰ τὴν ἄκραν τὴν Καρπέλλαν μέγιστος κόλπος ὁ καλούμενος Παράγων , διήκων μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ καλουμένου ἀλαμβατὴρ ³, καὶ τῆς νήσου τῆς καλουμένης Λίβης ⁴. Τὰ δὲ κατὰ μέρος οὕτως ἔχει. ἀπὸ Καρπέλλης ἄκρας εἰς Κανθάπιν ⁵ πόλιν στάδια α. Ενταῦθα παροικοῦσιν οἱ καλούμενοι Πασαργάδαι ⁶, Καρμανῶν ὄντες γένους. ἀπὸ δὲ Κανθάπιδος ⁿ πόλεως εἰς ἄγρισαν πόλιν στάδια σν'. ἀπὸ δὲ ἀγρίσης δ πόλεως ἐπὶ Κόμμανα ⁰ ἐμπόριον τῶν ἐπισήμων στάδια χ'. ἀπὸ δὲ Κομμάνων ¹0 ἐπὶ

Desiderantur quædam ante ἐνδέχεται. Huds. — ² Μουσαρμάνων cod. et Huds. — ⁵ ἀλαμβαπῦρ cod. ἀλαμβαπὺρ Huds. — ⁴ Ξίβος cod. et Huds. — ⁵ Κανεάτιν cod. et Huds. — ⁶ Πασαργάδες οὐ Καρμανῶν ὀντες ἐγγύς. cod. et Huds. — ⁷ Κανράτιδος cod. Κανεάτιδος Huds. Καυράτιδος cod. Herv. — ⁸ ἄγρις τῆς cod. — ⁹ ὀμανὰ cod. et Huds. — ¹⁰ ὀμμανῶν cod. et Huds.

torium...excipit Indicum pelagus orientem versus extensum: cui prætenditur reliqua Carmaniæ pars usque ad Musarinæorum terram. Post Carpellam igitur promontorium sequitur maximus sinus, Paragon nuncupatus; pertingens usque ad promontorium Alambater dictum, et insulam quæ vocatur Liba. Quæ singulatim vero [describenda], sic se habent. A Carpella promontorio ad Canthapin civitatem stadia 1,000. Hic habitant qui Pasargadæ appellantur, ex Carmania etiam oriundi. Ab urbe vero Canthapide ad urbem Agrisam stadia 250. Ab Agrisa urbe ad Commana emporium insigne stadia 600. A Commanis vero ad Rhogana stadia 150.

Ρόγανα στάδια ρυ'. Απὸ δὲ Ρογάνων εἰς Σαλάρου ποταμοῦ ἐκθολὰς ¹ στάδια ρυ'. Απὸ δὲ Σαλάρου ποταμοῦ ἐπὶ Μάσιδα ² στάδια σ'. Απὸ δὲ δ Μασίδων εἰς Σαμυδάκην ⁴ πόλιν στάδια σ'. Ενταῦθα παροικοῦσι Χελωνοφάγοι 5, τῆς Καρμανίας καὶ αὐτοὶ τυγχάνοντες. Απὸ δὲ Σαμυδάκης 6 πόλεως ἐπὶ Σαμυδάκου η ποταμοῦ ἐκθολὰς στάδια φ'. Απὸ δὲ Σαμυδάκου ποταμοῦ εἰς Τῆσα β πόλιν στάδια υ'. Απὸ δὲ Τῆσα πόλεως εἰς Υδριακοῦ ποταμοῦ ἐκθολὰς στάδια σ'. Απὸ δὲ τοῦ Υδριακοῦ θ ποταμοῦ ἐκθολῶν ἐπὶ Βαγίαν ¹0 ἄκραν στάδια υ'. Απὸ δὲ Βαγίας ¹¹ ἄκρας εἰς Κυϊζα ¹² λιμένα στάδια συ'. Απὸ δὲ Κυϊζων λιμένος εἰς Αλαμβατὴρ ἀκρωτήριον στάδια υ'. Κατὰ ταῦτα [τὰ] μέρη ¹⁵ κεῖται νῆσος πελαγία Πόλλα ¹⁴ καλουμένη.

1 ἐκδολὰς ἐπὶ Πάσιδα, intermedia omis. Huds. — 2 Πάσιδα Huds. — 5 δὲ omis. Huds. — 4 Αμυδακήν cod. et Huds. — 5 χελονοζάγοι cod. — 6 Σαμυδακής cod. et Huds. — 7 Σαμυλακοῦ cod. — 8 Τησὰ cod. et Huds. ut infra. — 9 ἡδριάκου ποτ. ἐκδολὰς cod. — 10 Βασίαν cod. Κασίαν Huds. — 11 Βασίας cod. Κασίας Huds. — 12 Κυΐζα Huds. — 15 μέρει Huds. — 14 Πόλα cod. et Huds.

A Rhoganis autem usque Salari fluvii ostia stadia 150. A Salaro autem fluvio ad Masida stadia 200. A Masidis vero ad Samydacen civitatem stadia 200. Hic juxta habitant Chelonophagi, qui etiam ipsi ex Carmania sunt. Ab urbe autem Samydace ad ostia Samydaci fluvii stadia 500. A Samydaco vero fluvio ad Tesam civitatem stadia 400. Ab urbe Tesa ad ostia Hydriaci fluvii stadia 200. Ab ostiis vero Hydriaci fluvii ad Bagiam promontorium stadia 400. A Bagia autem promontorio ad Cyiza portum stadia 250. A Cyizorum vero portu ad Alambater promontorium stadia 400. Juxta

Παράκειται δὲ τῷ ἀλαμβατὴρ ¹ ἀκρωτηρίω νῆσος καλουμένη Λίβη ². ἐνταῦθα τελευτῷν τὸν κόλπον τὸν καλούμενον Παράγοντα προειρήκαμεν. ἔστι δὲ ὁ πᾶς περίπλους αὐτοῦ ἀπὸ Καρπέλλης ἀκρας εἰς ἀλαμβατὴρ ἀκρωτήριον στάδια αψ΄. ἀπὸ δὲ τοῦ ἀλαμβατὴρ ἀκρωτηρίου εἰς Δερενόβιλλα στάδια σν'. ἐνταῦθα παράκειται νῆσος Κάρμιννα καλουμένη. ἀπὸ δὲ Δερενοβίλλης εἰς Κωφάντα λιμένα στάδια σν'. ἀπὸ δὲ Κωφάντος λιμένος εἰς Ζοράμβου ποταμοῦ ἐκβολὰς στάδια σ'. ἀπὸ δὲ τοῦ Ζοράμβου ποταμοῦ εἰς Βάδαρα ὁ στάδια σν'. ἀπὸ δὲ Βαδάρων εἰς Μουσάρνα πόλιν στάδια τ'. ἔστι δὲ τῆς Καρμανίας τὸ μὲν μῆκος στάδια ζ', πολεις δὲ ἐπισήμους καὶ κώμας κγ',

¹ Αλαμβατείρ cod. et Huds. ut paulo post. — ² Ζίβη cod. et Huds. — ⁵ Βάραδα cod. — ⁴ στάδια ζ' Huds. — ⁵ σατραπίας cod. et Huds.

hæc loca in alto jacet insula Polla nominata. Alambater autem promontorio adjacet insula Liba appellata. Hic sinum, qui Paragon cognominatur, desinere prius diximus. Est autem totius ejus periplus a Carpella promontorio ad Alambater promontorium stadia 1,700. A promontorio autem Alambater ad Derenobillam stadia 250. Huic adjacet insula Carminna nuncupata. A Derenobilla vero ad Cophanta portum stadia 250. A portu Cophante ad ostia Zorambi fluvii stadia 200. Ab amne vero Zorambo ad Badara stadia 250. A Badaris autem ad Musarna urbem stadia 300. Patet autem Carmania in longitudinem quidem stadia 7,000, in latitudinem stadia 1,500. Habet autem gentes sive satrapias 10, urbes vero insignes et vicos 23, montes insignes 3, fluvios insi-

όρη ἐπίσημα γ', ποταμοὺς ἐπισήμους ι' ¹, ἀκρωτηρία ἐπίσημα γ', λιμένας ἐπισήμους δύο, νήσους ² ἐπισήμους ε'. Οἱ πάντες ἀπὸ τοῦ Καρπέλλης ³ ἀκρωτηρίου μέχρι Μουσάρνων ⁴ πόλεως τοῦ περίπλου τῆς Καρμανίας τῆς παρὰ τὸ Ἰνδικὸν πέλαγος στάδιοι ⁵ ετν'. Οἱ δὲ σύμπαντες ἀπὸ τοῦ Βαγράδα ποταμοῦ μέχρι Μουσάρνων πόλεως τοῦ περίπλου πάσης ⁶ τῆς τῶν Καρμανῶν παραλίας στάδιοι ᾳσ' ⁻.

ΓΕΔΡΩΣΊΑΣ ΠΕΡΊΠΛΟΥΣ.

Γεδρωσία περιορίζεται ἀπὸ μὲν ἄρκτων τῆ Δραγγιανῆ καὶ τῆ Αραχωσία· ἀπὸ δὲ δύσεως τῆ προειρημένη Καρμανία μέχρι Θαλάσσης· ἀπὸ δὲ ἀνατολῶν τῷ τῆς Ἰνδικῆς μέρει τῷ παρὰ τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν μέχρι τοῦ πρὸς τῆ μνημονευ-

¹ δέκα Huds. — ² οήσους Huds. — ⁵ Καρπέλλα cod. et Huds. — ⁴ Μουσαρυαπόλεως cod. Μουσάρυα Huds. — ⁵ στάδια Huds. — ⁶ στάσης Huds. — ⁷ στάδια qσ' (1,200) Huds.

gnes 10, promontoria insignia 3, portus insignes 2, insulas insignes 5. Carmaniæ Indico pelago adjacentis peripli, a Carpella promontorio usque ad Musarna civitatem stadia omnia sunt 5,350. Peripli totius Carmaniæ oræ maritimæ, a Bagrada fluvio ad Musarna urbem, stadia universa sunt 10,200.

8. GEDROSIÆ PERIPLUS.

Gedrosia terminatur a septentrionibus quidem Drangiana et Arachosia : ab occasu Carmania prædicta usque ad mare : ab oriente vero parte Indiæ juxta Indum amnem, usque ad limitem Arachosiæ jam meθείση Αραχωσία ¹ όρίου· ἀπὸ δὲ μεσημβρίας τῷ Ἰνδικῷ πελάγει. Καὶ ἡ μὲν ὅλη περιγραφὴ τοιαύτη· τὰ δὲ κατὰ μέρος οὔτως ἔχει. Απὸ Μουσάρνων ² πόλεως εἰς Αρτάβιος ποταμοῦ ἐκβολὰς στάδια ατ'. Αναπλεύσαντι ³ δὲ τῷ ποταμῷ, πόλις ⁴ ἐν δεξιᾳ κατὰ τὸν ἀνάπλουν κεῖται Αρβὶς καλουμένη· καὶ ἔτι ἀνώτερον ὁμοίως ἐν δεξιᾳ τοῦ ποταμοῦ πόλις Παρσὶς ⁵ ἡ μητρόπολις τῆς Γεδρωσίας. Απὸ δὲ τοῦ Αρτάβιος ποταμοῦ εἰς Ράπραυα πόλιν στάδια φν'. Απὸ δὲ τῆς Ράπραυα πόλεως ἐπὶ Γυναικῶν λιμένα στάδια φ'. Ενταῦθα κεῖνται αὶ τῶν Αρβιτῶν ⁶ κῶμαι. Απὸ δὲ Γυναικῶν λιμένος εἰς Κοϊάμβα ⁷ στάδια υ'. Εντεῦθεν ἄρχεται ἡ Παταληνὴ χώρα, ἦς τὸ πλεῖστον ὁ Ἰνδὸς ποταμὸς τοῖς στόμασιν ἐμπεριείληφε, καὶ αὐ-

¹ Åραχωσίου cod. et Huds. — ² Μουσαρνῶν cod. et Huds. — ⁵ Åναπλεύσαντες cod. et Huds. — ⁴ πόλεις cod. et Huds. — ⁵ Παρσί⊋ cod. Περσί⊋ Huds. — ⁶ Åραβίτων cod. et Huds. — ⁷ Κοίαμβα cod. et Huds.

moratæ: meridie vero Indico pelago. Atque generalis quidem circumscriptio hæc est: particularis autem ad hunc modum. A Musarnis civitate ad ostia Artabios fluvii stadia 1,300. In fluvium autem naviganti a dextra juxta navigationis cursum jacet urbs Arbis nominata: et superius etiam ad dextram similiter fluvii Parsis Gedrosiæ metropolis. A fluvio autem Artabio ad Rhapraua civitatem stadia 550. A civitate vero Rhapraua ad Mulierum portum stadia 500. Hic jacent Arbitorum vici. A Mulierum autem portu ad Coïamba stadia 400. Hic incipit Patalene regio: cujus maximam partem ostiis suis complexus est Indus fluvius, atque ipsam quidem

την δὲ την μητρόπολιν καλουμένην Πάταλα. Μετὰ δὲ τὸ 1 γ΄ στόμα τοῦ Ινδοῦ ποταμοῦ ώσπερ νῆσον κεῖσθαι συμξέξηκε καὶ ἐτέρας πόλεις πλείστας. Εστι δὲ τῆς Γεδρωσίας τὸ μὲν μῆκος στάδια ξχ', τὸ δὲ πλάτος στάδια ξχ'. Εχει δὲ ἔθνη ἤτοι σατραπείας 5 η', πόλεις δὲ ἐπισήμους καὶ κώμας ιξ', ὄρος μέγιστον α', ποταμὸν μέγαν α', λιμένα ἐπίσημον α' 4 , νήσους ἐπισήμους ξ'. Οἱ πάντες ἀπὸ Μουσάρνων πόλεως εἰς Ριζάνα 5 αὐτῆς τῶν Γεδρωσίων παραλίας στάδιοι γων' 6 .

ΙΝΔΙΚΉΣ ΤΗΣ ΕΝΤΌΣ ΓΑΓΓΟΥ? ΠΟΤΑΜΟΎ, ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΝ ΑΥΤΗ ΚΌΛΠΩΝ ΚΑΙ ΝΗΣΩΝ ΠΕΡΙΠΛΟΎΣ.

Η ε εντὸς Γάγγου ποταμοῦ Ινδική περιορίζεται ἀπὸ μέν

¹ Μετά τὸ cod. — ² στάδια συ' (250) Huds. — ⁵ σατραπίαs Huds. — ⁴ ένα Huds. — ⁵ Γίζαν cod. et Huds. — ⁶ χων' Huds. — ⁷ Γάγγου τοῦ ποτ. cod. — ⁸ H omis. rubricator in cod.

metropolin, quæ Patala nuncupatur. Post tertium vero os Indi fluvii contigit et alias complurimas jacere urbes, insulæ ad modum [circumfluas]. Patet autem Gedrosia in longitudinem stadia 6,600, in latitudinem vero stadia 5,250. Continet autem provincias sive satrapias 8, civitates vero et vicos insignes 12, montem maximum 1, fluvium magnum 1, portum insignem 1, insulas insignes 2. Gedrosiæ [regionis] littoralis a Musarnis civitate ad Rhizana stadia universa sunt 3,800.

9. INDLE INTRA GANGEM FLUVIUM, UT ET SINUUM ET INSULARUM AD EAM PERTINENTIUM PERIPLUS.

Quæ intra Gangem fluvium est India definitur quidem a septentrionibus Imao monte, juxta superjacentes ἄρκτων τῷ Ἰμάφ ὅρει παρὰ τοὺς ὑπερκειμένους αὐτοῦ Σογδιανοὺς καὶ Σάκας · ἀπὸ δὲ δύσεως πρὸς μὲν τῆ Θαλάσση τῆ προειρημένη Γεδρωσία · κατὰ δὲ τὴν μεσόγειον τῆ ἀραχωσία καὶ ἀνωτέρω τοῖς Παροπαμισάδαις ¹ · ἀπὸ δὲ ἀνατολῶν τῷ Γάγγη ποταμῷ · ἀπὸ δὲ μεσημερίας τῷ Ἰνδικῷ πελάγει. Καὶ ἡ μὲν ὅλη περιγραφὴ τοιαύτη. ὁ δὲ πᾶς περίπλους ἀπὸ τοῦ Ναυστάθμου λιμένος ² μέχρι τοῦ Κώρυ ³ ἀκρωτηρίου τοῦ μέρους τοῦ προειρημένου τῆς ἐντὸς Γάγγου Ἰνδικῆς [ἐστὶ] στάδια ᾳψκε'.

ΤΑΠΡΟΒΆΝΗΣ ΝΉΣΟΥ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ.

 $T\tilde{\varphi}^4$ ἀκρωτηρί φ τῆς Ινδικῆς τ $\tilde{\varphi}$ καλουμέν φ Κώρυ ἀντίκειται τὸ τῆς Tαπροβάνης νήσου ἀκρωτήριον τὸ καλούμενον

¹ Παροπανισάδες cod. — ² λιμένος omis. Huds. — ⁵ Κωρύ cod. Κόρυ Huds. — ⁴ in Tῷ littera T omissa a rubricatore.

sibi Sogdianos et Sacas : ab occasu autem mare quidem versus Gedrosia prædicta; juxta mediterraneam Arachosia, et superius regione Paropamisadum : ab oriente vero Gange fluvio : a meridie Indico pelago. Et generalis quidem ejus descriptio hunc in modum se habet. Universus autem periplus partis prædictæ Indiæ intra Gangem a Naustathmo portu usque ad Cory promontorium [continet] stadia 1,725.

10. TAPROBANÆ INSULÆ PERIPLUS.

Promontorio Indiæ, quod Cory appellatur, opponitur promontorium Taprobanæ insulæ Boreum nuncupatum.

Βόρειον 1. Η δέ Ταπροδάνη νήσος πρότερον μέν έκαλεῖτο Παλαισιμούνδου 2, νῦν δὲ Σαλική. Τοῦτο δὲ τὸ ἀκρωτήριον της νήσου τὸ ἀντικείμενον τῷ Κώρυ, ὁπερ ἔφαμεν καλεῖσθαι Βόρειον 3 ἄκρον, ἀπέχει ἀπὸ μέν τοῦ ἀνατολικοῦ ὁρίζοντος στάδια ζευξ' 4. Από δὲ τοῦ δυτικοῦ ὁρίζοντος στάδια ς καὶ αχης' 5. Από δε μεσημβρίας καὶ ισημερίας ώς πρός άρκτους στάδια ς τν'. Μετὰ δὲ τὸ Βόρειον τοίνυν ἀκρωτήριον, ή ἄλλη περιγραφή καὶ ὁ περίπλους τῆς Ταπροβάνης νήσου τὸν τρόπου έχει τούτου • κατά μεν διάμετρου τῷ μήκει στάδια 🗢 φ΄ 6, τῷ δὲ πλάτει στάδια ζφ'. Εχει δὲ ἔθνη ἤτοι σατραπείας τιγ', πόλεις δε επισήμους και εμπόρια κ6' 8, όρη επίσημα 6',

1 Βόριον · ή δὲ Ταπροβάνης cod. — 2 Παλαισιμουνδοῦ cod. Πάλαι σιμούνδου Huds. — Boριον ut paulo post cod. — 4 στάδια η ςυξ' (16,460) Huds. — 5 στάδια ςή 4χας (62,026) Huds. — 6 στάδια σθ & Huds. — ⁷ σατραπίαs cod. et Huds. — ⁸ ἐμπόρια αβ' Huds.

Taprobana autem insula, prius quidem vocabatur Palæsimundi [insula], nunc vero Salice. Hoc autem insulæ promontorium Cory oppositum, quod Boreum appellari diximus, distat quidem ab horizonte orientali stadia 26,460. Ab occidentali stadia 61,626. A meridie autem et æquatore quasi septentrionem versus stadia 6,350. Post Boreum igitur promontorium, reliqua circumscriptio et periplus insulæ Taprobanæ est ad hunc modum: in longitudine quidem per diametrum stadia 9,500, in latitudine vero stadia 7,500. Habet autem gentes sive satrapias 13, urbes insignes et emporia 22, montes insignes 2, fluvios insignes 5,

ποταμούς ἐπισήμους ε΄, ἀκρωτήρια ἐπίσημα η΄, λιμένας ἐπισήμους δ΄, κόλπους μεγάλους β΄, αἰγιαλὸν μέγαν α΄. Οἱ πάντες τοῦ περίπλου τῆς Ταπροβάνης νήσου στάδιοι β΄ς τπε΄. Καὶ περὶ μὲν τῆς Ταπροβάνης νήσου τοσαῦτα εἰρήσθω. Πάλιν δὲ ἐπανήξομεν ἐπὶ τὸν παράπλουν τῆς ἐντὸς Γάγγου ἶνδικῆς.

ΤΟΥ ΓΑΓΓΗΤΙΚΟΥ Ι ΚΌΛΠΟΥ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ.

..... ἀπὸ τοῦ ἀφετηρίου τούτου ἐκδέχεται ὁ Γαγγητικὸς καλούμενος κόλπος μέγιστος ὢν σφόδρα, οὖ κατὰ τὸν μυχὸν ὁ Γάγγης² ἐξίησι ποταμὸς, πέντε στόμασι τὴν ἐκθολὴν ποιούμενος, ὃν ἔφαμεν ὁριον εἶναι τῆς ἐντὸς Γάγγου Ἰνδικῆς καὶ τῆς ἐκτός. ἔστι δὲ τῆς ἐντὸς Γάγγου ποταμοῦ Ἰνδικῆς τὸ

1 Γαγγιτικοῦ cod. ut infra. — 2 Γάγγος cod.

promontoria insignia 8, portus insignes 4, sinus magnos 2, littus magnum 1. Peripli insulæ Taprobanæ stadia omnia sunt 26,385. Et de insula quidem Taprobana hæc dicta sunto. Rursum vero revertemur ad præternavigationem Indiæ intra Gangem.

11. SINUS GANGETICI PERIPLUS.

.....Apheterion hoc [sive locum unde solvunt in Chrysen navigantes] excipit sinus valde magnus, Gangeticus appellatus, cujus juxta recessum Ganges fluvius exit [in mare,] per quinque ostia [sese] exonerans; quem terminum esse diximus Indiæ intra Gangem et [Indiæ] extra [Gangem.] Longitudo autem Indiæ intra

μέν μῆκος, ῆ μακροτάτη τυγχάνει, ἀπὸ τοῦ πέμπτου στόματος τοῦ Γάγγου ποταμοῦ λεγομένου Αντιβολή ἔως τοῦ Ναυστάθμου λιμένος, τοῦ ἐν τῷ Κάνθει κόλπῳ, στάδια ¹ ᾳησ ζ'. Τὸ δὲ πλάτος ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ καλουμένου Αφετηρίου, ἔως τῶν πηγῶν τοῦ Γάγγου ποταμοῦ, στάδια ᾳγ. ἔχει δὲ ἔθνη ἤτοι σατραπείας ² νδ', πόλεις δὲ καὶ κώμας καὶ ἐμπόρια ἐπίσημα σις', ὄρη ἐπίσημα ς', ποταμοὺς ἐπισήμους κγ', ἀκρωτήρια ἐπίσημα β', λιμένα ἐπίσημον α', κόλπους ἐπισήμους ε', στόματα ἐπίσημα ποταμῶν ιβ', ἀφε τήριον ἐπίσημον α', συμβολὰς ποταμῶν ἐπισήμων ι', νήσους ἐπισήμους Θ'. Οἱ πάντες ἀπὸ τοῦ Αφετηρίου μέχρι τοῦ πέμπτου στόματος τοῦ Γάγγου ποταμοῦ ³ τοῦ καλουμένου Αντιβολή τοῦ περίπλου τοῦ μέρους τοῦ Γαγγητικοῦ κόλπου

¹ στάδιοι Huds, ut paulo post. — ² σατραπίας cod. — ⁵ τοῦ Γάγγου ποταμοῦ omis, Huds,

Gangem fluvium, qua maxime patet, a quinto Gangis fluvii ostio, quod Antibole dicitur, usque ad Naustathmum portum, qui in sinu [appellato] Canthi, est stadia 18,290. Latitudo vero, a promontorio, quod vocatur Apheterion, usque ad fontes Gangis fluvii, stadia 13,000. Habet autem gentes sive satrapias 54, urbes vero et vicos et emporia insignia 216, montes insignes 6, fluvios insignes 23, promontoria insignia 2, portum insignem 1, sinus insignes 5, ostia fluviorum insignia 12, apheterion insigne 1, fluviorum insignium confluentes 10, insulas insignes 9. Peripli partis sinus Gangetici, ab Apheterio usque ad quintum Gangis fluvii ostium, quod Antibole appellatur, stadia omnia sunt 5,660.

στάδιοι $\xi \chi \xi'$. Οἱ δὲ σύμπαντες ἀπὸ τοῦ Ναυστάθμου λιμένος έως τοῦ πέμπτου στόματος τοῦ Γάγγου ποταμοῦ, ὁ καλεῖται ¹ Αντιξολή, τοῦ περίπλου παντὸς τῆς ἐντὸς Γάγγου ποταμοῦ Ινδικῆς στάδιοι $\gamma \xi \chi \zeta \varepsilon'$.

ΙΝΔΙΚΉΣ 2 ΤΗΣ ΕΚΤΌΣ ΓΆΓΓΟΥ ΠΟΤΑΜΟΎ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΝ ΑΥΤΗ ΚΟΛΠΩΝ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ.

Η Ινδική ή έκτδε Γάγγου ποταμοῦ περιορίζεται ἀπὸ μέν ἀρκτων τοῖε μέρεσι τῆε Σκυθίας καὶ τῆε Σηρικῆς · ἀπὸ δὲ δύσεως αὐτῷ τῷ Γάγγη ποταμῷ · ἀπὸ δὲ ἀνατολῶν τοῖς Σίναις μέχρι τοῦ καλουμένου Μεγάλου κόλπου, καὶ αὐτῷ τῷ κόλπῳ · ἀπὸ δὲ μεσημβρίας ⁵ τῷ τε ἰνδικῷ πελάγει, καὶ

 1 δ καλεῖται et sequentia, excepto numero stadiorum, desunt in editione. — 2 In $l\nu \delta\iota \kappa \tilde{\eta} s$ littera I omissa a rubricatore, ut paulo post H et I, initio capitis sequentis. — 5 μεσιμθρίας cod. et sic sæpius.

Totius vero Indiæ intra Gangem fluvium peripli, a Naustathmo portu usque ad quintum Gangis fluvii ostium, quod vocatur Antibole, stadia universa sunt 35,695.

12. INDIÆ EXTRA GÅNGEM FLUVIUM ET SINUUM QUI IN IPSA SUNT PERIPLUS.

India extra Gangem fluvium terminatur a septentrione quidem partibus Scythiæ et Sericæ: ab occasu ipso Gange fluvio: ab oriente autem Sinarum regione usque ad sinum Magnum appellatum, et sinu ipso: a meridie Indico pelago, et parte maris Pra-

μέρει ¹ τῆς Πρασώδους Φαλάσσης, ἤτις ἀπὸ τῆς Μενουθιάδος ² νήσου ἀρξαμένη διατείνει κατὰ παράλληλον γραμμὴν
μέχρι τῶν ἀντικειμένων μερῶν τῷ Μεγάλῳ κόλπῳ, καΦὰ
προειρήκαμεν. Εστι δὲ τῆς ἐκτὸς Γάγγου ποταμοῦ Ἰνδικῆς
τὸ μὲν μῆκος ³, ῆ μακροτάτη τυγχάνει, στάδια ⁴ ᾳᾳχν'. Τὸ
δὲ πλάτος ῆ πλατυτάτη ⁵ ἐστὶ στάδια ᾳΦ ⁶. Εχει δὲ ἔθνη ἤτοι
σατραπείας ⁷ ν', πόλεις δε καὶ κώμας ἐπισήμους καὶ ἐμπόρια ξξ', ὅρη ἐπίσημα ιη', ἀκρωτήρια ἐπίσημα ε', λιμένας
ἐπισήμους γ', κόλπον μέγιστον α', νήσους ἐπισήμους λ'. Οἱ
πάντες ἀπὸ τοῦ [Μεγάλου ⁸] ἀκρωτηρίου μέχρι τοῦ πρὸς Σίνας
ὀρίου τοῦ περίπλου τοῦ μέρους τοῦ Μεγάλου κόλπου τοῦ παρὰ
τὴν ⁹ ἐκτὸς Γάγγου Ἰνδικὴν τυγχάνοντος στάδιοι ᾳ Θ, Φν' ¹⁰.

¹ καὶ μέχρι cod. — ² Μεθουσιάδος cod. et Huds. — ⁵ μῆκος, ἡ cod. — ⁴ στάδιοι αχν' Huds. — ⁵ ἡ πλατυτάτη ἔστι cod. — ⁶ στάδιοι Φ (10,009) Huds. — ⁵ σατραπίας Huds. — Φ Μεγάλου supplevi ex Ptolemæo, ante ἀκρωτηρίου. — Φ τὴν ἶνδικὴν ἐκτὸς Γάγγου Huds. — Φ στάδιοι Φ Φν' Huds.

sodis, quod ab insula Menuthiade incipiens extenditur per lineam parallelam, usque ad oppositas Magno sinui partes, ut prius diximus. Est autem longitudo quidem Indiæ extra Gangem fluvium, qua longissime patet, stadia 11,650. Latitudo vero, qua latissime panditur, est stadia 19,000. Habet autem gentes sive satrapias 50, urbes et vicos insignes et emporia 67, montes insignes 18, promontoria insignia 5, portus insignes 3, sinum maximum 1, insulas insignes 30. Peripli partis Magni sinus, qui juxta Indiam extra Gangem, a promontorio [Magno] usque ad Sinarum confi

Οἱ δὲ σύμπαντες ἀπὸ τοῦ πέμπτου στόματος τοῦ Γάγγου ποταμοῦ, ὁ καλεῖται Αντιβολή, μέχρι τῶν πρὸς τοὺς Σίνας τοῦ ἔθνους ὁρων ¹ τοῦ περίπλου παντὸς τῆς παραλίας τῆς ἐκτὸς Γάγγου Ἰνδικῆς στάδιοι δετν'.

ΣΙΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΝ ΑΥΤΟΙΣ ΚΟΛΠΩΝ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ.

Τὸ τῶν Σινῶν ἔθνος περιορίζεται ἀπὸ μὲν ἄρκτων μέρει τῆς Σηρικῆς ἀπὸ δὲ δύσεως τῆ ἐκτὸς Γάγγου ποταμοῦ Ἰν-δικῆ κατὰ τὸ προειρημένον ἐν τῷ Μεγάλῳ κόλπῳ ὅριον ἀπὸ δὲ ἀνατολῶν ἀγνώστῳ γῆ ἀπὸ δὲ μεσημερίας τῆ τε μεσημερινῆ ἀγνώστῳ γῆ. Καὶ ἡ μὲν ὅλη περιγραφὴ τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. Εντεῦθεν ἄρχονται

1 δρων cod. et Huds.

nium, stadia omnia sunt 12,550. Peripli autem totius littoralis extra Gangem Indiæ, a quinto Gangis fluvii ostio, quod appellatur Antibole, usque ad fines provinciæ juxta Sinarum regionem, stadia universa sunt 45,350.

15. SINARUM REGIONIS ET SINUUM QUI IN EA SUNT PERIPLUS.

Sinarum provincia terminatur a septentrionibus parte Sericæ: ab occasu India extra Gangem fluvium, juxta prædictum in Magno sinu terminum: ab ortu autem terra incognita: a meridie vero mari australi, et terra australi incognita. Ac universa quidem circumscriptio in hunc modum habetur. Hinc accolere incipiunt Sinæ παροικεῖν μέχρι τῆς μεσημβρινῆς ἀγνώστου γῆς ἶχθυοφάγοι Σῖναι. Δύο γὰρ ἀγνώστους ὑπονοεῖν χρὴ γᾶς, τήν τε παρὰ τὴν ἀνατολὴν διήκουσαν, ῆ παροικεῖν εἰρήκαμεν τοὺς Σίνας, καὶ τὴν παρὰ τὴν μεσημβρίαν, ήτις διήκει παρὰ πᾶσαν τὴν ἶνδικὴν Θάλασσαν, ήτοι τὴν Πρασώδη καλουμένην, μέρος οὖσαν τῆς ¹ ἶνδικῆς Θαλάσσης · ώστε συνάπτουσαν ² ἐκατέρας τὰς ἀγνώστους γᾶς, καθάπερ τινὰ γωνίαν ἀποτελεῖν περὶ τὸν τῶν Σινῶν κόλπον. Ὑπέρκειται δὲ τῶν Σινῶν ή τε τῶν Σηρῶν χώρα, καὶ ἡ μητρόπολις αὐτῶν. Τὰ δὲ ἀνατολικότερα τούτων ἄγνωστός ἐστι γῆ, λίμνας ἔχουσα ὑλώδεις ³ · ἐν αῖς κάλαμοι μεγάλοι φύονται, καὶ συνεχεῖς οὕτως, ώστε ἐχομένων ⁴ αὐτῶν ποιεῖσθαι τὰς διαπεραιώσεις 5.

¹ τῆ Ἰνδιιῆ Θαλάσση cod. — ² Pro συναπτούσας reposui συνάπτουσαν cx conjectura Huds. — ⁵ ελώδεις cod. — ⁴ εχομένους cod. — ⁵ διαπερεώσεις cod.

Ichthyophagi usque ad australem terram incognitam. Intelligere enim oportet duas terras incognitas: unam juxta orientem extensam, quam Sinas accolere diximus: et alteram juxta meridiem, quæ porrecta est ad totum mare Indicum, sive Prasode appellatum, quod pars Indici maris; adeo ut conjungens terram utramque efficiat veluti angulum quemdam circiter Sinarum sinum. Sinas autem superjacet Serum regio, et illorum metropolis [Sera]. Quicquid his orientalius, terra est incognita, paludes habens sylvosas: in quibus calami magni nascuntur, atque adeo densi et conferti, ut per illos sibi invicem adhærentes fiant transitus.

ΘΗΡΙΏΔΟΥΣ ΚΌΛΠΟΥ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ.

Πλέοντι τοίνυν μετὰ τὸν Μέγαν κόλπον, καὶ τὸ Νότιον ἄκρον, ὡς πρὸς τὴν μεσημβρίαν καὶ ἀριστερὰν ἔχοντι τήν τε τῶν Σινῶν ¹ γῆν καὶ τὴν ἀνατολὴν, ἐκδέχεται κόλπος Θηριώδης καλούμενος, διήκων μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ καλουμένου Σατύρων ² ἄκρου. Οἱ πάντες ἀπὸ τοῦ Νοτίου ⁵ ἄκρου μέχρι τοῦ τῶν Σατύρων ἀκρωτηρίου τοῦ περίπλου τοῦ Θηριώδους κόλπου στάδιοι αφγ' ⁴.

ΤΟΥ ΤΩΝ ΣΙΝΩΝ ΚΟΛΠΟΥ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ.

Από δὲ τοῦ ἄκρου τῶν Σατύρων ἐκδέχεται κόλπος μέγιστος, καλούμενος Σινῶν κόλπος. Παρήκει δὲ οὖτος μέχρι

 1 τήν τε τήν Σινῶν cod. — 2 Σατύριον cod. — 5 ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου ἀκρου μέχρι Huds. — 4 στάδιοι. . . $\varphi\gamma'$ Huds.

14. THERIODIS SINUS PERIPLUS.

Naviganti igitur extra sinum Magnum et Notium promontorium, quasi ad meridiem, et ad lævam habenti Sinarum terram et orientem, occurrit sinus Theriodes nuncupatus, pertingens usque ad promontorium quod appellatur Satyrorum. Peripli sinus Theriodis, a Notio promontorio ad Satyrorum promontorium, stadia universa sunt 10,503.

15. SINARUM SINUS PERIPLUS.

Post Satyrorum autem promontorium sequitur sinus maximus, Sinarum sinus appellatus. Hic vero exten-

τῆς μεσημβρινῆς ἀγνώστου γῆς, ἢ συνάπτει καὶ τῆς ἀνατολῆς ἄγνωστον γῆν · ἢπερ εἰρήκαμεν παροικεῖν τοὺς Σίνας. Απὸ δὲ τοῦ ἀκρωτηρίου τοίνυν τῶν Σατύρων, ἐπὶ Κοττιάριος ¹ ποταμοῦ ἐκβολὰς ὅστις ² ἐξίησιν ἐν τῷ τῶν Σινῶν κόλπῳ, στάδιοι ᾳσν · Απὸ δὲ τοῦ Κοττιάριος ποταμοῦ ἐκδέχεται Καττίγαρα ³, ὅρμος ⁴ μὲν Σινῶν ὑπάρχων, ὅριον δὲ τῆς ἐγνωσμένης καὶ οἰκουμένης γῆς τῶν πρὸς τῆ μεσημβρία μερῶν. Τῶν δὲ σταδίων τοῦ περίπλου τούτου τὸν ἀριθμὸν οὐ ῥάδιον ἀναγράψαι ³, ἐπεὶ καὶ ⁶ μηδὲ ἄλλως εὐμαρὲς ἐχόμενον περίπλουν μετὰ τῶν Σινῶν ὁρμον δηλῶσαι σαφῶς τῷ Θείφ τινὶ γνωστὸν ³, μήτε τὰ πρὸς τῆ μεσημβρία παρὰ τὴν ἄγνωστον διήκοντα γῆν σαφῆ καταστῆναι τοῖς ἀνθρώποις,

¹ Κοττιαρίου cod. et Huds. ut paulo post.— ² ἄστις cod.— ⁵ Καταττιγάρα cod.— ⁴ όρος μὲν cod. et Huds.— ⁵ οὐ ῥάδιον ἀναγράψαι omis. Huds.— ⁶ καὶ reposui pro δὲ ex correctione Huds.— ⁷ Sic conjicit Dodwellus; at τῷ Θεία τινὶ γνώστη cod. et Huds.

ditur usque ad australem terram incognitam, cui conjungit etiam terram orientalem incognitam: juxta quam Sinas habitare diximus. A Satyrorum igitur promontorio usque ad ostia Cottiaris fluvii, qui exit in Sinarum sinum, stadia sunt 1,250. Cottiarin autem fluvium excipit Cattigara, Sinarum statio, terminusque terræ cognitæ et habitabilis ad partes meridionales. Stadiorum vero hujusce peripli numerum non facile est perscribere; siquidem et alias neque facile cuivis clare describere numini duntaxat exploratum periplum, qui ultra Sinarum stationem excurrit; nec locorum quæ ad meridiem juxta terram incognitam porrecta sunt, notitiam homi-

μήτε τὴν παρὰ τὴν ἑφαν μετὰ τοὺς Σίνας ἄγνωστον γῆν. ἔστι δὲ τῶν Σινῶν τὸ μὲν μῆκος τὸ μέγιστον στάδια $χ^1 \cdot τὸ$ δὲ πλάτος τὸ μέγιστον στάδια $α ζ σν'^2$. ἔχει δὲ ἔθνη ἤτοι σατραπείας ε', πόλεις δὲ καὶ 5 κώμας ἐπισήμους ζ', ὄρος ἐπίσημον α', ποταμοὺς ἐπισήμους δ', κόλπους ἐπισήμους τὸν τε Θηριώδη καὶ τὸν τῶν Σινῶν ε' ἀκρωτήρια ἐπίσημα ε'. Οἱ πάντες ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ Μεγάλῳ κόλπῳ τῶν Σινῶν ὁρίου τοῦ ὄντος πρὸς τῷ Ἰνδικῷ τῷ ἐκτὸς Γάγγου ποταμοῦ ἐπὶ Κοττιάριος ποταμοῦ ἐκεολὰς τοῦ περίπλου παντὸς τῆς τῶν Σινῶν παραλίας στάδιοι ε' ξ χ'.

¹ στάδια γ cod. — ² στάδιοι ... ζσν' Huds. — ³ σατραπίας ε' πόλεις καὶ Huds. Vid. notas. — ⁴ Σινῶν ε' cod. et Huds. — ⁵ στάδιοι ... 6χν' Huds.

nibus aperire; neque regionem [patesacere] quæ orientali post Sinas terræ incognitæ adjacet. Est autem Sinarum longitudo maxima stadiorum 3,000, latitudo vero maxima stadiorum 17,250. Habet autem provincias sive satrapias 5, urbes et vicos insignes 7, montem insignem 1, fluvios insignes 4, sinus insignes 2 (Therioden scilicet et Sinarum sinum), promontoria insignia 2. Totius peripli regionis littoralis Sinarum, ab horum limite in Magno sinu versus Indiam extra Gangem fluvium usque ad ostia Cottiaris fluvii, stadia universa sunt 12,650.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΩΝ ΠΡΟΕΙΡΗΜΈΝΩΝ ΑΠΆΝΤΩΝ ΔΙΑΣΤΗΜΆΤΩΝ.

Καὶ τὸν μὲν ὅλον περίπλουν καὶ περιγραφὴν τῆς παραθαλασσίου χώρας, τοῦ τῆς ἀσίας μέρους τοῦ τε ἀραθίου κόλπου, καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς Ṣαλάσσης, καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ πελάγους, τοῦτον ἔχειν τὸν τρόπον συμθέθηκε ¹. Τὸ δὲ σύμπαν ἐστὶ διάστημα τῶν κόλπων ἀπάντων περιπλεομένων, καὶ ἔτι τοῦ Περσικοῦ κόλπου ², ἀπὸ τοῦ Αὐαλίτου μυχοῦ ἔως Κοττιάριος ποταμοῦ ἐκθολῶν τοῦ ἐν τῷ κόλπῳ Σινῶν τυγχάνοντος, στάδια ¾ ξ γτ ζ ε΄. Τὰ δὲ κατὰ μέρος τῆς παραλίας τῶν ἀριστερῶν μερῶν ἔχει τὸν τρόπον τοῦτον. ἀπὸ τοῦ Αἰλανίτου μυχοῦ ὅρων (τὴν ἀρχὴν ἐποιησάμεθα τὸν περίπλουν τῆς Ασίας

¹ συνθέβηκε — σύνπαν cod. et sic sapius ν pro μ ante 6 et π. — ² Περσικοῦ πόλπου, ἀπὸ τοῦ Περσικοῦ πόλπου, ἀπὸ τοῦ κ.τ.λ. ita cod. — ³ στάδιοι Huds. et sic multis locis.

16. ENUMERATIO DISTANTIARUM OMNIUM PRÆDICTARUM.

Totum quidem periplum et circumscriptionem maritimæ regionis, partis Asiæ, et sinus Arabici, et Rubri maris, et Indici pelagi, hunc in modum se habere contigit. Summa distantiarum sinuum omnium circumnavigatorum, insuper et sinus Persici, ab Avalitico recessu usque ad ostia Cottiaris fluvii in Sinarum sinu, dat stadia 123,395. Particulares vero [distantiæ] partium oræ maritimæ ad sinistram hoc modo se habent. Ab extremitate Ælanitici recessus (inde exordium sumpsimus peripli sinistrarum Asiæ partium) usque ad angus-

ἀριστερῶν μερῶν ¹) μέχρι τῶν στενῶν τοῦ Αραδίου κόλπου στάδια ααχ Β΄ ². Απὸ δὲ τῶν στενῶν τοῦ Αραδίου κόλπου τοῦ περίπλου τῆς τε Ερυθρᾶς Φαλάσσης καὶ μέρους τοῦ Ινδικοῦ πελάγους στάδια ³ α Φλ΄. Απὸ δὲ τοῦ στόματος τοῦ Περσικοῦ κόλπου μέχρι τοῦ αὐτοῦ πάλιν στόματος, τοῦ περίπλου παντὸς τοῦ Περσικοῦ κόλπου, μέχρι τῶν ὅρων ⁴ τῆς τῶν Καρμάνων παραλίας στάδια ς ψν΄. Απὸ δὲ τῶν προειρημένων τῆς Καρμανίας ὅρων μέχρι Ριζάνα πόλεως ⁵ τῆς τῶν Γεδρωσίων ⁶ παραλίας στάδια γων΄. Απὸ δὲ τῶν προβρηθέντων ὅρων τῆς Γεδρωσίας καὶ ἔτι τοῦ πρώτου καὶ δυσμικωτάτου στόματος τοῦ Ινδοῦ ποταμοῦ τοῦ λεγομένου Σαγάπα, μέχρι τοῦ πέμπτου ¹ στόματος τοῦ Γάγγου ποταμοῦ, ὁ καλεῖται Αντιβολὴ, τῆς παραλίας τῆς ἐντὸς Γάγγου ποταμοῦ Ινδικῆς

tias sinus Arabici, stadia 11,609. Ab angustiis vero sinus Arabici, peripli Rubri maris et partis Indici pelagi, stadia sunt 10,530. Peripli vero totius sinus Persici, ab ostio ejusdem rursus ad idem, usque ad extremitates oræ maritimæ Carmaniæ stadia 5,750. A prædictis Carmaniæ extremitatibus usque ad Rhizana, civitatem Gedrosiorum maritimam, stadia 3,850. A limitibus Gedrosiæ jam memoratis, ac etiam a primo et maxime occidentali ostio Indi fluminis, quod Sagapa dicitur, usque ad quintum ostium Gangis fluvii, quod Antibole vocatur, maritimæ intra Gangem fluvium

στάδια η εχζε'. Από δε τοῦ πέμπτου στόματος τοῦ Γάγγου ποταμοῦ, ὁ καλεῖται Αντιθολή, μέχρι τῶν ὁρων τῶν πρὸς τοὺς Σίνας, οἴτινες ἐν τῷ μεσωτάτῳ τοῦ καλουμένου Μεγάλου κόλπου τυγχάνουσι τῆς ἐκτὸς Γάγγου ποταμοῦ Ινδικῆς, στάδια α ετλ' 1. Από δε τοῦ ἐν τῷ Μεγάλῳ κόλπῳ τῶν Σινῶν ὁρίου ἐπὶ Κοττιάριος 2 ποταμοῦ ἐκθολὰς τῆς τῶν Σινῶν παραλίας στάδια αβχν'. Οἱ πάντες ἀθροίζονται τοῦ προειρημένου περίπλου παντὸς τῶν ἀριστερῶν τῆς Ασίας μερῶν ἀπὸ τοῦ Αἰλανίτου μυχοῦ μέχρι τῶν Σινῶν ἔθνους, καὶ τῶν ἐκθολῶν τοῦ Κοττιάριος 5 ποταμοῦ στάδιοι μεγος έ.

Τέλος τοίνυν ἐνθάδε τοῦ πρώτου βιθλίου ποιησόμεθα, παντὸς μὲν τοῦ ἀραθίου κόλπου, πάσης δὲ τῆς Ἐρυθρᾶς Φαλάσσης· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐνδικοῦ πελάγους 4 τῶν τε

 1 στάδια... ε τλ' Huds. — 2 Κοτταρίου cod. et Huds. — 3 Κιτταρίου cod. et Huds. — 4 πελάγου cod.

Indiæ, stadia sunt 35,695. Indiæ vero extra Gangem fluvium a quinto ostio Gangis fluvii, quod Antibole dicitur, usque ad limites versus Sinas qui medium contingunt Magni sinus, stadia sunt 15,330. Regionis vero Sinarum maritimæ, a finibus Sinarum in Magno sinu ad Cottiaris fluvii ostia, stadia 12,650. Universa totius prædicti peripli sinistrarum Asiæ partium, ab Ælanitico recessu usque ad Sinarum provinciam et ostia Cottiaris fluvii, adnumerantur stadia 153,295.

Finem igitur hic faciemus primi libri, descripto periplo totius quidem Arabici sinus, et totius Rubri maris, quinetiam et dextrarum Indici pelagi partium, atque δεξιών μερών · ἔτι μὴν καὶ τῶν ἀριστερῶν, ὅσα τῆ τῶν ἀνθρώπων ἐπιμελεία καὶ Φιλομαθεία ¹ γέγονεν ἐΦικτὰ, μέχρι τῆς ἀγνώστου γῆς, καὶ ἐκατέρας τῆς ἢπείρου ² τῆς τε ἑψας καὶ τῆς μεσημβρινῆς τὸν περίπλουν ἀναγράψαντες. ἀρξόμεθα δὲ τοῦ κατὰ τὸν δυτικὸν ἀκεανὸν περίπλου · τοῦτο γὰρ ἐν ἀρχῆ τοῦ βιβλίου πράξειν ³ ὑπεσχόμεθα.

1 φιλομαθία cod. et Huds. — 2 τας ήπείρους cod. et Huds. — 3 πράξιν cod.

insuper sinistrarum, quoad fieri potuit hominum diligentia et studio, usque ad terram incognitam, itemque utriusque continentis, tam orientalis quam meridionalis. [Nunc] vero exordiemur periplum occidentalis oceani; id quod a principio libri facere polliciti sumus.

[TO AEYTEPON 1.]

Τάδε ἔνεστιν ἐν τῷ δευτέρῳ Μαρκιανοῦ περίπλ $ω^2$ κατ' ἀρκτώου τε καὶ ἐσπερίου ώκεανοῦ.

Προοίμιον.

Ϊδηρίας τῆς καὶ Ἱσπανίας τῶν παρὰ ³ τὸν δυτικὸν καὶ ἀρκτῷον ἀκεανὸν αὐτῆς μερῶν περίπλους ⁴ · τὰ δὲ κατὰ μέρος οὕτως ἔχει.

Βαιτικής τῶν ἀπὸ τῆς Κάλπης μερῶν μέχρι τῶν τῆς Λ ουσιτανίας ὁρων 5 περίπλους.

Λουσιτανίας περίπλους.

¹ Omis. cod. et Huds. — ² περίπλω εώτου καὶ cod. περίπλω, κατὰ εωου Huds. — ⁵ περὶ Huds. — ⁴ περίπλους τὰ κατὰ Huds. — ⁵ όρων cod et Huds.

[LIBER SECUNDUS.]

Hæc insunt secundo Marciani periplo, tam septentrionalis, quam occidentalis oceani.

- 1. Procemium.
- 2. Periplus Iberiæ, sive Hispaniæ, quatenus adjacet oceano occidentali et septentrionali : quoad partes autem sic se habet.
- 3. Periplus partium Bæticæ a Calpe usque ad terminos Lusitaniæ.
 - 4. Periplus Lusitaniæ.

Ταρρακωνησίας περίπλους.

Τῆς καλουμένης Κελτογαλατίας περίπλους τὰ δὲ κατὰ μέρος οὕτως ἔχει.

Ακυτανίας περίπλους.

Λουγδουνησίας περίπλους 1.

Βελγικής σύν Γερμανία τῆ ἀνω καὶ τῆ κάτω 2 περίπλους.

Γερμανίας μεγάλης περίπλους.

Σαρματίας τῆς ἐν Εὐρώπη περίπλους.

Περί τῶν Βρεταννικῶν 3 νήσων.

Ιουερνίας νήσου Βρεταννικής περίπλους.

[Αλείωνος νήσου Βρεταννικής περίπλους.]

- ¹ Verba illa ap. Huds. male collocantur post Λουσιτανίας περίπλους. ² σὺν Γερμανίας τῆς ἀνω καὶ κάτω cod. et Huds. ⁵ Πρεττανικῶν sic ubique cod. et Huds.
 - 5. Periplus Tarraconensis.
- 6. Periplus regionis quæ vocatur Celtogalatia: quoad partes autem sic se habet.
 - 7. Periplus Aquitaniæ.
 - 8. Periplus Lugdunensis.
- 9. Periplus Belgicæ una cum Germania inferiori et superiori.
 - 10. Periplus Germaniæ magnæ.
 - 11. Periplus Sarmatiæ Europææ.
 - 12. De insulis Britannicis.
 - 13. Periplus Hiberniæ, insulæ Britannicæ.
 - 14. [Periplus Albionis, insulæ Britannicæ.]

60

Τῶν κατὰ τὴν Λιθύην μερῶν τῶν παρὰ τὸν δυτικὸν καὶ μεσημβρινου ώκεανου μέχρι της Αίθιοπίας περίπλους. Τά δε κατά μέρος ούτως έχει.

Μαυριτανίας Τιγγιτάνης 1 περίπλους.

Λιβύης τῆς ἐντὸς περίπλους.

Περί των ἀπὸ Ρώμης πρὸς τὰς ἐπισήμους τῆς οἰκουμένης πόλεις διαστάσεων.

[IIPOOÍMION 2.]

Τὸ δεύτερον βιβλίον περιέξει τὸν ἀπὸ τοῦ Ἡρακλείου πορθμοῦ περίπλουν πάντα, τὸν παρὰ τῷ δυτικῷ τε καὶ άρκτώω ωκεανώ μέχρι των βορειοτάτων, καὶ έτι γε των 5 μεσημβρινών μερών, έως της ηγνοημένης 4 έκατέρων τών

- 1 Τιχατάνης cod.—2 Προσίμιον omis. cod. et Huds. 3 έτι Γετῶν Huds. - Δ έγνωσμένης cod. et Huds.
- 15. Periplus partium Libyæ, quæ ad oceanum occidentalem, et meridionalem, usque ad Æthiopiam. Quoad partes autem sic se habet.
 - 16. Periplus Mauritaniæ Tingitanæ.
 - 17. Periplus Libyæ interioris.
- 18. De distantiis a Roma ad insignes orbis habitabilis urbes.

I. [PROOEMIUM.]

Liber secundus continebit periplum universum a freto Herculeo, juxta oceanum occidentalem et septentrionalem, ad boream extremum, atque etiam partes ιπείρων γῆς. Ἐσται δὲ οὐτως, τῶν μὲν δεξιῶν μερῶν παρὰ τὴν ἱδηρίαν, ήτις καὶ ἱσπανία καλεῖται, τῶν παρὰ τὸν ἀκεανὸν κειμένων αὐτῆς τόπων, καὶ ἔτι παρὰ τὴν ἀκυτανίαν καὶ τὴν Λουγδουνησίαν καὶ Βελγικὴν, Γερμανίαν τε τὴν μεγάλην μέχρι τῆς ἐν τῆ Εὐρώπη Σαρματίας, μεθ' ἡν ἡ πρὸς τᾶς ἄρκτοις ἄγνωστος ἐκδέχεται γῆ. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ τῶν δύο νήσων τῶν ἐν τῷ ἀρκτώω κειμένων ἀκεανῷ, ἀς κοινῶς μὲν Βρεταννικὰς ¹ καλοῦσι. Λέγεται δὲ αὐτῶν ἡ μὲν ἱουερνία ², ἡ δὲ ἀλδίωνος. Τῶν δὲ ἀριστερῶν μερῶν παρὰ τὴν Λιθύην καὶ τὸν ἀκεανὸν τὸν δυτικὸν καὶ μεσημβρινὸν, καὶ τῶν προσεχῶν τούτοις τόπων μέχρι τοῦ λεγομένου Υποδρόμου Αἰθιοπικοῦ, ἔνθα τὸν πρὸς τὴν μεσημβρίαν ἀναχεό-

meridionales, usque ad utriusque continentis terram incognitam. Erit autem ad hunc modum: [primo] partium quidem dextrarum, juxta Iberiam, quæ et Hispania dicitur, locorum [scilicet] ejus oceano adjacentium: ac etiam juxta Aquitaniam, Lugdunensem, Belgicam, Germaniam magnam, usque ad Sarmatiam Europæam, post quam sequitur terra incognita borealis. Præterea vero et duarum insularum in oceano septentrionali jacentium, quas vulgo quidem Britannicas appellant. Ex iis vero altera dicitur Hibernia, altera Albionis [insula]. Dein vero partium sinistrarum, juxta Libyam et oceanum occidentalem et meridionalem, locorumque hisce adjacentium, usque ad Hypodromum Æthiopicum, ubi oceanum ad meridiem effusum desinere constat, se-

¹ Πρεττανικάς cod. et Huds. — ² Ιουρνία cod.

μενον ώκεανὸν τέλος ἔχειν συνέστηκε, τῆς ἀγνώστου λοιπὸν ἐκδεχομένης γῆς. Τῆς μὲν γὰρ ἐντὸς Ἡρακλείων στηλῶν ἀπάσης βαλάσσης, ὥσπερ καὶ προειρήκαμεν, ἀκριβῆ τὸν περίπλουν (ὡς γε οἴομεθα) πεποιήμεθα ἐν ταῖς ἐπιτομαῖς τῶν ἕνδεκα ¹ βιβλίων ἀρτεμιδώρου τοῦ Ἐφεσίου γεωγράφου, ὁν νομίζομεν τῆς καθ' ἡμᾶς βαλάσσης ἐπιμελέστατον ² ἐν τοῖς τῆς γεωγραφίας βιβλίοις ὁ τὸν περίπλουν πεποιῆσθαι ⁴. Τῆς δὲ ἔξω βαλάσσης, ἤτις ὁ Ὠκεανὸς παρὰ τῶν πλείστων καλεῖται, εἰ καὶ μετρίως τινῶν μερῶν ὁ προειρημένος ἐμνημόνευσεν ἀρτεμίδωρος, ἀλλ' ὁμως τὸν ἀκριβέστατον ταύτης περίπλουν ἐκ τῆς τοῦ βειοτάτου Πτολεμαίου ⁶ γεωγραφίας, καὶ προσέτιγε τοῦ Πρωταγόρου καὶ ἔτέρων παλαιῶν ἀνδρῶν ἔξελόντες, τοῦ μὲν ἀραβίου κόλπου καὶ τῆς Ερυθρᾶς βα-

 1 τῶν ια Huds. — 2 ἐπιμ. περίπλουν ἐν τοῖs Huds. — 5 βιδλίοιs omis. cod. — 4 πεποιεῖσθαι cod. et Huds. — 5 εἴ τις cod. — 6 Πτολομαίου cod.

quente deinceps terra incognita. Maris autem totius quidem intra Herculis columnas, ut prius diximus, periplum (nostra opinione) accuratum fecimus, in epitome undecim librorum Artemidori Ephesii geographi, quem in geographiæ libris maris nostri periplum summa cum diligentia conscripsisse existimamus. Maris vero exterioris, quod ab omnibus fere Oceanus dicitur, partium licet quarumdam leviter meminerit præfatus Artemidorus ejus tamen accuratissimum periplum ex Ptolemæi divinissimi geographia, ac insuper ex Protagoræ aliorumque veterum libris [aliquid] excerpentes, continentis quidem ex utraque parte Arabici

λάσσης έκατέρων των ήπείρων καὶ έτι γε τοῦ Ἰνδικοῦ πελάγους ¹ παντὸς μέχρι τῆς έψας καὶ τῆς ἀγνώστου γῆς, μετὰ τῆς ἐνδεχομένης ἀκολουθίας ἐν τῷ προτέρῳ βιβλίῳ διεξήλθομεν. Νυνὶ δὲ τὰ περὶ τὸν ἐσπέριον ἀκεανὸν τελεσόμεθα².

Αρχὴν ³ τοίνυν ποιησόμεθα τοῦ περίπλου τῆς ἔξω Θαλάσσης ἀπὸ τοῦ Ἡρακλείου πορθμοῦ. Οὖτος δὲ ὁ πορθμὸς διορίζει τὰς ἢπείρους ἐκατέρας, τήν τε Ἰζηρίαν, ἢν ⁴ καὶ Ἰσπανίαν προσαγορεύουσι, μέρος τῆς Εὐρώπης ὑπάρχουσαν, καὶ τὴν καταντικρὸ ταύτης κειμένην Λιζύην. Ἐκπλέοντι γὰρ τὸν Ἡράκλειον πορθμὸν, καὶ πρὸς τὸν ώκεανὸν μὰν ἐπειγομένω ⁵, ἐν δεξιᾳ τῆς Ἰσπανίας ⁶ ἐστὶν ἡ Βαιτικὴ τὸ ἔθνος, ἐν ἀριστερᾳ δὲ ἐστι τῆς Λιζύης ⁷ αὶ Μαυριτανίαι καλούμεναι.

 1 πελάγου cod. — 2 ἐτελευσόμεθα cod. et Huds. — 5 In Αρχήν littera A omissa a rubricatore cod. — 4 ήν omis. cod. — 5 ἐπαγομένω Huds. — 6 Ισπανίας δέ ἐστιν cod. — 7 Supple ἔθνη Huds.

sinus et Rubri maris, atque etiam totius Indici pelagi, usque ad orientalem et incognitam terram, eo, quo fieri potuit, ordine, in priori libello persequuti sumus. Nunc vero ad dicendum de oceano occidentali aggrediemur.

Initium igitur faciemus peripli maris exterioris ab Herculeo freto. Hoc autem fretum disterminat utramque continentem: Iberiam, quam Hispaniam etiam nuncupant, Europæ partem, et Libyam e regione jacentem. Excunti enim e freto Herculeo, et cursum tenenti versus oceanum, a dextra est Hispaniæ provincia, Bætica [dicta;] a sinistra vero Libyæ [provinciæ duæ] Mauri-

Τὸ δὲ μεταξὺ τούτων ἶξηρικὸν, μέσον δὲ τῶν εἰρημένων ἐθνῶν κείμενον. Διεκπλεύσαντι δὲ τὸν Ἡράκλειον πορθμὸν, καὶ τὸν ναὸν τῆς Ἡρας (οὖτος δὲ ἐν δεξιᾳ κατὰ τὸν ἔκπλουν τοῦ πορθμοῦ κεῖται) ἐκδέχεται μὲν ὁ ἀκεανὸς ἀναπεπταμένος ἐψ' ἐκατέρας τὰς ἠπείρους, τήν τε ἶξηρίαν καὶ τὴν Λιξύην, καὶ ἔτι γε πρὸς τὰς δυσμὰς εἰς μέγεθος ἀπέραντον καὶ ἄγνωστον ἐκτεινόμενος. Πρώτη δὲ ἡ νῆσος ἐν δεξιᾳ τὰ Γάδειρα κειμένη τυγχάνει, ἔνθα τὰς Ἡρακλείους στήλας εἶναι συνέστηκεν. Οἱ μὲν γὰρ κατὰ Κάλπην τὸ ὄρος, ὅπερ ἐνδοτέρω τῶν Ἡρακλείων στενῶν κεῖται, τὰς στήλας εἶναί Φασιν οἱ δὲ κατὰ Γάδειρα ¹ τὴν νῆσον, ώσπερ καὶ ἀρτεμίδωρος ὁ γεωγράφος. Κωλύει δὲ οὐδὲν ἀπὸ τῆς Κάλπης τοῦ ὄρους,

1 οἱ δὲ τὰ Γάδ. cod. et Huds.

taniæ appellatæ. Mare vero his interjectum est Ibericum, in medio quidem jacens inter prædictas gentes. Fretum autem Herculeum enaviganti et Junonis templum [pertranseunti] (hoc vero freto egredienti a dextra est), occurrit quidem oceanus ad utramque continentem, Iberiam scilicet et Libyam, [longe lateque] diffusus, atque etiam occidentem versus in interminatam ignotamque amplitudinem porrectus. Primum autem insula Gades [naviganti obvia] est a dextra, ubi Herculis columnas esse constat. Nam nonnulli quidem juxta Calpen montem, qui intra angustias Herculeas jacet, columnas positas esse dicunt; alii vero juxta Gades insulam, ut Artemidorus geographus. Nihil autem obstat quin a Calpe monte, quam plerique Herculis co-

ήν οἱ πλεῖστοι στήλην Ἡρακλέους εἶναι βούλονται, τὸν περίπλουν τῆς Ἱθηρίας ποιήσασθαι. Ἐστι δὲ τῆς μὲν Βαιτικῆς καλουμένης ἐπαρχίας ἡ Κάλπη· τέλος δὲ τοῦ ἔθνους τούτου καὶ ὅριον ὁ ἄνας ¹ ποταμὸς ὑπάρχει, κατὰ τὸν ἐσπέριον ἀκεανὸν τὰς ἐκθολὰς ποιούμενος, μεθ' ὁν τὰ ἐχόμενα τῆς ἱσπανίας ² ἔθνη κατὰ τὴν ἔξω βάλασσαν καὶ τὸν ἀκεανὸν κείμενα τυγχάνει. Ἐσται τοίνυν ὁ περίπλους τὴν ἀρχὴν ἔχων ἀπὸ τῆς ἐν ἱθηρία Κάλπης, καὶ τοῦ μέρους τῆς Βαιτικῆς ἐπαρχίας. Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ τῶν ταῦτα τὰ μέρη περιπλευσάντων περὶ τὸν σταδίων ἀριθμὸν διεσφάλησαν 5, καίτοιγε ⁴ τὰς αἰτίας ἡμεῖς τῆς τοιαύτης πλάνης ἐν τῷ προτέρω βιθλίω διεξήλθομεν· ὁμως ἔνεκεν 5 ἀκριθείας μείζονος διπλοῦν ὡς ἐπίπαν τὸν ἀριθμὸν τῶν σταδίων προσγράψαι

 1 ὁ ἄνω ποτ. cod. — 2 Ισπανίαs cod. et sic ubique. — 5 διεσάζησαν cod. et Huds. — 4 ναί τί γε cod. — 5 όμως $\mathring{\chi}$ ἀνρ. sic cod. ένενεν omis. Huds.

lumnam esse volunt, Iberiæ periplum faciamus. Pertinet autem Calpe ad provinciam, quam Bæticam nominant; finis vero hujus populi et terminus est Anas fluvius, in oceanum occidentalem influens: post quem reliquæ Hispaniæ gentes ad mare exterius et oceanum porrectæ jacent. Periplus igitur initium habebit a Calpe in Iberia, et a parte Bæticæ provinciæ. Quoniam vero multi partes hasce circumnavigantes in stadiorum numero fuerint decepti, quanquam et nos erroris hujusmodi causas in priori libello recensuimus, ob accuratiorem tamen notitiam, duplicem, fere per omnia, stadiorum numerum adscribere optimum duximus,

προειλόμεθα, τό τε μή πλεῖον καὶ τὸ μή ἔλαττον κατὰ γραμμην ὑποτείνουσαν προστιθέντες · ώστε τὸ μεταξὸ τῶν ἀριθμῶν ἐκατέρων ώσπερ ὁρον τινὰ τῆς ἀληθείας κεῖσθαι τοῖς τὴν ἀκριβείαν ἐπιζητοῦσι. Τοῦτο γὰρ σαζῶς καὶ Πρωταγόρας ἐν τῆ γεωγραζία ποιήσας δοκεῖ τὴν περὶ τοὺς σταδίους πλάνην ἐκπεζευγέναι.

ΙΒΗΡΊΑΣ ΤΗΣ ΚΑΙ ΙΣΠΑΝΊΑΣ ΠΕΡΊΠΑΟΥΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑ ΤὸΝ ΩΚΕΑΝὸΝ ΑΥΤΉΣ ΜΕΡΩΝ.

Ϊδηρία ¹, ήτις καὶ Ισπανία καλεῖται, ἄρχεται μέν ἀπὸ τῶν Πυρηναίων ὀρῶν, διήκει δὲ ἐπὶ πλεῖστον ἐψ' ἐκατέρων τῶν Φαλασσῶν περιεχομένη, τοῦ τε ώκεανοῦ τοῦ ἀρκτώου καὶ δυτικοῦ καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς Φαλάσσης. Η δὲ Πυρήνη ²

1 Η Ιδηρία cod. — 2 Πυρίνη cod.

non plus et non minus juxta lineam subtendentem adjicientes: adeo ut qui inter utrumque numerum medius quasi pro regula veritatis sit accurate rem explorantibus. Hoc ipsum enim sapienter Protagoras in geographia observans, omnem circa stadia errorem evitasse videtur.

2. PARTIUM IBERLE, QUÆ ET HISPANIA NOMINATUR, OCEANO ADJÁCENTIUM PERIPLUS.

Iberia, quæ et Hispania dicitur, incipit quidem a montibus Pyrenæis, latissime autem [sese] extendit, ab utroque mari circumdata, tam oceano septentrionali et occidentali, quam mari nostro. Pyrene autem mons

τὸ ὄρος ἀπὸ τῆς καθ' ἡμᾶς ἀρξαμένη Φαλάσσης διατείνει 1 μέχρι τοῦ ἀρκτώου ἀκεανοῦ. Καὶ τὸ μὲν εν πέρας τοῦ ὄρους εἰς τὴν ἡμετέραν ἔκκειται Φάλασσαν, τὸ δὲ ἔτερον πέρας αὐτοῦ πρὸς τὰς ἄρκτους καὶ τὸν ἀρκτῷον ² ἀκεανὸν προ-Εέβληται. Διαζεύγνυσι δὲ καὶ διαιρεῖ τὴν ἰβηρίαν πρὸς τὴν ἔχομένην Κελτογαλατίαν, ὡς δοκεῖν εἶναι τὴν ἰβηρίαν μεγίστην χερρόνησον ³ κατὰ τὸν αὐχένα τῆς Πυρήνης προσεχομένην ⁴. Κυρτοῦται δέ πως τὸ ⁵ ὅρος ὡς ἐπὶ τὴν ἱσπανίαν. Πρότερον μὲν οὖν ⁶ ἡ ἰβηρία διήρητο ὑπὸ Ρωμαίων ⁷ εἰς ἐπαρχίας δύο, νυνὶ δὲ εἰς τρεῖς, εἰς ἱσπανίαν Βαιτικὴν, καὶ εἰς ἱσπανίαν Λουσιτανίαν, καὶ ἱσπανίαν Ταρρακωνησίαν. Τῆς μὲν Βαιτικῆς τὸ πλεῖστον πρὸ τῆς καθ' ἡμᾶς κεῖται Φαλάσ-

 1 διατείνη cod. — 2 καὶ ἀρκτῶον Huds. — 5 χερσόνησον cod. — 4 προσεχόμενον cod. et Huds. — 5 Κυρτοῦται δὲ περὶ τὸ Huds. Κυρτοῦται ὡς τὸ δρος cod. Hervel. — 6 οὖν omis. Huds. — 7 ὑπὸ Ρομαίας ὡν ἐπ. Huds.

e nostro mari exsurgens porrigitur usque ad oceanum septentrionalem. Atque una quidem jugi extremitas in mare nostrum prominet, altera vero ejus extremitas ad septentriones et oceanum septentrionalem projicitur. Disjungit autem et dividit Iberiam a finitima Celtogalatia; adeo ut Iberia videatur esse maxima peninsula juxta Pyrenes cervicem adhærens; incurvatur tamen jugum quodammodo Hispaniam versus. Prius equidem Iberia divisa erat a Romanis in provincias duas, nunc vero in tres, in Hispaniam Bæticam, in Hispaniam Lusitanicam, in Hispaniam Tarraconensem. Bæticæ quidem pars maxima prætenditur nostro mari Hercu-

σης τῶν Ἡρακλείων ἐντὸς στηλῶν, μέρος δέ τι παρὰ τὸν δυτικὸν ἀκεανόν. Τῶν δὲ λειπομένων ἐθνῶν δύο, ἡ μὲν Λουσιτανία πᾶσα κατὰ τὸν δυτικὸν ἀκεανὸν τυγχάνει κειμένη, ἡ δὲ Ταρρακωνησία μέρει μὲν πλείστω τῷ ἀρκτώω ἀκεανῷ πρόσκειται, μέρει δέ τινι καὶ τῆ καθ' ἡμᾶς Ṣαλάσση ἐΦ' ἑκατέρας τ' ἐκ¹ τῆς μεσημβρίας διήκουσα τὰς Ṣαλάσσας μέχρι τῶν Πυρηναίων ² ὀρῶν. Γράψομεν τοίνυν τὸν περίπλουν τῶν παρὰ τὸν ἀκεανὸν τῆς ἱβηρίας μερῶν · τοῦτο γὰρ ποιήσειν ὑπεσχόμεθα.

ΒΑΙΤΙΚΉΣ 3 ΠΕΡΊΠΛΟΥΣ ΤΩΝ ἀΠΟ ΤΗΣ ΚΆΛΠΗΣ ΜΕΡΩΝ ΜΈΧΡΙ ΤΩΝ ΤΗΣ ΛΟΥΣΙΤΑΝΊΑΣ ΘΈΡΩΝ.

Βαιτική Ισπανία περιορίζεται ἀπὸ μέν ἄρκτων καὶ δυσ-

 1 τέσα cod. τ' έσα Huds. — 2 Πυριναίων cod. — 3 in Βαιτικῆs litteram B omisit rubricator.

deas intra columnas, pars vero quædam occidentali oceano. Ex duabus vero reliquis provinciis, Lusitania quidem tota juxta oceanum occidentalem jacet; Tarraconensis autem maxima quidem ex parte adjacet septentrionali oceano, parte vero aliqua nostro mari, a meridie pertingens ad utraque maria usque Pyrenæos montes. Periplum igitur scribemus partium Iberiæ juxta oceanum; hoc enim nos facturos esse polliciti sumus.

5. PERIPLUS PARTIUM BÆTICÆ A CALPE USQUE AD TERMINOS LUSITANIÆ.

Hispania Bætica terminatur a septentrione quidem et

μῶν Λουσιτανία καὶ μέρει τῆς Ταρξακωνησίας ἐπαρχίας ἀπὸ δὲ ἀνατολῶν τῷ καλουμένῳ Βαλεαρικῷ ¹ πελάγει, τοῦτο δὲ συνῆπται τῆ ἰθηρικῆ Ṣαλάσση · ἀπὸ δὲ μεσημβρίας, κατὰ μὲν τὴν ἐκτὸς Ṣάλασσαν ², καὶ τὸν Ἡράκλειον πορθμὸν, τῷ δυτικῷ ἀκεανῷ · κατὰ δὲ τὴν ἐντὸς Ṣάλασσαν τῷ ἰθηρικῷ πελάγει. Καὶ ἡ μὲν ὅλη περιγραψὴ τοιαύτη, ὁ δὲ κατὰ μέρος περίπλους τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. ἀπὸ Κάλπης τοῦ ὅρους καὶ στήλης, ἡτις ἐστὶν ἐν ἀρχῆ τῆς ἐντὸς Ṣαλάσσης, ἐκπλέοντι ἐπὶ τὸν πορθμὸν καὶ τὸν ἀκεανὸν, δεξιὰν τὴν ἤπειρον ἰθηρίας ἔχοντι εἰς Καρτηΐαν στάδια ν΄. Ενταῦθα παροικεῖ τὸ ἔθνος Βαστουλῶν ὁ τῶν καλουμένων Ποινῶν. ἀπὸ δὲ Καρτηΐας εἰς Βαρβησολα οτάδια ρ΄. Απὸ δὲ Βαρβησόλων ὁ

occidente Lusitania et parte Tarraconensis provincia: ab oriente vero pelago Balearico appellato; quod conjungitur Iberico mari: a meridie vero, juxta mare quidem exterius et Herculeum fretum, occidentali oceano; juxta autem mare interius Iberico pelago. Ac universa quidem circumscriptio hujusmodi est: periplus vero particularis ad hunc modum se habet. A Calpe monte et columna, quæ in principio maris interioris est, enaviganti in fretum oceanumque et a dextra habenti Iberiæ continentem, ad Carteiam stadia sunt 50. Hic accolit gens Bastulorum, qui dicuntur Pæni. A Carteia ad Barbesola stadia 100. A Barbesolis autem

¹ Βαλιαρικῷ cod. — ² Hic lacuna insignis in editione, scilicet ab ἐκτὸς Ṣάλασσαν usque ad Ἰβηρικῷ πελάγει. — ⁵ Βλαστουρῶν cod. et Huds. — ⁴ Βαρβισόλων cod. — ⁵ Βαρβισόλων cod.

εἰς Τρανσδοῦντα ¹ στάδια οὐ πλεῖον σ', οὐχ ἦττον κατὰ γραμμὴν ὑποτείνουσαν σταδίων ² ρμε'. ἀπὸ δὲ Τρανσδουκτῶν εἰς Μελλαρίαν ³ στάδια οὐ πλεῖον ριε', οὐχ ἦττον σταδίων ρκγ'. ἀπὸ δὲ Μελλαρίας ⁴ εἰς Βελῶνα πόλιν στάδια οὐ πλεῖον ρμ', οὐχ ἦττον σταδίων ⁵ ρ'. Εντεῦθεν ἄρχεται τῶν Τουρδούλων ἔθνος. ἀπὸ δὲ Βελῶνος πόλεως εἰς Βελῶνος ὁ ποταμοῦ ἐκθολὰς στάδια οὐ πλεῖον ος', οὐχ ἦττον σταδίων ν'. ἀπὸ δὲ Βελῶνος ποταμοῦ ἐκθολῶν ἐπὶ τὸ ἀκρωτήριον, ἀφ' οῦ ὁ πορθμὸς, ἐν ῷ ναὸς ¹ Ἡρας, στάδια σ', στάδια ρν'. Εντεῦθεν οἱ στάδιοι μόνοι παρακείσονται, καὶ ὁ μὲν πρότερος δ ἀριθμὸς τὸ πλεῖστον δηλώσει, ὁ δὲ ἐπόμενος τὸ ἦττον, ώστε μὴ καθ' ἔκαστον προγράφειν τὸ πλεῖον καὶ ἔλαττον.

¹ Τραλιδούντα cod. — ³ στάδια Huds. — ⁵ Τραλισδουντῶν εἰς Μενλάρια cod. Μενλαρίαν Huds. et mox Μενλαρίας. — ⁴ Μενραλίας cod. — ⁵ στάδια Huds. ut infra. — ⁶ Βέλωνος Huds. — ˀ ἀκρωτήριον, ἐν ῷ ὁ πορθμός καὶ ὁ ναὸς cod. et Huds. — ጾ πρώτερος cod.

ad Transducta non plus stadiis 200, non minus juxta lineam subtendentem stadiis 145. A Transductis vero ad Mellariam non plus stadiis 115, non minus stadiis 123. A Mellaria autem ad Belonem civitatem non plus stadiis 140, non minus stadiis 100. Hine Turdulorum gens incipit. A Belone vero civitate ad Belonis fluvii ostia non plus stadiis 75, non minus stadiis 50. A Belonis autem fluvii ostiis ad promontorium, a quo fretum, in quo Junonis templum, stadia 200, stadia 150. Dehine stadia sola adjicientur, et prior quidem numerus maximum indicabit, posterior vero minimum: adeo ut singulis plus et minus non [amplius] præponamus. A

Απὸ δὲ τοῦ ἀκρωτηρίου ¹, ἀφ' οῦ ὁ πορθμὸς, ἐν ῷ ναὺς τῆς Ἡρας, πλέοντι τὸν ώκεανὸν ὡς πρὸς τὰς ἄρκτους, καὶ ὁμοίως δεξιὰν μὲν τὴν ἤπειρον ἔχοντι, ἀριστερὰν δὲ τὸν δυτικὸν ώκεανὸν, ἐκδέχεται Μενεσθέως ² λιμήν. Εἰσὶ δ' ἐπ' αὐτὸν στάδια σκε', στάδια ρξ'. Κατὰ τούτους τοὺς τόπους κεῖται νῆσος ἐν τῆ ἐκτὸς βαλάσση τὰ Γάδειρα, ἐν ἦ καὶ πόλις ὁμώνυμος Γάδειρα. Εστι δὲ ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου, ἔνθα ὁ πορθμὸς, ἐπὶ τὰ Γάδειρα τὴν νῆσον στάδια σο', στάδια σμ'. Απὸ δὲ Μενεσθέως ³ λιμένος εἰς τὴν κατὰ ἄσταν ⁴ ἀνάχυσιν στάδια σι'. Εντεῦθεν ἄρχονται παροικεῖν Τουρδιτανοί ⁵. Απὸ δὲ τῆς κατὰ ἄσταν ο ἀναχύσεως ἐπὶ τὸ τοῦ Βαίτιος ποταμοῦ ἀνατολικώτερον στόμα στάδια το τπε', στάδια σπε'. Απὸ δὲ τῶν ἐκδολῶν τοῦ Βαίτιος ποταμοῦ

Ut supra p. 70, lin. 8. — ² μεν εὐθέως cod. et Huds. — ⁵ νεμεθέως Huds. — ⁴ Αστανανάχυσιν cod. Αστανα Huds. — ⁵ Τουρδητανοὶ cod. —
 Αστανα cod. et Huds. — ⁷ στάδια τσε' Huds.

promontorio autem, a quo fretum, in quo Junonis templum, oceanum naviganti veluti ad septentrionem, et similiter a dextra habenti continentem, a sinistra vero occiduum oceanum, occurrit Menesthei portus; ad eum vero sunt stadia 225, stadia 160. His locis adjacet insula Gadira [sive Gades] in exteriori mari, in qua et civitas cognominis Gadira. A promontorio autem, ubi fretum, ad Gadira insulam stadia sunt 270, stadia 240. A Menesthei vero portu ad æstuarium juxta Astan stadia 210. Hinc accolere incipiunt Turditani. Ab æstuario autem juxta Astan usque ad Bætis fluvii ostium orientalius stadia 385, stadia 285. Ab ostiis

έπὶ τὰς πηγὰς τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ στάδια γτυ, στάδια ξυ'. Απὸ τοῦ ἀνατολικωτέρου στόματος τοῦ Βαίτιος ποταμοῦ ἐπὶ Ονοβαναιστουρίαν 1 στάδια υπ', στάδια τ'. Από δε Ονοβαναιστουρίας ² έπὶ τὰς τοῦ Ανα ποταμοῦ ἐκθολὰς στάδια σι', στάδια ρν'. Απὸ δὲ τῶν ἐκθολῶν τοῦ Ανα ποταμοῦ ἐπὶ τὰς πηγάς τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ στάδια 5 βρμε', στάδια αφν'. Ενταῦθα πέρας έχει τῆς Βαιτικῆς Ισπανίας τὸ μέρος τὸ παρῆκου παρ' έκατέρας τὰς Φαλάσσας, τὰς περὶ τὸυ Ἡράκλειου πορθμὸν τυγχανούσας, τήν τε καθ' ήμᾶς καὶ τὴν ἔξω, τουτέστι 4 τὸν Δκεανόν. ἔστι δὲ τῆς Βαιτικῆς πάσης τὸ μῆκος ἀρχόμενον μέν ἀπὸ τῶν ἐκθολῶν τοῦ Ανα ποταμοῦ, περαιούμενον δε έως των πηγών τοῦ αὐτοῦ Ανα ποταμοῦ, ώς είναι τοῦ μήκους κατά την μείζονα 5 γραμμήν στάδια γψθ. Τὸ δὲ πλάτος τῆς Βαιτικῆς ἄρχεται μὲν ἀπὸ τῶν πηγῶν

1 Ονοβαν Αστουρίαν Huds. - 2 Ονόβης Αστουρίας Huds. - 5 στάδια 6ρμυ' Huds. — 4 τοῦτ' ἔστι cod. et Huds. — 5 μείζωνα cod.

vero Bætis fluvii ad fontes ejusdem fluvii stadia 3,350, stadia 2,400. Ab ostio magis orientali Bætis fluvii ad Onobam Æstuariam stadia 420, stadia 300. Ab Onoba Æstuaria autem ad Anæ fluvii ostia stadia 210, stadia 150. Ab ostiis Anæ fluvii ad fontes ejusdem fluvii stadia 2,145, stadia 1,550. Hic finem habet Hispaniæ Bæticæ pars contingens utraque maria quæ circa fretum Herculeum, tam mare nostrum, quam mare exterius, hoc est Oceanum. Totius autem Bæticæ longitudo incipit quidem ab ostiis Anæ fluvii, terminatur vero ad fontes ejusdem Anæ fluvii; adeo ut longitudinis sit secundum lineam majorem stadia 3,709. Bæticæ vero latitudo

τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ, καταλήγει δὲ πρὸς μεσημερίαν, ὡς ἐπὶ τὸν προειρήμενον ναὸν τῆς Ἡρας, ἤτοι Βελῶνα τὴν πόλιν, ἢ Πόρτον μάγνον, ὡς εἶναι τοῦ πλάτους τὸ διάστημα κατὰ τὴν μείζονα γραμμὴν στάδια αρνη'. Ἐστι δὲ τῆς Βαιτικῆς ὁ περιορισμὸς τῆς μεσογείας στάδια ς ψ ૭΄, στάδια ερ μ'. Ἐχει δὲ ἔθνη ε', πόλεις ἐπισήμους πε', ὄρη ἐπίσημα ¹ γ΄, ποταμοὺς ἐπισήμους ε', ἀκρωτήρια ἐπίσημα ² 6΄, λιμένα ἐπίσημον ³ α'. Οἱ πάντες τοῦ περίπλου τῆς μὲν Βαιτικῆς πάσης ἀθροίζονται στάδιοι ⁴ οὐ πλεῖον ξτμε'. Τοῦ δὲ μέρους τῆς Βαιτικῆς, οῦ καὶ τὸν περίπλουν πεποιήμεθα, ἀπὸ Κάλπης τοῦ ὄρους καὶ στήλης, μέχρι τῶν τοῦ ἦνα ποταμοῦ ἐκεολῶν τῆς παρὰ τὸν ἀκεανὸν αὐτῆς παραλίας στάδια οὐ πλεῖον ξτπ', οὐχ ἦττον σταδίων ⁵ ασμε'.

 1 Omis, numerum Huds, — 2 ἀπρ. ἐπίσημα α΄ Huds. — 5 ἐπίσημα Huds. — 4 στάδια Huds. — 5 στάδια Huds.

incipit quidem a fontibus ejusdem fluvii, atque desinit ad meridiem, quasi circa Junonis templum prædictum, aut Belonem civitatem aut [denique] Portum magnum; adeo ut latitudinis spatium secundum lineam majorem sit stadiorum 1,158. Est autem Bæticæ mediterraneæ circumscriptio stadiorum 6,709, stadiorum 5,140. Gentes vero habet 5, urbes insignes 85, montes insignes 3, fluvios insignes 5, promontoria insignia 2, portum insignem 1. Summa stadiorum peripli totius Bæticæ non excedit 4,345. Partis autem Bæticæ littoralis ad oceanum, cujus et periplum fecimus, a Calpe monte et columna usque ad ostia Anæ fluvii, stadia non plura 2,380, non pauciora 1,245.

ΛΟΥΣΙΤΑΝΊΑΣ ΠΕΡΊΠΛΟΥΣ.

Η Λουσιτανία τῶν Ἱσπανιῶν περιορίζεται ἀπὸ μὲν ἄρκτων τῆ Ταρρακωνησία ἱσπανία παρὰ τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ
Δωρίου ¹ ποταμοῦ, ἀπὸ δὲ τῶν ἀνατολῶν τῆ αὐτῆ Ταρρακωνησία, ἀπὸ δὲ δύσεως τῷ δυτικῷ ώκεανῷ, ἀπὸ δὲ μεσημερίας
τῆ προειρημένη Βαιτικῆ, ἐπὶ ² τῆ καθ' ἡμᾶς Φαλάσση. Καὶ
ἡ μὲν ὅλη περιγραφὴ τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον τὰ δὲ κατὰ
μέρος οὐτως ἔχει. ἀπὸ τῶν ἐκθολῶν τοῦ προειρημένου ἄνα
ποταμοῦ ἐπὶ Βάλσα ³ στάδια τπ', καὶ ταῦτα ἐπὶ τὰ μέρη ⁴
Τουρδιτανοὶ ⁵ παροικοῦσιν. ἀπὸ δὲ Βάλσων εἰς Οσσόνοβα ο
στάδια τμ', στάδια τ'. ἀπὸ δὲ Οσσόνοβα ¬ ἐπὶ τὸ Ἱερὸν

¹ Δορίου cod. et Huds. — ² καὶ pro ἐπὶ cod. et Huds. Vid. notas. — ³ ἰδάλσα et mox ἰδάλσων cod. et Huds. — ⁴ ἐπὶ τῷ μέρει Huds. — ⁵ τοῦ ρητανοὶ cod. Τουρδητανοὶ Huds. — 6 εἰς Σόνοβα cod. Οσόνοβα Huds. — ² ἀπὸ δὲ σσόνοβα (sic) cod. Οσόνοβα Huds.

4. LUSITANIÆ PERIPLUS.

Hispania Lusitanica terminatur a septentrione quidem Tarraconensi Hispania juxta occidentalem partem Dorii fluvii : ab oriente vero eadem Tarraconensi : ab occidente vero occiduo oceano : a meridie Bætica prædicta, ad nostrum mare. Ac tota quidem circumscriptio ad hunc modum se habet : quoad partes autem est illa. Ab ostiis prædicti Anæ fluvii ad Balsa stadia 280, atque hæc [loca] ex parte accolunt Turditani. A Balsis vero ad Ossonoba stadia 340, stadia 300. Ab Ossonoba vero ad Sacrum promontorium stadia

ἀπρωτήριον στάδια τξ', στάδια σξ'. Τοῦτο ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ ἀπρωτήριον εἰς τὸν ώπεανὸν ἔππειται, καὶ ἔστι τῶν σφόδρα ἐπισημοτάτων ¹. Απὸ δὲ τοῦ Ἱεροῦ ἀπρωτηρίου εἰς Καλίποδος ² ποταμοῦ ἐπθολὰς στάδια ³ ᾳτν', στάδια τν'. ἀπὸ δὲ Καλίποδος ποταμοῦ ἐπθολῶν εἰς Σάλαπρα στάδια σλ', στάδια σι'. ἀπὸ δὲ Σαλάπρων εἰς Καστοβρὶξ στάδια ρε' ⁴, στάδια ζ'. ἀπὸ δὲ Καστοβρὶξ εἰς Βαρβάριον ἄπρον στάδια ρξ', στάδια ττ', στάδια συ'. ἀπὸ δὲ Βαρβαρίου ἄπρου εἰς Ολισίπωνα ο στάδια τπ', στάδια συ'. ἀπὸ δὲ Ολισίπωνος ἐπὶ τὰς τοῦ Τάγου ποταμοῦ ἐπθολὰς στάδια ρνε'. Εἰσὶ δὲ ἐπὶ τὰς πηγὰς τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ. . . . ἀπὸ δὲ τῶν ἐπβολῶν τοῦ Τάγου ποταμοῦ ἐπὶ Σελήνης ὅρος ἄπρον, εἰσὶ στάδια ρν', στάδια ρκ'. Ενταῦθα παράπειται

 1 ἐπισημοτάτων ἀπό. δὲ Huds. — 2 Καλσίποδος cod. et Huds. ut paulo post. — 5 στάδιοι Huds. — 4 στάδια ρσ΄ Huds. — 5 στάδιοι Huds. et sic sæpius. — 6 Ολιοσίπωνα cod. et mox Ολιοσίπονος.

360, stadia 260. Hoc promontorium valde prominet in oceanum; et eorum [in numero] est, quæ [præ cæteris] facile insignissima sunt. A Sacro autem promontorio ad Calipodis fluvii ostia stadia 1,350, stadia 350. Ab ostiis fluvii Calipodis ad Salacra stadia 230, stadia 210. A Salacris vero ad Castobrix stadia 105. stadia 90. A Castobrix autem ad Barbarium promontorium stadia 190, stadia 160. A Barbario promontorio ad Olisiponem stadia 380, stadia 250. Ab Olisipone vero ad ostia Tagi fluvii stadia 155. Sunt vero ad fontes ejusdem fluvii Ab ostiis vero Tagi fluvii ad Lunæ montis promontorium stadia 150, stadia 120.

[νῆσος 1] Λάνοβρις 2 καλουμένη · εἰσὶ δὲ ἐπ' αὐτὴν ἀπὸ τοῦ τῆς Σελήνης ἀκρωτηρίου στάδια χο΄, στάδια τμ΄ 3. ἀπὸ δὲ τοῦ Ἱεροῦ ἀκρωτηρίου εἰσὶν ἐπ' αὐτὴν στάδια ᾳΦι', στάδια ᾳρλ'. ἀπὸ δὲ Σελήνης ὄρους ἐπὶ Μόνδα ποταμοῦ ἐκβολὰς στάδια ρν', στάδια ρκ'. ἀπὸ δὲ Μόνδα ποταμοῦ εἰς Οὐακούα μοταμοῦ ἐκβολὰς στάδια τπ', στάδια σος'. ἀπὸ δὲ Οὐακούα ποταμοῦ ἐκβολὰς στάδια τπ', στάδια σος'. ἀπὸ δὲ Οὐακούα ποταμοῦ ἐκβολαὶ, καθ' ἀς τέλος ἔχειν τὴν Λουσιτανίαν Ἱσπανίαν συνέστηκεν. ἀπὸ δὲ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Δωρίου ποταμοῦ σταδία ᾳτο'. Ἐστι 6 δὲ τῆς Λουσιτανίας τὸ μῆκος ἀρχόμενον μὲν ἀπὸ τῆς δυτικῆς 7 πλευρᾶς καὶ τοῦ Ἱεροῦ ἀκρωτηρίου, περαιούμενον δὲ πρὸς τὰς πηγὰς τοῦ Δωρίου ποταμοῦ, ὡς εἶναι διὰ τῆς μεγίστης

¹ Reposui νῆσος vocabulum quod deest in cod. et in Huds.— ² Λάνου κρις Huds. — ³ στάδια τμ΄, στάδια χο΄ cod. et Huds. — ⁴ Οὐάκου cod. ut paulo post. — ⁵ Δορίου cod. et Huds. ut paulo post. — ⁶ τῆς δὲ Λουσιτ. (omisso ἔστι) Huds. — ⁷ ἀπὸ δυτικῆς Huds.

Hic adjacet [insula] Lanobris appellata: ad eam vero sunt a Lunæ promontorio stadia 670, stadia 340. A Sacro autem promontorio ad eam sunt stadia 1,510, stadia 1,130. A Lunæ vero monte ad Mondæ fluvii ostia stadia 150, stadia 120. A Monda autem fluvio ad Vacuæ fluvii ostia stadia 380, stadia 275. Post Vacuam vero fluvium sequuntur Dorii fluvii ostia: juxta quæ Hispaniam Lusitanicam fines habere constat. Ab ostiis vero Dorii fluvii ad fontes ejusdem fluvii stadia 1,370. Lusitaniæ autem longitudo incipit quidem ab occidentali latere et Sacro promontorio, terminatur vero ad fontes Dorii fluvii, adeo ut per maximam lineam lon-

γραμμῆς τοῦ μήκους ¹ στάδια γτλε΄. Τὸ δὲ πλάτος τῆς Λουσιτανίας ἄρχεται μὲν ἀπὸ Θαλάσσης κατὰ τὴν ἀρκτώαν πλευρὰν, κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Οὐακούα ποταμοῦ, καταλήγει δὲ ὡς πρὸς μεσημβρίαν εἰς Βάλσα ² τὴν πόλιν, ὡς εἶναι καὶ τοῦ πλάτους κατὰ τὴν μείζονα γραμμὴν στάδια αψζγ΄. ἔστι δὲ ὁ τῆς Λουσιτανίας ὁ τῆς μεσογείας περιορισμὸς σύμπας στάδια δυ΄, στάδια δ. ἔχει δὲ ἔθνη δ΄ ³, πόλεις ἐπισήμους νς΄, ὄρη ἐπίσημα ε΄, ποταμοὺς ἐπισήμους ς΄, ἀκρωτήρια ἐπίσημα β΄. Οὶ πάντες ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ανα ποταμοῦ μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Δωρίου ποταμοῦ τοῦ περίπλου τῆς παραλίας Λουσιτανίας τῆς πρὸς τῷ ώκεανῷ στάδιοι ⁴ οὐ πλεῖον δρμ΄, οὐχ ἦττον σταδίων ⁵ γσξε΄.

 1 μύκους Huds. — 2 Ϊδαλσα cod. Ιδάλσα Huds. — 5 έθνη α΄ Huds. — 4 στάδια Huds. — 5 στάδια Huds.

gitudinis sit stadiorum 3,335. Latitudo autem Lusitaniæ incipit quidem a mari ad latus septentrionale; juxta ostia Vacuæ fluvii, atqui desinit quasi meridiem versus ad Balsa civitatem, adeo ut secundum lineam majorem latitudinis sit stadiorum 1,793. Est autem universus Lusitaniæ mediterraneæ ambitus stadiorum 4,400, stadiorum 4,000. Gentes vero habet 4, urbes insignes 56, montes insignes 5, fluvios insignes 6, promontoria insignia 2. Peripli Lusitaniæ littoralis ad oceanum, ab ostiis Anæ fluvii usque ad ostia Dorii fluvii, stadia cuncta non plura 4,140, non pauciora stadiis 3,265.

ΤΑΡΡΑΚΩΝΗΣΊΑΣ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ.

Η Ταρρακωνησία τῶν ἱσπανιῶν περιορίζεται ἀπὸ μὲν ἄρκτων τῷ Κανταθρίω ωκεανῷ· ἔστι δὲ οὖτος τῶν ἀρκτώων μερῶν· ἀπὸ δὲ ἀνατολῶν Θερινῶν τῷ Πυρήνη πάση, ἀπὸ τοῦ Οἰάσσω ὶ τῆς Πυρήνης ἀκρωτηρίου μέχρι τοῦ ἐτέρου ἀκρωτηρίου αὐτῆς τοῦ κειμένου κατὰ τὴν ἡμετέραν Θάλασσαν, ἐφ' οὖ ἵδρυται τὸ ἱερὸν τῆς Αφροδίτης· ἀπὸ δὲ μεσημβρίας τῷ τε προειρημένη Λουσιτανία, καὶ τῷ καθ' ἡμᾶς Θαλάσση· ἀπὸ δὲ δύσεως τῷ δυτικῷ ἀκεανῷ. Καὶ ἡ μὲν ὅλη περιγραφὴ τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. ἔστι δὲ τῆς Ταρρακωνησίας τὸ μῆκος ἀρχόμενον μὲν ἀπὸ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς ἀπὸ τοῦ Κώρυ ² ἀκρωτηρίου, περαιούμενον δὲ κατὰ τὸ ἀκρωτήριον

¹ Πάσσω cod. et Huds. — ² Κορίου cod. et Huds.

5. TARRACONENSIS PERIPLUS.

Hispania Tarraconensis terminatur a septentrione quidem oceano Cantabrico; est autem hic partium septentrionalium: ab æstivi solis ortu tota Pyrene, ab OEasso Pyrenes promontorio usque ad alterum ejus promontorium, nostrum mare attingens, in quo positum est Veneris templum: a meridie vero Lusitania prædicta et nostro mari: ab occasu occidentali oceano. Ac universa quidem circumscriptio ad hunc modum se habet. Tarraconensis autem longitudo incipit quidem ab occidentali latere a Cory promontorio, terminatur vero ad promontorium Pyrenes, exstans mari

τῆς Πυρήνης τὸ ἐν τῆ καθ' ἡμᾶς Φαλάσση, ἔνθα τὸ ἰερὸν τῆς Αφροδίτης, ὡς εἶναι τῆς ἐπαρχίας τὸ μῆκος κατὰ τὴν διὰ μέσου τομὴν στάδια ζσλ', τὸ δὲ πλάτος τῆς Ταρρακωνησίας.... καὶ τῆς Βαιτικῆς.... ὡς εἶναι καὶ τοῦ πλάτους τὸ διάστημα κατὰ τὴν μείζονα γραμμὴν στάδια ὅσν'. ἔστι δὲ ὁ ¹ κατὰ γῆν αὐτῆς περιορισμὸς στάδια ῷφ', στάδια ² γτ'. ἔχει δὲ ἔθνη νε', πόλεις ἐπισήμους σογ', ὄρη ἐπίσημα ε', ποταμοὺς ἐπισήμους κγ', ἀκρωτήρια ἐπίσημα η', λιμένας ἐπισήμους δύο. Καὶ ὁ μὲν τῆς Ταρβακωνησίας περίπλους τῶν πρὸς τῷ ἀκεανῷ κειμένων αὐτῆς μερῶν κατὰ τὴν δυτικὴν καὶ ἀρκτῷαν πλευρὰν εἴρηται. Τὸ δὲ λειπόμενον αὐτῆς μέρος παρὰ τὸ Βαλεαρικὸν ³ πέλαγος ἀρχόμενον μὲν ἀπὸ τοῦ Πυρηναίου ὄρους, καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου αὐτοῦ, ἐφ' οῦ τὸ Αφροροναίου ὄρους, καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου αὐτοῦ, ἐφ' οῦ τὸ Αφροροναίου ὄρους, καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου αὐτοῦ, ἐφ' οῦ τὸ Αφροροναίου ὅρους, καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου αὐτοῦ, ἐφ' οῦ τὸ Αφροροναίου ὅρους, καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου αὐτοῦ, ἐφ' οῦ τὸ Αφροροναίου ὅρους, καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου αὐτοῦ, ἐφ' οῦ τὸ Αφροροναίος ἐφὶς ἐκρονον καὶν οῦς ἐψονον καὶν οῦς ἀκρωτηρίου αὐτοῦς ἐφ' οῦς τὸ Αφρορονονος καὶν οῦς ἐψονονονος ἐφ' οῦς τὸ Αφρορονονος ἐκρονονονος ἐκρονονος ἐκρονος ἐκρονονος ἐκρονονος ἐκρονονος ἐκρονονος ἐκρονονος ἐκρονονονος ἐκρονος ἐκρονονος ἐκρονονος ἐκρονος ἐκρονονος ἐκρονονος ἐκρονος ἐκρονονος ἐκρονος ἐ

1 Εστι δε ή cod. — 2 στάδια χτ' Huds. — 5 Βαλιαριπου cod.

nostro, ubi Veneris templum; adeo ut provinciæ longitudo, juxta lineam per medium ductam sit stadiorum 7,230; latitudo vero Tarraconensis..... et Bæticæ..... ita ut latitudinis spatium secundum majorem lineam sit stadiorum 4,250. Est autem ambitus ejus juxta terram [qua alias contingit provincias] stadia 4,500, stadia 3,300. Gentes autem habet 55, urbes insignes 273, montes insignes 5, fluvios insignes 23, promontoria insignia 8, portus insignes 2. Ac de periplo quidem partium Tarraconensis [provinciæ] oceano adjacentium juxta occidentale et septentrionale latus [jam] dictum est. Reliqua autem ejus pars, spectans mare Balearicum, incipit quidem a Pyreneo monte.

δίτης [ἱερὸν] ἐγκεῖσθαι ¹ προειρήκαμεν, καταλῆγον δὲ εἰς Οὐρκηὴν, μεθ' ἡν ἐκδέχεται ἡ Βαιτικὴ ² ἐπαρχία, ἤστινος τὰ μέρη τὰ πρὸς τῷ Ἡρακλείῳ πορθμῷ καὶ τῷ δυτικῷ ἀκεανῷ ἐν ἀρχῆ διεξήλθομεν. Οἱ πάντες ἀπὸ τῶν τοῦ Δωρίου ποταμοῦ ἐκδολῶν ἐπὶ τὸ ἀκρωτήριον τῆς Πυρήνης τὸ Οἰάσσω λεγόμενον τοῦ περίπλου τῆς παρὰ τὸν ἀκεανὸν παραλίας τῆς Ταρρακωνησίας εἰσὶ στάδιοι οὐ πλεῖον ατκζ', οὐκ ἔλαττον σταδίων της διός σύμπαντες ἀπὸ τοῦ ὄρους [ἐπὶ] τῷ Ἡρακλείῳ πορθμῷ κειμένου μέχρι τοῦ Οἰάσσω ἀκρωτηρίου τῆς Πυρήνης τοῦ περίπλου παντὸς τῆς ἱδηρίας τῆς παρὰ τὸν ἀκεανὸν κειμένης οὐ πλεῖον στάδιοι αςμε΄ ο, οὐκ ἔλαττον σταδίων αγσπ6' τοῦ μὲν οὖν τῆς ἱδηρίας περίπλους ὁ παρὰ τὸν ἀκεανὸν τὸν

 1 εἰγ κεῖσθαι Huds. — 2 Βετική cod. — 5 στάδια Huds. — 4 ἀκρωτηρίω Huds. — 5 Πυρίνης cod. et sic sæpius. — 6 στάδια ςμε Huds. — 7 σταδίων omis, cod. στάδια γσπ6 Huds.

et a promontorio ejus, ubi Veneris [templum] positum esse prius memoravimus, finitur vero ad Urcen, quam excipit Bætica provincia, cujus partes ad fretum Herculeum et occiduum oceanum jacentes in principio percucurrimus. Universa peripli Tarraconensis littoralis ad oceanum, ab ostiis Dorii fluvii ad Pyrenes promontorium OEasso dictum, stadia sunt non plura 10,327, non pauciora stadiis 8,012. Totius autem peripli Iberiæ juxta oceanum sitæ, a Calpe monte ad fretum Herculeum jacente usque OEasso promontorium Pyrenes stadia omnia non plura 16,045, non pauciora stadiis 13,282. Periplus igitur Iberiæ juxta oceanum occiden-

δυτικὸν, καὶ τὸν ἀρκτῷον τυγχάνων, ἀπὸ τῆς Κάλπης τοῦ ὅρους καὶ τοῦ Ἡρακλείου πορθμοῦ μέχρι τῆς Πυρήνης τοῦ ὅρους καὶ τοῦ πέρατος αὐτοῦ τοῦ ἀρκτώου, τοῦ καλουμένου Οἰάσσω, τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον ἐπὶ δὲ τὰ ἑξῆς χωρήσομεν '.

ΚΕΛΤΟΓΑΛΑΤΊΑΣ ΠΕΡΊΠΛΟΥΣ.

Η καλουμένη Κελτογαλατία διήκει μέν ἐπὶ πλεῖστον καὶ κατὰ γῆν καὶ Θάλασσαν. Διήρηται δὲ εἰς ἐπαρχίας δ΄, Γαλλίαν Ανυτανίαν, καὶ Γαλλίαν Λουγδουνησίαν, καὶ Γαλλίαν Βελγικήν, καὶ Ναρδωνησίαν. Αλλ' αὶ μὲν αὶ προειρημέναι τρεῖς ἐπαρχίαι τροσοικοῦσι τῷ ἀκεανῷ πρὸς τὰς ἄρκτους ἐστραμμέναι. Η΄ δὲ Ναρδωνησία ἐν τῆ καθ' ἡμᾶς καὶ ἐντὸς κεῖται Θαλάσση πρὸς τὴν μεσημβρίαν ὁρῶσα. Λέξομεν τοί-

1 χορήσομεν cod. — 2 αίπαρχίαι cod.

talem et septentrionalem, a Calpe monte et freto Herculeo usque ad montem Pyrenes et extremitatem ejus borealem OEasso nominatam, hunc in modum se habet. Ad sequentia autem progrediemur.

6. CELTOGALATIÆ PERIPLUS.

[Regio] Celtogalatia appellata in immensum quidem extenditur et per terram et mare. Divisa autem est in provincias quatuor, Galliam Aquitanicam, Galliam Lugdunensem, Galliam Belgicam, et Narbonensem. Sed tres quidem provinciæ prædictæ adjacent oceano, ad septentrionem conversæ. Narbonensis autem in nostro et interiori mari jacet, ad meridiem spectans. Peri-

νυν τὸν περίπλουν ἀκολούθως ἀπὸ τῆς Ακυτανίας ἀρξάμενοι, τῶν παρὰ τὸν ἀκεανὸν τὸν ἀρκτῷον τῆς Κελτογαλατίας παροικούντων ἐθνῶν· τοῦτον γὰρ τὸν περίπλουν ἀναγράψειν ὑπεσχόμεθα. Τῆς γὰρ Ναρδωνησίας τὸν περίπλουν ἐν τῆ ἐπιτομῆ τῆς Αρτεμιδώρου γεωγραφίας ἤτοι περίπλου σαφῶς διεξήλθομεν, εἰ καὶ ὁ προειρημένος Αρτεμίδωρος τὴν διαίρεσιν τῶν ἐν ἰξηρία ἐπαρχιῶν οὐκ ἐποιήσατο.

ΑΚΥΤΑΝΊΑΣ ΠΕΡΊΠΛΟΥΣ.

Η Απυτανία περιορίζεται ἀπὸ μὲν ἄρκτων μέρει τῆς ἐχομένης Λουγδουνησίας ἐπαρχίας, καὶ τῷ μετ' ἐκείνην ωκεανῷ ἀρκτώῳ, ἀπὸ δὲ ἀνατολῶν ὁμοίως μέρει τῆς Λουγδουνησίας κατὰ τὸς Λεργρα ¹ ποταμὸν μέχρι τῶν πηγῶν αὐτοῦ, καὶ

1 Λίγηρα cod. et Huds.

plum igitur ordine persequemur, incipientes ab Aquitania [et] gentibus Celtogalatiæ oceanum septentrionalem accolentibus; hunc enim periplum perscribere polliciti sumus. Nam periplum Narbonensis [provinciæ] in epitome geographiæ sive peripli Artemidori perspicue descripsimus: præfatus licet Artemidorus nullam fecerit divisionem provinciarum in Iberia.

. 7. AQUITANIÆ PERIPLUS.

Aquitania terminatur a septentrione quidem parte finitimæ Lugdunensis provinciæ, et oceano post illam septentrionali : ab oriente autem similiter parte Lugdunensis juxta fluvium Ligerim usque ad fontes ejus,

μέρει ¹ τῆς Ναρθωνησίας μέχρι τοῦ πρὸς τῆ Πυρήνη πέρατος, ἀπὸ δὲ δυσμῶν τῷ ἀκυτανικῷ ² ώκεανῷ, ἀπὸ δὲ μεσημθρίας μέρει τε τῆς Πυρήνης κατὰ τὸ Οἰάσσω ἀκρωτήριον τῷ πρὸς τὸν ώκεανὸν νενευκότι, καὶ μέρει τῆς Ναρθωνησίας ἐπαρχίας ἀπὸ τῆς κεψαλῆς τοῦ Λείγηρος ³ μέχρι τοῦ εἰρημένου πρὸς τῆ Πυρήνη πέρατος. Καὶ ἡ μὲν ὅλη περιγραψὴ τοῦ ἔθνους τοιαύτη · τὰ δὲ κατὰ μέρος τῆς παραλίας κατὰ τὸν ἀκυτανικὸν ⁴ ώκεανὸν οὕτως ἔχει. ἀπὸ τοῦ Οἰάσσω ἀκρωτηρίου τῆς Πυρήνης ἐκδέχονται ⁵ ἀτούριος ποταμοῦ ἐκθολαὶ ⁶, εἰσὶ δ' ἐπ' αὐτὰς οὐ πλείω στάδια ϙσν', οὐχ ῆττον σταδίων γτ' ⁷. ἀπὸ δὲ τοῦ ἀτούριος ἐκθολῶν εἰς Σιγνατίου ποταμοῦ ἐκθολὰς στάδια φ', [στάδια] υν'. ἀπὸ δὲ Σιγνατίου ποταμοῦ ἐκθολὰς στάδια φ', [στάδια] υν'. ἀπὸ δὲ Σιγνατίου

et parte Narbonensis usque ad terminum in Pyrene [monte]: ab occidente vero Aquitanico oceano: a meridie autem parte Pyrenes juxta OEasso promontorium vergente ad oceanum et parte Narbonensis provinciæ a capite Ligeris usque ad dictum in Pyrene [monte] terminum. Ac universa quidem provinciæ circumscriptio hujusmodi est: loca autem particularia regionis littoralis ad oceanum Aquitanicum sic se habent. Post OEasso promontorium Pyrenes sequuntur Aturii fluvii ostia: ad illa vero stadia sunt non plura 4,250, non pauciora stadiis 3,300. Ab ostiis autem Aturii fluvii ad ostia Signatii fluvii stadia 500, [stadia] 450. Ab ostiis vero Signatii fluvii ad Curiannum promontorium stadia

 $^{^1}$ καὶ μέρη cod. — 2 Ακυτανίω Huds. — 3 Λίγηρος cod. et Huds. — 4 Ακυτιανών cod. Ακυτάνιον Huds. — 5 ἐκδέχεται cod. et Huds. — 6 ἐκ- δολὴ, εἰσὶ δ' ἐπ' αὐτὴν Huds. — 7 στάδια γτν' Huds.

.

ποταμοῦ ἐκθολῶν εἰς Κουρίαννον ἀκρωτήριον εἰσὶ στάδια φ', στάδια το'. ἀπὸ δὲ Κουριάννου ἐπὶ Γαρούμνα ¹ ποταμοῦ ἐκθολὰς μεγέθους ὄντος ν', στάδια χ', [στάδια] υλ'. ἀπὸ δὲ τῶν ἐκθολῶν τοῦ Γαρούμνα ποταμοῦ εἰσὶν ἐπὶ τὰς πηγὰς αὐτοῦ στάδια τ', στάδια χ'. ἀναπλεύσαντι δὲ τῷ Γαρούμνα ποταμῷ κεῖται πόλις τῆς ἀκυτανίας Βουρδιγάλα ². Ενταῦθα παροικοῦσι Σάντονες, ὧν πόλις Μεδιόλανον ³ ἐπὶ Φαλάσση κειμένη παρὰ τὸν Γαρούμναν ⁴ ποταμόν. ἀπὸ δὲ Γαρούμνα ποταμοῦ ἐκθολῶν ⁵ ἐπὶ Σαντόνων ἄκρον, στάδια υος', στάδια τκε'. ἀπὸ δὲ Σαντόνων ἄκρον στάδια σε', σταμοῦ ἐκθολῶν δ στάδια φξ', στάδια φν'. ἀπὸ δὲ Κανεντέλου ποταμοῦ ἐκθολῶν θ ἐπὶ Πικτόνιον ἄκρον στάδια σί, στάδια ποταμοῦ ἐκθολῶν θ ἐπὶ Πικτόνιον ἄκρον στάδια σί, στάδια

sunt 500, stadia 370. A Curianno autem ad ostia Garumnæ fluvii (stadia 50 in amplitudinem patentis) stadia 600, [stadia] 430. Ab ostiis vero Garumnæ fluvii sunt ad fontes ejusdem stadia 300, stadia 600. Naviganti autem super Garumna fluvio objacet urbs Aquitaniæ Burdigala. Hic habitant Santones, quorum urbs Mediolanum ad mare posita juxta Garumnam fluvium. Ab ostiis vero Garumnæ fluvii ad Santonum promontorium stadia 475, stadia 325. A Santonum vero promontorio ad ostia Canenteli fluvii stadia 560, stadia 550. Ab ostiis autem Canenteli fluvii ad Pictonium promontorium stadia 210, stadia 150. A Pictonio vero promontorio

Γαρούννα cod. ut paulo post. — ² Βουράταλα cod. et Huds. — ⁵ Μεδιολάνιον cod. Μεδιωλάνιον Huds. — ⁴ Γαρούμνα cod. — ⁵ ἐκδολᾶς cod. — ⁶ ἄκρον cod. — ⁷ Κανεντέλλου cod. ut paulo post. — ⁸ ἐκδολᾶν Huds. — ⁹ ἐκδολᾶν omis. cod.

ρν. Απὸ δὲ Πικτονίου ¹ ἄκρου ἐπὶ Σικὸρ λιμένα στάδια τ , στάδια σζ'. Απὸ δὲ Σικὸρ λιμένος ἐπὶ Λείγηρος ² ποταμοῦ ἐκθολὰς μεγίστου τυγχάνοντος καὶ ὄντος μεγέθους στάδια ρπε', στάδια ρνε'. Παροικοῦσι δὲ τῷ ποταμῷ Ναμνῖται ³ τὸ ἔθνος. Ἐστὶ ⁴ δὲ τῆς Ακυτανίας τὸ μῆκος ἀρχόμενον μὲν ἀπὸ τῶν τοῦ Ατούριος ⁵ ποταμοῦ ⁶ ἐκθολῶν , περαιούμενον δὲ εἰς Αὐαρικὸν ¹ πόλιν , ὡς εἶναι κατὰ τῆς μεγίστης γραμμῆς στάδια αυη'. Τὸ δὲ πλάτος τῆς Ακυτανίας ἄρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ πρὸς τῆ Πυρήνη δ πέρατος , καταλήγει δὲ μέχρι τῆς πρὸς τὴν μεσημθρίαν ἐπιστροφῆς τοῦ Λείγηρος θ ποταμοῦ , ὡς γίνεσθαι στάδια ασν'. Ἐστι δὲ ὁ τῆς μεσογείας αὐτῆς περιορισμὸς οὐ πλεῖον στάδια Ṣψό', οὐχ ῆττον ητό'.

¹ Πικτουνίου cod. — ² Αίγιρος cod. et Huds. — ³ Σαπινιταὶ cod. et Huds. — ⁴ Επὶ δὲ τῆς cod. ἐπεὶ δὲ τῆς Huds. — ⁵ Ατουρίου cod. et Huds. — ⁶ ποταμῶν cod. — ⁷ Αβαρικὸν Huds. — ⁸ τῆς Πυρίνης cod. ubi tamen manus prior Πυρήνης. — ⁹ Λίγερος cod. Λίγηρος Huds.

ad portum Sicor stadia 300, stadia 290. A portu autem Sicor ad ostia Ligeris fluvii (maximi quidem et in latitudinem patentis....) stadia 185, stadia 155. Fluvium vero accolit gens Namnitarum. Aquitaniæ vero longitudo exorditur quidem ab ostiis Aturii fluvii, terminatur autem ad civitatem Avaricum, adeo ut secundum maximam lineam sit stadiorum 1,408. Latitudo vero Aquitaniæ incipit quidem a termino ad Pyrenem, desinit autem usque quo Ligeris fluvius flectitur ad meridiem, ut sit stadiorum 1,250. Est autem circumscriptio ejus juxta mediterranea non plus stadiis 9,770, non minus 8,370. Gentes vero habet 16,

Εχει δὲ ἔθνη ις΄, πόλεις ἐπισήμους ις΄, ποταμοὺς 1 ἐπισήμους ε΄, ἀκρωτήρια ἐπίσημα 2 δ΄, λιμένα ἐπίσημον α΄. Οἱ πάντες ἀπὸ τοῦ Οἰάσσω 3 τοῦ τῆς Πυρήνης ἀκρωτηρίου μέχρι τῶν τοῦ Λείγηρος 4 ποταμοῦ ἐκδολῶν, τοῦ περίπλου τῆς παραλίας Ακυτανίας, εἰσὶν οὐ πλείους στάδιοι 5 δω΄, οὐχ ἤττον σταδίων γΦκε΄ 6 .

ΛΟΥΓΔΟΥΝΗΣΊΑΣ ΠΕΡΊΠΛΟΥΣ.

Η Λουγδουνησία Γαλλία περιορίζεται ἀπὸ μὲν ἄρκτων τῷ Βρεταννικῷ 7 ὡκεανῷ, ἀπὸ δὲ ἀνατολῶν τῷ Βελγικῷ 8 ἐπαρχίᾳ κατὰ τὸν Σηκοάναν 9 ποταμὸν, ἀπὸ δὲ δυσμῶν τῷ Ακυτανικῷ ὠκεανῷ, ἀπὸ δὲ μεσημερίας μέρει 10 τῆς Ναρεωνησίας ἐπαρχίας. Καὶ ἡ μὲν ὅλη περιγραφὴ τοῦ ἔθνους τοῦτον

 1 ποταμὸς Huds, mendose. — 2 ἐπίσημα omis. Huds. — 5 Οὐάσσω Huds. — 4 Λίγιρος cod. μέχρι τοῦ Λίγερος Huds. — 5 πλείω στάδια cod. et Huds. — 6 στάδια γ φ αε' Huds. — 7 Πρεττανιπῷ cod. Πρετανικῷ Huds. — 8 Βελτικῆ cod. mendose. — 9 Στικόανον cod. et Huds. — 10 μέχρι Huds.

urbes insignes 16, fluvios insignes 5, promontoria insignia 4, portum insignem 1. Universa [stadia] peripli Aquitaniæ maritimæ, ab OEasso Pyrenes promontorio usque ad ostia Ligeris fluvii, sunt non plura stadiis 4,800, non pauciora stadiis 3,525.

8. LUGDUNENSIS PERIPLUS.

Gallia Lugdunensis terminatur a septentrione quidem Britannico oceano; ab oriente Belgica provincia ad Sequanam fluvium; ab occidente Aquitanico oceano; a meridie vero parte provinciæ Narbonensis. Ac uniέχει τὸν τρόπον. Τὸ δὲ τῆς Λουγδουνησίας μῆκος [ἐστὶν] ἀπὸ τοῦ Γοβαίου ¹ ἀκρωτηρίου ἀρχόμενον καὶ καταλῆγον κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν, καθ' ἢν συνῆπται ² τῆ Βελγικῆ κατὰ τὸν Σηκοάναν ³ ποταμὸν, ὡς εἶναι τοῦ μήκους στάδια ⁴ γτος'. Τὸ δὲ πλάτος τῆς Λουγδουνησίας ἄρχεται μὲν ἀπὸ τῆς μεσημβρίας ἀπὸ Καβαλλίνου ⁵ πόλεως, καταλήγει δὲ εἰς Σηκοάνα ⁶ ποταμοῦ ἐκβολὰς, ὡς εἶναι καὶ τοῦ πλάτους στάδια γπ' ⁻. ἔστι δὲ ὁ κατὰ γῆν περίδρομος τῆς ἐπαρχίας στάδια ζση', στάδια ςυκ'. ἔχει δὲ ἔθνη κε', πόλεις ἐπισήμους κς', ὅρος ἐπίσημον α', ποταμοὺς ἐπισήμους δ', ἀκρωτήριον ἐπίσημον α', λιμένας ἐπισήμους γ'. Οἱ πάντες ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Σησος τοῦ Λείγηρος δη ποταμοῦ μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Σησος δη ποταμοῦς και τοῦν ἐκβολῶν τοῦ Σησος και τοῦς και τοῦν ἐκβολῶν τοῦ Σησος και τοῦς και τοῦς και τοῦν ἐκβολῶν τοῦς χρινος και τοῦς και τοῦν ἐκβολῶν τοῦς χρινος και τοῦς κα

¹ Γαβαίου cod. et Huds. — ² συνάπτει Huds. — ⁵ Σηκόλλιου cod. et Huds. — ⁶ Καβυλλίνου cod. Καβολλίνου Huds. — ⁶ Σηκόανα cod. et Huds. — ⁷ στάδια γο' Huds. — ⁸ Αίγιρος cod. et Huds.

versa quidem provinciæ circumscriptio ad hunc modum se habet. Longitudo autem Lugdunensis incipit a Gobæo promontorio et desinit ad orientale latus, ubi conjunctum est Belgicæ ad Sequanam fluvium, adeo ut habeat stadia 3,376 longitudinis. Latitudo vero Lugdunensis incipit ad meridiem ab urbe Caballino, desinit autem ad ostia Sequanæ fluvii, ut latitudinis etiam stadia sint 3,080. Est autem ambitus provinciæ juxta mediterranea stadiorum 7,290, stadiorum 6,420. Habet vero gentes 25, urbes insignes 26, montem insignem 1, fluvios insignes 4, promontorium insigne 1, portus insignes 3. Universa peripli oræ maritimæ Lugdunensis, ab

κοάνα 1 ποταμοῦ τοῦ περίπλου τῆς παραλίας Λουγδουνησίας στάδιοι 2 γτο', στάδιοι γξε'.

ΒΕΛΓΙΚΗΣ ³ ΣΫ́Ν ΓΕΡΜΑΝΊΑ ⁴ ΤΗ͂ ἄΝΩ ΚΑὶ ΤΗ͂ ΚάΤΩ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ.

Η Βελγική σύν ταῖς δύο Γερμανίαις περιορίζεται ἀπὸ μὲν ἄρκτων τῷ ἀρκτψψ ώκεάνψ τῷ παρὰ τὴν Βρεταννίαν διήκοντι · ἀπὸ δὲ ἀνατολῶν τῷ Ρήνψ ποταμῷ, παρὰ τὴν μεγάλην Γερμανίαν πρὸς τῆ κεΦαλῆ τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἔτι τῷ ἀπὸ τῆς πηγῆς αὐτοῦ ἐπὶ τὰς ἄλπεις ὅρει ⁶ ὁ καλεῖται ἀδούλας · ἀπὸ δὲ δύσεως τῆ Λουγδουνησία ἐπαρχία καὶ τῷ προειρημένψ Σηκοάνα ποταμῷ· ἀπὸ δὲ μεσημερίας τῷ λοιπῷ

¹ Σιπόανα cod. Σηπόανα Huds. — $^{\circ}$ στάδια Huds, ut infra. — $^{\circ}$ Βελτικῆς cod. mendose ut infra. — $^{\circ}$ σὸν Γερμανίας τῆς ἄνω καὶ τῆς κάτω cod. et Huds. — $^{\circ}$ Πρετανίαν cod. Πρεταννίαν Huds. — $^{\circ}$ Åλιεῖς ὅρη cod.

ostiis Ligeris fluvii usque ad ostia Sequanæ fluvii, stadia 3,370, stadia 3,065.

9. BELGICÆ CUM GERMANIA SUPERIORI ET INFERIORI PERIPLUS.

Belgica cum duabus Germaniis terminatur a septentrione quidem septentrionali oceano juxta Britanniam exporrecto: ab oriente vero Rheno fluvio juxta Germaniam magnam ad caput fluvii, ac etiam monte a fonte ejus ad Alpes pertingente, qui vocatur Adulas: ab occidente autem Lugdunensi provincia et prædicto Sequana fluvio: a meridie vero reliqua parte Narbo-

μέρει τῆς Ναρθωνησίας. Καὶ ἡ μὲν ὅλη περιγραζὴ τοῦ ἔθνους τοιαύτη τίς ἐστι. Καὶ γὰρ ἀπὸ μὲν Ṣαλάσσης μέχρι τοῦ Οθρίγγα ¹ ποταμοῦ καλεῖται Γερμανία ἡ κάτω, ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ Οθρίγγα ποταμοῦ καλεῖται Γερμανία ἡ ἄνω. ἔστι δὲ τῆς Βελγικῆς ² σὺν ταῖς δύο Γερμανίαις τὸ μῆκος ἀπὸ τῶν τοῦ Φρούδιος ὁ ποταμοῦ ἐκθολῶν ἀρχόμενον, καὶ περαιούμενον πρὸς ἀνατολὰς τῷ Ρήνω ποταμῷ τῷ παρὰ τὴν μεγάλην Γερμανίαν πρὸς τῆ κεφαλῆ τοῦ ποταμοῦ ⁴ · ὡς εἶναι τοῦ ὁ μήκους ὁ στάδια ξχπε΄. Τὸ δὲ πλάτος αὐτῆς ἄρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Åδούλου ὅρους ταὶ τοῦ κοινοῦ πέρατος τῶν Αλπεων, καταλήγει δὲ εἰς τὸ δ δυσμικὸν τοῦ Ρήνου ποταμοῦ στόμα · ὡς γίνεσθαι τοῦ πλάτους στάδια ξτοε΄. ἔστι δὲ τῆς Βελγικῆς ὑς γίνεσθαι τοῦ πλάτους στάδια ξτοε΄. ἔστι δὲ τῆς Βελγικῆς ὑς γίνεσθαι τοῦ πλάτους στάδια ξτοε΄. ἔστι δὲ τῆς Βελγικῆς ὑς γίνεσθαι τοῦ πλάτους στάδια ξτοε΄. ἔστι δὲ τῆς Βελγικῆς ὑς κοινοῦς περατος τῶν Καρικῆς ὑς κοινοῦς περατος τῶν Καρικῆς ὑς κοινοῦς καρικῆς ὑς καρικῆς ὑς κοινοῦς καρικῆς ὑς καρικῆς ὑς κοινοῦς καρικῆς ὑς καρικῆς ὑς κοινοῦς καρικῆς ὑς καρικῆς ὑς κοινοῦς καρικῆς ὑς κοινοῦς καρικῆς ὑς καρικῆς ὑς καρικῆς ὑς καρικῆς ὑς κοινοῦς καρικῆς ὑς κοινοῦς καρικῆς ὑς καρικῆς καρικῆς ὑς κα

nensis. Ac universa quidem provinciæ circumscriptio est ad hunc fere modum. Etenim a mari quidem usque ad Obringam fluvium Germania inferior appellatur, ab Obringa vero fluvio appellatur Germania superior. Belgicæ autem cum duabus Germaniis longitudo incipit ab ostiis Phrudis fluvii, et terminatur ad orientem Rheno fluvio juxta Germaniam magnam ad caput fluvii: adeo ut longitudo sit stadiorum 2,685. Latitudo vero ejus incipit ab Adula monte et communi fine Alpium, desinit autem ad occidentale ostium Rheni fluvii, ut latitudinis habeat stadia 4,375. Est vero tota Belgicæ provinciæ juxta mediterranea circumscriptio stadiorum

 ¹ Αδρίπκα cod. et Huds. ut paulo post. — ² Βελτικῆς cod. — ³ Φρούνου cod. et Huds. — ⁴ πομοῦ Huds. — ⁵ αὐτοῦ cod. et Huds. — ⁶ μῆπος Huds. — ⁷ Αδουλλόρους cod. — ⁸ τὸ omis. Huds. — ⁹ Κελτικῆς cod.

ό πᾶς τῆς ἐπαρχίας κατὰ γῆν περιορισμὸς στάδια ᾳς ρξ', στάδια ᾳ ξτ' 1. Εχει δὲ ἡ Βελγικὴ 2 σὺν ταῖς Γερμανίαις ἔθνη κδ', πόλεις ἐπισήμους λη', ὅρη ἐπίσημα β', ποταμοὺς ἐπισήμους ζ', ἀκρωτήριον ἐπίσημον α΄ δ. Οἱ πάντες ἀπὸ τοῦ Σηκοάνα ποταμοῦ μέχρι τοῦ Ρήνου ποταμοῦ, τουτέστι τοῦ λεγομένου δυσμικοῦ στόματος αὐτοῦ, τοῦ περίπλου παντὸς τῆς Βελγικῆς δ παραλίας σὺν Γερμανία τῆ ἄνω καὶ τῆ κάτω εἰσὶν οὐ πλείους σταδίων γων', οὐχ ῆττον σταδίων γρπ'.

ΓΕΡΜΑΝΊΑΣ ΜΕΓΆΛΗΣ ΠΕΡΊΠΛΟΥΣ.

Η Γερμανία ή μεγάλη περιορίζεται ἀπὸ μὲν ἄρκτων τῷ καλουμένῳ Γερμανίκῷ ⁶ ἀκεανῷ · ἀπὸ δὲ ἀνατολῶν τοῖς Σαρ-

¹ στάδια . . . ερξ, στάδια . . . ετ Huds. — ² Κελτική Huds. — ⁵ εν Huds. — ⁴ ποταμοῦ τοῦ λεγ . δυσ. στόματος, αὐτοῦ cod. et Huds. — ⁵ Κελτικῆς cod. — ⁶ Γερμανί ω cod. et Huds.

15,160, stadiorum 12,300. Habet vero Belgica cum Germaniis gentes 24, urbes insignes 38, montes insignes 2, fluvios insignes 7, promontorium insigne 1. Universa peripli totius Belgicæ littoralis cum Germania superiori et inferiori, a Sequana fluvio usque ad Rhenum fluvium, hoc est ad ostium ejus quod occidentale appellatur, stadia sunt non plura 3,850, non pauciora stadiis 3,180.

10. GERMANIÆ MAGNÆ PERIPLUS.

Germania magna terminatur a septentrione quidem oceano Germanico appellato : ab oriente autem monti-

ματικοῖς ὅρεσι, καὶ μετὰ τὰ ὅρη τῆ κεΦαλῆ τοῦ Οὐἴστούλα ποταμοῦ, καὶ ἔτι αὐτῷ τῷ ποταμῷ ἀπὸ δὲ μεσημερίας τοῦ Δανουθίου ποταμοῦ τῷ δυσμικῷ μέρει · (ἔστι δὲ ὁ Δανούθιος ἀρχόμενος μὲν μεγέθους α΄ ¹ [στάδιον], εἶτα β΄, καὶ έξῆς μεγέθους γ΄, ἀμείβων καὶ τὸ ὅνομα καὶ ἴστρος καλούμενος ·) ἀπὸ δὲ δύσεως ² τῷ Ῥήνος ποταμῷ. Καὶ ἡ μὲν ὅλη περιγραφὴ τῆς χώρας οὐτως ἔχει · τὰ δὲ κατὰ μέρος λέξομεν . ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥήνου ποταμοῦ, τοῦτ' ἔστιν ἀπὸ τοῦ λεγομένου δυσμικοῦ στόματος αὐτοῦ, εἰς Οὐίδρου ποταμοῦ ἐκβολὰς στάδια τπ΄. ἀπὸ δὲ τοῦ Οὐίδρου ποταμοῦ εἰς Μαραρμανὸν λιμένα στάδια τν', στάδια σν'. ἀπὸ δὲ Μαραρμανοῦ λιμένος εἰς Αμασίου ποταμοῦ ἐκβολὰς εἰσὶ στάδια χνε', στάδια υό.

 1 μέγεθος γ΄. εἶτα 6΄. καὶ έξῆς μέγεθος α. cod. et Hưds. — 2 δύσιος Huds. — 3 εἰς τοῦ ἴδρου cod.

bus Sarmaticis, ac post montes capite Vistulæ fluvii, atque etiam fluvio ipso [usque ad mare]: a meridie vero Danubii fluminis parte occidua: (est autem Danubius ad principium ejus latus [stadium] unum, postea duo, ac deinde tria, [ubi] nomen etiam mutat ac Ister appellatur): ab occidente vero Rheno fluvio. Ac universa quidem regionis circumscriptio sic se habet; quæ autem sigillatim dicenda recensebimus. Ab ostiis Rheni fluvii, hoc est ab ore ejus occidentali dicto, ad ostia Vidri fluvii stadia 380. A Vidro autem fluvio ad Mararmanum portum stadia 350, stadia 250. A Mararmano portu ad ostia Amasii fluvii sunt stadia 655, stadia 470. Ab ostiis vero Amasii fluvii ad fontes ejusdem

Απὸ δὲ τῶν τοῦ Αμασίου ποταμοῦ ἐκθολῶν εἰς τὰς πηγὰς τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ στάδια ξτν', στάδια ατ'. Απὸ δὲ Αμασίου ποταμοῦ ἐκθολῶν εἰς Οὐϊσούργιος ¹ ποταμοῦ ἐκθολὰς στάδια Φξ'. Απὸ δὲ τῶν ἐκθολῶν τοῦ Οὐϊσούργιος ² ποταμοῦ ἐπὶ τὰς πηγὰς τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ στάδια αψπ', στάδια αχ'. Απὸ δὲ Οὐϊσούργιος δ ποταμοῦ εἰς Αλθιος ὁ ποταμοῦ ἐκθολὰς στάδια 5 χκε'. Απὸ δὲ τῶν ἐκθολῶν τοῦ Αλθιος ποταμοῦ ἐπὶ τὰς πηγὰς τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ στάδια ετο', στάδια ο γτ'. Κατὰ τοῦτο τὸ μέρος κεῖνται νῆσοι αὶ καλούμεναι Σαξόνων. Εἰσὶ δ' ἐπ' αὐτὰς ἀπὸ τῆς ἐκθολῆς τοῦ Αλθιος ποταμοῦ στάδια ψν'. Απὸ δὲ τοῦ Αλβιος ποταμοῦ ἐκδέχεται ἡ καλουμένη Κιμβρική χερσόνησος μεγίστη τυγχάνουσα. Καὶ ἔστιν ἀπὸ τῶν τοῦ Αλβιος ποταμοῦ ἐκθολῶν ἐπὶ τὴν πρώτην ἐξοχὴν τῆς

fluvii stadia 2,350, stadia 1,300. Ab ostiis autem Amasii fluvii ad ostia Visurgis fluvii stadia 560. Ab ostiis fluvii Visurgis ad fontes ejusdem fluvii stadia 1,780, stadia 1,600. A Visurgi autem fluvio ad ostia Albis fluvii stadia 625. Ab ostiis vero Albis fluvii ad fontes ejusdem fluvii stadia 5,370, stadia 3,300. Juxta hanc [Germaniæ] partem adjacent insulæ Saxonum appellatæ. Ab ostio vero Albis fluvii ad ipsas sunt stadia 750. Post Albim autem fluvium sequitur chersonesus maxima Cimbrica appellata. Ac ab ostiis Albis fluvii ad primam extensionem chersonesi, quæ post Albim

¹ Οὐργίου cod. et Huds. — ² ἶσουργίου cod. Οὐισσουργίου Huds. —
 ¹ ἴσουργίου cod. et Huds. — ⁴ λλείου cod. et Huds. et sic ubique. —
 ⁵ στάδιοι Huds. — ⁶ στάδιοι Huds. ut paulo post.

χερσονήσου, την μετά τον Αλειν ' ποταμον κειμένην, στάδια φο', στάδια υ'. Από δὲ τῆς πρώτης ἐξοχῆς τῆς χερσουήσου ἐπὶ τὴν ἐφεξῆς κειμένην ἐξοχὴν τῆς αὐτῆς χερσονήσου
στάδια αχ', στάδια αρ'. Από δὲ τῆς δευτέρας ἐξοχῆς τῆς χερσονήσου εἰς τὴν ἐφεξῆς καὶ ἀρκτικωτάτην ἔξοχὴν τῆς αὐτῆς
χερσονήσου στάδια αυν', στάδια αρν'. Από δὲ τῆς ἀρκτικωτάτης ἐξοχῆς τῆς χερσονήσου εἰς τὴν μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν
αὐτῆς πρώτην ἐξοχὴν στάδια χν', στάδια φν'. Από δὲ τῆς
μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτῆς πρώτης ἐξοχῆς εἰς ἀνατολικώτατον αὐτῆς τῆς χερσονήσου ² ἐπὶ τὴν ὑπὸ τὴν ἐξοχὴν αὐτῆς
ἐφεξῆς στάδια ξ, στάδια αφ'. Από δὲ τῆς ὑπὸ τὴν ἐξοχὴν
αὐτῆς ἐπὶ τὴν πρὸς τὰς ἀνατολὰς ἐπιστροφὴν αὐτῆς στάδια

1 Άλδιον cod. et Huds. — 2 αὐτῆς χερσονήσου Huds.

fluvium est, stadia sunt 570, stadia 400. A prima autem prominentia chersonesi ad proxime subsequentem prominentiam ejusdem chersonesi stadia 1,600, stadia 1,100. A secunda vero prominentia chersonesi ad eam quæ deinceps sequitur, et maxima septentrionalis est porrectio ejusdem chersonesi, stadia 1,450, stadia 1,150. A prominentia autem chersonesi maxime septentrionali ad primam post flexionem ejus prominentiam stadia 650, stadia 550. A prima vero prominentia post flexionem ejus ad partem ejus maxime orientalem stadia 720, stadia 520. A parte vero ipsius chersonesi maxime orientali ad prominentiam primam post cam prominentiam stadia 2,000, stadia 1,500. A prominentia vero prima

αξ', στάδια ψυ'. Ενταῦθα τῆς Κιμερικῆς χερσονήσου ὁ περίπλους πληροῦται, ἐπὶ πολὺ μὲν διηκούσης εἰς τὸν ἀκεανὸν, πλαγίας δὲ παραθεθλημένης ἐπὶ τὴν ἤπειρον τὴν πρὸς τὴν ἔω· ὡς ἀποτελεῖν καὶ κόλπον μέγιστον κατὰ τὸν Σύηθον ¹ ποταμὸν ἐπὶ τὴν γῆν ² ἐνδοτέρω καὶ αὐτοῦ παρεκτεινόμενον. Εστι δὲ ὁ πᾶς τῆς χερσονήσου περίπλους στάδια ην', στάδια ζτο' 3. Κατοικεῖ δὲ τὸν μὲν αὐχένα τῆς χερσονήσου τὸ ἔθνος τῶν καλουμένων Σαξόνων 4 · αὐτὴν δὲ τὴν χερσόνησον ἔθνη πλεῖστα. ἡπὲρ δὲ τὴν χερσόνησον κεῖνται νῆσοι τρεῖς Αλοκίαι καλούμεναι· εἰσὶ δ' ἐπ' αὐτὰς ἀπὸ τῆς χερσονήσου στάδια φν', στάδια φ'. Απ' ἀνατολῶν δὲ τῆς χερσονήσου κεῖνται νῆσοι δ' αὶ καλούμεναι Σκανδιαὶ, τρεῖς μὲν μικραί·

¹ Σύμδον cod. et Huds. — ² γῆν omiser. cod. et Huds. — ⁵ στάδια ατο΄ cod. et Huds. — ⁴ Αξόνων cod.

post eam extensionem ad flexionem chersonesi versus ortum stadia 1,060, stadia 750. Hic periplus absolvitur Cimbricæ chersonesi, longe quidem in oceanum excurrentis oblique autem vergentis ad continentem, quæ ad ortum tendit: adeo ut maximum sinum efficiat ad Suevum fluvium, in terram ipso etiam interiorem exporrectum. Est autem totus chersonesi periplus stadiorum 8,050, stadiorum 7,370. Cervicem vero chersonesi habitat gens Saxonum appellata: ipsam vero chersonesum gentes plurimæ. Supra autem chersonesum jacent insulæ tres Alociæ dictæ: ad ipsas vero a chersoneso sunt stadia 550, stadia 500. Ab orientali vero parte chersonesi jacent insulæ quatuor Scandiæ

ών εἰς τὴν μέσην ἀπὸ τῆς χερσονήσου εἰσὶ στάδια ξ, στάδια αψ΄· μία δὲ μεγίστη καὶ ἀνατολικωτάτη, καλεῖται δὲ ἰδίως καὶ αὕτη Σκανδία, κειμένη κατὰ τὰς ἐκξολὰς τοῦ Οὐϊστούλα ¹ ποταμοῦ, ἀξ' ὧν εἰσὶν εἰς αὐτὴν στάδια ² αχ΄, στάδια ασ΄. Ἐστι δὲ ὁ πᾶς τῆς Σκανδίας περίπλους στάδια ξζ' στάδια ξ΄. Απὸ δὲ τῆς πρὸς ἀνατολὰς ἐπιστροζῆς τῆς χερσονήσου ἐπὶ Συήξου ὁ ποταμοῦ ἐκξολὰς στάδια ασξ'. Απὸ Συήξου ⁴ ποταμοῦ ἐπὶ Οὐιάδου ὁ ποταμοῦ ἐκξολὰς στάδια ων'. Απὸ δὲ τοῦ Οὐιάδου ὁ ποταμοῦ ἐκξολῶν εἰς Οὐϊστούλα ὁ ποταμοῦ ἐκξολῶν τοῦ ποταμοῦ τοῦ Οὐϊστούλα ἐπὶ τὴν κεζαλὴν τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ εἰσὶ στάδια ξ, στάδια αων' ¹0. Εστι δὲ τῆς Γερμανίας τὸ μῆκος ἀρχό-

¹ Οὐίστου cod. Οὐίστολα Huds. — ² στάδιοι Huds. — ³ Σύμθου cod. et Huds. — ° Ιλδουα cod. et Huds. — ° Ιλδουα cod. ἔλδου Huds. — ° Οὐίστουλα Huds. ut paulo post. — ° ἐκθολὰς omis. Huds. — ° στάδιοι Huds. ut lin. 11. — ¹ ο στάδια ων' cod. et Huds.

nuncupatæ, tres quidem parvæ: ad eam quæ ex illis media est a chersoneso sunt stadia 2,000, stadia 1,700; una vero, maxima [earum] et maxime orientalis; vocatur autem et ipsa proprie Scandia, juxta Vistulæ fluvii ostia jacens, a quibus ad ipsam stadia sunt 1,600, stadia 1,200. Est autem totus Scandiæ periplus stadiorum 2,500, stadiorum 2,000. A flexione vero chersonesi ortum versus ad ostia Suevi fluvii stadia 1,260. A Suevo fluvio ad ostia Viadi fluvii stadia 850. A Viadi autem fluvii ostiis ad Vistulæ fluvii ostia stadia sunt 700. Ab ostiis Vistulæ fluvii ad caput ejusdem fluvii stadia sunt 2,000, stadia 1,850. Germaniæ autem lon-

μενον μὲν ἀπὸ δύσεως καὶ ἀσκιβουργίου πόλεως, περαιούμενον δὲ εἰς ὶ Οὐϊστούλα ποταμοῦ ἐκβολάς · ὡς εἶναι τὸ πᾶν μῆκος τῆς ἐπαρχίας στάδια ἀτν'. Τὸ δὲ πλάτος αὐτῆς ἄρχεται μὲν ἀπὸ τῆς ἐκτροπῆς τοῦ πρὸς μεσημβρίαν ρέοντος ποταμοῦ, ὡς καλεῖται Ναράβων ², καταλήγει δὲ πρὸς τὰς ἄρκτους κατὰ τὴν ἐπιμηκεστέραν γραμμὴν, τουτέστι κατὰ τὴν Κιμβρικὴν χερσόνησον καὶ τὴν ἀρκτικωτάτην αὐτῆς ἐξοχήν · ὡς εἶναι τοῦ πλάτους στάδια ఢσν'. Ἐστι δὲ τῆς μεγάλης Γερμανίας ὁ κατὰ γῆν περιορισμὸς στάδια αβτ', στάδια αασν' δ. Εχει δὲ ἐν αὐτῆ ἔθνη ξη', πόλεις ἐπισήμους ζδ', ὄρη ἐπίσημα ζ' 4, ποταμοὺς ἐπισήμους ιδ' 5, Κιμβρικὴν χερσόνησον, λιμένα ἐπίσημον, Ερκύνιον δρυμὸν 6, Γαβρίταν τύλην. Οἰ

 1 εἰs omis. Huds. — 2 Åράδων cod. et Huds. — 5 στάδια βτ΄, στάδια ασν΄ Huds. — 4 όρη ἐπίσημα ξ΄ cod. — 5 ποτ. ἐπισ. δ΄ Huds. — 6 Ορ-κύνιον δρόμον cod. — 7 Γαδράτα cod. et Huds.

gitudo incipit quidem ab occasu et Asciburgio civitate, finitur vero ad ostia Vistulæ fluvii : adeo ut integra regionis longitudo sit stadiorum 1,350. Ejus vero latitudo incipit quidem a divertigio fluvii ad meridiem fluentis qui vocatur Narabon, desinit vero ad septentrionem juxta longissimam lineam, hoc est juxta Cimbricam chersonesum et maxime septentrionalem ejus extensionem; adeo ut latitudinis [habeat] stadia 6,250. Est autem Germaniæ magnæ juxta mediterranea circumscriptio stadiorum 12,300, stadiorum 11,250. Complectitur gentes 68, urbes insignes 94, montes insignes 7, fluvios insignes 14, Cimbricam chersonesum, portum insignem, Hercyniam sylvam. Gabri-

πάντες ἀπὸ τοῦ Ρήνου ποταμοῦ, τουτέστιν ἀπὸ τοῦ καλουμένου δυσμικοῦ στόματος αὐτοῦ μέχρι τῶν ἐκθολῶν τοῦ Οὐϊστούλα ποταμοῦ, τοῦ περίπλου τῆς παραλίας τῆς μεγάλης Γερμανίας στάδιοι αχυ', στάδιοι αλ' 1.

ΣΑΡΜΑΤΊΑΣ ΤΗΣ ΕΝ ΕΥΡΩΠΗ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ.

Η ἐν τῆ Εὐρώπη Σαρματία περιορίζεται ἀπὸ μὲν ἄρκτων τῷ τε Σαρματικῷ κατὰ τὸν Οὐενεδικὸν ² κόλπον, καὶ μέρει τῆς ἀγνώστου γῆς, ἀπὸ δὲ ἀνατολῶν τῷ τε Ἰσθμῷ καὶ τῆ Βύκη λίμνη, καὶ τῷ μέρει τῆς Μαιώτιδος λίμνης μέχρι τοῦ Τανάϊδος ποταμοῦ, καὶ ἐΦεξῆς αὐτῷ Τανάϊδι ποταμῷ, καὶ ἔτι τῷ ἀπὸ τῆς γῆς τοῦ Τανάϊδος ποταμοῦ ³, ἐπὶ τὴν ἄγνωστον

 1 στάδια... γ , στάδια... λ' Huds. — 2 Ινδικόν cod. et Huds. — 5 καὶ έ φ . αὐτ. Ταν. ποτ. καὶ έτι τῷ ἀπὸ τ. γ . τ. Ταν. ποταμοῦ hæc omnia desunt in Huds.

tam sylvam. Peripli oræ maritimæ Germaniæ magnæ, a Rheno fluvio, hoc est ab ostio ejus quod occidentale appellatur, usque ad ostia Vistulæ fluvii, stadia universa 13,400, stadia 10,030.

11. SARMATIÆ EUROPÆÆ PERIPLUS.

Sarmatia quæ in Europa est definitur a septentrione quidem oceano Sarmatico juxta Venedicum sinum, et parte terræ incognitæ; ab oriente Isthmo et Byce palude et parte paludis Mæotidis usque Tanaīm fluvium, et deinceps fluvio ipso Tanaï, ac etiam parte [quæ extenditur] a fluvio Tanaï, usque ad incognitam terram;

γῆν · ἀπὸ δὲ δυσμῶν τῷ τε Οὐϊστούλα ποταμῷ καὶ τῆ Γερμανία τῆ μεγάλη μετὰ τὰ Σαρματικὰ ὅρη ¹, καὶ αὐτοῖς τοῖς ὅρεσιν · ἀπὸ δὲ μεσημερίας τοῖς τε ἰάζυξι ² τοῖς Μετανάσταις ἀπὸ τοῦ νοτίου τῶν Σαρματικῶν ὁρῶν πέρατος μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ Καρπάθου ὅρους, καὶ ἔτι τῆ Δακία μέχρι τῶν τοῦ Βορυσθένους ³ ποταμοῦ ἐκεολῶν , καὶ τῆ ἀπὸ τούτου τοῦ Εὐξείνου Πόντου παραλίω μέχρι τοῦ μυχοῦ τοῦ Καρκινίτου ⁴ κόλπου. Καὶ ἡ μὲν ὅλη περιγραφὴ τοιαύτη · τὰ δὲ κατὰ μέρος τῆς Σαρματίας κεφαλαιωδέστερον ⁵ ἐτάξαμεν , μὴ προσθέντες τῶν σταδίων τὸν ἀριθμὸν τῷ τὸν ἀκριεῆ περίπλουν τοῦ ἀρκτικοῦ τούτου ἀκεανοῦ σχεδὸν ἄγνωστον τυγχάνειν , πλησιάζοντος μὲν κατὰ τὰς ἄρκτους τῆ ἀγνώστω γῆ, ἢ ὑπέρκειται ⁶ τῆς Μαιώτιδος λίμνης, οὐ ῥαδίως ² γνωσ

¹ όρει cod. — ² Ιαζυξίτοις cod. — ⁵ τῶν Βορυσθένους τοῦ ποτ. cod. et Huds. — ⁴ Καρκινείτου cod. — ⁵ κε φ αλαιοδέστερον cod. — ⁶ τῆ ὑπέρκειται cod. — ⁷ ἡ ῥαδίως cod. ἡ ῥαδίως Huds.

ab occasu vero Vistula fluvio et Germania magna post montes Sarmaticos, et montibus ipsis; a meridie vero Iazygibus Metanastis ab australi fine Sarmaticorum montium usque ad principium Carpathi montis, atque etiam Dacia usque ad Borysthenis fluminis ostia, et hinc littore Ponti Euxini usque ad intimum recessum Carciniti sinus. Ac generalis quidem circumscriptio hujusmodi est; loca autem particularia Sarmatiæ magis summarie recensuimus, stadiorum numerum non adjicientes, quod fere incognitus sit accuratus periplus septentrionalis hujus oceani, juxta septentriones quidem alluentis terram incognitam, qua superjacet paludem

 1 μάλιστα ότε Huds. — 2 Οὐάστουλα cod. — 5 Χρύνου τοῦ ποταμοῦ cod. et Huds. ut paulo post.— 4 Ρουδῶνος cod. et Huds. ut lin. 9.— 5 Οὐελικνὸν cod. et Huds. — 6 ἐξίησιν cod. et Huds. — 7 ἰούστουλα cod. — 8 τοῦ Ρούντου cod. ut lin. seq. — 9 Χεσύνος cod.

Mæotidem, plerisque hominum non facile exploratam: præsertim quando et Protagoras stadiorum istorum numerum omisisse videatur. Etenim hanc ipsam ob causam in locis describendis ostiorum solummodo fluminum mentionem faciemus. Post Vistulæ fluvii ostia sequuntur Chroni fluvii ostia; post Chronum vero fluvium deinceps sunt Rhubonis fluvii ostia. Hi fluvii exeunt in sinum Venedicum, qui a Vistula flumine incipit, in immensum extensus. Rhubonem fluvium subsequuntur Turuntæ fluvii ostia: Turuntam fluvium excipit Chesynus fluvius, ejusque ostia. Ultra vero Chesynum fluvium deinceps est hyperboreus et in-

٨

καὶ ὑπερδόρειος ¹ ἑξῆς ἐστὶν ἀκεανὸς συνάπτων τῆ ὑπερδορείω καὶ ἀγνώστω γῆ. Παροικοῦσι τὸν Χέσυνον ποταμὸν οἱ ἀγαθυρσοὶ ² τὸ ἔθνος τῆς ἐν Εὐρώπη Σαρματίας ὄντες. ΚαταΦέρονται δὲ ὅ τε Χέσυνος ποταμὸς καὶ ὁ Τουρούντης ἐκ τῶν ὑπερκειμένων ὀρῶν, ἄτινα καλεῖται ῥίπαια ⁵ ὄρη, κατὰ τὴν μεσόγειον, μεταξὺ τῆς Μαιώτιδος λίμνης καὶ τοῦ Σαρματικοῦ ἀκεανοῦ κείμενα. ὁ δὲ ῥούδων ⁴ ποταμὸς ἐκ τοῦ ἀλαύνου ⁵ ὄρους Φέρεται · παροικεῖ δὲ τό τε ὄρος καὶ τὴν χώραν ταύτην ἐπὶ πολὺ διῆκον τὸ τῶν ἀλαύνων ⁶ Σαρμάτων ἔθνος, παρ' οἶς τοῦ Βορυσθένους ποταμοῦ τοῦ εἰς τὸν Πόντον ἐξιόντος αὶ πηγαὶ τυγχάνουσι. Τὴν δὲ περὶ τὸν Βορυσθένην χώραν παροικοῦσι μετὰ τοὺς ἀλαύνους οἱ καλούμενοι Χουνοὶ ¹, οἱ ἐν τῆ Εὐρώπη. ἔστι δὲ τὸ μῆκος τῆς Σαρματίας

¹ ὑπερθόριος cod. et mox ὑπερβορίω. — ² Αγαθοσοὶ cod. et Huds. — ³ Ρίπεα cod. — ⁴ Ρούδων cod. et Huds. — ⁵ Αλαύνους cod. Αλάνου Huds. — ⁶ Αλανῶν cod. et Huds. et mox Αλανούς. — 7 Χοανοὶ Huds.

cognitus oceanus contiguus hyperboreæ et incognitæ terræ. Chesynum fluvium accolunt Agathyrsi, Sarmatiæ Europææ gens. Chesynus vero fluvius et Turuntes defluunt e montibus superjacentibus, qui Riphæi appellantur, in partibus mediterraneis, inter Mæotida paludem et oceanum Sarmaticum jacentes. Rhubon vero fluvius fertur ex Alauno monte; montem autem et regionem hanc longe extensam habitant Alauni Sarmatarum gens; ubi fontes sunt Borysthenis fluvii in Pontum exeuntis. Regionem circa Borysthenem post Alaunos habitant Chuni appellati, qui in Europa. Est autem Sarmatiæ longitudo stadiorum 7.700. latitudo

στάδια ζψ΄ το δὲ πλάτος στάδια ζχυ΄. Εχει ἔθυη $v z'^{-1}$, πόλεις ἐπισήμους v y', ὅρη ἐπίσημα D', ποταμοὺς ἐπισήμους δ΄, ἀκρωτήρια 2 ἐπίσημα y', λιμένας ἐπισήμους y', κόλπους ἐπισήμους δ΄, τόν τε Οὐενεδικὸν 3 τὸν εἰρημένον κόλπον, καὶ ἄλλους τρεῖς. Τῆς μὲν οὖν Εὐρώπης τῶν δεξιῶν μερῶν τὸν περίπλουν, ὤσπερ ὑπεσχόμεθα, μετὰ τῆς προσηκούσης 4 ἐπιμελείας πεποιήμεθα $^{\circ}$ μεταθησόμεθα δὲ ἐπὶ τὰς Βρεταννικὰς 5 νήσους.

ΠΕΡὶ ΤΩΝ ΒΡΕΤΑΝΝΙΚΩΝ ΝΉΣΩΝ.

Αἱ Βρεταννικαὶ νῆσοι δύο εἰσὶν, ή τε καλουμένη Αλείων, καὶ ή Ιουερνία 6 . Αλλ' ή μὲν Αλείων μείζων 7 κατὰ πολὺ

1 έθνη υς Huds. — 2 ἀκρ. — κόλπ. έπ. δ' quæ quidem bis in codice, ob errorem librarii. — 3 Οὐενδικὸν cod. et Huds. — 4προσειλκούσης cod. προσελκούσης Huds. — 5 Πρετανικὰς Huds. et sic ubique. — 6 Οὐερνία cod. — 7 μείζον cod.

stadiorum 7,650. Gentes habet 56, urbes insignes 53, montes insignes 9, fluvios insignes 4, promontoria insignia 3, portus insignes 3, sinus insignes 4, sinum [scilicet] Venedicum appellatum et alios tres. Periplum igitur dextrarum Europæ partium, ut polliciti sumus, debita cum cura atque diligentia fecimus: [nunc] autem ad insulas Britannicas transibimus.

12. DE INSULIS BRITANNICIS.

Insulæ Britannicæ duæ sunt, altera Albion appellata, altera Hibernia. Multo autem major est Albion; e regione

τυγχάνει κεῖται δὲ καταντικρὺ τῆς Κελτογαλατίας, παρά τε τὴν Λουγδουνησίαν καὶ τὴν Βελγικὴν, μέχρι τῆς μεγάλης Γερμανίας ἐκτεινομένη. Οὐ γάρ ἐστι συνεστραμμένη καθάπερ αὶ ἄλλαι νῆσοι ἀλλ' ώσπερ διηρημένη καὶ διεσπαρμένη, κατὰ πλείστου 1 μέρους διήκει τοῦ ἀρκτώου ἀκεανοῦ, δύο μάλιστα μακροτάτους ἰσθμοὺς, ώσπερ πόδας τινὰς ἔχουσα τῶν ὁ μὲν μείζων, ὁ δὲ ἐλάττων μέχρι τῆς Ακυτανίας διήκει. Ἡ δὲ ἐτέρα νῆσος ἡ Ἰουερνία ὑπὲρ αὐτὴν ² κειμένη, δυτικωτέρα δὲ τυγχάνουσα, ἐλάσσων τέ ἐστι τῷ μεγέθει, καὶ τὴν ἴσην ἔχει Θέσιν τῆ προειρημένη. Ταύτης τοίνυν τῆς προτέρας τὸν περίπλουν ἀναγράψομεν, εἴθ' οὐτως ἐπὶ τὴν μείζονα ἔλευσόμεθα.

1 κατά πλήστον cod. — 2 αὐτὴν δὲ cod. et Huds.

vero Celtogalatiæ sita est, exporrecta contra [Galliam] Lugdunensem et Belgicam usque ad Germaniam magnam. Non enim conglobata est quemadmodum aliæ insulæ, sed veluti disjuncta et dispersa per maximam partem oceani septentrionalis extenditur, duos potissimum longissimos isthmos, veluti pedes quosdam habens, quorum unus quidem major, alter vero minor usque ad Aquitaniam porrigitur. Altera insula est Hibernia hanc superjacens, sed occidentalior et magnitudine minor est, et situm prædictæ similem habet. Hujus igitur prioris periplum perscribemus, deinde ad majorem procedemus.

ΙΟΥΕΡΝΊΑΣ ΝΗΣΟΥ ΒΡΕΤΑΝΝΙΚΗΣ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ.

Η Ιουερνία νῆσος ή Βρεταννική περιορίζεται ἀπὸ μὲν τῶν ἀρκτων 1 τῷ ὑπερκειμένῳ καὶ καλουμένῳ ἡπερβορείῳ 2 ἀκεανῷ · ἀπὸ δὲ ἀνατολῶν τῷ ἀκεανῷ τῷ καλουμένῳ Ιουερνικῷ · ἀπὸ δὲ δυσμῶν τῷ δυτικῷ ἀκεανῷ · ἀπὸ δὲ μεσημβρίας τῷ καλουμένῳ Οὐεργιουίῳ 3 ἀκεανῷ. Καὶ ἡ μὲν ὅλη Θέσις τῆς νήσου τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. ἔστι δὲ τῆς Ιουερνίας νήσου τῆς Βρεταννικῆς τὸ μὲν μῆκος μέγιστον ἀπὸ τοῦ Νοτίου ἀκρωτηρίου ἀρχόμενον, καὶ καταλῆγον ἐπὶ τὸ Ροβόγδιον άκρον ὡς εἶναι τῆς νήσου τὸ μῆκος στάδια βρό. Τὸ δὲ πλάτος ἄρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἄκρου, περαιοῦται δὲ εἰς τὸ Ροβόγδιον ἄκρον · ὡς εἶναι τῆς νήσου τὸ πλάτος στάδια φωλδ΄.

¹ ἄκρων Huds. — ² Υπερδορίω cod. — ³ Οὐεργονίω cod. et Huds. — ⁴ ϒοδόνδιον cod.

13. HIBERNIÆ INSULÆ BRITANNICÆ PERIPLUS.

Ivernia [sive Hibernia] insula Britannica terminatur a septentrione quidem oceano Hyperboreo appellato: ab oriente vero oceano, qui vocatur Hibernicus: ab occidente oceano occidentali: a meridie vero oceano Vergivio dicto. Ac universus quidem insulæ situs ad hunc modum se habet. Est autem Hiberniæ insulæ Britannicæ longitudo quidem maxima a Notio promontorio incipiens, et ad Rhobogdium promontorium desinens: adeo ut insulæ longitudo sit stadiorum 2,170. Latitudo incipit quidem ab eodem promontorio, terminatur autem ad Rhobogdium promontorium: adeo

Τὰ δὲ ἄκρα αὐτῆς ἀπὸ τῶν ὁριζόντων διέστηκε τὸν τρόπον τοῦτον. Τὸ μὲν ἀρκτῷου αὐτῆς ἄκρον ἀπὸ τοῦ ἀρκτῷου ὁρίζοντος στάδια ¹ ᾳ δο ν' · τὸ δὲ δυτικὸν αὐτῆς ἄκρον ἀπὸ τῆς
ἰσημερίας στάδια ητιζ' · τὸ δὲ ἀνατολικὸν ἄκρον, ἀπὸ τῆς
ἀνατολῆς στάδια ᾳτιζ' ². Ε΄χει δὲ ἔθνη ις', πόλεις ἐπισήμους
ια' 5, ποταμοὺς ἐπισήμους ιε', ἀκρωτήρια ἐπίσημα ε', νήσους
ἐπισήμους ζ'. Οἱ πάντες τοῦ περίπλου τῆς νήσου τῆς ἱουερνίας, οὐ πλεῖον ⁴ σταδίων Ṣπε', οὐχ ἦττον σταδίων ςωμε'.

ΑΛΒίΩΝΟΣ ΝΉΣΟΥ ΒΡΕΤΑΝΝΙΚΉΣ ΠΕΡΊΠΛΟΥΣ.

Ακολούθως τοίνυν καὶ τῆς Αλείωνος νήσου τὸν περίπλουν ἐκθήσομεν. Η Αλείων νῆσος ή Βρεταννική περιορίζεται ἀπὸ

1 στάδια...δσυ' Huds. — 2 στάδια τιζ' Huds. — 3 ἔνδεκα cod. — 4 οὐ πλεῖστον Huds.

ut insulæ latitudo sit stadiorum 1,834. Ejus autem promontoria ab horizontibus distant ad hunc modum. Arcticum quidem ejus promontorium ab arctico horizonte stadia 14,250; occiduum vero ejus promontorium ab æquatore stadia 8,317; promontorium orientale ab ortu stadia 10,317. Habet autem gentes 16, urbes insignes 11, fluvios insignes 15, promontoria insignia 5, insulas insignes 6. Peripli insulæ Hiberniæ stadia universa non plura stadiis 9,085, non pauciora stadiis 6,845.

14. ALBIONIS INSULÆ BRITANNICÆ PERIPLUS.

Deinceps igitur et Albionis insulæ periplum exponemus. Albion insulæ Britannica terminatur a septenμὲν ἄρκτων τῷ ῶκεανῷ τῷ καλουμένῳ Δουηκαληδονίῳ ¹ · ἀπὸ δὲ ἀνατολῶν τῷ Γερμανικῷ ῶκεανῷ · ἀπὸ δὲ δύσεως τῷ τε Ἰουερνικῷ ῶκεανῷ , μεθ' ὁν ἡ Ἰουερνία νῆσος · ἔτι μὴν καὶ τῷ Οὐεργιουίῳ ῶκεανῷ · ἀπὸ δὲ μεσημβρίας τῷ Βρεταννικῷ ῶκεανῷ καὶ ταῖς προειρημέναις τῆς Γαλλίας ἡπείροις καὶ ἔθνεσι. Καὶ ἡ μὲν ὅλη περιγραΦὴ τῆς νήσου τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. ἔστι δὲ τῆς Αλβίωνος νήσου τῆς Βρεταννικῆς τὸ μῆκος ἀρχόμενον μὲν ἀπὸ τοῦ δυτικοῦ ὁρίζοντος κατὰ τὸ Δαμνόνιον ² ἄκρον , τὸ καὶ ὅκρινον ³ καλούμενον , περαιούμενον δὲ ἔως Ταρουεδούνου ⁴ τῆς καὶ ὀρκάδος καλουμένης ἄκρας · ὡς εἶναι τοῦ μήκους τοῦ μεγίστου στάδια εσκε · Τὸ δὲ πλάτος αὐτῆς ἄρχεται μὲν κατὰ τὸ Δαμνόνιον ἄκρον , τὸ καὶ ὅκρινον κα-

 1 Δουηκαλιδονίω cod. Δουκαληδονίω Huds. — 2 Δάμνιον cod. et Huds. itemque ambo lin. $_12$. — 5 ὅκριον cod. et Huds. ut paulo post. — 4 Ταυροαιδούνου cod. Ταυροεδούνου Huds.

trione quidem oceano, qui vocatur Deucaledonius : ab ortu oceano Germanico : ab occasu vero oceano Hibernico post quem insula [se offert] Hibernica, ac etiam oceano Vergivio : a meridie vero oceano Britannico, et prædictis Galliæ regionibus et provinciis. Ac universa quidem insulæ circumscriptio hunc in modum se habet. Longitudo autem Albionis insulæ Britannicæ incipit quidem ab occidentali horizonte juxta Damnonium promontorium, quod et Ocrinum nuncupatur; finitur vero ad Tarvedunum, quod et Occas promontorium dicitur : adeo ut longitudo maxima sit stadiorum 5,225. Latitudo autem ejus incipit quidem juxta Damnonium, quod dicitur etiam Ocrinum promontorium;

λούμενον · καταλήγει δὲ εἰς τὴν τῶν Νουάντων ¹ χερσόνησον καὶ τὸ ὁμώνυμον ἀκρωτήριον · ὡς εἶναι τοῦ πλάτους κατὰ τὴν μεγίστην γραμμὴν ² στάδια γπγ'. Ἐχει δὲ ἐν αὐτῷ ἔθνη λγ', πόλεις ἐπισήμους ν.Θ', ποταμοὺς ³ ἐπισήμους μ', ἀκρωτήρια ἐπίσημα ιδ', χερσόνησον ἐπίσημον α' 4, κόλπους ἐπισήμους ε', λιμένας ἐπισήμους γ'. Οἱ πάντες τοῦ περίπλου παντὸς τῆς νήσου τῆς Αλβίωνος οὐ πλεῖον σταδίων ⁵ ξηχδ', οὐχ ἤττον σταδίων ξΦκς'. Καὶ ὁ μὲν περίπλους τοῦ δυτικοῦ καὶ ἀρκτώου ωκεανοῦ τῶν παρὰ τὴν Εὐρώπην μερῶν, καὶ τῶν ἐν αὐτῷ Βρεταννικῶν νήσων ἐνταῦθα τὸ τέλος ἔχει. ὑσπερ δὲ ἐν τῷ προτέρω βιβλίως τῶν μὲν παρὰ τὴν Λιβύην δεξιῶν μερῶν τοῦ ἀραβίου κόλπου καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσ-

desinit vero ad Novantum chersonesum, et ejusdem nominis promontorium: adeo ut latitudo ejus juxta maximam lineam sit stadiorum 3,083. Gomplectitur autem gentes 33, urbes insignes 59, fluvios insignes 40, promontoria insignia 14, chersonesum insignem 1, sinus insignes 5, portus insignes 3. Universa peripli totius Albionis insulæ stadia non plura 28,604, non pauciora stadiis 20,526. Atque hic quidem finem imponimus periplo partium occidentalis et septentrionalis oceani juxta Europam, itemque insularum in ipso Britannicarum. Sicuti autem in priori libro periplum capitulatim fecimus partium quidem dextrarum Arabici sinus et Rubri maris juxta Libyam, ac occidentalis

 ¹ Νεουάντων cod. Νευάντων Huds.— ² κατὰ τῆς μεγίστης γραμμῆς cod.—
 ⁵ πεταμούς Huds.— ⁴ χερσ. ἐπις. ἐνα cod. et Huds.— ⁵ στάδια 6ηχδ΄ Huds.

Λείπει μέχρι τοῦ τέλους.

1 πρὸς μεσημβρίαν Huds. — 2 ἀριθμὸν τῶνδε ἀρ. Huds.

oceani ad meridiem spectantis, perspicuitatis ergo stadiorum numerum distantiarum longiorum exprimentes; quinetiam et partium omnium sinistrarum juxta Asiam, usque ad Sinarum gentem et terram incognitam, periplum accuratum perscripsimus, omnium [etiam] distantiarum stadia indicantes: ita et hic quoque dextrarum partium oceani Europam alluentis, ab Herculeis columnis ad terram incognitam, et oceani Sarmatici juxta ipsam terminati, præterea et insularum Britannicarum, periplum pro virili fecimus, adjicientes etiam stadiorum numerum. Sinistrarum vero Libyæ partium juxta oceanum occidentalem......

Reliqua desunt usque ad finem.

-

TEMAXION1

ΤΗΣ ΕΠΙΤΟΜΗΣ ΤΩΝ ΙΑ΄ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΕΦΕΣΙΟΥ 2.

πὸ Κάννων ήτοι Ατταίας μέχρι Αδραμυτίου παράπλους. Πόλεων ⁵ κατά γῆν διαστήματα. Από Αδραμυτίου μέχρι Λεκτοῦ παράπλους. Τρωάδος μέχρι Σιγείου περίπλους.

ΑΜΦΙΘΑΛΙΏ ΕΤ ΠΡΑΤΤΕΙΝ 4.

Οἱ τοῖς 5 συγγράμμασι τῶν παλαιῶν ἀβασανίστως ἐντυγχάνοντες, ἢ μὴ διαγινώσκειν ἐπιστάμενοι λόγου τε ἀρετὴν

¹ Τεμμάχιον cod. et Huds. — ² Hunc titulum non habet cod. qui incipit : πὸ Κάννων, littera A omissa a rubricatore. — ⁵ παράπλους · πόλεων Huds. qui supplevit καὶ ante πόλεων. — ⁴ Hanc inscriptionem omis. Huds. — '⁵ ἱ τοῖs (littera O omissa) cod.

FRAGMENTUM

EPITOMES

UNDECIM LIBRORUM ARTEMIDORI EPHESII.

A Cannis sive Attæa usque Adramytium paraplus. Urbium per terram distantiæ. Ab Adramytio usque Lectum paraplus. Troadis usque Sigeum periplus.

AMPHITHALIO SALUTEM.

Qui veterum scripta perfunctorie legunt, aut orationis vim et sententiarum consequentiam dijudicare καὶ νοημάτων ἀκολουθίαν, πολλην παρέσχον, ὡς ἔοικεν, ἄδειαν τοῖς συγγράφειν ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε βουλομένοις. Τοὺς μὲν οὖν ἄλλους ἐτέροις ἐξετάζειν καταλιμπάνω, οἱ τῆς ἱ ἡμετέρας κρίσεως δι' ἀκριβῆ παίδευσιν πλέον τοῦτο ποιεῖν ἐπίστανται. Οἱ δὲ τοὺς περίπλους προχείρως ² γράψαντες, καὶ τοὺς ἐντυγχάνοντας πείθειν ἐθέλοντες ³, τόπων τε προσηγορίας καὶ σταδίων ἀριθμὸν δεξιόντες, καὶ ταῦτα ἐπὶ χωρίων ἱ ἢ ἐθνῶν βαρβάρων, ῶν οὐδὲ τὰς προσηγορίας εἰπεῖν δύναιτο ἄν τις, αὐτόν μοι δοκοῦσι τὸν Βεργαῖον Αντιφάνη νενικηκέναι τῷ ψεύδει. Θσοι μὲν γὰρ μερικάς τινας ἐποιήσαντο περίπλων διηγήσεις, ὧν καὶ τὰ χωρία σαφῶς ἐγίνωσκον, καὶ τὴν ἀναμέτρησιν τῆς Ṣαλάττης οὐκ ἠγνόουν,

1 οἱ τῆς Huds. — 2 προχείσεως Huds. — 5 ἐθέλοντας cod. et Huds. — 4 ἐπιχωρίων Huds.

nesciunt, plurimum, ut videtur, audaciæ illis addiderunt, qui vulgari modo et temerario volunt scribere. [Horum] alios quidem aliis ad examen vocandos relinquo, qui ex accurata institutione ad hoc agendum plus nobis judicio valent rerumque scientia. Qui vero periplos temere scripserunt, et lectoribus persuadere volunt, locorum nomina et stadiorum numerum percurrentes, idque in regionibus et gentibus, quarum ne nomina quidem dicere quis potest, mihi videntur ipsum Antiphanem Bergæum falsitate superasse. Quotquot autem particulares quasdam fecerunt periplorum narrationes, quorum et loca plane explorata habuerunt. marisque dimensionem non ignorarunt, et urbium et

καὶ πόλεις καὶ λιμένας καὶ τὰ διαστήματα τούτων καταμαθόντες · οὖτοι δοκοῦσιν ἢ παντάπασι πλεῖστα μετὰ τῆς ἐνδεχομένης ἀληθείας ἐγγεγραφέναι. ὑσοι δὲ ἢ τοῖς ἀπαγγείλασιν ἄπερ οὐκ ἐθεάσαντο πιστεύσαντες , ἢ τοῖς συγγράψασιν ¹ ἄπερ ἀκριξῶς ² οὐκ ἔγνωσαν ἀκολουθήσαντες, ἐκλογιστίας ³ περίπλων τῆς οἰκουμένης ἐποιήσαντο, οὖτοι δῆλον ὡς οὐχ ἑαυτοὺς μόνους ἠπάτησαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς πεισθέντας τοῖς ὑπ' αὐτῶν συγγραφεῖσι. Γράφω δὲ ταῦτα, πολλοῖς μὲν ἐντυχών περίπλοις, πολὺν δὲ περὶ τὴν τούτων εἴδησιν ⁴ ἀναλώσας χρόνον. Χρὴ τοίνυν ὅσοι παιδεύσεως ἐντὸς κατέστησαν, τούτων ἔξετάζειν τὰς τοιαύτας φιλομαθείας 5, ὡς μήτε προχείρως πιστεύειν τοῖς λεγομένοις, μήτε ἄπιστον τὴν οἰκείαν γνώμην

 1 σηγγράψασιν Huds. — 2 ἀκριδῶs omis. Huds. — 5 ἐκλογιστιαίαs cod. et Huds. — 4 ἴδησιν cod. et Huds. — 5 τὰς φ ιλομαθίας τοιαύτας Huds.

portuum ac eorumdem distantiarum notitiam assequuti. illi videntur plurima usquequaque cum probabili veritate scripsisse. Quotquot vero narrantium quæ non viderunt fidem sequuti, et scribentium quæ non accurate cognoverunt auctoritate nixi, catalogos confecerunt periplorum terræ habitabilis; manifestum eos non semet solum decepisse, sed et alios iis quæ composuerunt persuasos. Hæc autem scribo, multos quidem pervolvens periplos, et in iis perspiciendis plurimum temporis impendens. Oportet igitur examinent, quicumque eruditione non leviter imbuti sunt, eorum in hujusmodi disciplinis peritiam, ut neque temere credant dictis, neque proprias suspectæque fidei opiniones illorum

ἔμπροσθεν τῆς ἐκείνων Φροντίδος ποιουμένους. Τούτους δὴ ἀκριβέστερον ἐπισκοπήσομεν. Οἱ γὰρ δὴ δοκοῦντες ταῦτα μετὰ λόγων ἐξητακέναι, Τιμοσθένης ὁ Ρόδιός ἐστιν, ἀρχικοβερνήτης τοῦ δευτέρου ¹ Πτολεμαίου γεγονὼς, καὶ μετ' ἐκεῖνον Ἐρατοσθένης, ὁν Βῆτα ἐκάλεσαν οἱ τοῦ Μουσείου ² προστάντες. Πρὸς δὲ τούτοις Πυθέας τε ὁ Μασσαλιώτης, καὶ Ἰσίδωρος ὁ Χαρακηνὸς, καὶ Σώσανδρος ὁ κυβερνήτης, τὰ κατὰ τὴν Ἰνδικὴν γράψας, Σιμμέας τε ὁ τῆς οἰκουμένης ἐνθεὶς τὸν περίπλουν. ἔτι μὴν ἀπελλᾶς ὁ Κυρηναῖος, καὶ Εὐθυμένης ὁ Μασσαλιώτης, καὶ Φιλέας ὁ ἀθηναῖος, καὶ ἀνδροσθένης ὁ Θάσιος ὁ, καὶ Κλέων ὁ Σικελιώτης, Εὐδοξός ὁ τε ὁ Ρόδιος, καὶ ἄννων ὁ ὁ Καρχηδόνιος · οἱ μὲν μερῶν τινων,

¹ ἀρχικυθερνίτης τοῦ δευτεραίου cod. — ² Μουσίου cod. — ³ Εὐθυμόνης cod. in quo prius erat Εὐθυμώνης. Εὐθυμάνης Huds. — ¹ ἶάσιος cod. et Huds. — ⁵ Εὐδόξιος cod. et Huds. — ⁵ Αννων cod.

curæ et diligentiæ opponant. Hos sane [et nos] magis accurate considerabimus. Qui igitur in hæc cum ratione inquisivisse videntur, sunt, Timosthenes Rhodius, qui præcipuus gubernator fuit secundi Ptolemæi, et post eum Eratosthenes, quem Beta nuncupant præfecti [Alexandrinæ] bibliothecæ. Præter hos vero et Pytheas Massiliensis, Isidorus Characenus, Sosander gubernator qui res Indicas scripsit, Simmeas qui orbis universi periplum composuit. Præterea etiam Apellas Cyrenæus, Euthymanes Massalitanus, Phileas Atheniensis, Androsthenes Thasius, Cleon Siculus, Eudoxus Rhodius, Hanno Carthaginiensis: horum quidem nonnulli partium quarumdam, alii vero totius

οἱ δὲ τῆς ἐντὸς πάσης Φαλάσσης, οἱ δὲ τῆς ἐκτὸς περίπλουν ἀναγράψαντες οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Σκύλαξ ὁ Καρυανδεὺς ¹, καὶ Βοτθαῖος. Οὖτοι δὲ ἐκάτεροι διὰ τῶν ἡμερησίων μηκῶν ² οὐ διὰ τῶν σταδίων τὰ διαστήματα τῆς Φαλάσσης ἐδήλωσαν. Καὶ ἔτεροι δὲ πλείους εἰσὶν, οὖς περιττὸν οῖμαι καταριθμεῖν. Μετὰ δὴ τούτων τοὺς πλείστους Αρτεμίδωρος ὁ Ἐφέσιος γεωγράφος καὶ Στράβων γεωγραφίαν ὁμοῦ καὶ περίπλουν συντεθεικότες, Μένιππός τε ὁ Περγαμηνὸς ὁ διάπλους γράψας, ἀκριβέστεροι ⁴ δοκοῦσι πάντων τῶν προειρημένων τυγχάνειν. Περὶ ὧν διελθεῖν ἀναγκαῖον, ὡς ἄν μηδὲν ἀγνοήσαιεν οἱ περὶ τοῦτο τὸ μέρος τῆς γεωγραφίας σπουδάζοντες. Τιμοσθένης μὲν γὰρ, ἔτι τῶν πλείστων τῆς Φαλάσσης ἀγνοουσθένης μὲν γὰρ, ἔτι τῶν πλείστων τῆς Φαλάσσης ἀγνοουσθένης μὲν γὰρ, ἔτι τῶν πλείστων τῆς Φαλάσσης ἀγνοουσθένης μὲν γὰρ, ἔτι τῶν πλείστων τῆς Φαλάσσης ἀγνοουσ

maris interioris, alii etiam maris exterioris periplum conscripserunt; quinetiam et Scylax Caryandensis, et Botthæus. Uterque autem horum dierum [noctiumque] spatiis, non stadiis distantias per mare indicarunt. Atque alii etiam non pauci sunt, quos enumerare supervacaneum esse arbitror. Post horum equidem plurimos Artemidorus Ephesius geographus, et Strabo, qui geographiam simul et periplum composuerunt, et Menippus Pergamenus transjectuum maritimarum scriptor, omnibus prius memoratis accuratiores esse videntur. De quibus [aliquid] disserere necesse est, ut nihil prorsus ignorent, qui sese in hac geographiæ parte exercent. Nam Timosthenes, plurimis etiamtum maris par-

 $^{^1}$ Καρυάνδους καὶ Βωτταῖος cod.— 2 ήχων cod. et Huds.— 5 Περγαμινὸς cod. — 4 ἀκριδέστερον cod. et Huds.

μένων μερῶν, τῷ Ρωμαίους μηδέπω πολέμω κεκρατηκέναι τούτων, περὶ νήσων συγγράψας βιελία, οὐ πᾶσιν ἀκριεῶς ἐπεξῆλθε τοῖς ἔθνεσι τοῖς τῆ καθ' ἡμᾶς παροικοῦσι Ṣαλάττη. Αμέλει τῆς μὲν Εὐρώπης τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος ἀτελῶς περιέπλευσε, τὰ δὲ περὶ τὸν Ἡράκλειον πορθμὸν οὕτε τῆς καθ' ἡμᾶς οὕτε τῆς ἔξω Ṣαλάττης ἴσχυσε γνῶναι. Ταὐτὰ δὲ καὶ κατὰ τὴν Λιεύην πέπονθεν, ἀπὸ τῆς Καρχηδόνος πάντας τοὺς ἐπέκεινα περὶ τὸν Ἡράκλειον πορθμὸν, περί τε τὴν ἔξω θάλασσαν ἀγνοήσας τόπους. Τούτων δὲ τῶν ι΄ βιελίων ἐπιτομὴν ἐν ἐνὶ πεποίηται ειελίω εἶτ' ἐν ἐτέρω πάλιν ἐνὶ τῶν καλουμένων σταδιασμῶν ἐπιδρομήν τινα συνέγραψεν. Εν ἄπασι δὲ τούτοις οὐδὲν τέλειον, οὐδὲ σαφὲς ἀπαγγεῖλαι δεδύνηται. Ερατοσθέ

tibus non detectis, quo bello in Romanorum ditionem nondum erant redactæ, de insulis libellos conscribens, non omnes accurate percensuit gentes mare nostrum accolentes. Scilicet in Europa quidem maris Tyrrhenici periplum non absolvit: quæ vero circa fretum Herculeum, aut mare nostrum spectantia aut exterius, ne cognoscere quidem potuit. Eadem ipsa et circa Africam admisit, ignarus locorum omnium, Carthagine ulteriorum, ad fretum Herculeum et mare exterius [jacentium]. Hos vero decem libros in epitomen unius libri redegit: dein et in alio rursus uno stadiasmos appellatos, [sive dimensiones terræ per stadia], breviter complexus est. In his omnibus nihil perfectum admodum, nihil clarum et perspicuum proferre potuit. Eratosthenes autem Cyrenæus, nescio qua ra-

νης δὲ ὁ Κυρηναῖος, οὐα οἶδα τί παθών, τὸ Τιμοσθένους μετέγραψε διελίον, βραχέα τινὰ προσθείς: τὸς μηδὲ τοῦ προοιμίου τοῦ μνημονευθέντος ἀποσχέσθαι, ἀλλ' αὐταῖς λέξεσι κἀκεῖνο τοῦ οἰκείου προθεῖναι συγγράμματος. Όμοια δὲ τούτοις καὶ οἱ ἄλλοι πεπόνθασιν, ἀσαζεῖς καὶ πεπλανημένας τὰς ἐκδόσεις ποιησάμενοι. ἀρτεμίδωρος δὲ ὁ Εζέσιος γεωγράζος κατὰ τὴν ἐκατοστὴν ἐξηκοστὴν ἐννάτην ¹ Ολυμπιάδα γεγονώς, τὸ δὲ πλεῖστον μέρος τῆς ἐντὸς καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς ² τυγχανούσης Θαλάττης ἐκπεριπλεύσας, Θεασάμενος δὲ καὶ τὴν υῆσον τὰ Γάδειρα, καὶ μέρη τινὰ τῆς ἐκτὸς Θαλάττης δ, ἡν Ωκεανὸν καλοῦσι, τῆς μὲν ἀκριβοῦς γεωγραζίας λείπεται. Τὸν δὲ περίπλουν τῆς ἐντὸς Ἡρακλείου πορθμοῦ Θαλάσσης, καὶ τὴν ἀναμέτρησιν ταύτης μετὰ τῆς προσηκούσης ἐπιμε-

¹ κατὰ τὴν ρξ⊕΄ Huds.— ³ καὶ καθ΄ ἡμᾶs cod. et Huds.; τῆs ex Hœschelio supplévi.— ³ Φαλάσσης Huds.

tione motus, Timosthenis librum [totum] transcripsit, pauca quæpiam adjiciens; adeo ut ne proæmio quidem supradicti [auctoris] abstinuerit, sed iisdem verbis illud operi suo præposuerit. Similia his et alii plerique admisere, descriptiones obscuras et errorum plenas divulgantes. Artemidorus vero Ephesius geographus, qui floruit quidem circa centesimam sexagesimam nonam Olympiadem, maximam sane partem maris interioris nostrique circumnavigavit, atque etiam in conspectum provectus est insulæ Gadium, et partium quarumdam maris exterioris, quod Oceanum appellant, a laude quidem geographiæ accuratæ longe abest. Periplum autem maris intra fretum Herculeum, ejusdemque dimensio-

λείας ἐν ἔνδεκα διεξῆλθε βιβλίοις, ὡς σαφέστατον καὶ ἀκριβέστατον περίπλουν τῆς καθ' ἡμᾶς ἀναγράψαι Φαλάττης 1. Μένιππος δὲ ὁ Περγαμηνὸς, [ὡς ²] καὶ αὐτὸς τῆς ἐντὸς Φαλάττης περίπλουν ἐν τρισὶν ἤθροισε βιβλίοις, ἱστορικήν τινα καὶ γεωγραφικὴν ἐποιήσατο τὴν ἐπαγγελίαν. Ε΄γὼ τοίνυν πάντων τῶν μνημονευθέντων προκρίνας Αρτεμίδωρον τὸν Ε΄φέσιον, ἐπιτομὴν τῶν ἕνδεκα βιβλίων τοῦ μνημονευθέντος ἐποιησάμην, προσθεὶς καὶ ἐξ ἑτέρων παλαιῶν τὰ ἐλλείποντα καὶ τὴν διαίρεσιν τῶν ια βιβλίων ψυλάξας, ὡς μετρίαν μὲν γεωγραφίαν, τελεώτατον ⁵ δὲ περίπλουν ἀπεργάσασθαι. Θεασάμενος δὲ τοὺς πλείστους τῶν παλαιῶν ἢ μὴ δ' ὁλως, ἢ ἐπ' ἐλίγον τῆς ἔξω Φαλάσσης μνήμην ποιησαμένους, καὶ ταύτην

1 Φαλάσσης Huds. ut lin. seq. — 2 δς omiser. cod. et Huds. — 5 τελεύτατον Huds.

nem, ea quæ par est cura, in undecim libris persequutus est: adeo ut periplum nostri maris clarissimum et accuratissimum descripsisse videatur. Menippus vero Pergamenus, [qui] ipse quoque interioris maris periplum tribus in libris complexus est, narrationem quamdam historicam simul et geographicam faciens. Ego igitur Artemidorum Ephesium cæteris omnibus jam memoratis præferens, undecim viri supradicti librorum epitomen feci, paucis quæ desiderantur ex veterum aliis adjectis, servataque divisione undecim librorum, adeo ut geographiam quidem mediocrem, perfectissimum tamen periplum exhibiturus sim. Quum autem viderim veterum plerosque, aut nullam omnino, aut leviorem saltem maris exterioris mentionem fecisse, eamque obscuram admo

άμυδρὰν καὶ τῆς ἀληθείας ἀπάδουσαν · ἰδίαν ἐμαυτοῦ Φροντίδα Θέμενος τοῦ ἀκεανοῦ τοῦ ἐψου τε καὶ μεσημβρινοῦ παντὸς, ἐκατέρων τῶν ἠπείρων τῆς τε Λιβύης καὶ τῆς Ασίας, ἀπὸ τοῦ Αραβίου κόλπου μέχρι τῶν Σινῶν τοῦ ἔθνους, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐσπερίου καὶ τοῦ ἀρκτώου ¹ ἀκεανοῦ, τῶν τε τῆς Εὐρώπης τῶν τε τῆς Λιβύης μερῶν, τὸν περίπλουν ἐν δυσὶ βιβλίοις συνέγραψα. Καταμαθὼν δὲ καὶ Μένιππον μετρίαν μέν τινὰ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἐκ τῶν οἰκείων βιβλίων παρεχόμενον εἴδησιν, μὴ πᾶσι δὲ ἀκριβῶς ἐπεξελθόντα, τὰ ἐλλείποντα πλεῖστα ὅντα προσθεὶς, καὶ προσέτι γε τὴν περὶ τόπους καὶ τὰς διαιρέσεις τῶν ἐθνῶν σαφήνειαν, ἤτις τὸ τέλειον τῆς γνώσεως τοῖς ἐντυγχάνουσι παρέχειν εἴωθε, τὴν ἔκδοσιν τῶν τριῶν βιβλίων ἐποιησάμην, οὐκ ἀΦελόμενος

dum, et a veritate prorsus alienam; propria [quidem] cura et diligentia, totius oceani orientalis et meridionalis, utriusque continentis Africæ et Asiæ, a sinu Arabico usque ad Sinarum gentem, quinetiam et oceani occidentalis et septentrionalis, partiumque Europæ et Africæ periplum duobus in libris conscripsi. Quum autem deprehenderim et Menippum lectoribus mediocrem quidem aliquam suis e libris [locorum] notitiam exhibere, neutiquam vero omnia diligenter persequi; [ipse] quæ desiderari visa sunt plurima addens, insuper et perspicuitatem, quæ legentibus perfectam cognitionem parare solet, in locorum [descriptione] gentiumque divisione, trium ejusdem librorum editionem

¹ καὶ ἀρκτώου cod.

τῆς προσηγορίας τὸν πατέρα τούτων, οὐδὲ εἰς ἐμαυτὸν μεταστήσας τοὺς ἀλλοτρίους πόνους, ὥσπερ οὐδὲ τοῦ πᾶσι πεφροντισμένως ὶ ἐπεξελθύντος Αρτεμιδώρου · ἀλλὰ τὰς μὲν ἐκείνων προσηγορίας ἐπιγράψας τοῖς βιελίοις, ὡς ἄν μηδὲν εἰς τοὺς λογίους ἀμαρτάνειν δοκοίην Θεοὺς, τὰς δὲ τούτων ἐπιτομὰς καὶ διορθώσεις τῶν ἐμαυτοῦ ποιησάμενος πόνων ἐναργὲς γνώρισμα, ώστε τοὺς ἐντυγχάνοντας μηδὲν μήτε τῶν παρ' ἐκείνων συγγραφέντων, μήτε τῶν παρ' ἡμῶν προστεθέντων, ἢ διορθώσεως ἐπιμελοῦς ἀξιωθέντων ² ἀγνοῆσαι. Περὶ δὲ τῆς διαφωνίας τῶν σταδίων εἴρηται μέν μοι καὶ ἐν τῷ προτέρω βιελίω, ἐν ῷ τὸν περίπλουν τοῦ ἑώου παντὸς ωκεανοῦ πεποίημαι. Κωλύει δὲ οὐδὲν καὶ νῦν ἐπὶ κεφαλαίω

feci, auctori eorum nequaquam nominis honorem eripiens, neque in meum ipsius [nomen] aliorum labores transferens, sicuti neque Artemidori [nomen in epitome ejusdem suppressi] qui accurate omnia persequutus est; sed illorum quidem nomina libris præfigens, ut nihil peccare videar in deos sermonis præsides, atque eorumdem epitomas et emendationes proprii laboris luculentum faciens argumentum; ut nec lectores aliqua ab iis prodita, neque aliqua a nobis adjecta, aut accurata correctione digna laterent. De stadiorum [in dimetiendis locorum intervallis] diversitate jam dictum est in priore libro, in quo periplum composui totius oceani orientalis. Nihil vero obstat quominus impræsentiarum [idem] summaric percurram. Universi, ut

¹ πεφροντισμένος Huds. — 2 αξιολόγων Huds.

διεξελθεῖν. Πάντες, ὡς εἰπεῖν, ὁσοι περίπλους ἔγραψαν, περὶ μὲν τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία, καὶ λιμένας, καὶ νήσους, ἢ οὐδὲν ὁλως, ἢ βραχέα τινὰ, καὶ ραδίας τῆς διορθώσεως ἀξιωθῆναι δυνάμενα διεφώνησαν περὶ δὲ τὸν ἀριθμὸν τῶν σταδίων τῶν αὐτῶν πόλεων, καὶ νήσων, καὶ λιμένων, πολλήν τινα διαφορὰν ἐποιήσαντο. Τῶν μὲν οὖν κόλπων καὶ τῶν ἀκρωτηρίων ἡ διαφωνία σαφής. Οἱ μὲν γὰρ πλησίον τῆς ἡπείρου τοὺς κόλπους καὶ τὰ ἀκρωτηρία περιέπλευσαν, οἱ δὲ πορρωτέρω ὶ, καὶ διὰ τοῦτο ἢ πλέονας ἢ ἐλάττονας περιέπλευσαν σταδίους. Τοῦ δὲ ἐπ' εὐθείας γινομένου πλοῦ οὐκ ἄν τις ραδίως εἴποι τὰς αἰτίας, εἰ μὴ ἄρα τῷ τάχει τοῦ σκάφους, ἢ τῷ βράδει ἀναθῆναι τὸ πταῖσμα βουληθείη. Ώμολογημένον ² γὰρ τοῦθ' ὅτι ἐπτακοσίους οὐριοδρομοῦσα ναῦς

breviter dicam, quotquot periplos scripserunt, circa urbes quidem et regiones et portus et insulas, aut nihil omnino, aut in paucis quibusdam et quæ emendationem facile admittant, dissenserunt: de stadiorum autem numero earumdem urbium, insularum, portuum, multum a se invicem discreparunt. In sinubus tamen et promontoriis diversitas manifesta est. Nonnulli enim propius a continente sinus et promontoria circumnavigarunt, alii vero remotius; quam ob causam plura aut pauciora in circumvectione dinumerant stadia. Navigatione autem in directum facta non quis facile assignaverit [hujus diversitatis] causas, nisi navigii celeritati aut tarditati attribuere velit ejusmodi lapsum. Hoc enim

¹ ποροτέρω cod. — 2 ωμολογημένου cod.

διὰ μιᾶς ἀνύει τῆς ἡμέρας, εύροι τις ἀν καὶ ἐννακοσίους σταδίους ¹ διαδραμοῦσαν ναῦν ἐκ τῆς τοῦ κατασκευάσαντος τέχνης τὸ τάχος προσλαβοῦσαν, καὶ ἐτέραν ² μόλις πεντακοσίους διανύσασαν ³, διὰ τὴν ἐναντίαν τῆς τέχνης αἰτίαν. ἀλλ' ὅμως συγγνώμης ⁴ ἀξιοῦν χρὴ τὰ τοιαῦτα πταίσματα. Οὐ γὰρ ἐν ἠπείρω χωρίων τινῶν τὴν διαμέτρησιν ἐποιήσαντο, ἀλλ' ἐν ὕδατι καὶ πελάγεσιν ἐκ τῆς συνηθείας πλέον, ἢ ἐξ ἑτέρας τινὸς ἐπιτεχνήσεως τὸν ἀριθμὸν τῶν σταδίων εὐρόντες. Διήρηκε δὲ ὁ Μένιππος τὸν περίπλουν τῶν τριῶν ἠπείρων ἀσίας τε καὶ Εὐρώπης, καὶ Λιβύης. Τὸν τρόπον τοῦτον τὸν Ἑλλήσποντον καὶ Προποντίδα ἄμα τῷ Θρακίω Βοσπόρω, καὶ προσέτιγε τὸν Εὐξεινον Πόντον ἑκατέρων

in confesso est quod navis vento secundo septies centum [stadia] una die conficiat: inveniri etiam potest, ut navis novies centum stadia cursu peragat ex [navis] instruendæ arte hanc velocitatem nacta, alia vero vix quinquies centum perficiat propter contrariam in artificio causam. Attamen veniam indulgere oportet hujusmodi erratis. Non enim in continente loca dimetiebantur, sed in aqua et maribus, ex consuetudine potius quam ex alia aliqua arte stadiorum numerum assequentes. Menippus ita divisim tradidit periplum trium continentium, Asiæ, Europæ, Africæ. Ad hunc modum, Hellespontum et Propontidem, una cum Thracio Bosporo, et præterea Euxinum Pontum ab utroque conti

¹ σταδίους omis. Huds. — ² ετέρα cod. — ⁵ δεικυύσασαν Huds. — ⁵ ξυγγνώμης Huds.

τῶν ἢπείρων τῆς τε ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης ἀφελὼν, ἰδία ¹ περιέπλευσε · πρότερον μὲν τὸν Πόντον, μετ' ἐκεῖνον δὲ τὸν Θράκιον Βόσπορον, καὶ τὴν Προποντίδα ἄμα τῷ ἑλλησπόντω, ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ τοῦ καλουμένου Διὸς Οὐρίου, ὁπερ ἐπ' αὐτοῦ κεῖται τοῦ στόματος τοῦ Πόντου, τοῦ περίπλου τὴν ἀρχὴν ἐκατέρων τῶν ἢπείρων ποιησάμενος. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀπὸ τῶν λειπομένων τῆς Εὐρώπης μερῶν ἀρξάμενος, περιπλεῖ πᾶσαν αὐτὴν μέχρι τῶν [Ἡρακλέους στηλῶν, ἤτοι ²] τοῦ Ἡρακλείου πορθμοῦ καὶ Γαδείρων τῆς νῆσου. Εἶς οὐτως εἰς τὴν ἀντιπέραν διαβὰς γῆν κατὰ τὸν Ἡράκλειον πορθμὸν, τοῦτ' ἔστιν εἰς τὴν Λιβύην ταύτην δὲ αὐτὴν περιπλεῖ, καὶ συνάπτει ταύτη δ τὸν τῆς ἀσίας περί-

nentium Asiæ et Europæ dirimens, separatim circumnavigavit : primo quidem Pontum [circumnavigat], post illum vero Thracium Bosporum, et Propontidem una cum Hellesponto, a fano Jovis Urii nomine insignito, quod positum est ad ipsum Ponti ostium, exordiumque inde sumit peripli utriusque continentis. Post hæc a reliquis Europæ partibus incipiens, ipsam totam circumnavigat usque ad [Herculis columnas, sive] fretum Herculeum, et Gades insulam. Sic deinceps juxta fretum Herculeum, in terram oppositam trajiciens, id est in Africam, hanc ipsam etiam circumnavigat, eique conjungit periplum Asiæ usque ad Hellespontum præ

¹ lðíæ Huds. — 2 Quæ uncis inclusa sunt omiser. cod. et Huds.; reposui ex proæmio lib. I, p. 9. Illud τῶν delendum aut verbum aliquod supplendum putabat Huds. — 5 ταύτην cod.

πλουν μέχρι τοῦ προβρηθέντος Ελλησπόντου. Καὶ ή μέν ὅλη τάξις τοῦ περίπλου τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. Τὰ δὲ κατὰ μέρος ἔξῆς ἐμθήσεται, σαφεστέρας, ώς προείρηται, τυχόντα τῆς διορθώσεως.

Πόντου Εὐξείνου περίπλους εκάτερων τῶν ἠπείρων, τῶν τε παρὰ τὴν Ασίαν, τῶν τε παρὰ τὴν Εὐρώπην τόπων. Τὰ δὲ κατὰ μέρος οὐτως έχει.

ΤΩΝ ΕΝ Τῷ ἀΣίᾳ ΜΕΡΩΝ ΤΟΥ ΠΌΝΤΟΥ ΗΕΡΙΠΛΟΥΣ.

Κατὰ τὸν Θράκιον Βόσπορον καὶ τὸ στόμα τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἐν τοῖς δεξιοῖς τῆς Ασίας μέρεσιν, ἄπερ ἐστὶ τοῦ Βιθυνῶν ἔθνους, κεῖται χωρίον Ἱερὸν καλούμενον, ἐν ῷ νεώς ἐστι Διὸς Οὐρίου προσαγορευόμενος. Τοῦτο δὲ τὸ χωρίον ἀΦετήριὸν ἐστι τῶν εἰς τὸν Πόντον ὶ πλεόντων. Εἰσπλεύ-

1 εἰς Πόντον Huds.

dictum. Ac universa quidem peripli dispositio et ordo ad hunc modum se habet. Particularia vero continuo procedent, clariorem, ut dictum est, correctionem nacta.

Ponti Euxini periplus ad utramque continentem, locorumque juxta Asiam et juxta Europam. Particularia autem sic se habent.

PONTI PARTIUM ASIATICARUM PERIPLUS.

Juxta Thracium Bosporum et ostium Ponti Euxini in dextris Asiæ partibus, quæ Bithynorum sunt provinciæ, jacet locus Sacer appellatus, in quo templum est Jovis Urii nuncupatum. Is locus est unde solvunt in Pontum navigantes. In Pontum vero naviganti, Asiam

σαντι δε εἰς τὸν Πόντον, δεξιὰν τὴν Ασίαν εχοντι καὶ περιπλέοντι τὸ λειπόμενον μέρος τοῦ Βιθυνῶν εθνους, τὸ ¹ πρὸς τῷ Πόντῳ κείμενον, ὁ περίπλους οὕτως ἔχει.

ΒΙΘΥΝΊΑΣ ΠΕΡΊΠΛΟΥΣ.

Απὸ ἱεροῦ Διὸς Οὐρίου εἰς Ρήθαν ποταμόν εἰσι στάδια ζ΄. Απὸ δὲ Ρήθα ἐπὶ Μέλαιναν ἄκραν στάδια ρν' · ἔχει δὲ καὶ λιμένιον πορθμίοις ², παράκειται δὲ καὶ νησίον ὁ σκεπάζει τὸν λιμένα. ἀπὸ ἀρτάννου ποταμοῦ εἰς Ψίλλιον ποταμὸν καὶ χωρίον στάδια σζ' · τοῦτο δὲ τὸ ἐμπόριόν ἐστιν Ἡρακλεωτῶν, καὶ ποταμὸν ἔχει καὶ λιμένα καλόν. [ἀπὸ ὁ Ψιλλίου ποταμοῦ εἰς Κάλπας λιμένα καὶ ποταμὸν στάδια σκ'.] ἀπὸ Κάλπας ποταμοῦ εἰς Θυνιάδα ⁴ νῆσον στάδια ξ'. ἀπὸ Θυ-

 1 τῷ πρὸς τῷ cod. — 2 πορθμοῖς cod. et Huds. — 5 Hæc ex Arriano et Anonymo supplevi. — 4 Βουνιάδα cod. et Huds.

dextram habenti, et partem reliquam Bithynorum provinciæ circumnaviganti, quæ Ponto adjacet, periplus in hunc modum se habet.

BITHYNLE PERIPLUS.

A templo Jovis Urii ad Rhebam fluvium stadia sunt 90. A Rheba ad Melænam promontorium stadia 150; habet autem et portum naviculis : adjacet vero et insula quæ protegit portum. Ab Artanno fluvio ad Psillium fluvium et castellum stadia 290; hoc emporium est Heracleotarum, et fluvium habet et portum pulchrum. A Psillio fluvio ad Calpas portum et fluvium stadia

νιάδος ¹ νήσου εἰς Σαγγάριον ² ποταμὸν πλωτὸν στάδια γ΄· Απὸ Σαγγαρίου ποταμοῦ εἰς Υπιον ποταμὸν στάδια ⁵ ρπ΄. Απὸ Υπίου ποταμοῦ εἰς Δίαν πόλιν ⁴ στάδια ξ΄· ἔχει δὲ καὶ ὑΦορμον. Απὸ Δίας πόλεως εἰς Ελαιον ποταμὸν καὶ ἐμπόριον στάδια ζ΄. Απὸ Ελαίου ⁵ ποταμοῦ ἐπὶ τὸν Κάλητα ⁶ ποταμὸν καὶ ἐμπόριον στάδια ρκ΄. Απὸ τοῦ Κάλητος ποταμοῦ εἰς Ἡράκλειαν πόλιν μεγίστην στάδια π΄. Απὸ δὲ τῆς Ἡρακλείας εἰς πόλιν Απολλωνίαν, τὴν ἐν τῆ Εὐρώπη ἐν τῷ Θρακῶν ἔθνει καταντικρὸ κειμένην, στάδια α. Οἱ πάντες ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ⁷ Διὸς Οὐρίου εἰς πόλιν Ἡράκλειάν εἰσι [στάδιοι] αΦλ΄. Επ' εὐθείας δὲ πλέοντι ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ εἰς Ἡράκλειαν

 1 Οὐνιάδος cod. Βουνιάδος Huds. — 2 Σαγγάρειον cod. et Huds. et mox Σαγγαρείου. — 5 στάδιοι Huds. et sic sæpius. — 4 Διόσπολιν legit Huds. ex Ptolemæo. — 5 Åπὸ δὲ Ελαίου Huds. — 6 Κάληπα cod. et Huds. et infra Κάληπος. — 7 ἀπὸ ἰεροῦ cod.

220.] A Calpa fluvio ad Thyniada insulam stadia 60. A Thyniade insula ad Sangarium fluvium navigabilem stadia 3. A Sangario fluvio ad Hypium fluvium stadia 180. Ab Hypio fluvio ad Diam civitatem stadia 60; habet autem et stationem navibus. A Dia civitate ad Elæum fluvium et emporium stadia 90. Ab Elæo fluvio ad Caletem fluvium et emporium stadia 120. A Calete fluvio ad Heracleam urbem maximam stadia 80. Ab Heraclea vero ad Apolloniam urbem Europæ, in Thracum provincia e regione positam, stadia 1,000. Omnia a fano Jovis Urii ad urbem Heracleam [stadia] sunt 1,530. In directum vero naviganti a Fano ad Heracleam stadia [sunt] 1,200. Ab Heraclea ad Posideum,

πόλιν στάδια ασ΄. Απὸ Ηρακλείας εἰς Ποσείδειον ¹, σάλος ἐνταῦθα, στάδια ρι΄ ². Απὸ τοῦ Ποσειδείου ⁵ εἰς Οξίναν ⁴ ποταμὸν στάδια ζ΄ ὁρμος πορθμίοις. Απὸ τοῦ Οξίνου εἰς Σανδαράκην ⁵ στάδια ζ΄ ὁ ὁρμος πλοίοις. Απὸ Σανδαράκης εἰς Κρηνίδας στάδια κ΄ ὁρμος συμμέτροις ναυσίν. Απὸ Κρηνίδων εἰς Ψύλλαν χωρίον στάδια κ΄. Απὸ Ψύλλης χωρίου εἰς Τίον ⁻ πόλιν καὶ ποταμὸν Βίλλαιον στάδια ζ΄. Οὖτος ὁ ποταμὸς ὁρίζει Βιθυνίαν · τὰ δὲ ἐχόμενα Παφλαγονίας ἐστί. Τινὲς δὲ τὸν Παρθένιον ποταμὸν ὅριον Βιθυνῶν καὶ Παφλαγόνων εἶναι βούλονται. Οἱ πάντες ἀπὸ Ἡρακλείας εἰς Τίον πόλιν καὶ ποταμὸν Βίλλαιον δ στάδιοι ⁰ το΄.

¹ Ποσίδιον cod. Ποσείδιον Huds. — ² στάδια ρ' Huds. — ³ Ποσίδιον cod. Ποσείδιον Huds. — ⁴ Οξίνην cod. et Huds. — ⁵ Σαραδάκην cod. et Huds. — ⁶ στάδια μ' cod. στάδια λ' Huds. — ⁷ εἰς Στίον cod. — ⁸ Βιλλίον cod. — ⁹ στάδια Huds.

ibi salum, stadia 110. A Posideo ad Oxinam fluvium stadia 90; portus [illic] naviculis. Ab Oxina ad Sandaracam stadia 90; portus [est] navibus. A Sandaraca ad Crenidas stadia 20; portus [ibi] mediocrium navium. A Crenidibus ad Psyllam castellum stadia 20. A Psylla castello ad Tium urbem et fluvium Billæum stadia 90. Hic fluvius terminat Bithyniam: quæ sequuntur Paphlagoniæ sunt. Nonnulli autem Parthenium fluvium Bithynorum et Paphlagonum terminum esse volunt. Omnia ab Heraclea ad Tium urbem et Billæum fluvium stadia sunt 370.

ΠΑΦΛΑΓΟΝΊΑΣ ΠΕΡΊΠΛΟΥΣ.

Τῆς Παφλαγονίας τὰ παραθαλάσσια πάντα μέρη πρὸς τῷ Πόντῷ κείμενα τυγχάνει · τῆς δὲ Βιθυνίας τὰ μὲν προειρημένα πρὸς τῷ Πόντῷ, τὰ δὲ τούτου προηγούμενα κατὰ τὸν Θράκιον Βόσπορον, καὶ τὸν Αστακηνὸν κόλπον, καὶ ἔτι τῆν Προποντίδα μέχρι τοῦ Ρυνδάκου ποταμοῦ. Απὸ Τίου εἰς Ψίλλιδα ¹ ποταμὸν στάδια ξ΄. Απὸ Ψίλλιδος ² εἰς Παρθένιον ποταμὸν στάδια ο΄. Απὸ Παρθενίου εἰς Αμαστριν πόλιν καὶ ποταμὸν στάδια ζ΄. Οἱ πάντες ἀπὸ Τίου ³ εἰς Αμαστριν στάδιοι ⁴ σκ. Απὸ Αμάστριδος εἰς Κρώμναν χωρίον στάδια ρν΄. Απὸ Κρώμνης εἰς Κύτωρον χωρίον στάδια ζ΄ · ἐνταῦθα σάλος. [Απὸ 5 Κυτώρου εἰς Αἰγιαλὸν στάδια ξ΄.] Απὸ Αἰ-

Ψίλιον cod. Ψίλλιον Huds. — ² Ψίλιδος cod. — ⁵ ἀπὸ τοῦ εἰς cod.
 — ⁴ στάδια Huds. — ⁵ Uncis inclusa ex Arriano supplevi.

PAPHLAGONIÆ PERIPLUS.

Paphlagoniæ partes omnes maritimæ Ponto adversæ jacent : Bithyniæ autem partes quidem prædictæ ad Pontum, quæ vero hunc præcedunt ad Thracium Bosporum [sitæ sunt], et ad sinum Astacenum, ac etiam Propontidem usque ad Rhyndacum fluvium. A Tio ad Psillida fluvium stadia 60. A Psillide ad Parthenium fluvium stadia 70. A Parthenio ad Amastrim urbem et fluvium stadia 90. Omnia a Tio ad Amastrim stadia 20. Ab Amastride ad Cromnam castellum stadia 150. A Cromna ad Cytorum castellum stadia 90; illic salum. [A Cytoro ad Ægialum stadia 60.] Ab Ægialo ad Cli-

γιαλοῦ sis Κλίμακα πόλιν στάδια ν'. Åπὸ τῆς Κλίμακος sis Τιμολαῖον ¹ χωρίον στάδια ξ'. Åπὸ Τιμολαίου χωρίου ἐπὶ Κάραμβιν ἀκρωτήριον ὑψηλὸν καὶ μέγα στάδια ρ'. Καταντικρὺ δὲ τῆς Καράμβιδος ἄκρας ἐν τῆ Εὐρώπη κεῖται μέγιστον ἀκρωτήριον τὸ καλούμενον Κριοῦ μέτωπον. Åπὸ Καράμβιδος ἄκρας εἰς κόμην Καλλιστρατίαν στάδια κ'. Åπὸ Καλλιστρατίας ² εἰς Γάριον τόπον στάδια π'. Åπὸ Γαρίου τόπου εἰς πόλιν Åβώνου τεῖχος, τὴν νῦν Ἰωνόπολιν ὁ λεγομένην, στάδια ρκ'. Åπὸ Αβώνου τείχους ἐπὶ Αἰγινήτην πολίχνιον καὶ ποταμὸν στάδια ρξ'. Åπὸ Αἰγινήτου ὁ ἐπὶ Κίνωλιν ὁ κώμην καὶ ποταμὸν [στάδια ξ' ⁻]· ἔχει δὲ καὶ ὑζορμον. Εἰς τὴν καλουμένην Αντικίνωλιν δ στάδια ξ'. Åπὸ

maca civitatem stadia 50. A Climace ad Timolæum castellum stadia 60. A Timolæo castello ad Carambin promontorium altum et magnum stadia 100. Carambi autem promontorio ex adverso jacet in Europa promontorium maximum Criumetopon appellatum. A Carambi promontorio ad vicum Callistratiam stadia 20. A Callistratia ad Garium locum stadia 80. A Gario loco ad Aboni-murum civitatem, quæ nunc Ionopolis vocatur, stadia 120. Ab Aboni-muro ad Æginetem oppidulum et fluvium stadia 160. Ab Æginete ad Cinolin pagum et fluvium [stadia 60]; habet autem et stationem navibus. [Hinc] ad vicum Anticinolin appellatum

 $^{^1}$ Τιμολαίον cod. — 2 Καλιστρατίας cod. — 5 Ιουνόπολιν cod. et Huds. — 4 Αλγινίτην cod. Αλγινήτου Huds. — 5 Αλγινίτου cod. — 6 Κινώλην cod. et Huds. — 7 Hæc supplevi ex Arriano. — 8 Αντικίνων Huds.

Κινώλιδος εἰς Στεφάνην κώμην στάδια ρν' · ὅρμος ἐνθάδε. Απὸ Στεφάνης εἰς Ποταμοὺς χωρίον στάδια ρκ' · ἔστι δὲ εἴσπλους εἰς Ποταμοὺς ¹ πορθμίοις. ἀπὸ Ποταμῶν χωρίου εἰς Συριάδα ἄκραν λεπτὴν στάδια ρκ'. ἀπὸ Συριάδος ἄκρας κόλπος ἐκδέχεται. Εἰσπλεύσαντι δὲ εἰς αὐτὸν εἰς Αρμένην κώμην καὶ λιμένα μέγαν εἰσὶ στάδια ² ν'. ἔστι δὲ παρὰ τὸν λιμένα ποταμὸς Οχοσβάνης ὄνομα. ἀπὸ Αρμένης εἰς Σινώπην πόλιν στάδια ν'. Κεῖται δὲ ἐπὶ τῶν ἄκρων νησίον ὁ καλεῖται Σκόπελος. ἔχει δὲ διέκπλουν τοῖς ἐλάττοσι πλοίοις · τὰ δὲ μείζονα περιπλεῖν δεῖ, καὶ οὐτω καταίρειν ³ εἰς τὴν πόλιν. Εἰσὶ δὲ τοῖς περιπλέουσι τὴν νῆσον πλείους ἄλλοι στάδιοι μ'. ἀπὸ δὲ Καράμβιδος ἄκρας πλέοντι ἐπ' εὐθείας εἰς

1 Ποταμόν cod. et Huds. — 2 είσιν στάδιοι Huds. — 5 κατέρειν cod.

stadia 60. A Cinoli ad Stephanem vicum stadia 150; hic portus. A Stephane ad Potamos castellum stadia 120; patet autem aditus lintribus in Potamos. A Potamis castello ad Syriada promontorium angustum stadia 120. Syriada promontorium sinus excipit. Naviganti autem in ipsum ad Harmenem vicum et portum magnum sunt stadia 50. Juxta portum fluvius est nomine Ochosbanes. Ab Harmene ad Sinopen urbem stadia 50. Ad extremitates autem jacet insula parva nominata Scopelus. Transitum quidem præbet minoribus navigiis, sed majora [illam] circumnavigare oportet, et hoc modo ad urbem appellere. Insulam vero circumnavigantibus alia insuper stadia sunt 40. A Carambi promontorio in directum naviganti ad Si-

Σινώπην στάδια ψ΄. Ο! πάντες ἀπὸ ἦμάστριδος εἰς Σινώπην στάδιοι ᾳψν΄. ἀπὸ δὲ Ἡρακλείας εἰς Σινώπην ξμ΄. ἀπὸ δὲ ἱεροῦ εἰς Σινώπην εἰσὶ στάδια ᾳ ζο΄. ἀπὸ Σινώπης εἰς Εὔαρχον ποταμὸν στάδια π΄· οὖτος ὁ ποταμὸς ὁρίζει Παζλαγονίαν καὶ τὴν ἐχομένην Καππαδοκίαν ὶ. Οὶ παλαιοὶ γὰρ τὴν Καππαδοκίαν καθήκειν βούλονται μέχρι τοῦ Εὐξείνου Πόντου · τινὲς αὐτοὺς Λευκοσύρους ἐκάλεσαν. Νυνὶ δὲ μετὰ τὴν Παζλαγονίαν τὰ ἐχόμενα μέχρι τῶν Βαρβαρικῶν ὁρίων ἰδίως Πόντος καλεῖται · διήρηται δὲ εἰς ἐπαρχίας δύο.

nopen stadia 700. Omnia ab Amastri ad Sinopen stadia 1,750. Ab Heraclea ad Sinopen 2,040. A Fano autem [Jovis Urii] ad Sinopen sunt stadia 3,570. A Sinope ad Euarchum fluvium stadia 80; hic fluvius Paphlagoniam et finitimam Cappadociam disterminat. Veteres enim Cappadociam porrectam esse volunt usque ad Euxinum Pontum; nonnulli illos [Cappadoces] Leucosyros appellarunt. Nunc vero quæ Paphlagoniam proxime excipiunt usque ad fines Barbaricos propric Pontus vocantur; dividitur autem in duas præfecturas.

¹ Κληπαικίαν cod. et Huds.

ΠΌΝΤΩΝ ΤΩΝ Β΄ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ.

Απὸ Εὐάρχου ποταμοῦ εἰς Καροῦσαν χωρίον στάδια ο΄ ἔχει δὲ καὶ λιμένα τοῖς ἀφ' ἐσπέρας ἀνέμοις. ἀπὸ Καρούσης χωρίου εἰς Ζάγωρον χωρίον στάδια ρκ'. ἀπὸ Ζαγώρου ¹ χωρίου εἰς Ζάλισκου ² ποταμὸν καὶ κώμην ἀλίμενον στάδια ρκ'. ἀπὸ Ζαλίσκου ⁵ ποταμοῦ εἰς Άλυν ποταμὸν πλωτὸν στάδια ρν'. ἀπὸ Άλυος ποταμοῦ εἰς λίμνην καὶ τὸν ὑπὲρ αὐτῆς σάλον, δς καλεῖται Ναύσταθμος, στάδια ρκ'. ἀπὸ Ναυστάθμου εἰς ἐτέραν λίμνην καλουμένην Κωνώπιον ἀλίμενον στάδια ρκ'. ἀπὸ Κωνωπίου εἰς ἀμισὸν πόλιν στάδια ρκ'. Οἱ πάντες ἀπὸ Σινώπης εἰς ἀμισόν εἰσι στάδιοι τν'.

¹ Ζαχώρου cod: — ² Ζάληκου cod. et Huds. — ³ Ζάλικος cod. Ζάληκος Huds.

DUORUM PONTORUM PERIPLUS.

Ab Euarcho fluvio ad Carusam castellum stadia 70; etenim portum habet [patentem] ventis ab occidente ruentibus. A Carusa castello ad Zagorum castellum stadia 120. A Zagoro castello ad Zaliscum fluvium et vicum importuosum stadia 120. A Zalisco fluvio ad Halym fluvium navigabilem stadia 150. Ab Haly fluvio ad paludem et salum superjacens, quod Naustathmus appellatur, stadia 120. A Naustathmo ad aliam paludem importuosam, quæ Conopium nominatur, stadia 120. A Conopio ad Amisum civitatem stadia 150. Omnia a Sinope ad Amisum sunt stadia 350. A templo vero [Jovis Urii] ad Amisum sunt stadia 1,520. Ab

Απὸ δὲ ἱεροῦ εἰε Αμισόν εἰσι στάδια αξκ. Απὸ Αμισοῦ ἐπὶ τὸν Λύκαστον 1 ποταμὸν στάδια κ. Απὸ τοῦ Λυκάστου εἰε κώμην καὶ ποταμὸν Χαδίσιον 2 στάδια ρν. [Απὸ Χαδισίου ἐπὶ τὸν Ἱριν ποταμὸν στάδια ρ' 5 .].......

¹ Ăκαυστον cod. et Huds. et mox Åκαύστον. — ² Χαδέσιον cod. et Huds. — ³ Hæc ex Stephano Byzantino suppleyi.

Amiso ad Lycastum fluvium stadia 20. A Lycasto ad vicum et fluvium Chadisium stadia 150. [A Chadisio ad Irim fluvium stadia 100]......

Sequentia desunt.

NOTES

SUR MARCIEN D'HÉRACLÉE.

LIVRE PREMIER.

Page 1, ligne 1. — Μαρκιανοῦ] Dans notre manuscrit, le titre ne se trouve qu'à la page 28, c'est-à-dire à la fin du premier livre du Périple de Marcien. Cet ouvrage est incomplet, ainsi que l'a fort bien observé Fabricius (Biblioth. gr. t. IV, p. 614, nouvelle édition); mais ce qu'il ajoute n'est pas rigoureusement vrai : libris II, quorum prior integer exstat. Le premier livre est acéphale, et probablement il manque un feuillet dans le manuscrit; je crois cependant qu'il serait facile de suppléer cette lacune. Ce livre, en effet, devait être rédigé dans le même ordre que le second; or nous possédons la préface entière du premier livre, moins le commencement de la première phrase, dont la restitution me semble facile, à l'aide des deux lignes suivantes qui manquaient dans les éditions et qui nous sont fournies par le manuscrit de la Bibliothèque royale. Il n'y a donc réellement de perdu que la liste des chapitres contenus dans ce même livre. Mais cette perte n'en est pas une, puisque les titres sont répétés à la tête de chaque chapitre.

Ligne 6. — τῶν εἰς δύο τεύχη] Cette explication de τῶν εἰς Β τα΄ me semble du moins la seule probable, l'auteur disant plus loin, p. 3, qu'il a divisé son ouvrage en deux livres : Τὸν περίπλουν ἀναγράψαντες εἰλόμεθα ἐν βίδλοις δυσί.

Ligne 8. — Προσίμιον] J'ai cru devoir ajouter ce titre, pour me conformer à l'ordre suivi par l'auteur dans le second livre, qui porte aussi en tête une préface.

Ligne 9. — Την μέν μεταξύ] Au moyen de cette restitution, renduc facile par ce qui suit, le commencement de l'ouvrage devient clair et

correct. L'édition d'Hudson commence par....την εἰσροην ποιούμενος Αρτεμίδωρος ὁ Εζέσιος γεωγράζος, que l'éditeur avait traduit: Artemidorus Ephesius, initium faciens ab, etc. Je ne puis m'empêcher de faire remarquer ce qu'il y a au moins d'inusité dans l'expression εἰσροὴν ποιούμενος appliquée ici à Artémidore. Hudson n'aurait pas commis une erreur aussi forte s'il avait jeté les yeux quelques pages plus loin (p. 11, l. 3), οù l'auteur répète ce qu'il dit au commencement de son συνταge: Τὸ κατὰ Γάδειρα στόμα τοῦ ἀνεανοῦ, ὅπερ Ἡράκλειον καλοῦσι πορθμὸν, δι' οῦ τὴν εἰσροὴν τὸν ἀνεανὸν εἰς τὴν ἡμετέραν ποιεῖσθαι Θάλασσαν προείπομεν. Dodwell avait soupçonné une lacune qu'il remplissait ainsi: Τὴν ἀρχὴν ἀνεανοῦ τὴν εἰσροὴν, κ.τ.λ. toujours en commettant l'erreur d'Hudson.

Page 2, ligne 6. — Aἰθιοπικὰs] Marcien dit ici qu'il ne parlera pas des villes d'Éthiopie, sans doute parce qu'il destinait ou avait destiné ces détails à un autre ouvrage comprenant le périple de l'Éthiopie, et dont Étienne de Byzance nous a conservé quelques fragments. J'en parlerai plus loin.

Ligne 7. — μετ' ἀπριδοῦς] Hwschel pense qu'après ces mots il faut sous-entendre ἐρεύνης, Φροντίδος, σπουδῆς, ou quelque autre expression du même genre. C'est une erreur, puisque le mot προσθήπης suit presque immédiatement : μετ' ἀπριδοῦς ἐψευρεθέντα προσθήπης. Dans sa version latine, Hudson adopte la conjecture de Dodwell qui rétablit ainsi ce passage : Ἐν ἐπιτομῆ μετ' ἀπριδοῦς ἐψευρεθέντων προσθήπης τὸν περίπλουν ἐποιησάμεθα. A la rigueur, le texte peut rester tel qu'il est; mais si l'on adopte ἐψευρεθέντων, il faut au moins mettre l'article. Je proposerais : ἐν ἐπιτομῆ μετ' ἀπριδοῦς προσθήπης τῶν νεωστὶ ἐψευρεθέντων τὸν περίπλουν ἐποιησάμεθα.

Ligne 11. — είδησιν] Au moyen de ce léger changement, le texte devient clair et la phrase est correcte.

Page 3, ligne 2. — Πτολεμαίου L'orthographe Ητολομαίου fournie par notre manuscrit pourrait en quelque sorte justifier l'opinion de Hardouin, qui pense (Ind. auctor. Plinian.) que Marcien a voulu designer Ptolémée, fils de Lagus, et historien d'Alexandre. Mais il est évident qu'il est ici question de Ptolémée le géographe, dont le périple de Marcien a été extrait en grande partie.

Page 3, ligne 10. — Παλαισιμούνδου i Hudson et notre manuscrit écrivent tous deux Παλλιγεμούνδου; ce mot est sans le moindre doute une corruption de ΠΑΛΑΙΣΙΜΟΥΝΔΟΥ, mal lu dans un manuscrit en majuscules. Étienne de Byzance sépare : πάλαι μὲν ἐπαλεῖτο Σιμούνδου. On a pu dire indifféremment πάλαι Σιμούνδου et Παλαισιμούνδου; mais ici l'on doit adopter la dernière orthographe à cause du mot πρότερον qui suit immédiatement. L'éditeur d'Étienne de Byzance, Thomas de Pinedo, prétend qu'on doit lire Σιμουνδίου. Voyez la note d'Hudson, page 75, et M. Gossellin (Rech. géogr. t. III., p. 290).

Ibid. — Βρεταννικαῖs] L'orthographe de ce nom varie beaucoup dans les auteurs grecs : Βρεττανικαὶ, Βρετανικαὶ, Βρετανιδες, Πρετανίδες, Ηρεττανικαὶ, κ.τ.λ. Notre manuscrit donne assez souvent cette dernière leçon justifiée par Étienne de Byzance, qui cite Ptolémée et notre géographe : Καὶ ἄλλοι οὐτω διὰ τοῦ π, Πρετανίδες νῆσοι, ὡς Μαρκιανὸς καὶ Πτολεμαῖος; et par Eustathe (in Dionýs. Perieg. v. 568) : Βρετανίδων νήσων, ὡς ἄλλοι διὰ τοῦ π Πρετανίδας καλοῦσι. Malgré toutes ces autorités, j'ai cru devoir adopter partout une orthographe uniforme et régulière.

Page 4, ligne 3. — $\tau o \dot{\nu} s \ \mu \dot{\epsilon} \nu$] Cette correction est évidente, quoiqu'elle ne soit point justifiée par les manuscrits.

Page 5, ligne 9. — $\epsilon l \, \mu \hat{\epsilon} \nu \, \tilde{\eta} i \acute{\omega} \nu$] Quoique le manuscrit et l'édition portent tous deux $\nu \eta \tilde{\omega} \nu$, j'ai admis la correction proposée par Saumaise (Exercit. Plin. p. 550).

Page 6, ligne 6. — $\tau \dot{\eta} \nu \eta \ddot{\imath} \dot{o} \nu \alpha$] J'ai adopté en partie la leçon du manuscrit, en conservant le mot $\dot{\eta} \ddot{\imath} \dot{o} \nu \alpha$ donné par Hudson.

Page 7, ligne 11. — ἐθέλοι τὸν κόλπον] Ces trois mots complètent la phrase qui sans eux était irrégulière. En effet, sous le rapport philologique, on ne pouvait expliquer εἰ γάρ τις suivi d'un infinitif sans verbe intermédiaire. Cette correction importante n'est fournic que par notre manuscrit.

Page 8, ligne 10. — $\hat{\eta} \ \mu \hat{\epsilon} \nu$] Ces mots que j'ai ajoutés entre deux crochets me semblent indispensables pour le sens de la phrase.

Page 8, ligne 11. — Ατλαντικού πελάγους] Cet océan portait indifférenment les noms de Ατλαντικόν πέλαγος, Ατλαντική ου Ατλαντία Θάλασσα, Ατλάντιος μυχὸς et Εσπερία Θάλασσα. Il prenait son nom de la chaîne de l'Atlas, appelé Δύρις par les Barbares, comme nous l'apprend Eustathe (in Dionys. Pericg. 65): Ατλας, ὁ κατὰ ξαρθάρους Δύρις, όρος μέγιστον περὶ τὰ τῆς Λιβύης πρὸς δύσιν ἔσχατα.

Page 9, ligne 1. — ἀνατολάs] Correction importante dont Hæschel n'avait soupconné qu'une partie; il lisait : τῆς γῆς ὡς προς τὰς ἀνα (pour ἀνατολάς). Le texte se trouve donc actuellement rétabli, et la traduction d'Hudson s'accorde parfaitement avec cette rectification : Et longe intra terras quasi orientem versus, etc.

Ibid. - Îσσιπού | Étienne de Byzance appelle ce golfe Μυριανδοικος κόλπος. Nicéphore Blemmyde (Cod. gr. 1414, fol. 2 verso) lui donne un autre nom : Ο πόντος πρός βοβράν, Σιδονία καλείται, και Ισσικός κόλπος. έστι δὲ όπου ή Ισσὸς πόλις μεῖται. Cette ville d'Issus, au témoignage d'Eustathe (in Dionys. Perieg. v. 119) porta ensuite le nom de Nicopolis Ταύτην δε την πόλιν Αλέξανδρος ονομαστήν ποιήσας, ώς τον Δαρείον έκεί νικήσας, εκάλεσε Νικόπολιν. Ptolémée, en placant au nord d'Issus et près de cette dernière une ville du nom de Nicopolis, semblerait contredire l'opinion d'Eustathe; mais il y cut tant de Nicopolis, qu'on ne peut affirmer que c'est la même dont ces deux géographes ont voulu parler. Une ville du même nom est placée en Épire par Marcien d'Héraclée, comme on le voit d'après un passage que nous a conservé Étienne de Byzance : Νικόπολις, πόλις Ηπείρου, ώς Μαρμιανός. — A six milles d'Inazarbe, ville située non loin des bords du golfe d'Issus, la Vie de S. Marinus (n° i Bolland. 8 Aug.) mentionne une localité nommée Rhadamnus : Èv 7074 καλουμένω Ραδάμνω, ώς ἀπό μιλίων έξ εξωθεν της πολεως Αναζάρδου.

Ligne 4. — σταδίων όπ. π'] La largeur actuelle du détroit de Gibraltar est de 90 stades. M. Dureau de la Malle (Géographie de la mer Noire, Paris, 1807, p. 354) a discuté les différentes mesures que les anciens ont données à ce détroit.

Page 10, ligne 6. — σταδίους κε καὶ Şσ'] Le plus grand circuit de la terre, selon Ératosthène, cité par notre auteur, était de 259,200 stades. C'étaient donc 720 stades par degré, 12 par minute, et 1/5 par seconde;

ce qui simplifiait beaucoup tous les calculs de longitude et de latitude. M. Gossellin (Rech. geogr. t. I^{et}, p. 14) s'autorise de ce passage de Marcien pour corriger le texte de Pline et lire 7,200 stades, au lieu de moins de 25,000. «Quelque grand que soit ce changement, ajoute-t-il, on y «gagnerait au moins l'interprétation d'un passage jusqu'à présent inex-«tricable,»

Il doit y avoir erreur dans le nombre 259,000; car tous les géographes qui ont cité Ératosthène n'indiquent que 252,000, nombre qui est aussi la somme qu'Hipparque et Strabon donnent à la circonférence de la terre; et c'est cette quantité qui a servi à établir le stade de 700.

Je joins ici une scholie de Basile le Jeune sur S. Grégoire de Nazianze, tirée du manuscrit grec nº 573 (fol. 216 v.), et où sont consignées les opinions d'Ératosthène, de Posidonius et de Ptolémée, sur la grandeur de la terre.

Επειράθησάν τινες και ταύτα δηλώσαι, καί συγ η ραζαίς παραδούναι, μήκος λέγουτες είναι, τὸ ἀπὸ ἀνατολῶν πρὸς δύσιν πλάτος δὲ, τὸ ἀπὸ τῶν ἀρκτικῶν ἐπὶ τὰ μεσημβρινά διὴκον· καὶ οί μέν αὐτὴν πλατείαν καὶ ἐπίπεδον, οί δὲ σφαιροειδή, οί δε βαθείαν και κοίλην, η κυθοειδή και τετράγωνου, ή πυραμοειδή · πλήν των λοιπων μεθόδων άνηρημένων έπιστημονικοίς σχημάτων, σζαιρικήν έδειξαν αὐτήν. Ποσειδώνιος δὲ κὰὶ Ερατοσθένης ἐκ τῶν σκιαθηρικῶν, τουτέστι τῶν τὰς σκιὰς Θηρευούτων ὀρρ άνων καὶ ώρολορίων, καὶ πλάτος αὐτῆς καὶ μῆκος παραδιδόασι. Ποσειδώνιος μὲν ἀπὸ τοῦ κατὰ τὴν μεσημβρίαν Κανώθου ἀστέρος σημειούται, ος εν Ελλάδι μέν ούδε όρᾶται άπο δε των άρκτικών είς μεσημβρίαν Ιούσιν, έν Ρύδω ζησίν όζθεις μόνον έπι τού όρίζοντος, εθθέως τη στροζή καταδύεται του κόσμου · ἐν Αλεξανδρεία δὲ ἐπειδάν μεσουρανήση, τέταρτον ζωδίου ἐπέχει, ὁ ἐστι τεσσαρακοστὸν ὁγδοον τοῦ διά Ρόδου και Αλεξανδρείας μεσημερινού ομοίως δε και το υπερκείμενου αὐτοῦ, μη' μέρος αὐτοῦ ἐστιν · ἐπεὶ οὐν καὶ τὸ ὑπερκείμενον μέρος της γης τῶ τμήματι σταδίων ε έστὶ, καὶ τὰ τοῖς ἄλλοις ὑποκείμενα ὁμοίως εκε· ὁ ἄρα μέγιστος της γης κύκλος ευρίσκεται μυριάδων κδ'. Ερατοσθένης δε το άπο Συήνης είς Αλεξάνδρειαν διάστημα, πεντηκοστόν είναι μέρος δείξας τοῦ μεγίστου κύκλου τῆς γῆς ὁ ἐστι ε σταδίων, τὸν σύμπαντα λογίζεται κύκλον μυριάδων κε΄ είναι ού τινος ή διάμετρος, τουτέστι το μήκος της γής, ύπερ τάς η' μοίρας, καὶ πλάτος ώς έχηιστα. Πτολεμαίος δὲ το έχνωσμένον μήκος τῆς γῆς, ἐπὶ μὲν τοῦ κατὰ τὸν ἰσημερινὸν τμήματός ἐννακισμυρίων σταδίων είναι ζησιν επί δέ τοῦ κατά τὸν νοτιώτατον παράλληλον μυριάδων ηςχξς. τὸ δὲ πλάτος μοιρῶν μὲν οθ΄ γ΄ ιβ΄ ἡ όλων π΄ σταδίων τετρακισμυρίων έχγιστα, της μοίρας έχούσης στάδια & της δύ όλης περιμέτρου μυριάδας ιη,

τὸ δὲ στάδιου πήχεις τ΄ Φησὶ δὲ Κλεομήδης μήτε τύψος ὀρέων, μήτε βάθος Θαλάσσης ὑπὲρ τὰ ιε΄ στάδια εἰναι, καὶ οὐδὲν ἐμποδών πρὸς τὸ σφαϊραν εἶναι τὴν γῆν, ὡς οὐδὲ αἱ ἐξοχαὶ αἱ περὶ τὰ σφαιρία εἶναι σφαίρας τῶν πλατάνων. Voyez Cléomède (De meteoris, p. 63 et suiv.).

Page 10, ligne 9. — σταδίων μη Un grand cercle de la terre, selon Pto lémée, est de 180,000 stades; mais il compte en stades de 500 au degré.

Ligne 10. — π' $\mu oi \rho \alpha s$] Suivant Ptolémée, la terre connue a 85 degrés de latitude, du 20° sud au 65° nord.

Ligne 11. — μήπους ρμ'] Du méridien de l'Île de Fer, ou du 20° degré à l'occident du méridien de Paris, au 120° à l'orient.

Page 11; ligne 5. — Τάναϊς] Ammien Marcellin (xxII, page 215): Tanaïs inter Gaucasas oriens rupes, per sinuosos labitur circumflexus, Asiamque disterminans ab Europa in stagnis Mæoticis delitescit. Eustathe (in Dionys. v. 14) nous apprend que ce fleuve était appelé Σίλις par les habitants: Τάναϊς Ελληνιστὶ παλούμενος, Σίλις, ὡς ζασί τινες, παρὰ τοῖς παροιποῦσι βαρβάροις ἀνόμασται. Les deux embouchures de ce fleuve, selon Artémidore (Cod. gr. Suppl. 36, fol. 8 r.), étaient à sept stades de distance l'une de l'autre: Àρτεμίδωρος δέ ζησι τὰ δύο στόματα τοῦ Τανάίδος διέχειν ἐαυτῶν σταδίους ἐπτά.

Ligne 13. — Κανωδιπόν] Dans le voisinage de Canope était un bourg appelé Μένουθις par Étienne de Byzance. Dans la vie inédite de S. Cyr (cod. gr. 1457, fol. 190 v.), cette localité porte le nom de Μενουθέ et est placée à 2 stades de Canope : Κώμη τις ἦν δυσὶ σταδίοις διεστηπυία Κανώπου, Μενουθὲ παλουμένη. S. Épiphane (Opp. p. 1093, B) parle aussi de cet endroit, en rappelant tous les désordres qui se commettaient sur la côte comprise entre Canope et Alexandrie, et remplie, comme nous l'apprend Strabon (page 800), de maisons de débauche : Τὰς δὲ ΜεμΦιτίδας Ηλιουπολίτιδας ὀργώσας, τυμπάνω τε καὶ αὐλῶ το Θέλη πτρον εἰς ἐαυτὰς λαμβανούσας, εὶ διηγησαίμην, Κορίτιδάς τε, καὶ τριεπηρίτιδας, καὶ τῆς (leg. τὰς) ἐπὶ τῆς Βαθείας καὶ ἐν (?) Μενουθίτιδος ἑξω βεθηπυίας αἰδοὶ τε και καταστάσει γυναικεία.

Page 12, ligne 8. — σταδίων γ καὶ 😜] Les côtes de l'Europe, sans

comprendre les îles, étant de 171,000 stades, peut-être devrait-on lire σταδίων μ γ καὶ φ (139,000) au lieu de γ καὶ φ (39,000). Cette correction, du moins, nous rapprocherait de la réalité; et il est supposable que le chiffre ι aura été oublié par un copiste. Dans notre manuscrit, les dizaines de mille sont indiquées et précédées par un M (myriades) surmonté d'une barre et de deux points. La manière dont Hudson a imprime ses nombres ferait croîre que la lettre μ est elle-même un chiffre.

Page 12, ligne 8. — Τίγγιs] Nous avons conservé la leçon du manuscrit; mais il serait plus grammatical de lire Τίγγεως, comme dans Étienne de Byzance: Εἰσὶ δὲ ἀπὸ Τίγγεως, n.τ.λ. Strahon (III, p. 140) écrit τῆς Τίγγος, et même Τίγγιος.

Ligne 10. — $\sigma \tau \alpha \delta i\omega \nu$] 40,280 stades, leçon véritable. Les éditeurs ont pris à tort pour ê ξ le chiffre δ' , dont la forme, dans les manuscrits, diffère un peu de la lettre δ .

Ligne 12.— σταδίων] Les nombres 60,120 et 60,101 s'éloignent si peu l'un de l'autre, qu'on pourrait rester indécis entre les deux; mais j'ai cru devoir adopter la leçon de notre manuscrit, parce que les nombres y sont toujours donnés d'une manière très-juste. L'auteur, d'ailleurs, se sert ordinairement de nombres ronds, et 60,101 semblerait annoncer une exactitude par trop rigoureuse et impossible pour des distances aussi considérables.

Page 13, ligne 2. — σταδια μ γ φυ'] Le périple entier des trois continents ne serait que de 139,400 stades, selon Marcien. Je soupçonne ici une erreur de chiffres; car les mesures modernes donnent environ 496,655. Peut-être faut-il lire στάδια ε γ φυ' au lieu de μ γ φυ', c'est-à-dire 539,400 stades, au lieu de 139,400. En général, les géographes du siècle de Ptolémée étaient portés à exagérer l'étendue des contrées éloignées et mal connues.

Ligne 9. — σταδίων] La traduction d'Hudson n'est pas en rapport avec le texte. La grandeur de la terre habitable, depuis le levant jusqu'au couchant, est de 78,545 stades, selon notre manuscrit, et non de 708,545, ce qui est une faute. Cette mesure se rapproche beaucoup de celle qui est donnée dans le fragment gree publié à la fin de ce volume.

Page 13, ligne 10. — ἀπὸ Γάγγου] En ligne droite on ne compte que 58,545 stades, depuis l'embouchure du Gange jusqu'au cap S. Vincent, au lieu de 78,545 donnés par Marcien. Cette dernière mesure s'accorde assez avec celle qui est donnée par l'anonyme publié à la fin de ce volume.

Page 14, ligne 7. — Περσικός] Ce golfe, dans Plutarque (Lucullus. 26), prend le nom de mer de Babylone, ή ἐν Βαβυλῶνι Ξάλασσα. Le Périple du golfe Persique faisait autrefois partie des ouvrages de Marcien; nous ne le possédons plus aujourd'hui. Étienne de Byzance nous en a conservé les fragments suivants:

Αδάρου πόλις, πόλις Περσική, ώς Μαρκιανός εν περίπλω του Περσικού κόλπου.

Ιστριανά, πόλις περί την Περσικήν Θάλασσαν, ώς Μαρκιανός εν περίπλω αυτής.

Κορομάνη, πόλις πρὸς τὸν Περσικὸν κόλπον Μαρκιανὸς ἐν περίπλω αὐτῆς.

Λαδισακίτης, κόλπος εν τη Περσική Θαλάσση Μαρκιανός εν περίπλω αθτής.

Maλλάδα, πόλις Περσική · Μαρκιανὸς ἐν περίπλω τοῦ Περσικοῦ κόλπου.

Ligne 9. — Αἰθιοπικὸς] Quoique presque tous les manuscrits de Solin portent Ægyptins au lieu de Æthiopicus, Saumaise (Exercit. Plin. p. 203, 6 B) préfère avec raison la dernière leçon; et il s'appuie de ce passage de Marcien. Priscien (Perièg. v. 47):

Sed qua devexus calidum polus excipit austrum, Æthiopumque simul pelagus Rubrumque vocatur.

Voyez dans M. Bischoff (Wörterbuch, etc. pag. 33) les différents noms que ce golfe portait anciennement: Ethiopicus sinus; Ethiopicum mare, Ethiopicus oceanus; Oceanus meridionalis. Dans la vie inédite d'Aréthas (cod. gr. 1454, fol. 138 r.): Εἰσῆλθε πλοῖα τῶν ἐμπόρων Ῥωμαίων, και Περσῶν, καὶ Αἰθιόπων, καὶ ἐπ τῶν νήσων Φαρσὰν, ἐξηκοντα οὐτως ἀπό μὲν Αειλὰ τῆς πόλεως πλοῖα δεκαπέντε ἀπὸ τοῦ Κλύσματος είκοσιν ἀπό ἰνταδῆς ἐπτά ἀπὸ Βερωνίκης δύο ἀπὸ τῆς Φαρσὰν ἐπτά ἀπὸ ἰνδίας ἐννέα. Ταῦτα συνάξας Ἐλεσδαὰν ἐν ὁρμω τινὶ λεγομένω Γαδαξὰ, ὑπὸ τὴν ἐνορίαν ὀντι Αδουλίς τῆς πόλεως τῆς παραθαλασσίας, κ.τ.λ.

Ibid. — Åράβιος] Strabon écrit aussi Åράβιος, et Ptolémée Åράβιαος πόλπος. Eustathe (in Dionys. v. 38): ὅτι ὁ Ερυθραῖος πόντος, καὶ ὁ Αἰθιόπιος ἔτερός ἐστι τοῦ ἦράβιαοῦ κόλπου, ὃς τῆς νοτίας Φαλάσσης ἐστὶν ἀπο-

χέτευμα, καθά καὶ ὁ Περσικός. Nous faisons remarquer, dans ce passage, le substantif ἀποχέτευμα, qui manque dans les dictionnaires, même dans la dernière édition du Trésor de la langue grecque, publiée à Londres; on n'y trouve que la forme ἀποχέτευσις. Le même terme est employé au figuré (Theolog, arithm. p. 39, 15, ed. Ast.): Τὰ ψυχικὰ δύο ἀποχετεύματα.

Page 14, ligne 12. — τῶν δὲ μεγίστων νήσων] Le poête Alexis (Schol. in Menex. Plat. Bekk: t. IX, p. 65) ne compte que sept îles:

Τῶν ἐπτὰ νήσων, ὰς δέδειχεν ἡ ζύσις Θνητοῖς μεγίστας, Σικελία μὲν, ὡς λόγος, Ἐστὶν μεγίστη; δευτέρα Σαρδὼ, τρίτη Κύρνος, τετάρτη δ' ἡ Διὸς Κρήτη τροζὸς, Εύδοια πέμπτη στενοζυής, ἔκτη Κύπρος · Λέσδος δὲ τάξιν ἑδδόμην λαχοῦσ' ἔχει.

Eustathe (in Dionys. v. 568) cite ces vers, mais sans dire de qui ils sont, avec deux variantes, l'une au premier vers : ἐδειξεν au lieu de δε ειχεν, et l'autre au dernier : ἐσχάτην au lieu de ἐθδόμην.

Page 15, ligne 6. — 37 80n] Scylax, en donnant les îles par ordre de grandeur, ne suit pas le même ordre que Marcien: Sardinia, Sicilia. Creta. Cyprus, Eubera. Corsica, etc. Voyez aussi le fragment grec publié à la fin de ce volume.

Ibid. — Κύρνος] Cette île se trouve deux fois dans Étienne de Byzance, aux mots Κοροίς et Κύρνος.

Ligne 7. — $K\acute{v}\pi\rho\sigma\bar{s}$] Localités de l'île de Chypre mentionnées dans quelques vies de saints du moyen âge :

Βιβλία (Vit. Barnab. n. 46. Bolland. 11 jan.).

, Κούριον τόπος (id. n. 42).

Κρομυακιάτι (id. n. 41). Peut-être Κρομυακή ἀκτή?

Πευταδάκτυλου όρος, Καλλινησέων πόλις, et Παρύμνη τοποθεσία (Vit. Spiridon. cod. gr. 1458, fol. 145 v.).

Λαμπαδιστοῦ κώμη (Vit. Barnab. n. 42).

Ααπίθων (leg. Ααπήθων) πόλις (id. n. /11) Lapethus, aujourd'hui Lapta.

Λεδρών κώμη, vulgo Nicosia (id. n. 49).

Λιμνῆτι κώμη (id. n. 49).

Kiovades opos (id. n. 42).

Page 16, ligne 2. — Ιουδαία] Le pays nommé Αὐσίτις, souvent mentionné par les Septante, séparait la Judée de l'Arabie Pétrée : Αὐσίτιδος χώρας τῶν ὁρίων Ιουδαίας καὶ ἀραβίας (Synavar. Mai Boll. t. I, p. 722).

Εστι δὲ ἡ μὲν Θαιμὰν πόλις τῆς Ιουδαίας περὶ τὸ Σινᾶ. Ὁ δὲ Ελιφάζ υἰος Θαιμὰν, ἀφ' οὖ ἡ χώρα καὶ κώμη Θαιμὰν, ἀπέχουσα Πετρῶν δεκαπέντε σημείοις, κ.τ.λ. (Caten. Nicetæ, p. 109.)

Ligne 4. — $\Gamma \acute{\alpha} (ns)$ Cette ville, ainsi que les plus célèbres de la Palestine, sont mentionnées par Priscien (*Perieg.* v. 852):

Hi muros Iopes, Gazam, quoque Elaida complent, Antiquamque Tyrum, Beryti et mænia gratæ, Vicinamque mari Byblin, Sidonaque pulchram, Quam juxta liquido Bostrenus gurgite currit, Et pinguem Tripolin, necnon Orthosida sacram, Laodicen pariter positam prope littus amænum, Et Posidi turres, et Daphnes optima tempe, Terrarum mediis Apameæ mænia claræ, Ad cujus partes Eoas currit Orontes, Antiochi medius dirimit qui gurgite regna.

A douze milles romains de Gaza, il y avait un bourg nommé Βητας αδαίων κώμη (Vit. Euthym. n. 150 ap. Coteler. Monum. eccl. gr.) : Βητας αδαίων κώμη ήτις δώδεκα σημείοις Γάζης ἀπέχει.

Ibid. — στάδια ασξ'] Cette même distance de 1,260 stades est donnée aussi par Strabon (liv. xv1, p. 759); Pline (v, 12) ne compte que 150 milles ou 1,200 stades.

Ligne 6. — Αίλαν] Voyez Saumaise (Exercit. Plin. p. 342 b. C.).

Page 18, ligne 11. — Τρωγλοδυτική] Ptolémée (liv. Iv, chap. 8) : Καλεῖται δὲ καθόλου, ἡ μὲν παρὰ τὸν Αραδικὸν, καὶ τὸν Αθαλίτην κόλπον παράλιος χώρα, Τρωγλοδυτική, μέχρι τοῦ Ελέφαντος όρους.

Page 19, ligne 1. - μετά δὲ στόμα | Voyez page 22, ligne 11.

Bid. — Ερυθρὰν Θάλασσαν] Le nom de mer Rouge, donné au golfe Arabique, est bien postérieur aux premiers établissements des Phéniciens sur les côtes, et ne peut être d'une haute antiquité. Jamais les Arabes ni les Juis ne l'ont connu sous cette dénomination; Homère n'en a point parlé; mais Hérodote l'appelle golse Arabique, en le distinguant de la mer Érythrée ou Rouge, qui est l'océan Indien. Voy. M. Gossellin (Rech. géogr. t. 1^{et}, p. 77). Dans un fragment qu'Étienne de Byzance nous a conservé, Marcien d'Héraclée place les Cassanitæ sur les bords de la mer Érythrée: Κασσανίται, έθνος εν τῆ παραλία τῆς Ερυθρᾶς Θαλάσσης. Μαρκιανὸς εν περίπλω αὐτῆς. Εντεῦθεν ἐκδέχεται τῶν, Κασσανιτῶν ἔθνος.

Autres fragments du même périple : Μινναῖοι, ἔθνος ἐν τῆ παραλία τῆς Ερυθρᾶς Φαλάσσης : Μαρκιανὸς ἐν περίπλω αὐτῆς.

Μυρίκη, υήσος ἐν τῆ Ἐρυθρῷ Ṣαλάσση · Μαρκιανὸς ἐν περίπλω αὐτῆς. Σιθηνοὶ, ἔθνος παρακείμενον τῆ Ἐρυθρῷ Ṣαλάσση, ὡς Μαρκιανὸς ἐν περίπλω.

Page 19, ligne 5. — παροικοῦσι] Saumaise (Exercit. Plin. p. 561. b. E).

Ligne 6. - Τρωγ λοδύται] C'est ainsi qu'écrivent Strabon et Ptolémée. Je dois faire observer cependant que les géographes latins disaient aussi Trogodytæ pour Troglodytæ. «J'écris Trogodytis, et non Troglodytis, dit « M. Letronne (Recherches sur Dicuil, page 77), parce que c'est l'orthographe constante des manuscrits de Pline, Solin, Méla, Isidore, et «qu'il ne me paraît pas prouvé que les géographes latins ne s'en soient « jamais servis. On sait en effet que les Grecs disaient τρώξ, τρωγός (ra-« cine de Trogodytis), aussi bien que τρώγλη (racine de Troglodytis).» L'observation de M. Letronne ne doit pas être prise ici dans un sens absolu, je veux dire qu'il a choisi et qu'il a dû choisir la leçon Trogodytæ comme étant celle qui convient le mieux au texte de Dicuil, extrait des ouvrages de Pline, Solin, Méla, Isidore; et l'explication de ce savant, tout en justifiant l'orthographe admise par les écrivains latins, n'exclut pas celle des géographes grecs qui ont toujours écrit Τρωγλοδύται, Troglodytæ. Τρωγλοδόται était aussi l'ancien nom des habitants de la Cappadoce, selon Léon Diacre (Histor. lib. III, 1, p. 22, A.), qui fait venir ce mot de τρώγλη et non de τρώξ: Τρωγλοδῦται τὸ ἔθνος τὸ πρόσθεν κατωνομάζετο, τῷ ἐν τρώγλαις καὶ χηραμοῖς καὶ λαθυρίνθοις, ώσανεὶ ζωλεοῖς καὶ ὑπιωγαῖε, ὑποδύεσθαι. Eustathe (in Dionys. v. 180) confirme aussi cette étymologie : Λέγουται καὶ Τρωγλοδύται · ούτω καλούμενοι διὰ τὸ ὑπὸ την έραν βαίνειν, και τρώγλας ύποδεδυκέναι, δια την άγαν έκ τοῦ ήλίου Θερμότητα. C'est probablement à ce dernier peuple que doit se rapporter le passage suivant, tiré du manuscrit grec n° 1411, fol. 480 r.: Τρος λωδύται (leg. Τρωγ λοδύται) και ἐν Εθρώπη παρά την Τριδάλῶν (leg. Τριδάλ. λῶν) γῆν καί περί Καθκάσον.

Page 19, ligne 7. — Μόσυλοι] Étienne de Byzance: Μόσυλον, ἀπρωτήριον καὶ ἐμπόριον Αἰθιοπίας. Μαρκιανὸς ἐν πρώτω περιόδου. Ce passage de Marcien, qui ne se trouve plus aujourd'hui dans ce qui nous reste de lui, a été extrait de Ptolémée (liv. IV, chap. 8): Μόσυλοι δὲ ὑπερ τὸ ὁμώνυμον ἀπρον, καὶ ἐμπόριον. Et plus haut (IV, 7): Μόσυλον, ἀπρον καὶ ἐμπόριον.

Page 20, ligne 9. — Αρωματοζόρος χώρα] Étienne de Byzance partage l'Arabie en deux parties dont l'une se nommait d'romatifera: Αραβία, ή χώρα, ώς Αίθισπία. Δύο δ' εἰσίν ή μὲν ἀρωματοζόρος, μεταξύ Περσικής καὶ Αραβικής Θαλάσσης ή δὲ μᾶλλον δυτική, συνάπτουσα πρὸς μὲν την δύσιν Αἰγύπτω, πρὸς ἄρκτον δὲ Συρία. Il y avait aussi un promontoire appelé Αρώματα par Ptolémée (1ν, 7): Αρώματα, ἀκρον καὶ ἐμπόριον.

Ligne 10. — Βαρθαρικόν] Étienne de Byzance: Εστι και χώρα παρά τὸν Αράβιον κόλπον Βαρθαρία, ἀξ' οὐ και Βαρθαρικόν πέλας ος. Ptolémée (liv. 1, chap. 17): Καὶ μὴν καὶ παρὰ τῶν ἀπὸ τῆς Αραβίας τῆς Εὐδαίμονος διαπεραιουμένων ἐμπόρων ἐπὶ τὰ Αρώματα, και τὴν Αξανίαν, καὶ τὰ Ράπτα, τάῦτα δὲ πάντα Βαρβαρίαν καλούντων, κ.τ.λ.

Ligne 12. — οἱ δρόμοι] Arrien (Peripl. mar. Erythr. p. 9): Καὶ μετ' αὐτὸν κατὰ τὸ ἑξῆς, οἱ τῆς Αζανίας δρόμοι πρῶτος μὲν, ὁ λεγόμενος Σεραπίωνος : εῖΘ' ὁ Νίκωνος.

Ibid. — Åζανίας] Ptolémée (liv. IV, chap. 8) : Åζανία δε ή ενδοτέρω, εν η πλεϊστοι ελέζαντες. Voy. aussi Saumaise (Exercit. Plin. p. 354 a. G.).

Page 21, ligne 1. — Απόνοπα] Étienne de Byzance : Απόνοπα, οὐθετέρως, πόλπος ἐν τῷ Αραβινῷ μυχῷ. Μαρκιανὸς ἐν περίπλῳ.

Ligne 4. — Βραχεῖα] Étienne de Byzance: Βραχία, ούτας ἡ Αραδικη Ξάλασσα καλεῖται · ἐκλήθη δὲ διὰ τὸ ἐν αὐτῆ βράχη είναι πλείστα. Puisque ce mot vient de βραχύς, je pense qu'on peut lire Βραχεῖς au lieu de Βραχία. Agathémère (Géogr. II, 11, p. 49) confirme cette conjecture.

Ligne 7. — οὐ πόρρω] Ceci prouverait qu'à l'époque où Marcien

d'Héraclée composait son Périple, les cartes de Ptolémée n'avaient pas encore souffert toutes les altérations que, selon quelques savants, elles offrent aujourd'hui. Maintenant ces mêmes cartes placent l'île Menuthias à 2,875 stades, ou 115 lieues marines du continent. Voyez M. Gossellin (Rech. géogr. t. Ier, p. 192).

Page 22, tigne 8. — πλέοντι | Saumaise (Exercit. Plin. p. 342 a, E.).

Ligne 9. — καλουμένη Cette leçon est excellente et rétablit le texte défectueux en cet endroit.

Ibid. — Εὐδαίμων Αραδία] La description de cette contrée faite par Marcien n'existe plus aujourd'hui. Étienne de Byzance nous en a conservé un fragment: Ζαδράμη, βασίλειον τῶν Κιναιδοκολπιτῶν, περὶ οὖ ἐροῦμεν ἐν τῷ κ'. ἑστι δὲ ἔθνος τῆς Εὐδαίμονος Αραβίας. Μαρκιανὸς ἐν περίπλω αὐτῆς: Ζαδραμιτῶν καὶ Κιναιδοκολπιτῶν. Les détails ultérieurs qu'Étienne de Byzance promet se trouvaient compris dans la lacune existant entre Κελαίθρα et Κόρακος πέτρα.

Autre fragment du même périple : Öννη, εμπόριον της Ευδαίμονος Αραβίας. Μαρκιανός εν περίπλω.

Ligne 11. — Μετὰ δὲ τὰ στενὰ] Marcien avait déjà dit plus haut, page 19, ligne 1: Μετὰ δὲ τὸ στόμα τοῦ Αραδίου κόλπου ἑξῆς ἐστὶν ἡ Ερυθρὰ Θάλασσα. Les trois expressions τὰ στενὰ, το στόμα et ὁ πορθμὸς signifient absolument la même chose. Voyez Saumaise (Exercit. Plin. p. 342 a, F.).

Page 23, figue 3. — Εν τούτω | Saumaise (Exercit. Plin. p. 353 b, F.).

Ligne 4. — Ομηριτών] Étienne de Byzance : Ομηρίται, έθνος Αίθιόπων. Μαρκιανὸς ἐν περίπλω α΄.

Dans la vie d'Aréthas (cod. gr. 1454, fol. 125 v.), on trouve quelques détails sur le pays des Homérites: Εστι δὲ ἡ χώρα αὕτη ἡ παρὰ μὲν τῆ Ξεία γραζῆ Σαβὰ λεγομένη, παρὰ δὲ τοῖς ἔξω Εὐδαίμων Αρραβία (leg. Αραβία)· ἐν αὐτῆ δὲ τῆ Σαβᾳ χώρα πάντες οἱ πατοικοῦντες Ελληνές τε καὶ βάρβαροι ὑπῆρχον. Et plus loin (fol. 126 r.): Εστι δὲ ἡ χώρα τῶν ὑμηριτῶν ἐν (leg. ἐκ) νότου τοῦ νῦν ὑπὸ Ρωμαίους ὀντος τοῦ λεγομένου Φοινικῶνος ἀπέχουσα μονὰς τριάκοντα· ἡ δὲ αὐτὴ χώρα τοῦ ὑμηρίτου ἐστὶ διαστή-

ματος μονῶν εἴποσι πέντε, οἰπουμένη, παὶ πατοιπουμένη, παὶ πεπληρωμένη. ὡς ἐπὶ Ῥωσαφά. La même vie mentionne une ville considérable appelée Νεγρὰν (fol. 125 v.): Ὑπάρχει δὲ πόλις μυρίανδρος ὑπὸ τὴν χώραν τοῦ ὑμηρίτου, λεγομένη Νεγράν. C'est sans doute Negra, aujourd'hui Nokra, citée déjà par Pline et par Strabon, d'après la judicieuse correction de M. Letronne, tome V, page 297 de la traduction française.

Page 23, ligne 10. — Σαχαλίτης] « L'application vague du terme Σα«χαλίτης, dit M. Gossellin (Rech. sur la Géogr. t. III, p. 17), s'étendait « indéterminément à la côte qui succédait au Syagrios; mais il ne servait « point à désigner ses différentes parties. Marcien d'Héraclée étend le nom « de Sachalites jusqu'à l'embouchure du golfe Persique. » Voyez Ptolémée, Étienne de Byzance et Arrien (Périple de la mer Ronge). Marcien d'Héraclée a parlé, dans un autre endroit, des Aschalite ou Sachalite; c'est à Étienne de Byzance que nous devons ce passage qui ne se retrouve plus aujourd'hui dans ce qui nous reste de Marcien: Ασκίται, έθνος παροινοῦν τὸν Ινδικὸν κόλπον, καὶ ἐπὶ ἀσκῷ πλέον, ὡς Μαρκιανὸς ἐν τῷ περίπλω αὐτοῦ. Παροικεῖ αὐτὸν ἔθνος, καὶ αὐτὸ καλούμενον Ασχαλιτῶν. Εστι μὲν καὶ Ασκιτῶν ἔτερον ἔθνος. Voyez Saumaise (Exercit. Plin. pag. 350 h, E.).

Page 24, ligne 6. — Κασπία] Eustathe (in Dionys. 730): Ότι ώσπερ οἱ ρηθέντες Οὖννοι Σκύθαι εἰσὶν, οὐτω καὶ οἱ Κάσπιοι μετ' αὐτοὺς ὀντες ἔθνος λόγου ἀξιον · ἀξ' ὧν καὶ ἡ Θάλασσα Κασπία καλεῖται, ὡς καὶ ἀπὸ τῶν Υρκανίων Υρκανία.

Page 25, ligne 4. — Χρυσῆ] Étienne de Byzance : Εστι καὶ ἀλλη χερρόνησος τῆς Ινδικῆς · Μαρκιανὸς ἐν περίπλω. Εν δὲ τῆ ἐκτὸς Γάγγ ου Ινδικῆ, Χρυσῆ καλουμένη χερρόνησος.

Ligne 5. — Μέγας πόλπος] Étienne de Byzance, au mot Χαδραμωτίται, cite Marcien d'Héraclée; mais il paraît que ce passage appartenait à la partie perdue des ouvrages de ce dernier géographe. Χαδραμωτίται, έθνος περὶ τὸν ἶνδικὸν πόλπον, τῷ Πρίονι παροικοῦντες ποταμῷ, ὡς Çνσι Μαρκιανός. Sans nul doute, Χαδραμωτίται est le même peuple que Χατραμωτίτης dont Étienne de Byzance parle un peu plus loin.

Page 26, ligne 4. — Πετραίας | Dans l'Arabie Pétrée, il y avait une ville nommée Χαρακμοδῶν πόλις (Vit. Steph. Sub. n. 35. Bolland. 13 jul.).

Page 26, ligne 10. — χερρόνησος μεγίστη] Saumaise (Exercit. Plin. pag. 348 a, C.).

Page 27, ligne 6. — χερσονησοειδή] Saumaise (Exercit. Plin. p. 342 a, E.).

Ligne 8. — τὰ δὲ περὶ τὸν αὐχένα] Saumaise (Exercit. Plin. pag. 343 a, D.).

Ligne 10. — Σαρακηνοί] Saumaise (Exercit. Plin. p. 344 a, B.).

Page 28, ligne 2. — $\tau \hat{o}$ $\mu \hat{e}r$ $\mu \tilde{n} nos$] La longueur de l'Arabie Heureuse, depuis l'entrée du golfe d'Accaba jusqu'au détroit de Babel-mandeb, est de 12,700 stades. Dans les manuscrits en minuscules, la forme de l' α et du \mathcal{E} ayant quelque analogie, peut-être pourrait-ou corriger $\alpha \mathcal{E} \psi'$ au lieu de $\alpha \alpha \psi'$, ce qui donnerait le nombre exact fourni par les mesures modernes. Hudson n'a pas voulu imprimer ce nombre tel qu'il existe dans les manuscrits, parce qu'il pensait que tous les éléments n'en sont point complets. Il s'est trompé; la leçon du manuscrit est très-correcte et signifie 11,700 stades, comme il a traduit. La lettre α surmontée de deux points indique le nombre des dizaines de mille. Le plus souvent, cependant, le copiste fait précéder ce nombre d'un M pointillé.

Ibid. — τὸ δὲ πλάτος] La plus petite distance entre les golfes Arabique et Persique est de 8,050 ou 8,850 stades, d'après Marcien. Il serait encore possible de ramener ce dernier nombre au premier, en proposant une légère correction. Ainsi, dans l'hypothèse que le signe καὶ, écrit toujours en abrégé, a bien pu être pris pour un chiffre, on écrirait η καὶ ν' au lieu de η ω ν' , ce qui donnerait 8,050 au lieu de 8,850.

Page 28, ligne 8. — Μεσανίτου] Étienne de Byzance : Μεσανίτης, κόλπος. Μαρκιανὸς ἐν περίπλω τῆς Περσικῆς Θαλάσσης. .

Page 28, ligne 9. — στάδιοι] 5,140 stades, et non 700,140, comme traduit Hudson. Les éditeurs ont été trop souvent embarrassés pour comprendre la forme des lettres exprimant les nombres.

Page 20, ligne 5. - Acoupla | Ce nom, chez les anciens, avait plus ou moins d'extension. Dans le manuscrit grec n° 1411, fol. 447 r. on lit : Η Αρμενία, ή Μεσοποταμία καὶ ή Μηδία τὰ όλα τῆς Ασυρίας (leg. Ασσυρίαs) είσιν; et Tzetzès (ap. Cramer, Anecd. t. III, p. 335) : Ασσύριοι οί Χαλδαΐοι, ήτοι οἱ Μῆδοι λέγουται. La Vie de sainte Fébronie (nº 4 Bolland. 25 jun.) place une ville du nom de Sibapolis sur les confins de l'Assyrie : Σιβάπολις ήτις διέκειτο όρίοις τοῖς πρὸς Ασσυρίους, τεταγμένη δὲ ύπὸ τὴν τῶν Ρωμαίων ἡγεμονίαν.

Marcien avait composé le périple de cette contrée, comme nous l'apprend Étienne de Byzance : Κτησιζών, πόλις Ασσυρίας. Μαρκιανός έν περίπλω.

Ligne 10. - Οροάτιδος La ville d'Obroatis, mentionnée par Ammien Marcellin (XXIII, page 254), prenait sans doute son nom du fleuve Oroatis, quoiqu'elle fût située dans l'intérieur des terres : Oppida vero mediterranea sunt ampliora: incertum enim qua ratione per oras maritimas nihil condiderunt insigne : inter quæ Persepolis est clara, et Ardea, et Obroatis. atque Tragonice. Oroatis est aussi l'orthographe adoptee par Strabon (xv, page 729). Dans Arrien (Indic. xxxxx, 9), ce fleuve se nomme Arosis.

Page 30, ligne 1. - Χάρακα Σπασίνου | Saumaise (Exercit. Plin. pag. 347 b, D.).

Ligne 4. — Απὸ δὲ τοῦ Χάρακος Du Khor Seledge au Khor Dorokston ou rivière Karoun, 100 stades. Marcien en compte 700; mais je soup conne ici une erreur de chiffre; car il ne serait pas étonnant qu'un p mal fait et entouré de taches eût été pris pour un 4 par le copiste. On pourrait donc écrire στάδια ρ', au lieu de στάδια ψ'.

Ibid. - Maz alou | Ce fleuve, dans Ptolémee, est appele Maralor, qu'il faut corriger en May afor ou May afor, comme l'observe fort hien Sau maise (Exercit. Plin. p. 494 a, D.).

Page 30, ligne 6. — Πηλώδη | «Le Pelodes sinus, ou la baie Vascuse, « appelée Steloas sinus ou la baie des Pieux, par Marcien d'Héraclée, est le « golfe de Délem, qui a peu de profondeur. Néarque y navigua le long « d'une ligne de pieux, plantés d'espace en espace, pour indiquer la route "qu'il fallait tenir au milieu des bas-fonds de cette mer. " (M. Gossellin, Recherches sur la Géogr. t. III, p. 115.) Je pense que ce savant a adopté trop légèrement la leçon Στηλώαν fournie par les manuscrits de Marcien d'Héraclée; et l'explication qu'il en donne, Golfe des Pieux, quelque logique qu'elle soit, ne peut être admise, Στηλώαν ayant été mis pour Πηλώδη. Cette erreur provient de ce qu'un copiste négligent aura mal lu ce mot dans un manuscrit en majuscules, et il est facile de comprendre comment de ΠΗΛΩΔΗ on a pu faire ΣΤΗΛΩΛΝ. Lors même que ma conjecture ne serait pas suffisamment justifiée par la conformité des lettres dans les deux mots, l'énumération que l'auteur donne plus loin, page 31, ligne 5, Πηλώδη πόλπον, Τέναγος άμμῶδες, κ.τ.λ. ne doit laisser aucun doute sur la lecture du mot Πηλώδη.

Ligne 7. — È\u00e4va\u00e4oi] L'Elymais, contrée de la Susiane, précédait non-seulement la rivière de Karun, qui rappelle le Charax des anciens géographes, mais encore le fleuve Mosœas, qui était le Mes ou Tab d'Endian, selon M. Gossellin (Rech. t. III, p. 85). Ce dernier croit retrouver le nom de l'ancienne Elymais dans celui de Delem, que porte encore le principal port de cette côte; et ce nom se présente avec l'addition de la même lettre initiale que les Arabes modernes ont ajoutée aux mots Ophir et Aphar, qu'ils prononcent aujourd'hui Dossir et Dafar.

Ligne 9. — Ταξίανα] He qui est appelée Tabiana par Ammien Marcellin (XXIII, p. 254).

Ibid. — Åπὸ δὲ τοῦ κόλπου] Du golfe de Derah à la rivière Gaban, 60 stades. Ce nombre fait voir qu'il faut lire στάδια ξ' , et non στάδια ς' .

Ligne 10. — Εὐλαίου] Voyez Arrien (Exped. Alex. VII, 7, 2). Cette rivière se nommait aussi Choaspes, et c'est par erreur que Strabon (xv, p. 728) en fait deux fleuves différents.

Ligne 12. — Σοῦσα] Ammien Marcellin (xxxIII, page 252) : His tractibus Susiani junguntur, apud quos non multa sunt oppida : inter alia tamen

eminet Susa, sape domicilium regum, et Arsiana, et Sele, et Aracha: cætera brevia sunt et obscura.

Page 31, ligne 6. — ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Τίγριδος] Du Khor Bamichère à la rivière Indian, 840 stades, et 3,430 selon Marcien. Une différence aussi considérable permet de supposer une erreur dans les chiffres du texte; mais quelle est la correction à faire?

Page 32, ligne 3. — Βαγράδα] Ammien Marcellin (xx111, p. 254), et Ptolémée (v1, 4). Cette rivière porte aujourd'hui le nom de Tisindon, selon quelques géographes.

Ligne 6. — Ταόνην] Arrien (Indic: XXXIX, 3): Εκ Μεσαμβρίης δὲ όρμηθέντες, καὶ διεκπλώσαντες σταδίους μάλιστα ἐς διηκοσίους, ἐς Ταόκην όρμίζονται ἐπὶ ποταμῷ Γράνιδι. Les rois de Perse y avaient une résidence, comme nous l'apprend Strabon (xv, p. 728).

Ligne 7. — Ρογομάνιος] Rogomanis dans Ammien Marcellin (XXIII. p. 254), et Ρώγωνις dans Arrien (Indic. XXXIX, 6).

Ligne 10. — νῆσος ἀλεξάνδρον] Ammien Marcellin (XIII, p. 254 Vales.): Insulæ vero visuntur ibi tres tantum, Tabiana, et Phara, et Alexandria.

Ligne 11. — Βρισοάνα] Cette leçon est préférable à Βρισόμνα. C'est ainsi, en effet, que cette rivière, qui coulait sur les frontières de la Caramanie, est nommée par Ammien Marcellin (xxiii, 23): Amnes quippe multi per cam (Persida) in antedictum fluunt sinum (Caspium mare): quorum maximi sunt Vatrachites, Rogomanis, et Brisoana, atque Bagrada. Ptolémée ecrit aussi Βρισοάνα, et Arrien (Indic. xxxix, 7) Βρίζανα. Selon Vincent (p. 376), ce fleuve se nomme aujourd'hui Delem, au nord du promontoire Bang ou Bank.

Page 33, ligne 9. — Περσῶν χώραs] Pour clore ce chapitre sur la Perse, je mentionnerai ici plusieurs localités du moyen age que j'ai rencontrées dans quelques vies de saints :

Αθραδαρὰ πώμη (Vit. Acepsim. n. 1. April. 22). Αρβήλ πόλις (ibid. n. 24): Φυλακή πρὸς τινὶ χωρίω Βετσαλώε καλουμένω κειμενή, σημείοις έξ του Δισκάρθας διεστηκοΐα (Vit. Anastas. cod. gr. 1455, fol. 65 r.).

Βηθλαβουβα πώμη (Vit. Acepsim. n. 6).

Βηθροαδαρᾶ κώμη (ibid. n. 6).

Βιζαϊδέον πάστρον (Vit. Iæ, n. 1: Boll. aug. 4).

Βιθμαδά τόπος (Vit. Acepsim. n. 15).

Εργόλ τῆς Περσίδος (cod. gr. 1583, fol. 44 r.).

Ζαινῶν (Οὐζαϊνων) χώρα (Vit. Iæ, n. 3).

Μακελλαρία κώμη (Vit. Acepsim. n. 35).

Οὐζαϊνῶν χώρα (Vit. Iw, n. 1): Καὶ ἐν τῷ ἀποΦέρεσθαι αὐτοὺς εἰς τὴν χώραν τὴν λεγομένην Οὐζαϊνῶν, συνέθη αὐτοὺς ἐλθεῖν ἐν μονῆ λεγομένη Βισακέρ.

 Ραζήχ χώρα [ἐν] τῆ Περσίδι κειμένη (Vil. Anust. cod. gr. 1455, f. 55 r.). Ρασνουνὶ κώμη (ibid. fol. 55 r.) : Πέρσης μὲν τὸ γ ένος ἐκ χώρας Ραζήχ, κώμης δὲ Ράσνουνί.

Page 35, ligne 8. — ἀνδάνιος | Ce fleuve est appelé ἄναμις par Arrien (Indic. xxiii, 2).

Ligne 9. — ὀάραπτα] Arrien (Indic. XXXVI, 2): Καὶ ἡ μὲν ἐρήμη νῆσος, ὀργάνα ἐκαλέετο· ἐς ἡν δὲ ὡρμήθησαν, ὀάραπτα..... τὸ δὲ μῆκος ἦν τῆς νήσου, στάδιοι ὀπτακόσιοι. Sur les différents noms que les anciens ont donnés à cette île, voyez Fréd. Schmieder dans ses notes sur Arrien.

Ligne 10. — Σαγανοῦ] Ammien Marcellin (XXIII, page 255): Amnes autem sunt hic cateris notiores Sagareus, et Saganis, et Hydriacus.

Ligne 12. — Åρμόζον] Les manuscrits et Ptolémée s'accordent pour donner Åρμόζον; mais peut-être faudrait-il écrire Åρμόζον avec l'esprit rude, comme dans Ammien Marcellin (xxIII, page 249): Cujus (Persici maris) ostia adeo esse perhibentur angusta, ut ex Harmozonta Carmaniae promontorio contra oppositum aliud promontorium, quod appellant incolæ Maces, sine impedimento cernatur. Je pense que c'est ici le licu nommé Åρμόζεια par Arrien (Indic. xxxIII, 2), quoique M. Reichard ait place cette dernière localité dans l'intérieur des terres, à la source du fleuve Cathrapis. Car Arrien ne mentionne que les villes du littoral, et il semble placer Âρμόζεια près de l'embouchure même de l'Andanis ou Anamis, position qui s'accorde avec celle de l'Armozum de Marcien et de Ptolé-

mée: Καὶ αὖθις ὑπὸ τὴν τω ἀνήγοντο, καὶ πλώσαντες σταδίους εκατὸν, ὁρμίζονται κατὰ τὸν ποταμὸν Αναμιν ὁ δὲ χῶρος Αρμόζεια ἐκαλέετο.

Page 36, ligne 3. — Στρογγύλον] Cette montagne se nomme aujourd'hui Elbourz ou Ehours. Voyez Vincent (Voyage de Néarque, p. 291).

Ligne 9. — $\sigma\tau\dot{\alpha}\partial\iota\sigma\dot{\beta}\sigma\nu'$] Les mesures modernes donnent 4,550 stades au lieu de 4,250. L'exactitude de toutes les distances qui précèdent me porterait à croire que le copiste aura fait un σ d'un φ à moitié effacé.

Ligne 11. — ἀσαδῶν] Dans Arrien (Indic. xxx11, 7), ce promontoire est appelé Μάκετα, aujourd'hui Mussendom: ἔνθεν (α Badi) δὲ ὁρμηθέντες, καὶ διεκπλώσαντες σταδίους ὀκτακοσίους, πρὸς αἰγιαλῷ ὁρμίζονται ἐρήμω, καὶ καθορῶσιν ἄκρην μακρὴν, ἐξανέχουσαν ἐπὶ πολλὸν ἐς τὸ πέλαγος ἀπέχειν δὲ ἐζαίνετο ἡ ἄκρη πλόον ὡς ἡμέρης. Καὶ οἱ τῶν χώρων ἐκείνων δαήμονες, τῆς ἀραδίης ἔλεγον τὴν ἀνίσχουσαν ταύτην ἄκρην καλέεσθαι δὲ Μάκετα.

Page 37, ligne 7. — Κάνθαπιν] Est-ce là le Báδιs d'Arrien (Indic. xxx11, 5), comme le prétend Vincent (p. 250)? Dans le manuscrit grec de Pto-lémée n° 1401, fol. 42 v.): Κανθάπις πόλις ἢ Κανθάπις.

Ibid. — στάδια α] Je soupçonne ici une erreur de chiffres; car les distances modernes donnent 300 stades au lieu de 1,000.

Ligne 9. — Ăγρισαν] Ptolémée: Άγρις, et Agrisa dans la version latine; cette dernière leçon est la véritable, et il faut lire Åγρισα comme dans Marcien d'Héraclée et dans Étienne de Byzance: Αγρισα, πόλις Καρμανίας. Arrien (Indic. xxix, 6) donne à cette ville le nom de Δαγάσειρα.

Page 38, ligne 1. — Σαλάρου] C'est probablement le Sagareus d'Ammien Marcellin (xxxxx, p. 255).

Ligne 2. — ἐκδολὰs] Le manuscrit nous a fourni une correction trèsimportante, en rétablissant ici une lacune du texte incomplet dans toutes les éditions. Page 38, ligne 3. — Σαμυδάκην] Fréd. Schmieder, dans ses notes sur Arrien (*Indic*. xxix, 4), prétend que Καυάτης est la même chose que le Σαμυδάκης de Marcien et de Ptolémée. M. Reichard n'est pas de cet avis et en a fait deux positions différentes.

Ligne 5.— Σαμυδάκου] Ptolémée: Σαμυδόχου (cod. Palat. Σαμυδάχους).

Ligne 8. — Υδριαποῦ] Ammien Marcellin (xxIII, page 255). Fréd. Schmieder (Arrian. Indic. xxIX, 1) prétend, d'après Vincent (page 240), que c'est la même chose que Τάλμενα.

Ligne 9.—Βαγίαν] Dans Arrien (Indic. xxvii, 9), ce promontoire prend le nom de Βάγεια ἄπρα. Cette différence de Βαγία et de Βάγεια vient sans le moindre doute de la prononciation semblable de l'ει et de l'ι.

Ligne 10. — Κύζζα] Arrien (*Indic.* xxvII, 6) compte 800 stades depuis Cophas jusqu'à Cyiza.

Ligne 11. — ἀλαμθατήρ | Ce promontoire, dans Ptolémée, prend le nom de Alabagium et est représenté aujourd'hui par le cap de Goadel. Si M. Gossellin avait eu entre les mains le nouveau manuscrit de Marcien, il aurait changé d'avis à l'égard de l'utilité qu'on peut retirer de l'ouvrage de ce géographe, et il n'aurait pas écrit la note suivante (Rech. géogr. t. III, p. 161) : « Nous ne faisons pas usage des distances données daus le « Périple de cet auteur, parce que son texte est plein de lacunes, de trans« positions et d'erreurs dans les chiffres. Marcien paraît avoir réduit la « graduation de Ptolémée en stades; et il ne serait pas impossible de réta« blir, avec une sorte d'exactitude, une grande partie de son texte : mais « le travail qu'exigerait cette opération surpasserait beaucoup l'utilité « qu'on pourrait en retirer, parce qu'en dernière analyse, on n'obtiendrait « guère d'autres résultats que ceux que nous donnent les tables de Pto« lémée. »

Page 39, ligne 5. — Δερενοδίλλα] Cette localité, appelée Δερανόδίλα par Ptolémée, et Δενδρόβυσα par Arrien, est aujourd'hui Daram. Voyez M. Gossellin (Rech. géogr. t. III. p. 145). C'est sans doute le Δενδρώδοσα d'Arrien (Indic. xxvII, 3).

154 MARCIEN D'HÉRACLÉE.

,

Page 39, ligne 6. — Κάρμιννα] Étienne de Byzance : Κάρμινα, νῆσος ἶνδική. Plus haut, il avait déjà dit : Εστι καὶ Κάρμανα νῆσος, ἡ (leg. ἡ) ἀπὸ τῶν Καρμάνων; encore un double emploi.

Ligne 7. — Κωφάντα] Arrien (Indic. xxvII, 4) place Κωφάς à 400 stades de Δενδρώ6οσα.

Ligne 8. — Ζοράμβου] Voyez le Tableau de comparaison entre Arrien, Ptolémée et Marcien, fait par Vincent (Voyage de Néarque, p. 250 de la traduction française).

Ligne 9. — Βάδαρα] La même espèce de transposition a lieu dans une infinité de noms : Samydake, Samykade, Barada, Badara. Voyez le Voyage de Néarque, par Vincent, page 24 de la traduction française. Ammien Marcellin (XIII, p. 255): Ac licet abundet urbibus mediterraneis atque maritimis, campisque copiosis et vallibus, has tamen civitates habet eximias, Geapolim, et Nascum, et Baraba, itidemque Nagara, et Mephram, et Taphron, et Dioscuriada. Arrien (Indic. XXVII, 2) nomme cette ville Βάρνα κώμη, et la place à 400 stades de Βάλωμος.

Page 40, ligne 3. — Μουσάρνων] Arrien (Indic. xxvi, 10), qui appelle ce port Μοσαρνά, le place à 150 stades du bourg nommé Κίσσα: Καὶ περιπλώσαντες άκρην ύψηλην, όσον πεντήκοντα καὶ έκατὸν σταδίους ἀνέχουσαν εἰς τὸν πόντον, κατάγονται ἐν λιμένι ἀκλύστω· καὶ ύδωρ αὐτόθι ἦν, καὶ άλιέες ὅκεον · Μοσαρνά ὄνομα ἦν τῷ λιμένι.

Ligne 7. — στάδιοι ασ'] 10,206 stades selon le manuscrit, et 1,200 selon l'édition. Ce dernier nombre est beaucoup trop faible, puisqu'il est dit plus haut que la Caramanie avait 7,000 stades de longueur. J'ai donc cru devoir adopter la leçon du manuscrit.

Ligne 9. — Γεδρωσία] Mela (1, 2): Indis proxima est Arbiane, deinde Aria, et Cedrosis, et Persis ad sinum Persicum. Je pense qu'on doit écrire Gedrosis au lieu de Cedrosis qui est une mauva ie leçon.

Page 41, ligne 3. — Åρτάβιος] Étienne de Byzance fait un double emploi de ce fleuve, aux mots ἄρβις et ἄραβις. Cette rivière forme la limite occidentale assignée par Arrien au territoire des Arabites. Saumaise (Exercit

Plin. p. 1177) cherche à démontrer qu'Arbis est la véritable orthographe; mais le cap Arrubah ou Arrubah prouve le contraire. Voyez le Voyage de Néarque, par Vincent, page 204 de la traduction française. Chez les anciens, ce fleuve porte les différents noms : Arbis, Arabius, Araba et Artabis. Ammien Marcellin (xxiii, p. 259) appelle aussi ce fleuve Artabius, comme Marcien d'Héraclée : At in penitissima parte Persidos Gedrosia est, dextra terminos contingens Indorum, inter minores alios Artabio aberior flumine : ubi montes deficiunt Barbitani, quorum ex pedibus imis emergentes alii fluvii Indo miscentur, amittentes nomina magnitudine potioris.

Page 41, ligne 6. — Παρσίε] Ptolémee: Hασίε (cod. Palat. Πάρσίε). Le premier mot me parait une corruption du second, dans lequel on aura pris le Π pour un H.

Ligne 9. — Γυναικῶν λιμένα] Ammien Marcellin (XXIII, page 259): Inter civitates præter insulas Sedratyra, et Gynweón limen meliores residuis æstimantur.

Page 42, ligne 4. — $\sigma\tau d\delta i\alpha' \epsilon \sigma v'$] 5,250 stades et non 250; comme écrit Hudson. Cette erreur provient de ce que le copiste aura oublie le chiffre ϵ marquant les mille.

Ligne 9. — Îvôinos ros svros] Dans l'Expositio totius mundi et gentium, publice par Jac. Godefroi, Geneva, 1628, in-4°, la division de l'Inde est triple: India Major, India Minor, et India Minima.

India Major. Εἴτά ἐστιν Ἰνδία μειζων, ἀζ' ἢε ὁ πυρόε καὶ πάντα τὰ ἀναγκαῖα ἐξελθεῖν λέγονται. ὑμοίως τοῖς ἐγγυτάτοις ξιοῦντες καλῶς διάγουσι, καὶ οἰκοῦσι γῆν μεγάλην καὶ ἀγαθὴν, μονῶν διακοσίων δέκα.

India Minor. Επειτα παράκειται εξαίρετος χώρα, η λέγεται ανδρας έχειν άνδρείους, και λίαν σπουδαίους εν πολέμοις, και χρησίμους εν πάσιν, Ινδια έλάσσων. Όταν αύτη κίνησις είη πολέμου, παρά τῶν Περσῶν αίτει βοήθειαν. ἢ ἐν πᾶσι περισσεύουσι, καὶ οἰκοῦσι γῆν μονῶν ἑκατὸν πεντήκοντα.

India Minima. Μετά τούτους Ινδία ελάσσαν (leg. ελαχίστη , ης εθνος διοικεϊται ἀπό Μειζόνων, και πρός αύτους ελεζάντων ἀναριθμητον πληθός, και οἱ Πέρσαι παρ' αὐτῶν παραλαμεάνουσι διὰ τὸ πληθός κατοικοῦσι γην μονῶν δεκαπέντε.

Page 13, ligne 1. - Soy Stavovs nai Sinas Ammien Marcellin (AMIL)

p. 250): Sunt autem in omni Perside hw regiones maxima, quas Vitaxa, id est, Magistri equitum curant, et reges, et satrapa (nam minores plurimas recensere difficile est et superfluum): Assyria, Susiana, Media, Persis, Parthia, Carmania major, Hyrcania, Margiana, Bactriani, Sogdiani, Saca, Seythia ultra Emodem montem, Serica, Aria, Paropamisada, Drangiana, Arachosia, et Gedrosia.

Page 43, ligne 4. — Παροπαμισάδαιs] Ptolémée: Παροπανισάδαιs, et Παροπανισάδεs dans notre manuscrit, qui sont le même mot, αι et ε se prononçant de même.

Ligne 7. — λιμένος] J'ai rétabli ce mot dans le texte d'après le manuscrit, parce que l'auteur s'en sert encore plus loin, p. 47, l. 1.

Ibid.--Κώρυ] Cette ville s'appelait anciennement Κωλιακόν, selon Hudson, qui renvoie à Saumaise (Exercit. Plin. p. 783).

Ligne 9. — $\sigma \tau \alpha \delta i \alpha \alpha \psi n \epsilon'$] Les mesures modernes donnant 17,225 au lieu de 1,725, il est probable que le chiffre ξ aura été oublié par un copiste, et je proposerais de lire $\alpha \xi \psi n \epsilon'$.

Ligne 10. — Ταπροδάνης] Dans la partie septentrionale de cette île, Ptolémée place une ville nommée Μαργάνα. Selon Étienne de Byzanec, qui cite un passage de Marcien, il existait dans les Indes une ville du même nom : Μάργανα, πόλις τῆς ἶνδικῆς. Μαρκιανὸς ἐν περίπλω.

Ligne 11.— Îνδικῆs] Dans la Vie de saint Thomas (cod. gr. 1454, fol. 99 verso), est mentionnée une ville nommée Ανδράπολις, et servant de résidence royale, πόλις βασιλική; mais l'auteur ne dit pas où elle était située.

Page 45, ligne 3. — στάδιοι βςτπε'] Il y a ici evidemment une erreur, le périple entier de l'île ne donnant que 6,985 stades. Si l'on retranchait

le 6, il resterait 6,385; cette correction du moins rendrait le nombre plus probable.

Page 46, ligne 3. — Κάνθει κόλπω] Je préférerais Κανθικῷ κόλπω, comme on lit dans le manuscrit Palatin de Ptolémée; d'autant plus que cette leçon s'accorderait avec l'orthographe d'Ammien Marcellin (XXIII, p. 249): Ergo permeatis angustiis antedictis, venitur ad Armenia sinum, orienti objectum: intervallo Canthicus nomine panditur sinus australis haud procul inde alius quem vocant Chaliten, occiduo obnoxius sideri.

Page 47, ligne 2.— δ καλεῖται] Notre manuscrit remplit ici une lacune assez considérable et qui termine ce chapitre.

Page 49, ligne 5. — Σινῶν] Étienne de Byzance : Σίναι , μητρόπολις τῶν Σινῶν, περὶ ὧν ζησι Μαρκιανὸς ἐν περίπλοις.

Ligne 6. — τὸ τῶν Σινῶν] Suivant notre géographe, ainsi que Marin et Ptolémée, le pays des Sines devait être terminé au nord par les Seres, au levant et au midi par des terres inconnues, et au couchant par la mer. M. Gossellin (Géogr. des Grecs, p. 141).

Page 50, ligne 10. — ὑλώδεις] Notre manuscrit donne ελώδεις; mais Hudson a écrit ὑλώδεις et a traduit comme s'il y avait ἑλώδεις, paludes uliginosas, deux mots qui joints ensemble forment un pléonasme. Je préfère ὑλώδεις, et je traduis: paludes sylvosas.

Ligne 12. — ἐχομένων] J'ai conservé la leçon d'Hudson, malgre la correction proposée par Hæschel et confirmée par le manuscrit: ἄστε ἐχομένους αὐτῶν ποιεῖσθαι τὰς διαπεραιώσεις. Le verbe ποιεῖσθαι ici est beaucoup mieux placé comme passif; le moyen ayant la force de l'actif ne serait pas ici d'une bonne grécité. Il vaut donc mieux conserver ἐχομένων αὐτῶν, et considérer ce mot comme un génitif absolu: ἄστε (καλάμων) ἐχομένων αὐτῶν, κ.τ.λ. La phrase alors devient plus régulière.

Page 52, ligne 11. — τινὶ γνωστὸν] D'après Dodwell, j'ai cherché à rétablir le texte très-obscur en cet endroit, le manuscrit et l'édition ne donnant point de leçon satisfaisante.

Page 54, ligne 8. — Αὐαλίτου μυχοῦ] Ce golfe, appelé Αὐαλίτης par Étienne de Byzance, est situé au sud-est de la mer Rouge. Arrien parle aussi de ce golfe, sous les noms Åβαλίτης et Αὐαλείτης.

Page 55, ligne 1. — μερῶν] D'après notre manuscrit, j'ai rétabli le mot μερῶν qui manquait dans le texte et dont la présence ici est nécessaire.

Ligne 2. — στάδια ααχ S']. Ou 11,609 stades; on voit d'après celà combien l'ouvrage de Marcien, si défectueux jusqu'à présent, du moins quant à la partie que nous possédons, devient clair et complet avec le secours de notre manuscrit. Presque toutes les lacunes sont remplies, et les nombres sont toujours donnés avec la plus grande exactitude.

Ligne 4. — $\sigma \tau \acute{\alpha} \delta i\alpha \alpha \varphi \lambda'$] Il serait possible que ce nombre fût écrit primitivement $\alpha \eta \varphi \lambda'$; le chiffre η ayant été pris pour le signe $\kappa \alpha$, un copiste aura écrit $\alpha \kappa \alpha \ell \varphi \lambda'$, d'où enfin on aura fait $\alpha \varphi \lambda'$. Ce qui rend ma conjecture plus probable, c'est que les distances modernes donnent 18,530 au lieu de 10,530. La différence de ces deux nombres tient seulement à la suppression de l' η (8,000).

LIVRE SECOND.

Page 58, ligne 2. — κατ' ἀρκτώου] J'ai corrigé ce passage au moyen de la phrase qui commence la préface du second livre : Τὸ δεύτερου βιβλίου περιέξει τὸυ ἀπὸ τοῦ Ἡρακλείου πορθμοῦ περίπλουν πάντα, τὸν παρὰ τῷ δυτικῷ τε καὶ ἀρκτώς ώκεανῷ, κ.τ.λ. On pourrait encore lire : περίπλω ἀρκτώου τε καὶ ἐσπερίου ἀκεανοῦ, en ôtant κατά.

Page 59, ligne 6. — σὐν Γερμανία] L'édition et le manuscrit donnent tous deux σὐν Γερμανίας τῆς ἀνω καὶ τῆς κάτω. On pourrait, à la rigueur, conserver cette leçon, en sous-entendant περίπλω, leçon qui est répétée dans le titre de ce chapitre, p. 48. Mais j'ai pensé que σὸν Γερμανίας était une faute de copiste, et j'ai corrigé cette ellipse un peu forte, en

miappuyant sur la dernière phrase de ce même chapitre que l'auteur écrit correctement : τοῦ περίπλου παντὸς τῆς Βελη ικῆς παραλίας σὺν Γερμανία τῆ ἀνω καὶ τῆ κάτω.

Pagè 59, ligne 10. — Βρεταννικῶν] Il paraîtrait qu'on a dit aussi, pendant le moyen âge, Βριττανοί au lieu de Βρεττανοί, du latin Britanni: ἶνδοῖς τε καὶ Βριταννοῖς τοῖς ἐκ διαμέτρου ἀξεστηκόσιν (Vita Gregor. Naz. cod. gr. 1455; fol. 111 verso).

Ligne 12. — Åλείωνος] J'ai rétabli ce titre ici, parce qu'il se trouve à sa place dans le courant du second livre, p. 104.

Page 60, ligne 1. — τῶν κατὰ τὴν Λιβύην] La fin du second livre de Marcien n'existe plus aujourd'hui. Étienne de Byzance nous a conserve les fragments suivants du chapitre 15:

Αρωμα, πόλις Αιθιόπων, ώς Μαρκιανός.

Ασπὶς, πόλις Λιβύης, ὡς Φίλων. Ἐστι καὶ ἀκρωτήριον Αἰθιοπίας τῆς κατ' Αίγυπτον, ὡς Μαρκιανὸς πρώτη περιόδων.

Αστάρτη, νῆσος ἐν Αἰθιοπίᾳ. Μαρκιανὸς ἐν περίπλω, πρώτη· ἐντεῦθεν ἄρχεται Αἰθιοπία, ἡ ὑπὲρ Αἰγυπτον.

Βαβαί, πόλις Λιβύης, Μαρκιανός εν περίπλω αὐτῆς.

Γυψητε, νήσος Αιθιοπίας, ώς Μαρκιανός εν περίπλω, πρώτη.

Μόσυλου, ἀκρωτήριου καὶ ἐμπόριου Αἰθιοπίας. Μαρκιανὸς ἐν πρώτω περίόδου.

Ligne 4. — Μαυριτανίας Τιγγιτάνης] Étienne de Byzance : Μαυριτανίαι δύο · ή μὲν Τιγγιτάνη, ή δὲ Καισάρεια (leg. Καισαρηνσία ex Ptolemæo), ώς Μαρκιανὸς ἐν περίπλω.

Autre fragment du même périple conservé par Étienne de Byzance : Τίγγις, πόλις Μαυρουσίας. Μαρκιανὸς δὲ Μαυριτανίαν (fort. Μαυριτανίας) αὐτην λέγει.

Ligne 6. — Περὶ τῶν ἀπὸ Ῥώμης] La perte de ce chapitre est la plus importante que nous ayons à regretter. Étienne de Byzance en cite un seul passage: ἤμισσα, πόλις Γερμανίας · Μαρκιανὸς ἐν τοῖς ἀπὸ Ῥώμης, ἐπὶ τὰς διασήμους πόλεις.

Ligne 11. — nal έτι γε των] La correction que j'ai faite de Γετών en γε

τῶν me semble évidente, quoiqu'elle n'ait été soupçonnée par aucun éditeur. En effet, à quel propos Marcien citerait-il ici les Gètes, tandis que l'article τῶν est indispensable aux mots qui suivent : μεσημέρινῶν μερῶν? D'ailleurs, dans les manuscrits, les noms propres n'étant ordinairement ni séparés ni distingués par des majuscules, on peut également lire γε τῶν et Γετῶν.

Page 61, ligne 2. — Ισπανία] Selon Constantin Porphyrogénète (Imper. Orient. p. 78, B.), Charax, dans le 111° livre de ses Helléniques, disait même que cette contrée finit par prendre le nom de Pania: Τὴν δὲ Ισπανίαν Ελληνες τὰ πρῶτα Ἰδηρίαν ἐπάλουν, οὕπω ξύμπαντος τοῦ ἔθνους τὴν προσηγορίαν μεμαθηκότες: ἀλλ' ἀπὸ μέρους τῆς γῆς ὁ ἐστι πρὸς ποταμὸν Ἰδηρίαν, καὶ ἀπ' ἐκείνου ὀνομάζονται τὴν πᾶσαν οὕτω καλοῦντες. Ὑστερον δὲ Φασιν αὐτὴν μετακεκλῆσθαι Πανίαν. Ce mot Πανίαν est peutêtre une corruption de Σπανίαν.

Ligne 9. — ἐουερνία] Cette île s'appelait plus tard Βαραγγία, à ce que prétend Tzetzès (ap. Cramer, Anecd. 111, 371): ἐουερνία, ἡ λεγομένη Βαραγγία. Agathémère (Géogr. 11, 1, p. 39): Νῆσοι δὲ ταύτης τῆς ἢπειρου ἀξιόλογοι ἐν μὲν τῆ ἐπτὸς Θαλάσση αἰ Βρεταννικαὶ δύο, ἰουερνίας τε καὶ Αλουίωνος.

Ligne 11. — Υποδρόμου] Ptolémée écrit Υπόδρομος Αίθισπίας, comme Marcien d'Héraclée; mais l'orthographe Ιππόδρομος, adoptée par Agathémère (Geogr. 11, 5, p. 41), me semble plus régulière, les habitants portant le nom de Ιπποφάγοι: Τὴν δὲ λοιπὴν καὶ μεσημβρινωτάτην (leg. μεσημβρινωτάτην), μεθ' ἢν ἡ ἄγνωστός ἐστι, κατέχουσι, πρὸς μὲν τῷ Αἰθισπικῷ καλουμένω Ιπποδρόμω Ιπποφάγοι Αἰθίσπες, ἄν μεσημβρινώτεροι οἱ κοινῶς καλούμενοι Ἐσπέριοι.

Page 63, ligne 10. — ἐπειγομένω] Cette correction, donnée par le manuscrit, avait été dejà indiquée par Hœschel.

Ligne 12. — αὶ Μαυριτανίαι] D'après Hudson, il faut rétablir le mot ἔθνη, et écrire : τῆς Λιβύης [ἔθνη δύο] αὶ Μαυριτανίαι καλουμέναι.

Page 64, ligne 11. — oi δε ματά] J'ai cru devoir adopter la correction proposée par Saumaise (Exercit. Plin. pag. 202 a, E).

Page 65, ligne 12.— ένεπεν] Dans le manuscrit, au lieu du mot ένεπεν, on remarque un signe ayant à peu près la forme d'un χ surmonte d'un esprit rude et d'un accent grave. Je n'ai pas trouvé d'autre moyen d'expliquer ce signe que par les mots χάριν ου ένεπα. L'un ou l'autre, ou leur équivalent, est d'ailleurs nécessaire à la construction et au sens de la phrase.

Page 66, ligne 9.— Ιδηρία] Quoique le manuscrit donne ή Ιδηρία, je n'ai pas cru devoir adopter cette leçon, parce que l'auteur, en général, ne se sert de l'article, en commencant ses chapitres, que devant les noms de pays qui comportent plusieurs classifications, comme : Η Ινδική ή έντὸς, κ.τ.λ. Η Εὐδαίμων Αραδία, κ.τ.λ.

Constantin Porphyrogénète (De admin. imp. p. 76, E) nous a conservé un passage d'Hérodore où il est question des Cynètes, peuple déjà mentionné par Herodote: Ταύτην δὲ εἰς πολλά Φασιν έθνη διαιρεῖσθαι, καθάπερ Ἡρώδορος ἐν τῆ δεκάτη τῶν καθ Ἡρακλέα γέγραψεν ἱστορία, οὕτως Τὸ δὲ Ἱδηρικὸν γένος τοῦτο, ὅπερ ψημὶ οἰκεῖν τὰ παράλια τοῦ διάπλου, διώρισται ὀνόμασιν, ἐν γένος ἐὸν κατὰ Φῦλα. Πρῶτον μὲν οἱ ἐπὶ τοῖς ἐσχάτοις οἰκοῦντες τὰ πρὸς δύσμεων Κύνητες ὀνομάζονται · ἀπὶ ἐκείνων δὲ ῆδη πρὸς δορέαν ἰόντι Γλῆτες, μετὰ δὲ Ταρτήσιοι, μετὰ δὲ Ἑλθυσίνιοι, μετὰ δὲ Μαστιηνοί, μετὰ δὲ Καλπιανοί, ἔπειτα δὲ ἤδη ὁ ἦοδανός.

Page 67, ligne 9. — $\sqrt[6]{\pi}$ ô Éwyziwr] Hæschel avait déjà soupçonné cette correction donnée par le manuscrit.

Ibid.— εἰς ἐπαρχίας δύο] Constantin Porphyrogénète (De adm. imp. Paris, 1711, in-fol. p. 76, F.) cite un passage d'Artémidore sur cette division de l'Espagne sous les Romains, et qui donne avec précision l'étendue de chacune de ces parties: Αρτεμίδωρος δὲ ἐν τῆ Ε΄ τῶν γ εωγ ραζουμένων οὐτω διαιρεῖσθαί ζησιν. Απὸ δὲ τῶν Πυρηναίων ὀρῶν, ἔως τῶν κατὰ Γάδειρα τόπων ἐνδοτέρω, καὶ συνωνύμως ἱδηρία τε καὶ Σπανία καλεῖται. Διήρηται δὲ ὑπὸ Ῥωμαίων εἰς δύο ἐπαρχίας: [πρώτη μὲν ἐπαρχία] διατείνουσα ἀπὸ τῶν Πυρηναίων ὀρῶν μέχρι τῆς Καινῆς Καρχηδώνος, καὶ τῶν τοῦ Βαίτιος πης ῶν. τῆς δὲ δευτέρας ἐπαρχίας τὰ μέχρι Γαδείρων καὶ Λουσιτανίας.

Ligne 10. — νυνὶ δὲ εἰς τρεῖς] Cette division de l'Espagne en trois contrées distinctes remonte à l'an de Rome 729, si l'on en croit Appien [De rebus Hispan. lib. v1, cap. 102]: Καὶ ἐξ ἐπείνου μοι δοποῦσι Ρωμαῖοι

τὴν ໂδηρίαν (ἡν δὴ νῦν Ισπανίαν ναλοῦσιν) εἰς τρία διαιρεῖν. Ce passage de Marcien d'Héraclée a été extrait par Constantin Porphyrogénète (De adm. imp. p. 77, C. Paris', 1711, in-fol.): Διηρεῖτο δὲ ἶδηρία εἰς δύο, νῦν δὲ εἰς τρία, ὡς Μαριιανὸς ἐν περίπλω αὐτῆς. Πρότερον μὲν οὖν ἡ ἴδηρία εἰς δύο διηρεῖτο ὑπὸ Ῥωμαίων, νυνὶ δὲ εἰς τρία, Βαιτικὴν Σπανίαν, καὶ Σπανίαν, καὶ Ταὐρακωνησίαν. Hudson, dans ses Testimonia de Marciano, cite Etienne de Byzance comme ayant donné ce passage, mais je ne l'ai point tronyé.

Page 69, ligne 4. — Ξάλασσαν] Il y avait ici, dans les éditions précédentes, une lacune assez considérable provenant du mot Ξάλασσαν, repété à deux lignes de distance, ce qui aura trompé l'œil du copiste. Ce passage est rétabli par notre manuscrit, et la correction proposée par l'éditeur, qui n'avait pas soupçonné une lacune aussi grande, devient inutile.

Ligne 10. — Kaptniav] Voyez l'article Carteja dans M. Bischoff (Vergleichendes Wörterbuch der Geographie, p. 260).

Ligne 11. — Βαστουλών] Strabon (p. 156) leur donne aussi le nom de Bastétans, les Bastitani de Pline (111, 3). Mannert (Geogr. der Griechen und Röm. part. 1, p. 279 et 406) établit néanmoins une certaine différence entre les Bastitani et les Bastuli. Selon ce savant, ceux-ci étaient un mélange d'indigènes et de Phéniciens.

Hid. — Howev] Les Paui habitèrent autrefois des deux cotés du détroit, ainsi que nous l'apprennent Pline (III, 1) et Méla (II, 6). C'est sans doute à ce fait historique qu'Horace fait allusion dans les vers suivants, l. II, od. 2, v. 9-12:

Latius regnes avidum domando Spiritum, quam si Libyam remotis Gadibus jungas, et uterque Pœnus Serviat uni.

Ligne 12. — Βαρδήσολα] Le fleuve s'appelait Βαρδησόλας (Jo. Tzetzès, chil. vIII, v. 711), et la ville Βαρδησόλα (id. v. 712). Voyez les Itinéraires anciens.

Page 70, ligne 1. — Τρανσδούντα] Cette ville est la même que ἰουλία tόξα dont parle Strabon, p. 140: ἦν δὲ Ζέλις καὶ τῆς Τίγγιος ἀστυγείτων, ἐλλὰ μετώμισαν ταύτην εἰς τὴν περαίαν ြωμαῖοι, καὶ ἐκ τῆς Τίγγιος προσλαθόντες τινάς ἐπεμψαν δὲ καὶ παρ' ἐαυτῶν ἐποίπους, καὶ ἀνόμασαν ἱουλίαν Ιόζαν τὴν πόλιν. Pline (v, 1) donne le nom de Julia Traducta à la ville de Tingis, en Afrique: Nunc est Tingi, quondam ab Antæo conditum, postea a Claudio Cæsare, cum coloniam faceret, appellatum Julia Traducta. Pour l'explication de ces deux passages, voyez Saumaise (Exercit. Plin. p. 204).

Ligne 3. — Μελλαρίαν] Cette ville, appelée ordinairement Mellaria par les auteurs latins (Voyez Méla, 11, 6; Pline, 111, 1), et même par Strabon (111, p. 140), prend le nom de Μευραλία dans Ptolémée, et de Μηλάρια dans Étienne de Byzance (voc. Βῆλος). L'Itinéraire d'Antonin, p. 123 de la nouvelle édition, place cette ville à 12 milles de Portu Albo, et à 6 milles de Belone Claudia; elle se nomme aujourd'hui Tarifa. Mannert (Geogr. der Gr. und Rōm. part. 1, p. 293) fixe sa position à Torre de la Penna. Il y avait aussi dans la Bétique une ville du nom de Mellaria, située entre Corduba et Astigi. Voyez Itiner. même édition, p. 124.

Ligne 4. — Βελώνα] Étienne de Byzance : Βελών, πόλις καὶ ποταμὸς ἐν τῆ Βαιτικῆ τῆς ἱσπανίας. Voyez aussi Jean Tzetzès (Chil. VIII , v. 712, 714).

Ligne 6. — Τουρδούλων] Du temps de Strabon, les Turduli et les Turdetani ne faisaient plus qu'un seul peuple et étaient confondus sous l'une de ces deux dénominations. « Les Turdétans ou Turdules, dit ce géographe « (page 139 de la traduction française), suivant quelques-uns, ne dési« gnent qu'un même peuple; mais d'autres pensent qu'ils désignent deux « peuples différents. Polybe est de ce dernier sentiment, puisqu'il dit que « les Turdules sont au nord des Turdétans. Cependant aujourd'hui il paraît « que cette distinction n'a plus lieu. » Méla (111, 1) et Marcien d'Héraclée en font aussi deux peuples différents, et leur donnent à chacun la même position que Polybe. Vossius (ad Melam) trouve quatre positions différentes pour les Turdules, d'où il conclut que ces peuples ont beaucoup changé de pays. Varron (Rer. rust. lib. 11, cap. 10, p. 90) dit, en parlant d'eux : Ad pecuariam neque Basculus, neque Turdulus idonei.

Ligne 9. — ναὸς Ἡρας] Méla (111, 1): Tum castellum Ebora in littore, el procul a littore Asta colonia: extra Junonis ara templumque. Dans les notes

manuscrites de Huet sur Ortelius, exemplaire appartenant à la Biblio thèque du roi, on lit: Janonis insula ad Fretum Herculeum, quam quidam unam esse volunt ex duabus columnis Herculeis. (Eustathius, in Dionys. Perieg. v. 65.)

Page 71, ligne 4. — Μενεσθέως λιμών] Strabon (p. 140] mentionne le Port de Mênesthée, et, quelques phrases plus loin, l'Oracle de Mênesthée. Ptolémée et Marcien ne connaissent que le premier nom; et il paraît naturel que l'oracle ait été dans le même emplacement que le port, ou du moins qu'il en ait été très-voisin. Telle est l'opinion des savants traducteurs de Strabon.

Ligne 9. — κατὰ ἄσταν] Le texte de Strabon portait primitivement: Ἡ κατὰ ἄσταν ἀνάχυσις καὶ ἀΝάΒΡΑΣΙΣ; mais les auteurs de la traduction française ont fait une excellente correction, et on doit lire d'après eux: Ĥ κατὰ ἄσταν ἀνάχυσις καὶ Νάξρισσαν, «la lagune que les marées «forment près d'Asta et de Nabrissa.» Pourquoi, en effet, Strabon auraitil employé deux synonymes, ἀνάχυσις et ἀνάξρασις, pour exprimer la même idée? Grâce à ce léger changement, le texte actuellement est clair et très-correct.

Ligne 10. — Toupdiravol] Huet, dans ses notes sur Ortelius: Iidem Tardetani qui Tarduli, ut ex libr. XXVIII, c. 39, p. 678, Livii et notis Gronovii intelligitur.

Ligne 11. — Βαίτιος] Ce fleuve était appelé Perces par les babitants. comme nous l'apprend Étienne de Byzance : Βαίτις, ποταμὸς πατὰ ໂδηριαν. δε Πέρκης λέγεται ὑπὸ τῶν ἐγ χωρίων. Selon Tite-Live (xxvIII, 22 \, il se nommait Critius. D'après l'orthographe adoptécici par Étienne de Byzance, je pense qu'au mot Τουρδιτανία, au lieu de περὶ τὸν Βαίτην, il faut lire περὶ τὸν Βαίτην, cette différence provenant sans doute d'une erreur du copiste, trompé par la prononciation identique de l'n et de l'i. Le nom ancien du Butis était Ταρτησσὸς ου Ταρτήσιος, comme on le voit dans Pausanias; les deux embouchures de ce fleuve formaient une île nomme e Ταρτησσὸς avec une ville du même nom. Cette dernière, toutefois, fut appelée plus tard Καρπησοὸς, selon Appien (Hispan. 2 et 63 \; ou Καρπία, suivant Pausanias (lib. vi); ou bien enfin Καρτηια, selon Strabon (p. 151), que l'on a confondue à tort avec la Carteia, située près de Calpe. Je croi

rais encore que c'est la même ile de Tartessus dont a voulu parler Avienus (Ora maril. v. 255):

.... Cartare post insula est,

Eamque pridem, influxa et est satis fides,

Tenuere Cempsi.

Du reste, le mot *Tartessus* était un nom genérique qui designant l'extre mité occidentale du monde connu des anciens; il s'appliquait aussi à l'île de *Gadira*, et même au détroit, comme on le voit dans Avienus (*Ora ma rit*, v. 85):

Hic Gaddir urbs est, dicta Tartessus prius.

Et v. 54 : A freto Tartessio. Les opinions très-différentes des anciens et des modernes sur l'identité de Tartessus et de Carteia, et sur la position exacte de ces deux villes, ont été discutées fort en détail par Mannert (Geogr. der Gr. und R. part. 1, p. 285 et 295).

Page 72, ligne 3. — Ονοβαναιστουρίαν] Ptolémée (11, 4) nomme cette ville Ονοβαλιστουρία. C'est sans doute une faute de copiste; et primitive ment, dans les manuscrits en majuscules, on lisait probablement ONOBA AIΣΤΟΥΡΙΑ, dont ensuite on aura fait un seul mot en prenant l'A pour un Λ. Il serait donc plus régulier d'écrire Ονοβαν Λίστουρίαν, ou peut-être Ονόβας Λίστουάριον, ce dernier mot étant la transcription en grec du met latin αεθασίαν, parce que la ville d'Onoba est située à l'embouchure du fleuve Luxia. L'Itinéraire d'Antonin, p. 130, place Onoba, aujourd'hui Huelba, à 28 milles de Ad Rabras, et à 30 milles de Ilipa. Huet, dans ses notes manuscrites sur Ortelius, decompose ainsi l'Ονοβαιστουρια de Marcien: Onoba in Astaria. L'explication que j'ai donnée plus haut me semble plus probable que celle de Huet.

Page 73, ligne 3.—Πόρτουμάγνου] J. Tzetzès (Chil. VIII, v. 710 sqq.):

Τῆς Βαιτικῆς οὖν ποταμὸς ὁ Βαῖτίς τε καὶ Βαίλων,

Καὶ Βαρδησόλας ποταμός καὶ Πόρτος δὲ,καὶ Μάγη.

Καὶ πόλεις Βαρθησόλα δὲ καὶ Βαίλων τε καὶ Μάγη, Α,

Καὶ Κάλπη πόλις, όρος τε καὶ στήλη σὺν ἐκείνοις.

Καὶ Βαισιππώ δὲ σύν αὐτοῖς ταύτης ἐτέρα πόλις.

Καὶ Κοτινοῦσα πόλις δὲ, τὰ Γάδειρα δὲ νῆσος.

Όρος δὲ τὸ Μαρίανον.

Ligne 4. — στάδια αρνη] Les chiffres α et 6 se trouvant confondus

fréquemment dans les manuscrits en minuscules, je proposerais la correction 6pvn, 2,158 stades, d'autant plus que ce nombre se rapprocherait de la distance moderne 2,658.

Page 73, ligne 7. — ἐπίσημα 6'] Dans Hudson, ἐπίσημα α'; c'est sans doute une faute d'impression échappée à l'éditeur. D'ailleurs la version latine porte: Promontoria insignia.

Page 7/4, ligne 2. — Λουσίτανία] Étienne de Byzance: Λουσίτανία, μέρος τῆς Βαιτικῆς. Μαρκιανὸς ἐν περίπλω αὐτῆς. Dion Cassius (LIII, 12) έττὶ Λυσιτανία.

Ligne 4. — Δωρίου] Cette orthographe de Ptolémée se trouve confirmée par Dion Cassius (xxxv11, 52). Appien (Hispan. 71) écrit Δόριος ποταμός.

Ligne 6. — ἐπὶ τῆ καθ' ἡμᾶs] L'édition d'Hudson et le manuscrit portent tous deux καὶ τῆ καθ' ἡμᾶs ἐπλ τοση, nostroque mari; c'est-à-dire, et par la mer Méditerranée, comme étant la limite méridionale de la Lusitanie. Mais il est évident qu'il y a ici une erreur, et Marcien n'à pu dire que la Lusitanie est bornée au sud par la Méditerranée (ce qui n'est pas), puisque, plus haut (p. 68, l. 3), il avait déjà écrit le contraire : fl μἐν Λουστανία πᾶσα κατὰ τὸν δυτικὸν ιδικανὸν τυγχάνει κειμένη. La simple correction de καὶ en ἐπὶ me parait évidente; elle rétablit le véritable sens et met l'auteur d'accord avec lui-même. Je pense donc qu'on doit lire : Απὸ δὲ μεσημβρίας τῆ προειρημένη Βαιτική, ἐπὶ τῆ καθ' ἡμᾶs Ṣαλάσση, a meridie Bætica prædicta, [porrecta] ad nostrum mare.

Ligne 10. — Oσσόνοβα] Méla (111, 1): Anæ proximum, quia lata sede procurrens, paulatim se ac sua latera fastigat, Caneus ager dicitur: sequens, Sacrum vocant: Magnum, quod ulterius est. In Caneo sunt Myrtili, Balsa, Ossonoba. Dans le mot Caneus, Vossius retrouve le Κύνητες d'Hérodote. L'Itinéraire d'Antonin, p. 128, place Ossonoba à 16 milles de Balsa, et à 60 milles d'Aranui; c'est aujourd'hui Faro, selon Mannert et M. Lapic. ou Estoy, selon M. Bischoff.

Page 75, ligne 5. — Σάλαπρα] Pline (1v, 21) appelle cette ville Salacia cognominata Urbs Imperatoria.

Page 75, ligne 8. — Ολισίπωνα] Pour les différents noms donnés ancrennement à Lisbonne, voyez l'article Felicitas Julia Olisipo, dans le Dictionnaire géographique de M. Bischoff.

Ligne 9. — Τά, ου] Du Tage au Douro, Pline (14, 21) compte 200 milles.

Ligne 10. — ποταμοῦ] Ici existe une petite lacune qu'il serait facile, je pense, de remplir au moyen de Ptolémée. Il ne manque probablement que le nom du peuple qui habitait auprès des sources du Tage. Or, d'après Ptolémée, les sources de ce fleuve étant comprises dans les limites du territoire des Carpetani, je proposerais de lire : Εἰσὶ δ' ἐπὶ τὰς πης ὰς τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ οἱ καλούμενοι Καρπητανοὶ, ou simplement ποταμοῦ Καρπητανοί.

Page 76, ligne 1. — νῆσος Λάνοβρις] Dans Ptolémée (11, 5); cette île prend le nom de Λονδοβρίς. J'ai cru devoir rétablir le mot νῆσος qui manque dans les éditions et dans le manuscrit.

Ligne 3. — στάδια $\alpha \varphi i'$] Les distances modernes donnant 2,130 stades, on pourrait corriger στάδια $\beta \varphi i'$, στάδια $\beta \rho \lambda'$, au lieu de στάδια $\alpha \varphi i'$, στάδια $\alpha \rho \lambda'$.

Ligne 5. — Οὐακούα] Ce fleuve, ainsi nommé par Strabon (111, p. 153), est appelé Οὔακος par Ptolémée (11, 5), et Vacca par Pline (11, 21). C'est aujourd'hui la rivière de Vouga, selon Mannert.

Ligne 7. — Δωρίου] Pline (IV, 34): Durius amnis ex maximis Hispaniae, ortus in Pelendonibus, et juxta Numantiam lapsus, dein per Arevacos Vacewosque, disterminatis ab Asturia Vettonibus, a Lusitania Gallacis, ibi quoque Turdulos a Bracaris arcens. Strahon écrit Δουρίας, Ptolémée Δωρίας, et Agathémère (Geogr. II, 10, p. 48) Δορίας: Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι μεγ άλοι ποταμοὶ πρὸς ταῖς ἐκθολαῖς γινόμενοι, μάλιστα Πριδανὸς, Τέπρ, Βέτις (leg. Βαῖτις), Σημουάνας, Δορίας καὶ οἱ ἀμθὶ Ϋοδανόν.

Page 77, ligne 1. — στάδια γ τλε'] On a bien pu prendre un E un peu effacé pour un Γ ; je proposerais donc στάδια ετλε' au lieu de γ τλε', d'autant plus que les mesures modernes donnent 5,035 stades.

Page 77, ligne 4. — Βάλσα] C'est ainsi qu'il faut écrire. Voyez Méla (111, 1) et Ptolémée (11, 5). L'Itinéraire d'Antonin place cette ville à 24 milles d'Escuris et à 16 milles d'Ossonoba. Balsa est aujourd'hui Villamartin, selon M. Lapie, p. 128 de la nouvelle édition des Itinéraires.

Ligne 5. — στάδια $\alpha \psi \not = \gamma'$] Les mesures modernes donnant 2,593 stades, l'on pourrait peut-être corriger $\beta \psi \not = \gamma'$ au lieu de $\alpha \psi \not = \gamma'$.

Page 78, ligne 3. — Κανταθρίω ώνεανῷ] Les Cantabres habitaient la partie de l'Espagne qui s'étend au pied des Pyrénées, selon Dion Cassius (LIII, 25): Τόν τε Αύγουστον ες την Βρεττανίαν στρατευσείοντα κατέσχον οι τε Σάλασσοι, επαναστάντες αὐτῷ, καὶ οἱ Κανταβροὶ, οἰ τε Αστυρες, πολεμωθέντες. Οἰκοῦσι δὲ ἐκεῖνοι μὲν ὑπὸ τὰς Αλπεις, ώσπερ εἰρηταί μοι οὐτοι δὲ ἐκάτεροι, τοῦ τε Πυρηναίου τοῦ τε πρὸς τῆ ἰδηρία τὸ καρτερώτατον, καὶ τὴν πεδιάδα τὴν ὑπ' αὐτοῦ οὖσαν.

Page 81, ligne 8. — Γαλλίαν Αποτανίαν | Etienne de Byzance: Αποτανία. επαρχία τῆς Κελτικῆς Γαλατίας, μία τῶν τεσσάρων. Μαρμιανὸς ἐν περίπλω αὐτῆς. Ptolémée observe la même division, et partage la Coltogalatia en quatre provinces: Aquitania, Lugdunensis, Belgica et Narbonensis. Dion Cassius (lib. xxxxx, 46) écrit Απυῖτανία et nous donne l'étendue de cette province: ὁ Κράσσος ὁ Πούπλιος.....τὴν Απυῖτανίαν ολίγου πᾶσαν κατεστρέψατο. Γαλάται γὰρ καὶ αὐτοὶ ὑντὲς τῆ τε Κελτικῆ προσοικοῦσι, καὶ παρ' αὐτὸ τὸ Πυρηναῖον ἐς τὸν ἀκεανὸν καθήκουσιν. Ακυῖτανία est aussi l'orthographe adoptée par le traducteur grec de César (Bell. gall. 1, 1).

Ligne 9. — Ναρδωνησίαν | Étienne de Byzance: Ναρδών, εμπόριον και πόλις Κελτική. Στράδων τετάρτη. Μαρκιανός δὲ Ναρδωνησίαν (leg. Ναρδωνησίαν) αὐτήν ζησι. Ce passage de Marcien faisait probablement partie de l'Épitome d'Artémidore, d'après ce qu'il dit plus bas: Τῆς γὰρ Ναρδωνησίας τὸν περίπλουν ἐν τῆ ἐπιτομῆ τῆς Αρτεμιδώρου γεωγραζίας ἥτοι περίπλου σαζῶς διεξήλθομεν.

Page 82, ligne 12. — Λείγηρα] Dion Cassius (XXXIX, 40) écrit Λίγρος ποταμός, et Theognostus (ap. Cramer Anced. t. II, p. 41) Λίγειρ ὄνομα ποταμοῦ. Αυ mot Βέχειρ, Étienne de Byzance mentionne un autre fleuve du même nom: Λίγειρ, ποταμὸς περὶ Πλάταιαν.

Page 83, ligne 2. — ἀνυτανικῶ] Cette leçon donnée par le manuscrit me semble préférable, en ce qu'elle est la transcription exacte du mot Aquitanieus adopté par les auteurs latins. Ptolémée (11, 7) écrit ἀνουτανίω; Étienne de Byzance, contre son ordinaire, ne donne pas la forme adjective du substantif ἀνυτανία.

Ligne 6. — Πυρήνη] Étienne de Byzance : Πυρύνη (leg. Πυρήνη), όρος Εὐρώπης. Appien (Hispan. 1) : Όρος ἐστὶ Πυρήνη διῆκου ἀπὸ τῆς Τυβρηνικῆς Φαλάσσης ἐπὶ τὸν Βόρειον ἀκεανόν. On écrivait aussi Πυρηναῖον (Πυβρηναῖον Interpr. gr. Cæsaris Bell. gall. 1, 1) όρος, comme dans Tzetzès (in Lycophr. v. 516) : Πυρηναῖον όρος τῶν πάλαι Βεβρύκων, νῦν δὲ Ναρβωνησίων ἐστί· τὸ δὲ όρος τοῦτο χωρίζει Ἱβηρίαν καὶ Γαλατίαν. Au pied de cette chaine, Nicéphore Blemmyde (cod. gr. 1414, fol. g v.) place une nation nommée Κεψοῖ : Καὶ οἱ Κεψοῖ οἴτινες κατοικοῦσι τὰ πρόσποδα τοῦ Πυρηναίου ὅρους, ἀρχομένου ἀπὸ τοῦ Βορείου ἀκεανοῦ, καὶ ἐκδιδομένου εἰς τὴν Φάλασσαν καὶ χωρίζοντος τοὺς Κελτοὺς καὶ τοὺς Ἱβηρας.

Ligne 9. — ἐκβολαί] Au lieu d'ἐκβολὴ, bonne leçon justifiée par Ptolémée: Ατούριος ποταμοῦ ἐκβολαί. Lucain (1, v. 420) écrit Aturus, et Ausone (Mosella, v. 468) Tarbellieus Aturrus, parce que ce fleuve traversait le pays des Tarbelli, peuple d'Aquitaine. Dans l'Adour d'aujourd'hui on retrouve facilement le nom ancien, Aturus.

Ligne 11. — Σιγνατίου] Ptolémée (man. gr. n° 1401): Σιγμάτου ποταμοῦ ἐμβολαί; et dans la carte Σίγματος ποταμός. Pline (1V, 19) mentionne les Signani comme un peuple d'Aquitaine. Σίγμανος dans les éditions.

Page 84, ligne 1. — Κουρίαννον] Ptolémée (man. gr. n° 1401): Κουριανὸν ἄπρον, comme dans les éditions.

Ligne 2. — Γαρούμνα] Le man. grec de Ptolémée n° 1/401 : Γαρίνας, Γαρίνα.

Ligne 6. — Βουρδιγάλα] C'est ainsi qu'il faut lire, comme dans le lexique gree, ms. Coislin n° 392: Βουρδιγάλα, πόλις Κελτογαλατίας. Ptolémée écrit Βουρδίγαλα. Quant à Βουράταλα donné par le manuscrit et par l'édition, il est à croire que c'est une corruption du mot ΒΟΥΡΔΙΓΛΛΛ, mal lu dans un manuscrit en majuscules, dent on aura fait ΒΟΥΡΔΤΛΛΔ.

Page 84, ligne 7. — Exertores] s'ai adopté l'orthographe de Ptolémer et d'Étienne de Byzance. Ce pays se nomme aujourd'hui la Saintonge, nom dans lequel on retrouve celui de Santonia.

lbid. — Μεδιολάνιον] Étienne de Byzance : Μεδιολανον, πόλις Ανυτανίας. Voyez la Notice de l'ancienne Gaule, par d'Anville, p. 446.

Ligne 9. — στάδια νοε΄] Les distances modernes donnant 2,900 stades ou 2,100 en ligne droite, il serait possible de corriger ce passage du texte qui n'est pas régulier en cet endroit. Marcien d'Héraclée, ainsi qu'il en avertit plus haut, met toujours le nombre le plus fort en premier. Il est donc évident qu'il y a ici une erreur de chiffres facile à réparer, à ce que je pense, du moins. La correction est celle-ci : Στάδια ξυοε΄, στάδια αταε΄, α lieu de στάδια νοε΄, στάδια ταε΄, c'est-à-dire stadia 2,300, stadia 1,600, au lieu de stadia 300, stadia 600. On voit que ma conjecture se réduit simplement à la disparition des deux chiffres exprimant les mille. Cette correction donne du moins de la probabilité aux chiffres, et rend le texte conforme à la méthode adoptée par l'auteur.

Ligne 10. — Κανεντέλου] Cette rivière est appelée Carantonus par Ausone (Mosella, v. 463):

Santonico refluus non ipse Carantonus æstu.

Ligne 12. — Πικτόνιον] Socrate (Histor. Eccles. 111, 8): Ιλάριος ὁ Ηικτάμων (al. Πικτάθων) ἐπίσκοπος πόλις δὲ αὐτη δευτέρας Ακυτανίας. Cette orthographe nous fait voir combien les Grees du moyen âge étaient ignorants sur tout ce qui regardait la Gaule, la Germanie, l'Espague et l'Angleterre.

Page 85, ligne 4. — Ναμνῖται] Au lieu de Σαπανιταὶ donné par le manuscrit et par l'édition, j'ai cru devoir écrire Ναμνῖται, d'après Strabon (IV, p. 190): δ δὲ Λείγηρ μεταξύ Πιπτόνων τε καὶ Ναμνιτῶν ἐκδαλλει. Ce même passage de Strabon peut servir à corriger Ptolémée: Τζ οὐς Σαμνῖται πλησιάζοντες τῷ Λίγειρι ποταμῷ. C'est Ναμνῖται qu'il faut lire; comme un peu après Ναμνιτῶν au lieu de Σαμνιτῶν.

Ligne 5. — Εστι δὲ] Au lieu des mauvaises leçons fournies par les manuscrits, les éditeurs proposaient ἔπειτα qui donne un sens raisonnable;

mais la correction que j'ai faite me semble la véritable leçon, d'autant plus qu'il n'y avait pas de verbe dans la phrase, qui devient très-correcte en adoptant έστι. Ma conjecture, d'ailleurs, est rendue plus probable par la conformité de ces deux mots, et un copiste négligent a bien pu lire ἐπὶ δὲ au lieu de ἔστι δέ.

Page 86, ligne 8. — Λους δουνησία | Étienne de Byzance: Λούς δουνα, πόλις Κελτογαλαλίας (leg. Κελτος αλατίας). Πτολεμαΐος εν περίπλω. Καὶ Λους δουνισσία (in Ptol. Λους δουνησσία) επαρχία. Cette province prenait son nom de la ville de Lyon, Lugdanum, située au confluent de la Saòne et du Rhône. Dion Cassius (χινι, 50): Λους ούδουνον, νῦν δὲ Δούς δουνον, μεταξύ τοῦ τε Ροδανοῦ καὶ τοῦ Αράριδος.

Ligne 9. — Βελγική] Ce mot est presque toujours écrit dans le manuscrit Βελτική; erreur qui provient sans doute de ce qu'un copiste aura pris dans un manuscrit en majuscules le Γ pour un T.

Page 87, ligne 1.— Λουρ δουνησίας] Il est à regretter que Marcien n'ait pas consacré un article plus long à cette province, et qu'il n'en ait donne que les principales dimensions, sans parler des sleuves et des villes qui y étaient contenus, comme il a sait pour l'Aquitaine. Jean Lydus (de Mensibus, pag. 104. Lips. 1827, in-8°) parle d'un poisson de la Saône, appelé clopias par les habitants, et qui a la propriété de blanchir à la nouvelle lune et de noircir au dernier quartier : καὶ ἐν Αράρει δὲ τῷ ποταμῷ τῆς κελτινῆς τίπτεται ἰχθὸς (πλοπίὰν αὐτὸν οἱ ἐπιχώριοι παλοῦσιν), δε, αὐξομένης τῆς σελήνης, λευπὸς γίνεται, μειουμένης, μελαίνεται. Je dois faire remarquer que le mot πλοπίας manque dans le Trésor de la langue grecque publié à Londres. Dans le traité (de Fluviis) attribué à Plutarque, ce poisson porte le nom de σπολόπιδος, et la phrase où ce mot se trouve est écrite à peu près dans les mêmes termes que celle de Jean Lydus. L'auteur du même traité (de Fluviis, pag. 12 Huds.) dit que l'Arar était d'abord appelé Βρίγονλος.

Ligne 6. — $K\alpha \beta \alpha \lambda \lambda i \nu \sigma \nu$] A s'en tenir seulement à la phrase de Marcien, on serait tenté de croire qu'il est ici question de Cavaillon du département de Vaucluse, et non de Châlon-sur-Saône. Comment, en effet, cette dernière ville, qui est à 30 lieues au-dessus de Lyon, pouvaitelle servir de limite méridionale à la Lyonnaise? Mais Marcien travaillait

d'après les cartes de Ptolémée, et ces memes cartes placent effectivement Caballinum on Châlon-sur-Saône à la même latitude méridionale que Lyon et justifient parfaitement les paroles de notre auteur. Ptolémée parle aussi de Cavaillon, mais sous le nom de Καθελλιών κολωνία et la place dans la Narbonnaise. Du reste on a très-souvent confondu ces deux villes dans les auteurs anciens, parce que l'on n'a pas assez fait attention à la forme des cartes primitives.

Page 88, ligne 9. — Ăλπεις] Étienne de Byzance: Καὶ Αλπεια ορη, καὶ Λλβια. Un lexique grec (Coisl. n° 392) donne trois orthographes: Αλπειον όρος καὶ Αλπεον καὶ Αλπινον. Tzetzès (in Lycophr. v. 1361) corrige Σαλπια en Αλπια, et dit: Αλπια, οὐ Σάλπια, όρη Εὐρωπαῖα τῆς ἶταλίας μεγάλα, ἐν μὲν, ἀζ' οὖ ῥεῖ ὁ ἴστρος: ἄλλο δὲ, ἀζ' οὖ ὁ Γῆνος. Zosime (v1, 2) partage cette chaine de montagnes en trois parties distinctes: Αλπεις Κοττίαι, Ποινίκαι, Μαριτίμαι. Selon Suidas, ces monts séparaient les Galli des Ligures: Αλπεις όρη διορίζοντα Γάλλους καὶ Αἴλούρους, ou plutôt Λιγούρους, d'après la correction de Kuster. Je pense aussi qu'il faut lire Αλπεῖον ὅρος au lieu d'Αλτειον ὅρος donné par le même lexicographe.

Ibid. — Åδούλας] Avienus (Descript. v. 431):

Porro inter cautes et saxa sonantia Rhenus . Vertice qua nubes nebulosus fulcit Adulas , Urget aquas , etc.

Page 89, ligne 3. — Γερμανία*ή πάτω] Dion Cassius (LIII, 12) parle aussi de la même division: Κελτών γάρ τινες, οὐς δή Γερμανούς παλούμεν, πᾶσαν την πρὸς τῷ Ρήνω Κελτικήν πατασχόντες, Γερμανίαν ὀνομάζεσθαι ἐποίησαν την μὲν ἀνω, τὴν μετὰ τὰς τοῦ ποταμοῦ πηγάς τὴν δὲ πάτω, τῆν μέχρι τοῦ ἀπεανοῦ τοῦ Βρεττανικοῦ οὖσαν. Cette division de la Germanie Romaine doit s'entendre du temps d'Auguste, et non du temps de Dion. Voyez Gellar. 11, p. 370.

Page 91, ligne 3. - Danoullou] Ausone (Mosella, v. 106):

Quæque per Illyricum, per stagna binominis Istri.

Voyez Étienne de Byzance pour les différents noms de ce fleuve : Da nubis, Danusis, Ister, Matoas ou Dannubis, selon Tzetzès (in Lycophr. 74) : Ιστρον ποταμὸν, τὸν καὶ Δάννουβιν καλούμενον. Jean Tzetzès (Chil. Μ.

926) nous apprend que c'est après la ville nommée $\Lambda \xi i \omega \delta \pi \omega \lambda i s$ que ce fleuve change de nom :

Εξ άρκτικοῦ Δάνουδις ἐκ Κιαδρίου Μέχρι πρὸς αὐτὴν Αξιούπολιν πόλιν, ΑΘ΄ ῆς Δάνουδις κλῆσιν εἰς Ιστρον τρέπει, Καὶ μέχρι πόντου χευμάτων Δανουδείων.

Page 91, ligne 5. - lorpos Le scoliaste d'Apollonius de Rhodes (11, 284) décrit le cours de ce fleuve, d'après des traditions fabuleuses conservées par Timagète : Τιμάς ητος δὲ ἐν α΄ περὶ λιμένων, τὸν Ιστρον ζησὶ καταφέρεσθαι εκ τῶν Κελτικῶν ορῶν, εἶτα ἐκδιδόναι εἰς Κελτικήν λίμνην · μετὰ δὲ ταύτα είς δύο σχίζεσθαι τὸ ύδωρ, καὶ τὸ μὲν είς τὸν Εύξεινον πόντον εἰσδάλλειν. τὸ δέ εἰς τὴν Κελτικήν Θάλασσαν. Le même auteur (1v, 306) nous donne quelques détails sur les trois bouches de ce fleuve : Τρία στόματα έχει δ Ιστρος· ὧν εν λές εται Καλόν στόμα, ὧς ζησι Τιμάς ητος περὶ λιμένων; τιπ peu plus loin (1v, 311): Περί του περί την Πεύκην ας κώνα δύο είναί ζησι στόματα τοῦ Ιστρου· ὧν τὸ μὲν καλεῖται Αρηκος, τὸ δὲ Καλὸν στόμα; et (IV, 320): Κατά δέ τὸ τῶν Σίνδων πεδίον σχίζεται ὁ ποταμός. J'ajouterai ici un passage de Nicétas Paphlago (cod. gr. 1607, fol. 108 v.) sur les deux noms de ce fleuve : Ισασι πάντες τὸν ποταμὸν Ιστρον μες έθει καὶ εὐθηνία ύσα ποταμοί φέρουσι· τὸ περιβύητον έχοντα, ον καὶ Δανούβιον ή ἐπιχώριος οἶδε γλῶττα καλεῖν• Γότθους δὲ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ μετανάστας τῆς πατρίδος γεγονότας, προσοίκους ὁ ποταμὸς ἔΦερεν.

Page 92, ligne 5. — στάδια αψπ'] Les distances modernes fournissant 2,660 stades, on pourrait peut-être lire στάδια 6ψπ', στάδια 6χο', au lieu de αψπ', αχο'.

Page 95, ligne 4. — στάδια αχ΄] Au lieu de στάδια αχ΄, στάδια ασ΄, je proposerais στάδια βχ΄, στάδια βσ΄; car les distances modernes donnent 2,600 stades.

Page 97, ligne 9. — Μαιώτιδος] Dans le langage des Scythes, ce lac prenait le nom de Καρμπαλούκ, selon Tzetzès (Chil. viii, 773) :

Τοῖς Σκύθαις αὐτη Καρμπαλούκ ἡ λίμνη κλῆσιν Φέρει Τὸ Καρμπαλούκ δ' ἔλληνισθὲν πόλις ἰχθύων λέγει Τὸ Κὰρμ γὰρ πόλις σκυθικῶς, τὸ δὲ Παλούκ ἰχθύες, Καὶ τάχα ἐν σημαίνουσι, τὸ Καρμπαλούκ, Μαιῶτις.

174 MARCIEN D'HÉRACLÉE.

Je soupçonne ici une erreur dans la décomposition du mot $K\alpha\rho\mu\pi\alpha$ - $\lambda\sigma\partial\mu$, et je pense qu'on doit lire :

Τὸ Κὰρ γὰρ πόλις σπυθιπῶς, τὸ δὲ Μπαλούπ ἰχθύες.

On sait, en esset, que les Grees, depuis le moven age, remplacent le \mathcal{E} par $\mu\pi$, et on retrouve le mot $M\pi\alpha\lambda\alpha\lambda\lambda$ dans le mot i bilonk, signisant poisson; quant à $K\alpha\rho$, je laisse aux orientalistes le soin de décider en quelle langue ce mot veut dire ville; à moins que ce ne soit une corruption de i keur, signifiant plaine, c'est-à-dire plaine des poissons. Je dois observer que le mot entier n'est point composé d'après les règles de la langue tartare.

Ligne 7. — Καρμινίτου πόλπου] Hudson, au lieu de Carciniti sinus, a mal traduit Carciniti shuvi. Méla (11, 1) parle assez en détail de ce golfe et de la ville du même nom qui y était située: Quod inter paludem et sinum est, Taphræ nominatur. Sinus Carcinites. In eo urbs est Carcine: quam duo shumina, Gerrhos et Hypacaris, uno ostio effluentia altingunt; verum diversis fontibus, et aliunde delapsi. Nam Gerrhos inter Basilidas et Nomadas. Hypacaris per Nomadas evolvitur. Hérodote (11, 54), qui nous donne à peu près les mêmes renseignements, ne parle que de l'Hypacaris: Éxtos δὲ Υπάπαρις ποταμὸς, δε ὁρμᾶται μὲν ἐπ λίμνης, διὰ μέσων δὲ τῶν Νομάδων Σπυθέων ῥέων, ἐπδιδοῖ πατὰ Καρπινῖτιν πόλιν, ἐς δεξιὴν ἀπέργων τῆν τε Υλαίην καὶ τὸν Αχιλλήῖον παλεόμενον δρόμον. Selon le même auteur (11, 99), cette ville servait de limite méridionale à la vieille Scythie: Αὐτη πόδη ἀρχαίη Σπυθική ἐστι, πρὸς μεσαμβρίνην τε καὶ νότον ἀνεμον κειμένη, μέχρι πόλιος καλεομένης Καρπινίτιδος.

Page 100, ligne 3. — Αγαθυρσοί | Étienne de Byzance: Σιαγαθουργοί (leg. Αγαθυρσοί), έθνος, περί οὐ Επσι Μαρμιανὸς ἐν περίπλω Σαρματίας. νιεύρησοε Blemmyde (cod. gr. 1414, fol. 8 r.): Καὶ ὑπεράνω δὲ τούτων. ἐξήπλωται τὸ γένος τῶν Πολυίππων Αγαύων ὁπου εἰσὶν οἱ ἀνδρες οἱ μελάγχλαινοι καὶ οἱ ἱππημολγοί οἱ Νευροί, καὶ οἱ ἱπποπόδες, κωὶ οἱ Γελῶνοι, καὶ οἱ Αγάθυρσοι, ὅπου τοῦ Βορυσθενοῦς (leg. Βορυσθένου) ποταμοῦ τὸ ΰδωρ σμίγεται, τῷ μετώπω τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἀπέμπροσθεν τοῦ Κριοῦ, ἐξεναντίας τῶν Μελαινῶν πετρῶν.

Ligne 8. — Αλαύνου όρους] Étienne de Byzance : Αλανός, όρος Αρματίας (leg. Σαρματίας).

Ligne 9. — Αλαύνων] Tzetzès (in Lycophr. 887): Αλανούς Εὐρωπαίων Σπυθῶν γένος ζησίν, οἰνοῦντας περὶ τὴν Μαιῶτιν τὴν αὐτὴν καὶ τὸν Τάναϊν, κατὰ τὴν τῶν Υρκανίων πάροδον, καὶ Κασπίων, ἡν Αλέξανδρος ὁ βασιλεύς σιδηραϊς πύλαις κλειστὴν ἐποίησεν.

Page 101, ligne 10. — Βρεταννικαί] Étienne de Byzance cite, d'après Marcien d'Héraclée, cinq îles comprises sous le nom d'Æbudæ, et faisant partie des îles Britanniques. Ce passage ne se trouve plus dans ce qui nous reste de Marcien: Λίδοδαι, νῆσοι πέντε τῆς Βρεταννικῆς, ώς Μαριμανὸς ἐν περίπλφ. Le nom de ces îles varie beaucoup dans les géographes anciens: Æbudæ, Ebudæ, Hebudæ, Hebudæ, Hebrides, Occidentales. Voyez le Dictionnaire de géogr. de M. Bischoff. Londinium, ville des îles Britanniques, n'a pas non plus été oubliée par Marcien; le passage où cette ville est mentionnée, et qui nous a été conservé par Étienne de Byzance, faisait partie de ce qui est perdu: Λινδόνιον, πόλις τῆς Βρεττανίας. Μαριμανὸς ἐν περίπλφ αὐτῆς. Peut-être faut-il lire Λονδίνιον?

Ibid. — Αλβίων] Étienne de Byzance : Αλβίων, νῆσος Βρεττανική. Μαρκανὸς ἐν περίπλω αὐτῆς. Jean Tzetzès (Chil. VIII, v. 79) écrit Αλουδίων.

Page 102, ligne 1. — ματαντικρύ τῆς Κελτογαλατίας] Dion Cassius (xxxix, 50) compte 450 stades entre les côtes de la Grande-Bretagne et celles de la Morinie: Ἡ δὲ δὴ χώρα αὐτη ἀπέχει μὲν τῆς ἡπείρου τῆς Κελτικῆς κατὰ Μωρίνους σταδίους πεντήποντα καὶ τετρακοσίους τὸ συντομώτατον· παρήκει δὲ παρά τε τὴν λοιπὴν Γαλατίαν, καὶ παρὰ τὴν Ἐδηρίαν ὀλίγου πᾶσαν, ἔς τε τὸ πέλαγος ἀνατείνουσα. Ce que l'historien grec ajoute fait

voir que cette île n'était point exactement connue des Grecs ni des Romains. Seytinus de Chio, cité par Apollonius Dyscolus (Hist. comment. cap. xvi), ne donne que 400 stades au périmètre de cette île : Σπυτίνος δὲ ὁ Χῖος τὴν Βρεττανικὴν νῆσον λέγει σταδίων εἶναι τετραποσίων τὸ περίμετρον. Entre les côtes des îles Britanniques et l'embouchure du Rhin, Zosime (111, 5) compte 900 stades : Ĥ Βρεττανικὴ νῆσος ἐνναποσίοις σταδίοις. διέστηκε τοῦ Ρήνου. Tzetzès, dans ses scolies sur Lycophron (v. 1204), dit : Ηερὶ γὰρ τὸν Ὠκεανόν ἐστιν ἡ Βρεττανία νῆσος, μεταξὸ τῆς τε ἐν δύσει κειμένης Βρεττανίας, καὶ Θούλης τῆς πρὸς ἀνατολήν. Anciennement cette île était divisée en deux parties nommées : Βρεττανία ἡ κάτο et Βρεττανία ἡ ἄνω. Voyez Dion Cassius (Lv, 23).

Page 105, ligne 1. — Δουηκαλιδονίω] Le scoliaste de Denys Periégète (Geogr. min. ed. Bernhardy, t. I. p. 319) écrit Δηουκαληδόνιος. Καλεῖσθαι δέ Φησι τὸν ἀρατῷον ὡκεανὸν Σαρματικόν τε καὶ Δηουκαληδόνιον.

Ligne 3. — Ιουερνικῷ] Cet océan, dans Ptolémée, porte le nom de lou6έρνιος ἀπεανός.

Ligne 4. — Οὐεργιουίω] Ptolémée écrit Οὐιεργιούιος.

Ligne 8. — Δαμνόνιον] M. Bischoff, dans son excellent Dictionnaire, à l'article Damnonium, cite Diodore de Sicile (v, 22), comme mentionnant ces deux noms Δαμνόνιον et Θπρινον donnés au même promontoire Nous n'avons trouvé ni l'un ni l'autre dans l'historien grec : le chapitre 22 du livre v traite effectivement de la Grande-Bretagne; mais il n'y est point fait mention de ce promontoire.

Ligne 10. — Ταρουεδούνου] Ptolémée : Ταρουιδούμ , ή καὶ Θραὰς ἀκρα (cod. Palat. Ταρουέδουμ).

Ποίd. — Ορκάδος] Diodore de Sicile (v. 21) mentionne ce promontoire ainsi que deux autres nommés Cantium et Belerium. Il dit, en parlant de l'île de la Grande-Bretagne: Αὐτη γὰρ τῷ σχήματι τρίγ ωνος οὖσα παραπλη σίως τῷ Σικελία, τὰς πλευρὰς οὐκ ἰσοκώλους έχει. Παρεκτεινούσης δὲ αὐτῆς παρὰ τὴν Εὐρώπην λοξῆς, τὸ μὲν ελάχιστον ἀπὸ τῆς ἡπείρου διεστηκής ἀπρωτήριον, ὁ καλοῦσι Κάντιον, Φασὶν ἀπέχειν ἀπὸ τῆς γῆς σταδίους ὡς ἐκατὸν, καθ' ὂν τόπον ἡ Θάλασσα ποιεῖται τὸν ἔκρουν· τὸ δ' ἔτερον ἀκρω-

τήριου τὸ καλούμενου Βελέριου ἀπέχειν λέγεται τῆς ἢπείρου πλοῦν ἡμερῶν τεσσάρων τὸ δ' ὑπολειπόμενου ἀνήκειν μὲν ἱστοροῦσιν εἰς τὸ πέλαγος, ὀυρμάζεσθαι δὲ Ορκαν.

Page 106, ligne 6. — Οἱ πάντες] Les mesures données par Diodore de Sicile sont beaucoup trop fortes. Pour le périple entier de l'île, il compte 12,500 stades, nombre partagé en trois pour mesurer les trois côtés de l'île. Le tour de l'Angleterre et de l'Écosse, en suivant tous les golfes, donne 28,604 stades, nombre absolument le même que celui qui est fourni par Marcien. Voici le passage de Diodore de Sicile: Τῶν δὲ πλευρῶν τὴν μὲν ελαχίστην εἶναι σταδίων ἐπτακισχιλίων πεντακοσίων, παρήκουσαν παρὰ τὴν Εὐρώπην· τὴν δὲ δευτέραν τὴν ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ πρὸς τὴν κορυζὴν ἀνήκουσαν, σταδίων μυρίων πεντακισχίλιων· τὴν δὲ λοιπὴν, σταδίων δισμυρίων. Θστε τὴν πᾶσαν εἶναι τῆς νήσου περιζορὰν σταδίων τετρακισμυρίων δισχιλίων πεντακοσίων.

Page 107, ligne 12. — $\tau \tilde{\eta}$ $\Lambda \iota \tilde{\omega} \iota \eta$] Il faut sans doute lire $\tau \tilde{\eta} s$ $\Lambda \iota \tilde{\omega} \iota \eta s$; mais comme la phrase n'est pas achevée, je n'ai pas osé faire cette correction.

NOTES

DE L'ÉPITONE D'ARTÉMIDORE

Page 109, ligne 2. — Επιτομῆs] Il paraît que l'Epitome d'Artemidore était divisé en deux livres, comme l'indique un fragment de Marcien conservé par Étienne de Byzance : Μαλάκη, πόλις Ϊδηρίας · Μαρκιανὸς ἐν δ τῶν ἐπιτομῶν Αρτεμιδώρου.

Ligne 4. — Αδραμυτίου] Étienne de Byzance écrit Αδραμύττειου, Suidas donne les deux formes Αδραμύτειου et Αδραμύττειου. La première cependant semble préférable, parce que ce nom de ville est tou

jours écrit ainsi sur les médailles. Voyez aussi Polyen (Strateg. VII, 26). Pour l'orthographe des noms de villes qui sont du ressort de la numismatique, il faut s'en rapporter à celle qui est adoptée par Eckhel et par M. Mionnet.

Page 109, ligne 5. — $\pi \delta \lambda \epsilon \omega \nu$] J'ai admis cette disposition, parce qu'alors il n'est plus nécessaire de suppléer la conjonction $\kappa \alpha i$.

Page 110, ligne 4. — πλέον] De πολύ et πλέον Eusèbe (Caten. Patr. in Psalm. xc1, 8) forme Πολύπλεον multo magis, met qui manque au Thesaurus de Londres: Διὸ πολύπλεον τοὺς τῆς Θείας υρίσεως λόγους ὑπερενπλήττομαι. Au reste, cette formation est peut-être de l'éditeur.

Page 111, ligne 9. — εἴδησιν] Le manuscrit et Hudson portent tous deux ἔδησιν; mais j'ai cru devoir corriger ce mot et écrire εἴδησιν. Cette différence provient de la confusion fréquente de l'et de l'ει.

Page 112, ligne 3. — Τιμοσθένης] Pour tous les géographes anciens mentionnés ici, voyez la Bibliothèque grecque de Fabricius, liv. IV, ch. 1 et 2 de la nouvelle édition.

Ligne 7. — πυθερνήτης] De πυθερνάω on a fait πυθερνήτης, πυθερνησία et ἀπυθερνησία. Le Thesaurus de M. Didot ne donne qu'un seul exemple de ce dernier mot : on pourrait ajouter une autre citation tirée de S. Ephrem (Ορρ. I, p. 78, C) : Μέγας πίνδυνος παιδίον ἐν ποινο- 6ίω, ἐάνπερ ἀπυθερνησία ἐστὶν ἐν τῷ μέσω.

Ligne 10. — Εὐθυμένης] Au lieu de Εὐθυμάνης donné par les manuscrits. L'orthographe que j'ai adoptée se trouve confirmée par Jean Lydus (de Mensibus, p. 262, Lipsiæ, 1827, in-8°). Selon le même écrivain, Euthymènes, naviguant dans la mer Atlantique, prétend s'être aperçu que le Nil gonflait et débordait sous l'influence des vents étésiens. Il a probablement youlu parler de la mer Méditerranée.

Page 113, ligne 3. — ἐπάτεροι] De φρονέω et de ἐπάτερος, S. Ephrem (Opp. III, p. 311, Λ) forme ἐπατεροφρονέω, mot qui manque au Thesaurus de M. Didot.

Page 113, ligne 5. — περιττον] Le Thesaurus de Londres ne donne pas le mot Περιττοεπέω employé par S. Cyrille (Opp. I, p. 292, E).

Page 114, ligne 2. — ἀκριδῶs] Du superlatif ἀκριδῶστατος Meletius (αρ. Cramer, Anecd. gr. t. III, p. 48, l. 13) fait l'adverbe ἀκριδῶστατως, exemple qu'on peut ajouter à celui qui est fourni par le Thesaurus de M. Didot. Αἰσχίστως manque encore dans nos lexiques; ce mot, qui est de même formation, est employé par Justin le Martyr (Opp. p. 481, B. Paris, 1742, in-fol.): Μαλλου δὲ αἰσχίστως πειρωμένων τιμᾶν τοὺς ἐαυτῶν Θέους. On se servait aussi quelquefois des comparatifs adverbialement, comme Βραδυτέρως (Origen. Opp. I, p. 890, A); ἀδροτέρως (Galeni Opp. t. XIX, p. 204); Ἐμμελεστέρως (Maxim. Confess. in Gregor. theol. p. 26). Ces trois adverbes se trouvent cités dans le Thes aurus de M. Didot, mais avec un seul exemple; quant aux suivants, ils pourront figurer dans le supplément de ce savant recueil, qui ne les donne point: ἀγωνιστικωτέρως (Cramer, Anecd. gr. t. IV, p. 2); Βιαιστέρως (Hippocr. ap. Galen. Opp. t. XVII, 1re part. p. 119); Ενεργεστέρως (Origen. Opp. I, p. 569, D); Ενστατικωτέρως (S. Ephræm. Opp. t. I, p. 261, C).

Ligne 4. — Τυρρηνικόν] Dans le manuscrit grec n° 1583, fol. 241 v. il est question d'une île appelée Gallaria. et située dans la mer de Toscane: Γαλλαρία νῆσος τῶν Πυρρινικῶν πελάχει ἐγχίζουσα. Sozomène (Hist. eccl. lib. 111, 13, p. 282, E) nous servira pour corriger ce passage: Γαλληναρία (leg. Γαλλιναρία) νῆσος μικρὰ καὶ ἀοίκητος ἐν τῷ Τυρρηνικῷ πελάχει κειμένη; d'où l'on voit qu'il faut lire Γαλλιναρία νῆσος τῶν Τυρρηνικῶν, ou plutòt τῷ Τυρρηνικῷ πελάχει ἐγχίζουσα. Cette île se nomme aujourd'hui la Gorgone.

Ligne 12. — Épatosbéins] «Le jugement qu'on a porté des connais«sances d'Ératosthènes a beaucoup varié dans l'antiquité; les uns l'ont
«regardé comme un homme d'un génie supérieur, qui avait embrassé
«toutes les sciences, et qui les avait perfectionnées : d'autres ont attaqué
«cette grande réputation. Polémon le Périégète (Strabon, lib. 1, p. 15)
«l'accusait d'ètre un auteur superficiel; Strabon ne s'éloigne pas de ce
«sentiment, et Marcien d'Héraclée dit affirmativement qu'il s'était em» paré de l'ouvrage de Timosthènes, qu'il l'avait copié presque mot à mot,
«et donné ensuite comme étant de lui. Ces sortes de larcins étaient faciles
« dans un temps où les exemplaires des livres se multipliaient lentement

«et difficilement. La faveur de Ptolémée Évergètes, qui confia à Érato-«sthènes la bibliothèque d'Alexandric, fut encore un moyen qui lui pro-«cura un grand nombre de connaissances qu'il a pu s'approprier, et dont «il semble avoir fait disparaître la source, puisque Hipparque et Ptolémée «ne les y ont plus retrouvées.» M. Gossellin (Géogr. des Grees, p. 36).

Page 115, ligne 2. — βραχέα] Les mots suivants pourront très-bien fi gurer dans le supplément du Thesaurus publié par M. Didot: Βραχύμαπρος (J. Tzetzes ap. Cramer, Anecd. III, pag. 323, 25); Βραχυμαπροβραχύς (J. Tzetzes ap. Cramer, Anecd. III, p. 305, 8). Le même recueil donne deux exemples du mot Βραχυπορέω, on peut encore y ajouter celui-ci S. Cyrille (Opp. I, p. 82, B).

Ligne 8. — πλεῖστον] De ce mot J. Tzetzès (Gramer, Anecd. III, 339) forme Πλειστοποίνιλος, expression qui manque au Trésor de la langue grecque publié à Londres.

Page 116, ligne 1. — σαφέστατον] Du comparatif on a fait l'adverbe Σαφεστέρως, mot qui est omis dans le *Thesaurus* publié à Londres. Cette expression a été employée par S. Cyrille (*Glaphyr.* V, pag. 166, A) et par J. Tzetzès (Cramer, *Anecd. gr.* t. III, p. 307, 26).

Ligne 3. — ôs] l'ai cru devoir rétablir ce mot qui manque dans les éditions et dans les manuscrits, afin de rendre la phrase plus régulière et plus correcte. Ce qui confirme ma conjecture, c'est que le redoublement de la syllabe os, Περγαμηνὸς ôs, a bien pu tromper l'œil d'un copiste, lequel par négligence aura oublié ce pronom.

Page 118, ligne 3. — πεζροντισμένως] Les adverbes formés des participes passés sont très-fréquents; en voici plusieurs qui peuvent être ajoutés aux exemples déjà fournis par le Thesaurus de M. Didot: Διεσταλμένως (Cyrill. Opp. I, p. 339, A); Διημαρτημένως (Hipparch. ad Phænom. p. 172, B. et Alexand. Aphrodis. cod. gr. 1876, fol. 46 r.); Èξειλες μένως (Cyrill. Opp. II, p. 226, D); Èξηπλωμένως (Caten. Patr. in Job. p. 376); Èξηρημένως (Cyrill. Opp. II, p. 614, C). Quant aux adverbes qui suivent et qui sont de même formation, ils manquent encore dans nos lexiques: Βεξλαμμένως (Meletius ap. Cramer, Anecd. III, p. 88. 19); Βεξισμένως, et pour explication πεπραγμένως (Cyrill. Lexic. man.); Διειργασμένως Walz.

Rhetor. gr. t. IX, p. 245); Διενηνεγμένως (Cyrill. Opp. IV, p. 46, E); Εσκεκριμένως (Cyrill. Opp. I, p. 362, E); et Εδρεωμένως, lis. Εδραιωμένως (S. Ephræm. Opp. t. III, p. 352, D). Ge dernier mot, Εδραιωμένως, au lieu d'Εδραιουμένως, serait formé du présent, comme άρμοζόντως, à moins qu'on ne veuille lire Ηδραιωμένως.

Page 118, ligne 7. — γνώρισμα] Dans Achmet (Oneir. c. 119) on lit: Εαν τις ίδη ότι ἐσπαθίσθη ἐμπροσθίως παρ' ἀγνωρίμου. Cette forme ἀγνώριμος, qui n'existe pas dans nos lexiques, me semble suspecte, et je présume qu'il faut lire παρὰ γνωρίμου, ab homine noto. Ce qui confirme cette correction, c'est que l'auteur, dans le sens privatif, ne se sert jamais que du mot ἀγνώριστος, toujours en opposition à γνώριμος; comme un peu plus loin (cap. 121): Εἀν δὲ ίδη ὁ βασιλεθς ὅτι ἐτόξευσεν ἄνθρωπον γνώριμον... εἰ δ'ἀγνώριστον, π.τ.λ. Les savants éditeurs du Thesaurus de M. Didot ont donc eu parfaitement raison de ne point admettre le mot ἀγνώριμος, qui est une faute provenant sans doute de la négligence des copistes.

Ligne 9. — ἀξιωθέντων] Cette leçon rétablit le texte et ne change rien à la version d'Hudson, qui aurait dû soupçonner ἀξιωθέντων au lieu de ἀξιωλόγων, puisqu'il traduit : aut accurata correctione digna laterent.

Page 120, ligne 11. — Θρακίω βοσπόρω] Bosphore qui portait anciennement le nom de Μύσιος, au témoignage du scoliaste d'Apollonius (II, 168): Βόσπορος Θράκιος, ὁ πάλαι Μύσιος καλούμενος. Jean Tzetzès (Chil. 1, 829, 886) parle aussi de ce bosphore sous le nom de Βόσπορος Δαμαλίτης.

Page 122, ligne 10. — χωρίον] Dans le Périple d'Arrien, qui est la reproduction presque littérale de cette partie de l'Epitome d'Artémidore, ce passage offre plusieurs variantes: Κεῖται χωριον λεγόμενον ἱερὸν, ἐν ૐ ναός ἐστι Διὸς Οὐρίου οὕτω προσαγ ορενομένου. Τοῦτο δὲ τὸ χωρίον ἀζετηριόν ἐστι τοῖς εἰς τὸν Πόντον πλέουσι. Τοῖς πλεύσασι δὲ εἰς τὸν Πόντον δεξίξε εἰς τὴν Ασίαν, τὸ λεγόμενον......τὸ πρὸς Πόντον, κ.τ.λ. Le périple anonyme du Pont-Euxin (Gail, Geogr. min. III, p. 139), se rapproche davantage du texte de Marcien, et donne toujours le rapport des stades en milles.

Page 123, figne 5.— Åπὸ ἰεροῦ Διὸς] Étienne de Byzauce, au mot Χαλκηδών, nous a conservé le commencement du Périple de Ménippe dans la Propontide et sur la côte occidentale de la Bithynie, à partir de la même position : Καὶ Μένιππος ἐν περίπλω Βιθυνίας. Åπὸ ἰεροῦ Διὸς Οὐρίου, καὶ τοῦ στόματος τοῦ Πόντου ἀριστερὰν ἔχοντι τὴν ἤπειρον, καὶ ἐπιπλέοντι εἰς Χαλκηδόνα τὴν πόλιν, εἰσὶ στάδια ἑκατὸν εἰκοσιν. Åπὸ δὲ ταύτης έως τοῦ Ακρίτου, στάδια ξ΄. Puis au mot Χαλκίτης : Αρτεμίδωρος ἐν ἐνδεκάτω γ εωγραζουμένων. Απὸ δὲ τοῦ Ακρίτου παραπλεύσαντι [πρὸς τὸν] εἴρον στάδια ἑκατὸν δέκα, ἀκρα κεῖται Ὑρὶς καλουμένη, καὶ νῆσος ταύτη παράκειται Πιτυώδης, καὶ ἄλλη νῆσος καλουμένη Χαλκίτης, καὶ ἄλλη Πρῶτα λεγομένη. Απὸ δὲ ταύτης εἰς τὴν Χαλκίτην λεγομένην πόλιν, στάδια τεσσαράκοντα.

Près de là Socrate (Hist, eccles. p. 693) mentionne une position maritime: Αγγαρον ἐμπόριον ἐν Βιθυνία, πλησίον τῆς Ελευουπόλεως κείμενον. D'après le même historien (p. 526), cette ville d'Ελευούπολις n'était anciennement qu'un bourg connu sous le nom de Δρεπάνη κώμη.

Ligne 6. — Μέλαιναν] Le périple anonyme du Pont-Euxin nous donne la synonymie de cette position: Μέλαιναν, την νῦν λεγομένην Καλίνακρον.

Ligne 8. — Απὸ Αρτάννου] D'après Arrien et le périple anonyme, on pourrait suppléer ce qui manque ici : Απὸ Μελαίνης ἀπρας εἰς Αρταννου ποταμὸν καὶ χωρίον, στάδια ρν΄. Arrien écrit Αρτάνης.

Bid. — Ψίλλιον] Ce fleuve de la Bithynie est appelé Ψίλις par Arrien et par Étienne de Byzance, et Ψίλλις par Ptolémée. A l'article Φυλλίς, dans Étienne de Byzance, on lit: Εστι καὶ ποταμὸς Βιθυνίας Φυλλίς, οὐ Φυλλής τὸ Θηλυκόν. Je soupçonne ici un double emploi et une erreur provenant de la différence d'orthographe. Peut-être ce géographe s'est-il trompé en faisant deux fleuves d'un seul nommé Ψίλλις, dont le nom aura été corrompu en celui de Φύλλις, le Φ et le Ψ pouvant facilement être pris l'un pour l'autre, et l'ι et l'υ se prononçant de même. Pour la même raison, je corrigerais le scoliaste d'Apollonius de Rhodes (11,654) et je lirais Ψίλλις au lieu de Φύλλις, ποταμὸς Βιθυνίας. Ces doubles emplois sont assez fréquents dans les lexicographes, qui ne se donnaient pas la peine d'éviter les répétitions; νογες entre autres Suidas, qui ecrit Δορίσκος, χωρίον Θρέκης, et plus bas Δώρισκος, ονομα τόπου: tandis qu'il est bien évident que c'est le même lieu dont il a voulu parler, mais qu'il a écrit de deux manières différentes.

Page 123, ligne 9. — στάδια σ²/₂] Arrien et le périple anonyme comptent tous deux 150 stades, au lieu de 290 donnés par Marcien.

Ligne 12. — Κάλπας ποταμοῦ] Étienne de Byzance ne parle que de la ville de ce nom : Κάλπαι, πόλις Βιθυνῶν · Θεόπομπος ὀς δόφ Ελληνικῶν. Cette ville, appelée aussi Κάρπη, était située sur le bord de la mer, et sans doute à l'embouchure du fleuve du même nom : Καὶ διὰ τοὺς ἐν τῆ ὀδῷ χαλεποὺς ἐμβὰς εἰς πλοῖον, κατέλαξε Βιθυνίαν εἰς ἐμπόριον λεγ όμενον Κάρπιν (Vit. Agathonici, n° 1; Bolland. Aug. 22). Peut-être doit-on lire Κάρπην au lieu de Κάρπιν, comme dans (Synaxar. Aug. XXII) : Κάρπην ἐμπόριον ἐν τῆ Ποντικῆ χώρα. Cette même Vie de S. Agathonicus nous fournit encore le nom d'une localité située dans les environs de Nico-médie : Δε δὲ ἀπῆραν ἐκ Κυθέρων κώμης ἀξικέσθαι εἰς Νικομήθειαν, ἐν τῆ ὁδῷ ἐνουθέτει. Près de cette même ville de Nicomédie (Vit. Clement. Ancyr. cod. gr. 1455, fol. 86 v.) se trouvait une montagne nommée Pyramis, et consacrée aux divinités du paganisme : Πύραμις ὁρος, ὲν ῷ τὰ τε τῶν ψυσιῶν τοῖς Ἑλλησιν ἐτελεῖτο.

Ibid. — Θυνιάδοs] La leçon Οὐνιάδοs est une corruption évidente du mot ΘΥΝΙΑΔΟΣ, dont la première lettre aura été prise pour un O.

Page 124, ligne 1. - Σαγγάριον | Le scoliaste d'Apollonius de Rhodes

(II, 724): Σαγγάριος ποταμὸς Φρυγίας ὁ δὲ Μυρλεανὸς Σάγγαρον αὐτὸν λέγεσθαί Φησι· πλησίον δὲ αὐτοῦ Θρείας Δήμητρος ἰερόν ἐστιν, ὡς Φησι Ξάνθος. Cette orthographe Σάγγαρος était encore observée du temps de l'empereur Basile (Synax. Julii, xxx): Σύρεται ἀπὸ τῆς πόλεως Α΄ς κύρας ἔως τοῦ Σαγγάρου ποταμοῦ. Dans la Vie de l'apôtre Philippe (n° 2 Boll. Maii, 12), ce fleuve prend le nom de Σάγαρις; il traversait la Phrygic et la Bithynie, selon le scoliaste d'Homère, publié par Villoison (Iliud. p. 95, Λ): Σαγγάριος διὰψν τὴν Φρυγίαν ἔξεισι διὰ Βιθυνίας. Il avait sa source dans un bourg nommé Pazum (Socrat. Hist. eccl. IV, 23, p. 669): Εν Πάζω κώμη, ἔνθα τοῦ Σαγγαρίου ποταμοῦ εἰσιν αὶ πηγαί; et (V, 21, p. 693): Εν Πάζω κώμη τῆς Φρυγίας.

Page 124, ligne 1. — στάδια γ'] Il y a ici une erreur de chiffres facile, je crois, à réparer, avec le secours d'Arrien et du périple anonyme. Ces deux géographes, de Θυνιάς à Χηλαί ου Χηλαί Μηδιανῶν, position intermédiaire omise par Marcien, comptent 20 stades, et 180 de ce dernier lieu au Sangarius, ce qui fait 200 stades de Thynias au Sangarius. On pourrait donc écrire στάδια σ' au lieu de στάδια γ' .

Ligne 2: — Υπιον] Étienne de Byzance: Υπιος, ποταμὸς καὶ πόλις ὑπὸ τὴν Ποντικὴν Πρακλείαν, ὡς Δομίτιος Καλλίστρατος ἐν ἔκτῳ τῶν περὶ Πρακλείας. Le scoliaste d'Apollonius de Rhodes (11, 796): Υπία πολις παρὰ τῷ ποταμῷ ἐν τῆ Θυνία. Arrien écrit Υππιος par deux π, et le périple anonyme mentionne la ville de Prusias située sur les bords de ce fleuve: Οὐτος ὁ ποταμὸς ἔχει ἐπ' αὐτῷ μεσηγὺς πόλιν Προυσιάδα λεγομένην.

Ligne 3. — $\Delta i\alpha v \pi \delta \lambda iv$] Hudson propose $\Delta i\delta \sigma \pi o \lambda iv$, d'après Ptolémée; mais il faut évidemment lire $\Delta i\alpha v \pi \delta \lambda iv$, comme dans le périple anonyme et dans Étienne de Byzance : $\Delta i\alpha$, $\pi \delta \lambda is$ Bi $\theta v v i\alpha s \pi \rho \delta s \tau \tilde{\varphi}$ H $\delta v \tau \tilde{\varphi}$. Arrien ne mentionne pas cette ville.

Ligne 4. — Å $\pi\dot{o}$ $\Delta i\alpha\dot{s}$] Entre Dia et Elaus le périple anonyme donne une position maritime appelée $\Lambda i\lambda \epsilon \dot{o}\dot{s}$ ou $\Lambda i\lambda \lambda i o\dot{s}$, selon Arrien, à 40 stades de Dia, et à 60 de l'Elaus.

Ibid. — Ěλαιον] Arrien écrit Èλαΐον, et le périple anonyme Ελαιοῦν. Étienne de Byzance parle sculement de la ville située à l'embouchure de ce fleuve: Καὶ Ελαία Βιθυνίας ἐπίνειον, πλησίον Μυσίας. Page 124, ligne 7. — στάδια π'] Du fleuve Cales à Heraclea Arrien compte 100 stades, et le périple anonyme 99, au lieu de 80. Les deux premiers géographes placent le fleuve Λύπος, oublié par Marcien, à 80 stades du Cales. Peut-être cette différence de chiffres vient-elle des copistes de notre auteur, qui auront omis la phrase où se trouve mentionné le Lycus.

Ligne 9. — κειμένην] Il y a ici une légère omission, et probablement il faut lire comme dans le périple anonyme : Καταντικρύ κειμένην τῆς νῦν λεγομένης Σωζοπόλεως, στάδια α.

Ligne 11. — $\sigma\tau\alpha\delta\iota\sigma\iota\alpha\varphi\lambda'$] 1,550 stades selon le périple anonyme, au lieu de 1,530 donnés par Marcien.

Page 125, ligne 1. — ἀπὸ Ἡρακλείας] A 80 stades de cette ville, Arrien place un endroit nommé Μητρφον, oublié dans Marcien. Le périple anonyme nous donne le même renseignement, en ajoutant une synonymie : Τὸ Μητρφον καλούμενον, τὸ νῦν λεγόμενον Αὐλία (fort, Αὐλαία?).

Ibid.—Ποσείδειον] Le périple anonyme fournit une synonymie : Ποσείδειον, τὸ νῦν λεγόμενον τὰ Ποτίστεα.

Ligne 2. — στάδια ρι'] Arrien et le périple anonyme comptent 120 stades, dont 80 de Heraclea à Metroum, et 40 de ce dernier lieu à Posideum. Hudson se trompe en disant dans ses notes qu'Arrien donne 110 stades.

lbid. — Ποσειδείου] Depuis Posideum jusqu'au fleuve Oxinas, Arrien compte aussi 90 stades, mais en intercalant deux positions intermediaires:

De Posideum à Tyndarides	45 stades.
De Tyndarides à Nymphæum	15
De Nymphæum à Oxinas	30
	0.0

Dans le périple anonyme 120 stades. Cette différence provient de ce qu'il en compte 45 entre Tyndarides et λγπρhæum. Le même ouvrage ajoute la synonymie de Tyndarides : Τυνδαρίδας, τὸ νῦν, λεγόμενον Κυρσαιτά.

Page 125, ligne 2. — Öźwar] Arrien écrit Öźswar, et compte 90 stades entre cette position et Sandaraca, au lieu de 40 donnés par le périple anonyme et par Marcieu. J'ai cru devoir adopter la leçon d'Arrien, parce qu'elle s'accorde avec les distances modernes.

Ligne 5. — Κρηνίδαs] Étienne de Byzance : Κρανίδες, συνοικία πρός τῷ Πόντω. Παρθένιος ἐν Ανθίπη. Ce géographe, au mot Ψύλλα, écrit Κρηνίδες, qui est l'orthographe adoptée; au reste, Κρανίδες a pu se dire aussi comme étant la forme dorique, l'α remplaçant l'n. Arrien compte 60 stades, au lieu de 20, entre Sandaraca et Grenides.

Ibid. — Από Κρηνίδων] Étienne de Byzance, au mot Ψύλλα: Μένιππος εν περίπλω τοῦ Πόντου. Από Κρηνιδῶν εἰς Ψύλλαν χωρίον στάδια είκοσιν. Au lieu de 20 stades, Arrien et le périple anonyme en comptent 30. Marcien s'accorde ici avec Étienne de Byzance.

Ligne 6. — Åπὸ Ψύλλης] Ce passage a été extrait probablement de Ménippe, cité par Étienne de Byzance au mot Tíos : Μέμνηται καὶ Μένιππος ἐν Παζλαγονίας περίπλω. Åπὸ Ψύλλης χωρίου εἰς Τίον πόλιν, καὶ ποταμὸν Βίλαιον, στάδιοι τριακόσιοι. Et au mot Ψύλλα : Åπὸ Ψύλλης χωρίου εἰς Τίον πόλιν, καὶ ποταμὸν Βίλαιον, στάδια π΄; 300 stades dans la première citation, et 80 dans la seconde : il est clair que le nombre 300 est une erreur, qui provient sans doute de ce qu'un copiste aura fait un τ΄ (300) d'un π΄ (80) à moitié effacé. Ainsi que Marcien d'Héraclée, Arrien compte go stades entre ces deux positions. Ptolémée, au lieu de Ψύλλα, a écrit Ψύλλιον. C'est le Scylleum de la Table de Peutinger; Ψύλλα λιμὴν, Scylax; Ψύλλα ἐμπόριον, Arrien. Selon Ménippe et Marcien, Tium se trouverait exactement à l'embouchure du Billœus; mais Arrien et le périple anonyme comptent encore 20 stades depuis Tium jusqu'à l'embouchure du fleuve.

Ligne 7. — Βίλλαιον] Étienne de Byzauce (aux mots Ψόλλα et Τίος écrit Βίλαιος, et Theognostus (Canon. p. 53 ap. Cramer, Anecd.) Βίλλαῖος, δνομα ποταμοῦ. Ce fleuve servait de limite occidentale à la Paphlagonie, comme le dit Constantin Porphyrogénète (De Themat. pag. 11, F. Paris, 1711, in-fol.); son embouchure était située près de Tium (Schol. Apoll. 11, 791): Διὰ τῆς ἐπιπειμένης Φρυγίας ῥέων ἐξίπσι παρ' αὐτὴν τὴν (παρὰ τὴν τῶν cod. gr. 2727) Τιτάνων πόλιν. Au lieu de Τιτανων πόλιν, je pense qu'on

doit lire Τιανῶν πόλιν, d'après Étienne de Byzance : Καὶ τὸ ἐθνικὸν, ἀπὸ τῶς Τίου Τιανὸς, ὡς ἀπὸ τῶς Κίου Κιανός. Ce fleuve est aussi mentionné par Pline (v1, 2) sous le nom de Billis.

Page 125, ligne 7. — Οὖτος ὁ ποταμός] Cette phrase, jusqu'à εἶναι δοὐλονται, se retrouve mot pour mot dans le périple anonyme.

Ligne 8. — Βιθυνίαν] Le scoliaste d'Apollonius de Rhodes (11, 177) distingue deux provinces et une île de ce nom, l'une en Europe et l'autre en Asie: Διτταί εἰσι Βιθυνίαι ἡ μὲν ἐπὶ τῆς Εὐρώπης, ἡ δὲ ἐπὶ τῆς Ασίας. Καὶ ἡ μὲν ἐπὶ τῆς Εὐρώπης, περὶ Σαλμυδησσὸν κεῖται ἐπὶ Θράκης ἡ δὲ ἐτέρα καθήκει ἐπὶ τὸν Βόσπορον, καὶ ἐπὶ τὸ στόμα τοῦ Πόντου. Εστι δὲ καὶ τρίτη νῆσος περὶ τὸν Πόντον, ἐν ἦ ἐστιν ἀπόλλωνος ἰερόν. Le Σαλμυδησσὸς du scoliaste d'Apollonius est probablement la même chose que Αλμύρισσος καστέλλιον mentionné dans la Vie de S. Hypatius (n° 13; Bolland. Jun. 17).

Ligne 10. — Οἱ πάντες] Ce passage est encore extrait de Ménippe, cite par Étienne de Byzance au mot Tíos : Οἱ πάντες ἀπὸ Ἡρακλείας εἰς Τίον πόλιν, καὶ ποταμὸν Βίλαιον, στάδιοι τριακόσιοι ἐβδομήκοντα.

Page 126, ligne 2. — Παβλαγονίας | Vie de S. George le Martyr (cod. gr. 1604, fol. 175 r.) : Φατρή οὐτω παρὰ τῶν ἐγχωρίων παλουμένη.

Ligne 6. — Ρυνδάπου] Le scoliaste d'Apollonius de Rhodes (1, 1165): Ρυνδαπὸς ποταμὸς Φρυγίας, ὁ νῦν Μέγιστος; et ν. 1166: Θμηρος κεἴσθαί Φησι τὴν Φρυγίαν ἔγγὺς πάνυ τῆς Μυσίας · διὸ καί τινες μίαν εἴναί Φασιν ἀμζοτέρας, διὰ τὸ πανὺ πλησιάζειν. Étienne de Byzance ne parle que de la ville de ce nom; voyez aussi Tzetzès (in Lycophr. 1364), Elien (Hist. anim. 11, 21), et Constantin Porphyrogénète (De Themat. p. 9).

Ligne 7. — Ψίλλιδα] C'est Ψίλιδα ou Ψίλλιδα qu'il faut lire, soit qu'on adopte l'orthographe d'Étienne de Byzance ou celle de Ptolémée. Ψίλιον etait un autre fleuve cité aussi par Étienne de Byzance : Ψίλιον, ποταμὸς μεταξὸ Θυνίας καὶ Βιθυνίας. Marcien, parlant du même fleuve, ne peut décliner Ψίλιον, Ψίλιδος. Le périple anonyme donne une synonymie : Ψίλλίδα ποταμὸν, τὸν νῦν λεγόμενον Παπάνιον.

Page 126, ligne 7. — Παρθένιον] Le périple anonyme écrit Παρθένιης. Dans le sixième livre d'Artémidore, cité par Étienne de Byzance, il était question du promontoire de ce nom, situé près d'Héraclée: Εστι καὶ ἀπρωτήριον πλησίον Πρακλείας, οὖ μέμνηται Αρτεμίδωρος ἐν ἔπτω γεωγραζουμένων. Il y avait aussi dans l'île de Samos un fleuve portant le double nom de Parthenius et d'Imbrasus, à ce que nous apprend le scoliaste d'Hésiode (Theogon. 338): Παρθένιος ὁ ἐν Σάμω ποταμὸς, καὶ Γμέρασος καλεῖται.

Ligne 8. — Αμαστριν Lucien (Toxar. 57, pag. 58 edit. Schneider.). Κατέπλευσα ές Αμαστριν την Ποντικήν εν προσθολή δέ έστι τοῖς ἀπο Σπυθίας προσπλέουσιν οὐ πολύ τῆς Καράμδεως ἀπέχουσα ή πόλις. Étienne de Byzance dit que cette ville se nommait d'abord Cromna : Αμαστρις, πόλις Παφλαγονίας, ή πρότερου Κρώμνα. Cette synonymie est confirmée par J. Tzetzès (Chil. vIII, 131) et le man. gr. 854, fol. 171 r. : Κρώμνα, ή νῦν Αμαστριs. L'éditeur Th. de Pinédo prétend qu'Étienne de Byzance s'est trompé, et il s'appuie sur un passage de Strabon où il est dit que la ville d'Amastris a été formée par la réunion des quatre bourgs : Sesamus. Cytorus, Cromna et Teios. D'un autre côté, Marcien d'Héraclée sépare Amastris et Cromna, ce qui semble devoir compliquer la question; mais je pense qu'il est facile de concilier ces trois géographes. Cromna, comme e bourg le plus considérable et comme place forte, était placée à 150 stades d'Amastris, dont l'enceinte renfermait probablement les trois autres bourgs cités par Strabon. Arrien place une autre station entre Amastris et Cromna, à 60 stades de chacune, ce qui ferait 120 stades au lieu de 150 donnés par Marcien. Étienne de Byzance : Τινές δέ ζασι χωριου Αμάστρι-Sos. Le périple anonyme, qui écrit Λμάστρη et Λμαστριs, dit que cette ville se nommait d'abord Σήσαμος. Au reste, Mannert a dejà traite cette question fort au long (Geogr. der Gr. und Röm. Th. VI, part. 111, p. 26).

Ligne 9. — οἱ πάντες] Ménippe, cité par Étienne de Byzance au mot Tíos: Οἱ πάντες ἀπὸ Τίου εἰς Κραστριν στάδιοι είνοσι.

Ibid. — Αμαστριν] Du temps de Nicetas Paphlagon (De Hyacutho, m. 1. Boll. 17 Jul.), c'est-à-dire vers la fin du τκ siècle, Amastris était une des plus brillantes villes de l'Orient, et servait de debouche general au commerce des peuples riverains de la mer Noire : Αμάστρα, ό της Παζλαγονίας, μάλλον δὲ τῆς οἰκουμένης όλίγου δεῖν, όζθαλμὸς, εἰς ῆν οἰ τε τὸ βόρειον τοῦ Εὐξείνου μέρος περιοικοῦντες Σκύθαι, καὶ οἱ πρὸς νότον δὲ

κείμενοι, ἄσπερ εἰς τὶ κοινὸν συντρέχοντες ἐμπόριον, τὰ παρ' ἐαυτῶν τε συνεισΦέρουσι, καὶ τῶν παρ' αὐτῆς ἀντιλαμβάνουσι: πόλις, εٰψας τε πάσης λήξεως καὶ ἐσπερίου μεταξὸ κειμένη: οὐδενὶ μὲν τῶν ἀπὸ γῆς ἢ Ṣαλάσσης ἀγωγίμων σπανίζεται: πᾶσι δὲ τοῖς ἐπιτηδείοις δαψιλῶς εὐθυνουμένη, οἰκοδομήμασί τε λαμπροῖς καὶ τείχεσι καρτεροῖς, ναὶ δὴ καὶ λιμέσι καλοῖς, καὶ οἰκήτορσιν ἀνωθεν περιΦανεστάτοις κεχρημένη.

Page 126, ligne 10. — Κρώμναν] Il y avait une autre Cromna dans les environs de Corinthe, au témoignage de Tzetzès (in Lycophr. 522): Κρώμνα χωρίον Κορίνθου · ἔστι δὲ καὶ ἡ Κρώμνη πόλις Παφλαγονίας. D'Amastris à Cromna Arrien compte 120 stades, et le périple anonyme 180, tous deux mentionnant une position intermédiaire, nommée Èρυθινοί. Voyez Strabon, Ptolémée et Étienne de Byzance.

Ligne 11. — Κύτωρον] Étienne de Byzance : Κύτωρος, πόλις Παφλας ονίας, ἀπὸ Κυτώρου τοῦ Φρίξου παιδός. Cette ville était une des quatre dont plus tard Amastris fut formée.

Ligne 12. — Αἰγιαλόν] Étienne de Byzance : Εστιν έτερος Αἰγιαλὸς. προσεχὴς τῷ Πόντω, μετὰ τὴν Κάραμβιν ἄκραν, ὡς Απολλώνιος. Le scoliaste d'Apollonius (11, 947) compte 10,000 stades depuis Ægialus jusqu'à Sinope, en tournant Carambis : Εστιν Αἰγιαλὸς σταδίων μυρίων κάμψαντι τὴν Κάραμβιν μέχρι Σινώπης. Je soupçonne ici une grave erreur, et je proposerais χιλίων au lieu de μυρίων, c'est-à-dire 1,000 au lieu de 10,000, d'autant plus que cette correction s'accorderait assez avec les distances données par Marcien :

D'Ægialus à Climax	50 stades.
De Climax à Timolaum	60
De Timolæum à Carambis	100
De Carambis à Sinope, en ligne droite	700
	910

Ce qui donne 910; si l'on ajoute quelque chose pour les sinuosités des côtes, on arrivera, je pense, à peu près aux 1,000 stades que je propose, au lieu de 10,000.

Page 127, ligne 2. — Åπο Τιμολαίου] Entre Timolæum et Carambis le périple anonyme compte 140 stades, au lieu de 100 donnés par Marcien,

et mentionne la localité Θύμπνα à 20 stades de Timolæum, et à 120 de Garambis.

Page 127, ligne 3. — Κάραμβιν] Avienus (Descript. orb. v. 224):

At qua diducto Pontus distenditur æstu, Et porrecta mari terræ juga longius intrant In pelagus, tractuque vago sua littora linquunt, Gespite Paphlagonum prodit saxosa Garambis.

Le scoliaste d'Apollonius de Rhodes (11, 369) se sert à peu près des mêmes termes que Marcien d'Héraclée, et cite le 14° livre d'Éphore : Κάραμβις ἄκρα ύψηλή τε καὶ καταντικρὸ τῆς Παζλαγονίας, καὶ εἰς το πέλαγος τείνει πρὸς ἄρκτον · μνημονεύει καὶ Ε΄φορος ἐν δ΄.

Ligne 6. — Καλλιστρατίαν] Le périple anonyme écrit : Καλλιστράτιν (leg. Καλλιστράτην), την καὶ Μαρόίλλαν.

Ligne 7. — στάδια π'] Au lieu de 80 stades, le périple anonyme compte 70 stades depuis *Callistratia* jusqu'à *Garium*, et nomme une position intermédiaire Ζεφύριον à 40 stades de la première, et à 30 de la seconde.

Ibid. — Åπὸ Γαρίου] Marcien et le périple anonyme s'accordent sur le nombre de stades : de Garium (sur la côte) à Ionopolis (Ineboli) 120 stades. Arrien donne la même mesure; seulement il compte depuis Zephyrium et passe la localité intermédiaire nommée Garium. De Zephyrium (près Messel) à Aboni mania (Ineboli) 150 stades; ce qui revient au même, puisque les deux premiers géographes comptent 30 stades entre Zephyrium et Garium. La distance est la même aujourd'hui. Les 120 stades, selon le périple anonyme, font 16 milles; la proportion réelle est 12 milles et 2/3.

Ligne 8. — Ιωνόπολιν] Cette synonymie se trouve mentionnee dans Lucien (Alexand. 58, ed. Schneid.), dont j'ai cru devoir adopter l'orthographe: Επεῖνο δέ πως οὐ μές α ἐν τοῖς άλλοις τὸ τολμημα τοῦ Αλεξάνδρου, τὸ αἰτῆσαι παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος μετονομασθήναι τὸ Αξώνου τεῖχος, καὶ Ιωνόπολιν κληθήναι. Dans le périple anonyme on lit: Απο δὲ Γαρίου τόπου εἰς Αξώνου τεῖχος, πόλιν [σμικρὰν].....λεγομένην Ιωνόπολιν. Μ. Gail propose τὸ νῦν λεγ. et ajoute σμικρὰν, selon Arrien; mais, d'après Marcien qui avait puisé à la même source que l'auteur anonyme dont nous

venons de parler, on pourrait lire: Αδώνου τεῖχος πόλιν τὴν νῦν λερομένην Ιωνόπολιν. Arrien et Étienne de Byzance donnent simplement Αδώνου τεῖχος sans la synonymie Ιωνόπολις.

Page 127, ligne 9. — Αλγινήτην] Étienne de Byzance : Αλγινήτης , πολίχνιον, καὶ ποταμὸς Πα φ λαγονίας.

Ligne 11. — Κίνωλιν] Le périple anonyme écrit : Κίνωλιν κώμην, νῦν Κινώλην λεγομένην.

Page 128, ligne 1. — στάδια $\rho \nu'$] Arrien et le périple anonyme comptent 180 stades, au lieu des 150 donnés par Marcien.

Ligne 2. — στάδια ρπ'] 150 stades d'après Arrien et le périple anonyme.

Ligne 4. — Συρίαδα] Arrien écrit simplement Λεπτήν άπραν, et le periple anonyme Συριάδα Ακρουλεπτήν (sic), mot altéré.

Ligne 6. — στάδια v'] 60 stades selon Arrien, et 67 selon le périple anonyme:

Ligne 7. — ὀχοσβάνης] Ce fleuve, dans le périple anonyme, est appele ὀχθομανής.

Ibid. — Σινώπην] Ville qui aurait pris le nom de Κάσος dans Homère si l'on en croit J. Tzetzès (Chil. x111, v. 136):

Ομήρω ή Σινώπη δὲ Κάσος τὴν κλῆσιν Φέρει.

Ligne 8. — στάδια ν'] Arrien et le périple anonyme comptent tous deux 40 stades.

Page 129, ligne 3. — Åπὸ Σινώπης] Cette phrase se retrouve presque littéralement dans Étienne de Byzance qui l'a extraite de Ménippe : Καππαδοκία, χώρα τῆ Κιλικία πρόσδοβρος, ὡς ζησι Μένιππος, ἀπὸ Σινώπης εἰς Εὐαρχον ποταμὸν, ὁς ὁρίζει Παζλαγονίαν καὶ Καππαδοκίαν.

Ibid. — Εύαρχον] Le périple anonyme écrit : Εὔαρχον ποταμὸν, ήδη Εὔηχον λεγόμενον.

MARCIEN D'HÉRACLÉE.

192

Page 129, ligne 5. — Καππαδονίαν] La Cappadoce fut d'abord partagée en deux provinces appelées Major et Minor; ensuite, du temps d'Étienne de Byzance, elles prirent le nom de Prima et Secunda; enfin, plus tard, sous Constantin Porphyrogénète (Imper. Orient. p. 7), il y eut une troisième Cappadoce: Τρίτη Καππαδονία, ἡ νῦν ὀνομάζεται ἦρμενιανόν. Dans quelle partie de cette province était situé Δρανοντίανα, position géographique mentionnée dans la Vie de Démétrius (Bolland. octob. t. IV, p. 97): Δρακοντίανα, χώριον τῆς Καππαδονίας?

Page 130, ligne 2. — Καροῦσαν] Ville qui portait d'abord le nom de Πολίχνιον, selon le périple anonyme : Καροῦσαν, ἐμπόριον καὶ λιμένα τοῖς ἀΦ' ἐσπέρας ἀνέμοις πρῶτον Πολίχνιον ἀνομασμένον.

Ligne 4. — Ζάγωρον] Le périple anonyme : Ζάγωρον χωρίον, ήδη Καλίππους λεγόμενον. Arrien écrit Ζάγωρα.

Ibid. — στάδια ρκ'] 210 stades, selon le périple anonyme, savoir: 60 stades de Carusa à Γουρζούθανθον, position omise par Marcien et par Arrien, et 150 de ce dernier lieu à Zagorum; Arrien en compte 180.

Ligne 5. — Ζάλισκον] Le périple anonyme et Theognostus (Canon gramm. p. 59 ap. Cramer, Anecd.) écrivent Ζάλημος; Constantin Porphyro génète (Imper. Orient. p. 7): Ζάλικος πόλις τῆς τρίτης Καππαδοκίας. Ar rien ne mentionne point cette position.

Ligne 6. — στάδια ρπ'] 90 stades, d'après le périple anonyme.

Ibid. — ἄλυν] Nicéphore Blemmyde (cod. gr. 1414, fol. 25 r.): Επι τούτω δὲ αὶ ροαὶ τοῦ ἄλυος τοῦ ποταμοῦ ἀναθράζουσι, πλητίον τῆς Καράμβι δος ἄκρας, ἐλκόμεναι ἀπὸ τοῦ ἀρμενίου όρους, ἐπὶ τὸν βοβράν.

Ligne 7. — στάδια ρυ'] Le périple anonyme en compte 210.

Ligne 8. — στάδια ρκ'] Arrien donne 90 stades, et le périple anonyme 40.

Ligne 9. — Κωνώπιον] Κωνωπεῖον dans Arrien.

Page 130, ligne 10. — στάδια ρκ'] Arrien et le périple anonyme comptent tous deux 50 stades.

Ibid. — στάδια ρν'] D'après Arrien et le périple anonyme, 280 stades, savoir: 120 de Conopium à Eusène, position oubliée par Marcien, et 160 de cette dernière à Amisus. — Le périple anonyme donne une synonymie à Eusène: Εὐσήνην, τὴν καὶ Δαγάλην λεγομένην.

Ligne 11. — Αμισόν] Étienne de Byzance compte 900 stades de Sinope à Amisus: Αμισός, πόλις ἀξιόλογος, διέχουσα Σινώπης σταδίους ἐννακοσίους. Εστι δ' ἐν τῷ Πόντῳ.

Page 131, ligne 2. — Âπὸ τοῦ Λυκάστου | Étienne de Byzance, au mot Χαδισία: Μένιππος δὲ Χαδίσιον κώμην, καὶ ποταμὸν, ἐν περίπλω τῶν δύο Πόντων ζησίν. Από τοῦ Λυκάστου εἰς κώμην καὶ ποταμόν Χαδίσιον, στάδια έκατὸν πεντήκοντα. Απὸ Χαδισίου ἐπὶ τὸν Ιριν ποταμὸν, στάδια έκατόν. Αυ mot Χαλισία, ville de Libye, ce géographe cite une autre ville du même nom, située sur le Pont et dans le pays des Amazones: Εστι καὶ άλλη προς τῷ Πόντω, μία τῶν Αμαζόνων, ης οἱ οἰκήτορες Χαλίσιοι. Je pense que c'est une erreur et qu'il faut lire Xadioia, au lieu de Xadioia. Dans Apollonius de Rhodes (11, 1002) on trouve : Νόσζι δ' ἀκοντοδόλοι Χαλήσιαι. Au lieu de Χαλήσιαι, je proposerais Χαδήσιαι; car il paraît que c'est ainsi que le scoliaste a lu : Ωσπερ Χαδησίας ὁ Εκαταῖος καλεῖ ἀπὸ τοῦ Χαδησίου (cod. gr. 2727); et à la marge, dans le même manuscrit : Χαδησίας, αί τινες ἀπὸ Χαδησίου χωρίου ὢνομάσθησαν. On conçoit bien d'ailleurs comment de ΧΑΔΗΣΙΑΙ un copiste négligent aura fait ΧΑΛΗΣΙΑΙ, en prenant le \(\Delta\) pour un \(\Lambda\); et à cause de la confusion fréquente de l'e et de l'η, on pourrait ramener ce mot à sa véritable forme, Χαδισίαι, donnée par les géographes. Voyez, sur d'autres localités aux environs d'Amisus, la carte dressée par M. Nagel, Geschichte der Amazonen. Stuttgart, 1838, in-8°.

Ligne 3. — στάδια ρυ' \ 40 stades, selon le périple anonyme.

Ibid. — Åπὸ Χαδισίου] Le périple anonyme: Åπὸ δὲ Χαδισίου εἰς Αγκῶνος (Arrien Αγκῶνα) λιμένα, ἐν ῷ καὶ Ἰρις ἐμβάλλει, στάδια ρ΄. Arrien compte 160 stades, au lieu de 100. Étienne de Byzance a extrait cette phrase et la précédente du Périple de Ménippe.

Page 131, ligne 4. — Ιριν] Ce fleuve se nommait également Éρις et Γρις, comme nous l'apprend Tzetzès (Schol. in Lycophr. v. 729) : Éρις καὶ Γρις, ώς τινες γράφουσι, ποταμὸς παρὰ Τέρειναν. Et au vers 1333 : Ερις ποταμὸς περὶ Σκυθίαν. Le scoliaste d'Apollonius de Rhodes (11, 367) écrit Γρις Μετὰ τὸν ἄλυν (leg. ἄλυν) πλησίον ρεῖ ὁ Γρις, ἐλάττων τοῦ ἄλυος (leg ἄλυος) κατὰ τὸ μέγεθος. Il arrosait la Leucosyrie (Schol. Apoll. 11, 965) Ποταμὸς τῆς Λευκοσυρίας. D'autres auteurs ont parlé de ce fleuve, tels que Valerius Flaccus (v, 121):

Transit Halys, longisque fluens anfractibus Iris, Sævaque Thermodon medio sale murmura volvens;

Priscien (Perieg. v. 756):

Iris continuo liquidus decurrit in æquor ;

Avienus (Descr. Orb. v. 956):

Nec procul hinc purus laticem provolvitur Iris.

Les deux ouvrages de Marcien d'Héraclée se terminent à la page 60 dans le manuscrit. Vers la fin du premier livre du Périple de cet auteur, on lit à la marge, page 26 : Ομοῦ πόλεις καὶ κῶμαι τῆς ἀνατολῆς γῆς Ҿξ΄, c'est-à-dire, en somme, 560 villes et bourgs dans les pays de l'Orient. L'addition des différentes sommes partielles, données par l'auteur, reproduit très-exactement le nombre 360, indiquant les villes et bourgs contenus dans la partie orientale du monde connu des anciens. Le contrôle pour la partie occidentale n'est pas possible, puisque l'auteur n'a point donné de somme totale à la fin du second livre.

PÉRIPLE DE SCYLAX.

Ce périple ayant déjà été publié par M. Gail, dans sa collection des Petits Géographes (Paris, 1826, in-8°, t. I), nous donnerons ici toutes les variantes, en ayant soin de discuter celles qui ne sont point mentionnées dans l'édition. Notre manuscrit contient de plus quelques fragments inédits, fragments qui avaient été omis par la négligence des copistes, et de très-bonnes leçons qui corrigent le texte dans plusieurs endroits. Nous réimprimons ici la Préface, parce que le manuscrit nous a fourni les moyens de la publier correctement.

ΕΤΈΡΑ ΣΥΓΓΡΑΦΉ.

ΣΚΥΛΑΚΟΣ ΚΑΡΥΑΝΔΕΩΣ

ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΗΣ.

Σκύλαξ ὁ Καρυανδεὺς ἀρχαιότατος μέν ἐστιν ἀνήρ· τῶν δὲ ¹ πλείστων ἔτι μερῶν τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης, καὶ τῆς ἔνδον Ἡρακλείων στηλῶν Φαλάσσης, πέρα ² τῶν πολλῶν ἀγνοουμένων 5, περίπλουν ⁴ τῆς οἰκουμένης ἀναγράψαι προείλετο. Τὰ μὲν γὰρ τῆς ἐφας Αλέξανδρος ὁ Μακεδῶν δῆλα τοῖς ἀνθρώποις πάντα κατέστησε· τὰ δὲ τῶν Ἑσπερίων ἐθνῶν,

¹ τῶν δὲ μερῶν τῆς Vossius. — ² Ṣαλάσσης πέρα, τῶν Vossius. — ⁵ ἀγνοουμένως male cod. — ⁴ περίπλους Vossius.

ή Ρωμαίων ἀνδρεία, πολέμω τούτων κρατήσασα 1. Τῆς μέν οὖν ἀπριβοῦς γνώσεως τῶν τόπων ἀπάντων, διὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας, οὐκ ἴσχυσεν ἐΦικέσθαι · μέρη δὲ πλεῖστα καλῶς καὶ ἀκολούθως περιέπλευσεν, ὥσπερ τὸν Ιόνιον 2 ἤτοι Αδρίαν κόλπου, καὶ προσέτιγε την Αττικήυ ³ καὶ την Πελοπόνυησου πᾶσαν, μετὰ τῶν ἐνοικούντων ἐθνῶν · ἔτι μὴν καὶ 4 ἕτερα μέρη τῆς Θαλάσσης, καὶ τῶν προσοικούντων 5 αὐτῆ, σαΦῶς παραστήσας. Δοκεῖ δέ πως καὶ αὐτὸς τῆς ἀγνοίας τῶν πλείστων τόπων την βραχυλογίαν, ώσπερ ἀπολογίαν τινά, πεποιῆσθαι 6, δι' ολίγων σφόδρα χωρίων τὰ πλεῖστα τοὺs έντυγγάνοντας ή άμα ζητείν τινι είδεναι βουλόμενος. Τῆς δέ άρχαιότητος τοῦ ἀνδρὸς ἐναργὲς γνώρισμα, τὸ μήτε Αλέξανδρον είδεναι τῶν Μακεδόνων βασιλέα, μήτε τὸν ὁλίγον 7 έμπροσθεν εκείνου χρόνον 8 · ώστε οὐκ ἄν τις άμάρτοι, θαύματος ἄξιον ήγούμενος τὸν ἄνδρα τῶν πλείστων ἐΦικέσθαι δυνηθέντα.

Αἴλιος Διονύσιος 9 ἐν τῷ περὶ Αλεξανδρείας Ειθλί \wp πρώτ \wp Φησὶν , ὅτι Δαρεί \wp προσε \wp Φώνησε 10 Σκύλαξ τὸ \wp Φρόντισμα.

Passons maintenant à la collation du texte de Scylax avec l'édition de M. Gail, page 236 du Ier volume. Les leçons de l'édition et celles du manuscrit seront séparées simplement par un trait.

¹ κρατήσαs male cod. —² Ιώνιον cod. — ⁵ καὶ προσέτιγε τὴν Αττικὴν omis. Vossius. — ⁴ ἔτι μὲν ἔτερα Vossius. — ⁵ προσικούντων cod. — ⁶ πεποιεῖσθαι cod. — ² τὸν ὀλίγων cod. — ⁶ ἐκείνου τοῦ χρόνου Vossius. — ੰ Διὸς cod. — ¹ προέ ϕ ώνησε cod.

Page 236, ligne 1. Σπύλαξ τοῦ Καρυανδέος — omisit codex.

Le nom de Scylax manque ici parce qu'il se trouve déjà en tête de là Préface.

237, 4. Λιγύων ἀπὸ Εμπορίου — ἀπὸ Λιγύος Εμπορίου

Λιγνώς] Tzetzès (in Lycophr. v. 648) appelle ce peuple Λιγυστῖνοι: Οἰκοῦσιν οἱ Λιγυστῖνοι μετὰ τῶν Τυρσηνῶν; et un peu plus loin (v. 1312) il fixe les limites de la province qu'ils habitaient: Λιγυστικὰ μέρη εἰσὶ τὰ περὶ Τυρσηνίαν οἱ γὰρ Λίγυες τὴν παραλίαν ἀπὸ Τυρσηνίδος μέχρι τῶν Κλπεων, καὶ ἀχρι Γαλατῶν υέμονται.

Ibid. 8. Αλπίου - Αντίου

Tous les manuscrits donnent partout Åντίου que M. Gail a changé en Åλπίου, d'après la conjecture de Gronovius. Cette correction est toute gratuite; car le texte de Scylax va parfaitement avec Áντίου, et les distances sont très-exactes.

238, 6. Τυρρηνίας — Τυρρινίας

Ibid. 11. Κύρνου - Κύρου

239, 1 et 2. Σαρδοῦς — Σαρδώ

Cette île produisait une plante nommée $\Sigma \alpha \rho \delta \acute{a} \nu n$, comme on le voit d'après les vers cités par Tzetzès dans ses scolies sur Hésiode (Opp. v. 59), et où l'on trouve encore d'autres détails :

Σαρδώ τίς έστι νῆσος ἶδηροτρόφος, Εν ῆ βοτάνη φθαρτική γῆς ἐκτρέχει, Σελινοειδής, Σαρδάνη καλουμένη. Βεδρωμένη, κ.τ.λ.

240, 2. Πιθηκοῦσα — Πιθηκοῦσσα

Étienne de Byzance et Appien (Civil. v) écrivent Πιθηκοῦσσαι νησοι; Ptolémée (111, 1) et Strabon (lib. 1, p. 54) Πιθηκοῦσαι.

Ibid. 6. Σαυνίται — Σαυνίται

Σαυνίται est aussi l'orthographe d'Étienne de Byzance ou peut-être de l'éditeur.

240, 9. Λευκανοί Σαυνιτῶν ἔχονται — Σαυνιτῶν δὲ ἔχ. Λευκανοί

Leçon préférable et conforme à la manière adoptée par l'auteur. Voyez le commencement des articles 9, 10 et 11 de l'édition.

Ibid. 12. αὐτῆ...Ποσειδωνία — ταύτη...Ποσειδώ, ἶαι Ibid. 14. Πλαταιεῖε...Μέδαμα — Πλατεεῖε...Μέσα

L'orthographe de cette ville varie beaucoup dans les géographes anciens. Elle est appelée Medama par Méla (11, 4), Medma par Pline (111, 10), et Médun par Étienne de Byzance. M. Bischoff cite aussi Marcien d'Héraclée, page 13; il faut lire Scymnus de Chio, dont les fragments en vers ont été publiés à tort sous le nom de Marcien d'Héraclée par Hæschel. Selon le même écrivain, M. Bischoff, Medama serait la même ville que Nicotera de l'Itinéraire d'Antonin (p. 31, 32, nouv. édit.), et portant aujourd'hui le même nom.

241, 5. Ελυμοι — Εδυνοί

Ibid. 8. δέ είσιν . . . Μεσσήνη — δ' είσιν Μεσίνη

Étienne de Byzance écrit aussi Μεσήνη par un seul σ : Εστι καὶ άλλη Μεσήνη τῆς Σικελίας.

Ibid. 9. Λεοντίνοι — Λεοντίνοι Hérodote, vii, 153.

Ibid. 10. κατὰ Τηρίαν — κατὰ τὴν Ῥίαν

lbid. 12. Ξιφώνειος — Ξιφωνεῖος

242, 3. Απράγας, Σελινοῦς, Λιλύβαιον — Απραγάς, Σελινούς, Λιλυβαΐον

Au mot Åκράγας, le manuscrit grec n° 902, qui donne la première phrase d'Éticnne de Byzance, jusqu'à δνομάζονται, ajoute : Οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ Ακράγαντος Διὸς καὶ Αστερόπης τῆς Δκεανοῦ.

Ibid. 5. κῶλον — καλὸν

Mauvaise leçon. Voyez M. Gail, note 54.

242, 7. πόλις έλληνις - πόλεις έλληνις

Ibid. 8. Μυλών — Μύλων

Ibid. 9. Λιπάραν νῆσον — Λυπαρὰν νῆσον

L'Itinéraire maritime place Liparis (Lipari) à 300 stades de Strongylum (Stromboli). Voyez l'Itinéraire d'Autonin (p. 163, nouv. éd.). Etienne de Byzance dit que cette île portait anciennement le nom de Meliyouvis.

Ibid. 13. Καλυψοῦς ... Καλυψοῖ — Καλυψώ ... Καλυψώ Ibid. 14. ποτ. Κράθις ... καὶ Θουρία — ποτ. Κράσις ... καὶ Τυρία

Κράθις — Κράσις] Tzetzès (in Lycophr. v. 1011): Κράθις, ὁ γείτων τοῦ Αἰαντος ποταμοῦ; et v. 1021: Ποταμὸς Ιταλίας, τῶν λουομένων πυρσαίνων τὰς χαίτας. Ælien (Hist. anim. v1, 42) parle aussi de ce fleuve: Κράθις ὁ γείτων ταῖς Πόλαις τῶν Κόλχων καὶ τοῖς τῶν Μυλάκων ὁροις.

παὶ Θουρία — παὶ Τυρία] Μ. Gail, note 59, croit qu'il faut enlever ces mots, comme n'appartenant pas au texte de Scylax. Puisqu'il est reconna aujourd'hui que l'ouvrage de ce géographe ne nous est parvenu qu'après avoir été extrait et arrangé postérieurement, on pourrait conserver les mots παὶ Θουρία, soit qu'ils appartiennent au texte, soit qu'ils aient passé de la marge dans le texte; seulement je ferais une légère addition, et je lirais Σύβαρις ἡ παὶ Θουρία au lieu de Σύβαρις καὶ Θουρία. Etienne de Byzance dit en effet : Θούριοι, πόλις ἱταλίας, ἡ πρότερον Σύβαρις, ἀπὸ Θουρίας πηγῆς ὑστερον δὲ Κωπίαι. Λέρεται καὶ Θουρία καὶ Θούριον. Ce passage d'Étienne de Byzance fait voir qu'il faut lire Κωπίαι au lieu de Åπίαι donné par le scoliaste d'Aristophane (Nubes, v. 331).

243, 1. ΙΑΠΥΓΕΣ — Ιαπηγία

Pour Ιαπυγία; l'auteur met quelquesois le nom de pays; mais le plus souvent c'est le nom de peuple qui sert de titre à chaque article.

Ibid. 2. Ιάπυγές είσιν — Ιάπυγες μέσον

Leçon qui justifie la conjecture d'Hæschel. Voy. M. Gail, note 60.

- 243, 3. Δρίονος ὄρους Αρίονος ὄρους Confusion du Δ et de l'A dans un manuscrit en majuscules.
- Ibid. 7. Υδροῦς ἐπὶ τῷ . . . στόματι Ύδρος ἐπὶ τὸ . . . στόματι
- Ibid. 10. Δρίονος Δαυνίται Αρίονος Δαυνίται Étienne de Byzance écrit Δαύνιοι. Voyez M. Gail, note 63.
- Ibid. 12. Οπικοί... Βορεοντῖνοι Οπίκοι... Βορεοντίνοι

 Les Opici sont mentionnés dans Étienne de Byzance, Polybe
 (xxxiv, 11), et Denys d'Halicarnasse (1, 22). Thucydide (vi, 4)
 parle du pays qu'ils habitaient: Ζάγκλη δὲ τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπὸ Κύμης
 τῆς ἐν Οπικία Χαλκιδικῆς πόλεως ληστῶν ἀΦικομένων ωκίσθη.
- Ibid. 13. διήκοντες ἀπὸ τοῦ Τυρρηνικοῦ διήκοντες. Απὸ δὲ τοῦ Τυρσηνικοῦ

La leçon de l'édition me semble préférable, la phrase ne pouvant se terminer au mot διήκοντες. Quant à Τυρσηνικοῦ pour Τυβρηνικοῦ, les exemples ne manquent pas pour justifier cette première orthographe.

- 244, 5. ἐν αὐτῷ ἀγκών ἐστι. ἐν αὐτῆ ἀγκων ἐστί. Étienne de Byzance : ἀγκὼν, πόλις Πικεντίνων.
- Ibid. 9. Τυρρηνοί. Τυρηνοί.
- Ibid. 12. εἰς τὸν Αδρίαν... πόλις εἰς τὸν Δαζνίαν... πόλεις
- 245, 10. Μετά δέ Κελτούς Μετά δικελτούς
- Ibid. 12. ἀπὸ Σπίνης ἀπὸ Πίσης

Denys d'Halicarnasse (1, 13) écrit Σπῖνα, ainsi qu'Étienne de Byzance. Ce dernier géographe parle aussi d'un fleuve portant le nom de Σπῖνος. C'est sans doute le Pò, Ἡριδανὸς, fleuve auquel la ville de Σπῖνα avait fait donner le nom de Σπινητικὸς, parce qu'elle était située à son embouchure: Σπινῆτι στόματι τοῦ Πάδον, comme dit Denys d'Halicarnasse (1, 18). Voyez M. Gail, note 78

246, 2. Ενετούς — Ενέτους

Ibid. 4. ἐνδιασκοπεύων ώς εἰς — ἐνδιασκευνῶς εἰς

Ibid. 8. Ιστρους Λιβυρνοί — Ιστρυς Λιβερνοί

Ibid. 10. Θάλατταν αίδε· Ϊδασσα—Θάλατταν· Λιὰς, Ϊδασσα

Ibid. 11. Πεδήται — Πεδήται

247, 2. καὶ ἄλλαι...Εἶστρις — καὶ ἄλλοι...Εἴστρις

Ibid. 3. πλάτος δὲ — πλάτα δὲ

Peut-être πλατεῖα δέ?

Ibid. 10. Xaovias - Xhavias

Il est facile de comprendre comment de XAONIA Σ on a pu faire XAQNIA Σ , vu la conformité des lettres dans les deux mots.

Ibid. 14. Υ΄λλοι. Βουλινών - Υ΄λλινοί. Βουλλινών

Eustathe (in Dionys. 384) et Étienne de Byzance écrivent Υλλεῖs. Artémidore et Suidas ne parlent que de la ville de Βουλίνη. Eustathe dit d'après Sophronius: Εκεῖ δέ Φησι καὶ οἱ Βουλιμεῖs, οὕς τινες διὰ τοῦ ν γράφουσι Βουλινεῖς ἡ Βουλινούς.

Ibid. 15. Ηρακλέους αὐτοῦ κατοικ. — Ηρακλέως αὐτοὺς τοῦ κατοικ.

Étienne de Byzance et Eustathe rapportent tous deux la même étymologie.

248, 2. Πελοπουνήσου - Πελοπονήσου

Anciennement le Péloponnèse était divisé en cinq parties distinctes, comme nous l'apprend le scoliaste d'Homère (Iliad. 1, 22, ed. Villois.) : Παλαιὸν ή Πελοπόννησος εἰς ε΄ διήρετο μοῖρας · Αργολικὴν, Πυλικὴν, Λακωνικὴν, Μεσσηνιακήν. Τὸ δὲ ἀρχὴν ἐκαλεῖτο Αὶ γιάλεια, ΰστερον δὲ Απιά. Le copiste a omis l'Arcadie.

Ibid. 4. παροικούσι. Βουλινοί δ'... Ιλλυρικόν — παροικούσιν Βουλινοί Βουλινοί δ'... ύλλυρικόν

Leçon véritable et qui rétablit le texte de M. Gail, dont au reste

la traduction s'accorde avec cette rectification : [A peninsula vero] secundum litus incolunt juxta illam Bulini. Bulini vero, etc.

248, 5. δέ έστι — δ' έστὶ

Ibid. 6. Νεστον ποταμόν. — Νεστον κόλπον. Étienne de Byzance écrit Νέστος, au lieu de Νεστός.

Ibid. 7. ΝΕΣΤΑΙΟΙ — Νεστοί. Le nom de peuple est Νέστιοι, selon Étienne de Byzance.

Ibid. 14. υῆσος ελληνὶς — μέσος ελληνὶς

249, 8. Νάρωνα ποτ. — Άρωνα ποτ.

Voyez l'article Naro, dans le Dictionnaire géographique de M. Bischoff.

Ibid. 12. Από δε Νεσταίων — Από δε Νεστῶν

Ibid. 13. Ο δέ εἴσπλους εἰς Νάρωνα — Ο δέ εἴσπλους ο εἰς Αρώνα

ò sìs] Leçon qui semble plus régulière.

Ibid. 14. καὶ τριήρεις — καὶ τριήρης

Quoique cette leçon ait été soupçonnée par quelques éditeurs, je préfère celle que M. Gail a adoptée. Seylax, en effet, distingue ici les grands d'avec les petits vaisseaux.

250, 3. δέ ἐστι — δ' ἐστὶ

Ibid. 4. Αὐταριάτας — Αὐγαριάτας

Voyez Étienne de Byzance qui écrit Αὐταριὰται. M. Bischoff cite aussi Justin, comme parlant des Autariatæ.

251, 6. Επίδαμνος — Επίδαυνος

Ibid. 9. Θαλάσσης - Θαλάττης

Ibid. 10. ποτ. Αἴας — ποτ. Δίας

Confusion de l'A et du A dans les manuscrits.

Ibid. 14. Toviov .- Twvior

252, 2. ἐν μεσογεία Ατίντανες . . . Χαονίας — ἐν μεσογείας (sic) Αγίντανες Καρίας

Aγίντανες] Le nom de pays est Ατιντανία selon Étienne de Byzance, ou Ατιντανίε d'après Polyen (Strateg. IV, 11, 4).

Ibid. 3. Δωδωνίας - İδονίας

Ibid. 4. λέγεται πεδίου, δυομα Ερυθεῖα — λέγεται δε Διὸς ὄνομα. Ερυθεῖα

Ερυθεῖα] Dans notre manuscrit, les mots ονομα et Ερυθεῖα sont séparés par un blanc, ce qui n'indique pas une lacune, comme on pourrait le croire; cela provient d'une erreur du copiste, qui a pris le mot Ερυθεῖα pour le titre d'un article, et qui a écrit en rouge la première lettre du mot suivant Ενταῦθα.

 $\mathit{Ibid}.$ 5. βοῦς βουκολεῖν — βοῦσμου κολεῖν (sic)

Ibid. 7. Σασών — Σασῶν

Insula Sasonis, aujourd'hui Ile de Saseno ou Sasso, est placée à 500 stades de Buthrotum (Buthrinto) par l'Itinéraire maritime. La distance mesurée par M. Lapie est de 700 stades. Voyez Itinéraire d'Antonin, p. 151, nouv. édit.

Ibid. 13. κατοικούσιν τῆς $\mathring{\mathbf{A}}$ μ. χώραν — κατοικούσιν τῆς $\mathring{\mathbf{A}}$ μ. χώρας

Ibid. 13. στόμα τοῦ Ἰονίου — στόμα τοῦ ὀνέου

253, 1. τοῦ διάπλου — τοῦ διάπλους (sic)

Ibid. 14. ἐπάνειμι — ἐπάνιμι (sic)

254, 4. Ελαια — Ελεδ

De EAAIA on a d'abord fait EAEA, à cause de la prononciation semblable de l'aı et de l'e, puis enfin l'A ayant été pris pour un Δ , ce mot est devenu EAEA. Il n'est pas indifférent de rechercher quelles sont les causes des nombreuses variantes qui se rencontrent dans les manuscrits, et de retrouver les différentes transformations de chaque mot. La dernière orthographe Èàéa est justifiée par

Étienne de Byzance : Εστι καὶ ἐτέρα Ιταλίας διὰ τοῦ ε ψιλοῦ Ελέα , ἐξ ἦς Ελεάται.

254, 6. καὶ λίμνη Αχερουσία — καὶ λιμὴν Αχερ.

Ibid. 7. Θεσπρωτίας ήμισυ ήμέρας — Θεσπρ. νήσου ήμέρας

Ibid. 12. Ανακτορικόν — Ανακτωρικόν

Ibid. 14. μικρῷ δὲ ἐλάττων — μικρῷ δὲ ἐλάττω

255, 3. ΜΟΛΟΤΤΟΙ -- Μολοττία

Dans Étienne de Byzance : Μολοσσία, ή χώρα Ππείρου. Le même géographe écrit aussi Μολοτοί par un seul τ . Ce peuple occupait ce qu'on appelle aujourd'hui le canton de Rogous.

Ibid. 9. ΑΜΒΡΑΚΙΑ — Αμβρικία

256, 2. τῆς Αμβρακίας — τῆς Σαμβρακίας

Ibid. 5. Αμφιλοχικον — Αμφιλαχικον

Ibid. 6. καὶ Θύριον ἐν τῷ κόλπῳ — καὶ Οὐριτὸν ἐν τῷ Ἰκονίῳ

Ibid. 7. Ανακ. κόλπου, Ανακτόριου — Ανακ. κόλπου αϊδε· Ανακ.

Cette leçon qu'Hœschel a trouvée dans un autre manuscrit me semble préférable. Voyez M. Gail, note 157.

Ibid. 8. Απτή — Απτήν

Étienne de Byzance parle de cette ville d'Acarnanie, comme étant mentionnée dans Démagète, auteur perdu.

 $Ibid. \ g.$ τὸν Λ ευκάταν, ὁ ἐστιν — τὸν Λ ευκαταιῷ ἐστιν (sie)

Ibid. 11. Επιλευκάδιοι ωνομάζετο. Ακαρνάνες — Επιλευκαδιοστών ωνομάζοντο. Ακαρνάνες

Ibid. 13. τούτους - τοῦτον

Ibid. 15. ἀποτεταφρευμένη — ἀποτεταφρουμένη

257, 1. πόλις Φεραί. — πόλις Φαρά.

Tzetzès (in Lycophr. 1180): Φεράς πόλιν, ήτις νῦν Σέρρα καλείται

* 257, 2. μετά δὲ ταῦτα - μετὰ ταῦτα

Ibid. 5. Αλυζεία — Σαλυττία

Cette ville est appelée Alyzea par Pline (11, 1), Αζύλεια par Pto lémée, Αλύζεια par Étienne de Byzance, et Alyzia par Cicéron (xv1. Epist. 2). Voyez M. Gail, note 164.

Ibid. 7. Οινειάδαι πόλις — Οινιάδα πόλις Vovez l'article Œniadæ dans le Dictionnaire de M. Bischoff

Ibid. 14. Εχινάδες - Αίχινάδες

Confusion de l'e et de l'ai. Le scoliaste d'Homère (Villois. p. 79, A) Εχινάδες νῆσοί εἰσι τῆς Απαρνανίας, παρὰ ταῖς ἐκδολαῖς τοῦ Αχελῶου ποταμοῦ, ἐν αἶς οἱ κατοικοῦντες καλοῦνται Ιοι.

258, 10. ἀπὸ μεσογείας — ἀπὸ μεσογαίας

Ibid. 13. Οζόλαι — Οζάναι

Ibid. 15. τῆς χώρας Λοκρῶν — τῆς Λοκρῶν χώρας

Scylax place toujours le nom du peuple entre l'article et le mot $\chi \omega \rho \alpha$; mais cela n'a pas une grande importance.

259, 3. Κιβραΐου πεδίου — Κούραιου πεδίου

Κίρρα, πόλις Φωκίδος, Scolies sur Clément d'Alexandrie, man. gr. n° 451, fol. 6 r. Cette ville était sans doute mentionnée dans ce qui nous manque d'Étienne de Byzance.

Ibid. 4. Δελ φ οὶ . . . Αντίκυρα — Δελ φ ὶς . . . ἐν τῆ Κύρα Erreur de copiste.

Ibid. 5. δ' έστὶ τῆς — δέ τῆς

Scylax quelquefois ne met pas le verbe, comme au paragraphe suivant : Παράπλους δὲ τῆς Βοιωτίας, κ.τ.λ.

Ibid. 9. Σίφαι . . . Εὐτρητος — Σφάσις . . . Εὐτριτος

Ibid. 10. τεῖχος τῶν Βοιωτῶν — τεῖχος ὁ Βοηθῶν

Ibid. 11. Βοιωτίας — Βιωτίας

259, 14. Αἰγόσθενα - Λιγόθθεναι

Cette ville prend tantôt le nom d'Ægisthena, tantôt celui d'Ægosthena; voyez les auteurs anciens cités par M. Bischoff.

260, 1. ὄρος . . . Μεγαρέων — Αρις Μεγάρων

Ibid. 4. πόλις έστὶν, ἱερὸν . . . Λέχαιον, ἰσθμός. — πόλις, καὶ ἱερὸν Αἴγνον, ἰσθμός.

Harpocration : Λέχαιον ἐπίνειον Κορινθίων.

Ibid. 6. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ. — Hic titulus deest.

L'omission de ce titre dans le manuscrit nous donne l'occasion de remarquer que M. Gail a eu peut-être tort de faire deux articles, l'un intitulé Κόρινθος et l'autre Πελοπόννησος, et portant les n° 40 et 41. En effet, Scylax met à la fin de tous ses articles la traversée totale du pays dont il s'occupe. Le n° 41, intitulé Πελοπόννησος, se terminant par παράπλους δὲ τῆς Κορινθίων χώρας, κ.τ.λ. les deux doivent être fondus en un seul, sous le titre de Κόρινθος, rectification que nous avons déjà faite dans notre édition des Itinéraires, qui s'imprime en ce moment à l'Imprimerie royale.

Ibid. 10. ταῦτα κολπώδη — ταῦτα κολπώδη πάντα

Il me semble que M. Gail aurait pu adopter cette leçon, déjà donnée par un autre manuscrit et indiquée dans ses notes. Sa traduction du moins serait en rapport avec le texte : Estque omnis (colli) longitudo montosa.

Ibid. 1/1. ταύτης παράπλους — ταύτη παράπλους

261, 3. Αἴγειρα — Καπρα

Selon Pausanias, cité par Étienne de Byzance, cette ville était appelée d'abord Υπερησία. Voyez M. Gail', note 196.

Ibid. 4. Αίγαὶ, Ρύπες — Αίγαιὰς, Ρύπος

Ibid. 7. Μετὰ δὲ ἀχαιούς εἰσιν ἔθνος ਜλις καὶ πόλις ἐν αὐτῆ Κυλλ. — Μετὰ δὲ ἀχαιεῖς Ηλὶς ἔστιν ἔθνος καὶ πόλες ἐν αὐτῆ αἴδε · Κυλλ.

On pourrait, il me semble, conserver la leçon du manuscrit et ne

point corriger πόλεις en πόλις; le pronom αίδε qui y est joint prouverait que l'auteur a voulu indiquer le pluriel. Scylax, en effet, se sert de l'expression πόλεις αίδε lors même que dans le dénombrement il y a des fleuves; ainsi, article 69, on lit: Καὶ πόλεις ἐν αὐτοῖς ἑλληνίδες αίδε. Τρίσσης ποταμὸς, Νεώνειον πόλις, ν.τ.λ.

261, 10. Ηλείοις - Ηλιείς

Ibid. 12. Ηλείων — Ηλείων

Ibid. 13. Λεπρεατῶν — Λεπρεάτων

Ibid: 15. Μετὰ δὲ Ηλιν — Μετὰ δὲ Ηλιν

262, 2. πόλεις αὶ μέγ. — πόλεις ἐν μεσογεία αὶ μεγ.

La traduction de M. Gail n'est pas en rapport avec le texte; il aurait dû adopter la leçon de notre manuscrit, leçon qu'il a indiquée dans ses notes comme provenant d'un autre manuscrit. Mediterraneæ vero civitates, etc. venait alors tout naturellement.

262, 3. Ηραία, Ορχομενός — Ηραια, Ορχόμενος

Tzetzès (in Lycophr. 874): Δύο δὲ ὀρχομενοί εἰσιν, ὁ τε ἐν Βοιωτία, οὖτος ὁ Μινύειος, καὶ ὁ Πολύμηλος, ὁ ἐν Αρκαδία.

Ibid. 5. Λεπρεατῶν — Λεπραιατῶν

Ibid. 7. έθνος Μεσσήνη — έθνος Μεσσίνη

Ibid. 10. ἐν μεσογεία ἀπὸ Φαλ. — ἐν μεσογεία ἀπέχουσα ἀπὸ Φαλ.

L'expression ἀπὸ Ṣαλάττης semble appeler la présence du mot ἀπέχουσα s'accordant avec ἶθώμη. La phrase, du moins, devient plus régulière.

Ibid. 11. της Μεσσηνίας — της Μεσηνίας

263, 1. Αχίλλειος — Αχιλειός

Ibid. 2. Ψαμαθούς λιμήν — Ψαμαθούς λιμήν

Ibid. 4. Ποσειδώνος . . . Λας — Ποσιδώνος . . . Λας

Ce nom est cité dans les Anecdota de M. Bachmann (I, p. 439), comme étant celui d'un fleuve : Λᾶς ποταμός.

263, 5. Γύθειον - Γιθείων

D'autres écrivent Γύθιον, comme Diodore de Sicile, Strabon (v111, p. 251), Tzetzès (in Lycophr. 98), et Polyen (Strateg. 11, 9): Γύθιον, τὸ τῆς Σπάρτης ἐπίνειον. Voyez M. Gail, note 217.

264, 8. πρὸς νότον δὲ ἄνεμον — πρὸς νότον δὲ ἀνέμου

Ibid. 9. Αλιάδας τῶν Κυρ. — Αλιάδας τὰς Κυρ.

265, 1. ΚΡΗΤΗΣ ΘΕΣΙΣ. Δε — Κρήτηε Θέσιε ώε

Ibid. 5. ἀπὸ βορέου — ἀπὸ βορείου

Ibid. 9. Ελυρος πόλις — Σάλυρος πόλις

Le Père Hardouin prétend que Élupos est la même ville que Pyloros de Pline. Voyez le Dictionnaire de M. Bischoff.

Ibid. 12. ἄνυα — ἄνηα L'η et l'υ confondus dans la prononciation.

Ibid. 15. Οσμίδα — Οσμίδαν

266, 1. Ο αξός καὶ Κυῶσσος — Παξὸς καὶ Κυῶσις

La ville de Κνῶσσοs était mentionnée sans doute dans ce qui nous manque d'Étienne de Byzance. Voyez M. Gail, note 250.

Ibid. 3. Πραΐσος — Πράσις

Theognostus (Canon. gramm. p. 72): Πραΐσος όνομα έθνους.

Ibid. 6. έκατόμπολις — έκατὸν πόλεις

On pourrait adopter cette leçon en sous-entendant έν αὐτῆ. Tzetzès (in Lycophr. 1214): Ξενίων έν τῷ περὶ Κρήτης τὰς ἑκατὸν πόλεις τῆς Κρήτης κατ' ὀνομα λέγει.

Ibid. 10. Δλίαρος — Νοχίορος

Ibid. 11. Σίκινος - Κίνες

Le scoliaste d'Apollonius de Rhodes (1, 632): Σίκινος νῆσός τις πρὸ τῆς Εὐβοίας, τὸ πρότερον Οἰνόη καλουμένη, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν ἀμπελοφύτον. Peut-être doit-on lire ἀμπελόφυτον?

267, 1 et 2. ΑΡΓΟΣ — Αρσός.

267, 3. Ναυπλία - Ναυτιλία

Il est facile d'expliquer comment le copiste a lu Ναυτιλία pour Ναυπλία. Cette erreur provient d'un Π mal formé dont il aura fait TI.

Ibid. 4. ἐν μεσογεία δὲ Κλεῶναι . . . καὶ Τίρυνς — ἐν μεσογείω δὲ Καθῶναι . . . καὶ Τίρυνθα.

Ibid. 8. Η Επίδ. δὲ χώρ. μετ. Αργ. — Μετὰ δὲ Αργ. ή Επίδ.

Leçon conforme à la manière adoptée par Scylax.

Ibid. 10. Επιδαυρίαν χώρ. Αλία — Επιδαυρείαν χώρ. Αλία

268, 5. τῆς Αθηναίας χώρας — τῆς Αθηναίων χώρας Ce qui est préférable. Voyez la fin de l'article 57.

Ibid. 11. Τροιζην πόλις - Τροιζινία πόλις

Ceci nous donne l'occasion de relever une erreur typographique de l'édition de M. Gail. On y trouve le n° 291 placé à la droite de Τροιζην, entre les notes 275 et 276. L'éditeur a probablement oublié la note qui donnait pour variante Τροιζηνία πόλις.

Dans le manuscrit, ainsi que dans l'édition, AIΓINA forme un article à part; mais je crois qu'il serait mieux de le mettre à la suite du précédent, TPOIZHNIA. L'article 55, ΕΠΙΔΑΥΡΟΣ, suivrait alors tout naturellement: Μετὰ δὲ Τροιζηνίαν, κ.τ.λ.

Ibid. 13. Καλαυρία — Καλουρία

On disait également Καλαυρία et Καλαυρεία. Voyez Chæroboscus (Orthogr. ap. Cramer, Anecd. t. II).

269, 7. τῆς Επιδαύρου χώρας - τῆς Επίδαυρον (sic) χώρας

Ibid. 9. ΚΟΡΙΝΘΙΑ — Κεγχρεία

Ce titre est probablement une erreur de copiste.

Ibid. 11. τεῖχος Κεγχρεῖαι — τεῖχος Κεγχρείας

Ibid. 12. Ποσειδ... Πελοπόννη. — Ποσιδ... Πελοπόνη.

270, 3. ΜΕΓΑΡΑ — Μεγαρέων

270, 5. Νισαία τεῖχος — Μεγαία τεῖχος

Ibid. 6. μέχρι Ιάπιδος — μέχρι Απιδος

271, 1. Σούνιον άπρ. καὶ τεῖχος, καὶ λιμένες δύο · Ραμνοῦς
— Σούνιον άπρ. καὶ τεῖχος, ἱερὸν Ποσιδῶνος (leg. Πο-

σειδώνος) · Εἰρικὸς τεῖχος καὶ λιμένες δύο · Ῥάμνος

Notre manuscrit rétablit ici deux positions géographiques oubliées dans toutes les éditions. Cette lacune provient de la négligence du copiste dont l'œil a été trompé par le mot τεῖχος, qui se trouve répété deux fois, presque de suite. Dans la Grèce, dans les lieux maritimes surtout, on éleva un si grand nombre de temples à Neptune, qu'il serait facile de retrouver les traces historiques d'un Posidonium situé sur la côte orientale de l'Attique, et dans le voisinage de Sunium. La position maritime Εἰρικὸs dont parle ici notre géographe est peut-être le Θόρικοs d'Étienne de Byzance et de Strabon (lib. 1x, p. 398), appelé Thoricos par Pline (lib. 1v, 11). Toutefois, je ne hasarde cette conjecture qu'avec une extrême réserve; mais les manuscrits des géographes offrent des variantes tellement multipliées, et parfois tellement extraordinaires, qu'il n'est pas, je pense, impossible de retrouver ΘΟΡΙΚΟΣ dans le mot altéré EI-PIΚΟΣ.

Ibid. 4. ἀπὸ Ἰάπιδος — ἀπὸ Απιδος

Ibid. 5. στάδια μμξ' — στάδια ξ'

Le nombre $\mu\mu\xi'$ ne signifie rien; d'un autre côté, le nombre ξ' (60) fourni par notre manuscrit est beaucoup trop faible. En effet, selon M. Lapie, on compte 590 stades depuis le cap près des Salines jusqu'au cap Colonne (Åπὸ ἰάπιδος χώρας ἐπὶ Σούνιον).

Ibid. 13. κάλλιστον — κάθιστον

Ibid. 14. Σύρος — Σκύρος

272, 3. πρὸς νότου — πρὸς πόντου

Ibid. 9. Κηναίου — Κρηναίου

Ibid. 10. Γέραιστον Ποσειδώνος — Γέρνοτον Ποσιδώνος

272, 12. Κατά Ερετρίαν — κατ' Ερετρίαν

Ibid. 13. Πεπάρηθος — Πεπάριθος

273, 1. ΒΟΙΩΤΙΑ — Βοιωταί.

L'auteur, dans ses titres d'article, met tantôt le nom du pays, tantôt le nom du peuple. Il est probable que dans l'origine la méthode était uniforme, et que ces variations proviennent soit de l'abreviateur de Scylax, soit des copistes.

Ibid. 2. Βοιωτοί - Βιωτοί

Ibid. 4. Aὐλίς - Αὐλῆς

Le scoliaste d'Apollonius de Rhodes (1V, 1779): Αὐλὶς πόλις τῆς Βοιωτίας, παταντικρύ τῆς Εὐβοίας πειμένη.

Ibid. 5. Εὔριπος . . . Ανθηθών — Εὔρυπος . . . Ανθηδώ

Tzetzès (in Lycophr. 754): ὁ δὲ ἰώσηπος καὶ τὴν νῦν λεγομένην
Αγριππιάδα Ανθηδόνα πρότερον κεκλῆσθαί Φησιν.

Ibid. 6. Θεσπιαὶ — Θεσπεσίαι

Ibid. 8. τῶν Λοκρῶν ὁρίων - τῶν Λευκῶν ὁρίων

Ibid. 12. κατά Εὔβοιαν αὐτοῖς — κατ' Εὔβοιαν αὐτῆς

Ibid. 13. Κυνόσουρος, Αλόπη — Κυνοσοῦρος, Αλοπή

Dans le manuscrit grec n° 902 on lit: Αλόπη χώρα ή καλουμένη Κία πρὸς τῆ Εζέσω, ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ παραλίω αὐτῆς πρῶτον αὐτομάτως ἄλας πηχθῆναι.

274, 4. Κυημίς . . . Πανοπεύς — Κυίμις . . . Πανοπεῦς Étienne de Byzance écrit Πανόπη.

Ibid. 6. δέ έστι τῆς Φωκέων — δ' έστὶ τῆς Φωκαίων

Ibid. 8. ΜΑΛΙΕΙΣ - Μηλιεῖς

Mηλιειs est, je crois, la véritable leçon, comme on peut le voir dans Hérodote (lib. v11, c. 196); car ce peuple est différent des Μαλιειs qui viennent immédiatement après dans le Périple de Scylax.

274, 9. Μαλιείς καὶ ὁ κόλπος ὁ Μαλιεύς. — Μηλιείς καὶ Εκόλπος ὁ Μηλιεύς.

Ibid. 11. Κυτίνιον — τὸ Γούνιον

Ibid. 12. Οἴτη - Οίτή

Étienne de Byzance: Οίτης, όρος περὶ Τραχῖνα. Εστι καὶ πόλις Μηλιέων. Le scoliaste de Clément d'Alexandrie (ad. p. 35, v. 33, ed. Pott.): Οίτη τῆς Τραχῖνος όρος ἡ δὲ Τραχὶς τῆς Θεσσαλίας.

Ibid. 13. Σπερχειδς — Περχειδς

Tzetzès se trompe (in Lycophr. 1146) : Σπερχειὸς ποταμὸς Θεσσαλίας, δς νῦν Σαλαμβρία καλεῖται. Σαλαμβρία est le Pénée.

Ibid. 13. ΜΑΛΙΕΙΣ. Μετὰ δὲ Μαλιεῖς ἔθνος ἔστι δὲ Μαλιεῦσιν — Μαλιεῖς. Μετὰ δὲ Μιλιεῖς ἔθνος ἔστι δὲ Μαλιεὺς

Je ne partage pas l'opinion de M. Gail, qui a fondu dans un seul article les Μηλιεῖs et les Μαλιεῖs, et qui prétend que le second titre provient d'une erreur de copiste. Scylax distingue fort bien ces deux peuples, et leur a consacré à chacun un article particulier. La ressemblance de noms et la proximité de ces deux nations, qui probablement étaient séparées par le golfe Maliaque (aujourd'hui golfe de Zeītoun), les ont fait confondre ensemble. Pour admettre l'hypothèse de M. Gail, il faudrait changer entièrement ce commencement de phrase : Μετὰ δὲ Μαλιεῖs, π.τ.λ. ce que l'auteur a déjà dit plus haut. Il y a sans doute une légère erreur du copiste; mais elle est facile à corriger, et l'on doit lire : Μετὰ δὲ Μηλιεῖs εἰσί Μαλιεῖs ἔθνος, π.τ.λ. Τzetzès, dans ses scolies sur Lycophron, distingue aussi les Μαλιεῖs d'avec les Μηλιεῖs. Il dit (ν. 902) : Τυμφρηστὸς, δρος Μηλιέων; (ν. 903) : Αἰγώνεια, πόλις Μαλιέων; (ν. 904) : Τίταρος, δρος καὶ πόλις Μαλιέων.

Ibid. 15. πόλις Λαμία, ἐσχάτη — πόλις Λάμια, ἔσχατον 275, 2. ἐπιθίγη. Καὶ τῆ Μαλιέων — ἐπιθήγη. Καὶ τῆ Μαλεών

275, 3. ἀπὸ μεσογείας Αἰνιᾶνες — ἀπὸ μεσογαίαις Αἰνιάνες

Ibid. 4. τοῦ Μαλιέων κόλπου — τοῦ Μαλιαίου (et supra Μαλιαίων) κόλπου

Ibid. 8. εἰσὶ δὲ ἐν τῷ Παγασητικῷ — εἰσὶ δὲ καὶ ἐν τῷ Παγαγιτικῷ

Ibid. 11. Μελιταία... Θῆθαι — Μελιτιάδας... Θῆραι Étienne de Byzance écrit Μελιτταία, et place cette ville en Thessalie. Voyez le savant commentaire de M. Gail, note 331.

276, 1. Παγασητικόν — Παγασιτικόν

Ibid. 3. Αμφαναί — Αμφηναῖον

Ibid. 5. Κράνων — Κράνον

Ibid. 7. εν μεσογεία — εν μεσογείας (sic)

Ibid. 9. Τεμπῶν. Τοῦ δὲ Παγασητ. — Τέμπων. Τοῦ δὲ Παγασιτ.

Ibid. 11. του μυχου πλοῦς — του μυχου Παγασῶυ πλοῦς

Ibid. 12. Παγασητικῷ — Παγασιτικῷ

Ibid. 13. Κικύνηθος — Κικυνθὸς Strabon (ιχ. p. 436). Voyez M. Gail, note 340.

Ibid. 14. ΜΑΓΝΗΤΕΣ - Μαγνίτες

Ibid. 15. Ε΄θνος δὲ — Ε΄θνος ἐστὶ
Peut-être faut-il les deux mots: Ε΄θνος δὲ ἐστι, κ.τ.λ.

277, 1. İωληδς... Коранаї — Їодноς... Коранаї

Ibid. 2. Σπάλαθρα, Ολιζών καὶ λιμὴν — Σπάλαυθρα, Ολιζών, ἴσαι λιμὴν

Ibid. 3. Παγασητικοῦ Εὐρυμναὶ — Παγασιτικοῦ Εὐρυμέναι

Le mot Eυρυμυαί donné par l'édition est sans doute une faute

d'impression, puisqu'on lit Eurymenæ dans la traduction. Eύρυμεναί est en effet la véritable orthographe; voyez Étienne de Byzance et Strabon (1x, p. 443).

277, 4. ἐποικοῦσιν . . . Περραιθοὶ — ἐπὶ κοῦσιν (sic) . . . Πέρρεθοι

Ibid. 9. Από δέ Πηνειοῦ - Από δέ Πηνιοῦ

Ibid. 11. $\Delta lov - \Delta lov$

Étienne de Byzance et Pausanias (Phocid. cap. 13) écrivent Aiov.

Ibid. 13. Άλωρος πόλις — Αλωρίς πόλις

Ibid. 15. Εχέδωρος — Δώρος

278, 4. Ποτίδαια — Ποτιδαία

Man. grec n° 854, fol. 175 r.: Ποτίδαια ή νῦν Βέρροια; et dans le man. grec n° 1321, fol. 320 v.: Ποτίδαια ή νῦν Κασάνδρεια, ήγουν ή Βέρροια.

Ibid. 5. Μένδη , Αφυτις , Θράμβος — Μένδυ , Αφυστις . Όραμβηλς

Ibid. 8. Σερμυλία — Ισμύρια

Ibid. 9. Σερμυλικός, Τορώνη — Συρμονικός, Τορώνης

Ibid. 10. Θύσος — Θῦος

Ibid. 11. Απρόθωοι — Απροθώται

Huet corrige Åπραθῶται. Note manuscrite sur l'édition de Vossius de la Bibliothèque royale.

Ibid. 12. Χαραδρίαι . . . Ολόφυξος, Ακανθος ελληνὶς — Χαραδροὺς . . . Ολόφυξις, Ακανθος ελληνιον

M. Gail adopte la correction de Vossius, qui blâme Hœschel d'avoir écrit Χαραδροῦς. Cette leçon cependant me paraît preférable à Χαραδρίαι; d'autant plus qu'elle se rapproche davantage du Χάραδρος d'Étienne de Byzance, appelé Χαραδρούς par Strabon (lib. xiv, p. 669). Quoi qu'il en soit, le choix ne doit exister, ce me semble,

qu'entre Χαραδρούs et Χαραδρούs. Étienne de Byzance écrit ὑλόφυξος au lieu de ὑλόφυξος.

278, 13. Αρεθούσα — Αρέθουσα

Αρέθουσα est aussi l'orthographe adoptée par Étienne de Byzance et par Ptolémée.

279, 3. Στρυμών — Στρυμῶν

Ibid. 7. Εὐξείνω - Εὐξίνω

Ibid. 9. Φάγρης . . . Οἰσύμη — Φάγρη . . . Σισύμη

Ibid. 10. Σάγιον - Σαγίων

Cette variante justifie la correction que proposait Paulmier et que M. Gail n'a pas voulu adopter. Il est évident qu'il est ici question du peuple de la Thrace mentionné par Strabon (lib. xII, p. 549) sous le nom de Σάιοι, et qu'il faut lire, d'après ce dernier géographe: καὶ ἄλλα ἐμπόρια Σαγίων, ou plutôt Σαίων, et non pas καὶ ἄλλα ἐμπόρια, Σάγιον.

Ibid. 11. Θάσος — Ελσος

Ibid. 1 4. ἢν ὤκισεν Καλλίστρατος — ἢν ὁ ἴκος ἐν Καλίστρατος (sic)

Ibid. 15. Νέστος - Νεστὸς

280, 2. Μαρωνεία - Μαρωνία

Tzetzès (in Lycophr. 818): ἴσμαρον πόλιν Κικόνων, τὴν νῦν λεγομένην Μαρώνειαν. Et v. 925: Ὁ δὲ Περιηγητὴς Διονύσιος καὶ τὸν τόπον τῆς Θράκης Φησίν, όθεν ὁ βοβρᾶς πνεῖ, ἶσμαρικὸν ἡτοι Μαρώνειον αὐτὸν λέγων.

Ibid. 3. Δρῦς, Ζώνη . . . κατὰ . . . καὶ — Δρυζώνη κατατ καὶ (sic)

Ibid. 4. Δουρίσκος, Έθρος, καὶ ἐπ' αὐτοῦ — Δουσρισκὸς, Αάβαρος, καὶ ἐπ' αὐτῷ

Ibid. 6. Alvíwy - Alvwy

Ibid. ibid. Μέλας μόλπος -- Μέλας, Κόεπος (sic)

280, 6. Καρδιανών ... Κύπασις — Καρδανών ... Κύπασγις

Étienne de Byzance: Αυσιμάχεια, πόλις τῆς ἐν Θράκη χεβρονήσου, ἡ πρότερον Καρδία. C'est une erreur, car Lysimachia et Cardia étaient deux villes différentes, comme on le voit dans Strabon (IX, p. 317) et Ptolémée. A ces autorités on peut encore ajouter un passage d'Appien (Civil. IV, 88): Αυσιμάχεια καὶ Καρδία, αὶ τὸν ἰσθμὸν τῆς Θρακίου χεβρονήσου διαλαμβάνουσιν ὤσπερ πύλαι.

Ibid. 9. Λημνος . . . Μέλανα — Λίμνος . . . Μέλαινα

Ibid. 10. Λημνος - Λίμνος

Ibid. 13. Θρακία χεββόνησος - Θράκη άχεββόνησος

Ibid. 15. Ελαιοῦς. Ελδιούς

281, 1. Alyòs - Alyos

Ibid. 3. Θρακία χερρόνησος — Θράκη άχερρόνησος

Ibid. 7. Ελαιούντα — Ελεούντα

Ibid. 8. Μετὰ δὲ τὸν χερρ. — Μετὰ δὲ τὴν χερρ.

M. Gail aurait pu adopter cette correction déjà proposée par Hœschel; le mot χεβρόνησος est toujours féminin.

Ibid. 12. Σηλυμβρία — Σιλυμβρία

Ibid. 13. ἐπὶ στόματος τοῦ — ἐπὶ τοῦ στόματος τοῦ

Ce que je préfère, attendu que Scylax emploie presque toujours l'article devant le mot στόμα; voyez p. 280, ligne 16 : ἐπὶ τοῦ στόματος τῆς Προποντίδος, κ.τ.λ.

Ibid. 1 4. ἀνάπλους καλεῖται ὁ τόπος ἀνὰ Βόσπορου — ἀνάπλους καλεῖται δὲ ὁ τόπος ἀναθόσπορου

J'adopterais volontiers la conjonction δὲ, comme liant plus intimement la phrase à la précédente. Quant au mot Åναδόσπορον, c'est une réunion maladroite de ἀνὰ et de Βόσπορον.

Ibid. 15. ἔλθης — ἔλθη 282, 1. ἐν Θράμη — Ενθραμη (sic) 282, 2. Οδησσόπολις, Κάλλατις — Οδησόπολις, Κάλλαβις Étienne de Byzance et Strahon écrivent tous deux Κάλατις; Ptolémée et Diodore de Sicile (xx), Καλλατία.

Ibid. 8. δ. σύμπας -- δ σύνπας

Ibid. 9. ποταμοῦ Στρυμῶνος, μέχρι τοῦ Ιστρου — ποταμοῦ Τριμῶνος, μέχρι Ιστρου

Ibid. 12. ΣΚΥΘΙΑ, ΤΑΥΡΟΙ - Σπυθίας Ταῦροι

Ibid. 15. Νεώνειον πόλις - Νεονείων πόλεις

283, 2. τῆς ἠπείρου — τῆς ἠπέτρου (sic)

Ibid. 7. Κύταια — Κυδαία

Le scoliaste d'Apollonius (11, 401): Κύταια πόλις Κολχίδος · έστι δὲ καὶ ἐτέρα πόλις τῆς Εὐρώπης Κύταια, ὁμώνυμος τῆς Σκυθικῆ, ἀζ' ἦς ζασι καὶ τὴν Κολχικὴν ἐσχηκέναι τὴν ἀρχήν.

Ibid. ibid. Νύμφαια — Νυμφαία Étienne de Byzance écrit Νύμφαιον.

Ibid. ibid. Παντικάπαιον, Μυρμήκειον — Παντικάπιον, Μυρμηκὸν

Dans Léon Diacre (IX, 6) on lit: Μυρμηκιῶνος καλουμένης πολίχνης, παρὰ τὴν Μαιῶτιν λίμνην κειμένης. Étienne de Byzance: Μυρμήκιον, au lieu de Μυρμήκειον.

Ibid. 13. Παντικάπαιον — Παντικαπαῖον

Ibid. 16. Μαιώτις... λέγεται ήμισυ — Μαιώτης... λέγεται εls ήμισυ

284, 2. [στερᾶs] — deest.

Ce mot, ou plutôt cette fin du mot ἀριστερᾶs doit être enlevée du texte. Du reste, M. Gail semble déjà avoir indiqué cette correction, en le mettant entre parenthèses. Une note cependant paraissait nécessaire pour indiquer l'erreur du copiste.

Ibid. 4. Μαιῶτιν - Μαιῶτην

284, 8. λογιζομένω όσαι - λογιζομένοις σῶσαι

Quoique cette leçon, proposée par Hæschel, se trouve justifiée par notre manuscrit, la correction de M. Gail, je pense, doit être conservée, comme la plus probable.

lbid. 10. στάδιοί είσι γεγραμμένοι — στάδιά είσιν γεγραμμένα

On disait indifféremment τὸ στάδιον et ὁ στάδιος.

Ibid. 11. ήμεραῖον τὸν πλοῦν — ήμεραίου τοῦ πλεόνους

285, 3. Σαυρομάται — Σαυροβᾶται

Variante qui provient de la confusion du μ et du β dans les manuscrits. Hippocrate (sect. III, p. 73, ed. Foesii): Εν δε τῆ Εθρώπη έστιν έθνος Σκυθικον, ὁ περὶ τὴν λίμνην οἰκεῖ τὴν Μαιῶτιν, διαφέρον τῶν ἐθνέων τῶν ἀλλων, Σαυρομάται καλεῦνται.

- Ibid. 4. Σαυρομάται. Σαυροματῶν Σαυροβᾶται. Σαυροβατῶν
- Ibid. 12. ἐν αὐτοῖς πόλεις πόλεις ἐν αὐτοῖς
 Inversion qui a très-peu d'importance.
- 286, 5. Μετὰ δὲ Κερμέτας Αχαιοὶ Μετὰ δὲ Τορέτας Αχαῖοι
- Ibid. 9. Μετὰ δὲ Ἡνιόχους Κοραξοὶ ἔθνος. ΚΩΛΙΚΗ. Hæc omnia desunt.

Cette lacune n'existant point dans les autres manuscrits qui ont servi aux éditeurs, on serait tenté de croire que c'est sur un autre manuscrit, plus complet que le nôtre, qu'ont été faites les copies postérieures; ce qui ne peut être, vu les nombreuses lacunes qui se rencontrent dans ces mêmes copies, et par suite dans les éditions. lacunes presque toutes remplies par notre manuscrit. On peut seutement supposer que le copiste a consulté un autre manuscrit pour cette partie du Périple.

Ibid. 11. Κωλική - Κορική

286, 12. ΜΕΛΑΓΧΛΑΙΝΟΙ — Μελαγχνάνοι

Ibid. 13. Μετὰ δὲ Κωλικὴν Μελάγχλαινοι — Μετὰ δὲ Κωρικὴν Μελαγχνάνοι

287, 1. ΓΕΛΩΝΟΙ — Γέλωνες

Ibid. 2. Μελαγχλαίνους Γέλωνοι — Μελαγχνάνους Γέλων (sic)

Ibid. 5. Διοσκουριάς — Διοσκουρίς

Appien (Bell. Mithrid. 101): Διόσκουροι, ήντινα πόλιν οἱ Κόλχοι σύμβολον ἡγοῦνται τῆς Διοσκούρων σὺν Αργοναύταις ἐπιδημίας.

Ibid. 6. Χερόβιος . . . Χόρσος — Χιρόβιος . . . Χόρσο

Ibid. 7. Φᾶσις . . . Φᾶσις — Φασὶς . . . Φασὶς

Le scoliaste d'Apollonius (11, 401): Φᾶσις ποταμὸς Φέρεται μὲν ἀπὸ τῶν Αρμενίας ορῶν, ὡς Φησιν Ερατοσθένης εἰνδίδωσι δὲ εἰς Κόλχους κατὰ Ṣάλασσαν. Hippocrate (sect. 111, p. 72, ed. Foesii) nous donne aussi de nombreux détails sur le pays que parcourt le Phase: Περὶ δὲ τῶν ἐν Φάσει, ἡ χώρη ἐκείνη ἐλώδης ἐστὶ, καὶ Ṣερμὴ, καὶ ὑδατεινὴ, καὶ δασεῖα ὑμβροι τε αὐτόθι γίγνονται πᾶσαν ώρην πολλοί τε καὶ ἰσχυροί ἡ τε δίαιτα τοῖς ἀνθρώποις ἐν τοῖς ἔλεσίν ἐστι τά τε οἰκήματα ξύλινα καὶ καλάμινα ἐν ὑδασι μεμηχανημένα, κ.τ.λ.

Ibid. 10. Μήδεια - Μιδία

Ibid. 11. Ισις ποτ. Αψαρος ποτ. — Ισις ποτ. Αηστών ποταμός, Αψαρος ποτ.

Ληστῶν ποταμὸς manque dans toutes les éditions; mais je ne connais point de fleuve de ce nom situé dans la Colchide. Entre l'Isis et l'Apsarus, Arrien (Peripl. Pont. Eux. p. 7 Huds.) mentionne trois fleuves: Acinasis, Bathys et Acampsis, qui aujourd'hui sont appelés Petite Rivière, Tchorok et Tchakou.

Ibid. 13 et 14. BΥΖΗΡΕΣ — Βούσηρες

Ibid. 15. Δαραάνων — Δαρααν<mark>ῶν</mark>

288, 2. Βύζηρας — Βούσηρας

288, 4. Ωδεινιός - Ωδεινιός

Ibid. 5. BEXEIPOI — Βεχειρική.

Βέχειροι est le nom du peuple, et Βεχειρική celui du pays.

Ibid. 6. Βέχειροι — Βέχειρος

Ibid. 7. Βεχειριάς — Βεχειράς

Ibid. 10. Τραπεζοῦς — Τραπετοὺς

Ibid. 11 et 12. MOΣΥΝΟΙΚΟΙ — Μοσσυνοικοί.

289, 2. Μοσυνοίκους — Μοσσινούς

Ibid. 5. Τιβαρηνούς - Τιβαρινούς

Le scoliaste d'Apollonius (11, 377): Τιδαρηνοί, εθνος Σκυθικού, πλησιόχωροι Χαλόδων. Dans Eusèbe (Præp. Evang. 1, p. 11, D), au lieu de Τιδαροι il faut lire Τιδαρηνοί, correction justifiée par le manuscrit grec n° 451.

Ibid. 6. Γενήτης - Γενέσιντις

Le scoliaste d'Apollonius (11, 378) : Γενηταία ἄπρα πυρίως ούτω λεγομένη ἀπὸ Γένητος ποταμοῦ, ἔνθα Διὸς Ξενίου ἱερόν ἐστιν.

Ibid. 10. Θερμώδων — Θερμόδων

Τzetzès (in Lycophr. 647): Θερμώδων ἐστὶ μὲν ἔτερός ποταμός Παφλαγονίας περὶ Σινώπην, ὅπου ἦσαν αἱ λμαζόνες · ὁ δὲ νῦν πείμενος Θερμώδων Βοιωτίας ἔστὶ ποταμός. Le Grand Étymologique distingue aussi ces deux fleuves: Θερμώδων ποταμός ἐστι περιζόξων τὴν λμαζόνων χώραν · ἔστι δὲ καὶ ἔτερος Βοιωτίας. Τρεῖς δὲ πόλεις εἰσὶν ἔνθα κατώπουν αἱ λμαζόνες. Ce fleuve, au témoignage du scoliaste d'Apollonius (11, 974), portait d'abord le nom d'Àράξης. Le même auteur (11, 369): Θερμώδων ὑπὸ τὴν Θεμισκύρειον ἄπραν, ἔνθα ώπησαν αἱ λμαζόνες.

Ibid. 12. Åλυς — Åλυς

Äλυs est, je pense, la véritable leçon, quoique M. Gail ait imprimé Ăλυs, préférant le témoignage d'Apollonius à celui d'Hérodote. D'ailleurs la plupart des géographes grecs et latins écrivent Äλυs, Halys; voyez, entre autres, Strabon (p. 298, 544, 545, ed.

Casaub.), Pline (lib. v1, cap. 2, § 3), et Pomponius Méla (lib. 1, cap. 19). J'excepterai cependant Ptolémée qui écrit Åλυs, à moins que quelque manuscrit ne donne Äλυs, ce qui est probable.

289, 13. Κερασοῦς πόλις — Κερασοῦ πόλις

Ibid. 14. Οχέραινος — καὶ ὁ Χέραινος (Οχείραινος?)

Peut-être l'Òχέραινος des éditions est-il la réunion maladroite des deux mots ὁ Χέραινος, réunion faite par un copiste négligent? En admettant cette hypothèse, il ne serait pas impossible de retrouver, dans le mot grec altéré Χέραινος, le Ceraunus, ou selon d'autres manuscrits, Cæranus, de Pline (lib. v1, 3). Je dois convenir cependant que Scylax met rarement l'article ὁ devant le nom des sleuves.

290, 1. [ΠΑΦΛΑΓΟΝΙΑ] — Παφλαγονία

Ce titre, à ce qu'il paraît, manquait dans les manuscrits dont s'est servi Hœschel, ainsi que celui de la page précédente ΑΣΣΥΡΙΑ. Notre manuscrit les donne tous les deux, et prouve qu'Hœschel a eu raison de les ajouter de sa propre autorité.

Ibid. 2. Ασσυρίαν Παφλαγονία — Ασσυρίαν έστὶ Παφλαγονία

Le mot ¿στὶ doit être rétabli dans le texte, d'après notre manuscrit. Ce mot, en effet, se trouve au commencement de chaque article.

Ibid. 3. Στεφάνη λιμήν — Στεφάνη Λιμής (sic) Voyez, plus haut, Marcien d'Héraclée, p. 128.

Ibid. ibid. Κόλουσσα — Κολούσσα

Ibid. 4. Κάραμδις — Κάραμως

Marcien d'Héraclée, p. 127.

Ibid. 5. Κύτωρος — Κύτωρις

Ibid. 6. Παρθένιος — Παροίνιος

Confusion du O et de l'O. Voyez M. Gail, note 504.

290, 8. Καλλίχορος - Καλλίχωρος

Le scoliaste d'Apollonius (μ, 906): Καλλίχορος ποταμός Παφλαγονίας ίερὸς Διονύσου περὶ Ἡράκλειαν· ἔξεισι δὲ διὰ στομάτων δισσῶν.

Ibid. 10. Μαριανδυνοί είσιν — Μαριάνδυνοί είσιν

Μαριάνδυνοι doit être préféré à Μαριανδυνοί, si l'on s'en rapporte à Étienne de Byzance : Τὸ ἐθνικὸν Μαριάνδυνος, βαρυτόνως.

Ibid. 13 et 14. BIOYNOI - Brouvoi.

Dans les premiers siècles de notre ère, les manuscrits étaient écrits en majuscules; ce qui explique facilement la variante BIOY-NOI pour BIOYNOI. Le milieu de la lettre Θ n'étant pas bien marqué, cette lettre aura été prise par le copiste pour un O.

291, 2. Αρτάνης — Αρτώνης

Marcien d'Héraclée, p. 123. Voyez M. Gail, note 509.

Ibid. 3. Ἡρακλεῶται . . . ῥήθας — Οἰρακλεῶται . . . ῥήθας Marcien d'Héraclée, p. 123.

Ibid. 6. Χαλκηδών — Καλχιδών

On disait également Καλχηδών et Χαλκηδών, ainsi qu'on le voit dans Theognostus (ap. Cramer, Anecd. 11, 32): Καλχηδών εν τῷ Βυζαντίῳ, ἢ καὶ Χαλκηδών λέγεται. Voyez aussi Bekker (Anecd. gr. p. 1207). Au commencement du 11° siècle, le culte de Mars existait encore dans cette ville, comme nous l'apprend la vie de sainte Euphémie (cod. gr. 1607, fol. 112 v.): Εν αὐτῆ (Καλχηδόνι) γὰρ τὰ τῶν Θυσιῶν ετελεῖτο, καὶ ναὸς ἦν τοῦ Αρεος, καὶ εἰδωλον ἐκείνου τῶν ἐπισήμων.

Ibid. 7. Μαριανδυνῶν — Μαρσανδύνων

292, 2. είσιν έλληνίδες — έλληνίδες είσιν Inversion peu importante.

Ibid. 3. Ολεία — Ολεία

Ibid. 9. Ρύνδακος — Ρύδανκος Marcien d'Héraclée, p. 126. 292, 11. πόλις Πλακίη, καὶ Κυζικος — πόλις Πλακίου, καὶ Κιζικος

Étienne de Byzance, au lieu de Πλακίη, écrit Πλάκη; mais la pre mière orthographe doit être préférée, d'après Hérodote (1, 57), et d'après Méla (1, 19): Post, Placia et Scylace, parvæ Pelasgorum coloniæ.

Ibid. 13. κατά ταῦτα — κατά ταύτη

On pourrait adopter cette leçon, en écrivant toutesois κατὰ ταύτης (Αρτάκης) au lieu de κατὰ ταύτη. C'est-à-dire, en face d'Artace se trouve l'île et la ville Proconnesus.

Ibid. 14. Προκόννησος — Προκόννησσα

Il y avait deux îles de ce nom, dont l'une s'appelait aussi ἐλαφόννησος; c'est ce qui a fait croire à Vossius que Pline s'était trompé en disant que Proconnesus et Elaphonnesus étaient la même île. Strabon nous donne ce précieux renseignement : ἐν δὲ τῷ παράπλω τῷ ἀπὸ Παρίου εἰς Πρίαπον ἡ τε παλαιὰ Προκόννησός ἐστι, καὶ ἡ νῦν Προκόννησος, πόλιν ἔχουσα καὶ μέταλλον μέγα λευκοῦ λίθου σφόδρα ἐπαινούμενον. Dans les Anecdota de M. Cramer (Π, 400), on trouve un passage qui a aussi rapport à ces carrières de marbre : Πρυκονησίας, Πρυκόνησος · ὄνομα νήσου · ἡ λεγομένη Προκόνησος , ἐν ἦ τὰ μάρμαρα πλεῖστά εἰσιν.

293, 1. Πάριον - Σάριος

Ibid. 6. Δάρδανος, Ροίτειον — Δαρδανός, Ρύτειον

Tzetzès (in Lycophr. 29): Τὴν ὑπὸ τὴν ὅδην Δαρδανίαν, πρότερον Σπαμάνδρου λόφον καλουμένην. Εt v. 1128: Δάρδανος, κατὰ τινὰς, πόλις ἱταλίας · ἐγὰ δὲ τοὺς Δαρδανίους ἔθνος εὖρον οἰκοῦντας ὑπέρ τε ἱλλυρίων καὶ Μακεδόνων · καὶ ἡ Δάρδανος πόλις ἐκεῖ ἐστιν.

Ibid. 8. καὶ ἐν αὐτῆ — καὶ ἐν αὐτῷ

Ibid. 11. Αγχιαλείου - Αγιαλείου

Ibid. 12. Αμάξιτον - Αμάξιτον

Ibid. 13. Χρύσης - Χρυσῆς

293, 14. ΑΙΟΛΙΣ - Αἰολὸς

294, 2. Πιτύεια - Πετίεια

Ibid. 7. Πυρράν — Πυρράν

Tzetzès (in Lycophr. 1098) : Λέσθος έχει πόλεις Πύρβαν, Μήθυμναν, Ερεσσον, Μιτυλήνην καὶ Αντισσαν.

Ibid. 9. ταύτης Πορδοσελήνη — ταύτη Πορδός έλένη

Ælien (Hist. anim. 11, 6) écrit Ποροσελήνη πόλις; leçon conservée dans l'excellente édition de M. Jacobs, t. I, p. 29, 31.

295, 3. Κστυρα — Κσυρα

Voyez Étienne de Byzance.

Ibid. 4. ίερον οι . . . Αδραμύτιον — ιερον . οι . Αδραμύττιον

Dans l'édition de M. Gail, les points indiquent une lacune; dans le manuscrit il n'y a point d'intervalle; le copiste aura copié sans comprendre.

Ibid. 5. Xlwv — Klwv

D'après Vossius, M. Gail a corrigé Κίων, donné par les manuscrits, en Χίων. Je pense qu'on doit conserver la première leçon, justifiée par le scoliaste d'Apollonius, qui cite Scylax (1, 1177): Κίος πόλις Μυσίας, ἀπὸ Κίου τοῦ ἀζηγησαμένου τῆς Μιλησίων ἀποικίας, ὡς ἱστορεῖ Αριστοτέλης ἐν Κιανῶν πολιτεία. Κατώκησαν δὲ αὐτὴν (Κίον) πρῶτον Μυσοὶ, εἶτα Κᾶρες, τρίτον Μιλήσιοι · καὶ ποταμὸς δὲ ἐστιν οὕτως ὀνομαζόμενος, τὴν Μυσίαν περιβρέων, οῦ μνημονεύει Σκύλαξ ὁ Καρυανδεύς. Περιβρέει δὲ καὶ τὴν πόλιν ὁ ποταμὸς οῦτος. Dracon de Stratonice (de Metris, p. 16) dit aussi: Κίου πόλεως Μυσίας.

Dans Theognostus (Cramer, Anecd. 11, p. 5) on lit: Αίθλη ή νῦν λεγομένη Χίοs. Au lieu d'Αίθλη il faut écrire Αίθάλη, d'après Étienne de Byzance: Δύναται τὸ Αίθαλίτης ἀντὶ τοῦ Χῖος οὕτω γὰρ ἡ Χίος ελέγετο. C'est la ville de Chios dont il est ici question.

Ibid. 7. Πιτάνη ... Κάϊκος — Πατάνη ... Καϊκός

Polyen (Strateg. 11, 1, 14) parle d'une autre Pitane située dans le territoire de Sparte, et près de laquelle se trouvait une colline consacrée à Artemis Issoria: λη ποίλαος ἐν τῆ Σπάρτη στάσεως γενομένης

ώς τε τῶν ὁπλιτῶν οἱ πολλοὶ κατελάβουτο λόζου ἱερὸυ Αρτέμιδος Ισσωρίας ἐγγύς Πιτάνης.

295, 8. Γρύνειον - Χρύνειον

Ibid. 9. λέγονται — λέγεται
Il faut Αχαιούς, si l'on conserve notre leçon.

Ibid. 12. Αΐγαι, καὶ Λεϋκαι — Αἴγαι, καὶ Λεύκαι Étienne de Byzance écrit Αἰγαὶ πολλαὶ, κ.τ.λ. Voy. M. Gail, note 550.

Ibid. 14. καὶ Ερμός — καὶ Τερμός

Ibid. 15. Κλαζομεναὶ — Κλαζόμεναι

296, 3. Τέως . . . Λέβεδος - Γώς . . . Λέβελος

Ibid. 4. ἐν μεσογεία — ἐν μεσογαία

Ibid. 7. Avaia - Avra

Manusc. gr. Coisl. nº 392 : Άναια χώρα, πόλις καὶ τόπος άντικρυς Σάμου. Voyez aussi Suidas.

Ibid. 9. ἐν τῆ Σαμίων — ἐν τῆς Ανίων

Primitivement, dans les manuscrits en majuscules, les mots n'étaient point séparés, ce qui explique comment de ΤΗΣΑΜΙΩΝ on a pu faire ΤΗΣ ΑΝΙΩΝ. Voyez, entre autres, un papyrus grec en majuscules non séparées, publié par M. Letronne (Journal des Savants, mai 1838, p. 309 et suiv.):

Ibid. 12. οὐκ ἐλάσσων — οὐκ ἐλάσσω

Ibid. 14. Πριήνη - Πρινής

Ibid. 16. ἀπὸ ἀστυρίων — ἀπὸ ἀσσυρίων Erreur de copiste.

297, 6. Μύνδος... Αλικ. — Μήνδος... Αλικ. Les lettres v et η confondues dans le mot Μύνδος.

Ibid. 8. Καρύανδα — Κρυίνδα (crat prius Κρυῆνδα)
Patric de Seylax.

297, 10. Κεραμικός — Κεραμιακός

Ibid. 11. δέ Εύρος — δή Εύρος

Voyez les corrections faites par Vossius, M. Gail, note 569.

Ibid. 13. Τριόπιον, Κνίδος — Τρίπιον, Κνίδος

En haut de la page 90, on lit τῆς Κυίδου écrit à l'encre rouge : les premiers mots de cette page sont : καὶ ἀλλος λιμὴν, κ.τ.λ. p. 297, ligne 7 de l'édition.

Ibid. 14. ή Ροδίων — ήρωδίων

Même observation que plus haut p. 225, ligne 16.

298, 11. POΔOΣ. — deest titulus.

Dans notre manuscrit, le texte continue sans que l'île de Rhodes fasse un article à part, comme dans l'édition de M. Gail. Le titre $PO\Delta O\Sigma$ doit donc être laissé de côté, puisque cet article se termine par le total de la traversée entière de la Carie; et cette rectification s'accordera parfaitement avec l'article suivant qui commence ainsi : $\mathring{\Lambda}\pi\mathring{\sigma}$ $\mathring{\delta}\mathring{\varepsilon}$ $K\alpha\rho las$, $n.\tau.\lambda$.

Ibid. 3. Ϊαλυσος (sic) — Ιαλυσὸς

Étienne de Byzance : Ιάλησσος, πόλις ἐν Ρόδω.

Ibid. 4. Κάμειρος — Κάμαρος

Étienne de Byzance: Κάμιρος, πόλις ἐν Υόδω, ἀπὸ τοῦ παιδὸς Κερκάζου, τοῦ Πολειάδου καὶ Κυδίππης. L'orthographe d'Étienne de Byzance se trouve confirmée par Eustathe (in Dionys. 504): Ετι δὲ καὶ ἶηλυσσὸς, καὶ Κάμιρος διὰ τοῦ ις ραζομένη πρὸς ἀντιδιαστολήν τοῦ κυρίου. Ο γὰρ Κάμειρος τὸ κύριον διὰ διζθός γου ς ράζεται. Tzetzès (in Lycophr. 923) écrit Κάμειρος.

Ibid. 5. Κάσος — Κρασὸς

Ibid. 7. τὸν Κράγον — τὸν Κράσον
 Étienne de Byzance en fait une montagne de Lycie.

Ibid. 12. Τελμισσὸς — Θεανισσοὶ

Corruption du mot ΤΕΛΜΙΣΣΟΣ dont en a fait ΘΕΛΝΙΣΣΟΙ.

298. 14. Φελλὸς - Φελδὸς

Confusion du A et du A.

299, 3. Χελιδονίαι — Χελιδωνίαι

Le scoliaste de Denys le Périégète (v.128, éd. Bernhardy, p. 196): Εως Χελιδονίων Παμφυλίας · τρεῖς δέ εἰσιν αὖται, Μελανίππη, Γάγγαι καὶ Κορύδαλαι. Eustathe (in Dionys. 504) en compte aussi trois : Αἱ Χελιδόνιαι τρεῖς νῆσοι κεῖνται, πάρισοι τὸ μέγεθος, διέχουσαι ἀλλήλων όσον πέντε σταδίους, τῆς δὲ γῆς ἀφεστηκυῖαι ὡς ἐξαστάδιον. Étienne de Byzance n'en compte que deux comme Scylax : Δύο δέ εἰσι κεκλημέναι, ἡ μὲν Κορύδελα, ἡ δὲ Μελανίππεα, ὡς Φαθωρῖνος ἐν τοῖς παντοδαπαῖς. Dans le manuscrit grec, supplém. n° 36, fol. 28 r. on lit: Χελιδονιαὶ νῆσοι Παμφυλίας, αἰτινές εἰσι Μελανίππαι, καὶ Γάγαι, καὶ Κορυδάλλαι. Eustathe (loc. cit.) confirme cette orthographe Χελιδονιαὶ ανες l'accent sur la dernière syllabe: Ἱστέον δὲ ὁτι ἡρωδιανὸς ἐν τῆ καθόλου Προσφδία Χελιδονιαὶ ἀναγίνωσκει ὀξυτόνως, ὡς πυρκαῖαί. Le manuscrit grec n° 3000 Λ, fol. 61 r. écrit Χελιδονέαι πέτραι.

- Ibid. 5. ὑπὲρ δὲ τούτου ἱερὸν ὑπὲρ τούτου ἐστὶν ἱερὸν Γécrirais, en conservant δὲ de l'édition: ὑπὲρ δὲ τούτου ἐστὶν ἱερόν.
- Ibid. 7. οὐδέποτε οὐδέποται La diphthongue αι confondue avec ε.
- Ibid. 9. Pagnals Pagials

Eustathe (in Dionys. 855) donne trois ports à cette ville : Εἴτα Φάσηλις λίμνη καὶ πόλις ἀξιολόγους ἔχουσα τρεῖς λιμένας.

Ibid. 10. Αυρνατία, Ολεία, Μάγυδος — Αυραιάτεια, Ολειάμας ϋδος (sic)

Passage singulièrement altéré; voyez M. Gail, note 585.

Ibid. 11. Καταβράκτης — Καταράκτης

C'est probablement le même sleuve que celui qui est nommé Κατά-ρητος ποταμός par Theognostus (Cramer, Anecd. 11,.75).

Ibid. Ibid. Πέργη πέλις — Περπίπολις (Περπὶ πόλις?)

De ΠΕΡΓΗΠΟΛΙΣ, dans un manuscrit en majuscules non sépa-

rées, un copiste aura fait $\Pi EP\Pi\Pi\PiO\Lambda I\Sigma$, en confondant ΓH avec III, et, en coupant le mot, $\Pi e\rho\pi l$ $\pi\delta\lambda is$.

299, 14. διπλάσιος — διπλασίος

Le Thesaurus de M. Didot ne donne qu'un exemple du mot Διπλοσύνθετος; on peut y ajouter celui-ci, qui est tiré du troisième volume des Anecdota de M. Cramer (p. 54): Δι' ὧν τὰ περὶ τὸν ἐγκέφαλον διαχωρίζονται διπλοσύνθετα ὀστᾶ. Quant aux mots suivants, ils manquent encore dans nos lexiques: Δίπλασμα (Eustath. Opusc. p. 162, 10, ed. Tafel.); Διπλομετρέω (Cramer, Anecd. III, 313); Διπλοτριποδία (Cramer, Anecd. III, 322).

300, 5. Σύλλιον — Σύλλειον

Cette ville est nommée Ellovor par Ptolémée (v. 5).

Ibid. 12. Χαραδροῦς — Χαραδροὺς

Strabon (liv. xiv, p. 669) écrit aussi Χαραδρούs, appelé maintenant Charadro. Outre Strabon, M. Gail, dans ses notes, cite encore Ptolémée (v, 8); mais je n'ai point trouvé que ce dernier géographe cût fait mention de cette ville.

Ibid. 14. Νάγιδος — Ναβαὸς

Ibid. 15. Ποσείδειον — Ποσειθέριον

301, 1. Κελευδερίε... Αφροδίσιος — Κελευδρίε... Αφροδήσιος

Ibid. 2. Όλμοι - Όἄνοι (sic)

Ibid. 7. Åδάνη... Μυρίανδρος — Αλάνη... Μυριανδός Étienne de Byzance écrit Αδανα.

Ibid. 9. τῶν Παμφυλίων ὁρίων — τῶν Παμφυλίας ὁρίων

Je serais tenté d'adopter cette leçon, parce que l'auteur s'est servi plus haut du nom de pays $\Pi \alpha \mu \varphi \nu \lambda i \alpha$, au lieu du nom de peuple $\Pi \alpha \mu \varphi \nu \lambda i \omega$.

Ibid. 12. Σόλους, όδός — Σολουσίδος

302, 3. Λάπηθος Φοινίκων - Λήπηθις Φοινικών

302, 4. Αμαθούς - Αμαθούς

Ibid. 12. τετταράκουτα — τέτταρας όυτας

Ibid. 14. Θαψάκου ποταμοῦ ἔστι — Θαμψάκου ποταμός ἐστι

303, 5. ίδιον έχων — ίδιον έχων

Au lieu de τοῦ τείχους ίδιον έχων, Huet propose de lire: τοῦ τείχους ίδιον έχει, édition de Vossius, note manuscrite:

Ibid. 8. Σιδωνίων - Σιδονίων

Ibid. 9. Λεόντων πόλεως — Λεόντων πόλεων

Ibid. 10. Σάραπτα ἄλλη — Σάρα· εἶτα ἄλλη

Ibid. 12. βασιλεία Τυρίων — βασιλεία Τυρίου

Vient ensuite dans le manuscrit un feuillet formant les pages 93 et 94, coupé diagonalement et perdu aux trois quarts. Le recto, c'est-à-dire la page 93, a été publié tant bien que mal par les premiers éditeurs de Scylax, et en dernier lieu par M. Gail. Quant au verso, page 94, il est inédit et nous donne un fragment assez précieux en ce qu'il contient quelques détails sur les bouches du Nil, et nous met à même de suivre parfaitement l'ordre du périple, qui auparavant se trouvait interrompu. Je réimprime ici le feuillet entier, ligne par ligne, en ayant soin de pointiller ce qui manque, et je fais suivre immédiatement la restitution d'une partie de ces fragments, restitution du reste que je ne propose qu'avec la plus grande réserve. Je me suis arrêté aux dernières lignes, parce qu'elles ne me fournissaient pas des données assez complètes, et parce que je ne pouvais les remplir sans me jeter dans des conjectures toutes gratuites. Au reste, voici les deux fragments avec les restitutions mises entre crochets. Les six dernières lignes dans les deux pages manquent entièrement. Dans le manuscrit, les lignes sont un peu plus longues que celles de notre édition.

FRAGMENT PUBLIÉ.

(Page 93 du manuscrit; page 303, ligne 13, de M. Gail.)

πάλιν Τύρος πόλις καὶ ποταμὸς διὰ μέσης ῥεῖ καὶ πόλις τ
καὶ ποταμὸς, καὶ Κ΄κη πόλις ἔξω πη πόλις Τυ
ὔρος, ἱερὸν Διός· ἄραδος πόλις Σιδονίων
καὶ ποταμὸς Τυρίων · Δῶρος πόλις, Σιδονίων
Θηναί Φασιν ένταῦθα την Ανδρομ
λων πόλις Τυρίων καὶ βασίλεια ἐνταῦ
Συρίας παράπλους. Κοίλης Συρίας
Ασκάλωνος, στάδια αψ'. Α
έθνος, νομάδες, ἱππεύοντες
nημάτων, οἰῶν, καὶ 'αἰ
καὶ καμηλων : ἔστιν δὲ αὕ
έστι τὰ πολλὰ ἄ
τε τὴν Αἴγυπτον
έν αὐτῆ· κολ
ἔστιν ἐκ τῆς
Эεν Θαλ
τταν
наі

Il manque ici six lignes.

RESTITUTION.

Παλαίτυρος καὶ ποταμὸς διὰ μέσης ῥεῖ, καὶ πόλις τζῶν Εκδίππων] καὶ ποταμὸς, καὶ ἄκη πόλις, ἔξω Βῆλος πόλις
Τυ[ρίων, καὶ Κάρμηλος] ὄρος, ἱερὸν Διός· ἄραδος πόλις
Σιδωνίων, [Συκαμίνων πόλις] καὶ ποταμὸς Τυρίων· Δῶρος
πόλις Σιδωνίων [καὶ ἰόππη· ἐκτε]θῆναί Φασιν ἐνταῦθα τὴν
ἀνδρομ[έδαν τῷ κήτει· καὶ ἀσκα]λων πόλις Τυρίων καὶ 6ασίλεια· ἐνταῦθα [ὅρος ἐστὶ τῆς Κοίλης] Συρίας. Παράπλους
Κοίλης Συρίας [ἀπὸ Σίδωνος μέχρι] ἀσκαλῶνος στάδια ᾳψ΄.

Επδίππων] Ptolémée mentionne effectivement Εκδιππα entre Τύρος et Πτολεμαίς; et c'est probablement τῶν Εκδίππων qu'il faut lire ici.

Bñlos] Correction déjà faite par Vossius. Voyez M. Gail, note 634.

κάρμηλος] Ce nom se trouve appelé naturellement par le mot όρος qui vient après. Quant à l'expression ispòn Διός, elle est suffisamment justifiée par Jamblique (de Vit. Pythagor. cap. 3), qui y mentionne un temple, sans dire toutefois qu'il fût consacré à Jupiter: Διεπορθμεύθη ἀμελητὶ ὑπὸ τινῶν Αἰγ υπτίων πορθμέων, καιριώτατα προσορμησάντων τοῖς ὑπὸ Κάρμηλον

τὸ Φοινικὸν όρος αἰγιαλοῖς Ενθα ἐμόναζε τὰ πολλά ὁ Πυθαγόρας κατὰ τὸ IEPON. Ajoutez à cette autorité celle de Suétone (Vespas. 5): Apud Judwam Carmeli Dei oraculum consulentem, ita confirmavere sortes; et celle de Tacite (Histor. 11, 78): Est Judwam inter Syriamque Carmelus. Ita vocant Deumque. Voyez encore Orose (VII, 9), et les notes sur le passage de Suétone, dans l'édition de M. Lemaire.

Συκαμίνων πόλις] Strabon (p. 1078) suit aussi le même ordre, tandis que Ptolémée place cette ville avant le mont Carmel. Mais il est facile d'expliquer comment les navigateurs marquaient d'abord les positions qu'ils apercevaient les premières; or il est évident que le mont Carmel qui forme un promontoire se sera offert aux yeux de Scylax bien avant la ville dont nous nous occupons, et que Ptolémée place au fond d'un petit golfe.

Ιόππη] Cette restitution n'est pas douteuse, puisque c'est presque mot pour mot la phrase de Strabon (p. 1078): Εἶτα Ιόππη..... Ενταῦθα δὲ μυθεύουσε τινες τὴν Ανδρομέδαν ἐπτεθῆναι τῷ πήτει.

Åνδρομέδαν] Il est clair qu'on doit lire Åνδρομέδαν, comme l'avait déjà indiqué Vossius, cité par M. Gail, note 634.

Παράπλους] J'ai reporté le point après le mot Συρίας, pour commencer la phrase à Παράπλους. Je dois avouer toutefois que l'étendue donnée ici à la Célésyrie n'est pas exacte; mais les auteurs anciens varient tellement sur les limites de cette contrée, que j'ai cru pouvoir adopter la disposition ci-dessus. Si cependant on supposait que le mot ΚΟΙΛΗΣ est une corruption de ΔΕΤΗΣ, on pourrait lire : ἐνταῦθα [ὁρος ἐστὶ τῆς] Συρίας. Παράπλους δὲ τῆς Συρίας, π.τ.λ. Les mots suivants ἀπὸ Σίδωνος μέχρι sont à peu près indiqués par la distance στάδια αψ', 1,700 stades, depuis Sidon jusqu'à Ascalon.

 $\mathring{\mathbf{A}}\rho\alpha\deltai\alpha$] La première lettre de ce mot, étant à l'encre rouge dans le manuscrit, indique un titre. J'ai mis $\mathring{\mathbf{A}}\rho\alpha\deltai\alpha$ au lieu d' $\mathring{\mathbf{A}}\rho\alpha\delta\epsilon$, parce que cette même lettre $\mathring{\mathbf{A}}$ est surmontée simplement de l'esprit doux, au lieu d'avoir l'esprit doux et l'accent aigu, comme dans le mot $\mathring{\mathbf{A}}\rho\alpha\delta\epsilon$.

Mετὰ δὲ] Ce commencement est rédigé d'après la méthode adoptée par l'auteur.

καὶ νομὰs] J'ai complété cette phrase avec le secours de Strabon et en employant les éléments fournis par le manuscrit. Ainsi ce géographe dit: νομὰs ἔχοντες ξρεμμάτων παντοδαπῶν, et ailleurs καὶ μάλιστα καμήλων.

ἀρώματα] Dans Strabon : ἀρώματα μεταθάλλωνται τοῖς ἐμπόροις.

εκτείνεται] J'ai cherché à faire entrer le mieux possible dans la phrase ces commencements de ligne: τε την Λίγυπτον et εν αθτή κόλπος. Quant à ce qui suit, il y a trop peu de chose pour qu'on puisse donner à une restitution l'apparence de la certitude.

Occupons-nous maintenant du verso, c'est-à-dire de la page 94, entièrement inédite.

FRAGMENT INÉDIT,

(Page 94 du manuscrit.)

ραβίας δὲ αὐτῆς, ἀπὸ Συρίας ὁρίων μέχρι στόματος τοῦ
ν Πηλουσίω · τοῦτο γάρ ἐστιν Αραβίας ὅρος, στάδια ατ΄.
ραβίαν Αλγύπτου μέχρι τοῦ Νείλου · ἐξ ῆς Αρα-
Αἰγύπτιοι Φόρον δ' ἐΦέρουσιν Αἰγύ-
Αίγυπτος.
έθνος · καὶ πόλεις ἐν αὐτῆ
καὶ βασίλειον · οὖ τὸ στόμα
πρώτον, τῆς Àραβίας
όν πέμπτον Σεβενυ-
$$ $$
Sè sè
ουλήν

Il manque ici six lignes.

RESTITUTION.

[Παράπλους Å]ραθίας δὲ αὐτῆς, ἀπὸ Συρίας ὁρίων, μέχρι στόματος τοῦ [Νείλου τοῦ ἐ]ν Πηλουσίω, τοῦτο γάρ ἐστιν Åραβίας ὁρος, στάδια ᾳτ΄. [Μετὰ δὲ τὴν Å]ραβίαν Αἰγύπτου
μέχρι τοῦ Νείλου ἑξῆς Åρα[βίας ἔχονται] Αἰγύπτιοι βόρον
δὲ φέρουσιν Αἰγύ πτιοι καὶ πείθονται] ἀεὶ τοῖς Κραψιν.

Παράπλους Ce mot est amené naturellement par ce qui suit.

Mετά δὲ τὴν] Je n'ai pas trouvé d'autre moyen de remplir ce commencement de ligne.

παὶ πείθουται] Expression qui se trouve justifiee par ce qui précède . Θόρου δὲ Θέρουσιν.

Αἴγυπτοs] La première lettre de ce mot dans le manuscrit est écrite à l'encre rouge et indique un titre.

Μετά δ έ] Tel est le commencement de tous les articles du Périple de Scylax.

αίδε] Tous les détails qui suivent sont suffisamment indiqués par les fins de lignes, et l'ordre que l'auteur a suivi pour decrire les bouches du Nil est de l'est à l'ouest. J'ai donc dù mettre en première ligne Ηηλούσιον et amener le mot δασίλειον.

πόλις Τανική] Λ moins qu'on n'aime mieux lire : Δεύτερον Τανικόν, καὶ Τάνις πόλις δασιλική.

Φατνιτικόν] Au lieu de Φατνικόν, parce que l'auteur donne plus loin la même orthographe.

Bολβιτικόν] C'est ainsi que Scylax écrit un peu plus loin; ce qui explique le πόλις Βολβιτική au lieu de Βολβιτίκη donné par Étienne de Byzance et par Hérodote.

Μαρεῶτις] On pourrait encore lire : Λ ίμνη] ἢ ὁνομα [Μαρεῶτις · Πλινθίνη πόλις ἢ διορίζει τὴν Αίγυπτον σὺν] τῆ Λ ιδύη.

Les trois lignes suivantes ne permettent aucune restitution raisonnable. Revenons à la collation du texte de Scylax.

304, 14. Φατνικόν — Φατνιτικόν

Ibid. 15. ἀπὸ Κανωπικοῦ — ἀπὸ Κανώπου

Bonne leçon, parce qu'autrement l'auteur aurait ajouté στόματος.

305, 1. Σεβευνυτικής... Βολβιτικόν — Σεβευυτικής... Βολβιτικόν

Hérodote (liv. 11, chap. 17) écrit Βολβίτινον.

1bid. 3. καὶ ἕλη — καὶ ἔλη
Voyez Strabon, p. 803.

Ibid. 4. έστι δε Αίγ...πελέμει — έστιν δε ή Αίγ... πέλεμει

L'article doit être rétabli devant Αίγυπτος. Ligne 6, Huet corrige στενωτάτη en στενώτατα. Édition de Vossius, note manuscrite.

Ibid. 13. στάδια ψτ' — στάδια ζτ'

Philologiquement parlant, la leçon \mathcal{F}^{τ} doit être préférée à $\psi \tau'$ qui ne signifie rien, et que Vossius a corrigé en $\psi \pi'$. Mais ce nombre \mathcal{F}^{τ} (2,300 stades) est beaucoup trop fort, et celui de Vossius $\psi \pi'$ (780)

beaucoup trop faible. Dans les manuscrits en minuscules, le \mathcal{E} et l'a ont été quelquesois confondus; je prositerai donc de cette observation pour lire $\alpha\tau'$, qui, je crois, est la leçon véritable. Il est clair que Scylax entend compter ses stades depuis la bouche Pélusiaque jusqu'à la bouche Canopique, puisqu'il commence son article suivant, la Libye, par : Å π ò τοῦ Κανωπικοῦ, $n.\tau$.λ. La correction que je propose $\alpha\tau'$ (1,300 stades) est parsaitement conforme à la mesure donnée par Strabon (liv. xvii, pag. 786 et 791) et par Diodore de Sicile (liv. 1, c. 34).

305, 15. περὶ Εὐρώπης — περὶ Εὐρώπη

306, 4. λέγουσι δε οἱ Αἰγ...πρόσχωροι — λέγουσι δε Αἰγ. προσχώριοι

On dit également, et dans le même sens, $\pi\rho\delta\sigma\chi\omega\rho\sigma\sigma$ et $\pi\rho\sigma\sigma\chi\omega\rho\sigma\sigma$.

Ibid. 5. ἐλθεῖν — ἔξειν

Ibid. 6. ελθεῖν — ἤξειν

Ibid. 9. [Αρχεται ή Λιθύη]. Από — Αρχεται ή Λιθύη ἀπό

Ibid. 10. έθνος Λιβύων — έθνος Λυβίων

Ibid. 11. δέ πλοῦς ώς — δέ πλουσῶν

307, 3. Πλίνθινος - Πλιθίη

Ibid. 4. Πλινθίνου — Πενθινοῦ

Ibid. 7. Λευκής ἀκτής — Λευκής ἀκτὶς

308, 1. έπὶ Τυνδαρίους — ἐπὶ τὴν Δαρέου

Ibid. 2. Τυνδαρίων — την Δαρέων

Ibid. 3. Πέτραντα μ...—Πέτράντατον (sic) μέγαν

Le manuscrit donne le mot μέγαν en abrégé, μες.; mais il est évident qu'on doit lire Πέτραντα μέγαν, et non μεγάλην, comme le voulait Vossius, puisque cinq lignes plus bas il y à : Πέτρας ὁ μικρός.

Ibid. 12. Αηδωνία καὶ Πλατειαί. — Διδωνία καὶ Πλατείαι.

309, 1. Αφροδισιάς - Αφροδησίας

309, 5. Κυρήνην . . . Κυρήνη — Κυρίνην Κυρίνη

Ibid. 9 et 13. Kuphuns - Kupluns

Étienne de Byzance : Κυρήνη πόλις Λιβύης, ἀπὸ Κυρήνης τῆς Υψέως, ἢ Κυρῆς πηγῆς ἐγχωρίας. Cette dernière étymologie est confirmée dans les Ancodota de Bekker (p. 1173) : Κυρή · ἔστι δὲ ὄνομα πρήνης, ἀφ' ῆς καὶ ἡ Κυρήνη πόλις. Theognostus (Cramer, Ancod. 11, p. 101) écrit Κύρα ἡ πρήνη; et Nicéphore Blemmide (cod. gr. 1414, f. 4 ν.) : Καὶ ἡ Κάλλιππος Κυρήνη · ἐφ' ἦς καὶ τὸ τῶν Λακώνων ἦν γένος · ἐκεῖσε δὲ προκόπτοντες πλησίον τῆς Λἰγύπτου, αἰ Μαρμαρίδαι εἰσίν.

Ibid. 11. Βαρκαίων — Βαρκέων

La ville de Libye Βάρμη s'appelait aussi Πτολεμαϊs, au témoignage d'Étienne de Byzance, de Strabon et de Pline (v, 5); Ptolémée en fait deux villes différentes.

Ibid. 14. καὶ χωρία — καὶ χωρὶς

Ibid. 15. Ăvw dè - Ăvns dè

Ibid. 16. δ κῆπος...βαθὺς — ὁ κόλπος...ξαθὸς

310, 1. δργυιῶν — δργυῶν

Ibid. 6. μιμαίκυλα , συκάμινα — μεμήκυλα , σύμνα

Ibid. 11. Τεύχειρα — Ταύχειρα

Ταύχειρα et Τεύχειρα se disent également; voy. Strabon (liv. xvII, p. 836), Étienne de Byzance, Ptolémée (IV, 4) et Pline (V, 5). Teuchira, appelée d'abord Arsinoē, existe encore sous le nom de Teukéra.

311, 1. ΝΑΣΑΜΩΝΕΣ - Νασανώνες

Ibid. 7. Λιβύων έθνος Νασαμῶνες — Λυβίων έθνος Νασαλ Μώνες (sic)

Ibid. 8. τούτων δε έχονται... Λιθύων — τοῦτον δε έχονται ... Λυβίων

Ibid. 10. Μακαὶ χειμάζουσιν — Μακαί · εἰς δὲ τὴν Σύρτιν μέχρι τοῦ στόματος ἀπὸ Ἐσπερίδων εἰσπλέοντι πρῶτοι

Ηράκλειοι Θεῖνες (leg. Θῖνες) · ἔχονται δὲ τούτων Δρέπανον, νῆσοι Ποντιαὶ τρεῖς · κατὰ τούτων Λεῦκαι καλοῦνται · ἐν δὲ τῆ κοιλοτάτω τῆς Σύρτιδος , ἐν τῷ μυχῷ Φιλαῖου (leg. Φιλαίνου) βωμός · ἐπινίου (leg. ἐπίνειον) ἦμμουνες (leg. ἤμμονος) ἀλοῦς (sic) τῆς Σύρτιδος · ἀπὸ τούτου τὴν Σύρτιν παροικοῦντες, οἱ Μακαὶ χειμάζουσιν, κ.τ.λ.

Manal] Long fragment omis parce qu'un copiste aura été trompé par le mot Manal, qui se trouve répété deux fois dans la même page.

Sīves] C'est sans aucun doute le même lieu que celui qui est appelé Πρακλέους πύργος, Herculis turris, dans Ptolémée (liv. IV, c. 4).

Δρέπανον] Voyez Étienne de Byzance, Ptolémée (liv. IV, c. 5) et Strabon (liv. XVII, p. 799).

τρεῖs] Les trois îles Pontiæ, dont parle ici Scylax, sont probablement les trois mentionnées par Ptolémée (liv. IV, c. 3) sous les noms de Μίσυνος νῆσος, Ποντία νῆσος et Γαῖα νῆσος. Μ. Bischoff prétend que Μίσυνος est aujourd'hui Mesurata. Strabon (liv. XVII, p. 799) parle d'une île nommée Aenesipasta, et située après Drepanum: καὶ νῆσος Αἰνησίπαστα ἔχουσα λιμένα.

Λεϋπαι] Ces îles, appelées Λεϋπαι et situées dans le voisinage des îles Pontiæ, sont mentionnées encore un peu plus bas (p. 312, l. 8) par Scylax qui fixe à peu près leur position.

βωμός] Ce lieu, appelé Φιλαίνου κώμη par Ptolémée (liv. IV, c. 3), est plus connu sous le nom de Philænorum aræ. On peut voir cet article dans le dictionnaire de M. Bischoff, qui cite un grand nembre d'auteurs anciens. Sur la carte de Peutinger (segm. VII) les deux autels sont indiqués avec cette suscription: Are Philenorum. Fines Affrice et Cyrenensium. Ce n'est plus aujourd'hui qu'un amas de ruines.

Ăμμονος] Je n'ai point trouvé dans les géographes anciens de port de ce nom, si ce n'est dans le Stadiasmus. M. Lapie, dans sa carte des Itinéraires, non loin de Philænarum aræ, mais à l'est, donne Ammoni fontes ou Ammonii fontes, selon la carte de Reichard. Dans tous les cas, l'Ăμμονος de Scylax doit être situé à l'ouest de Philænarum aræ.

3 1 1 , 1 2 . ἀπελαύνουσι — ἀπελαύνωσι

3 1 2 , 3 . ύπ' αὐτὴν — ὑπ' αὐτὸν

Ibid. 8. τεσσάρων καὶ νυκτῶν — τεσσάρων καὶ νυκτῶν τεσσάρων

La répétition du mot τεσσάρων donne au texte plus de régularité et surtout plus de clarté.

Ibid. 14. τῆς Καρχηδονίων — τῆς Καρχιδ.

Ibid. 15. Γαφάρα...ταύτης — Γράφαρα...ταύτη

3 1 3, 2. Γαφάρων — Γραφάρων

Ibid. 3. Αξροτόνου..... ήμέρας — Αξροτόνου Ταριλία πόλις καὶ λιμήν· παράπλους ἀπὸ Αξροτόνου ήμέρας

Notre manuscrit remplit encore ici une lacune provenant de la négligence du copiste, dont l'œil s'est reporté sur le mot Αθροτόνου de la ligne suivante. Je ne connais pas de ville du nom de Ταριλία située sur cette partie du littoral de l'Afrique, à une journée de distance d'Abrotonum. Strabon (liv. xv11, p. 335) dit simplement : Αθρότονου πόλις, καὶ ἄλλαι τινές.

Ibid. 7. μικρῷ ἐλάττων — μικρῷ ἐλάττω

Ibid. 11. μιμαίκυλον — μιμαίηνηλον

Ibid. 14. Ταριχείων — Ταραχείων

3 1 4, 1. ήμέρας ήμίσεια — ήμέρα ήμίσεια

ήμέρας ήμίσεια et ήμέρα ήμίσεια peuvent se dire également pour signifier la moitié d'un jour.

Ibid. 3. δε ταύτην Κερκινίτις — δε αὐτὴν Ακακινίτης

Ibid. 6. Θάψου Λέπτις μικρὰ καὶ Αδρύμης ἐστί· κόλπος— Θάψου τῆς μικρᾶς καὶ Δρονίτις· ἔστι κόλπος

Le point pout très-bien se mettre avant comme après

Le point peut très-bien se mettre avant comme après ἐστί. Quant à Δρονίτις, voyez M. Gail, note 708.

Ibid. 8. Κερκινίτις — Καρκινίτης

3 1 4, 10. δυσπλοωτέρα — δυσπλοτοτέρα

Ibid. 11. ἐνέστηκεν...Τριτωνὶς — ἐνέστικεν...Τρίτωνος Le scoliaste d'Apollonius (1, 109; et IV, 1311): Τρίτωνες τρεῖς, Βοιωτίας, Θεσσαλίας, Λιβύης.

Ibid. 15. καὶ ὁ τῆς - καὶ ὅταν

όταν est bien préférable à \hat{o} τῆs, qui ici ne signifie rien. Cette expression, du moins, permet de donner un sens raisonnable à la phrase qui auparavant était inintelligible.

3 1 5, 2. Λίθυες - Λίθυοι

Ibid. 3. καὶ πόλεις τὰ - καὶ πόλις τὸ

Ibid. 9. Αδρύμητος — Αδρίμητος

Ibid. 10. ἡμερῶν τ' — ἡμερῶν ς'
Excellente correction qui rétablit le texte.

Ibid. 13. ημίσεως — ημίσεος Ces deux leçons sont également bonnes.

3 1 6, 6. Φιάλων — Φοιάλων

318, 2. Σίγου - Σίγι

 $\Sigma i \gamma \iota$ évidemment a été écrit pour $\Sigma i \gamma \eta$, à cause de la prononciation identique de l' ι et de l'n. Je préférerais cette leçon $\Sigma i \gamma \eta$ à $\Sigma i \gamma$ ov. Ptolémée appelle cette ville $\Sigma i \gamma \alpha$ et lui donne le titre de colonie; Étienne de Byzance écrit $\Sigma i \gamma \alpha \beta \alpha$ d'après Strabon, dit-il; ce qui est faux, car dans ce dernier géographe (liv. xvII, p. 829), on lit $\Sigma i \gamma \alpha$ et non $\Sigma i \gamma \alpha \partial \alpha$.

Ibid. 4. πόλις Με...λιμήν — πόλις Μεγάλη, λιμήν

Ibid. 6. Απανιλύη — Απινι λύη

Ibid. 8. ταύτη έστιν έφ' Ηραπλέους — ταυτή έστιν έφ' Ηραπλείους

Ibid. 13. ή δε έν — ή δ' έν

319, 1. Κανωπικοῦ — Κανώθου

319, 2. ώσπερ ἐν Ασία — ἔνπερ Ασία

Leçon qui rétablit le texte des éditions précédentes où on lisait ἐν περασία.

Ibid. 4. ήμερῶν οε', δ' — ήμέρων ο' καὶ δ'

Leçon excellente et qui doit être adoptée. Sans doute M. Gail, réduit à $\eta\mu\nu\rho\bar{\nu}\nu$ or, δ' , ne pouvait expliquer ce nombre autrement qu'il l'a fait, c'est-à-dire par LXXV 1/4; mais cette manière d'indiquer les fractions n'est pas habituelle à l'auteur, et Scylax, pour exprimer la quatrième partie d'un jour, aurait écrit : $\kappa\alpha$ i τέταρτον μέρος $\eta\mu$ έρος, suivant son usage. Voy. l'article 7 intitulé $\Sigma\alpha\rho\delta$ ώ. On doit donc lire o' $\kappa\alpha$ i δ' , c'est-à-dire LXXIV, au lieu de $\sigma\dot{\nu}'$, δ' .

Ibid. 12. Ποντίον τόπος - Ποντίων τόπος

Ibid. 15. καὶ κύπειρος, καὶ Φλέως, καὶ Θρυόν — καὶ κύπρος, καὶ Φλοιον, καὶ ὁρύον

Cette dernière variante provient de la confusion du Θ et de l'O dans les manuscrits en majuscules. Voyez M. Gail, note 763.

Ibid. 16. Μελεαγρίδες — Λιμελελιφίδες

320, 1. ἄλλου δέ — ἄλλον δέ

Ibid. 2. έξαχθῶσιν — έξαχέωσιν Erreur de copiste.

Ibid. 3. Κεφησίας — Κηφησίας

Ibid. 11. Avidos - Avídns

321, 1. Θυμιατηρία — Θυμιατηριάς

Ibid. 6. ποινής, Ποσειδώνος - ποινής. Ποσιδώνος

Ibid. 12. Κέρνη — Κέρνης

322, 6. Φῦκος τῆς δοχμῆς — Φύκος τῆς λόγμης Dans le mot ΔΟΧΜΗΣ, le Δ a été pris pour un Λ.

Ibid. 7. ώστε κεντεῖν — ώστ' ή κεντεῖν

Même ligne, au lieu de ἐπὰν καὶ ἀφίκωνται, Huet propose ἐπὰν δὲ ἀφίκωνται, Édition de Vossius, note manuscrite.

322, 9. γαύλους - ταύδους

L'erreur date d'un manuscrit en majuscules où le mot Γ AY Λ OY Σ a été mal lu.

Ibid. 12. Αίθίσπες, πρὸς οὖς — Αίθίσπες πρὸς τὴν ἤπειρον· εἰσὶ δὲ οὖτοι δὲ Αίθίσπες, πρὸς οὖς

Cette petite lacune provient de la négligence du copiste, qui a été trompé par le mot Aiblones répété deux fois, presque de suite.

323, 2. ἐκπώμασι — ἐκπόμασι

Ibid. 5. μέγιστοι — μεστοί

Ibid. 8. πωγωνοφόροι.... κομῆται — πωγονοφόροι.... κομίται

Ibid. 15. τὰ πλάσματα — τὰ γὰρ πλάσματα Le mot γὰρ est nécessaire et doit être rétabli dans le texte.

324, 12. Γεραιστόν — Γεραισόν

Ibid. 15. Τῆνον — Τεῖνον

Le scoliaste d'Aristophane (Plut. 718) dit que cette île produit beaucoup d'animaux venimeux: Εν τῆ Τήνω όφεις καὶ σκορπίοι δεινοὶ εγίνοντο. Ἡ Τῆνος δριμύτατα σκόροδα φέρει: Ξηριώδης δοκεῖ εἶναι.

325, 1. τοῦ δὲ διάπλου - τοῦ δὲ διάπλους

Ibid. 2. Pnvalas - Pnvéas

Étienne de Byzance donne les trois formes Púnn, Puvis, nai Puvala. Antigone (Hist. mir. cap. 11) nomme la même île Puvala. Le scoliaste de Thucydide (1, 4) cite deux îles différentes dont l'une s'appelait Púvala et l'autre Púnn.

Ibid. 3. Μύκονον... Μυκόνου — Μίκυνον... Μυκίνου

Ibid. 5. προαριστιδίου μικρῷ ἐλάττων σταδίων — προαριστίαδος μικρῷ ἐλάττω σταδ.

Le mot σταδ. étant écrit en abrégé peut être pris également pour σταδια ou pour σταδίων. Si l'on voulait profiter de la variante fournie

par notre manuscrit, il faudrait lire : Åπὸ δὲ Μυκόνου διάπλους ἐπὶ τοὺς Μελαντίους σκοπέλους προαριστίδιος μικρῷ ελάττω στάδια μ' , en sous-entendant le mot ἐστίν.

325, 6. προαριστίδιος — προαριστίδος

Ibid. 8. ἀπὸ δὲ Ἰκάρου — ἀπὸ δὲ Ἰκαρίου

Ibid. 11. στάδια 6'...τὸ μὴ — στάδια ὅτο'.μὴ

On conçoit facilement comment στάδια ξτο' a pu être transformé en στάδια ξ'...τὸ par un copiste négligent. Le texte au moins se trouve rétabli, quant aux chiffres indiquant les stades depuis l'île de Samos; malheureusement le restant de la phrase est toujours incomplet. Il faut donc lire στάδια ξτο', 2,370.

Ibid. 12. τοῦ πλοῦ... ἔτερον — τοῦ πλοῦς · ἕτερον

Ibid. 13 et 14. Κυθήρων — Καθήρων

Ibid. 15. Alyıhlav — Alyıvav

3 2 6, 3. ἀπὸ Καρπάθου — ἀπὸ Κάρπαθου

Ibid. 6. στάδια δύο — στάδια δσο

Autre correction importante fournie par notre manuscrit. La leçon véritable est στάδια ξσο' ou 4,270 stades, somme totale qu'il est impossible de faire concorder avec les sommes partielles, parce que le Périple de Scylax ne nous est parvenu que fort incomplet.

Ibid. 9. ἐννάτη Χίος — ἐνάτη Χῖος

Ibid. 11. Κεφαληνία — Κεφαλληνία

Les auteurs anciens écrivent tantôt Κεφαληνία et tantôt Κεφαλληνία. Tzetzès (in Lycophr. 791): Θουκυδίδης εἰς τέτταρα φύλα διαιρεῖ τὴν Κεφαλληνίαν, Πρωνίους, Σαμαίους, Παλλεῖς καὶ Κρανίους. Cette île était appelée Λαφρία par ses habitants, si l'on en croit Antoninus Liberalis (cap. 40).

Ibid. 12. πευτεκαιδεκάτη Λῆμνος · ὀκτωκαιδεκάτη — πευτεκαιδεκάτη Κῶς · ἐξκαιδεκάτη Ζάκυνθος · ἐπτακαιδεκάτη Λῆμνος · ὀκτωκαιδεκάτη

Cette dernière rectification nous montre encore de quelle utilité

notre manuscrit peut être pour remplir les lacunes et corriger dans une foule d'endroits l'ouvrage de Scylax. En donnant le détail des vingt îles que l'auteur a rangées par ordre de grandeur, les manuscrits, et par suite les éditions, passent du nombre 15 au nombre 18. Le texte, dans cet endroit, est actuellement complet, et les îles intermédiaires sont $K\tilde{\omega}s$ et $Z\acute{\alpha}uvv\theta os$.

326, 13. έννεακαιδεκάτη — έννακαιδεκάτη

ΙΣΙΔΩΡΟΥ¹ ΧΑΡΑΚΗΝΟΥ ΣΤΑΘΜΟΙ ΠΑΡΘΙΚΟΙ.

Μεσοποταμίας καὶ Βαθυλωνίας σχοῖνοι ροα'.

Απολλωνιάτιδος σχοΐνοι λγ'.

Χαλωνίτιδος σχοΐνοι κα' 2.

Μηδίας σχοΐνοι κ6'.

Καμβαδηνης 3 σχοΐνοι λα'.

Μηδίας τῆς ἄνω σχοῖνοι λη'.

ISIDORI CHARACENI MANSIONES PARTHICÆ.

Mesopotamiæ et Babyloniæ schæni 171.

Apolloniatidos schæni 33.

Chalonitidos scheeni 21.

Mediæ schæni 22.

Cambadenæ schæni 31.

Mediæ superioris schæni 38.

¹ Αθηναίου πόλεων σκώμματα, καὶ δδοὶ, καὶ περίπλουs. Ita codex noster quem designabimus littera A. — ² Sic Hudson. σχοῖνοι να΄ A et cod. B, id est cod. reg. gr. 571. — $\frac{5}{6}$ Καβαδίνης Α. Καμβαδηνής B.

Ραγιανής 1 Μηδίας σχοΐνοι νη'.

Χοαρηνής 2 σχοΐνοι ιθ'.

Κομισηνής 3 σχοΐνοι νη'.

Υρκανίας σχοῖνοι ξ'.

Ασταβηνης 4 σχοῖνοι ξ'.

Παρθυηνής 5 σχοΐνοι κεί.

Απαυαρκτικηνής σχοΐνοι κζ'.

Μαργιανής σχοίνοι λ'.

Αρείας σχοῖνοι λ' 6.

Αναβής 7 σχοΐνοι νε'.

 Δ ραγγιανῆς 8 σχοῖνοι κα΄.

Σακαστανής 9 σχοῖνοι ξγ'.

Rhagianæ Mediæ schæni 58.

Choarenæ schæni 19.

Comisenæ schæni 58.

Hyrcaniæ schæni 60.

Astabenæ schæni 60.

Parthyenæ schæni 25.

Apavarcticenæ schæni 27.

Margianæ schæni 30.

Ariæ schæni 30.

Anabæ schæni 55.

Drangianæ schæni 21.

Sacastanæ schæni 63.

 $^{^1}$ Ρατιανής A et B. Ματιανής Huds. - 2 Χοαρηνής B. - 3 Κομισήνης B. - 4 Ασταυηνής A et Huds. Ασταυηνής B. - 5 Παρουηνής A et Huds. Παρουηνής B. - 6 σχοῖνοι ν' Λ. - 7 Αναυοι Α. Αναύη B. Ανευής Huds. - 8 Ζαραγγιανής A, B et Huds. - 9 Σακαστάνης A et B.

Αραχωσίας 1 σχοΐνοι λς'. Ομού σχοΐνοι ωνη'.

ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΊΑΣ ΚΑΙ ΒΑΒΥΛΩΝΊΑΣ 3 ΣΧΟΙΝΟΙ ΡΟΑ΄.

Διαθάντων τὸν Εὐφράτην κατὰ τὸ Ζεῦγμα, πόλις ἐστὶν Απάμεια, εἶτα Δαίαρα κώμη. Απέχει δὲ Απαμείας καὶ τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ σχοίνους γ΄. Εἶτα Χάραξ Σπασίνου ³, ὑπὸ δὲ Ελλήνων Ανθεμουσίας ⁴ πόλις σχοίνους ε΄ ⁵ · μεθ' ἡν Κοραία ἡ ἐν Βατάνη ⁶, ὀχύρωμα, σχοῖνοι γ΄. Εν δεξιοῖς ταύτης Μαννούορρα Αὐιρὴθ ¬, ὀχύρωμα καὶ κρήνη, ἐξ ῆς ἄρδουσιν οἱ ἐγχώριοι, σχοῖνοι ε΄. Εἶτα Κομμισιμβήλα δοχύρωμα παραβρεῖ δὲ ποταμὸς Βίληχα, σχοῖνοι δ΄. Εἶτα Αλαγμα ⁰ ὀχύρωμα, σταθμὸς βασιλικὸς, σχοῖνοι γ΄ · μεθ' ὁν Їχναι

 1 Åναχωσίας Λ et B. — 2 Βαθυλώνος Λ et B. — 3 Χάρακα σίδου Λ . Χαρακοσίδου B. Χαρακοπασίνου Huds. Χάρακα σίδου Hæsch. — 4 Åνθεμουσία Λ . — 5 σχοίνοι ε΄ B. — 6 Βιτάνη B. — 7 Αλϋρήρ Λ . Αλϋρήθ B. — 3 Κομβισήμθηλα B. — 9 Άλαμα Huds.

Arachosiæ schæni 36.

Scheenorum summa 858.

MESOPOTAMIÆ ET BABYLONIÆ SCHOENI 171.

Transeuntibus Euphratem juxta Zeugma urbs est Apamia; deinde Dæara vicus. Abest autem ab Apamia et Euphrate fluvio schænis 3. Dein Vallum Spasini, urbsque Anthemusias penes Græcos schæni 5; post quam Coræa, in Batana sita, castellum, schæni 3. Ad dextram hujus Mannuorrha Avireth, munimentum et fons, unde potum habent indigenæ, schæni 5. Deinde Commisimbela castellum, quod præterfluit amnis Bilecha, schæni 4. Dein Alagma, locus munitus, mansio

πόλις έλληνὶς, Μακεδόνων κτίσμα ι κεῖται δ' ἐπὶ Βίληχα ² ποταμοῦ, σχοῖνοι γ'. Εἶτα Νικηφόριον παρ' Εὐφράτην πόλις έλληνὶς δ, κτίσμα Αλεξάνδρου βασιλέως, σχοῖνοι ε' ἔνθεν παραποταμία Γαλαβαθὰ, κωμὴ ἔρημος, σχοῖνοι δ'. Εἶτα Χουβάνη μά κώμη, σχοῖνος δ α' ἔνθεν Θιλλάδα Μιβράδα, σταθμὸς βασιλικὸς, σχοῖνοι δ'. Εἶτα Βασιλεία β, Αρτέμιδος ἱερὸν, Δαρείου κτίσμα, κωμόπολις ἐνταῦθα Σεμιράμιδος ἐστὶ διώρυξ, καὶ λίθοις πέφρακται ὁ Εὐφράτης, ἵνα στενοχωρούμενος ὑπερκλύζη τὰ πεδία Θέρους μέντοι ναυαγεῖ τὰ πλοῖα. Εἶτα Αλλαν κωμόπολις, σχοῖνοι δ' ἔνθεν Βιϋναῦ β, Αρτέμιδος ἱερὸν, σχοῖνοι δ'. Εἴτα Φάλιγα κώμη πρὸς τῷ Εὐφράτη κείρους σχοῖνοι δ' Εἰτο Φάλιγα κώμη πρὸς τῷ Εὐφράτη κείρους δ' ἀν ἐλληνιστὶ θ μετοπωρινὸν,

¹ πτῆμα codd. et Huds. — ² Βάλιχα Λ. Βάλειχα Β. — ³ έλληνὶς πόλις Β. — ⁴ Χουμβανή Λ et Β. — ⁵ σχοῖνοι α΄ male Β. — ⁶ βασίλεῖ Λ. — ⁷ ὑπερκλύζει Λ et Huds. ὑπερκλύζη τὰ παιδία Β. — ⁸ Βηονὰν Β. — ⁹ έλληνιστή μεθ' ὁπωρινὸν Β.

regia, schœni 3; post quam Ichnæ, urbs græca, a Macedonibus condita, quæ ad Bilecha fluvium sita est, schæni 3. Deinde Nicephorium ad Euphratem, urbs græca, condita ab Alexandro rege, schæni 5; inde est ad fluvium sita Galabatha, vicus desertus, schæni 4. Dein Chubana vicus, schænus 1; inde Thillada Mirrhada, mansio regia, schæni 4. Dein Basilia, Dianæ fanum, Darii ædificium, vicus muris cinctus; illic Semiramidis fossa est, et lapidibus obstructus est Euphrates, ut in arctum coactus inundet campos; æstate tamen [propter exundationem] naufragia fiunt. Dein Allan, vicus muris circumdatus, schæni 4; deinde Biunau.

σχοῖνοι ς'. ἀπὸ ἀντιοχείας ¹ ἔως τούτου σχοῖνοι ρκ' · ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ Σελεύκειαν ² τὴν πρὸς τῷ ³ Τίγριδι σχοῖνοι ρ'. Παράκειται δὲ τῷ Φαλίγα ⁴ κωμόπολις Ναβαγὰθ, καὶ παραβρεῖ αὐτὴν ποταμὸς ἀβούρας, ὁς ἐμβάλλει ⁵ εἰς τὸν Εὐφράτην · ἐκεῖθεν διαβαίνει τὰ στρατόπεδα ⁶ εἰς τὴν ˀ κατὰ Ῥωμαίους πέραν. Εἶτα ἄσιχα κώμη, σχοῖνοι δ' · ἔνθεν Δοῦρα Νικάνορος πόλις, κτίσμα Μακεδόνων, ὑπὸ δὲ Ἑλλήνων Εὔρωπος καλεῖται, σχοῖνοι ς'. Εἶτα Μέρραν ὀχύρωμα, κωμόπολις, σχοῖνοι ε'. Εἶτα Γίδδαν δ πόλις, σχοῖνοι ε'. Εἶτα Βηλεσιβίβλαδα ο, σχοῖνοι ζ'. Ενθεν νῆσος κατὰ τὸν Εὐφράτην, σχοῖνοι ς' · ἐνταῦθα γάζα ἦν Φραάτου τοῦ ἀποσφάξαντος τὰς παλλακίδας, ἢ ¹ο Τιριδάτης ¹¹ φυγὰς ὢν εἰσεβαλεν. Εἶτα ἀναθώ

 1 Αντιοχίαs B. — 2 Σελεύπιαν Α. — 3 τὸ Τίγριδι Α. — 4 Εφάλιγα Α, B et Huds. — 5 ἐπεάλλει Huds. — 6 στρατόπαιδα Α. — 7 εἰs τὸ B. — 8 Γιδδάν Β. — 9 Βηλεσηείελαδα Α. Βηλεσιζιελάδα Β. — 10 οὖ Α. — 11 Τηριδάτης Α, B et Huds.

Dianæ fanum, schæni 4. Deinde Phaliga, vicus ad Euphratem, qui græce quidem nuncupetur autumnale, schæni 6. Ab Antiochia usque hunc locum schæni 120; hinc vero ad Seleuciam, quæ ad Tigrin, schæni 100. Phaligæ autem adjacet Nabagath, vicus mænibus munitus, quem præterfluit amnis Aburas, irrumpens in Euphratem: illic transeunt exercitus ad Romanorum trans Euphratem regionem. Dein Asicha vicus, schæni 4; inde Dura Nicanoris urbs, a Macedonibus condita, a Græcis autem Europus appellata, schæni 6. Dein Merrhan castellum, vicus muris cinctus, schæni 5. Deinde Giddan urbs, schæni 5. Deinde Belesibiblada, schæni 7;

νῆσος κατὰ τὸν Εὐφράτην στάδια δ' · ἐν ῆ πόλις, σχοῖνοι δ' · μεθ' ἢν Ολαβοὺς ¹ νῆσος κατὰ τὸν Εὐφράτην, ἔνθα γάζα Πάρθων, σχοῖνοι ιβ' ². Εῖτα ἰζαννησόπολις ³, σχοῖνοι ιβ'. Εῖτα ἀείπολις, ἔνθα ἀσφαλτίτιδες πηγαὶ, σχοῖνοι ις'. Ενθεν Βεσηχάνα ⁴ πόλις, ἐν ῆ ἱερὸν ἀτάργατι ⁵, σχοῖνοι ιβ'. Εἴτα Νεάπολις παρὰ τὸν Εὐφράτην, σχοῖνοι κβ'. Ενθεν διαβάντων τὸν Εὐφράτην καὶ Ναρμάλχαν ⁶ ἐπὶ Σελεύκειαν τὴν πρὸς τῷ ¹ Τίγριδι, σχοῖνοι ઝ'. ἄχρι τούτου Μεσοποταμία καὶ Βαβυλωνία · καὶ εἰσὶν ἀπὸ Ζεύγματος ἄχρι Σελευκείας δοχοῖνοι ροα' ο.

Εντεῦθεν ἄρχεται ή Απολλωνιᾶτις, ήτις κατέχει σχοίνους λγ'. Εχει δὲ κώμας, ἐν αῖς σταθμὸς, πόλιν δὲ ἑλληνίδα Αρ-

 1 δλαβούs Λ et B. — 2 σχοῖνοι β΄ Λ et B. — 5 ή Ζαννησόπολιs Λ. — 4 Βεσήχαναν Β. — 5 Åτάργατι omis. B. — 6 Ναρμάχαν Huds. — 7 πρὸς τὸ Τίγριδι Λ. — 8 Σελευιίαs B et Huds. — 9 σχοῖνοι ρια΄ Α et B.

dein insula in Euphrate, schæni 6; isthic gaza erat Phraatis, qui pellices jugulavit, quo loco irrupit Tiridates exsul. Deinceps Anatho insula in Euphrate, stadia 4; in qua urbs, schæni 4: post quam Olabus insula in Euphrate, ubi gaza Parthorum, schæni 12. Dein Izannesopolis, schæni 12. Deinde Aeipolis, ubi bituminosi fontes, schæni 16. Inde Besechana urbs, in qua fanum Atargatis deæ, schæni 12. Dein Neapolis juxta Euphratem, schæni 22. Inde transeuntibus Euphratem et Narmalchan ad Seleuciam Tigridi adpositam, schæni 9. Hucusque Mesopotamia et Babylonia; sunt autem a Zeugmate usque Seleuciam schæni 171.

Hinc incipit Apolloniatis, quæ continet schænos 33.

τέμιτα 1 · διὰ μέσης δὲ ταύτης 2 ῥεῖ ποταμὸς Σ ίλλα. Εἰσὶ δὲ εἰς αὐτὴν ἀπὸ Σ ελευκείας σχοῖνοι ιε΄. Νῦν μέντοι ἡ πόλις καλεῖται Xαλάσαρ.

Εντεῦθεν ἡ Χαλωνίτις ⁵, σχοῖνοι κα' ἐν ῆ κῶμαι ε', ἐν αἶς σταθμὸς, πόλις δὲ ἐλληνὶς Χάλα, ἀπὸ τῆς ἀπολλωνιάτιδος ἀπόσχοινοι ιε'. Εἶτα ἀπόσχοινοι ε', ὄρος ὁ καλεῖται Ζάγρος, ὁπερ ὁρίζει τὴν Χαλωνίτιν ⁴ χώραν καὶ τὴν τῶν Μήδων ⁵.

Εντεῦθεν Μηδία 6 , ήτις κατέχει σχοίνους κ 6 ' 7 . Η άρχη αὐτῶν καὶ χώρα Κάρινα, ἐν ἢ κῶμαι ε΄, ἐν αἶς σταθμὸς, πόλις δὲ οὐδεμία 8 .

Εντεῦθεν Καμβαδηνή, ήτις κατέχει σχοίνους ο λα'. Εν ή

¹ Åρτάμιτα Λ et B. — ² δὲ αὐτῆς Λ et B. — ⁵ Χαλωνίτης Λ . — ⁴ Χαλωνίτην Λ . — ⁵ Μίδων Λ . — ⁶ Μηδεία Λ . — ˀ σχοίνους κα΄ Λ . σχοίνοι κ6΄ B. — ஃ οὐδεμία • πόλις δὲ Βάπτανα sic Λ et B codices, qui intermedia omittunt. — ৽ σχοίνοι B.

Habet autem vicos, in quibus mansio, atque urbem græcam, Artemita, quam fluvius Silla mediam perlabitur. Ad ipsum vero a Seleucia schæni 15. Nunc autem urbs appellatur Chalasar.

Hinc Chalonitis, schœni 21. In qua vici 5, ubi mansio, et urbs græca Chala, ab Apolloniatide schœni 15. Dein schœni 5, mons qui vocatur Zagrus, disterminans Chalonitida regionem et quæ Medorum est.

Hinc Media, quæ continet schænos 22. Incipiunt a regione Carina, in qua vici 5, ubi mansio, urbs vero nulla.

Hinc Cambadena, quæ continet schænos 31. In qua

κῶμαι ε', ἐν αἶς σταθμὸς, πόλις δὲ Βάπτανα ἐπ' ὄρους κειμένη· ἔνθα Σεμιράμιδος ἄγαλμα καὶ στήλη.

Εντεῦθεν ἡ Μηδία ἡ ἄνω, σχοῖνοι λη' · καὶ ἄρχεται εὐθὺς πόλις Κογκοβάρ ¹ · ἔνθα Αρτέμιδος ἱερὸν, σχοῖνοι γ'. Εἶτα ² Μαζινιάμαν ³, ὁ ἐστι τελώνιον, σχοῖνοι γ'. Εἶτα εἰς Αδραγιάναντα ⁴, βασίλεια τῶν ἐν Βατάνοις, ὰ Τιγράνης ⁵ ὁ Αρμένιος καθεῖλε, σχοῖνοι δ'. Εἶτα Αποβάτανα, μητρόπολις Μηδίας ⁶ καὶ Эησαυροφυλάκιον καὶ ἱερὸν, ὅπερ Αναϊτιδος ⁷ · ἀεὶ Θύουσιν · σχοῖνοι ιβ' ⁸. Εἶτα ἑξῆς τρεῖς κῶμαι, ἐν αῖς σταθμός.

Εντεῦθεν Ραγιανή ⁹ Μηδία, σχοῖνοι νη'. Εν ή κῶμαι ι', πόλεις δὲ ε'. Απόσχοινοι ζ', Ράγα καὶ Χάραξ, ῶν μεγίστη

¹ Κογηόδαρ B. — ² Iterum septem verba omisit A, id est ab Εἶτα usque ad σχοῖνοι γ΄. — ³ Βατζιγράδαν Β. — ⁴ Αδραπάναντα A et B. — ⁵ Αγιγρανῆς Α. Αγιγράνης Β. — ⁶ Μηδία Α. — ˀ Αναίτιδος Β. — ϐ σχοίνοι 6΄ Α et B. — ⁰ ἐντεῦθεν ἀπὸ Μηδίας σχοίνοι ἐν ῆ Λ et B. Εντεῦθεν Ματιανὴ Μηδία Huds.

vici 5, ubi mansio, atque urbs Baptana monti imposita; ubi Semiramidis statua et columna.

Hinc Media superior, schœni 38; statimque ab initio est urbs Concobar, ubi fanum Dianæ, schœni 3. Dein Maziniaman, quod telonium est, schœni 3. Inde ad Adragiananta, regiam Batanensium, quam Tigranes Armenius evertit, schœni 4. Dein Apobatana, metropolis Mediæ et gazophylacium et fanum Anaïtidos deæ, cui semper sacrificantur, schœni 12. Deinceps sunt tres vici, in quibus mansio.

Hinc Rhagiana Media, scheeni 58. In qua vici 10.

τῶν κατὰ τὴν Μηδίαν ἡ Ῥάγα. Εἰς δὲ τὴν Χάρακα 1 πρῶτος βασιλεὺς Φραάτης 2 τοὺς Μάρδους ἄκισεν 5 · ἔστιν ὑπὸ τὸ ὅρος, ὁ καλεῖται Κάσπιος 4 , ἀ $^{\circ}$ 0 οῦ αἱ Κάσπιαι πύλαι.

Εντεῦθεν ὑπερβάντων τὰς Κασπίας 5 πύλας ἐστὶν αὐλών, καὶ ἡ Χοαρηνὴ, σχοῖνοι 6 ιθ΄. Εν ἢ ἀπάμεια 7 πόλις, ἀπόσχοινοι δ΄ · κῶμαι δὲ δ΄, ἐν αῖς σταθμός.

Εντεῦθεν Κομισηνή 8 , σχοῖνοι νη 4 . Εν $\tilde{\eta}$ μῶμαι η 4 , $\tilde{\epsilon}$ ν α $\tilde{\epsilon}$ ς σταθμός 4 πόλις δὲ οὐκ ἔστιν.

Εντεῦθεν Υρκανία, σχοῖνοι ξ΄. Εν $\tilde{\eta}$ κῶμαι ια΄, εν αῖς σταθμοί.

Εντεῦθεν Ασταθηνη 9 , σχοῖνοι ξ'. Εν $\tilde{\mathfrak{g}}$ κῶμαι ιθ', ἐν αῖς σταθμοί $^{\circ}$ πόλις δὲ Ασαὰκ, ἐν $\tilde{\mathfrak{g}}$ 10 Αρσάκης πρῶτος βα-

 1 την Χάραξ Α. — 2 Φράντης Α et B. — 3 ὤκησεν Α. — 4 Κάππιος Α. — 5 Κασπίου πύλας Α et B. — 6 Χοαρηνή σταθμός 6 εν η Α. Χοαρηνή 6 εν η Β. — 7 Απαμία Α. — 8 Κώμη Σίνιον Α. Κώμη Σίνη Β. — 9 Αὐσταυήνη Β. — 10 εν 6 Α.

urbes vero 5. Rhaga et Charax, schœni 7; quarum Rhaga maxima omnium in Media. In Characem rex Phraates primus transtulit Mardos: sita est sub monte, qui dicitur Caspius, a quo Caspiæ portæ.

Hinc transeuntibus per Caspias portas convallis in longum porrecta et Choarena, schœni 19. In qua Apamia urbs, schœni 4; vici etiam 4, in quibus mansio.

Hinc Comisena, schœni 58. In qua vici 8, in quibus mansio, urbs vero nulla.

Hine Hyrcania, schœni 60. Ibi vici 11, in quibus mansiones.

Hine Astabena, schæni 60. In qua vici 12, in quibus mansiones; urbs etiam Asaac, ubi Arsaces priσιλεύς ἀπεδείχθη, καὶ Φυλάττεται ἐνταῦθα πῦρ ἀθάνατον

Εντεῦθεν Παρθυηνή ¹, σχοῖνοι κε΄. Εν ῆ ² Σαυλώη Παρθυνισα ή πόλις, ἀπόσχοινοι ς΄ · ἔνθα βασιλικαὶ ταφαί · Ελληνες δὲ Νίσαιαν λέγουσιν. Εἶτα Γάδαρ ³ πόλις, ἀπόσχοινοι ς΄ ⁴. Εἶτα ⁵ Σιρώκ ⁶ πόλις, ἀπόσχοινοι ε΄. Κώμας δὲ οὐκ ἔχει πλήν μιᾶς, ήτις καλεῖται Σαφρί.

Εντεῦθεν $\mathring{\mathbf{A}}$ παυαρκτικην $\mathring{\mathbf{n}}$ 7, σχοῖνοι κζ'. Εν $\mathring{\mathfrak{g}}$ πόλις $\mathring{\mathbf{A}}$ παυαρκτικ $\mathring{\mathbf{n}}$ 8. Εἶτα $\mathring{\mathbf{P}}$ αγαῦ πόλις καὶ κῶμαι δύο.

Ευτεῦθευ Μαργιαυή, σχοῖνοι λ'. Ευθα Αυτιόχεια ή καλουμένη Αυυδρος κῶμαι δε οὐκ εἰσίν.

Εντεῦθεν Αρεια, σχοῖνοι λ'. Ενθα Κανδάκη 9 πόλις, καὶ

 1 Παρουήνη Λ et B. — 2 \dot{H} Σαύλων Λ . \dot{H} Σαυλών B. — 3 Γάθαρ Λ . Γαθὰρ B. — 4 ἀπόσχοινοι ε΄ Λ . — 5 Εἶτα Σιρώκ πόλις ἀπόσχοινοι ε΄ omis. Λ . — 6 Σιρῶκ Huds. — 7 Åπαυαρκτικήνης Λ . — 8 Åπαβαρκτική Λ et Huds. — 9 Κάνδακον Λ et B.

mus rex creatus est : atque ibi servatur ignis perennis.

Hinc Parthyena, schœni 25. In qua Sauloe Parthaunisa urbs, schœni 6; ubi sepulchra regia: Græci vero Nisæam appellant. Dein Gadar urbs, schœni 6. Deinde Siroc urbs, schœni 5. Vicum unum duntaxat habet, qui dicitur Saphri.

Hinc Apavarcticena, schœni 28. In qua urbs Apavarctica. Dein Ragau urbs et vici duo.

Hinc Margiana, schœni 30. Ubi Antiochia, quæ dicitur Arida; vicos autem habet nullos.

Hinc Aria, schœni 30. Ubi Candace urbs et Arta-

Αρτακαύαν πόλις, καὶ Αλεξάνδρεια ή ἐν Αρείοις · κῶμαι δὲ τέσσαρες.

Εντεῦθεν Ανάθων 1 χώρα τῆς Αρείας, σχοῖνοι νε'. Εν $\tilde{\eta}$ πόλις μεγίστη Φρὰ, καὶ Βὶς πόλις, καὶ Γάρι 2 πόλις, καὶ Νιοὶ 3 πόλις κώμη δὲ οὐκ ἔστιν.

Εντεῦθεν 4 Δραγγιανή, σχοῖνοι κα΄. Ενθα πόλις Πάριν, καὶ Κορὸκ 5 πόλις.

Εντεῦθεν Σακαστηνή 6 Σάκων Σκυθῶν, ή καὶ Παραιτακηνή 7 , σχοῖνοι ξγ΄. Ενθα Βαρδὰ πόλιε, καὶ Μὶν πόλιε, καὶ Παλακεντὶ 8 πόλιε, καὶ Σιγὰλ πόλιε * ένθα βασίλεια Σάκων, καὶ πλησίον Αλεξάνδρεια πόλιε, καὶ πλησίον Αλεξανδρόπολιε πόλιε 9 $^{\circ}$ κῶμαι δὲ ἔξ.

 1 Åγαύων B. — 2 Γάρις A. Γαρὶ B. — 3 Νϊὴ B. — 4 Εντεῦθεν ξ' Δραγγ. A. — 5 Οὐπορὸπ B. — 6 Σαπαστάνη B. — 7 Πραιταπήνη Huds. — 8 Παλαπέντις B. — 9 πόλις omis. B.

cauan urbs, et Alexandria apud Arios; vici etiam quatuor.

Hinc Anabon Ariæ regio, schœni 55. In qua urbs maxima Phra, et Bis urbs, et Gari urbs, et Nii urbs; vicus autem nullus.

Hinc Drangiana, schœni 21. Ubi Parin urbs, et Coroc urbs.

Hinc Sacastana Sacarum Scytharum, quæ et Parætacena, schæni 63. Ubi Barda urbs, et Min urbs, et Palacenti urbs, et Sigal urbs; ibi regia Sacarum, propeque Alexandria urbs, nec procul Alexandropolis: vici etiam sex.

256 ISID. CHARAC. MANS. PARTH.

Εντεῦθεν Αραχωσία, σχοῖνοι λς΄. Ταύτην δὲ οἱ Πάρθοι Ἰνδικὴν Λευκὴν καλοῦσιν· ἔνθα Βϊὺτ πόλις, καὶ Φάρσαγα ¹ πόλις, καὶ Χοροχοὰδ πόλις, καὶ Δημητριὰς πόλις. Εἶτα Αλεξανδρόπολις μητρόπολις Αραχωσίας· ἔστι δὲ ἔλληνὶς, καὶ παραρρεῖ αὐτὴν ποταμὸς Αραχωτός ². ἄχρι τούτου ἐστὶν ³ ὑπὸ τῆ Πάρθών ἀρχῆ ἡ χώρα.

 1 Φάρσανα Α. Φάρσαγγα Β. — 2 Αράχωτος Β. — 5 ἐστὶν ή τῶν Πάρθων ἐπικράτεια Α.

Hine Arachosia, schœni 36. Hanc autem Parthi Indicam Albam appellant: ubi Biyt urbs, et Pharsaga urbs, et Chorochoad urbs, et Demetrias urbs. Dein Alexandropolis metropolis Arachosiæ; græca est urbs, eamque præterfluit amnis Arachotus. Huc usque regio est sub Parthorum imperio.

NOTES

SUR ISIDORE DE CHARAX.

Page 245, ligne 1. — ἶπιδώρου] Dans le manuscrit, on lit pour titre: Αθηναίου πόλεων σπόμματα, καὶ όδοὶ, καὶ περίπλους. Cet opuscule n'est point d'Athénée, mais bien d'Isidore de Charax; comme il en est question dans Athénée (Deipnosoph. 111, p. 93), c'est peut-être ce qui a donné lieu à l'erreur du copiste.

Ligne 2. — Σταθμοί] «Le nom de Stathmes, dit M. de Sainte-Croix « (Acad. insc. vol. L, p. 85), pourrait se rendre par celui d'itinéraires, si « les Romains ne l'avaient traduit par celui de mansiones, qui signifie pro-" prement gites, comme Nicolas Bergier l'explique très-bien. Ces stathmes « sont les caravanserais des Orientaux. Les anciens rois de Perse en avaient « établi depuis Sardes jusqu'à Suze, suivant Hérodote. Il v en avait aussi dans toute la Perse, et c'étaient ceux qu'a décrits Amyntas, qui nommait «les endroits où ils se trouvaient, ce qu'Hérodote a négligé. Les Parthes, « à l'exemple de leurs prédécesseurs, mirent des stathmes sur la route « principale qui servait de communication entre la Parthienne, le berceau « de leur nation, et la Mésopotamie, le siége de leur empire. Isidore nous « a laissé les détails de ces derniers, dont la comparaison avec les autres caurait fourni beaucoup d'observations, si le temps ne nous avait pas « envié l'ouvrage d'Amyntas. Suivant Hérodote, les stathmes d'Arménie étaient garnis de troupes pour les défendre contre les incursions des « peuples voisins. De même les Parthes avaient élevé des forteresses ou « des retranchements pour garantir leurs stathmes, qui, étant voisins de «l'Euphrate, se trouvaient par là exposés aux insultes de leurs ennemis.»

Ligne 3. — Μεσοποταμίαs] Philostrate (de Vit. Apollon. Tyan. 1, 20, p. 24): Τὴν δὲ τῶν ποταμῶν μέσην ὁ Τίρρις ἀποζαίνει καὶ ὁ Εὐζράτης, ῥέοντες μὲν ἐξ Αρμενίας καὶ Ταύρου λήγοντος περιβάλλοντες δὲ ἡπειρον, ἐν ἢ καὶ πόλεις μὲν, τὸ δὲ πλειστον κῶμαι. Voyez Saumaise (Exercit. Plin. p. 1228, A).

Page 245, ligne 3. — Βαθυλωνίας] Agathémère (de Geogr. 11, 6, p. 43): Μετά δὲ τὰς συμβολάς Εὐφράτου τε καὶ Τίγριδος κάτεισιν ή Βαβυλωνία μέχρι Θαλάσσης, δυτικωτέραν έχουσα τὴν ἔρημον.

Ibid. — σχοῖνοι] Le schœne avait la même valeur que la parasange chez les Perses, je veux dire trente stades. C'était une mesure égyptienne dont l'usage s'était introduit dans tout l'Orient. Strabon l'emploie même quelquefois; et Pline (vi, 30) nous apprend que les Perses, de son temps, se servaient indifféremment de l'un et de l'autre.

Ligne 4. — Απολλωνιάτιδος] Selon Strabon (xv, p. 732), cette contrée s'appelait d'abord Sitacene : Γειτνιά δε τη Σουσίδι της Βαθυλωνίας ή Σιτακηνή μέν πρότερον, Απολλωνιατις δε ύστερον προσαγορευθείσα. Ptolémée (vi, i) distingue ces deux provinces: Η δέ μεταξύ τῶν Γαραμαίων καὶ τὰς Σιτταπηνής, Απολλωνιατις. Les deux villes Apollonia et Sittace, situées non loin l'une de l'autre, ont sans doute donné, à différentes époques, leur nom au pays qui les contenait; et, du temps de Ptolémée, elles formaient deux contrées à part. Étienne de Byzance écrit Σιτάκη comme Strabon; et Élien (Hist. anim. xv1, 42) Σιττάκη comme Ptolémée. Dans Pline (v1, 31) on lit : Inter has gentes atque Mesenem Sittacene est, eadem Arbelitis, et Palæstine dicta. Thomas de Pinédo propose Apolloniatis, au lieu de Palæstine; en effet, on ne comprend pas trop ici ce dernier mot. Le Pseudo-Aristote (de Mirabil. Auscult. p. 1153) parle aussi de cette contrée : Εστι δε καὶ εν Μηδία, καὶ εν Ψιττακήνη τῆς Περσίδος πυρά καιόμενα. τὰ δὲ ἐν Μηδία, ολίγον · τὰ δὲ ἐν Ψιττακήνη, πολύ. Étienne de Byzance donne aussi ce dernier mot Ψιττακήνη; mais c'est un double emploi. Voyez les Mémoires de l'Académie des inscriptions, t. L, p. 83.

Ligne 5. — Χαλωνίτιδος] C'est aussi l'orthographe de Strabon (x1, p. 529) et de Pline (v1, 30): Ctesiphontem juxta tertium ab ca lapidem in Chalonitide condidere Parthi. Polybe (liv. v, p. 555) écrit Καλλωνίτις. Voy. Saumaise (Exercit. Plin. p. 693, D):

Ligne 7. — Καμβαδηνής] Suivant M. Bischoff, ce serait la contrée appelée Bagistana par Diodore de Sicile (XVII, p. 247) : Γίλθεν εἰς τὰν ἀνομαζομένην Βαγιστάνην, d'après la correction faite par M. L. Dindorf dans son édition, t. II, p. 1243. Le même historien (II, p. 126) parle aussi du mont Bagistanns situé en Médic : Καταντίσασα δὲ προς δρος τὸ καλούμενον

Bαγίστανον. Wesseling, dans ses notes sur ce passage de Diodore de Sicile, cite Étienne de Byzance comme donnant la ville Βαγίστανα et le mont Βαγίστανος; je n'ai point trouvé cette citation dans le géographe byzantin.

Page 246, ligne 1. — Ρ΄αγιανῆs] C'est à tort qu'Hudson veut ici lire Ματιανῆs, au lieu de Ρ΄ατιανῆs donné par le manuscrit. Ce dernier mot est une corruption évidente de PAΓIANH Σ dont le Γ aura été pris pour un T.

Ligne 2.— Χοαρηνῆs] Ptolémée (v1, 5) Χοροανὰ, Strabon (x1, p. 514) Χωρηνή. Hudson croit que c'est le *Choara* de Pline (v1, 17); mais il se trompe. Voyez la note du Père Hardouin sur ce passage.

Ligne 3. — Κομισηνῆς] Strabon (x1, p. 528) écrit Κωμισηνή, et Ptolémée (v1, 5) Κομινσινή.

Ligne 4. — Υρκανίας] Agathémère (Geogr. 11, 6, p. 44) : Εστι δὲ τῆς Μηδίας πρὸς ἀνατολὰς καὶ παρὰ τὴν ὁμώνυμον Θάλασσαν ἡ Υρκανία, ὑπὸ δὲ ταύτην ἡ Παρθία.

Ligne 5. — Åσταυηνῆs] Hudson cite un autre manuscrit donnant Αὐσταυηνῆs. Ptolémée (vi, 9) Åσταθηνοί (Palat. Åσταῆνοι); et ailleurs (vi, 17) Σταυῆνοι (Palat. Åσταθηνοί). Je pense qu'il faut lire Åσταθηνοί dans les deux endroits, ainsi que dans Isidore de Charax Åσταθηνῆs, au lieu d'Ασταυηνῆs, les deux lettres θ et υ se trouvant confondues très-souvent dans les manuscrits en minuscules, parce qu'elles s'écrivaient à peu près de même à une certaine époque du moyen âge.

Ligne 6. — Παρθυηνῆς] J'ai cru devoir corriger Παρουηνῆς qui est une corruption évidente du mot ΠΑΡΘΥΗΝΗΣ dans lequel le Θ a été pris pour un O. Voyez Saumaise (Exercit. Plin. p. 241, E).

Ligne 7. — Åπαναρμτικηνῆs] Ptolémée, Åρτικηνὴ, et Pline (vt. 18), Apavortene. Justin (xl1, 5) ne parle que de la montagne de ce nom : Urbem quoque, nomine Daram, in monte Zapaortenon condit. M. Bischoff cite aussi la Tabul. Agathodæm. οù on lit Parauticene.

1

Page 246, ligne 8. — Μαργιανής | Agathémère (Geogr. 11, 6, p. 44). Πάλιν δὲ τῆ μέχρις Γμάου όρους Σπυθία ὑπόπεινται ἀπὸ δύσεως ἀρχόμεναι Μαργιανή, εἴτα Σογδιανή, εἴτα Σαπία. Καὶ ἔστιν ὑπὸ τὴν Μαργιανὴν ὡς ἀπ' ἀνατολῶν τῆς Παρθίας ἡ Ἀρία.

Ligne 10. — Αναβῆs] Plus loin cette contrée prenant le nom de Ανάων χώρα, j'ai cru devoir corriger Αναβῆs, au lieu d'Ανενῆs donné par Hudson.

Ligne 11. — Δραγγιανής] Les Zarangæ et les Drangæ étaient le même peuple. Pline écrit Sarangæ. J'ai préféré la leçon Δραγγιανής, parce que plus loin, au détail de ce pays, l'auteur écrit ainsi. Agathémère (Geogr. 11, 6, p. 44): Εἴτα τῆ μὲν Αρία παραμήπει οὐση ὑπόπειται ή Δραγγιανή. Voyez la note d'Hudson, et Saumaise (Exercit. Plin. p. 1199, Λ).

Ligne 12. — Σακαστηνῆς] On peut consulter M. Bischoff, à l'article Sacæ.

Page 247, ligne 1. — ἀραχωσίαs] Hudson cite un manuscrit qui donne Τραχωσίαs. Voyez Strabon (x1, p. 516), Pline (v1, 23), et Étienne de Byzance qui nous apprend que cette contrée portait aussi le nom de Κωζήν.

Ligne 2. — σχοῖνοι ωνη'] «Les DCCCXLIV.M. d'étendue en longueur «donnés par Pline à tout l'empire des Parthes, dit M. de Sainte-«Croix (Acad. inscr. t. L., p. 86), sont une erreur de copiste; on ne «pourrait les évaluer qu'à 314 schoenes 3/4 : or Isidore compte en lon-«gueur 858 schœnes depuis Zeugma sur l'Euphrate jusqu'aux rives de «l'Ochus, limites septentrionales de l'Apauarticène, et depuis ce pays «jusqu'aux confins de l'Arachosie, non loin des bords de l'Indus; calcul «qui s'accorde avec les distances que nous offrent les meilleures cartes, «entre autres celle du célèbre d'Anville, Orbis veteribus notus.»

Ligne 4. — Εὐφράτην] Ce fleuve, selon le Pseudo-Plutarque (de Fluviis, p. 39) porta successivement les noms de Mñδos, Ζαράνδας et Εὐφρατης. Dans les Bollandistes (de Salamane Silent. 23 jan. p. 490), il est question d'un bourg appelé Capersana, et situé sur la rive droite de l'Euphrate: Est quidam vicus ad occidentem fluvii Euphratis, ipsi ripæ imminens: vocatur autem Capersana.

Page 247, ligne 4. — Ζεῦγμα] Dans un autre manuscrit eite par Hudson, Ζάγμα.

Ligne 5. — Å $\pi \alpha \mu \omega \alpha$ Cette ville était située sur les hords de l'Euphrate et en face de Zeugma, comme la place d'Anville.

Ibid. — πώμη] Sur la distinction des mots πώμη, πωμόπολις et πόλις, voyez Saumaise (Exercit. Plin. p. 1227, B).

Ligne 6. — Χάραξ Σπασίνου] M. de Sainte-Croix (Acad. inser. tom. L., p. 92) reproche à Hudson, en termes assez peu mesurés, d'avoir corrigé Χάραπα Σίδου, donné par les manuscrits, en Χάραξ Σπασίνου. Il cherche à justifier cette dénomination, la chaussée de Side, prétendant qu'elle vient du surnom qu'on donnait à Antiochus VII, à cause de son goût pour la chasse (Plut. Apophth. t. II, p. 184). Malgré les raisons qui semblent militer en faveur de l'opinion de M. de Sainte-Croix, je pense que Χάραξ Σπασίνου est la véritable leçon. En effet, et M. de Sainte-Croix n'a pas fait cette observation, pourquoi Isidore mettrait-il ici un accusatif Χάραπα Σίδου, tandis que partout il met le nominatif? Il y a donc évidemment une erreur, et le premier mot doit être Χάραξ; reste ensuite une syllabe qu'il faut combiner avec le mot suivant, qui est sans doute Σπασίνου, comme l'a conjecturé Hudson. Pourquoi M. de Sainte-Croix veut-il qu'il n'y ait eu qu'une seule chaussée portant le nom de Spasine? Pline dit que l'on avait établi des digues pour contenir l'Euphrate; rien ne s'oppose à ce qu'une digue portant le nom de Spasine fût située non loin de Zeugma, ainsi que M. Reichard l'a placée dans sa carte : telles sont les Fossæ Semiramidis, situées dans différents endroits.

Ligne 7. — Åνθεμουσιὰs] Tacite (Annal. VI, 41) justifie cette orthographe: At Tiridates volentibus Parthis Nicephorium et Anthemusiada, cæterasque urbes, etc. Ptolémée et Ammien Marcellin (xIV, p. 7) écrivent Anthemusia.

Ligne 8. — Βατάνη] Étienne de Byzance : Ěστι καὶ Βάτανα πρὸς τῷ Εὐφράτη.

Ligne 9.— Μαννούορρα] Hæschel prétend avoir trouvé Μανουόορρα dans un manuscrit de la Bibliothèque Palatine, et Μανούορρα dans un autre. Page 247, ligne 9. — ἀρδουσιν] On lit Αρδουσινοί ἐγχώριοι, leçon évidemment fautive, dans un manuscrit consulté par Hudson.

Ligne 10. — Κομμισιμβήλα] L'éditeur cite un manuscrit palatin qui écrit Κομισιμμήλα, et un autre Βεσίμμηλα.

Ligne 11. — Βίληχα] M. Bischoff donne aussi pour variante Βίλειχα.

Ligne 12. — σταθμός βασιλικός] «Les Parthes, comme les Perses, « distinguaient les stathmes royaux, destinés à recevoir leurs souverains, « d'avec les stathmes ordinaires. Peut-être les premiers étaient-ils moins «éloignés les uns des autres que les derniers, surtout dans des pays fort « peuplés, comme la Mésopotamie. » M. de Sainte-Croix (Acad. inscr. t. L, p. 85). Le même écrivain ajoute en note : « Deux de ces stathmes étaient «remarquables dans cette contrée, l'un à Alama, par sa forteresse, et «l'autre à Myrrhada, par son palais et un temple de Diane : voilà ce qui « aura engagé Isidore à en faire mention, négligeant de parler de tous les cautres, que rien ne distinguait. Par là il nous a privés du moyen de comparaison. Au reste, l'usage de ces stathmes ou maisons royales « était fort ancien, puisqu'Hérodote rapporte que les généraux de Darius, « fils d'Hystaspe, ayant pris Érétrie, dans l'Eubée, ce prince en fit trans-« porter les habitants à Ardericea, au pays de Cissium, son propre stathme, «ἐν σταθμῷ ἑωυτοῦ (lib. γ1, c. 119, etc.). Les stathmes ordinaires étaient « de simples caravanserais ; et les royaux , des espèces de palais répandus « dans toute l'Asic (Hérod. liv. v, chap. 52). Voyez la remarque de M. Lar-«cher, t. IV de sa traduction de cet historien, nouv. édit. p. 229.»

Ibid. — ἴχναι] Dion Cassius (xl, 12): ἹΙττήθη τε περὶ ἶχνίας, τεῖχός τι οὕτω καλούμενον. Dans Plutarque (Vita Crassi, 25), où il est question de la même localité, on lisait autrefois εἰς ἶσχνάς; mais dans une nouvelle et excellente édition de cet historien, M. Schæfer, t. II, p. 450, lig. 16, a fait imprimer εἰς ἴχνας, en adoptant la correction de Coray. M. Letronne (Epist. Holstenii ed. Boisson. p. 455) lit κτίσμα au lieu de κτῆμα; j'ai suivi cette judicieuse correction.

Page 248, ligne 5. — Χουβάνη] C'est ici le Φούμανα (cod. Palat. Χούμανα) de Ptolémée (v, 20). Hudson donne encore deux autres variantes: Χουμμανή Hæsch. et Θοαμμανή cod. Herv. M. Reichard a mal place cette

station dans sa carte; elle devrait être au-dessous, et non au-dessus de Galabatha.

Page 248, ligne 5. — $\Theta i \lambda \lambda \alpha \delta \alpha$ Miρράδα] Hudson sépare ces deux mots par une virgule, et par cela même en fait deux positions différentes. Mais je crois qu'ils ne font qu'un seul nom Thillada-Mirrhada, d'autant plus qu'une seule distance est indiquée par l'auteur. Mirrhada n'est peut-être qu'un mot pris dans une acception qualificative dont on trouverait la racine en persan.

Ligne 6. — Βασιλεία] Je peuse, contrairement à Hudson, que ce mot est un nom propre, dont la qualification est plus loin, πωμόπολις.

Ligne 7. — Σεμιράμιδος] Sur les différents travaux de Sémiramis, tant à Babylone que dans toute la contrée avoisinante, voy. Strabon (xv1, 737).

Ligne 10. — ναναγεῖ] Dans un manuscrit cité par Hudson on lit : μέννυν ἄνει λὰν (fort. λίαν) τὰ πλοῖα.

Ligne 11. — Βιϋναῦ] Ne serait-ce pas le Βεάνα (cod. Palat. Βεώνα) de Ptolémée?

Ibid. — Φάλιγα] Étienne de Byzance : Φάλγα, κώμη μέση Σελευκείας τῆς Πιερίας, καὶ τῆς ἐν Μεσοποταμία. Αρβιανὸς ἐν ι΄ Παρθικῶν. Dans Pto-lémée, cette localité prend le nom de Φάργα.

Ligne 12. — μετοπωρινόν] Bochart (Geogr. sacr. II, 14) préfère μεσό πορον, correction qui s'accorderait avec ce que dit Étienne de Byzance : Η δὲ Φάλγα, γλώσση τῆ ἐπιχωρίω τὸ μέσον δηλοῖ.

Page 249, ligne 2. — Σελεύμειαν] Afin d'être distinguée des autres Séleucies, cette ville prend le nom de Chirchaseleucus dans la vie de sainte Sira (n° 2 Bolland. 18 maii): Επ πόλεως μὲν γὰρ ώρμᾶτο Χιρχασελεύκου λεγομένης. La même vie (n° 22) mentionne aussi Alvaca, ville de Médie, appelée Αλούακα par Ptolémée, et dans les environs une autre position du nom de Rhesancusadon: Τοῦ δὲ βασιλέως ἐν τοῦ Αλουακῶν ἀναχωρήσαντος εἰς τόπον λεγόμενον Ρεσανκουσάδων, κ.τ.λ. — Ν° 27: Βατεῷ, τῷ ἐκ τοῦ Λασουμῶν κτήματος τοῦ Βηγαρμεῶν.

Page 249, ligne 3. — Φαλίγα] Au lieu d'Éφάλιγα donné par les manuscrits, j'ai cru devoir écrire Φαλίγα, parce qu'il est évident que l'auteur veut parler de la ville qu'il vient de nommer deux lignes plus haut. Comment Hudson n'a-t-il pas soupçonné cette correction?

Ibid. — Ναβαγάθ] C'est peut-être Ναχάβα (cod. Palat. Βανάχα) que Ptolémée place dans l'Arabie déserte, près des confins de la Babylonie. Hudson cite un autre manuscrit où on lit Καναμάγαθ.

Ligne 4. — Åδούραs] Pour les différentes dénominations données à ce fleuve par les auteurs anciens, consultez l'article Aboras dans le dictionnaire de M. Bischoff. Åμούραs, dans un autre manuscrit cité par Hudson.

Ligne 6. — Δοῦρα] Voyez Ammien Marcellin (xx111, pag. 245, et xxv, pag. 298), et Polybe (v, 48, 49). Ptolémée nomme cette ville Δούραβα. C'est peut-être encore la Bura de Pline (v1, 30). Voyez aussi Saumaise (Exercit. Plin. p. 1197, A).

Ligne 7. — Εὔρωπος] Polybe (v, 49) en fait deux villes distérentes : Καὶ τὴν μὲν παραποταμίαν μέχρι πόλεως Εὐρώπου κατέσχε, τὴν δὲ Μεσοποταμίαν έως Δούρων. Ptolémée (v. 15) est d'accord avec Polybe et écrit Εὔρωπος. Voyez Saumaise (ad Solin. p. 842). Hudson cite un autre manuscrit οù on lit Ăρωπος; dans Hiéroclès (Syneod. ΧΙΛΥΙΙΙ) Εὔροπος.

Ligne 8. — Μέρραν] Pourquoi Hudson traduit-il Mirrha au lieu de Merrha? Le même éditeur cite une variante Μεαβράν, tirée d'un autre manuscrit.

Ligne 9. — Βηλεσιδίδλαδα] Iludson: In cod. Palat. Βηλεσηδίδλαδα, in man. regio Βηλοσιζίδλάδα. Le man. reg. cité ici serait-il le n° 471 que nous avons collationné? Mais alors la citation ne serait pas exacte, puisqu'il donne Βηλεσιζίδλαδα. La Bibliothèque du roi cependant ne possédait pas d'autre manuscrit d'Isidore de Charax avant l'acquisition de celui que nous publions aujourd'hui. M. Bischoff transcrit Belesi-Biblanda.

Ligne 10. — vñoos | Sur quelle autorité M. Reichard s'appuie-t-il pour

placer cette île au-dessus de Belesibiblada et de Giddan, tandis qu'Isidore la place au-dessous de ces deux dernières localités?

Page 219, ligne 12. — η Τιριδάτης] οῦ ἐτηρειδάτης dans Hæschel, et Ἐτερειδάτης dans un autre manuscrit cité par Hudson. Voyez Vossius (de Philologia, pag. 55). «Tiridates prit le nom d'Arsaces en succédant à son «frère : il est nommé Behram par les Orientaux; son règne fut de vingt-«six ans, mais de six seulement, suivant le Djihán-àrử, qui le dit fils «d'Achak I^{ee}, fils de Dàrâ (Darius). En 252, il est battu par Seleucus et «fuit chez les Seythes. L'année suivante, il rentre dans ses états, et s'emapare de la Médie en 233 : il meurt en 217, suivant Vaillant, en 209, «suivant Visconti.» (Chardin, Voyages en Perse, tome X, page 105. Notice chronologique de M. Langlès.)

Ibid. — Ārzība Anathan dans Ammien Marcellin (xxiv, 2). Voy. Theophyl. Simoc. (iv, 10) et Zosime (iii, 14).

Page 250, ligne 2. — Ολαβούς] Dans un autre manuscrit consulté par Hudson, Ολαμούς.

Ligne 3. — Ϊζαννησόπολις] M. Bischoff cite Ptolémée, mais nous n'avons point trouvé cette ville dans le géographe grec.

Ligne 4. — Åsimolus] Ville qui n'est point mentionnée sur la carte de M. Reichard, si complète d'ailleurs.

Ligne 5. — Βεσηχάνα] Dans un autre manuscrit cité par Hudson, Βωήχαναν.

Ibid. — Ατάργατι] Sur cette déesse syrienne voy. Strabon (xv1, p. 247), Pline (v, 19) et Selden (de Düs Syris Syntag. 11, c. 3).

Ligne 7. — Ναρμάλχαν] L'orthographe de ce fleuve varie beaucoup dans les auteurs anciens. Voyez l'article Armacales, dans le dictionnaire de M. Bischoff, qui a réuni toutes ses différentes dénominations, ainsi que Plinc (v1, 30) et la note de M. Lemaire. Abydenus, cité par Eusèbe (Prapar. Evang. 18, 41, pag. 457, C), raconte que Nabuchodonosor détourna le cours de ce fleuve, afin de pouvoir environner Babylone

d'une triple enceinte de murailles : Ναδουχοδονόσορος δὲ διαδεξάμενος τὴν ἀρχὴν, Βαδυλῶνα μὲν ἐτείχισε τριπλῷ περιδόλω, ἐν πεντεκαίδεκα ἡμέρησι, τόν τε Αρμακάλην ποταμὸν ἐξήγαγεν, ἐόντα κέρας Εὐζρητέω, τόν τε Ακράκανον (in cod. gr. 466 Αράκανον). Voy. aussi la note de M. de Manne dans son édition des OEuvre de d'Anville, t. II, p. 476. M. Saint-Martin (Recherches sur l'histoire et la géographie de la Mésène et de la Characène. Paris, 1838, in-8°, p. 68) a recueilli les différents passages des écrivains anciens où le nom de ce fleuve se trouve plus ou moins altéré.

Page 250, ligne 8. — πρὸς τῷ Τίγριδι] Sur ce passage d'Isidore voyez M. Saint-Martin (Recherches sur la Mésène, etc. p. 94-95).

Ligne 10.— σχοῖνοι ροα'] Pline (v1, 32) évalue cette distance à DXXVII.M.: ce qui donne 175 schœnes 2/3 (à trois milles par schœne).

Page 251, ligne 1. -- Σλλα] Dans Étienne de Byzance (voc. Απάμεια), ce fleuve prend le nom de Δέλας. Saumaise (Exercit. Plin. p. 698, B) lit Σέλλας au lieu de Δέλας. Sur la carte de M. Reichard, on trouve pour synonymie Delas et Darus. Voyez aussi M. de Manne (Œuvres de d'Anville, t. II, p. 473).

Ligne 2. — Νῦν μέντοι ή] Dans un autre manuscrit cité par Hudson : Νῦν δὲ ή.

Ligne 3. — Χαλασαρ] Voyez les Mémoires de l'Académie des inscriptions (t. L, p. 82).

Ligne 5. — Χάλα] Ville appelée Κέλωνες par Diodore de Sicile (AVII, 110): Τριταΐος εἰς τοὺς Κέλωνας προσαγορευομένους ῆμεν.

Ligne 7. — Ζάγροs] Pline (v1, 31): Ad eam pervenit Zagrus mons, ex Armenia inter Medos, Adiabenosque veniens, supra Paratacenen et Persidem. Voyez aussi Polybe (v, 44), Strabon qui écrit Ζάγριοs, et Anmien Marcellin (xx11, p. 252). «Suivant la distance rapportée par Isidore, il y avait 149 schænes depuis le mont Zagre, c'est-à-dire depuis les Pyles Médiques jusqu'aux Portes Caspiennes. Cet espace est évalué par Strabon à 4,100 stades; ce qui fait 28 stades (lisez schænes) 1/3. « Consultez le mémoire de M. de Sainte-Croix (Acad. inscr. t. L., p. 86).

Page 251, ligne 10. — Καρίνα] Dans Ptolémée, Καρίνη. M. Bischoff cite aussi Ammien Marcellin.

Ligne 12.— Καμβαδηνή] Isidore divise l'empire des Parthes en dix-neuf grandes provinces ou satrapies; Pline en compte une de moins, vraisemblablement parce qu'il réunit ensemble la Carine et la Cambadène, qu'Isidore indique comme deux portions de la Médie inférieure.

Page 252, ligne 4. — Κογποθάρ] Cette ville se nomme aujourd'hui Kenghéver, selon d'Anville (t. II, p. 461). Voyez surtout la savante note de l'éditeur, M. de Manne.

Ibid. — Αδραγιάναντα] Holstenius pense qu'on doit lire Ατροπατίαν, ville qui a donné son nom à l'Atropatène. Vovez les notes d'Hudson.

Ligne 6. — Tippánns] Tigrane II, ou le Grand, régna en Arménie depuis l'an 95 avant J. C. jusqu'à l'an 61, époque à laquelle il mourut, àgé d'environ 85 ans. C'est sans doute de ce roi qui soutint de si longues guerres contre les Parthes qu'Isidore de Charax veut parler.

Ligne 7.—Âποδάτανα] Il est à croire que ce mot est une corruption de EKBATANA ou de AKBATANA, comme l'écrivent quelques géographes. Cette dernière ville, en effet, était la métropole de la Médie supérieure. Voyez Saumaise (Exercit. Plin. p. 1202, B).

Ligne 8. — Åναίτιδος] Hudson propose όπερ Αναίτιδός έστι Θεᾶς, ou bien οὖπερ Αναίτιδι ἀεὶ Θύουσιν. J'ai préferé ne rien changer au texte. Voyez Strabon (xv, pag. 733) et Selden (de Dis Syris Synt. 11, c. 8).

Ligne 11. — Ραγιανή] La correction indiquée déjà par M. de Sainte-Groix (Acad. inscr. t. L, p. 94) est évidente, et Hudson a commis une erreur assez forte en plaçant ici la Matiane, qui était située au couchant de la grande Médie. C'est la Rhagiane qu'il faut lire, cette province recevant son nom de sa capitale nommée Rhayæ et mentionnée par Isidore. M. de Manne (Œuvres de d'Anville, t. II, p. 458), trompé par Hudson, cite notre auteur comme écrivant ici Ματιανή; mais il aurait dû recourir à l'ouvrage de M. de Sainte-Croix qu'il connaissait très-bien, il aurait vu que c'est la Rhagiane et non la Matiane dont il est ici question.

Page 252, ligne 12. — Ράγα] Consultez l'article Arsacia dans le Dictionnaire de M. Bischoff. Hudson donne pour variantes Ράγοι et Ράγεια. Voyez aussi la note de M. de Manne (Œuvres de d'Anville, t. II, p. 462).

Page 253, ligne 2. — Φραάτης] Il y eut quatre rois du nom de Phraate; celui dont il est ici question est Phraate I^{ci}, qui se signala contre les Mardes qu'il dompta l'an 175 avant l'ère chrétienne. Il mourut dans l'année qui suivit cette brillante expédition (Chardin, Voyages en Perse, tome X, p. 166). Dans un long mémoire sur les migrations des Mardes (Acad. inser. tome XLV, p. 87 et suiv.) M. Anquetil-Duperron rapporte (p. 131) le fait mentionné ici par Isidore de Charax à l'an 170 ou 169. C'est ce que l'auteur du savant mémoire appelle la deuxième migration des Mardes. Justin (XLI, 5) raconte aussi la soumission de ces peuples par Phraate I^{cc}.

Ligne 3. — Κάσπιαι πύλαι] «Isidore met entre Echatane et les Pyles «Caspiennes 74 schœnes, tandis que Pline n'y compte que xx.m. C'est «sans doute une erreur de copiste, comme tous les commentateurs de cet « écrivain en conviennent. Sans m'arrêter à la correction du P. Hardouin, « que M. l'abbé Brotier traite, avec raison, d'absurde, je ne puis m'empè« cher de rejeter la conjecture de ce dernier : elle donne au moins un quart « de chemin de plus qu'il ne s'en trouvait entre Echatane et Charax de « Médie ou les Pyles Caspiennes. » M. de Sainte-Croix (Ac. inscr. t. L. p. 86).

Ligne 5. — σχοῖνοι ιθ'] Les éditions précédentes portaient Χοαρήνη σταθμὸς, faute évidente corrigée par Hudson et indiquée par Saumaise (Exercit. Plin. p. 982, Λ).

Ligne 7. — Κομισηνή] Saumaise (Exercit. Plin. p. 1174, B).

Ligne 12. — Åσαὰν] Peut-ètre doit-on lire Åστανα au lieu d'Åσαάν. Telle est du moins la correction proposée par Saumaise (Exercit. Plin. p. 241, E), d'après Ammien Marcellin (liv. XXIII). M. Mannert, au contraire, voudrait lire Åρσὰν qu'il croit la même ville que Niswa (Geographie der Griechen und Römer, Th. V, Abth. II, S. 68). Toutefois cette conjecture est en contradiction avec le texte d'Isidore.

Page 254, ligne 2. — Σαυλώη | Saumaise propose η αὐλών Παρθυώνης

πολός. Voyez la note de M. de Manne dans son édition des Œuvres de d'Anville, t. II, p. 514.

Page 254, ligne 3. — βασιλικαί] Ptolémée (v1, 5): Εκατόνπυλον βασιλείον. Voyez aussi Apollodore et Saumaise (Exercit. Plin. pag. 1196, D) qui propose βασιλικαί ἀχέλαι ου βασιλικαί ἄππων τροφαί.

Ligne 4. — Νίσαιαν] Ne serait-ce pas la Μυσία de Ptolémée? Hudson cite Bochart (tom. II *Opp.* pag. 165 ed. Trajectinæ) et Saumaise (ad Solin. pag. 842).

Ligne 7. — Åπαυαριπικηνή] Saumaise (Exercit. Plin. p. 982, E).

Ligne 9. — Μαργιανή] Saumaise (Exercit. Plin. p. 983, Λ).

Ligne 10. — Ăνυδρος] D'après le P. Hardouin (ad Plinium, p. 675), Hudson préfère Ενυδρος à Άνυδρος.

Ligne 11. — Κανδάνη] Saumaise (Exercit. Plin. p. 795, A) écrit Κανδάν πόλις, je ne sais d'après quelle autorité. Dans Ptolémée on lit Κοτάνη.

Page 255, ligne 1. — Åρππακών] Strabon (XI, pag. 516): Πόλεις δὲ Αρτάκακνα, καὶ Αλεξάνδρεια, καὶ Αχαία, ἐπώνυμοι τῶν πτισάντων. Siebenkees, dans son édition de Strabon, ajoute les citations suivantes: Arrien (de Exped. 111, 25, 7) Αρπόανα; Diodore de Sicile (XVII, 17) Χορτάκανα; Pline (VI, 25) Artacoana; Quinte-Curce (VI, 6, 33) Artacacna, et Ammien Marcellin (XXIII, 6) Artacana. Je crains fort que cet éditeur ne se soit trompé et n'ait confondu dans un seul article deux villes différentes, dont l'une était dans l'Aria. et l'autre dans la Parthia. Les deux sont mentionnées dans Ptolémée, la dernière sous le nom de Åρτικάνα. Voyez aussi Saumaise (Exercit. Plin. p. 984, A).

Ibid. — ἐν ἀρείοις] Saumaise (Exercit. Plin. pag. 795, A) écrit Καὶ ἀλλεξάνδρεια ἡ ἐν ἀρίοις.

Ligne 4.— Φρά] D'après la conjecture probable de M. Mannert (Geogr. der Gr. und Römer, Th. V, Abth. 11, S. 61), Phra serait la ville moderne de

Ferah dans le royaume de Caboul. Elle est située sur une rivière qui porte le même nom et se jette dans le lac Zereh. Voyez les Œuvres de d'Anville publiées par M. de Manne, 1834, t. II, p. 509.

Page 255, ligne 4. — Bis] Selon M. Mannert, loc. cit. Bis se retrouve dans la ville de Bost ou Beste, sur l'Helmund ou Hindmend, et Gari dans Graïch, sur un affluent de la même rivière.

Ibid. — Γάρι] C'est sans doute la ville appelée Γάριγα (Pal. Σάριγα) par Ptolémée. Hudson donne pour variante Γάριs.

Ligne 6. — $\Delta \rho \alpha \gamma \gamma \iota \alpha \nu \dot{\eta}$] La variante de notre manuscrit ξ' $\Delta \rho \alpha \gamma \gamma \iota \alpha \nu \dot{\eta}$ provient certainement d'un manuscrit en majuscules où le mot était écrit ZAPAFFIANH. Le copiste, en prenant l'A pour un Δ , aura lu en séparant Z' $\Delta PAFFIANH$. Ce qui confirme ma conjecture, c'est que la même orthographe $Z\alpha \rho \alpha \gamma \gamma \iota \alpha \nu \dot{\eta}$ est observée plus haut, p. 246, par notre manuscrit.

Ligne 8. — Σάπων Σπυθῶν] Étienne de Byzance: Σάπαι, ἔθνος· τοὺς Σπύθας οὕτω Φασί. Cette dénomination se trouve confirmée par Hérodote (v11, 63): Οἱ δὲ Πέρσαι παντὰς τοὺς Σπύθας παλέουσι Σάπας; et par Pline (v1, 19): Ultra sunt Scytharum populi. Persæ illos Sacas in universum appellavere, a proxima gente, antiqui Aramwos. Voyez aussi Eustathe (in Dionys. 750) qui écrit Σαπασηνή au lieu de Σαπαστηνή.

Ibid. — Παραιτακήνη] Ptolémée (v1, 4): Καλεῖται δὲ τῆς Περσίδος ή μὲν παρὰ τὴν Μηδίαν πᾶσαν, Παραιτακήνη. Voyez Saumaise (Exercit. Plin. p. 1202, C). Hérodote (1, 101) compte les Παρητακηνοί au nombre des peuples de la Médie: ἔστι δὲ Μήδων τοσάδε γ ένεα, Βουσαὶ, Παρητακηνοὶ, Στρούχατες, Αριζαντοὶ, Βούδιοι, Μάγοι.

Ligne 9. — $\text{Exp}\delta\grave{a}$] La Sogdiane n'étant point mentionnée par Isidore parmi les provinces de la Parthie, je croirais volontiers que cette ville nommée Barda n'est autre que la Panda de Pline (v1, 16): Ultra Sogdiani, oppidum Panda, et in ultimis corum finibus Alexandria, ab Alexandro magno (oppidum) conditum. La Sogdiane, comme on sait, était limitrophe des Sacæ, et l'on peut supposer que l'un des deux noms Barda ou Panda a été corrompu par les copistes.

Page 255, ligne 11. — Åλεξάνδρεια] Saumaise (Exercit. Plin. p. 794, Λ, Β) profite de ce passage d'Isidore pour proposer une correction à Étienne de Byzance, et lire Τρισκαιδεκάτη ἐν Σακασήνη (leg. Σακαστήνη), ἢν παραβρεῖ ποταμὸς ἶαξάρτης, au lieu de ἐν Μακαρήνη, ἢν παραβρεῖ ποταμὸς Μαζάτης. La correction de Saumaise est confirmée par Pline (VI, 16).

Page 256, ligne 2. — Îνδικήν Λευκήν] Isidore de Charax est le seul qui nous ait conservé ce renseignement. L'Arachosie devait sans doute cette dénomination parthique à son voisinage de l'Inde qui la bornait à l'est, comme le dit Ptolémée (VII, 20): Åπὸ δὲ ἀνατολῶν, ἶνδικῆς μέρει, κατὰ μεσημβρινήν γραμμήν, τὴν ἐκβαλλομένην ἀπὸ τοῦ πρὸς τοῖς Παροπανισάδαις (leg. Παροπανισάδαις), μέχρι πέρατος.

Ibid. — Bib τ] C'est peut-être la Bı γ is de Ptolémée , placée dans la L'rangiana par ce dernier géographe.

Ibid. — Φάρσαγα] Ne serait-ce pas la ville nommée Φαραζάνα que Ptolémée (v11, 19) place dans la *Drangiana*, les délimitations de ces provinces ayant dû varier à plusieurs époques?

Ligne 4. — Åλεξανδρόπολις] Étienne de Byzance : Δυοδεπάτη (Αλεξάνδρεια) ἐν Αραχώτοις; et un peu plus loin : Πεντεπαιδεπάτη , παρὰ τοῖς Αραχώτοις · ὁμοροῦσα τῆ Ινδικῆ. Il y a certainement erreur dans l'un des deux articles d'Étienne de Byzance; et peut-être l'une de ces deux Alexandria appartient-elle à la Sacastène, province dans laquelle Isidore mentionne deux villes de ce nom : Καὶ πλήσιον Αλεξάνδρεια πόλις, καὶ πλήσιον Αλεξάνδρεια πόλις, καὶ πλήσιον Αλεξάνδρεια πόλις, καὶ πλήσιον Αλεξάνδρεια la ville d'Arachosie, et non Αλεξανδρόπολις. Saumaise (Exercit. Plin. pag. 794, B) ajoute l'article devant Αραχωσίας: Εἶτα Αλεξανδρόπολις μητρόπολις τῆς Αραχωσίας. Μ. Mannert (Geogr. Th. V, Abth. 11, pag. 55) place cette Alexandrie dans le voisinage de Gundaoua, ville située entre le Balouchistan et l'Indus.

Ligne 5. — Åράχωτος] Pline (v1, 25): Arachosia cum oppido et flumine ejusdem nominis, quod quidam Cophen divere. a Semiramide conditum. Pto-lémée (v11, 20): Τὸ δὲ κατὰ τὴν γινομένην ὑπ' αὐτοῦ λίμνην, ἤτις κα-

272 NOTES SUR ISID. DE CHARAX.

λεῖται Αράχωτος λίμνη. Dans les cartes du même géographe, ce fleuve passe effectivement à Alexandria.

Page 256, ligne 6. — ὑπὸ τῆ Πάρθων] Sur ces deux variantes, également bonnes, voyez Saumaise (Exercit. Plin. p. 1196, B).

L'exemplaire de l'édition d'Hœschel contient aussi quelques variantes manuscrites, autres que celles qui sont indiquées dans nos notes. Ces variantes ont été recueillies par M. Boissonade, dans son excellente édition des Lettres d'Holstenius, p. 67 et 68.

DICÉARQUE.

(Geographi minores, ed. Gail. Parisiis, 1828, in-8°, t. II, p. 107.)

Page 107, vers 2. κ' οὐχὶ τὸν ἐτέρων — καὶ οὐχὶ τὸν ἔτερον

- 5. ταύτη τε ταύτη δέ
- 6. έλληνικον έλληνικών
- 9. συγγραφέων συγγραφαίων

Ce mot vient de συγγραφεύε et l'orthographe du manuscrit est fautive. Le copiste a écrit συγγραφαίων, parce que l'as et l'ε se prononçaient de même.

10. έμμέτρως — ένμέτρως

Dans le manuscrit, le ν se trouve fréquemment pour le μ; ainsi les mots σύνπας, σύνπαντες, pour σύμπας, σύμπαντες.

12. ύμῖν — ἡμῖν

ήμῖν est la véritable leçon; déjà cette correction avait été proposée par Holstenius. Les copistes confondaient très-souvent les pronoms ἡμεῖς, ἡμῶν, ἡμῖν, ἡμᾶς, avec ὑμεῖς, ὑμῶν, ὑμῖν, ὑμᾶς. Voyez les Observationes philologico-criticæ de Daniel Whithy. Lugd. Batav. 1733, in-8°, p. 334.

16. έχόμενα - λεγόμενα

Voyez la note de M. Gail, p. 147.

17. διαλανθάνη - διαλανθάνει

Évidemment il faut ici le subjonctif. Sur la préposition va et les temps qu'elle gouverne, on peut voir les Anecdota de Bekker, p. 149 et 510.

- 22. όλοσχερῶς δ' ἐπὶ όλοσχερῶς ἐπὶ
- 28. Φαλάσσης ὀγδοήκοντ' ἐπιφανές Φαλάσσης π' ἐπιφανὸς

Les nombres sont toujours indiqués par des lettres.

32. συνεχής... αὐτή δ' έρχ. — συνεχεῖς... δ' αὐτῆ έρχ.

J'adopterais volontiers la leçon du manuscrit, qui est plus régulière moyennant la transposition de la conjonction δέ. J'aimerais mieux cependant αὐτῆς que αὐτῆ, correction déjà proposée par Saumaise et Vossius. Voyez M. Gail, p. 149.

33. Πηνειον — Πεινιον

Athénée (Deipn. lib. XIII, p. 589) raconte que, de son temps, on voyait sur les bords de ce fleuve un temple consacré à Vénus Impie (Åνοσία Αφροδίτη). Il y avait plusieurs fleuves de ce nom; voyez le Dictionnaire de M. Bischoff et le scoliaste d'Aristide (p. 266, C), où on lit: Ιστέον, ότι δύο Πηνειοί εἰσιν, ὁ μὲν γὰρ διὰ τῶν Θετταλικῶν Τεμπῶν ῥέει καὶ καλεῖται Σαλαδρία, ὁ δὲ ἐν Μαρσαλία ἐστὶ, περὶ οὖ νῦν λέγει.

34. Ομόλην — Ομόλλην

Le scoliaste d'Apollonius de Rhodes (1, 594) : ὁμόλη όρος Θεσσαλίας ούτω καλούμενον, ἢ πόλις Θράκης.

37. ἀποχωρίσαντα — ἀποχωρήσαντα

Erreur d'un copiste qui a confondu l'n avec l'i.

42. Αραχθον - Αρατθον

Sur ce nom, voyez les *Notœ variorum* publiées par M. Gail, p. 150, et l'article du Dictionnaire de M. Bischoff.

- 43. ἰερὸν δ' ἐπικ. ἱερὸν ἐπικ.
- 45. τοῦτόν είσιν ὀρέσται ταύτον είσὶν ὀρεῖται

Eustathe (in Dionys. 680): Οἱ μετὰ τοῦ σ ὀρέσται ἔθνος εἰσὶν Εὐρωπαῖον, Μολοσσικὸν, ἀπὸ τοῦ Αγαμεμνονίδου ὀρέστου καλούμενοι. Voyez aussi la note de M. Gail, p. 150.

48. Λευκάδα - Λευκαίδα

Athénée (Deipn. lib. xiv, p. 619), après avoir raconté l'aventure de la jeune Calyca, qui se donna la mort parce qu'elle n'avait pu se faire aimer d'Évathle, ajoute : Ε΄γένετο δὲ τὸ πάθος περὶ Λευκάδα; cette petite phrase, on ne sait pourquoi, se trouve omise dans la version latine de Schweighæuser.

- 51. Ιθάκη δέ σταδίων Ιθάκη σταδίων
- 53. πρὸς τῷ πρὸς τὸ
- 56. ήμέρων δέ καὶ ήμέρων δέκα καὶ

La correction faite par Vossius, adoptée ensuite par M. Gail, est très-juste. Scylax en effet (p. 257 de M. Gail) dit : παράπλους δὲ Ακαρνανίας ἐστὶν ἡμερῶν δύο.

- 58. ὑπόκειται Πλευρών Πλευρών ὑπόκ.
- 60. αἴ τ' Εχινάδες αἴ τε Αἰχινάδες

Dans les manuscrits, at et e sont très-souvent confondus à cause de la prononciation qui était la même. Ce mot déjà était écrit ainsi dans Scylax.

61. ποταμός τ' Εύηνος — ποταμός δ' Εύηνος

Je préfère cette leçon comme plus régulière; la particule $\tau\varepsilon$ est déjà employée au vers précédent. Avec la conjonction $\delta \dot{\varepsilon}$, l'union des deux membres de phrase est plus intime.

- 65: Ναύπακτος Αύπακτος
- 66. πόλις τε Τολοφών πόλις δὲ Κολοφῶν Voyez la note de M. Gail, p. 154.
- 67. Τολοφ $\tilde{\omega}$ ν α Κολοφ $\tilde{\omega}$ ν α
- 72. ἐκ Λελέγων ἐκ λογῶν

Mauvaise leçon, d'autant plus qu'avec Λελέγων le vers a déjà une syllabe de moins, comme l'a fort bien observé Casaubon, cité par M. Gail, p. 155.

73. Κρισσαΐον - Κρισαΐον

C'est ainsi qu'écrit Étienne de Byzance : Strabon emploie les deux σσ, Κρισσαῖον.

75. Παρνασσός, μέγα — Παρνασός μεγάς

La leçon μέγα de l'édition est la véritable, et va très-bien avec και σύσκιον όρος qui suit immédiatement.

77. εἶτ' ἔστ' Αντικίρρα — εἶτ' ἐναντικύρα

78. Κηφισός - Κηφεισός

Strabon (liv. IX, p. 280) écrit Knφισσὸs, et Théophraste (Hist. Plant. IV, 12) Κηφισόs. Eustathe (in Dionys. 437) compte sept fleuves de ce nom.

80. Κυπάρισσος πόλις — Κυπαρίσσου πόλις

Le scoliaste d'Homère (Il. B, 519 (: Κυπαρισσὸς, ή νῦν Απολλωνίας, ἀπὸ Κυπαρισσοῦ τοῦ νίοῦ Μινυοῦ.

81. . Λάρισσα — Λάρισα

Variante qui s'accorde avec la conjecture de Casaubon (p. 156 de M. Gail). Dans le manuscrit grec n° 2727, fol. 3 r. on lit: Λάρισσα πόλις Θεσσαλική, ἢν ἔντισεν Ανρίσιος. Εἰσὶ δὲ τρεῖς · ἡ Αργειῶτις, ἡ Θεσσαλική, καὶ ἡ τῆς Τρωάδος. Voyez aussi Étienne de Byzance qui compte un grand nombre de villes portant le nom de Larissa.

82. υπόκειται — απόκειται

υπόκειται n'est donné par aucun manuscrit. Il serait à désirer que toute correction fût justifiée par un manuscrit au moins.

83. πρὸς ἔω· κ' ἔστιν δύο — προσέω· μαστινδύο (sic)

84. τὸ μέν Ελ. — τὸ μέν δέ Ελ.

85. εἶτ' ἔστ' Δρωπὸς — εἶτε Νωροπὸς

Étienne de Byzance, au mot Δρωπός: Καὶ ἄλλη Βοιωτίας, περὶ ῆς Εὐζορίων · Κλιτρὶς αὐλητὴς (leg. Κλιτρὶς, Αὐλητὴς), Δρωπός τε, καὶ Αμζιάρεια λοετρά. Le scoliaste de Démosthène (ad Orat. de Pace. p. 295, ed. Londin.) raconte comment cette ville fut ainsi nommée:

 $\hat{\Omega}$ ρωπὸς όνομα τόπου, ἐκ τοῦ $\hat{\Omega}$ ρος, ὁ σημαίνει όνομα κύριον, καὶ τοῦ $\hat{\omega}\psi$, ώπὸς, τοῦ σημαίνοντος τὸν ὀξθαλμόν. Εν αὐτῷ γὰρ τῷ τόπῳ οἱ τοῦ $\hat{\Omega}$ ρου ῶπες ἀπεθλήθησαν. $\hat{\Omega}$ σαύτως καὶ $\hat{\Omega}$ ρωπία χώρα, καὶ $\hat{\Omega}$ ρώπιος ὁ ἐξ αὐτῆς.

- 88. Βοιωτῶν Βιωτῶν
- 80. π' Αρτέμιδος καὶ Αρτέμιδος
- 90. Αγαμέμνων Αγαγέμνονα
- 96. κ' Ορχομενός Κωρχόμενος
- Θεσπιαὶ Θεσπεσία
 Voyez la note de M. Gail, p. 158.
- 101. δέ τὰς δέ ταῖς
- 105. Ισμενον Ισμηνον

Quoique M. Gail ait fort bien prouvé l'emploi de l'ε pour l'n, il faut avouer cependant que ce nom a toujours été écrit avec l'n par les géographes grees. Voyez, entre autres, Étienne de Byzance où on lit Ισμήνη au lieu de Ισμηνὸς, et Strabon (IX, pag. 282). Le scoliaste d'Apollonius (I, 537): Ισμηνὸς ποταμὸς Βοιωτίας, ἀξ' οὖ Ισμηνὶου Απώλωνος ἱερόν.

- 106. πεδί' εὔυδρα πεδία εὔυδρα
- 107. ἔστιν δ' ἔπειτα ἐστὶν ἔπειτα
- 108. Πελοποννήσου Πελοπονήσου
- 109. [Χυστὸς] Χωστὸς

Un autre manuscrit a déjà fourni cette variante adoptée par M. Marx; Casaubon lit Xuzós. Voyez les notes, p. 160.

Les deux fragments suivants de l'édition de M. Gail, intitulés ΚΡΉΤΗ et ΚΥΚΛΆΔΕΣ, se trouvent après les fragments en prose. Page 118, ligne 1. BIOΣ ΕΛΛΑΔΟΣ. — omis. cod.

Ibid. 7. ἀπιστηθείη — ἀποστηθείη Voyez la note 11 de M. Gail, p. 166.

Ibid. 9. μετ' οὐ πολύ — μετ' οὐ πολύ δέ

La présence de la conjonction dè me semble nécessaire.

Ibid. 11. μέγα καλ — μετά καλ

Voyez la longue note de M. Gail, p. 167, où cet éditeur justifie la leçon μέγα.

119, 2. ύπερκείμενος — ύπερκείμενον

Si l'on voulait conserver ὑπερπείμενον, il faudrait rapporter ce mot à ἱερὸν qui précède. M. Gail traduit Parthenon domicilium Minervæ; sans doute le Parthénon passait pour être la demeure de Minerve, mais cette idée, domicilium Minervæ, n'est point dans le grec. Voyez la description de tous les monuments d'Athènes dans Pausanias.

Ibid. 7. Απαδημία...Κυνόσαργες — Απαδαμία...Κυνός Αργος

Sur le Cynosarges d'Athènes, voyez le scoliaste de Platon, t. IX, p. 122, éd. Bekker.

Ibid. 10. ἀναπαύσεις — ἀνάπαυσις

Ibid. 13. ξένων — ξεινῶν

Ξεῖνος, pour ξένος, est la forme ionienne.

120, 8. Αγαθοί δέ - Αγαθή δέ

Ibid. 10. ἐκβαλόντες — ἐκβαλῶντες

Ibid. 11. ἀνθρώπω — ἀνθρώπων

Ibid. 13. of Sè Å $\theta\eta\nu$. — of S' Å $\theta\eta\nu$.

121, 1. oi δè $\mathring{A}\theta\eta\nu$. — oi δ' $\mathring{A}\theta\eta\nu$.

Ibid. 12. εταίρας — ετέρας

έταίραs est la leçon véritable. Sur le grand nombre de courtisanes

qu'on rencontrait à Athènes, voyez Athénée (xiii, pag. 583, D) et Élien (Hist. Var. xii, 52). Photius, dans son Lexique, au mot Εταιρῶν ἀνθίνων, dit qu'elles portaient habituellement des robes à fleurs: Νόμος Αθήνησι τὰς ἐταίρας ἀνθινα Φέρειν.

121, 14. Εί μη — Είμι

122, 1. μή τεθήρευσαι δ' όνος - μήτε Αηρεῦσαι δὲ όνος.

Ibid. 2. κανθήλιος — σκανθήλιον

Theognostus (Canon 763 ap. Cramer, Anecd. t. II, p. 125) donne à ce mot une signification qui manque dans nos lexiques : Κανθή-λιον, τὸ ἐπὶ τῆ ποίμνη ἐπικαμπὲς ξύλον.

Ibid. 5. είς σχολήν — εί σχολήν

Ibid. 11. τοιούτο των ξένων — τοιούτων ξένων

Ibid. 12. διά Δελφινίου — διά Δαφνιδον

Voyez le savant commentaire de M. Gail, qui a discuté fort longuement, noté 58, ces deux leçons.

Ibid. 1.5. πολυπλήθεια — πολυπληθία

On dit également πολυπλήθεια et πολυπληθία.

123, 1. τῶν Δρωπίων — τῶν Δρωπῶν

Tite-Live (XLV, 27) donne aussi quelques détails sur Orope qu'il place dans l'Attique: Inde Oropum Attieu ventum est, ubi pro deo vates Amphilochus colitur: templumque vetustum est fontibus rivisque circa amanum. Les commentateurs lisent Amphiaraus au lieu d'Amphilochus.

Ibid. 7. έπανελόμενοι — έπανελλόμενοι

Ibid. 10. Δρωπίοις - Δροπίοις

Ibid. 11. στάδια λ' — στάδια ρλ'

Leçon excellente et qui rétablit le texte, le nombre de 30 stades étant beaucoup trop faible pour marquer la distance entre Tanagra et Oropus. Cette dernière ville, située non loin de la mer, n'était qu'à 20 stades de Delphinium. Voyez, dans la traduction française de Strabon, le n° 1x des éclaireissements du livre 1x.

123, 13. τῶν κλοπῶν — τῶν κλωπῶν

Leçon qui justifie la conjecture d'Hemsterhuis, cité par M. Gail, page 183.

124, 3. έγκαύμασιν άναθημ. — έκκαύμασιν άναθεμ.

M. Gail, dans sa traduction, n'a pas rendu le mot ἀναθηματικοῖs qui concerne les ornements. Dans l'excellent article Ε΄γκαυμα du Thesaurus publié par M. Didot, au lieu d'Oropus, il faut lire Tanagra, les détails dont il est ici question se rapportant à cette dernière.

Ibid. 12. έλευθέρως — έλευθέροις (id. cod. Herv.)

Ibid. 14. την Βοιωτίαν — την Βιωτίαν

Ibid. 15. αὐθέκαστός τε — αὐθέκαστά τε

125, 3. ἐπιτοπολύ — ἐπὶ τὸ πολύ

Ibid. 5. φύεται, καὶ χαλεπὸν — φύεται, χαλεπὸν

Ibid. 7. ήσυχη μέν - ήσυχη μέν

Ibid. 8. Κιθαιρώνα — Κιθαίρωνα

Ibid. 9. κατά τὸν κωμφδιῶν ποιητὴν Ποσειδίππον — κατὰ τῶν κωμφδιῶν ποιητὴν Ποσίδιππον

Ibid. 13. τοῖς δ' Ελευθερίοις — τοῖς δ' Ελευθέροις

126, 5. ἐν μέσω μὲν τῆς τῶν Βοιωτῶν — ἐν μέση μὲν τῆς τῶν Βιωτῶν

Je préfère μέση à μέσω, à cause de τῆς χώρας qui suit immédiatement. Ainsi l'on dit : ἡμίσεια τῆς γῆς, la moitié du sol ; ἡμίσεια ἡμέρας, la moitié d'un jour.

Ibid. 6. δε όμαλή — δ' όμαλή

Ibid. 8. καινώς δέ - κενώς δέ

Ibid. 11. ύπερη φανίαν — ύπερι φανίαν

Ibid. 16. τῆς Καδμείας — τῆς Καδμίας

127, 7. δημότην · κατανωνισταί — δημότην · καί κατανωνισταί

Leçon qui confirme la correction proposée par Hæschel.

Ibid. 8. τὰ ἀμφιθητούμενα — τὰ ἀμφισθητούμενα

C'est ainsi qu'il faut lire : ἀμζιβητούμενα est une faute de typographie.

128, 15. προσωπιδίφ — προσοπιδίφ

129, 8. δέ, ώστε — δ' ώστε

130, 2. οία χειρίστη — οξά τε χειρίστη

Ibid. 5. δε έπαινῶν — δ' ἐπαινῶν

Ibid. 9. μη φεῦγ'· δ... ή δ' ἐφίμερος — μη φεῦγε· δ... ή δ' ἐφήμερος

Ibid. 13. Θαλάττης - Θαλάσσης

131, 2. ἀπ' ἀγκίστρων — ἀπ' ἀγγίστρων

Ibid. 11. ἦν ὁμολογούμενος — ἦν ὁμολογουμένως

Le sens me paraît exiger ὁμολογουμένως. Le passif ὁμολογεῖσθαι dans ce sens s'emploie plutôt impersonnellement, comme ὁμολογεῖται, on convient généralement.

Ibid. 13. Θεσπιαὶ φιλοτιμίαν έχουσιν — Θεσπεσίαι φιλοτιμίαν μέν έχουσιν

Il faut conserver μέν, ayant plus loin son correspondant, ἄλλο δὲ οὐδέν.

Ibid. 1 4. εὖ πεποιημ. ἄλλο δὲ οὐδέν — οὐ πεποιημ. ἄλλο οὐδέν

Voyez M. Gail, note 145, p. 195.

132, 2. αἰσχροκέρδειαν — αἰσχροκερδίαν

On dit également αἰσχροκέρδεια et αἰσχροκερδία. Voyez cet article dans le Thesaurus de M. Didot.

1

132, 2. ἐν Δρωπῷ — ἐν Δρώπῳ

Ibid. 3. έν Θεσπιαίς — έν Θεσπεσίαις

Ibid. 5. ἐν Κορωνεία, ἐν Πλαταιαῖς τὴν ἀλαζονείαν — ἐν

Κορωνία, εν Πλαταίαις την αλαζονίαν

Le scoliaste d'Homère (Il. B, 503): Κόρωνος καὶ Αλίαρτος Θερσάνδρου τοῦ Σισύζου παῖδες, ἀξ' ὧν ἀνομάσθησαν αὶ πόλεις. Étienne de Byzance confirme ces deux étymologies. Ce géographe mentionne plusieurs îles et villes nommées Κορώνεια; dans cet article on lit: Ἐστι καὶ χερρόνησος πρὸς τὴν Αττικήν. La presqu'île ou plutôt l'île dont il est ici question est Salamine, si célèbre dans l'histoire. Eusèbe dit en effet (Præp. Evang. IV, 16, p. 155, B): Ἐν δὲ τῆ νῦν Σαλαμῖνι, πρότερον δὲ Κορωνεία ὀνομαζομένη, κ.τ.λ. Dans le manuscrit grec n° 451, fol. 275 v. on lit à la marge: Σαλαμὶς ἡ πρὸς Αθήναις Κούλουρις πάλαι ἐλέγετο, ὡς Καλλίμαχος ὁ Κυρηναῖος ἐν Εκάλη ζησίν. Ce mot Κούλουρις se retrouve dans le nom moderne Colouri, l'ancienne Salamine. Sur le poĕme de Callimaque intitulé Hecale, voyez Fabricius, Bibl. gr. t. III, p. 817, nouv. édit.

Πλαταιαῖs] Étienne de Byzance : Κέκληται δὲ ἀπὸ τῆς πλάτης τῆς κώπης. Le scoliaste d'Homère (ll. B, 503) donne une autre étymologie : Απὸ Πλάτης τῆς Οχχήστου Θυγατρός.

Ibid. 6. Ογκήστω - Οσχήστω

Le scoliaste d'Homère (Il. B, 506): Οὖτος Βοιωτοῦ παῖς, ος ἐν τῷ τόπῳ πρῶτος Ποσειδῶνος ἱδρύσατο ἱερόν; renseignement historique confirmé par Étienne de Byzance.

Ibid. 8. τῆς Βοιωτίας — τῆς Βιωτίας

Ibid. 11. Βοιωτῶν — Βιωτῶν

133, 1. ἄλεσι — ἄλσιον

Au lieu d'άλσιον donné par le man. Palat. Hœschel propose de lire λάσιον, correction approuvée par M. Marx. Voyez M. Gail, p. 196.

Ibid. 6. υπόγλυκυ — υπό πλάτυ

Ibid. 8. πρήνης — πρίνης

Ibid. 10. τοῖς κοινοῖς δ' ή — τοῖς κοινῆς δὲ ή

133, 13. τῆ τ' ἀγορᾶ κειμένη — τῆ ἀγορᾶ κειμένων

Ibid. ibid. τὰs...χρείας — τὰs...χρείαις

Ibid. 15. τῶν Εὐβοέων — τῶν Εὐβοῶν

Ibid. 16. του Εύριπου — του Εύρυπου

134. 8. ὁ Εὔριπος δισσὸν — ὁ Εὔρυπος δυσσὸν

Dans le scoliaste de Démosthène (p. 301 ed. Londin.): Εὐρίπω . ἔστι δὲ πέλαγος στενὸν ὁ εὕριπος, ἢ τόπος ὑδατώδης μεταξὺ δύο γαῖων, τουτέστι Βοιωτίας καὶ Αττικῆς · ἐπτάκις δὲ τῆς ἡμέρας τὸ ἐκεῖ ὕδωρ τρέπεται.

135, 3. έσθ' ή — έστιν ή

Ibid. 5. Μαγνήτων — Μαγνιτῶν

Le scoliaste d'Apollonius (1, 584): Μαγνησία κατά Θεσσαλίαν. Εστι γάρ ετέρα Μαγνησία περὶ Εφεσον, εκτισμένη ὑπὸ Λευκίππου τοῦ Καρὸς, μετοικήσαντος ἐκεῖ σὐν Μάγνησι τοῖς ἐκ Κρήτης.

Ibid. 6. ἀφορίζων σταμπου...—ἀφορίζων στάμπου Voyez le savant commentaire de M. Gail, p. 198, note 170.

Ibid. 10. ἐκλήθη, τῆς Θετταλῶν — ἐκλήθη τε καὶ ἐκτίσθη τῆς τῶν Θετταλῶν

Correction conforme à l'édition d'Hudson. C'est sans doute une erreur typographique échappée à M. Gail, puisqu'il traduit condita et adpellata fuit. Le mot ἐπτίσθη est d'autant plus nécessaire que l'auteur dit plus loin (page 137, ligne 8): ἑλλὰς μὲν οὖν ἐστι, ώσπερ μιπρῷ πρότερον εἰρήκαμεν, ἢν ὁ Διὸς Ελλην ἐπτισεν, κ.τ.λ.

Ibid. 12. Μελιταίων — Μελιταιέων

Bonne leçon; Étienne de Byzance, qui écrit Μελίτταια, dit en effet : Ở πολίτης Μελιταιεύς. Il faudrait ici Μελιταιεύς, ou plus haut Μελίταια. Ajoutez aussi l'autorité de Polybe (1x, p. 556, D): Καὶ προσπεσών πρὸς τὴν τῶν Μελιταιέων χώραν, κ.τ.λ. Dans le même historien (v, p. 436, B), au lieu de Μελίτειαν, je pense qu'on doit lire Μελίταιαν, cette variante provenant sans doute de la confusion de l'e et de l'aı dans la prononciation. Peut-être pourrait-on faire la

même observation pour Théopompe cité par Étienne de Byzance : Θεόπομπος δὲ Μελίτειαν αὐτήν Φησιν.

135, 13. είσιν, οἱ τῷ γένει — εἰσιν τῷ γένει

136, 7. Μυρμιδόνες δε καλεύντο — Μυρμηδόν δ' έκαλεύντο (sic)

Voyez le scoliaste d'Homère (Il. A, 180).

Ibid. 8. Μυρμιδόνας — Μυρμηδόνας

Ibid. ibid. περὶ τὴν Θετταλίας Φθίαν — περὶ τὴν Θεττα-

Didyme (in Homer. Odyss. p. 137) : Ĥν Όμηρος μὲν Φθίαν λέγει . οἱ δὲ νεώτεροι Φαρσαλίαν.

Ibid. 11. Μελιταίαν — Μελιτίαν

Ibid. 14. Πρωτεσίλαος — πρωτές ίλαος

137, 2. Εὐριπίδης — Εὐθυπίδης

Je ne connais point de poëte grec nommé Euthypides. C'est probablement une crreur de copiste.

Ibid. 4. τοῦ δ' Αἰόλος — τοῦ δ' Αἰόλου

Le scoliaste d'Homère (ll. B, 591) : Εξ Λίόλου Κριθεύς, δε Ιωλκον κατέσχε Πελασγούς εκθαλών.

Ibid. 5. Κρηθεύς &, ος τ' ἐπ' Αλφείου — Κρηθεύς τε ώστ' ἐπ' Αλφιοῦ

Ibid. 6. Σαλμώνευς Φλόγα — Σαλμώνου Φλόγα

Ibid. 8. ἀφ' οῦ τὸ — ἀφ' οῦ καὶ τὸ

Bonne leçon; καὶ peut être rétabli dans le texte.

Ibid. 10. οὖτοι δ' εἰσὶν — οὖτοι δέ εἰσιν

Ibid. 13. ἐγώ Φημι, οὐκ ἐν τῷ — ἐγὼ εἶναί Φημι · οὐκ ἐν τὸ εἶναι doit être conservé; ce mot rend la construction plus claire et plus naturelle.

138, 8. Ποσείδιππος — Ποσίδιππος

Ibid. 13. Φωνή λέγης σαυτοῦ τιν' · οἱ — Φωνὴν λέγεις αὐτοῦ τίνες οἱ

Voyez la note 190 de M. Gail, p. 203.

139, 6. την δέ Ελλαδα — την δ' Ελλαδα

Ibid. 7. Θετταλῶν σταμπου καὶ τοῦ Μαγνήτων — Θετταλῶν στομίου καὶ τοῦ Μαγνιτῶν

Vient ensuite le fragment de la page 114.

Page 114, ligne 6. KPHTH. — deest titulus.

Vers 111. περίκλυτος — περίκλυστος

M. Marx présère cette leçon, mais il emploie une singulière raison pour ne pas l'adopter: $\pi \varepsilon \rho in\lambda v \sigma \tau \sigma s$, dit-il, quod Homericum, et, si noster poeta non miser esset, præserendum.

1 1 5. ἀποικίας — ἀποικίαν

Le mot ἀποικία, dans ce sens, s'emploie plutôt au singulier.

1 1 6, τό τε ἀπὸ — τόθ' ἀπὸ

120. λιμέν' έχουσαν — λίμενα έχουσαν

122. Απτεραίαν — Αγγαραίαν

Cette ville, appelée Åπτερία par Ptolémée, Ăπτερα par Strabon et par Étienne de Byzance, prend le nom d'Apteron dans Pline (1v, 2o). Dicéarque emploie ici la forme adjective Åπτεραίαν par ce qu'il sousentend πόλιν.

125. πόλεις, ας - πόλεις, τας

126. Ληθαΐου - Λήθαιου

Vibius Sequester (de Flumin.) raconte que cette rivière fut ainsi nommée parce qu'Hermione, fille de Vénus, y oublia Cadmus, son époux. Voyez aussi Strabon, p. 478.

129. Δικτύναιον — Δικτύνναιον

Bonne leçon; Strabon (x, p. 479) dit en esset : Τῆς μέντοι Κυδω-

νίας όρος ἐστὶ Τίτυρος, ἐν ῷ ἱερόν ἐστιν, οὐ Δικταῖον, άλλὰ Δικτύνναιον. Pline (IV, 20) écrit aussi Dictynnæus, et Ptolémée Δίπταμνον.

$K\Upsilon K\Lambda A\Delta E\Sigma$. — deest titulus.

Le scoliaste de Thucydide (1, 4 ed. Poppo) donne l'étymologie du mot Cyclades oublié par Étienne de Byzance: Κύκλαδες, παρὰ τὸ ἐν μέσω ἔχειν τὴν Δῆλον τὴν ἱερὰν τοῦ Απόλλωνος, καὶ κύκλον τινὰ περὶ αὐτὴν μιμεῖσθαι. Il ajoute que ces îles étaient au nombre de 12 selon les uns, ou de 12 selon les autres: Εἰσὶ δὲ κατὰ τινὰς ιε' αὖται· Πάρος, Ανδρος, ἴκαρος, Σκῦρος, Ρήνεια, Ρήνη, Δῆλος, Νάζος, Σίζνος, Κέως, Μύκονος, Τῆνος, Κύθνος, ἤμοργος, Σέριζος· κατὰ δέ τινας ιδ', πλὴν Ρήνης καὶ Σκύρου καὶ ἶκάρου, μᾶλλον δὲ πλὴν Ρήνης καὶ Σκύρου καὶ ἄκρου καὶ ἀκρονου. Voyez l'article Δωδεκάνησος dans le Thesaurus de M. Didot.

135. Σουνίου νήσος - Σούνιον νήσος

Solin (chap. 12) parle aussi d'une île située sur les côtes de l'Attique, portant le nom de Sunium. Mais comme il arrive assez souvent aux géographes anciens de confondre les îles et les promontoires, je serais porté à croire que Dicéarque et Solin ont voulu parler du promontorium Sunium, sur lequel était bâti le fameux temple de Minerve. On y voit encore aujourd'hui dix-neuf colonnes d'ordre dorique; c'est ce qui lui a valu le nom moderne de Cap Colonne.

137. πόλις τ' εἶτεν Σέριφος — πόλις εἶτε Σέριφος

Étienne de Byzance place l'île de $\Sigma \not\in \rho\iota \varphi os$ au nombre des Sporades que les auteurs anciens ont souvent confondues avec les Cyclades. C'était dans cette île que les Romains exilaient leurs criminels, usage qui explique ces vers de Juvénal (Sat. x, 168):

Unus Pellæo juveni non sufficit orbis; Æstuat infelix angusto limine mundi Ut Gyaræ clausus scopulis, parvaque Seripho.

138. καὶ Πάρος — καὶ Κίμωλος

Voyez la correction proposée par M. Marx, dans les notes de M. Gail, p. 162.

142. Μύκονος - Μύκολος

Les premières éditions de Scylax donnaient aussi Múxolos au lieu

de Μύκονος. Dans Tzetzès (ad Lycophr. 401) on lit: Μύκων νῆσος γείτων ἐστὶ τῆς Δήλου. C'est sans doute Μύκονος qu'il faut lire, comme dans les nouvelles scolies de M. Bachmann (ad v. 401 Lycophr. p. 97): Γείτων τῆς Δήλου ἐστὶν ἡ Μύκονος ἐνθα ὁ Λἴας τέθαπται.

147. ἀπέχους', ἴος...εἶτα Πελασγία — ἀπέχουσα, ἴος ...μετὰ ταύτην Πελασγία

ĭos] Étienne de Byzance place cette île parmi les Cyclades. Quoiqu'elle fût l'une des moins considérables parmi les Sporades, elle prétendait aussi à la gloire d'avoir donné le jour à Homère : témoin ces vers si célèbres dans l'antiquité :

Επτά πόλεις διερίζουσι περὶ ῥίζαν Ομήρου Σμύρνα, Ρόδος, Κολοφών, Σαλαμίν, Ιος, Άργος, Αθήναι.

Ce distique est publié autrement dans l'Anthologie de Brunck (t. II, p. 18) et ne contient pas le nom de la ville d'Ios :

Έπτὰ πόλεις μάρναντο σοφὴν διὰ ῥίζαν ὁμήρου, Σμύρνα, Χίος , Κολοφὰν, ἶθάνη , Πύλος , ἄργος , ἀθῆναι.

Πελασγία] Expression qui se trouve expliquée dans Eustathe (ad Dionys. v. 520): Λέγονται δὲ παὶ ταύτην Πελασγοί τοτε οἰπῆσαι, οἱ ἐπ τῆς Αττικῆς ὑπὸ Αθηναίων ἐξελασθέντες ὡς ἄδιποι παὶ ἄρπαγες. Le même écrivain (loc. cit.) ajoute l'étymologie du mot Σπῦρος, étymologie qui manque dans Étienne de Byzance: Ἡ δὲ Σπῦρος τὴν κλῆσιν ταύτην ἔχει, διὰ τὸ τῆς νήσου ταύτης σκληρὸν καὶ οἶον σκυρῶδες, ἡτοι λιθῶδες σκύρος γὰρ ἡ λατύπη, ἡγουν τὰ ἐκπαλλόμενα λιθίδια ἐν τοῖς λαξεύμασι. Πρόπειται δὲ τῆς τῶν Μαγνήτων γῆς ἡ Σπῦρος, ὡσπερ καὶ ἡ Πεπάρηθος. Θαυμασταὶ δὲ αἶγες αὶ Σπύριαι, καὶ μέταλλα δὲ εἰσι ποικίλης λίθου Σπυρίας λεγομένης, κατὰ καὶ Καρυστίας. Le scoliaste d'Homère (ll. Τ., 326) donne le nom de deux ports situés dans cette île: Ἐστι δὲ ἡ νῆσος πρὸς τῆ Εὐδοία λιμένας ἔχουσα Αχιλλεῖον καὶ Κρήσιον, ὡκησαν δ' ἐν αὐτῆ καὶ Δόλοπες, μοῖρα Θεσσαλῶν. Tzetzès (in Lycophr. 185 et 1324) compte l'île de Scyros au nombre des Sporades, ainsi que Dicéarque.

148. κειμένην ἀπὸ ταύτης ἔστιν ἀπέχουσ, οὐ — κειμένην αὐτὴν ἀπὸ ταύτης ἐστὶν ἀπέχουσα, οὐ

150. Πεπάρηθος — Πεπάριθος

(Ex cod. 571, fol. 430 r. — Éd. Gail, p. 140.)

Page 140, ligne 1. ANAΓ. ΤΟΥ ΠΗΛ. ΟΡΟΥΣ.—deest titulus.

Ibid. 3. μέγα τ' ἐστὶ — μέγα τέ ἐστι

Ibid. 4. δένδρα έχον — δένδρα έχων

Ibid. 6. τοῦ δὲ ὄρους — τοῦ δ' ὄρους

Ibid. 8. πᾶν δέ ἐστι — πᾶν δ' ἐστὶ

Ibid. 11. σφένδαμνον - σφέδαμον.

141, 2. λυχνίδες · γένεται — λυγχνίδες · γίνεται

Les copistes confondent très-souvent les deux mots γίνεται et γένεται. Ici le dernier vaut mieux.

Ibid. 5. ιᾶται — omis. cod.

Ibid. 7. τους δ' έγ. — τους δὲ έγ.

Ibid. 8. τοὺς δὲ άψ. — τοὺς δ' άψ.

Ibid. 11. δσμῆ — δσμὴ

Si l'on conservait cette leçon, παραπλησία se rapporterait à δσμή, et non à ρίζα, et il faudrait sous-entendre δσμή: car son odeur ressemble à celle du thym en fleur.

Ibid. 1 4. ταῖε λευκαῖε παραπλήσιον — τοῖε λευκοῖε παραπλήσιος (erat prius παραπλήσιον)

Il vaut mieux faire accorder l'adjectif παραπλήσιος avec καρπὸς qui préçède, et conserver la leçon de l'édition, quant à παραπλήσιος.

Ibid. ibid. όταν τίς τρίψας - όταν τίς τρίψαι

142, 4. καταμάθοις — καταμάθους

Ibid. 6. ἐπικρήμνοις — ἀποκρήμνοις

Ces deux leçons sont également bonnes. Sur le changement des prépositions dans les mots composés, le sens restant le même, voyez Daniel Whitby (Observ. Phil. Lugd. Batav. 1733, p. 338).

142, 8. ἐπιχειρῆ — ἐπιχειρεῖ

Ibid. 14. γεωργουμένους ἀρδεύων — γεωργουμένους κειμένους ἀρδεύων

Ces deux participes sans liaison ne peuvent aller ensemble; il faut en choisir un des deux, peut-être γεωργουμένους. La phrase avec ταῖς ne me semble pas régulière; j'écrirais: ὁ μὲν τοὺς ὑπὸ τοῖς τοῦ Πηλίου ποσὶ κειμένους ἀρδεύων.

143, 5. ηλικίαις — idem, sed erat prius ηλιακίαις

Ibid. 8; ή μέν πλευρά — ή μέν μία πλευρά

Je laisserais volontiers subsister μία dans le texte.

Ibid. 10. ή δ' ἐπὶ — ή δὲ ἐπὶ

Ibid. 11. καὶ Μακεδονικὸν ἐπικεκλημένον — καὶ τὸν Μακεδονικὸν καλούμενον ἐπικεκλημένον

J'écrirais, en conservant l'article : καὶ τὸν Μακεδονικον ἐπικεκλημένον.

Ibid. 15. γινώσκουσι καὶ χρῆσθαι — γινώσκουσι κεχρῆσθαι

Le copiste, trompé par la prononciation, aura joint le mot $\kappa\alpha$ à $\chi\rho\tilde{\eta}\sigma\theta\alpha$ dont il aura fait $\kappa\epsilon\chi\rho\tilde{\eta}\sigma\theta\alpha$.

Ibid. 16. τινα, ήτις έχει — τινα έχει

 $144, 7. \lambda \epsilon i \alpha \nu \theta \epsilon i s - \lambda i \alpha \nu \theta \epsilon i s$

Ibid. 9. εἰς ὀθόνια τῶν ὀφθαλμώντων — εἰς ὀθόνιον τῶν ὀφθαλμιόντων

Les deux leçons ὀζθαλμώντων et ὀζθαλμιόντων sont également fautives; il faut lire ὀζθαλμιώντων. Le singulier ὀθόνιον est ici préférable au pluriel ἐθόνια, et l'on doit écrire : τὰ δὲ ζόλλα, τριζθέντα καὶ ἐγχρισθέντα εἰς ὀθόνιον, τῶν ὀζθαλμιώντων, κ.τ.λ.

Ibid. 12. την έπιφορον - την έπιφοραν

Bonne leçon qu'il faut adopter. En effet, ἐπιζορὰ est le sub-

DICÉARQUE.

stantif, tandis qu'énl@opos est l'adjectif dont l'emploi ici n'est motivé par rien.

145, 1. ἀπόγονον — ἀπώγονον

Ibid. 8. Μαγνητών — Μαγνιτών

SCYMNUS DE CHIO.

(Geographi minores, ed. Gail. Parisiis, 1828, in-8°, t. II, p. 259.)

Page 259, vers 8. ἐκ περιγράφων ωθέλιμον — ἐκ περιγράφως (sic) ωθέλημον.

- 9. πᾶσιν εὐχαριστίαν πᾶσι τὴν εὐχαριστείαν
- 10. παρέξει παρέξων
- 16. έστι δ' ά γράφω έστι δ' άγράφω
- 22. συνέταξε τ' ἀπὸ συνέταξε τὰ ἀπὸ συνέταξε τὰ περὶ cod. Casaub. Hæschel. et Morell.

27. στρατείας — στρατίας

Au siècle de Constantin on disait également στρατεία et στρατία. La confusion fréquente de l'ι et de l'ει dans la prononciation a fini par légitimer le double emploi de τία et τεία dans la plupart des noms féminins qui se terminent ainsi.

14. Ιστορίαν λέξις — Ιστορία καὶ λέξις

M. Gail dans ses notes, p. 333, dit qu'Hœschel a écrit ὅταν ἰστορία καὶ λέξεις. Puis il ajoute en parlant du même éditeur: In notulis autem λέξεις reponendum esse voluit. C'est donc όταν ἰστορία καὶ λέξις que M. Gail aurait dû dire; leçon donnée par notre manuscrit.

- 45. ἐκεῖνα μέν ἐκεῖνος μέν
- 48. Αττάλω Ατάλω

Dans les manuscrits les noms propres qui ont un redoublement de consonnes, ne sont souvent écrits qu'avec une seule; ainsi l'on trouve Πελοπόννησος pour Πελοπόννησος, et Παρνασός pour Ηαρνασσός.

52. έπεθύμησ' αὐτὸς — ἐπεθύμησα αὐτὸς

54. ετέροις χάριν — ετέροις πάλιν

Pour faire usage de cette leçon, il faudrait adopter la variante de τν' αὐτὸς pour τν αὐτὸς (Morell. in marg.); alors on lirait τν' αὐτὸς έτέροις πάλιν ἀπαγγελλειν έχω, ce qui me semble préférable.

56. συγκατορθώσαντα — συνκατορθώσαντα

Cette orthographe est assez généralement conservée dans notre manuscrit qui change rarement le ν en γ ou en μ devant le κ et le π .

- 57. ως ακούομεν ως ακούωμεν
- 59. τον έν Διδύμοις τον Διδύμη

Vossius (ad Melam, p. 83) prétend qu'on doit écrire τὸν Διδυμῆ pour Διδυμῆα, contraction usitée parmi les poëtes. Le manuscrit de Casaubon, Hœschel et Morel écrivent τὸ Διδύμη. Étienne de Byzance confirme la leçon adoptée par M. Gail : Δίδυμα, οὐδετέρως, τόπος καὶ μαντεῖον Μιλήτου, ἀζιερομένον (leg. ἀζιερωμένον) Διὶ καὶ Απόλλωνι.

- 62. κατὰ λόγου, ήκω πρὸς σέ πρὸς σὲ κατὰ λόγου ήκω
- 64. συνεφάψαιτο συναιφάψετο Confusion de l'aι avec l'e, et réciproquement.

65. τισίν — τῆ σῆ

- 68. δσ' έστὶ δσά έστι
- 72. ταῦτ' έξακριβώσει ταῦτα έξακρ.
- 76. δυ' ηπείρων δύο ηπείρων

Les copistes s'inquiétaient peu des élisions, même dans les vers.

- 80. τίνων δέ τίνες έστὶ
- 83. βαρθαρικώτατοι βαρθαρώτατοι

Voyez la note de M. Gail sur Dicéarque, p. 202. In principio voces βάρβαρος et βαρβαρίζειν excogitatæ, etc.

- 85. τίσιν νόμοις τί σοι νόμοις
- 88. έξης τε τῶν έξ ης τῶν

- 90. ἀπάντων καὶ ὁρικῶς ἀπάντων ὁρικῶς
- 92. ois o is o (ut cod. Pal.)
- 93. ἀφελίαν ἀπασιν ἀφέλειαν ἀπείσετ'

 Hæschel prétend qu'on doit lire ἀφέλειαν ἀπεισ'. M. Gail préfère

Hæschel prétend qu'on doit lire ἀφέλειαν ἄπεισ'. M. Gail préfère la leçon donnée par Morel (in not.) ἀφελίαν ἄπεισ'.

- 94. ἔτερον, ώς Φασιν, οὖ ποτ' ἔτερον, Φασὶν·οὐ πότε Voyez, dans M. Gail, les différentes leçons données par les éditeurs et par le manuscrit Palatin.
- 97. πόλεσι δέ πόλεσί τε
- 98. Οδυσσέως Οδυσσέος
- 100. καταμένων κάτω μένων
- 102. ἄστη ἄστυ
- 104. άρχηγέτην άρχιγέτην
- 106. τὸ σοῦ τε τοσοῦτόν τε

Quoique cette leçon offre un sens raisonnable, elle ne peut être admise à cause de la mesure.

- 109. δ' έπ' ἀρχὴν δ' ἐπαρχὴν
- 116. πέντε βιβλίοις Χαλκιδεῖ πέντε βίβλοις Χαλκίδι
- 118. τῷ σικελῷ τῷ σικελικῷ

La forme adjective était σικελὸς et σικελιώτης comme nous l'apprend Étienne de Byzance.

 $120. \ \tau \tilde{\eta} s \ldots \tau \tilde{\eta} s \ldots - \tau \tilde{\eta} v \ldots \tau \tilde{\eta} s \ldots$

Les quatre lignes suivantes sont la reproduction fidèle de celles du manuscrit, avec l'intercalation des mots que je suis parvenu à déchiffrer.

 ,

Vers 128. πίστιν — πίστην

131. τῶν τε - τόν τε

133. τούς τε — τάς τε (ut cod. Casaub.)

144. σταδίοις — σταδίους (ut cod. Pal. et Hæsch.)

145. μιᾶς — μία (ut Morell.)

146. Μαινάκη - Μαινακή

Étienne de Byzance: Μάνη, Κελτική πόλις: εθρηται καὶ Μαινάκη Κελτική πόλις. Strabon (III, p. 156) parle aussi de cette ville: Ταύτην (Μάλαναν) τινὲς τῆ Μαινάκη τὴν αὐτὴν νομίζουσιν, ἢν ὑστάτην τῶν Φωκαϊκῶν πόλεων πρὸς δύσει κειμένην παρειλή Θαμεν οὐκ ἔστι δέ ἀλλ ἐκείνη μὲν ἀπωτέρω τῆς Κάλπης ἐστὶ κατεσκαμμένη, τὰ δ' ἰχνη σώζουσα Ἑλληνικῆς πόλεως ἡ δὲ Μάλακα καὶ πλησίον μᾶλλον, Φοινικική τε τῷ σχήματι. «Casaubon,» disent en note les savants auteurs de la traduction française, t. I, p. 456, « prétend que la Μæ« nacé de Strabon est la même que celle qu'il a nommée plus haut « (page 143) Μαποόα. Paulmier pense que c'est dans l'Almunecar « d'aujourd'hui qu'il faut chercher Manacé. Suivant Méla et Ptolé« mée, Malaca était à l'occident de Mænoba, par conséquent plus « près des Colonnes; et Scymnus de Chio place aussi Mænacé près « des Colonnes : ce qui pourrait donner lieu de croire que Mænoba « et Mænacé n'étaient que deux noms divers de la même ville. »

152. Ερύθεια — Οριουία (codd. et Morell.)

D'après les détails qui suivent, il est clair qu'il faut lire comme M. Gail, dont la correction est confirmée par Eustathe (in Dionys. 558): Ταυτήν τὴν υῆσον βουτρόφον ἐπωνόμασε διὰ τὴν περιουσίαν τῶν βοῶν αὶ ῆσαν τῷ Γηρυόνη, ἐν ἢ Αἰθίσπες μαμροδίων υίοὶ, περὶ ὧν προείρηται, οὶ μετὰ τὸν Γηρυόνου Φησὶ Θάνατον ῷνησαν τὴν υῆσον. Le même écrivain, après de longs détails sur cette île, ajoute: Åλλοι δὲ νῆσον Ερύθειαν εἶπον αὐτὰ τὰ Γάδειρα, τῷ Διονυσία οὐ συντρέχοντες. Οἱ δὲ νῆσόν τινα Ερύθειαν εἶπον παραδεδλημένην τοῖς Γαδείροις, πορθμῷ σταδιαίφ διειρς ομένην. Pline (IV. 36) a recueilli les différents

noms donnés à cette île par les auteurs qui l'ont précédé: Ab co latere, dit-il, quo Hispaniam spectat, passibus fere centum, altera insula est longa 111.M. pass. lata, in qua prius oppidum Gadium fuit. Vocatur ab Ephoro et Philistide, Erythia; a Timwo et Sileno, Aphrodisias; ab indigenis, Junonis. Majorem Timwus Cotinussam apud eos vocatam ait: nostri Tartesson appellant, Pæni Gadir, ita Punica lingua sepem significante. Erythia dieta est, quoniam Tyrii aborigenes corum orti ab Erythræo mari ferebantur. Voyez aussi Hérodote (1v, 8) et Étienne de Byzance, au mot Åφροδισιάs.

- 154. προσεμφερείς προσεμφερής (codd. et Morell.)
- 155. Θεσπρωτίοις Θεσπροτίοις
- 156. προσεσπερίους πρὸς έσπερίους (sic Huds.)
- 158. σύνεγγυς δ' ύπολαβοῦσα τυγχάνει Τυρίων παλαιῶν ἐμπόρων ἀποικία Γάδειρ' — σύνεγγυς δ' ἐστὶ πόλις λαβοῦσα Τυρίων ἐμπόρων ἀποικίαν Γάδειρα

La leçon fournio par notre manuscrit, ταύτης σύνεγγυς δ' έστὶ πόλις λαδοῦσα... ἀποικίαν, offre un sens raisonnable; mais elle ne va point avec la mesure.

- 161. μετ' αὐτὴν...δυοῖν μετὰ ταύτην...δηοῖν
- 164. ποταμόρουτον ποταμόροιτον
- 167. Σαρδώ Σαρδῶ
- 168. πρὸς δύσμὰς πρὸς δυσμαῖς
 C'est ainsi qu'il faut lire; la préposition πρὸς ici doit gouverner le datif.
- 173. Θερινών Θερινόν Voyez les notes de M. Gail, p. 347.
- 176. ἀπὸ τῆς ἰσημερινῆς τε δύσεως ήλίου ἀπὸ ἰσημερινῆς στε (sic) δύσεως ως λόγος
- 177. τέσσαρ' έστὶ τέσσαρα έστὶ
- 179. πλείστη πλεῖον

- 181. έμπυρα είναι έμπυρ' είναι
- 182. ἔθεσιν έλληνικοῖς ἔθνεσιν έλληνικῶς

Hudson écrit aussi ἐθνεσιν ἐλληνικῶs. M. Gail dans ses notes, p. 348, justifie fort bien le choix qu'il a fait de la leçon ἐθεσιν ἐλληνικοῖs. On sait combien dans les manuscrits est fréquente la confusion des mots ἐθος et ἔθνος. Ainsi dans la chaîne des Pères (in Act. Apostol. Oxon. 1838, in-8°) on lit, page 179, ligne 14: Τοῦ Ξεσπεσίου Πέτρου ἐπὶ τοῖs ἰουδαίοις ἔθεσιν ἐμΦιλοχωρεῖν ἐθέλοντος. Le manusc. gr. Coisl. n° 25 donne ἔθνεσιν au lieu de ἐθεσιν, comme ἐθνῶν pour ἐθῶν, p. 34, ligne 33; et ἔθνος pour ἔθος, page 413, ligne 27. Voyez aussi Philostrate (Vit. Apollon. lib. 1, c. 2, pag. 5 Olear.) où l'éditeur a préféré ὑπὲρ ἐθνῶν à ὑπὲρ ἐθῶν donné par les manuscrits.

- 189. ἄκραν ἄδραν
- 190. τους έγγυς τόπους τοῖς έγγυς τόπους
- 192. Ενετοί... Αδρίαν Ενετοί... Ανδρίαν
- 197. έξῆς δ', ὡς λόγος έξ ῆς δ' ὁ λόγος
- 198. Ταρτήσσιοι Ταρτήσιοι

Voyez ci-dessus mes notes sur Marcien d'Héraclée, p. 164.

- 199. ἄνω τούτων δὲ ἐπάνω δὲ τούτων δὲ
- 202. Μασσαλιώται Φωκαείς Μασσαλιώται Φωκιείς

On a très-souvent confondu les Φωναεῖς et les Φωνεῖς, qui cependant n'étaient point le même peuple, comme nous l'apprend le scoliaste de Thucydide (1, 14, ed. Poppo) : Φωνεῖς, οἱ τῆς Ελλάδος, ἀπὸ Φωνιξὸς πόλεως · Φωναεῖς, οἱ τῆς Γωνίας, ἀπὸ Φωναίας πόλεως.—
Γωνες οὐτες οἱ Φωναεῖς, καὶ πολεμούμενοι ὑπὸ Περσῶν, ἀζέντες τὴν Γωνίαν, ἔπλευσαν ἐπὶ τὴν Αζρικὴν τὴν πάλαι Καρχηδόνα καλουμένην ἀεὶ δὲ ταῖς οἰνιζομέναις αἱ πλησίον ἐναντιοῦνται. Ἡ δὲ Μασσαλία πόλις ἐστὶ τῆς Αζρικῆς · Φενικῆς μέμνηται δὲ καὶ Θουκυδίδης, ἐν οῖς ζησι Φωναεῖς τοὺς Μασσαλίαν οἰνιζοντας · κεῖται δὲ περὶ τὸν εἰσπλουν τοῦ πορθμοῦ τοῦ ἀπάρ οντος ἐπὶ τὰς Πρακλέους στήλας. La leçon Φωναεῖς, adoptée par M. Gail, se trouve donc suffisamment justifiée par ces deux passages. Il nous reste à parler de Μασσαλία que tous deux

placent en Afrique. C'est une erreur, car évidemment il est ici question de Marseille, et non de Massyla, ville située en Afrique et capitale des peuples appelés Massyli. Cette erreur provient-elle de l'ignorance des scoliastes ou de la négligence des copistes? Dans ce dernier cas, je proposerais une correction bien simple et qui enlèverait toute équivoque; correction qui consisterait à rétablir le mot αντικρύ oublié par les copistes, et je lirais: Μασσαλία πόλις ἀντικρύ τῆς Αφρικῆς.

203. μεν οὖν Εμπόριον · Ρόδη δε δευτέρα — μεν Εμπόριον · Ρόδη δευτέρα

Voyez sur ce passage assez obscur la savante note de M. Gail, page 351.

204. μέν οὖν οἱ πρὶν κρατοῦντες — μέν πρὶν ναυῶν κρατοῦντες

Expression poétique pour τῆς ξαλάσσης κρατοῦντες, souverains de la mer, c'est-à-dire, dominant les mers par leurs flottes. Le mot νανῶν, qu'il faut écrire νηῶν, est le complément indispensable de κρατοῦντες, verbe qui est toujours accompagné d'un régime; et l'expression νηῶν κρατοῦντες, appliquée aux Rhodiens, est d'autant plus juste que l'antiquité vante ce peuple comme très-habile dans l'art de la navigation. Le vers serait donc Ταύτην μὲν οὖν κρατοῦντες, κ.τ.λ.

206. Φωκαεῖs — Φωκεεῖs

209. Φωκαῶν — Φωκαίων

210. Λιγυστική - Λιγυστινή

Leçon du moins qui est d'accord avec Étienne de Byzance: Λιγυστινή, πόλις Λιγύων, τῆς δυτινῆς Ιδηρίας, καὶ τῆς Ταρσοῦ (leg. Ταρτησσοῦ) πλησίον. Οἱ οἰκοῦντες Λίγυες καλοῦνται. L'orthographe suivie par M. Gail se trouve justifiée par les écrivains latins, tels que Columelle (VIII, 2), Pline (III, 6, 20) et Florus (III, 6).

211. Σαλαμίνι - Σαλαμίνη

2 1 4. Εστι μετά — Είτ' έν μετά

Voyez les variantes recueillies par M. Gail, p. 273.

.

215. καὶ Αντίπολις - καταντὶ πόλις

Strabon (IV, p. 184): Η δ' ἐπὶ τὸν Οὐαρον ποταμὸν, καὶ τοὺς ταὐτη Λίγνας, τάς τε τῶν Μασσαλιωτῶν ἔχει πόλεις, Ταυροέντιον, καὶ ὅλβίαν, καὶ Αντίπολιν, καὶ Νίκαιαν, καὶ τὸ ναύσταθμον τὸ Καίσαρος τοῦ
Σεβαστοῦ, ὁ καλοῦσι Φόρον Ιούλιον. — ὁ δὲ Οὐαρος μέσος ἐστὶ τῆς
Αντιπόλεως καὶ Νικαίας, τῆς μὲν ὅσον εἴκοσι, τῆς δὲ όσον ἐξήκοντα
σταδίους διέχων. Et un peu plus loin: Νυνὶ δὲ τοσοῦτον προσθετέον,
ὅτι τῆς μὲν Αντιπόλεως ἐν τοῖς τῆς Ναρβωνίτιδος μέρεσι κειμένης, τῆς
δὲ Νικαίας ἐν τοῖς τῆς Ιταλίας, ἡ μὲν Νίκαια ὑπὸ τοῖς Μασσαλιώτας
μένει, καὶ τῆς ὑπαρχίας (fort. Ἐπαρχίας) ἐστίν ἡ δ' Αντίπολις τῶν Ιταλιωτίδων ἐξετάζεται, κριθεῖσα πρὸς τοὺς Μασσαλιώτας, καὶ ἐλευθερωθεῖσα τῶν παρ' ἐκείνων προσταγμάτων. Ταcite (Hist. II, 15) en fait un
municipe de la Narbonnaise: Vitelliani retro Antipolim, Narbonensis
Galliæ municipium, Othoniani Albingaunum, interioris Liguriæ, revertere.
Voyez aussi l'Itinéraire d'Antonin et les notes de Wesseling, p. 297.

222. Σαρδώ - Σαρδώ

223. Σικελίαν νήσος - Σικελίαν νήσον

Bonne leçon qu'on doit adopter. Les éditeurs ont tort de rapporter ce mot à Σαρδώ, du vers précédent, parce que cette île Σαρδώ est implicitement comprise dans νῆσοι πελάγιαι suivi de Κύρνος τε καὶ Σαρδώ. Il faut donc lire et ponctuer: Εν τῷ πόρω κεῖνται δὲ νῆσοι πελάγιαι, Κύρνος τε, καὶ Σαρδώ, μεγίστη λεγομένη, μετὰ τὴν Σικελίαν νῆσον.

224. Σειρηνίδες - Σειρινίδες

Ces îles, nommées Σειρηνοῦσαι par Strabon (1, p. 22) et par le Pseudo-Aristote (de Mirabil.) étaient au nombre de trois selon Tzetzès (in Lycophr. 712): Σειρηνοῦσαι εἰσι τρεῖς ἀκραι τῆς ἶταλίας. Étienne de Byzance qui écrit Σειρηνοῦσσαι nous a conservé leurs noms: ὧν καὶ τὰ ὀνόματα ταῦτα, Παρθενόπη, καὶ Λευκωσία, καὶ Λίγεια. Voyez les nouvelles scolies sur Lycophron publices par M. Bachmann, p. 161.

226. γενόμενος - λεγόμενος

228. Αύσων οθε συνοικίσαι — Αύσωνοῦε συνοικεῖσαι

Tzetzès (in Lycophr. 44): Αὐσονῖτις, γῆ Ιταλική ή τῶν Αὐρούγ-

κων γῆ μόνη λέγεται μέσω Καμπάνων καὶ Οὐολκῶν παρὰ Θάλασσαν κειμένη. Συχνοὶ δὲ καὶ μέχρι τοῦ Λατίου Αὐσονίαν εἶναι ἐνόμισαν, ἄστε καὶ πᾶσαν ἰταλίαν ἀπ' ἀὐτῆς Αὐσονίαν κληθῆναι. Puis au vers 615: ὁ δὲ σοζὸς οῦτος Λυπόζρων οὐπ οἰδα, ποία ἀδεία τοὺς Φαίακας καὶ Δαυνίους, ἤτοι τοὺς Καλαβρούς, Αύσονας καλεῖ. Sur l'origine de ce nom voyez Eustathe (in Dionys. 78).

- 230. Ρώμη 'στὶ Ρώμ' έστὶ
- 233. δ' αὐτὴν δ' αὐτὸν
- 238. τ' εὐανδρουμένη τευτανδρουμένη (sic)
- 239. Κύμη 'στὶ κειμένη Κύμη κειμένη

Tzetzès (Poet. gr. min. t. III, p. 12, ed. Gaisford): Κύμη περὶ τὴν Μιτυλήνην ἐστί · καλεῖται δὲ νῦν Φρικωνίs. Ἡ δὲ ἑτέρα Κύμη τῆς Ιταλίας. Étienne de Byzance écrit Φρικωνῖτις: ἔστι δὲ καὶ ἐτέρα Φρικωνῖτις λεγ ομένη; mais Strabon (ΧΙΙΙ, p. 621) justific l'orthographe adoptée par Tzetzès: Ελθόντας δὲ κτίσαι τὴν Κύμην, καὶ τοὺς περιγενομένους ἀνθρώπους ἐκεῖσε ἀνοικίσαι · ἀπὸ δὲ τοῦ Λοκρικοῦ ὀρους τήν τε Κύμην Φρικωνίδα καλοῦσιν, ὁμοίως δὲ καὶ τὴν Λάρισσαν · ἐρήμη δ' ἐστὶ νῦν.

- 243. πάλιν Οἰνώτριοι παλινοὶ νότριοι
- 244. Ποσειδωνιάδος Ποσιδωνιάδος
- 245. Συβαρίτας...ποτέ Συμβριτάς...πρὸ τοῦ Hæschel écrit aussi Συμβριτάς.
- 246. Φωκεῶν τε Νεάπολις Φωκαέων Τελεάπολις

Voyez ce que nous avons dit plus haut, page 296, sur la confusion de ces deux noms.

- 248. οἱ Φωκαεῖς οἱ Φωκεεῖς
- 2/19. ὑπὸ χθονὶ μαντεῖον · ἐλθεῖν Φασι ὑποχθόνιον μαντεῖον ἐλθεῖν · Φασὶ

Le copiste a pris l'accent grave sur $\chi\theta o\nu l$ pour l'abréviation de la syllabe $o\nu$. C'est à tort aussi qu'il met un point après $\vec{\epsilon}\lambda\theta \vec{\epsilon}\vec{\imath}\nu$; il faut suivre la ponctuation de M. Gail.

- 250. ἐπανάγοντ' ἐπανάγνοντ'
- 252. κατά χρησμόν κατά χρισμόν
- 260. σιδήρεος σιδηρείδς
- 262. συγγενής συγγενίς
- 263. έξης έξ ης

Cette confusion est très-fréquente dans les manuscrits; le nôtre en offre plusieurs exemples.

- 265. κατανέμεσθ' ίδηρικά κατενέμεσθ' ίδηρικά
- 266. τήν γε τρίπλευρον την έτερόπλευρον (ut Huds.)

 Le vers suivant justifie la correction de Vinding: ὑπὸ τῶν Ιδήοων Τοινακοίαν καλουμένην, Quant à l'expression έτεροσπλευρος, elle

ρων Τριναπρίαν παλουμένην. Quant à l'expression έτερόπλευρος, elle manque encore dans nos lexiques.

- 268. προσαγορευθήναι κασαγορευθήναι
- 269. δυναστεύοντος δυναστεύσαντος
- 270. ἔσχεν ἔσχε (ut Hæsch.)
- $272. \tilde{\eta}\nu$ δ' οὖτος $\tilde{\eta}\nu$ δ' οὕτως
- 276. κτίζουσι Νάξον· οὶ κτίζουσιν Αξονοι

Nouvel exemple de la confusion des mots entre eux. Dans un manuscrit en majuscules non séparées, ces mots devaient être écrits ainsi: ΚΤΙΖΟΥΣΙΝΑΞΟΝΟΙ, ce qui rendait la lecture très-difficile.

- 279. κατώκισεν κατώκησεν
- 280. δμόρου...λαβούσας δμόρου (erat prius ωμόρου) ...λαβοῦσα
- 28 1. παρὰ τούτοις παρ' αὐτοῖς
- 282. Λεοντίνοί τε, καὶ ή Λεοντή ή Voyez les notes de M. Gail, p. 362.
- 283. Pnylov Piylov
- 284. τοῦ Σικελικοῦ τῆς Σικελίας

285. ἔσχ' ἀποικίαν — ἔσχεν ἀπ. (cod. Casaub. ed. Hæsch. et Morell.)

286. Eἴβοια καὶ — Εἰβοικαὶ (cod. Cas. et Hæsch.)

288. εῖθ' ἡμέρα— εῖθ' ήμερα

289. Χαλκιδεῖς - Χαλκιδέων

Cette leçon me semble préférable. Scymnus de Chio n'emploie jamais le mot Χαλκιδεῖς adjectivement, mais bien pour désigner la nation elle-même. Voyez vers 237, 272, 275, etc. Dicéarque (p. 133 de l'édition de M. Gail) : Ĥ δὲ τῶν Χαλκιδέων πόλις, κ.τ.λ.

290. Φράσαι — Φρᾶσαι

291. Σελινοῦνθ' · οἱ — Σελινοῦντα · οἱ

292. Μεσσήνην - Μέσσην (cod. Cas. et Hæsch.)

Étienne de Byzance : Εστι καὶ ἄλλη Μεσήνη τῆς Σικελίας. Ce qui suit doit se rapporter sans doute à la Mésopotamie : Καὶ χώρα Μεσήνη, δι' ἐνὸς σ, κ.τ.λ. (dans l'édition de Berkelius). Voyez l'ouvrage de M. Saint-Martin sur la Mésène et la Characène, Paris, 1838.

293. Καμαρίνην — Μακαρίναν

296. είσιν αι πόλεις — αι πόλεις είσιν

297. βάρβαρ' έστὶ — βάρβαρα έστὶ

304. ov - your

306. αίς τὰς — às οἱ (Huds.)

307. Ιππώνιον καὶ Μέδμαν — Ιπώνιον καὶ Μέδναν

Sur Medma voyez ce que j'ai dit plus haut, p. 198, dans mes notes sur Scylax. J'ajouterai seulement ici qu'Étienne de Byzance fait un double emploi de cette ville, au mot Μέδμη et au mot Μέσμα.

310. Es Thu - Els Thu

La confusion de és et de sis est extrêmement fréquente dans les manuscrits.

3 16. Οζόλαις - Οζολαῖς

- 318. ἔσχ' ἀποικίαν ἔσχεν ἀποικ.
- 3 1 9. κειμένου τε τῆ κειμένου τῆ
- 320. τοὔνομα έχει, ώς ὕστερον τοὔνομα σχ' οὐ σύστερον (sic)
- 321. μετωνομάσθαι.... Καυλωνίαν μετωνομάσθη.... Καυλωνία

Étienne de Byzance: Καυλωνία, πόλις Ιταλίας, ην Αυλωνίαν Εκαταΐος καλεῖ, διὰ τὸ μέσην Αὐλῶνος εἶναι. Απὸ γὰρ τῆς Αὐλῶνος, ὑστερον μετωνομάσθη Καυλωνία ὁ ἀς ἀπὸ Μετάδου ήρωος τὸ Μεταπόντιον, κ.τ.λ. Ce géographe prend Αὐλὼν pour un nom propre, tandis que Strabon (vī, pag. 401) en fait un nom commun, αὐλὼν signifiant convallis: Μετὰ δὲ τὴν Σάγραν Αχαιῶν κτίσμα Καυλωνία, πρότερον δ' Αὐλωνία λεγομένη διὰ τὸν προκείμενον αὐλῶνα εστι δ' ἔρημος.

- 323. Κρότων Κροτῶν
- 325. μετὰ δὲ Κρώτωνα Πανδοσία μετὰ δὲ Κρότων Απανδοσία
- 326. Μεταπόντιον μετά πόντιον
- 327. Πελοπονήσου Πελοποννήσου

Pour rompre ce nom aux règles de la poésie, on l'écrivait tantôt Πελοπόννησος et tantôt Πελοπόννησος. M. Gail, au vers 406, aurait pu adopter cette dernière orthographe, à cause de la mesure.

- 328. λέγουσι λεύρυσι
- 332. οἱ Παρθενίαι ...προτοῦ οἱ Παρθενία...πρὸ τοῦ
- 333. εὐτύχημά τι εὐτυχήματι
- 334. έπ' ίσθμον δυσίν έπ' ἴσον δύσην

Voyez la note de M. Gail, p. 367, ainsi que celle du vers 335, même page.

- 335. πάση σελέπεινην πάσης λέπεινην
- 339. ἐπιφανής ἐφανὶς

- 340. μυριάδας δέκα ι' μυριάδας
- 344. μέν οὐ μαθόντες μὴ μαθόντες
- 349. καὶ τὸν τῶν καὶ τὴν τῶν
- 352. δη γυμνικόν δι ίγυμνικόν (sic)
- 355. σπεύδοι... Ελλάδα σπεύδει... Ελλάδαν
- 358. ἔτη deest. Voyez les variantes données par M. Gail, p. 283.
- 361. καθήκοντες καθήκοντος (ut Hæsch.)
- 362. Ιάπυγες Γάπυγες
- 363. Μεσαιγέων Μεσαιγείων

M. Gail propose Μεσαπιέων. Tzetzès (in Lycophr. 603) : Η δὲ Μεσσαπία καὶ ἶαπυγία ὕστερον Σαλεντία, εἶτα Καλαβρία ἐκλήθη.

- 364. πέρας δὲ τούτων ἔστ' πέραν δὲ τούτων ἐστὶν πέρας et πέραν ne changent rien au sens.
- 365. Μεσαίτατον . . . [λεψ] Μεσσαγίων . . . (λεψ deest.)
- 367. βιοτεύοντας βιοτεύονται
- 369. Θεόπομπος ἀναγράφει δὲ ταύτης Θεόπεμπτος ἀναγράφη ταύτης
- 370. Ιονικήν Ποντικήν (Hæsch. et Morell.) Voyez les notes de M. Gail, p. 369.
- 372. τὰς μὲν λεγομένας τὰ μὲν λεγομένας
- 377. νεμομένους νεμομένων (cod. Palat.)
- 378. διδυμοτοκεῖν διδυμητοκεῖν

Étienne de Byzance, d'après Hécatée, nous a conservé les mêmes renseignements. Åδρία, dit le géographe byzantin, πόλις, καὶ παρ' αὐτὴν κόλπος Åδρίας, καὶ ποταμὸς ὁμοίως, ὡς Εκαταῖος. Ἡ χώρα τοῖς βοσκήμασίν ἐστιν ἀγαθὴ, ὡς δὶς τίκτειν τὸν ἐνιαυτὸν, καὶ διδυμοτοκεῖν, πολλάκις καὶ τρεῖς καὶ τέσσαρας ἐρίφους τίκτειν, ἐνίοτε δὲ καὶ

πέντε, καὶ πλείους. La fin de cette phrase n'est pas correcte, et Thomas de Pinédo propose de retrancher le second τίπτειν, et d'ajouter τὰς αἶγας avant le premier. D'après le passage de Scymnus de Chio, on pourrait ajouter τὰ Θρέμματα au lieu de τὰς αῖγας. Aristote (Hist. anim. v1, 19) parle aussi de cette rare fécondité. A l'article Διδυμοτοπέω, le Thesaurus de M. Didot ajoute: Διδυμητοπεῖν Hecatwo ap. Steph. Byz. s. v. Αδρία restituendum ex libris. Vulyo διδυμοτοπεῖν. Ce qui justifie la leçon de notre manuscrit.

380. καίπερ όντας — καίπερ όντα

381. νιΦετώδης - νηΦετώδης

384. πρηστήρων — πριστήρων

386. Ενετών — ἐν ἐτών (sic)

388. Παφλαγόνων — Παμφλαγόνων

393. Υμανοι — Ισμενοι (Hæsch. et Morell.)

La correction d'Iσμενοι en Υμανοι est justifiée par ce passage de Pline (111, 25, et non IV, 21, comme le dit Vinding cité par M. Gail): Arsiæ gens Liburnorum jungitur, usque ad flumen Titium. Pars ejus fuere Mentores, Hymani, Encheleæ, Buni, et quos Callimachus Peucetias appellat: nunc totum uno nomine Illyricum vocatur generatim, populorum pauca effatu digna, aut facilia nomina. Le Père Hardouin, au contraire, se sert du passage de Scymnus de Chio pour corriger Pline, et lire Ismeni au lieu d'Hymani. Voici sa note: Hymani. Ita libri omnes. An potius tamen Ismeni legendum? Nam supra Venetos et Istros, Scymnus Chius, p. 16, Mentores locat et Ismenos:

Ενετών έχονται Θράπες Ιστριοι λεγόμενοι, Υπέρ δε τούτους Ισμενοι παὶ Μέντορες.

Il est probable cependant que la leçon de Pline est la bonne, puisque tous les manuscrits de cet auteur s'accordent à donner Hymani; et nous savons qu'ils sont en très-grand nombre, tandis qu'on ne possède que très-peu de manuscrits de Scymnus, et encore sont-ils tous incomplets et peu anciens. D'ailleurs les contrées dont il est ici question étaient mieux connues des Romains que des Grecs, comme on peut le voir d'après toutes les mesures et tous les détails donnés par Pline. Les Μέντορες sont aussi mentionnés par Étienne

de Byzance : Μέντορες, έθνος πρὸς τοῖς Λιβύρνοις · Εκαταῖος Εὐ-ρώπη.

396. διαυγές - διαυγαῖς

Variante provenant de la confusion de l'e et de l'as qui se prononçaient de même.

- 397. προτοῦ πρὸς
- 398. Φαέθοντος Φαέθεντος
- 400. μελαιμονείν τε, πενθ. μέλαν : μονείν πενθ.
- 403. συνάπτον συνάπτων

404. χερσόνησος Υλλική — χερρόνησος Υλική

Cette péninsule, selon Pline (III, 26) avait 100 milles de circuit: Dein Tariotarum antiqua regio, et castellum Tariona: promontorium Diomedis; vel, ut alii, peninsula Hyllis, circuita c m. pass. Du temps d'Étienne de Byzance, elle contenait quinze villes très-considérables: Καὶ τὸ Θηλυπὸν, Ϋλλις. Πρόπειται χεβρόνησος ήλιπη μάλιστα Πελοπούνησου, ώς Φασι, πεντεπαίδεπα πόλεις έχουσα παμμεγέθεις οἰπουμένας. Eustathe (ad Dionys. 386) a extrait en grande partie Étienne de Byzance. Voyez aussi le scoliaste d'Apollonius de Rhodes (IV, 524).

405. Πελοπόννησόν τε - Πελοπόννησόν τι

409. ἐμβαρβαρωθῆναι — ἐμβαρβαρωθεῖναι

On peut ajouter cet exemple à ceux qui sont déjà cités dans le Thesaurus de M. Didot, à l'article Ἐκβαρβαρόω.

410. ήθεσιν - έθνεσιν

M. Gail met Al. ἤθεσιν pour variante; c'est sans doute une faute d'impression. Il faut lire Al. ἔθνεσιν comme dans notre manuscrit. Voyez Philostrate (Vit. Apollon. Tyan. lib. 1, cap. 2, pag. 5 Olear.), où les mots ἔθος et ἤθος sont confondus; et M. Boissonade (ad Psell. p. 292).

413. Συρακουσίων — Συρακοσίων

C'est ainsi que M. Gail aurait dû écrire; voyez vers 293, où il met :

.

Συρακόσιοι δέ την Καμαρίνην λεγομένην. Les Grecs employaient, d'après les différents dialectes, les formes Συρακούσιος, Συρηκούσιος, Συρηκούσιος, Συρηκόσιος et Συρηκόσιος.

418. τὰ δὲ τὴν - ά δὲ τὴν

420. ύπήκο' είναι — ύπήκοα είναι (ed. Huds.)

424. ζηλοῦν τε - ζηλοῦντες

Le participe ici serait sans doute plus régulier que l'infinitif; mais la mesure ne permet pas d'adopter la leçon du manuscrit.

425. ἄπωθεν — ἄποθεν

On disait également ἄπωθεν et ἄποθεν.

427. Κέρκυρ', ήν Κυίδιοι κατώκισαν — Κόρκυρα ήν Κυίδιον κατώκησαν

Cette leçon Κόρκυρα se trouve justifiée par Eustathe (ad Dionys. 492): Ετέρα δὲ Κέρκυρα ἐντὸς τοῦ ἶονίου, διὰ τοῦ ο μάλιστα λεγομένη Κόρκυρα, ἡ καὶ Μέλαινα καλουμένη. Telle est aussi l'orthographe observée sur les médailles, suivant Hudson: Quam lectionem veram esse ex auctoritate numorum indubiæ fidei et vetustatis, asserit Cl. Spanheimius ad Callim. pag. 428. Pline (III, 30), en disant que les Cnidiens y possédaient une ville, semble justifier la leçon κατώκησαν venant de κατοικέω, tandis que κατώκισαν vient de κατοικίζω: Ab his Corcyra, Melæna cognominata, cum Gnidiorum oppido, distat xxv m. passuum. Sur la confusion de ces deux verbes, voyez M. H. Heyler (ad epist. Juliani, p. 278).

429. Λυχνίτιν - Λυχνίτιν

Dans Étienne de Byzance, au mot Λυχνίδος, on lit: Τὸ εθνικὸν Λυχνίδιος, καὶ Λυχνία λίμνη, καὶ Λυχνίτης. Εστι δὲ καὶ Αρμενίας Λυχνίτης χωρίον. Ce passage entier me semble corrompu, et je lirais: Τὸ εθνικὸν Λυχνίδιος. Καὶ Λυχνιδία λίμνη, καὶ Λυχνίτις. Εστι δὲ καὶ Αρμενίας Λυχνίτις χωρίον. La correction de Λυχνία en Λυχνιδία est indiquée par Polybe (v, p. 445, D): Κατελάβετο δὲ τῆς μὲν Δασσαρήτιδος, Κρεώνιον καὶ Γεροῦντα· τῶν δὲ περὶ τὴν ΛΥΧΝΙΔΙΑΝ λίμνην, Ερχελάνας, Κέρακα, Σατίωνα, Βοιούς. Quant à Λυχνῖτις

pour Λυχυίτης, il est clair que ces changements proviennent de la prononciation qui confondait l'η et l'ι. Ptolémée (v, 13) mentionne un lac de ce nom en Arménie: Είσι δέ καὶ έτεραι λίμυαι, ή τε καλουμένη Λυχυίτις (leg. Λυχυῖτις), κ.τ.λ.

435. Κόρκυρ' ἀποικίσαι — Κόρκυρα ἀποικίσαι

436. Εγχέλειοι — Εγχέλιοι

Étienne de Byzance : Ε΄γχελεῖς, έθνος Ιλλύριου. Λέγεται καὶ Ε΄γχελέαι. Plus haut il avait déjà dit : Ε΄γγελᾶνες, έθνος Ιλλυρίας, οἱ αὐτοὶ τοῖς Ε΄γχελέαις, ὡς Μυασέας ἐν γ΄ τῶν περιηγήσεων. Appien (Illyr. 2) écrit Ε΄γχέλεες.

438. ois - ñs (cod. Cas. ns)

439. Κορινθίων τε καὶ Κορκυρ. — Κορκυραίων τε καὶ Κοριν.

Étienne de Byzance ne cite que les Corinthiens : Απολλωνία, πρώτη πόλις Ιλλυρίας, ἢν ῷκουν Γλλύριοι κατ' Επίδαμνον. Ύστερον διακοσίων Κορινθίων ἀποικία εἰς αὐτὴν ἐστάλη, ἦς ἡγεῖτο Γύλαξ, ὸς Γυλακίαν ἀνόμασεν.

440. Ωρικός — Ώρικος

Voyez l'article Oricum dans le dictionnaire de M. Bischoff.

443. Θεσπρωτῶν — Θεσπρώτων

444. βάρθαρ' οὐ — βάρθαρα οὐ

445. Θεσπρωτίαν — Θεσπρωτείαν

446. Θεσπρωτούς — Θεσπρώτους

448. ή τε -- ήτε

454. πρότερον παΐς — πρότερος παΐς

455. κτίσαι δοκεΐ — κτίσοι δοκεῖ

459. δ' Ακαρνάνες — δε Ακαρνάνες (Hæsch.)

46 1 . Αλκμαίωνα — Αλκμεῶνας

462. παῖδ' Ακαρνᾶνα — παῖδα Κάρνακα (sic)

464. ἐν πρώτοις — ἐν πρώταις

Bonne leçon, attendu que ce mot se rapporte à νῆσοι du vers précédent, c'est-à-dire ἐν πρώταιs νήσοιs.

467. Éviai — Évai

470. έπὶ κεφαλαίων — έπὶ κεφαλαίω

Henri Étienne (t. II, col. 157) cite un exemple tiré d'Aristote, exemple qui pourrait justifier la leçon du manuscrit: Diversa constructione, eodem tamen sensu, Aristot. Ethic. 2, c. 7, dicit, ἐπὶ κεφαλαίω (si modo non mentiuntur vulg. editiones), νῦν μὲν οῦν τύπω μαὶ ἐπὶ κεφαλαίω λέγομεν, ἀρκούμενοι αὐτῷ τούτω: cui opponens subjungit, ΰστερον δὲ ἀπριδέστερον περὶ αὐτῶν διορισθήσεται. La nouvelle édition d'Aristote, Berlin, 1831, in-¼° (p. 1107, col. 6, lig. 1¼) donne aussi ἐπὶ κεφαλαίω; quelques manuscrits cependant portent ἐπὶ κεφαλαίου. Δ l'égard de cette dernière expression, Henri Étienne ajoute: Sicut vero dicitur ἐν κεφαλαίω καὶ ἐν κεφαλαίοις, ita ἐπὶ κεφαλαίου et ἐπὶ κεφαλαίων, itidem summatim sive capitulatim. Cebes in Tabula: Δε είποι ἀν τις ἐπὶ κεφαλαίου. Polyb. Μνησθεὶς δ' ἐπὶ κεφαλαίου τῶν γεγονότων αὐτοῖς ἐλαττωμάτων, καὶ Θεὶς πρὸ ὀφθαλμῶν τὰ τῶν Μακεδόνων προτερήματα, breviter et capitulatim attingens repetensque; seu συντόμως, ut Suidas exponit, apud quem una voce scribitur ἐπικεφαλαίου.

472. Απαρνᾶνας — Απάρνανας

473. έξ Ηλιδος — έξίλιδος

475. Haidos - Taidos

477. κεῖται δέ — δέ κεῖται

Transposition provenant de la négligence du copiste qui écrivait ces vers comme de la prose.

478. Τημένω — Τιμέω

N'est-ce pas Τιμαίφ qu'il faut lire? Mais alors quel est ce Timée?

485. προτοῦ — πρὸ τοῦ

486. δ' Ορνύτου - Δορνύτου

488. καιρία τε - κερία τε

489. μόνη γάρ — γάρ μόνη

Même observation que plus haut, vs. 477.

492. του Σικελικόυ τε πόρου — το Σικελικόυ τ' εμπόριου Voyez les variantes recueillies par M. Gail; p. 291.

496. Θεσπιαί. — Θεσπεσίαι.

Parmi les opuscules de Psellus publiés par M. Boissonade (Norimbergæ, 1838, in-8°), il s'en trouve un, pag. 44, qui est intitulé: Περὶ τῶν Αθηναϊκῶν τόπων καὶ ὀνομάτων, et qui contient de nombreux renseignements sur la topographie de l'Attique. On y lit, page 47: Μεβ΄ ἀ πόλις αὶ Θεσπιαὶ πρὸς τῷ Ελικῶνι ἐπικειμένη τῷ Κρισσαίῳ κόλπῳ. Εν δὲ ταῖς Θεσπιαῖς ἐστὶ καὶ ἡ ἄσκρη, ἡ τοῦ Ἡσιόδου πατρὶς, ἐν δεξιᾳ τοῦ Ελικῶνος. Ο δὲ Ελικὼν συνεχής ἐστι τῷ Φωκίδι. Επίνειον δὲ τῶν Θεσπιῶν ἡ Κρέουσα. Μετὰ δὲ τὰς Θεσπιὰς ἡ Μυκαλησσὸς, καὶ πλησίον αἱ Ελευθεραὶ, πόλις ἀμφίβολος Αθηναίοις καὶ Βοιωτοῖς.

501. είτεν συνάπτει - είτε ένσυνάπτει

On sait que dans les verbes les changements se sont souvent du simple au composé et réciproquement, sans pour cela que la signification change. Voyez les exemples recucillis par Daniel Whitby (Obs. phil. Lugd. Batav. 1733, pag. 338). J'avouerai cependant que je ne connais pas d'autres exemples du verbe ἐνσυνάπτω, en admettant toutesois que la leçon du manuscrit n'est pas sautive, ce dont je doute; car cette confusion des mots est habituelle au copiste. Ainsi, plus loin, vers 642, nous verrons εῖτ' ἐμπελαγία pour εῖτεν πελαγία.

502. ἐπόλισαν — ἐπώλησαν

503. Μεσσήνιοι - Μεσήννιοι

505. τούνομα — τὸ ὄνομα

507. έχόμενος — έχομένως

Éχόμενος et έχομένως peuvent ici se dire également. Voyez Henri Étienne (Thesaur. ling. gr. t. I, col. 1321): Εχόμενος sine adjectione dicitur pro Proximus, Contiguus; εχόμενον εστι, Proximum est. Sequitur deinceps. Huic adverb. εχομένως, Proxime, etc. 512. Μαλέαν μεγίστην, Ταίναρόν τε — Μαλέαν μέγιστον, Τεναρόν τε

513. Ποσειδώνος — Ποσιδώνος

514. Λακώνων - Λακάνων

518. τόπους - δόρους

519. Ηλείοι - Ιλείοι

523. Φλιασία — Φλειασία

525. λέγουσ' αὐτόχθονας — λέγουσιν αὐτόχθ.

526. ὕστερα...οἰκίσαι — ὕστερον...οἰκῆσαι

Sur la confusion des deux mots $oin \acute{\epsilon}\omega$ et $oin \acute{\iota} \zeta\omega$, voyez plus haut, vers 427.

527. την Σικυώνα — τὸν Σικυώνα

Ces deux leçons sont également bonnes, comme on le voit dans Étienne de Byzance: Σικυών πόλις Πελοποννήσου. Λέγεται καὶ Ͽηλυπῶς καὶ ἀρσενικῶς. Ce géographe dit ensuite: Ἡ δ' αὐτὴ ἐκλήθη καὶ Μήπων, καὶ Τελχινία. Au lieu de Μήπων il faut lire Μηπώνη, comme dans le scoliaste d'Hésiode (Theog. 535): Μηπώνη, ἡ ποτὲ Σικυών λεγομένη. Ἐστι δὲ πόλις Αργους; correction qui est aussi justifiée par Strabon (VIII, p. 382): Τὴν δὲ Σικυῶνα πρότερον Μηπώνην ἐπάλουν, ἔτι δὲ πρότερον Αἰγιαλούς. Voy. encore les scolies sur Tzetzès (ap. Cramer, Anecd. III, 378), οὰ l'on trouve: Σικυών ἐστὶν ἡ χώρα τῶν ἐλλαδιιῶν Βλάχων.

528. τισαμένου · Ηλιδος δ' — τειχισάμενου · Ιλιδος δέ

53 1. Αργους τε Κίσσον — Αργους τε Κρίσων

537. τῆς Δωρίδος — τῆς Δορίδος

541. Ετεόμρητας — Ετεομριτάς

Le manuscrit grec n° 2600 (fol. 183 r.) contient plusieurs extraits de Suidas, de Diogène Laërce et de Diodore de Sicile, ayant tous rapport aux hommes illustres de la Crète, et le dernier parlant assez longuement des *Eteocretæ*. On trouve dans ces fragments des variantes nouvelles, et comme ils sont peu considérables, je me suis

décidé à les publier ici, d'autant mieux qu'ils contiennent un mot nouveau, διεξοδικωτέρωs, qui doit figurer dans nos lexiques. Voici ces extraits:

Κρόνος βασιλεὺς Κρήτης. Οὖτος ἐξορισθεὶς ὑπὸ τοῦ ἰδίου υἰοῦ Διὸς, εἰς ἶταλίαν ἀζικνεῖτο· βασιλεύς τε ἐγένετο Λατίνων, νόμους Đεὶς αὐτοῖς καὶ γεωργίαν διδάξας· ὃν καὶ ὡς Θεὸν ἀποθανόντα ἐτίμησαν.

Ζεὐς ὁ καὶ Αστερίων, βασιλεὺς Κρήτης, νομοθέτης Κρητών καὶ ἄλλων Ελλήνων. Οὖτος άρπάξας Εὐρώπην ἐκ Φοινίκης τὴν Θυγατέρα Αγήνορος, εἰς Κρήτην ἡγαγεν· ἐξ ῆς ἔσχε τρεῖς παῖδας, Μίνω, ἑαδάμανθυ καὶ Σαρπηδόνα. Μίνω (leg. Μίνως) καὶ ἑαδάμανθυς δικαιότατοι γεγονότες, καὶ νόμους Θέντες, κριταὶ τῶν ἐν ἄδου ψυχῶν παρὰ τῶν ποιητῶν ἐπλάσθησαν μετὰ Αἰακοῦ, κὰκείνου δικαίου καὶ νομοθέτου γεγονότος.

Μίνως (vid. Strabon. x, p. 476) Θαλαττοπρατήσας, Κάρας καὶ Φοίνικας τοὺς τότε ληστὰς ἐξελάσας, πασῶν τῶν νήσων ἐκράτησε καὶ Σικελίας αὐτῆς, ἐν ἢ καὶ τέθνηκε τὰ δὲ ὀστᾶ αὐτοῦ μετεκομίσθη ἐν Κρήτη. Οῦτος ἐγέννησε Δευκαλλίωνα, ἐξ οῦ ἶδομενεὺς ὁ κατὰ Τροίας στρατήσας.

Μηριόνης, ἀνεψιὸς ἶδομενέως ἀτάλαντος ἐν ὑαλίω (leg. ἀταλάντου Ενυαλίω) ἀνδρειφόντη κας Ὁμηρον (Il. B, 645):

Κρητών δ' Ιδομενεύς δουρικλυτός ήγεμόνευεν.

ἐΚ ΤΟΥ ΣΟΥΔΑ (leg. ΣΟΥΙΔΑ).

Δίκτυς ίστορικὸς Κρης Κνώσσιος ὀπαδὸς ἱδομενέως. Οὖτος συνέθηκεν ἐφημερίδα τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου παρῶν ἐν βιδλίοις ἐννέα γράμμασι Φοινίκων, οἶς τότε πᾶσα ἐχρῆτο ἡ Ἑλλάς. Διηγεῖτο δὲ ἀκριδῶς, όσα Ελλησι καὶ δαρδάροις ἐπράχθη, καὶ τὰ μὲν παρὰ τοῦ ὁδυσσέως ἡκουσεν, όσα ἐπράχθη ἐκείνου ἀπόντος, τὰ δὲ παρῶν, ὁρῶν καὶ ἀκούων συνέγραψε. Τούτου ἱστορία εὐρέθη ἐπὶ Κλαυδίου βασιλέως Ρωμαίων τῆς Κρήτης ὑπὸ σεισμοῦ κατενεχθείσης, καὶ πολλῶν μνημείων (Suid. τάφων) ἀνεωχθέντων ὧν ἐνὶ εὔρητο γεγραμμένον βιδλίον γράμμασι Φοινίκων, καὶ μεθερμηνεύθη ἐν τῆ Αττικῆ γλώττη πεμφθὲν τῷ δασιλεῖ, οὖ τῷ προστάγματι Σεπτιμῖνός τις Ρωμαῖος σοφὸς ἐκατέραν τὴν γλῶτταν εἰς τὴν Ρωμαϊκήν φωνὴν μετήνεγκεν, ὡς ἐστὶν ἱδεῖν.

Επιμενίδης (vid. Diog. Laert. 1, 10, 1) Κρής Κνώσσιος, ανήρ σοφὸς καὶ ἐποποιός. Οὖτός ποτε πεμφθεὶς παρὰ τοῦ πατρὸς εἰς τὸν ἀς ρὸν ἐπὶ πρόβατον, ἀμαρτών τῆς ὁδοῦ ὑπ' ἀντρω τινὶ κατεκοιμήθη νζ' ἐτη. Διαναστὰς δὲ μετὰ ταῦτα, ἐζήτει τὸ πρόβατον ὡς δὲ οὐχ εὐρισκε, παρεγένετο είς τὸν ἀγρὸν, καὶ μετασκευασμένα (leg. μετεσκευασμένα) πάντα εύρων, και παρ' άλλω τον άγρον, διαπορών ήλθεν είς τὸ άστυ. Καὶ μόλις τὸν έαυτοῦ νεώτερον ἀδελΦὸν εύρων τότε ἤδη γέροντα, παρ' εκείνου το παν έμαθε. Γνωσθείς δε παρά τοῖς Ελλησι Φιλέστατος (Diog. Laert. Θεοφιλέστατος) είναι ύπελήφθη · όθεν και Αθηναίοις τότε (Diog. Laert. minus recte τῷ τε) λοιμῷ κατεχομένοις έχρησεν ή Πυθία καθήραι την πόλιν · οἱ δὲ πέμψαντες ναῦν καὶ Νικίαν τὸν Νικηράτου είς Κρήτην, μετεκαλέσαντο τὸν Επιμενίδην. Καὶ δε έλθων, καθήρας τε την πόλιν έπαυσε τὸν λοιμόν. Οἱ δὲ Αθηναῖοι εὐγνωμοῦντες τάλαντα (sic) έψηφίσαντο δοῦναι αὐτῷ, καὶ ναῦν εἰς Κρήτην ἀπάξουσαν. Ο δὲ τὸ μὲν τάλαντον οὐκ ἐδέξατο, Φιλίαν δὲ καὶ συμμαχίαν Αθηναίων καὶ Κυωσσίων ἐποιήσατο. Καὶ ἐπανελθών μετ' οὐ πολύ τέθνηκε, ουξ' έτη βιούς · άλλοι δὲ περί τῶν χρόνων ζῆσαί Φασιν. Εποίησε δὲ Κουρήτων καὶ Κορυβάντων γένεσιν καὶ Θεογονίαν έπη πεντακισχίλια. Αργους δε ναυπηγίας (Diog. Laert. ναυπηγίαν) και Ιάσωνος (leg. Ιάσονος) αποέκπλουν (Diog. Lacrt. απόπλουν) είς Κόλχους, έπη έξακισχίλια (Diog. Laert. έξακισχίλια πευτακόσια). Συνέγραψε δὲ κατελογάδην περί θυσιών και της Κρητικής πολιτείας, και περί Μίνω και Ραδαμάνθυος, έπη τετρακισχίλια. Ίδρύσατο δὲ παρ' Αθηναίοις ίερὸν τῶν σεμνῶν Sεων, παὶ άλλα πάμπολλα ἐν Κρήτη. Εύρηται δὲ καὶ αὐτοῦ ἐπιστόλιου τόδε.

ΕΠΙΜΕΝΊΔΗΣ ΣΌΛΩΝΙ.

Θάρρει, δ΄ έταῖρε. Αὶ γὰρ ἔτι Θητεύουσιν Αθηναίοις καὶ μὴ εὐνομημένοις ἐπεθήκατο Πεισίστρατος, εἶχε καὶ τὰν ἀρχὰν ἀεὶ, ἀνδραποδιξάμενος τὰς πολιήτας νῦν δὲ οὐ κακῶς ἀνδρας δουλῶται τοὶ μεμναμένοι τὰ Σόλωνος, μανύσιος ἀλγέοντι, παῖδα αἰσχύναι (Diog. Laert. τὰς Σόλωνος μανύσιος, ἀλγόοντι παῖδα αἰσχύνας), οὐδὲ ἀνέξονται τυραννούμενοι. Αλλ' αἴκε Πεισίστρατος κατασχεθῆ τὴν (Diog. Laert. τὰν) πόλιν, οὐ μὰν ἐς παῖδας τήνω ἔλπομαι τὸ κράτος ἴξεσθαι. Δυσμάχανον γὰρ, ἀνθρώπως ἐλευθεριάξαντας ἐν τεθμοῖς ἀρίστοις, δούλως ῆμεν. Τὸ δὲ μὴ ἀλᾶσθαι, ἀλλ' ἔρπε ἐς Κρήτην ἄμμε (Diog. Laert. ποθ' ἄμμε). Ταῦτα (Diog. Laert. Τουτᾶ) γὰρ οὐκ ἐσεῖταί τιν (Diog. Laert. τοι) δεινὸς ὁ μόναρχος αὶ (leg. αἰ) δέ πη πλατείη ἐγκύρσοντί (Diog. Laert. ἐγκύρσωντί) τοι τήνω τοι ζίλοι, δειμαίνω μή τι δεινὸν πάθης.

Τούτου έφασαν την ψυχην εξιέναι όπόσον ήθελε χρόνον, καὶ πάλιν εἰσιέναι, ἀποθανόντος τε τὸ δέρμα εὐρεθῆναι γράμμασι κατάστικτον.

Κρῆτες δὲ αὐτῷ ἀποθανόντι, ὡς Ξεῷ, ἔθυον \cdot διεξοδικωτέρως δὲ ὁ βίος τοῦ ἀνδρὸς ἐν τῷ πρώτῳ τοῦ Διογένους Λαερτίου γέγραπται.

Ριανὸς (vid. Suid.) Βηναῖος ἐκ Βήνης, πόλεως Κρήτης. Γραμματικὸς οὖτος ἦν, πρότερον ζύλαξ παλαίστρας, ΰστερον δὲ παιδευθεὶς γραμματικὸς ἐγένετο, σύγχρονος Ἐρατοσθένους. Εγραψε δὲ εἰς γραμματικὴν καὶ ποιημάτων βιδλία τέσσαρα.

ĖΚ ΔΙΟΔΩΡΟΥ (Diod. Sic. 111, 391).

Πρώτοι οἱ κατοικήσαντες Κρήτην Ετεωκρῆται (Diodor. Ετεοκρῆται) εκαλούντο, καὶ ὁ βασιλεὐς αὐτῶν Κρήτης, άΦ' οὖ Κρήτη καὶ Κρῆτες. Δεύτεροι δὲ ἶδαῖοι Δάκτυλοι κατοικήσαντες (leg. κατωκήσαντες) Ιδην, ἀπὸ τῆς Φρυγικῆς Ιδης ελθόντες Δάκτυλοι δὲ ἀνομάσθησαν κατὰ τὸν ἀριθμὸν ὑντες τῶν δακτύλων ι΄. Μετὰ τούτους Κουρῆτες (leg. Κούρητες) ῆλθον, ἀπὸ τῆς κουρᾶς ἀνομασθέντες, ἡ ήρωός τινος, ἡ ὁρους Αἰτωλικοῦ. Κορύβαντες κατὰ Στράβωνα, οἶον κορύπτοντες βαίνειν, οὖς ὁ Ποιητής (Od. Θ, 250) βητάρμονας καλεῖ, ἡ κατὰ κύρην βαίνειν, ἡ ἀπὸ τοῦ κρύπτειν τὸν Δία, οἷονεὶ κρύβαντες.

- 543. Φαλάττης, ας τε υησιωτίδας Φάλαττάς τε υησιώτηδας
- 544. συνοικίσαι συνοικήσαι
 Voyez plus haut les vers 427 et 527.

550. Αἰγίλεια — Αστυπαλία

Étienne de Byzance : Εστι καὶ νῆσος μεταξύ Κρήτης καὶ Πελοποννήσου, Αἰγιάλεια.

553. Οἰνωνὴ προσηγορευμένη — Οἰνώνη προσηγορεύετο

On pourrait conserver cette leçon en écrivant plus haut π au lieu de π, et en faisant rapporter ce pronom à Αίγιναν qui suit.

556. ταύτης Σαλαμίν — ταύτη Σαλαμίν

Psellus (pag. 45 ed. Boisson.) : Πρόκειται δὲ ἀπὸ τῆς Νισαίας πλέοντι ἐς τὴν ἀττικὴν ἡ Σαλαμίς · ἐν δὲ τῆ παραλία τῆ κατὰ Σαλαμῖνα κεῖσθαι συμβαίνει τὰ όρια τῆς τε Μεγαρικῆς καὶ τῆς ἀτθίδος · όρη δέ εἰσι δύο, ἃ καλοῦσι Κέρατα.

558. $\mathring{A}\theta \tilde{\eta} \nu$, $\mathring{a}s - \mathring{A}\theta \tilde{\eta} \nu as$

559. τὸ μὲν Πελασγούς — ταῦτα πελασγοῦ

560. Κεμροπίδαs — Κεμρωπίδαs

Η y avait dans l'Attique un bourg nommé Κεπροπία, selon Psellus (ed. Boisson. p. 46): Καὶ οἱ περιζανεῖς δῆμοι, ἡ Κηζισία, τὰ Φάληρα, ἡ Σζηττὰ, ἡ Κεπροπία, ἡ Κύθηρος, ἡ ἦζιδνα, ἡ Ελευσίς.

569. τούνομ', Εύθοια — τούνομα, Εύθοια

570. προτοῦ — πρὸ τοῦ

571. Λέλεγας - Λελέτας

Denys d'Halicarnasse (Antiq. 1, 17): Κουρήτων καὶ Λελέγων, οὶ νῦν Αἰτωλοὶ καὶ Λοκροὶ καλοῦνται.

573. Χαλκίδα — Χαλκίδαν (cod. Cas. et Hæsch.)

574. δ' Ερετρίαν τ' Α. . . . δε Ρετριανον τ' Α..

577. ή δ' Ιστιαία γέγονε Περβαιδών — ή δὲ Στιαία γέγωνε Πεββέδων

580. ἐκ Γνώσσου — ἐκ Νώσσου

581. τ' αὐτῆς ἴου — τὲ αὐτῆς ἴκου

Voyez plus haut, p. 287, mes notes sur Dicéarque.

583. καὶ τὴν Σκίαθον — καὶ Σκίαθον

584. πάλι — πάλιν

587. λέγουσ', Αμφ. - λέγουσιν Αμφ.

589. Αἴτωλος — Ϊτωλος

590. ἀφ' αύτοῦ — ἀφ' ἐαυτοῦ

591. μικράς πόλεις — μικραὶ πόλεις

596. παρ' αὐτοῖε Ἡράκλει' — παρ' αὐτὰς Ἡράκλεια

597. οληήτορας — οληήτωρας

598. Τραχίνα — Τραχίνα

- 600. γίνετ Αμφικτυονική. γίνεται Αμφικτηηνική.
- 602. Σπαρτοῦ Σπάρτου
- 603. ἐναλίων Μαλιέων Bonne correction que M. Gail avait déjà soupconnée.
- 605. οἰκοῦσι δὲ οἰκοῦσι τὲ
- 606. εὐβιωτάτη εὐβοτάτη (leg. εὐβοτωτάτη)

Cette leçon, pour le sens, va très-bien avec ce qui suit : εὐβοτωτάτη χώρα, κράτιστα πεδία καὶ τελεσφόρα έχουσα.

- 6 1 4. Δολοπές τε Περραιβοί Δολόπων τε Περραίβων
- 6 1 6. Μυρμιδόνων Μυρμηδόνων
- 618. περί του παρά του

Cette leçon me semble préférable. La montagne ou plutôt la chaîne de montagnes portant le nom d'Olympus était située entre la Piérie et la Pélasgiotide. Son nom moderne est Lacha.

619. Μακεδόνας γηγενεῖς — Μακεδόνα γηγενῆ

Il faut adopter, je pense, la leçon fournie par notre manuscrit, parce que Scymnus de Chio veut sans doute parler du premier roi de la Macédoine, lequel a donné son nom à la contrée. On trouve cette origine dans Constantin Porphyrogénète (de Thematibus, lib. 11, them. 2): Μαπεδονία ή χώρα ἀνομάσθη ἀπὸ Μαπεδόνος, τοῦ Διὸς καὶ Θυΐας, ἡ ἀπὸ Μαπεδόνος τοῦ Διὸς καὶ

620. Πελαγόνων — Πελασγόνων τῶν κειμένων

Voyez les notes de M. Gail, p. 683. Dans notre manuscrit, les mots τῶν κειμένων se trouvent après Πελαγόνων, au lieu de suivre τὸν Αξιὸν, comme dans l'édition.

621. Αξιον [τῶν κειμένων] — Αξίονα

Strabon donne à ce fleuve le nom de Θολερόs. Dans le manuscrit grec n° 1411, fol. 585 r. : Αξιὸς ποταμὸς, ὁ Βάρδαρις.

622. Βοττιαίων...Στρύμονα — Βουτεατῶν...Στρύμωνα

624. Βέρροια — Βέροια

On trouve quelquesois Béppoia avec un seul ρ ; mais l'orthographe la plus généralement suivie par les auteurs grecs et latins est celle adoptée par M. Gail.

626. ἄκραν δὲ — ἄκραν τὲ

627. Αἴνιον... γενομένη τῶν Κορ. — Αἰνίαν... γενομένη Κορ.

Bonne leçon; Tite-Live (xliv, 10) place Ænia sur le golfe Thermaique à quinze milles au-dessous de Thessalonique. M. Dureau de la Malle, dans son excellente traduction française, a voulu d'après Drakemborch corriger ce passage de Tite-Live, et lire Œnea au lieu d'Ænia. Ce nom d'Ænia était commun à plusieurs villes de la Grèce et des contrées avoisinantes; qu'il y ait eu en Perrhébie une Ænia, ce n'est pas une raison pour nier l'existence d'une ville du même nom dans la Macédoine. Diodorc de Sicile (1, 49) d'ailleurs et Hérodote (vii, 123) confirment la position d'Ænia sur le sinus Thermaicus: ...πολίων τῆ Παλλήνη, ὁμουρεουσέων δὲ τῷ Θερμαίῳ πόλπω· τῆσι οὐνόματα ἐστι τάδε, Λίπαξος, Κώμβρεια..... Αίνεια. Le choix ne doit donc exister qu'entre Λίνία ou Λίνεια; et la phrase de Tite-Live doit rester telle qu'elle est.

628. Ποτίδαι' έστιν δέ δωρ. — Ποτέδαι' έστι δωρ.

Le scoliaste de Platon (t. IX, p. 12 ed. Bekker): Ηστίδαια πόλις Θράμης ἐν Μακεδονία, πτίσμα Κορινθίων. Man. gr. n° 854, fol. 175 r.: Ποτίδαια, ἡ νῦν Βέρροια. Man. gr. n° 1321, fol. 490 v.: Ποτίδαια, ἡ νῦν Κασάνδρεια, ἡγουν ἡ Βέρροια. La synonymie de Potidæa et de Berrhæa est une erreur, puisque Seymnus de Chio vient de citer cette dernière, vers 624. Quant à l'identité de Potidæa et de Cassandria, on peut voir Étienne de Byzance et le scoliaste de Démosthène, pag. 302.

629. Κασσάνδρεια — Κασάνδρεια

631. λεγομένη — γενομένη

Ces deux mots se trouvaient déjà confondus au vers 226

633. την Ολυνθίων - την Ολυνθίαν

Le canton dépendant d'Olynthus a dû s'appeler anciennement Ολυνθία; en adoptant cette leçon, on n'aurait pas besoin de sousentendre le mot χώραν, ce qui serait plus régulier.

634. τ' ἐπ' ἰσθμοῦ — τἰπισθμοῦ (sic)

635. Φλέγραν — Φλέγρον (cod. Cas. Φλέγνον)

C'est Φλέγραν qu'il faut lire comme Hudson. Cette ville porta ensuite le nom de Pallenc. Voyez Étienne de Byzance : Παλλήνη δέ ἐπαλεῖτο Φλέγρα τὸ παλαιὸν, παὶ ἀπεῖτο ὑπὸ τῶν γιγάντων.

637. δ' ἀφ' αὐτῶν — δ' ἀμφυντῶν (id. cod. Cas.)

639. Τορωνικός — Τοβρωνικός

Étienne de Byzance : Λέγεται καὶ Τορωναῖος κόλπος. Tacite (Annal. v, 10) écrit aussi Toronœus sinus; et Tite-Live (xliv, 2) Toronaicus sinus.

641. Τορώνη - Τορινή

Voyez l'article Torona dans le dictionnaire de M. Bischoff.

642. εἶτεν πελαγία Λ ῆμνος — εἶτ' ἐμπελαγία (sic) Λ ίμνος

643. πρῶτον — πρῶτος

On peut aussi bien conserver πρῶτος que πρῶτον.

648. έπτὰ σταδίοις — έπταστάδιος (ut cod. Pal.)

649. δέ περί — δέ παρά

Ces deux leçons sont également honnes. Les mots $\pi \epsilon \rho i$ et $\pi \alpha \rho \alpha$, ont été confondus très-souvent par les copistes.

651. κεΐσε Νηρείδων — ἐκεΐσε Νηρηιδῶν

652. μεσόγαιον Αντιφάνους — μεσόγειον Αντιφάνου

654. ἱστορίας τε μυθικῆς γέλων — ἱστορίας μυθικῆς γέλος

655. Οἰσύμη — Ἡσυμὴ

657. Ημαθίας τε - Ημαθίας γε

661. δή Θάσος - δ' ή Θάσος

Leçon excellente et qui rétablit le texte. Je détruirais alors la virgule après $\Theta \acute{a} \sigma o s$.

666. Α΄ Εδηρ' ἀπ' Α΄ Εδήρου — Σαύδηρα ἀπ' Αὐδήρου

Sur la confusion du 6 et de l'u voyez M. Boissonade (in Eunap. pag. 172), qui ne désapprouve pas l'emploi d'Αὐδηρα pour ἄ6δηρα. Cette première orthographe est observée par Théodore Métochite (Miscellan. pag. 754): Ποῦ Μακεδόνων Πέλλαι, καὶ Κλεωναὶ, καὶ ἄπολλωνία, καὶ Αὐδηρα, καὶ ἄλλαι πλεισται; on peut consulter aussi M. Kayser (in Philostr. vit. Sophist. Heidelberg. 1838, p. 203). Dans le manuscrit grec n° 1698, fol. 18 v.: ἄβδηρα, τὸ νῦν λεγόμενον Πολύστυλον (cod. gr. 1411, fol. 585 r. Πολύσυλον) ὁθεν Δημόκριτος.

668. ύπὸ τῶν...ξενοκτόνων — ύπὸ τὸν...ξενοκτόνον

669. ἴππων...Τήτοι — ἴππον....Τήσι

671. δ' έπειτα — δ' έπιτα

673. τοὔνομ' ἀπὸ — τοὔνομα ἀπὸ

674. προμήκης — προμίκης

675. Μαρώνει, οῦ — Μαρώνεια, οῦ

Tzetzès (in Lycophr. 818): ἴσμαρον πόλιν Κικόνων, τὴν νῦν λεγομένην Μαρώνειαν. Et vers 925: Ὁ δὲ Περιηγητὴς Διονύσιος καὶ τὸν τόπον τῆς Θράκης ζησὶν, ὅθεν ὁ βοβράς πνεῖ, Ἰσμαρικὸν ἡτοι Μαρώνειον αὐτὸν λέγει. Voyez Eustathe (in Dionys. 113), et les scolies publiées par M. Bernhardy, p. 331.

684. λέγουσ' ἄγαλμα — λέγουσα ἄγαλμα

685. δαιμονία — δαιμονίω

686. προτοῦ — deest.

689. Σαμοθράκας Τρώας — Σαμοθράκας Τρώας

692. σιτοδεία — σιτοδία

693. τηνικαῦτ' ἐκ — τηνικαῦτα ἐκ

695. δέ μεῖτ' — δέ deest.

- 696. Μιτυλήνης Μιτυλίνης
- 702. Λυσιμάχεια Λυσιμάχια

Pausanias (Attic. cap. 9) et Strabon (Excerpt. lib. vII) écrivent Λυσιμαχία. Voyez mes notes sur Scylax, p. 216.

- 706. Ελαιούς, Τηϊκήν Ελαιούς Αττικήν
- 707. Φόρβας Φορβοῶν (ut cod. Pal.)
- 709. στενοτάτου.... Αλολέων οὖσαι στενωτάτου.... Λεσ6ῶν δ' οὖσαι
- 714. έχομένη έχομένως

Ces deux leçons sont également bonnes. Voyez ce que nous avons dit plus haut, p. 309.

- 718. συγγραφεύς συγγράφων
- 719. ἐπιμελεστάτως πεπυσμένος ἐπιμελεστάτως πεπεισμένοι

L'adverbe ἐπιμελεστάτωs manque encore dans nos lexiques, ainsi que le mot ἐπιμελήτρια qui se trouve dans les Anecdota de M. Cramer (t. III, p. 368, lin. 12): Σημείωσαι τίνες ἐπιμελήτριαι ἦσαν τῶν τριχῶν καὶ ὀνύχων τῆς Κλεοπάτρας.

722. Φιλέας - Φιλία

Suivant Étienne de Byzance, on disait également Φιλέας, Φιλέα et Φινέα.

- 726. παρατέταται...έχθρώτ. παρατέταυται...έχθρ<mark>ότ.</mark>
- 727. Θυνιάς Θυνίας (codices et Hæsch.)

Voyez plus haut, p. 183, les notes sur Marcien d'Héraclée.

736. προσηγορίαν....Εὐξεινον — προσηγορίαε....Εὐξείνου

Cette leçon me semble préférable pour deux raisons : d'abord, parce que le verbe τυγχάνω est plus régulièrement suivi du génitif (voyez les nombreux exemples donnés par Henri Étienne); et en se-

cond lieu, parce qu'il est mieux d'éviter l'emploi d'un verbe entre deux accusatifs.

740. Χαλκηδόνιοι - Καρχηδόνιοι

Ces deux leçons sont également bonnes. Voyez mes notes sur Seylax, pag. 222.

7 41. ἐστρατεύσατο — ἐστρατεύσατο. Αἶμος

Ce mot commençait le vers suivant qui est perdu ainsi que la fin de l'ouvrage de Scymnus de Chio. Cependant le géographe anonyme que M. Bast a eu entre les mains, et qui a paraphrasé Scymnus de Chio, nous fournit les cinq vers suivants qui ont pu être arrangés sans le moindre changement. Les voici tels que M. Bast (p. 10) les a publiés :

Αΐμος μέγιστόν ἐστιν ὑπὲρ αὐτὴν ὄρος,
Τῷ Κίλικι Ταύρῳ τὸ μέγεθος προσεμφερὴς,
Τῆ τε κατὰ μῆκος τῶν τόπων παρεκτάσει.
Απὸ γὰρ Κροβύζων, τῶν τε Ποντικῶν ὀρῶν
Αχρι τῶν Αδριατικῶν διεκβάλλει τόπων.

M. Bast corrige ainsi le dernier vers :

Αδριατικών άχρις διεκθάλλει τόπων.

Ces vers, bons ou mauvais, appartenaient sans aucun doute à l'ouvrage de Scymnus, comme le prouve évidemment le premier mot Aiµos qui existe encore dans notre manuscrit, et l'on devra les restituer à leur auteur dans la première édition qu'on donnera de ce géographe. Mais je ne veux pas revenir sur ce que j'ai déjà dit des fragments de Scymnus de Chio; je me contenterai de renvoyer à la préface où j'ai discuté assez longuement l'opinion de M. Bast sur la supposition de ces mêmes fragments.

FRAGMENTS INÉDITS.

Nous ajoutons ici deux petits fragments de géographie tirés du manuscrit grec n° 39, et contenant une liste des principales îles de l'Europe, avec leurs périmètres estimés en stades. On y trouvera des différences notables avec les distances données par Pline, Strabon, Agathémère, etc.; auteurs dont nous avons extrait les passages qui évaluent les mesures circulaires de ces mêmes îles, et nous avons mis en parallèle les stades fournis par le manuscrit, et les stades comptés par M. le colonel Lapie.

Ces deux fragments ne faisaient sans doute pas partie d'un ouvrage complet de géographie. Ils doivent être l'œuvre d'un copiste ignoré, je veux dire une de ces listes si communes dans les manuscrits grecs et latins, listes de villes, d'évêchés, de rois, d'empereurs. Mais quelle que soit l'origine de ces fragments, ils n'en sont pas moins curieux et peuvent fournir des renseignements nouveaux pour la géographie comparée.

(Ex cod. gr. n° 39, fol. 167 recto.)

Τῶν δ' εὐμεγεθῶν νήσων Σαρδώ μὲν τὴν περίμετρον ἔχει σταδίων δυμ', μιλίων Φ'.

Κύρνος δέ, ήν Κορσικήν οι χώριοι (fort. ἐπιχώριοι) καλοῦσι, τὸ κύκλω (leg. τὸν κύκλον) ἔχει σταδίων δυμ΄.

Τῆς δὲ Κρήτης τὸ κύκλω (leg. ὁ κύκλος) ἐστὶ σταδίων δτ΄. Η δὲ Κύπρος σταδίων γ .

Τῶν δὲ Βρεττανικῶν νήσων ή μεγίστη καλουμένη Λαθίων (leg. ἀλθίων), τὴν περίμετρον ἔχει σταδίων τρισμυρίων ἐννακισχιλίων.

Η δέ Γέρνη (leg. Ιέρνη), ἀναλόγως ταύτης μείζων.

 \dot{H} δὲ Πελοπόννησος σταδίων ἐστὶ τετρακισχιλίων πεντακοσίων.

Ρόδου δὲ ἡ περίμετρος, σταδίων ωκεί.

Κῶ δὲ νήσου, σταδίων ω'.

Χίος δέ σταδίων αχ'.

Λέσδου δὲ τὰ κύκλφ, αρπ΄.

Η δέ Σαμία νήσος, σταδίων ω'.

Μῆκος τῆς όλης γῆς ἀπὸ ἀνατολῶν εἰς δυσμάς φ ασι στα-δίους ὀκτακισμυρίους.

Τῆς δ' όλης γῆς τὸ μέγιστον έχούσης κύκλω εἰς μυριάδας σταδίων κε', τὴν σύμπασαν αὐτῆς ἐπιφάνειαν λογιζόμενοι, τίθεμεν εἰς μυριάδας διακοσίας. ὧν τὸ τῆς ἡμετέρας οἰκουμένης, ὡς τέταρτόν ἐστι τούτου.

Μῆπος δὲ τοῦ παυτὸς χύματος, ἀΦ' Ἡρακλείων στηλῶν τως τῆς πρὸς ἀνατολαῖς Συρίας, οὐ πολύ λείπει τρισμυρίων σταδίων.

(Ex eodem codice, fol. 168 recto.)

Νάξος νῆσος.

Η΄ Μαραθών ἀπὸ τῆς Αττικῆς, σταδίους τριακοσίους ἀπέχων (leg. ἀπέχουσα) τῆς πόλεως.

Εστι δε ὁ Ελλήσπουτος πορθμὸς φ ερόμενος ἀπὸ τῆς Προπουτίδος ἐπὶ τὸ Αἰγαῖου πέλαγος, ἔχων τὸ πλάτος σταδίων ξ' , δυ ἔζευξε Ξέρξης.

Εστι δε ή Σικελία νήσος, σταδίων τετρακισχιλίων όκτακοσίων έχουσα την περίμετρον, μιλίων χμε'.

NOTES

SUR LES FRAGMENTS INÉDITS.

Page 321, ligne 20. — Σαρδώ] Strabon (v, p. 224): Τῆς δὲ Σαρδόνος καὶ τετραπισχιλίους, c'est-à-dire 4,000 stades, nombre trop faible comparativement aux distances modernes. Pline (τπ, 13) compte 565 milles, ce qui donne plus de 5,000 stades: Sardinia ab oriente patens, clexxxvIII millia passuum: ab occidente, clexxv millia: a meridie, lexxvIII millia: a septentrione, cxxv, circuitu de de sur millia. Voyez aussi Martianus Capella (lib. vi, cap. de Sardinia), et Hygin (Fabul. cap. 279), où on lit: Sardinia in circuita stadia xccl. La Demonstratio provinciarum de M. Bode, p. xx, dont je parle ci-après, ne donne que la longueur de cette île: Sardinia ab oriente Corsica et mari Sardico, a septentrione mari Tyrrhenico, a meridie mari Africo: patet in longitudine milia passuum ccxxx.

Ligne 22. — Κύρνος Pline (111, 12) ne compte que 325 milles pour le périmètre de cette île : In Ligustico mari est Corsica, quam Graci Cyrnon appellavere, sed Tusco propior: a septentrione in meridiem projecta, longa passuum CL millia: lata majore ex parte quinquaginta: circuitu CCCXXV M. Dans Strabon (v, p. 224) on lit : Κατ' άλλους δὲ Κύρνου μὲν περίμετρος, περί χιλίους λέγεται καί διακοσίους σταδίους. Quelques manuscrits donnent περί τρισχιλίουs, leçon bien préférable, puisque le périple entier de la Corse est à peu près de 4,500 stades. Martianus Capella (lib. vi, cap. de insulis Tyrrheni maris) a copié le passage de Pline que nous venons de citer. Hygin (Fabul. 276): Corsica, ager pessimus, circuitu stadia MCXX. Dans la Demonstratio provinciarum de M. Bode, p. XXI: Insula Corsica finitar ab oriente promontorio Sacro, ab occidente Proturiano, a septentrione Ligustico, a meridie mari Africo; cujus spatia in longitudine milia passuum cxxx, in latitudine milia passuum xx. Au lieu de Proturiano, l'éditeur propose Mariano ou Alcriano, localités qui sont situées dans la partie orientale de l'île de Corse.

NOTES SUR LES FRAGM. INÉD. 325

Page 322, ligne 1. — Κρήτης] Strabon (x, p. 475): Μέγεθος δὲ Σωσιπράτης μεν, όν ζησιν απριβούν Απολλόδωρος τα περί την νήσον, αζορίζεται, μήπει μέν πλειόνων ή δισχιλίων σταδίων καὶ τριακοσίων · πλάτει δέ οὐ κατὰ τὸ μέγεθος. ὤσθ' ὁ κύκλος γίνοιτ' ἂν πλέον ἢ πεντακισχίλιοι στάδίοι. Αρτεμίδωρος δε τετρακισχιλίους και εκατόν Φησιν. Γερώνυμος δε μηκος δίσχιλίων ζήσας, τὸ δὲ πλάτος ἀνώμαλου, πλειόνων ἂν είη λέγων τὸν κύκλον, ή όσον Αρτεμίδωρος, κατά τε τὸ τρίτον μέρος τοῦ μήκους. Sur ce passage de Strabon un peu embarrassé voyez Siebenkees qui a cherché à concilier ce géographe avec Scylax, Pline et Agathémère. Le dernier (Geogr. 1, 5, p. 16) donne la même mesure qu'Artémidore, c'est-à-dire 4,100 stades : Η δε Κρήτη ματά Μαλέαν πλησιάζει Πελοποννήσω · περίμετρος δε αὐτῆς σταδίων δρ' μῆκος 6τ'. Pline (IV, 20) évalue le circuit de cette île à 589 milles, ce qui ferait à peu près 4,700 stades : Latitudine nusquam quinquaginta millia passuum excedens, et circa mediam sui partem maxime patens, longitudinem implet CCLXX millium passuum, circuitum DLAVAIX. Du reste, toutes ces différences de nombres proviennent sans doute de ce qu'on suivait plus ou moins exactement les sinuosités des côtes. Je donne aussi les mesures d'Hygin (Fabul. 276), mais sans me charger de les expliquer : Creta in longitudine et oppida utraque parte centum possidet, circuita stadia xxg. Dans la Demonstratio provinciarum de M. Bode, p. xxi : Insula Creta, et quæ circa sunt, finiuntur ab oriente mari Carpathio, ab occidente mari Cretico, a meridie mari Libyco. Creta patet in longitudine milia passuum CLXXIII, in latitudine milia passuum sex. Cette fin de phrase est incomplète et inexacte.

Ligne 2. — Κύπρος βάρση τὸ σχῆμα ὁμοία· περίπλους στάδια γυκ'; mesure qui se trouve justifiée par Strabon (xiv, pag. 682): Εστι δὲ ὁ μὲν πύπλος τῆς Κύπρος σταδίων τρισχιλίων καὶ τετραποσίων είποσι καταπολπίζοντι. L'auteur du fragment a peut-ètre compté sans entrer dans les golfes. Pline (v, 35) cite Timosthène et Isidore: Hujns circuitum Timosthenes ccccxxviii m. d. prodidit; Isidorus ccclxxv m. La mesure évaluée ici par Timosthène répond à celle de Strabon et d'Agathémère. Hygin (Fabul. 276): Cyprus posita est inter Ægyptum et Africam, similis scuto gallico, circuitu stadia xlic. M. Bode, en tête du second volume de ses Scriptores mythographi (Cellis, 1824, in-8°, p. xv), a publié un petit ouvrage de géographie intitulé Demonstratio provinciarum et faisant suite à la Descriptio totius orbis Junioris philosophi. On y trouve de s renseignements curicux sur la circons-

cription et l'étendue des provinces. Voici l'article concernant l'île de Chypre: Insula Cyprus finitur ab oriente mari Syrio, ab occidente Pamphylio, a septentrione Aulone Ciliciæ, a meridie mari Phænicio, cujus spatia habent in longitudine milia passuum CLXXV, in latitudine milia passuum CXXV.

Page 322, ligne 4. — Αλδίων | Selon Marcien d'Héraclée (p. 106), le périple de cette île contenait au plus 28,60%, et au moins 20,526 stades : Οἱ πάντες τοῦ περίπλου παντὸς τῆς νήσου τοῦ Αλβίωνος οὐ πλεῖον σταδίων 6ηχδ', οὐχ ἦττον σταδίων 6φης'. Isidore de Séville (Etymol. XIV, 6, 2) en compte 28,800 : Britannia, oceani insula, interfuso mari, toto orbe divisa, a vocabulo suæ gentis cognominata. Hæc in aversa Galliarum parte ad prospectum Hispaniae sita est: circuitus ejus quadragies octies septuaginta quinque millia: ou quarante-huit fois soixaute et quinze milles, c'est-à-dire 3,600 milles, et en réduisant en stades, 28,800. Ce passage d'Isidore est extrait de Solin (cap. 22) sur lequel Saumaise (Exercit. Plin. p. 177, b. A) cite un fragment d'un commentateur anonyme, fragment qu'il avoue ne pas comprendre. Cet anonyme n'est autre que Dicuil, et le passage a été parfaitement expliqué par M. Letronne (Recherches sur Dieuil, p. 160). Voici ce passage : Circuitus Britannia quadragies octies LXXV sunt. Si quis voluerit ipsius circuitus mensuram scriptam ab Julio facilius intelligere cocc vocce es, sive DCCCC CCCC es fore cognoscat. Sed si alicui tardanti ingenio hac dimensio non satisfecerit, milliaria signa in fine singulorum millium, verbi causa milliarios lapides esse fingat, in quibus XXX lapidum, et po simpli iter lapides fieri quis dubitabit. Selon Pythéas (ap. Strabon. 11, p. 104), la circonférence de cette île a plus de 40,000 stades : Τὴν δὲ περίμετρον πλειόνων τεττάρων μυριάδων ἀποδόντος της νήσου. Pline (1v, 3o) cite aussi Pythéas et Isidore: Circuitu vero patere tricies octies centena viginti quinque M. Pytheas et Isidorus tradunt. Martianus Capella (lib. vi, cap. Alia dimensio Europæ), qui a extrait Pline, donne la même mesure. J'ajouterai ici le passage de la Demonstratio provinciarum, pag. XXIII, qui décrit la longueur et la largeur de cette île : Britannia in longitudine milia passuum pecce, in latitudine milia Lassuum ccc. Sur la longueur de la Britannia, voy. Strabon (1, p. 63.

Ligne 6. — Ìśprn] Marcien d'Heraclée (p. 104) compte au plus 9.085, et au moins 6,845 stades pour le périple entier. Strabon (w, pag. 201) donne peu de détails sur cette île, parce qu'elle n'était pas bien connue de son temps.

SUR LES FRAGMENTS INÉDITS. 327

Page 322, ligne 7. — Πελοπόννησος | Agathémère (Geogr. 1, pag. 15): Πελοποννήσου δὲ ὁ περίπλους καὶ τῶν κόλπων συμμετρουμένων στάδια ηχηζ΄. χωρὶς δὲ τοῦ κατακολπίσαι ὁ περίπλους στάδια ξ. Au lieu de στάδια ηχηζ΄, 8627, le manuscrit grec n° 1405 porte εχηζ΄, 5627 stades, leçon qui se rapprocherait un peu plus du nombre donné dans notre fragment.

Ligne 9. — Ρόδου | Agathémère (Geogr. 1, 5, pag. 17): Ρόδου περίμετρος στάδια ατ'. La mesure fournie par Strabon (xiv, p. 655) est moins forte: Ĥ δὲ νῆσος κύκλον έχει σταδίων ἐννακοσίων είκοσιν. Pline (v, 36): Sed pulcherrima et libera Rhodos, circuita exxv milia passuum: aut si potius Isidoro credimus, cm. Hygin (Fabul. 276): Rhodos in rotundo posita, circuita stadia xxc. Ajoutez aussi la Demonstratio provinciarum de M. Bode, où on lit, p. xx: Insula Rhodus cum Samo, Chio, et quæ sunt Cyclades, finiuntur ab oriente littoribus Asiæ, ab occidente mari Icario, a septentrione mari Egwo, a meridie mari Carpathio, quæ patent in longitudine milia passuum p, in latitudine milia passuum cc.

Ligne 10. — $K\tilde{\omega}$] Pline (v, 36): Nobilissima autem in eo sinu Cos, ab Halicarnasso quindecim millia passuum distans, circuita centum. Agathémère (Geogr. 1, 5, p, 17) compte 250 stades de moins que l'auteur du fragment: $K\tilde{\omega}$ περίμετρος στάδια $\mathcal{C}v'$.

Ligne 11. — Χῖος] Strabon (xiv, p. 645): Ἡ δὲ Χῖος τὸν μὲν περίπλουν ἐστὶ σταδίων ἐννακοσίων παρὰ ς ἢν Φερομένω. Le nombre donné par Agathémère (Geogr. 1, 5, p. 17) se rapproche beaucoup de la distance moderne: Χίου περίμετρος στάδια χξ΄. Pline (v, 38): Circuita exxy millia passuum colligit, ut veteres tradidere; Isidorus IX millia adjicit. Les 125 milles de Pline font 1,000 stades.

Ligne 12. — Λέσδου] Strabon (ΧΙΙΙ, pag. 616) compte 80 stades de moins: Οὔσης δὲ τῆς περιμέτρου σταδίων χιλίων ἐκατὸν, π.τ.λ. Agathémère (Geogr. 1, 5, p. 17) donne la même mesure que Strabon: Λέσδου περίμετρος αρ΄. «Les manuscrits, dit en note un des savants traducteurs de « Strabon, ne varient point dans cet endroit. Cependant M. Falconer pré« sume qu'au lieu de χιλίων ἑκατὸν, 1,100, on devrait lire χιλίων ἑκατὸν «καὶ δέκα, 1,110, pour que les sommes partielles additionnées s'accordassent avec le nombre total. Je serais plutôt porté à retrancher les 10 ε stades du nombre de 210 (διακόσιοι στάδιοι) qui formaient la distance

« de Sigrium à Méthymne. Eustathe (In Dionys. 539) s'est trompé en ré-« duisant le nombre total à 1,000. Suivant Pline (v, 31), au contraire, « les anciens évaluaient le circuit de Leshos à 195 milles, et suivant Isi-« dore, à 168. Le premier de ces nombres ferait 1,560, et le second, 1,344 « stades. »

Page 322, ligne 13. — Σαμία] Strahon (AIV, pag. 637) évalue le périmètre de cette île à 600 stades seulement : Περίπλους δ' ἐστὶ τῆς Σαμίαν νήσου σταδίων ἑξακοσίων. Pline (V, 37) : Samon liberam, circuita octogiata septem millia passuum, aut, ut Isidorus, centum. Cette dernière mesure de cent milles répond à celle qui est donnée dans le fragment et qui me semble préférable, les distances modernes fournissant à peu près 900 stades. Agathémère (Geogr. 1, 5, p. 17) en compte 30 de plus que Strabon : Σάμου (cod. gr. 1405 Σάμος) στάδια χλ΄.

Ligne 14. — Μῆμος τῆς όλης] La mesure donnée par Marcien d'Héraclée (liv. 1, page 13) est de 78,545 stades. Voyez la note sur ce passage, pag. 139.

Ligne 16. — Τῆς δ' όλης] Voyez Marcien d'Héraclée (liv. 1, p. 10) et les notes sur ce passage, p. 136 ct suiv.

Ligne 20. — Μῆνος δὲ τοῦ] La mesure donnée ici s'accorde parfaitement avec les distances modernes. Voyez le tableau ci-joint.

Page 323, ligne 3. — Ĥ Μαραθών] Les distances modernes fournissant 200 stades au lieu de 300, peut-être pourrait-on lire διακοσίους au lieu de τριακοσίους.

SUR LES FRAGMENTS INEDITS. 329

πλους μέν έστιν όλκάδι οὐ πολλῷ τινι έλασσον ή οκτώ ήμερῶν. Cependant je dois observer qu'il n'est ici question que de 8 jours, tandis que dans le passage de Strabon il est compté cinq jours et cinq nuits, ce qui pourrait bien établir identité entre les deux mesures, et par conséquent rendre inutile la correction proposée par M. Bake. Thucydide en effet distingue fort bien, quand il le faut, les jours et les nuits de navigation; voyez entre autres le chap. 97 du livre 11. Du reste, cette manière de mesurer les distances, donnant des résultats très-peu exacts, a été blâmée par les anciens géomètres, comme on le voit dans Quintilien (Instit. orat. 1, 9): Reprehensique a geometris sunt historici, qui magnitudines insularum satis significari navigationis ambitu crediderunt. Diodore de Sicile (v, 2) donne à peu près la même mesure que Strabon : Εστι δ' αὐτῆς ή περίμετρος σταδίων ώς τετραμισχιλίων τριαμοσίων έξήμουτα. Timosthène, cité par Agathémère (Geogr. 1, 5), compte 4,740 stades : Τῆς Σιαελίας αυτά Τιμοσθένην περίμετρος σταδίων διμ. La mesure donnée par Pline (111, 14), beaucoup plus forte que celle des auteurs grecs, se rapproche cependant davantage des distances modernes : Verum ante omnes claritate Sicilia , Sicania Thucydidi dicta, Trinaeria pluribus, aut Triquetra, a triangula specie: circuitu patens, ut auctor est Agrippa Dexviii M. pass. Le nombre fourni par Solin (cap. v ad fin.) est beaucoup trop faible: Omnis ambitus hujus insulæ clauditur stadiorum tribus milibus. Quant à Hygin (de maximis Insulis), ses manuscrits sont trop incorrects pour qu'on puisse évaluer au juste la mesure qu'il donne au tour de cette île : Sicilia in triscelo posita, circuitu stadia XXXDLXX. Sur ce passage voyez Saumaise (Exercit. Plin. p. 95, b, G).

Il nous reste à citer le Périple de Scylax (n° 13, p. 325, nouv. édit.), qui compte pour chacun des trois côtés de la Sicile 1,500 stades, ou pour le tour entier 4,500, nombre qui se rapproche beaucoup de celui qui est donné par le fragment: Εστι Σικελία τρίγωνος τὸ δὲ κῶλον ἔκαστον αὐτῆς ἐστι σταδίων ζζ΄. J'ajouterai ici les mesures données dans la Demonstratio provinciarum de M. Bode, p. xxi: Insula Sicilia, et qua circa sunt, finiuntur ab oriente et occidente, item septentrione, mari Tyrrhenico, a meridie mari Africo. Sicilia patet in longitudine milia passaum a Peloro usque ad Pachynum CLXXXVII, in latitudine milia passaum CLXXXVIII.

PÉRIMÈTRES

DES PRINCIPALES ILES DE L'EUROPE.

DÉSIGNATIONS.	STADES donnés par LE MANUSCRIT.	STADES DE 700 AU DEGRÉ COMPTÉS PAR M. LAPIE	
		en suivant les sinuosités des côtes assez exactement.	en suivant les sinuosités, mais moins rigoureusement.
	mil. rom.	.mil. rom.	mil. rom.
Périmètre de la Sicile	4,800 ou 645	7,420 ou 989	6,230 ou 831
de la Sardaigne.	4,440 ou 500	6,960	5,720
de la Corse	4,440	4,540	4,440
de la Crète	4,300	5,570	4,750
de Cypre	3,000	4,140	4,000
d'Albion	39,000	41,200	51,000
d'Ierné	//	18,300	14,470
du Péloponnèse.	4,500	7,370	6,640
de Rhodes	825	1,330	1,250
de Cos	800	660	640
de Chio	1,600	1,080	1,000
de Lesbos	1,180	1,270	1,200
de Samos	800	930	880
Depuis les Colonnes d'Her- cule jusqu'à la Syrie en			
Orient	30,000	52,900	30,000
De Marathon à Athènes	500	//	200
L'Hellespont, depuis la Pro- pontide jusqu'à la mer	0.0		400
Égée	60		.100
l'occident	80,000	//	80,000
· ·		Il est impossible de vérifier ces deux	
Périmètre de toute la terre. Surface de toute la terre	250,000 st. 2,000,000	quantités, puisque l'on ne connaît pis exactement les limites des connaissances des anciens.	

TABLE DES MATIÈRES.

(Les mots grecs marqués d'un astérisque ne se trouvent pas dans les lexiques.)

A

A et \(\Delta \) confondus, 169, 170. Abalites sinus, vid. Avalites. Abdera, Audera, 318. Abderus, 318. Aboni-murus, postea Ionopolis, 127. Aboras, fleuve, 249, 264. Abrotonum, 239. Abydenus, 265. Academia, 278. Acampsis, 219. Acanthus, 214. Acarnanes, 204, 307, 308. Acarnania, 204, 205, 275. Acbatana, Ecbatana, 267. Ace, 230, 231. Achæi, 206, 218, 225, 302. Achaia, 269. Achelous, fleuve, 205. Acherusia lacus, 204. Achilleos Dromos, 174, 207. Achilleum, 287. Achmet fil. Sirim, 181. Achindana, Achiadama, fleuve, 35. Acinasis, fleuve, 219. Acracanus, Aracanus, fleuve, 266. Acragas, promontoire, 198. Acragas, fils de Jupiter, 198.

* Απριβεστάτως, 179.

Acrisius, 276. Acritus, 182. Acrothoi, Acrothotæ, Acrathotæ, Acrulepte, vid. Syrias. Acte, 204. Ακυβερνησία, 178. Adana, 228. Adarupolis, 140. Addanis, vid. Andanis, fleuve. Adiabeni, 266. Adragiananta, 252, 267. Adramyttium, 109, 177, 224. Adria, 296, 303. Adriaticus, sive Ionius sinus, 14, 196, 200, 202, 203, 306, 320. * Αδροτέρως, 179. Adrumetum, 239, 240. Adulas mons, 88, 89, 172. Adulis, 140. At et & confondus, 305. Æacus, 311. Æas, nom historique, 287. Æas, fleuve, 199, 202. Æbudæ, Ebudæ, Hebrides, ins. 175. Aedonia, 236. Ægæ, 206, 225. Ægæum mare, 14, 323, 327, 330. Egialia, Ægilia, 201, 313.

Ægialus, 126, 127, 189, 310. Ægina, 313. Æginetes, 127, 191. Ægira prius Hyperesia, 206. Ægonia, 212. Ægosthena, Ægisthena, 206. Ægus, 216. Ægyptium mare, 9, 140. Ægyptus, 9, 12, 16, 18, 144, 159, 230, 231, 232, 233, 234, 235. Aeila, 140. Aeipolis, 250, 265. Ælanites sinus, 16, 231. Elaniticus recessus, 15, 28, 54, 56, 142. Ælien, 199, 224, 258, 279, 316. Aenesipasta ins. 238. Ænianes, 213. Ænion, 215. Æole, 284, 315. Æolenses, 319. Æolis, 224. Æthale, vid. Æthla. Αἰσχίστως, 179. Æthiopes, 140, 145, 159, 242, 294. Æthiopes Hippophagi, 160. Æthiopia, 60, 144. Æthiopicæ urbes, 2, 134. Æthiopicus oceanus, 14, 140. Æthiopicus sinus, 14. Æthla, Æthale, 224. Ætoli, 314. Ætolus, 314. Africa, 114, 117, 120, 121, 136,

296, 297, 325.

Agamemnon, 277.

Africum mare, 324, 329.

Agathémère, 144, 160, 167, 174,

258, 259, 260, 321, 325, 327, 328. Agathyrsi, 100, 175. Agavi Polyippi, 175. Agedana ins. 35. Agenor, 311. Agésilas, 224. Agialium pro Anchialium, 223. *Αγνώριμος, 181. *Αγωνιστικωτέρως, 179. Agrippa, 329. Agrippias, prius Anthedon, 211. Agrisa, Agris, 37, 152. Alabagium, 153. Alagma, Alama, 247, 262. Alambater, Alabagium, 37, 38, 39, 153. Alaunus, Alanus mons, 100, 175. Alauni, Alani, 100, 175. Albingaunum, Albium Ingaunum, 197, 298. Albion, 15, 59, 61, 101, 104, 105, 106, 159, 160, 175, 322, 326, 330. Albis fl. 92, 93. Alcmæon, 307. Alerianum, 324. Alexandre le Grand, 134, 195, 196, 248, 270. Alexandre d'Aphrodise, 180. Alexandria, 196. Alexandria Ægypt. 137, 234. Alexandria apud Arachotos, 271 272. Alexandria apud Arios, 255, 269. Alexandria apud Sacas, 255, 270. 271. Alexandrina Bibliotheca, 112.

Alexandropolis apud Arachotos, 256, 271.

Alexandropolis apud Sacas, 255,

Alexis, poet. comic. 141.

Allan, 248.

Almyrissus, vid. Salmydessus.

Alociæ ins. 94.

Alope, 211.

Alorus, 214.

Alpes, 88, 89, 168, 172, 197. Cottiæ, Maritimæ, Penninæ, 172.

Alpheus, 284.

Alvaca, 263.

Alyzia, Azylia, Salyttia, 205.

Amasius fl. 91, 92.

Amastris, Amastra, 126, 129, 188, 189.

Amathus, 229.

Amaxitus, Hamaxitus, 223.

Amazones, 193, 220.

Ambracia, 204.

Amissa, 159.

Amisus, 130, 131, 193.

Ammien Marcellin, 138, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 157, 261, 264, 266, 268, 269.

Ammonis ara, 238.

Ammonii fontes, 238. Amorgus, 286.

Amphanæ, Amphenæum, 213.

Amphiaraus, 279.

Amphiarea balnea, 276.

Amphictyonica, 315.

Amphilochia, 204. Amphilochus, 279.

Amphithallius, préf. xtv, 109.

Amyntas, 257.

Anabon Ariæ, 246, 255, 260.

Anabosporum (mendose), 216. Anactorium, 204.

Anæa, 225.

Anaitidos deæ fanum, 252, 267.

Anamis, Andanis fl. 152.

Anas fl. 65, 72, 73, 74, 77, 166.

Anatho ins. 249, 265.

Anazarbus, 136.

Anchialium, Agialium, 223.

Ancon, 193, 200.

Ancyra, 184.

Andanis, Anamis fl. 35, 151, 152.

Andrapolis, 156.

Andromeda, 230, 231, 232.

Andros, 286.

Androsthenes Thasius, 112.

Angarum, 182.

Anidus, 241.

Anne Comnène, préf. xi.

Anthedon, 211.

Anthemusias, 247, 261.

Anthropophagi, 21.

Antibole Gangis, 46, 47, 49, 55, 56.

Anticinolis, 127.

Anticyra, Anticirrha, 205, 276.

Antigone, historien, 242.

Antiochia, 249.

Antiochia Arida, 254, 269.

Antiphanes, 110, 317.

Antipolis, 298.

Antissa, 224.

Antium, 197.

Antonini Itinerarium, 163, 165, 166, 168, 198, 199, 203, 298.

Antoninus Liberalis, 243.

Apavarcticena, Apabarctica, Apa-

vortene, Zapaortenon, 246, 254, 259. Apamea, 142. Apamia, 247, 253, 261. Apanilye, 240. Apellas Cyrenæus, 112. Apheterion, 45, 46. Aphidna, 314. Aphrodisias, 236, 295. Aphrodisius, 228. Aphytis, 214. Apia, 201. Apiæ, leg. Copiæ. Apis, leg. Iapis. Apobatana, 252, 267. *Αποχέτευμα, ἀποχέτευσις, 141. Αποχωρέω, ἀποχωρίζω, 274. Apocopa, 21, 144. *Αποέκπλους, 312. Apollo, 183, 187, 286, 292. Ismenius, 277. Apollodore, 269, 325. Apollonia, 124, 258, 307, 318. Apollonias, 276. Apollonias ins. postea Daphne, 183. Apolloniatis, 245, 250, 251, 258. Apollonius Dyscolus, préf. 1x, 176. Apollonius de Rhode, 193. Apollonius de Rhode (scoliaste d'), préf. xx, 173, 181, 182, 183, 184, 186, 187, 189, 190, 194. 208, 211, 217, 219, 220, 222, 224, 240, 274, 277, 305. Αποθεν et άπωθεν, 3ο6. Apphana, Apphadana ins. 3o. Appien, 161, 164, 166, 169, 174, 197, 216, 219, 307. Apsarus, 219.

Apterwa, Apteron, 285. Aquitania, 59, 61, 81, 82, 84, 85, 86, 102, 168, 169, 170. Aquitanicus oceanus, 83, 86, 169. Arabes, 17, 23, 231, 232. Arabes Ægyptii, 18, 45, 46. Arabia, 144, 152, 231, 232, 233, 234. Deserta, 26, 27, 28. Felix, 16, 22, 26, 27, 29, 30, 36, 144, 145, 161. Petræa, 16, 26, 27, 142, 146, 231. Arabicum fretum, 22. Arabicus sinus, 9, 14, 15, 16, 18, 19, 21, 22, 25, 26, 27, 28, 54, 55, 56, 62, 106, 117, 140, 142, 144, 145. Arabis, vid. Artabis. Arabiti, vid. Arbiti. Aracanus, Acracanus fl. 266. Aracha, 150. Arachosia, 156, 247, 256, 260, 271. Arachotus fl. 256, 271. Arachotus lacus, 272. Arachthum, 274. Aradus, 230, 231. Aramæi, 270. Arannis, 166. Arar fl. 171. Araxes fl. 220. Arbel, 150. Arbelitis, 258. Arbiane, 154. Arbis, 41. Arbis, Arabis, 155. Arbiti, Arabiti, 41. Arcadia, 201, 207. Arctoana, Artacauan, 269. Ardea, 148.

Ardericca, 262. Arethusa, 215. Arevaci, 167.

Arex, ostium Istri, 173.

Argolis, 201.

Argonautæ, 219.

Argos, 208, 209, 287, 310, 312. Aria, 154, 156, 246, 254, 260,

269.

Arion, leg. Drion, fl.

Aris, 206.

Aristide (scoliaste d'), 274.

Aristophane (scoliaste d'), 199,

Aristote, 224, 304, 308.

Arizanti, 270.

Armacales, Narmalchan, fl. 265.

Armenia, 148, 219, 257, 266.

Armeniæ sinus, 157.

Armenius mons, 192.

Armozon pr. 35, 36, 151.

Armozusa, 35.

Aro, leg. Naro, fl. 202.

Aroma, 159.

Aromata prom. 144.

Aromatifera regio, 20, 144. Aropus, leq. Europus, 264.

Arosis, Oroatis, fl. 148.

Arrien, 144, 146, 148, 149, 150,

151, 152, 153, 154, 158, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 188,

189, 190, 191, 192, 193, 219,

263. Arsac, 268.

Arsace, roi des Parthes, 253.

Arsacia, 267.

Arsiæ, 304. Arsiana, 150. Arsinoe, 237.

Artabis fl. 41, 154.

Artacauan, Artacacna, Artacoana, Artacana, Articana, 255, 269.

Artace, 223.

Artanes, 222.

Artannus fl. 123, 182.

Artémidore d'Éphèse, 2, 10, 62, 64, 82, 109, 113, 115, 116, 118,

134, 168, 188.

Artemis Issoria, 224, 225.

Artemita, 251.

Asaac, 253, 268.

Asaborum mons, 36.

Asaborum prom. 28, 36, 147, 152.

Ascalon, 230, 231, 232.

Aschalitæ, 146.

Aschalites, leq. Sachalites, 23.

Asciburgium, 96.

Ascitæ, 146.

Ascra, 309.

Asia, 11, 12, 13, 17, 22, 24, 25,

54, 56, 107, 117, 120, 121, 122, 123, 138, 181, 187, 241, 327.

Asicha, 249.

Aspis, Clypea, 159.

Aspra, leg. Ægira, 206.

Assyria, 29, 148, 156, 221.

Assyrii, 148.

Asta, 71, 163, 164.

Astabena, 246, 253, 259.

Astaca, 268.

Astacenus sinus, 126.

Astarte ins. 159.

Asterion, 311.

Asterope, 198.

Asturi, 168.

Asturia, 165, 167.

Astypalæa pro Ægialia, 313. Astyra, 224. Astyrii, 225. Atargatis deæ fanum, 250, 265. Athenæ, 279, 282, 287, 314, 330. Athenæa, 209. Athénée, 245, 257, 274, 275, 279. Athenienses, 209, 287, 309, 312. Athradara, 150. Atintanes, 203. Atintania, Atintanis, 203. Atlanticum mare, Oceanus, 8, 11, 136. Atlas, Duris, 136. Atropatia, 267. Attæa, vid. Cannæ. Atthis, 313. Attica, 196, 210, 282, 283, 287, 313, 323. Attica lingua, 311. Aturius fl. 83, 85, 169. Audera, Abdera, 318. Auguste, 172.

Aulia, Aulæa, vid. Metroum, 185. Aulis, 211. Aulitæ, Avalitæ, 19. Aulon, nom historique, 302. Aulon, 302, 326. Aulonia, 302. Aurea Chersonesus, 15, 25. Aurunci, 298. Ausinza, Sausinda, Stausinda, 33. Ausitis, 142. Auson, 169, 170, 172, 298. Ausones, 299. Ausonia, 299. Ausonitis, 298. Autariatæ, 202. Avalitæ, 19. Avaliticus recessus, 54, 142, 158. Avaricum, 85. Avienus, 165, 172, 190, 194. Axiupolis, 173. Axius fl. 315. Azania, 144. Azaniæ Dromos, 20, 144.

B

Azylia, Alyzia, 205.

B et v confondus, 259.
Babæ, 159.
Babylon, 140, 265.
Babylonia, 29, 245, 247, 250, 258.
Bacchi fanum, 222.
Bactriani, 156.
Bada, 152.
Badara, Barada, Barna, 39, 154.
Bæsippo, 165.
Bætica, 58, 63, 65, 67, 68, 72, 73, 74, 79, 80, 162, 163, 165, 166.

Auletes, 276.

Bætis fl. 71, 72, 161, 164, 165, 167.

Bagia, Basia, Casia, 38, 153.

Bagistana, 258, 259.

Bagistanus mons, 258, 259.

Bagradas fl. 32, 33, 34, 36, 40, 150.

Balearicum mare, 20, 144.

Balomus, 154,

Balsa, 74, 77, 166, 168.

Banacha, Nabagath, 264.

DES MATIÈRES.

337

Baptana, 252.

Barada, vid. Badara.

Barangia, vid. Hibernia.

Barbaria, 144.

Barbarica prov. 20.

Barbarici fines, 129.

Barbaricum mare, 20, 144.

Barbarium prom. 75.

Barbesola, 69, 162, 165.

Barbesolas fl. 162, 165.

Barbitani, 155.

Barce, 237.

Barda, 255, 270.

Bardaris, sive Axius fl. 315.

Basculus, 163.

Basile, empereur, 184.

Basile (saint), préf. IV.

Basile le Jeune, 137.

Basilia, 248, 263.

Basilii, Basilidæ, 174.

Bastarnæ, 174.

Bastitani, 162.

Bastuli, qui et Pœni, 69, 162.

Batana, 247, 261.

Batani, 252.

Bathia, 138. Bathys, 219.

Beana, Beona, Biunau, 263.

Βεβλαμμένως, 180.

Βεθυσμένως, 180.

Bechir fl. 168.

Bechiri, 220.

Bechirias, 220.

Bechirice, 220.

Bechirus, 220.

Begarmei, 263.

Belerium, 176, 177.

Belesibiblada, 249, 264.

Belgica, 59, 61, 81, 86, 87, 88,

89, 90, 102, 159, 168, 171. Belo fl. 70, 163, 165.

Belon civit. 70, 73, 163.

Delon Civit. 70, 75, 105

Belus, 163, 231.

Bena, 313.

Beronice, 140.

Berrhæa, 214, 316.

Berytus, 142.

Besechana, 250, 265.

Besimmela, Commisimbela, 262.

Beta, cognomen Eratosthenis, 112.

Bethagabæorum vicus, 142.

Bethlabuba vicus, 151.

Bethroadara vicus, 151.

Betsaloe, 151.

* Βιαιοτέρως, 179.

Biblia, 141.

Bigis, 271.

Bilecha, 247, 248, 262.

Billæus, Billis fl. 125, 186, 187.

Bis, 255, 270.

Bisacer, 151.

Bithmada, 151.

Bithyni, 122, 123, 125, 126, 183,

222

Bithynia, 123, 125, 182, 183, 184,

187.

Bithynia ins. 187.

Bithyniæ tres, 187.

Biunau, Beana, Beona, 248, 263.

Bïyt, 256, 271.

Bizaideum castrum, 151.

Blachi, 310.

Bei, 306.

Bœotæ, 205, 211, 277, 280, 309.

Bœotia, 205, 207, 211, 220, 276,

277, 280, 282, 283.

Bolbiticum, Bolbitinum ostium, 234, 235. Boreontini, 200. Boreum prom. Taprob. 44. Borysthenes fl. 98, 100, 175. Bosporus, 187, 216. Bostrenus fl. 142. Bottæi, 315. Botthæus, 113. Bracari, 167. * Βραχύμακρος, 180. * Βραχυμακροδραχύς, 180. Βραχυπορέω, 180. Breve mare, 21, 144. Brigulus, postea Arar fl. 171. Brisoana, Brizana, fl. 32, 33, 150. Britanni, 159. Britannia, 88, 168, 176. Britannia

inferior, 176; superior, 176.

Britannica insula, Prettanides, 3, 15, 59, 61, 101, 103, 104, 105, 106, 107, 135, 159, 160, 175, 176, 322, 326. Britannicus oceanus, 88, 105, 172. Brizana fl. vid. Brisoana. Budii, 270. Bulini, 201, 202. Buni, 304. Bura, Dura, 264. Burdigala, 84, 169. Buthrotum, 203. Butus lacus, 234. Byblis, 142. Byce lacus, 97. Byzantium, 222. Byzeres, Buseres, 219.

\mathbb{C}

Caballinum, 87, 171, 172. Cabellio, 172. Cadmia, 280. Caranus, Ceraunus, 221. Cæsar Augustus, 298. Cæsarea Mauritaniæ, 159. Cæsaris interpres græcus, 168, 169. Caïcus fl. 224. Calabria, 3o3. Calauria, 209. Calchedon, vid. Chalcedon. Cales fl. 124, 185. Calinacrus, vid. Melæna. Calipos fl. 75. Calippus, vid. Zagorus. Callatis, Calatis, Callatia, 217.

Callichorus, 222.
Callimaque, 282, 304.
Callinesium civitas, 141.
Callisthène, 183, 293.
Callistratia, 127, 190.
Callistratus, 215.
Callonitis, Chalonitis, 258.
Calpas, Carpe, Carpis, 123, 124, 183.
Calpe, 58, 64, 65, 68, 69, 73, 80, 81, 164, 165, 294.
Calpiani, 161.
Calyca, nymphe, 275.
Calypsus, 199.
Camarina, 301, 306.

Cambadena, 245, 251, 258, 267.

DES MATIÈRES.

339

Camelobosci, 35. Camirus, 226.

Campani, 299.

Canamagath, Nabagath, 264.

Canates, 153.

Candace, 254, 269.

Caneatis, vid. Canthapis.

Canentelus, Carantonus fl. 84,

170.

Cannæ sive Attæa, 109.

Canobicum, Canopicum ostium, 11, 12, 234, 235, 236.

Canobus, Canopus, 137, 138, 234, 235, 236, 240.

Cantabri, 168.

Cantabricus oceanus, 78, 168.

Canthapis, Caneatis, 37, 152.

Καυθήλιου, 279.

Canthi, Canthicus sinus, 46, 157.

Capersana vicus, 260.

Cappadocia, 129, 191, 192. Cappadocia major et minor, 192. Cappadociæ tres, 192.

Carambis, 127, 128, 188, 189, 190, 192, 221.

Carcine, 174.

Carcinites sinus, 98, 174.

Carchedonii, Chalcedonii, 320.

Cardia, 216.

Cardiani, 216.

Cares, 224.

Caria, 203, 226.

Carina, 251, 266.

Carmania, 24, 32, 34, 35, 37, 39,

40, 55, 151, 156. Carmania deserta, 34.

Carmanica, 34.

Carmelus mons, 231, 232.

Carmina, Carminna ins. 36, 154.

Carpathium mare, 325, 327.

Carpathus, 98.

Carpe, vid. Calpas.

Carpella, 36, 37, 39, 40.

Carpessus, 164.

Carpia, 164.

Cartare ins. 165.

Carteia, 69, 162, 164, 165.

Carthaginienses, 239.

Carthago, 114, 296.

Carthago nova, 161.

Carusa, Polichnium, 130, 192.

Caryanda, 225.

Carystia petra, 287.

Casandria, Cassandria, 214, 316.

Casia, vid. Bagia.

Caspiæ portæ, 253, 268.

Caspii, 146, 175.

Caspium, Hyrcanium mare, 24, 146, 150.

Cassanitæ, 143.

Castobrix, 75.

Casus, 191, 226.

Catarrhactes, Cataretus fl. 227.

Cathrapis fl. 35, 151.

Κατοικέω et κατοικίζω, 366.

Cattigara, Catattigara, 52.

Caucaseæ rupes, 138.

Caucasus, 114.

Caulonia, 302.

Cebes, 308.

Cecropia, 314.

Cecropidæ, 314.

Cedrosis, vid. Gedrosia.

Celenderis, préf. xx1, 228.

Celones, Chala, 266.

Celtæ, 169, 172, 200.

Celtica, 168, 171, 172. Celtica lacus, 173. Celtici montes, 173.

Celticum mare, 173.

Celtogalatia, 59, 67, 81, 82, 102, 168, 169, 171, 175.

Cempsi, Cepsi, 165, 169.

Cenæum, 210.

Cenchrea, 209.

Ceos, 286.

Cephallenia, 243.

Cephesias, 241.

Cephisia, 314.

Cephisus, 276. Ceraca, 306.

Ceramicus, 226.

Cerasus, 221.

Ceraunus, Cherænus, Ocherænus

Cercaphus, personnage de la fable, 226.

Cercetæ, 218.

Cercinitis, 239.

Cereris montanæ templum, 184.

Cerne, 241.

Chadisia, 193.

Chadisius fl. 131, 193.

Chadramotitæ, Chatramotitæ, 146.

Chala, Celones, 251, 266.

Chalasar, 251, 266.

Chalcedon, Calchedon, 182, 222.

Chalcedonii, 320.

Chalcidenses, 301.

Chalcis Eubææ, 293, 314.

Chalcis Opiciæ, 200.

Chalcites ins. 182.

Chaldæi, 148.

Chalesia, 193.

Chalisii, 193.

Chalites sinus, 157.

Chalonitis, 245, 251, 258.

Chalybes, 220.

Chaonia, 201, 203.

Characmoborum urbs, 146.

Charadriæ, 214.

Charadrus, 215, 228.

Charax, historien, 160.

Charax Spasini, 252, 253, 261.

Chelæ, 184.

Chelidoniæ, 227.

Cherænus, 221.

Cherobius, Chirobius, 219.

Chersonesus prom. 32. Chesynus fl. 99, 100.

Chionodes mons, 141.

Chios, 224, 243, 287, 322, 327, 330.

Chirchaseleucus, 263.

Choarena, 246, 253, 259.

Choaspes fl. 149.

Chæroboscus, 209.

Chorsus, 219.

Chortacana, Artacauan, 269.

Chronus fl. 99.

Chryse, 45, 146.

Chrysippe, préf. ix.

Chubana, Chumana, Phumana,

Thoammena, 248, 262.

Chuni, 100.

Cia, Alope, 211.

Cicero, 205.

Cicones, 215, 318.

Cicynethus, 213.

Cilicia, 9, 191, 326.

Cimbrica Chersonesus, 92, 94, 96.

Cimolus, 286.

Cinædocolpitæ, 145.

Cinolis, Cinole, 127, 128, 191.

Cios, 187, 224.

Cirrhæum, Cirrha, 205.

Cissa, 154.

Cissium, 262.

Cissus, 310.

Cithæron, 280.

Cittaris, vid. Cottiaris.

Cius fl. 224.

Claudius, 311.

Clazomenæ, 225.

Clément d'Alexandrie (scoliaste de

saint), 205, 212. Cléomède, 138.

Cleon siculus, 112.

Cleonæ, 209, 318.

Cléopâtre, 319.

Climax, 127, 189.

Clitris, 276.

Clysma, 140. Cnemis, 211.

Cnidus, 226. Cnidii, 306.

Cnossus, 208, 311. Cnossii, 312.

Code Théodosien, préf. xxII.

Cœle-Syria, 231, 232.

Coiamba, 41.

Colchis, 217. Colchi, 199, 219.

Coliacum, postea Cory, 156.

Colice, Corice, 218, 219.

Colophon, 275, 287.

Columelle, 247. Colussa, 221.

Combreia, 316.

Comisena, 246, 253, 259.

Commana, Omana, Ommana, 37.

Commisimbela, 249, 262.

Concobar, 252, 267.

Conopium, 130, 192, 193.

Constantin Porphyrogénète, 160, 161, 162, 186, 187, 192, 315.

Cophas, 39, 153, 154.

Cophen, 260, 271.

Copiæ, Apiæ, 199.

Coracæ, 213.

Coræa, 247.

Coralli, 174.

Coraxi, 218.

Coray, 262.

Corcyra, Corcyrai, 307.

Corcyra nigra, 306.

Corinthia, 209.

Corinthii, 206, 307, 316.

Corinthus, 189, 206.

Corippus, préf. xII.

Corius fl. 35.

Cornua, 313.

Coroc, 255.

Coromane, 140.

Coronia, 282.

Coronus, nom historique, 282.

Corsia, 141.

Corsica, 15, 141, 197, 298, 321,

324, 330.

Cory prom. Indiæ, 43, 44, 156.

Cory prom. prov. Tarraconensis, 78.

Corybantes, 312, 313.

Corydalæ, 227.

Cos, 243, 244, 322, 327, 330.

Cotinusa, 165, 295.

Cottiaris fl. 52, 53, 54, 56.

Coulouris, 282.

Cragus, 226.

Cranides, vid. Crenides.

Cranii, 243.

Cranon, 213. Crathis fl. 199. Crenides, Cranides, 125, 186. Creonium, 306. Cresium, 287. Creta, 15, 141, 208, 277, 283, 285, 311, 312, 313, 322, 325, 330. Creticum mare, 325. Creusa, 309. Crissæum, 276. Crissæus sinus, 309. Critheus, 284. Critius, Bætis fl. 164. Criumetopon, 127, 175. Crobyzi, 320. Cromna cast. Paphlag. 126, 188, 189. Cromna prope Corinthum, 189. Cromyace, 141. Cronos, 311. Croton, 302. Ctesiphon, 148, 258. Cuma, 200, 299. Cuneus ager, 166. Curetes, 312, 313, 314. Curiannum prom. 84, 169.

Curium, 141. Cursæta, vid. Tyndarides. Cyberorum vicus, 183. Cyclades, 277, 286, 287, 327. Cydippa, personnage mythologique, 226. Cyiza, 38, 152. Cynetes, 161. Cynosarges, 278. Cynosurus, 211. Cyparissus, 276. Cyparissus, nom historique, 276. Cypasis, 216. Cyprus, 15, 141, 322, 325, 326, Cyra pro Anticyra, 205. Cyrene, 237. Cyrille (Saint), 180, 181. Cyrrhæum, 205. Cytæa, 217. Cytheron, 243. Cytherus, 314. Cythnus, 286. Cytinium, 212. Cytorus, 126, 189, 221.

D

Cyzicus, 223.

Δ et A confondus, 169.
Δ et Λ confondus, 193, 241.
Dacia, 98, 174.
Dactyli Idæi, 313.
Dæara, 247.
Dagale, vid. Eusene.
Dagasira, Agrisa, 152.
Damalites, vid. Thracius Bosporus.

Damnonium, Ocrinum prom. 105, 176.

Danubius, Ister, 91, 172, 173.

Daphne, prius Apollonias ins. 183.

Daphne Palæst. 142.

Dara, 259.

Daraani, 219.

Daras, Doras fl. 35.

Dardania, Dardanii, 223.

Dardanus, 223.

Darii ædificium, 248.

Darius, préf. xvIII, 196.

Dassaritis, 3o6.

Daunii, Daunitæ, 200, 299.

Delas, Silla fl. 266.

Delos ins. 286, 287.

Delphi, 205.

Delphinium, 279.

Demagète, 204.

Demetrias, 256.

Demetrius de Lampsaque, préf. XIII.

Démocrite, 318.

Démosthène (scoliaste de), 276, 283.

Denys, fils de Diogène, 10.

Denys d'Halicarnasse, 200, 314.

Denys le Periégète, préf. XIII, XIX, 215, 294, 318. Son scoliaste, 176, 227.

Derenobilla, Deranobilla, Dendrobrosa, 39, 153, 154.

Deucaledonius oceanus, 105, 176. Deucalion, 311.

Dia, Diospolis, 124, 184.

Diana, 277.

Dianæ fanum, 248, 252.

Dianæ Issoriæ fanum, 224, 225.

Dictynnæum, Dictæum, Dictamnum, 285, 286.

Dictys de Crète, 311.

Dicuil, 143.

Didyme d'Alexandrie, 284.

Didymi, 292.

Διδυμοτοκεΐν et διδυμητοκεΐν, 303, 304.

* Διειργασμένως, 180.

* Διευηνεγμένως, 181.

* Διεσταλμένως, 180.

Διημαρτημένως, 180.

Diodore de Sicile, préf. 1v, 176, 177, 208, 217, 236, 258, 259,

269, 310, 313, 329.

Diogène, père de Denys, 10.

Diogène Laerce, 310, 311, 312, 313.

Diomède, 3o5.

Dion Cassius, 166, 168, 171, 172, 175, 176, 262.

Dioscuri, 219.

Dioscurias, 154, 219.

Diospolis, vid. Dia.

Discarthas Pers. 151.

Dium, 214.

Dodonia, 203.

Dolopes, 287, 315.

Doras, vid. Daras fl.

Doris, 310.

Doriscus, 182.

Dorius, Durius, 74, 76, 77, 80, 166.

Dracon de Stratonice, 224.

Dracontiana, 192.

Drangiana, 40, 156, 246, 255, 260, 271.

Drepane, postea Helenopolis, 182.

Drepanum Afric. 238.

Drio fl. 200.

Drys, 215.

Dura, Duraba, Bura, 249, 264.

Duris, vid. Atlas.

Duriscus, 215.

Durus, vid. Silla.

E

E et Γ confondus, 167. Ebora, 163. Ebudæ, vid. Æbudæ. Echatana, 267. Ecdippa, 231. Echedorus, 214. Echinades, 205, 275. Εχόμενος et έχομένως, 309, 319. * Εδρεωμένως, έδραιωμένως, έδραιουμένως, ήδραιωμένως, 181. Eiricus, vid. Thoricos. Eistris, 201. * Εκατεροζρονέω, 178. Επδαρδαρόω, 305. Elæa, Elea, 184, 203, 204. Elæus, 124, 184, 216, 319. Elaphonnesus, 224. Elbysinii, 161. Elephas mons, 20, 142. Eleusis, 314. Eleuthera, 309. Elis, 206, 207, 308, 310. Elenses, 207. Elei, 310. Ελώδεις et ύλώδεις, 157. Elymæi, 30, 149. Elymi, 198. Elyrus, 208. Emathia, 317. * Εμμελεστέρως, 179. Emodes mons, 156. Emporium Iber. 197. Emporium Ligur. 297. Enchelex, Enchelanx, 304, 306, 307. * Ενεργεστέρως, 179. * Ενστατικωτέρως, 179.

* Ευσυνάπτω, 300. Ephesus, 211. Éphore, 295, 328. Éphrem (saint), 178, 179, 181. Èπl et έστι confondus, 171. Επὶ πεφαλαίω, πεφαλαίων et πεφαλαίου, 308. Epidamnus, 197, 307. Epidauria, 209. Epileucadii, 204. * Επιμελεστάτως, 319. * Επιμελήτριαι, 319. Epiménide, 311, 312. Epirus, 136, 204. Ératosthène, 10, 112, 114, 136, 137, 179, 219, 313. Eressus, 224. Eretria, 211, 314. Ergol Pers. 151. Eridanus, 167. Eris, vid. Iris fl. Erythia, 203, 294, 295. Erythini, 189. Erythræum mare, 295. És et eis, 301. Escuris, 168. Eteocretæ, 310, 311. * Ετερόπλευρος, 300. ÉSos et ESvos confondus, 296. Étienne de Byzance, 134, 135, etc. Etymologicum magnum, préf. vIII. Euarchus, Euechus fl. 129, 130, 191. Εὐδιώτατος et εὐδοτώτατος, 316. Eubœa, 131, 208, 211, 287, 301, 314. Eubœi, 283. Eudoxus Rhodius, 112.

Euphorion, 276.

Euphrates, 247, 248, 250, 257, 258, 260, 265.

Euripide, 284.

Euripus, 211, 283.

Europa, 1, 11, 13, 63, 97, 100, 101, 106, 107, 114, 117, 120, 121, 122, 124, 127, 138, 144, 169, 174, 176, 177, 187, 217, 218, 236, 305.

Europe, fille d'Agénor, 311.

Europus, 249, 264.

Eusene, Dagale, 193.

Eustathe, préf. xiii, 135, 136, 138, 140, 141, 143, 146, 163, 201, 226, 227, 228, 270, 276, 287, 294, 305, 318, 328.

Euthymenes Massalitanus, 112, 178.

Eutretus, 205.

Euxinus Pontus, 11, 120, 129, 173, 175, 188, 215, 319.

Evathle, 275.

Evenus, 275.

Externum mare, Exterior oceanus, 1, 8, 62, 69, 71, 72, 114, 115, 116.

F

Favorinus, 227. Felicitas Julia Olisipo, 167.

Eusèbe, préf. vII, 220, 282.

Eurus, 226.

Eurymene, 265.

Florus, 297. Forum Julium, 298.

G

Γ et E confondus, 167.
Γ et T confondus, 171, 259.
Gabaza, 140.
Gabrita sylva, 96.
Gadar, 254.
Gades, Gadira ins. 11, 12, 13, 14, 67, 71, 115, 121, 134, 161, 162, 165, 294, 295.
Gadium oppidum, 295.
Gæa ins. 238.
Galabatha, 248, 262.
Galatæ, 168, 197.
Galien, préf. VII, 179.
Gallæci, 167.

Galli, 172.
Gallia, 105, 169, 175, 326.
Gallinaria ins. 179.
Gangæ, Gagæ, 227.
Ganges fl. 13, 24, 43, 45, 46, 47, 55, 56, 140.
Gangeticus sinus, 14, 45, 46.
Gaphara, 239.
Garamæi, 258.
Gari, Gariga, Sariga, 255, 270.
Garium, 127, 190.
Garumna fl. 84, 169.
Gaza, 142.
Geapolis, 154.

Γε et τε confondus, 317.

Gedrosia, Cedrosis, 24, 34, 40, 41, 42, 43, 55, 154, 155, 156.

Geloni, 175, 219.

Genetes, 220.

Geræstum, 210, 242.

Germania, 92, 95, 172. Inferior, 58, 88, 89, 90, 158, 159, 172.

Superior, 59, 88, 89, 90, 158, 159, 172.

Superior, 59, 88, 89, 90, 158, 159, 172.

Magna, 59, 61, 88, 89, 90, 96, 98, 102.

Germaniæ, 90.

Germanicus oceanus, 90, 105.

Gerrhus fl. 174.

Gerunta, 306.

Geryones, 294.

Getæ, 159, 160. Giddan, 249, 264. Gletes, 161. Gnossus, 314. Gobæum prom. 87. Gothi, 173. Græci, 145, 247, 249. Granis fl. 150. Grégoire de Nazianze (Saint), 137. Gryneum, 225. Gurzubanthium, 192. Gyara, 286. Gylacia, 307. Gylax, nom historique, 307. Gypseis ins. 159. Gytheum, 208.

H

Hæmus mons, préf. xviii, xix, 174, 320. Halia, 209. Haliadæ, 208. Haliartas, fils de Thersandre, 282. Halicarnassus, 327. Halys fl. préf. vII, 130, 192, 194, 220, 221. Hamaxitus, 223. Hanno Carthaginiensis, 112. Harmene vicus, 128. Harmozia, 151, 152. Harmozon prom. 151. Harpocration, 206. Hebrides, vid. Æbudæ. Hebrus, 215. Hecale, poeme de Callimaque, 282. Hecatæus, 302, 303, 304, 305. Hecatompylum, 269.

Helenopolis, prius Drepane, 182. Helicon, 309. Heliupolitides, 138. Hellas, 137, 283, 285, 303, 311. Hellespontus, 120, 121, 122, 323, 330. Hμῖν et ὑμῖν confondus, 273. Heneti, 296, 304. Heniochi, 218. Heraclea apud Dorienses, 314. Heraclea Ponti, 1, 124, 125, 129, 184, 185, 187, 188, 222. Heracleotæ, 183, 222. Heracleotarum emporium, 123. Héraclius, préf. 111. Heræa, 207. Hercules, 201, 240. Herculeum fretum, 2, 9, 11, 12,

13, 60, 63, 64, 69, 72, 80, 81,

114, 115, 121, 134, 158, 164. Herculis aggeres, 238. Herculis columnæ, 9, 14, 62, 64, 65, 68, 107, 121, 164, 195, 296, 322, 330. Herculis columnæ in Susiana, 31. Hercynia sylva, 96. Hermus, 225. Hérodien, préf. XXI, 227. Hérodore, 161. Hérodote, 143, 161, 174, 198, 211, 220, 223, 235, 257, 270, 295, 316. Hésiode, 309. Son scoliaste, 188, Hesperii, 160, 195. Hos et & vos confondus, 305. Hibernia, 15, 59, 61, 101, 102, 103, 104, 105, 160, 322, 326, 330. Hibernicus oceanus, 103, 105, 176. Hieracome, préf. vi. Hieranesus, préf. vi. Hierapolis, préf. vi. Hierocles, 264. Hieronymus, 325. Himera, 301. Hipparque, 137, 180, 181. Hippemolgi, 175. Hippocrate, 179.

Hippopodes, 175. Hispania, vid. Iberia. Histiaa, 314. Holmi, 228. Holophyxus, 214, 215. Homère, préf. xix, 143, 191, 284, 287, 311, 313. Ses scoliastes, 184, 201, 205, 276, 282, 284, 287. Homole, 274. Horace, 162. Hunni, 146. Hydriacus fl. 38, 151, 153. Hydrus, 200. Hygin, 324, 325, 327, 329. Hylæa, 174. Hylli, 201. Hyllis, 3o5. Hymani, 304. Hypacaris fl. 174. Hyperboreus oceanus, 100, 103. Hyperesia, postea Ægira, 206. Hypia civit. 184. Hypius fl. 124, 184. Hypodromus, Hippodromus Æthiopicus, 61, 160. Hypseus, personnage de la fable, 237. Hyrcani, 146, 175. Hyrcania, 156, 246, 259. Hyrcanium mare, 13, 24, 146. Hyris prom. 182.

I

Iæ, 198. Ialysus, 226.

Hippodromus, 160.

Hippophagi Æthiopes, 160.

Hipponium, 301.

Iapis, 210. Iapygia, Iapyg<mark>es,</mark> 199, 303. Iaxartes fl. 271. Iazyges Metanastæ, 98, 174. Iberi, 169, 300, 326. Iberia, Hispania, préf. v, vI, 14, 58, 61, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 80, 82, 160, 161, 162, 164, 168, 169, 175, 177, 295, 297. Ibericum mare, 64, 69. Iberus, 167. Icarium mare, 327. Icarus, 243, 246. Ichnæ, 248, 262. Ichthyophagi Arabes, 18. Ichthyophagi Sinæ, 5o. Ida, 223, 313. Idassa, 201. Idoménée, 311. Ii, 205. Hipa, 165. Hlyria, 201, 307. Imaus mons, 43, 260. Imbrasus, vid. Parthenius. India, 40, 140, 146, 156. Intra Gangem, 24, 42, 43, 45, 47, 55, 155, 161. Extra Gangem, 25, 45, 47, 48, 49, 53, 56, 146. Major, minor, minima, 155. Alba, 256,

Indi, 13, 17, 155, 159. Indus fl. 40, 41, 42, 55. Iolcus, 213, 284. Iones, 296. Ionia, 296, 303. Ionius, vid. Adriaticus sinus. Ionopolis prius Aboni-murus, 127, 190, 191. Ios, 287, 314. Iotaba, 140. Iris, Eris fl. 131, 193, 194. Is fl. préf. xxI. Isidore, 143, 325, 326, 327, 328. Isidore de Charax, passim. Isidore de Séville, 326. Isis, 219. Ismarus, 215, 318. Ismeni, 304. Ismenus, nom historique, 277. Issus, 136. Issicus sinus, 9, 136. Ister, Danubius, 91, 172, 173, 174, 217. Isthmus, 97. Istri. 201. Istriana Pers. 140. Italia, 172, 199, 204, 223, 298 299, 302, 311. Indicum mare, 3 13, 16, 18, 19, Ithaca, 275. 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 34, Ithome, 207. 37, 40, 41, 43, 47, 50, 54, 55, Itinéraire maritime, 199, 203.

J

Jamblique, 231. Jason, 312. Jean Chrysostome (saint), préf. IV.

271.

56, 63, 146.

Job (Caten. Patr. in), 180. Joppe, 142, 231, 232. Josephe, 211.

Izannesopolis, 250, 265.

Judæa, 16, 142, 232.

Judæi, 296.

Julia Ioza, 163.

Julia Traducta, 163.

Junior philosophus, 325.

Junonis insula, 295.

Junonis templum, préf. xx1, 64, 70, 71, 73, 163, 164.

Jupiter, 198, 283, 292, 311, 313, 315. Jovis templum, 230, 231, 232. Jovis Urii templum, 121, 122, 123, 124, 129, 130, 181, 182. Jovis Xenii templum, 220. Justin, 202, 259, 268. Justin le Martyr, 179. Juvenal, 286.

K

Karmpalouk, 173, 174.

Lacones, 310.

L

Laconia, 201. Ladisacites sinus, 140. Lagus, père de Ptolémée, 134. Lamia, 212. Lampadisti vicus, 141. Lanobris, Londobris ins. 76, 167. Laodice, 142. Lapethus, 141, 228. Laphria ins. 243. Larissa, 299. Larissæ tres, 276. Las. 207. Lasumi, 263. Latina lingua, 311. Latini, 311. Latium, 299. Latronum fl. 219. Lebedus, 225. Lechæum, 206. Lectum, 109. Ledrorum urbs, 141. Leleges, 275, 314.

Lemnos, 216, 243, 317.

Léon Diacre, 143, 217. Leontini, 198, 300. Leontopolis, 220. Lepreatæ, 207. Lepte, vid. Syrias. Leptis, 239. Lesbos, 141, 224, 322, 327, 330. Lethæum, 285. Leucæ, 225. Leucæ ins. 238. Leucas, 275. Leucatas, 204. Leuce acte, 236. Leuci montes, 211. Leucippe, 283. Leucosia, 298. Leucosyri Cappadoces, 129. Leucosyria, 194. Liba, Xibus, Ziba ins. 37, 39. Liburni, 201, 304, 305. Libya, Africa, 1, 11, 12, 13, 16, 18, 60, 61, 63, 64, 106, 107,

159, 160, 162, 177, 233, 234,

235, 236. Libya interior, 60. Libycum mare, 325. Libyes, 240. Liger fl. Gallie, 82, 83, 85, 86, 87, 168, 170. Ligir fl. circa Platæam, 168. Ligures, 172, 197, 297, 298. Liguria interior, 298. Ligusticum mare, 324. Ligustina, Ligustica, 297. Lileus, Lillius, 184. Lilybæum, 198. Limneti vicus, 141. Lipara, 199. Lipaxus, 316. Locri, 205, 314. Locrici montes, 211, 299. Londinium, Lindonium, 175. Londobris, vid. Lanobris ins.

Longin, calligraphe, préf. vII. Lucain, 169. Lucani, 198. Lucien, 188, 190. Lugdunum, Lugudunum, 171. Lugdunensis, 59, 61, 81, 82, 86, 87, 88, 102, 168, 171. Lunæ montes, 75, 76. Lusitania, 14, 58, 67, 68, 69, 74, 76, 77, 78, 161, 166, 167. Luxias fl. 165. Lycastus fl. 131, 193. Lychnitis, Lychnia, Lychnidia, 306, Lycophron, 298, 299. Lycus fl. 185. Lydus, 171, 178. Lyrnatia, 227.

Lysimachia, 216, 319.

M

M et 6 confondus, 218.

Macæ, 237, 238.

Macarena pro Sacastena, 271.

Macarina pro Camarina, 301.

Mace, 294.

Macedon, fils de Jupiter, 315.

Macedon, fils d'Æole, 315.

Macedones, 196, 223, 248, 249, 308, 315, 318.

Macedonia, 315, 316.

Macellaria, 151.

Maces, 151.

Maceta prom. 152.

Mænace, 294.

Mænoba, 294.

Mæotis palus, 11, 14, 97, 98, 100, 138, 173, 175, 217, 218. Mæsanites, vid. Mesanites. Magæus fl. 30, 148. Mageth, 165. Magi, 270. Magna urbs, 240. Magnesia ad Thessaliam, 283. Magnesia prope Ephesum, 283. Magnetes, 213, 283, 285, 287, 290. Magnum prom. 48, 166. Magnus sinus, 14, 25, 47, 48, 49, 51, 53, 56, 146. Magydus, 227. Malaca, 177, 294. Malea, 310, 325.

Maliacus sinus, 213.

Malienses, 211, 212, 213, 315.

Mallada, 140.

Mannuorrha Avireth, 247, 261.

Mararmanum, 91.

Marathon, 323, 328, 330.

Marcien d'Héraclée, 1, 58, 133,

198, etc.

Mardes, 253, 268.

Mareotis, sive Mariæ lacus, 234,

235.

Margana Ind. 156.

Margana Taprob. 156.

Margiana, 156, 246, 254, 260, 269.

Marianum, 324.

Marin de Tyr, 157.

Marmaridæ, 237.

Maronia, 215, 318.

Mars, 222.

Marsalia, 274.

Marsilla, vid. Callistratia.

Martianus Capella, 324, 326.

Masida, Pasida, 38.

Massilia, 296, 297.

Massilienses, 296, 298. Massyla, Massyli, 297.

Mastieni, 161.

Matiana, 267.

Matoas, vid. Danubius.

Mauritania Tingitana, 60, 159.

Mauritaniæ, 63, 159, 160.

Maurusia, 159.

Maxates, leg. Iaxartes, 271.

Maziniaman, 252.

Mearrha, Merrha, 264.

Mecon, Mecona, 310.

Medama, Mesa, 198.

Medi, 148, 251, 266, 270.

Media, 31, 148, 156, 219, 245, 251, 253, 258, 259.

Media superior, 245, 252.

Medianæ, 184.

Mediolanum, 84, 170.

Mediterraneum, interius, nostrum mare, 9, 11, 12, 13, 15, 62, 66,

67, 68, 69, 74, 78, 81, 114, 115, 116, 166.

Medma, Mesma, 301.

Medus nomen Euphratis, 260.

Megæa pro Nisæa, 210.

Megara, 209.

Megarenses, 206, 209.

Megarica, 313.

Megistus, prius Rhyndacus, 187.

Mela (Pomponius), 143, 154, 162, 198, 221, 223.

Melæna, postea Calinacrus, 123, 182.

Melana, 216.

Melanchlæni, 219.

Melanippe, 227.

Melantii, 243.

Meleagrides, 241.

Melitæa, 213, 283, 284.

Mellaria, 70, 163.

Memphitides, 138.

Menda, Mendesium, 214, 234.

Menesthei portus, 71, 164.

Menippus Pergamenus, 113, 116, 117, 120, 182, 186, 187, 188,

191, 193.

Mentores, 304, 305.

Menuthias ins. 17, 21, 48, 145.

Menuthis, 138.

Mephram, 154.

Meridionalis oceanus, 3, 140.

Min, 255.

Minerve, 278.

Minnæi, 143.

Minos, 311, 312.

Misynus ins. 238.

Mitylene, 299, 319.

Merione, personnage de la fable, Merrhan, 249, 264. Mesægeorum regio, 303. Mesætatum, 3o3. Mesambria, 150. Mesanites sinus, 28, 147. Mesene, 258. Mesma, vid. Medma. Mesopotamia, 148, 245, 247, 250, 257, 263, 264. Messapii, 3o3. Messene, 198, 207, 301. Messenia, 201, 207. Messenii, 309. Metabus heros, 302, Metanastæ, vid. Iazyges. Metapontium, 302. Metroum, postea Aulia, 185. Methymna, 224. Milesii, 224. Miletus, 292.

Mitylene Lesbi, 224. Mnaseas, historien, 307. Molossi, 204, 274. Molossia, 204. Monda fl. 76. Morini, 175. Mosæus, al. Magæus fl. 148, 149. Mosarna, vid. Musarna. Mosyli, 19, 144. Mosylum prom. 144, 159. Mosynici, 220. Mulierum portus, 41, 155. Musarinæorum terra, 37. Musarna, 39, 40, 41, 42, 154. Mycalessus, 309. Myconos, 242, 243, 286, 287. Mylæ, Mylaci, 199. Myndus, 225. Myriandricus sinus, 136. Myriandrus, 228. Myrice ins. 143. Myrmecium, 217. Myrmidones, 284, 315. Myrrhada, 248, 262, 263. Myrtili, 166. Mysia, 184, 187, 224. Mysius, vid. Thracius Bosporus.

V

Nabagath, Nachaba, Banacha, Canamagath, 249, 264. Nabrissa, 164. Nagara, 154. Nagel, 193. Nagidus, 228. Namnitæ, 85, 170.

Minyus, père de Cyparissus, 276.

Narabon fl. 96.
Narbon, 168.
Narbonensis prov. 81, 82, 83, 86, 89, 168, 169.
Narbonitis, 298.
Narmalchan, Armacales, fl. 250, 265.

Naro, Aro fl. 202. Nasamones, 237.

Nascus, 154.

Naupactus, 275.

Nauplia, 209.

Naustathmus Indiæ, 43, 46, 47.

Naustathmus ad Halym, 130.

Naxos, 286, 300, 323.

Neapolis, 299.

Neapolis Asiæ, 250.

Néarque, 149.

Negra, 146.

Neonium, 207, 217. Neptuni fanum, 210.

Neptunus, 207, 210, 241, 282, 310.

Nereides, 317.

Nesti, Nestæi, 202.

Nestus, 202, 215. Neuri, 175.

Nicæa, 298.

Nicanor, 249. Nicéphore Blemmyde, préf. XIII, 136, 169, 175, 192, 237.

Nicephorium, 248, 261.

Niceratus, 312.

Nicetas Paphlago, 173, 188.

Nicias, 312.

Nicomedia, 183.

Niconis cursus, 144.

Nicopolis, prius Issus, 136.

Nicopolis Epiri, 136.

Nicotera, 198.

Niger sinus, 215.

Nigræ petræ, 175.

Nii, 255.

Nilus fl. 11, 12, 233, 234.

Nisæa, 210, 254, 268, 269, 313.

Nomades, 174.

Notium prom. 51.

Notium prom. Hibern. 103.

Novantum Chersonesus, 106.

Numantia, 167.

Nymphæa, 217.

Nymphæum, 185.

Nymphis Heracleota, 183.

0

O et Θ confondus, 183, 214, 221,

222, 241, 259.

Oaracta ins. 35, 151.

Oaxus, 208.

Obringas fl. 89.

Obroatis, 148.

Occidentalis, Occiduus oceanus, 1, 2, 3, 10, 12, 63, 64, 65, 66, 68, 69, 71, 74, 78, 80, 81, 103, 107,

117, 166, 176.

Oceanus, pater Asteropæ, 198.

Ocherænus, 221.

Ochosbanes, Ochthomanes fl. 128,

191.

Ocrinum, vid. Damnonium.

Odessopolis, 217.

Odinius, 220.

OEasso, 78, 80, 81, 83, 86.

OEnea, 316.

OEniadæ, 205.

OEnoe, 208.

OEnone, 313.

OEsyme, 215, 317.

OEta, 212.

354

TABLE

Olabus, 250, 265. Olbia, 222, 227, 298. Oliarus, 208. Olisipo, 75, 167. Olizon, 213. Olympus, 315. Olynthia, Olynthii, Olynthus, 317. Omana, vid. Commana, Onchestus civ. 282. Onchestus, nom historique, 282. Onne, 145. Onoba Æstuaria, 72, 165. Opici, Opicia, 200. Orcas, vid. Tarvedunum. Orchomenus, 207, 277. Orestæ, 274.

Oricus, 307.

Orientalis oceanus, 1, 2, 3, 10. Origène, 179. Ornytus, 308. Oroatis fl. 29, 31, 32, 33, 148. Orontes fl. 142. Oropia, 277. Oropii, 279. Oropus, 276, 277, 279, 280, 282. Orose, 232. Orthosias, 142. Orus, 277. Osmida, 208. Ossonoba, 74, 166, 168. Othoniani, 298. Oxinas fl. 125, 185, 186. Ozolæ, 205, 301.

P

II et T confondus, 172. Pachynum, 329. Padus, 200. Pagaseticus sinus, 213. Palacenti, 255. Palæsimundi ins. vid. Taprobana. Palæstina, 16, 27. Palætyrus, 231. Pallene, 316, 317. Pallenses, 243. Pamphylia, 227, 228. Pamphylium mare, 326. Panda, 270. Pandosia, 302. Panopeus, 211. Panticapæum, 217. Papanius, prius Psillis fl. 187. Paphlagoni, 125, 221.

Paphlagonia, 125, 126, 129, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 220, 221, 222, 224. Parætacena, Parauticene, 255, 259, 266, 270. Paragon sinus, 37, 39. Παραπλήσιου et παραπλήσιος, 288. Parin, 255. Parium, 224. Parnassus, 276. Paropamisadæ, 43, 156, 271 V. Lahen; Zur Gestrille de Paros, 286. Parsis, 41, 155. Parthaunisa, 254. Partheniæ, 302. Parthenius fl. 125, 126, 188, 221. Parthenius fl. Sami, 188.

Parthenon, 278.

Parthenope, 298.

Parthi, 250, 256, 261, 272.

Parthia, 156, 259, 260, 269.

Parthyena, 246, 254, 259.

Parymne, 141.

Pasargadæ, 37.

Pasida, vid. Masida.

Patala, 42.

Patalene regio, 41.

Pausanias, 164, 206, 214, 278.

Pazum, 184.

Pedetæ, 201.

Pelagoni, 315.

Pelasgi, 223, 284, 314.

Pelasgia, 287.

Pelendones, 167.

Pelius mons, préf. xvII.

Pellæ, 318.

Pellaus, 286.

Pelodes sinus, 30, 31, 149.

Peloponnesus, 15, 196, 201, 206, 209, 277, 302, 305, 310, 313,

322, 325, 327, 330.

Pelorus, 329.

Pelusium, 233, 234.

Peneus, 214, 274.

Pentadactylus mons, 141.

Peparethus, 211, 287.

Πεφροντισμένως, 180.

Πεπραγμένως, 180.

Perces sive Bætis fl. 164.

Perge, 227.

Περίκλυτος et περίκλυστος, 285.

Περιττοεπέω, 179.

Perrhæbi, 214, 314, 315.

Persæ, 33, 140, 155, 270.

Persepolis, 148.

Persici montes, 34.

Persicus sinus, 14, 16, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 34, 36, 54, 55, 140, 141, 144, 147, 151, 154.

Persis, 24, 27, 29, 31, 33, 34, 150, 151, 154, 155, 156, 266.

Petræ, 142.

Petras magnus, 236.

Petrus Apost. 296.

Peuce ins. 173.

Peucetiæ, 304.

Peutingeriana tabula, 186, 238.

Phæacæ, 299.

Phaethon, 3o5.

Phagra, 215.

Phalera, 314.

Phaliga, Phalga, Pharga, 248, 249, 263.

Phara, postea Serra, 204.

Phara ins. 150.

Pharsaga, Pharazana, 271.

Pharsalia, 284.

Pharsan ins. 140.

Phaselis, 227.

Phasis, 219.

Phathra, 187.

Phatnicum, Phatniticum, 234, 235.

Phèdre, préf. xxIII.

Phellus, 227.

Pheræ, 204. Phialon, 240.

Philæni ara, 238.

Phileas Atheniensis, 112.

Phileas, Philea, Phinea, 319.

Philistis, 295.

Philostrate, 257, 296, 305.

Phlegra, 317.

Phliasia, 310.

Phocæa, 296. Phocæi, 211, 296, 297, 299. Phocenses, 211, 294, 296, 297, 299. Phocis, 205, 296, 309. Phænices, 228, 294, 311. Phœnicia, 311. Phonicium mare, 326. Phorbas, 319. Photius, 279. Phra, 255, 269. Phraate, 249, 253, 268. Phriconis, Phriconitis, 299. Phrudis fl. 89. Phrygia, 184, 186, 187. Phthia, 284. Phumana, Chumana, 262. Phylace, 151. Phyllis, vid. Psillis. Picentini, 200. Pictonium, 84, 85, 170. Pisa, 200. Pisistrate, 312. Pitane, 224, 225. Pithecusæ, 197. Pityia, 224. Pityodes ins. 182. Placia, 223. Plata, nom historique, 282. Platæa, 168. Platæenses, 198, 236, 282. Platon (scoliaste de), 278, 316. Pleuron, 275. Pline, préf. III, 142, 143, 146, 162, 163, 166, 167, 169, 187, 198, 205, 208, 210, 221, 223, 237, 258, 259, 260, 264, 265,

266, 269, 270, 271, 285, 286,

294, 297, 304, 305, 306, 321, 324, 325, 327, 328. Plinthium, 236. Plutarque, 140, 171, 262. Peni, 69, 295. Polæ Colchidis, 199. Polemon, 179. Polias, nom historique, 226. Polichnium, vid. Carusa. Polla ins. 38. * Πολύπλεον, (fort. πολύ πλέον), 178. Polybe, préf. IV, 163, 200, 264, 266, 283, 306, 308. Polyen, 178, 203, 207, 224. Polyippi Agavi, 175. Polystylum, 318. Pontia ins. 238. Pontice ins. 238. Pontici montes, 320. Pontium, 241. Pontus Euxinus, 1, 11, 14, 98, 100, 121, 122, 123, 126, 129, 181, 182, 183, 184, 186, 187, 190, 193. Pordoselene, Poroselene, 224. Portus magnus, 73, 165. Posideum, Potistea, 124, 125, 185, 228. Posidi turres, 142. Posidippum, 280. Posidippus, 285. Posidonia, 198. Posidonium, 210. Posidonius, 137, 209, 299, 328. Potami, 128. Potidæa, 214, 316. Præsus, 208.

Prasodes mare, 20, 48, 50.

Prasum, 16, 21. Priapus, 224. Priene, 225. Prion, 146. Priscien, 140, 142, 194. Proconnesus vetus et nova, 223. Pronii, 243. Propontis, 14, 120, 121, 126, 216, 323, 330. Protagoras, 3, 62, 66, 99. Prote ins. 182. Protesilaus, 284. Proturianum, 324. Provincia (Επαρχία), 298. Prusias, 184. Psamathus, 207. Psellus (Michel), 309, 313. Pseudo-Aristote, 258, 298. Pseudo-Plutarque, 260.

Psillis, postea Papanius, 126, 187. Psillium, 123, 182. Psittacene, Sittacene, 258. Ptolemais, 231, 237. Ptolémée, 3, 10, 62, 134, 135, etc. Ptolémée le Second, 112. Ptolémée, fils de Lagus, 134. Ptolémée Évergète, 180. Punica lingua, 295. Pylice, 201. Pylorus, 208. Pylos, 287. Pyramis mons, 183. Pyrenæi montes, 66, 67, 78, 79, 80, 81, 83, 85, 86, 169. Pyrrha, 224. Pythagore, 232. Pytheas Massiliensis, 112, 326. Pythia, 312.

Q

Quinte-Curce, 269.

R

Quintilien, 329.

Ragau, 254.
Rhadamanthe, 311, 312.
Rhadamnus, 136.
Rhaga, 252, 253, 268.
Rhagiana, 246, 252, 259, 267.
Rhapraua, 41.
Rhapta, 144.
Rhaptum, 21.
Rhasnuni, 151.
Rhatiana, 259.
Rhazech, 151.
Rhebas fl. 123, 222.

Rhegium, 300.
Rhenæa, Rhene, Rhenis, 242, 286.
Rhenus fl. 88, 89, 90, 91, 97, 172, 176.
Rhesancusandon, 263.
Rhizana, 313.
Rhizana, 42, 55.
Rhizus, 213.

Rhodanus fl. 161, 167. Rhobogdium, 103. Rhodope, 174. Rhodus, 137, 226, 287, 297, 322, 327, 330.
Rhoe, 183.
Rhoeteum, 223.
Rhogana, 38.
Rhogomanis fl. 32, 150.
Rhosapha, 146.
Rhubo fl. 99, 100.

Rhyndacus, 126, 187, 222.

Rhypes, 206.
Riphæi montes, 100.
Roma, 60, 159, 299.
Romani, 67, 114, 140, 145, 148, 161, 163, 196, 249, 311.
Rubras (Ad), 165.
Rubrum mare, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 54, 55, 56, 62,

106, 140, 142, 143, 145.

S

Saba regio, 145. Sacæ, 43, 155, 156, 260. Sacæ Scythæ, 255, 270. Sacastena, 246, 255, 260, 270, 271. Sacer locus, 122. Sachalites sinus, 23, 146. Sacia, 260. Sacrum promontorium, 13, 74, 75, 76, 166, 324. Saganus fl. 35, 151. Sagapa ostium Indi, 55. Sagareus fl. 151, 152. Sagium, 214. Sai, 215. Salabria, Salambria, 212, 274. Salacra, Salacia, 75, 166. Salamin, 287. Salamine, 282, 297, 313. Salarus, 38, 152. Salassi, 168. Salentia, 303. Salice, vid. Taprobana. Salmoneus, 284. Salmydessus, Almyrissus, 187. Salpia, Alpia, 172.

Samnitæ, 197, 198. Samos, préf. xx1, 225. Samothraces, 318. Samydace civit. 38, 153. Samydacus fl. 38, 153. Sandaraca, 125, 186. Sangarius fl. 124, 183, 184. Santones, 84, 170. Santonia, 170. Santonicus æstus, 170. Santonum prom. 84. * Σαφεστέρως, 180. Saphri, 254. Saraceni, 27, 147. Sarapta, 229. Sardicum mare, 324. Sardinia, 15, 141, 197, 295, 298, 321, 324, 330. Sariga, Gari, 270. Sarmatæ, 100. Sarmatia, 59, 61, 97, 98, 100, 174, 175. Sarmatici montes, 91, 98. Sarmaticus oceanus, 97, 100, 107,

176.

Sarpedon, 311.

Sasonis ins. 203.

Sation, 306.

Satyrorum prom. 268.

Sauloe Parthaunisa, 254, 268.

Sauromatæ, 174, 218.

Saxones, 94.

Saxonum insulæ, 92.

Scamander, 223.

Scandia, 95.

Scandiæ insulæ, 94.

Sciathus, 314.

Scopelus ins. 128.

Scylace, 223.

Scylax de Caryande, 113, 197, etc.

Scyllæum, 186.

Scymnus de Chio, préf. 1x, etc.

Scyrus, 210, 286, 287.

Scythæ, 146, 173, 174, 175, 188, 218, 220.

Scythia, 47, 156, 174, 188, 194,

217, 260. Scytinus (Scymnus) de Chio, 176.

Sebennyticum ostium, 233, 234, 235.

Sebennytus, 234.

Sedratyra, 155.

Sele, 150.

Seleucia, 249, 250, 251, 263.

Seleucia Pieriæ, 263.

Selinus, 198, 301.

Sellas, vid. Silla.

Selymbria, 216.

Semiramis, 263, 271. Ejus fossæ, 248, 261. Ejus mons, vid. Strongylus. Ejus statua, 252.

Septentrionalis oceanus, 3, 4, 66, 67, 68, 81, 82, 117, 169.

Septiminus, 311.

Sequana fl. 86, 87, 88, 90, 167.

Sera metrop. 50.

Serapionis cursus, 144.

Seres, 5o.

Serica, 47, 49, 156.

Scriphus, 286.

Sermylia, 214.

Sermylicus sinus; 214.

Serra, prius Pheræ, 204.

Sesamus, 188.

Sibapolis, 148.

Sicilia, Sicania, Trinacria, Trique-

tra, 15, 141, 176, 177, 198, 298, 300, 301, 311, 328, 329,

330.

Sicinus, 208.

Sicor, 85.

Sicyon, 310.

Sidon, 142, 232.

Sidonia, sive Issicus sinus, 136.

Sidonii, 229, 230, 231.

Siga, Sigatha, 240.

Sigæum, 109.

Sigal, 255.

Signani, 169. Signatius, Sigmanus fl. 83, 169.

Silenus, 295.

Silis sive Tanais, 138.

Silla, Delas, Sellas, Durus fl. 251, 266.

Simmeas, 112.

Sina mons, 142.

Sinæ, 16, 19, 25, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 56, 107, 117, 157.

Sinarum sinus, 50, 51, 52, 53, 54,

Sinope, 128, 129, 130, 189, 191,

193, 220.

Siphæ, 205.

Siphnos, 286. Sirenusæ, 298. Siroc, 254. Sisyphe, 282. Sitheni, 143. Sittace, Sittacene, 258. Smyrna, 287. Socrate, historien, 170, 182, 184. Sogdiana, 260. Sogdiani, 43, 155, 156, 270. Solin, 140, 143, 286, 326, 329. Solon, 312. Solus, 228. Sophtha, Sophath, 32. Sophronius, 201. Sosander, 112. Sosicrate, 325.

Sophronius, 201.
Sosander, 112.
Sosicrate, 325.
Sozomène, 179.
Sozopolis, 185.
Spalathra, 213.
Spania, vid. Iberia.
Sparta, 207, 224.
Spasini Charax, 30, 148, 149.
Sphetto, 314.
Spina, 200.

Spinus fl. 200. Sporades, 287.

Stadiasmus, 238.

Staueni, 259.

Stephane vic. 128, 221.

Strabon, préf. III, IV, XII, 113,

197, 208, 210, etc. Strongylum, 199.

Strongylus sive Semiramidis mons, 36, 152.

Struchates, 270.

Strymon, 215, 217, 315.

Suétone, 232.

Suevus fl. 94, 95.

Suidas, préf. 11, 172, 177, 182, 201, 225, 308, 310, 311, 313.

Sunium, 210, 286.

Susa metrop. 30, 149,150.

Susiana, 24, 29, 30, 31, 32, 156.

Susiani, 149.

Syagros mons, 23, 146.

Sybaris, 199. Sybaritæ, 299.

Sycaminorum urbs, 231, 232.

Syene, 137.

Syllium, 228.

Syracusani, 305, 306.

Syria, 144, 230, 231, 232, 233,

234, 322, 330.

Syrias, Lepte, Acrulepte, 128, 191.

Syrtis, 238.

Syrus, 210.

T

T et Γ confondus, 171.
T et II confondus, 172.
Tabiana, Taxiana ins. 149, 150.
Tacite, 232, 261.
Tænarus, 310.
Tagus fl. 75, 167.
Talmena fl. 153.

Tanagra, 279, 280.

Tanais fl. 11, 12, 97, 138, 175.

Tanis, Tanicum ostium, 234, 235.

Taoce prom. 32, 150.

Taphræ, 174.

Taphron, 154.

Taprobana, prius Palæsimundi in-

sula, deinde Salice, 3, 15, 25, 43, 44, 45, 156.

Tarbelli, 169.

Tarichia, 239.

Tarilia, 239.
Tarion cast. 305.

Tariotæ, 305.

Tarraconensis, 58, 67, 68, 69, 74,

78, 79, 80, 162.

Tarsus, leg. Tartessus, 297.

Tartesii, 161, 295, 296.

Tartessium fretum, 165.

Tartessus, 164, 165.

Tarvedunum sive Orcas, 105, 176,

177.

Tauri, 217.

Tauroentium, 298.

Taurus, 257, 320.

Taxiana ins. 30, 149. Teios, 188. Teii, 318.

Telchinia, 310.

Telmissus, 226.
Temenus (fort. Timæus), 308.

Tempe, 213, 274.

Tenagon arenosum, 30, 31, 149.

Tenus, 242, 286.

Teos, 225.

Tereina, 194.

Tesa civit. 38.

Teuchira, Tauchira, 237.

Θ et O confondus, 214, 221.

Thæman, 142.

Thapsacus, 229.

Thapsus, 239.

Thasus, 215, 318.

Thebæ, 213.

Themiscyrium, 220.

Théodore Gaza, préf. xix.

Théodore Métochite, 318.

Theognostus, 168, 186, 192, 208, 222, 224, 227, 237, 279.

Théophraste, 276.

Théopompe, 284, 303.

Theriodes sinus, 51, 53.

Thermaicus sinus, 316.

Thermodon, 194, 220.

Thersandre, 282.

Thespiæ, 211, 277, 281, 282, 309.

Thesproti, 295, 307.

Thesprotia, 204, 307.

Thessalia, 212, 274, 283, 284, 285, 287.

Thillada-Mirrhada, 248, 263.

Thinæ, 25.

Thoammena, Chumana, 262.

Tholerus fl. 315.

Thoricos, 210.

Thraces, 174.

Thracia, 187, 216, 274, 316, 318.

Thracius Bosporus, 120, 121, 122, 126, 181.

Thrambus, 214.

Thucydide, 200, 243, 296. Ses scoliastes, 242, 286, 328, 329.

Thule ins. 14, 176.

Thuria, 199.

Thurium, 204.

Thyia, 315.

Thymena, 190.

Thymiateria, 241.

Thynias, 123, 124, 183, 184, 187,

319.

Thysus, Thyus, 214.

Tibareni, 220.

Tigrane II, 267.

Tigrane l'Arménien, 252.

Tigris fl. 24, 26, 27, 28, 29, 31, 150, 249, 250, 257, 258, 266. Timæus, 294, 295. Timagete, 173. Timolæum, 127, 189, 190. Timosthenes Rhodius, 112, 113, 115, 178, 179, 325, 329. Tingis, 12, 139, 159, 163. Tingitana, 159. Tiridates, 249, 261, 265. Tiryns, 209. Titarus, 212. Tite-Live, 164, 279, 304, 316. Tolophon, 275. Torona, 214, 317. Toronicus, Toronæus sinus, 317. Trachis, 212, 314. Tragonice, 148. Transducta, 70, 163. Trapezus, 220. Triballi, 144. Trinacria, 300. Triopium, 226. Tripolis, 142. Trisses fl. 207. Tritones, 240.

Υλώδεις et έλώδεις, 157.

Ulysse, 293, 311.

Troas, 109, 318. Troja, 311. Trojanum bellum, 311. Troglodytæ, 19, 143. Troglodytæ Cappadoces, 143, 144. Troglodytica, 18, 142. Træzen, Træzenia, 209. Turditani, 71, 74, 163, 164. Turditania, 164. Turduli, 70, 163, 164, 167. Turuntes fl. 99, 100. Tymphrestus, 212. Tyndarides, postea Cursæta, 185. Tyndarii, 236. Tyrrhenia, 197. Tyrrhenicum mare, 114, 169, 179, 324, 329. Tyrrhenii, 197, 200. Tyrii, 229, 230, 231, 295. Tyrus, 142, 230. Tzetzes, préf. 1, 160, 162, 163, 165, 169, 172, 173, 175, 176, 180, 181, 187, 188, 189, 191, 194, 197, 199, 204, 207, 208, 211, 212, 226, 243, 287, 298, 299, 303, 310, 318.

U

Urbs Imperatoria, Salacia, 166. Urce, 80.

V

 Vaccwi, 167.
 Varus fl. 298.

 Vacua fl. 76, 77, 167.
 Vatrachites fl. 150.

 Valerius Flaccus, 194.
 Venedicus sinus, 97, 99, 101.

 Varro, 163.
 Veneris templum, 78, 79, 80.

Veneti, 201, 304. Venus Impia, 274. Vergivius oceanus, 103, 105, 176. Vettones, 167. Viadus fl. 95. Vibius Sequester, 285.
Vidrus fl. 91.
Vistula fl. 91, 95, 96, 97, 98, 99.
Visurgis fl. 92.
Volci, 299.

X

Xenion, 208. Xerxes, 323. Xiphoneus, 198.

Z

Zacynthus, 243, 244.
Zadrame, Zadramitæ, 145.
Zænorum regio, 151.
Zagorus, Calippus, 130, 192.
Zagrus mons, 251, 266.
Zaliscus, 130, 192.
Zancle, 200.
Zapaortenon, 259.
Zarandas, nomen Euphratis, 260.

Zarangæ, Drangæ, 260. Zelis, 163. Zephyrium, 190. Zeugma, 247, 250, 261. Ziba, vid. Liba. Zone, 215. Zorambus fl. 39, 154. Zosime, 172, 176.

FIN DE LA TABLE DES MATIÈRES.

ERRATA.

Page 43, ligne 11. İvdin ns, lisez İvdin ns.

Page 50, ligne 20. Prasode, lisez Prasodes.

Page 53, ligne 15. stadiorum 3,000, lisez 30,000.

Page 74, ligne 24. stadia 280, lisez 380.

Page 87, ligne 9. στάδια ζση', lisez ζσζ'.

Page 109, ligne 4. πὸ Κάννων, lisez Åπὸ Κάννων.

Page 112, ligne 20. nuncupant, lisez nuncupaverunt.

Page 112, ligne 25. Euthymanes, lisez Euthymenes.

Page 133, note dernière. Thu μέν, lisez Tñs μέν.

Page 134, note dernière. Changez ainsi cette note: Rien ne peut justifier l'opinion, etc. Car il est évident, etc.

Page 137, ligne 7. 259,000, lisez 259,200.

Page 138, ligne 27. Μεμζιτίδας Ηλιουπολίτιδας, lise: Μεμζίτιδας [και] Ηλιουπολίτιδας.

Page 141, ligne 16. δέ ειχεν, lisez δέδειχεν.

Page 142, ligne 22. Ibid. — Στάδια, lisez ligne 7. — Στάδια.

Page 151, ligne 8. Οθζαϊνων, lisez Οθζαϊνῶν.

Page 159, ligne 19. περίπλω, πρώτη, lisez περίπλων πρώτη.

Page 170, ligne 4. Μεδιολάνιον, lisez Μεδιόλανον.

Page 272, ligne 5. Après d'Hœschell, ajoutez appartenant à la Bibliothèque royale.

G 0087 • A3P 4 1839

CE

PERIPLE DE MARCIEN D'HERAC

1543498

La Bibliothèque Université d'Ottawa Echéance

The Library University of Ottawa Date Due

About the State of St	

CB ·

G 87 • A 3 P 4 1 8 3 9

PERIPLE DE MARCIEN D.

